NICEPHORI GREGORAE

ROMANAE, HOC EST BYZANTINAE HISTORIAE LIBRI XI. QVIBVS RES A GRAECIS IMPERATORIBVS PER ANNOS CXLV. A THEODORO LASCARI PRIORE, VSQVE AD Andronici Palæologi poſterioris obitum geſtæ, deſcribuntur, & Nicetæ Acominati Choniatæ παραλειπόμενα ſupplentur.

PRIMVM QVIDEM LIBERALITATE MAGNIFICI ET GENEROSI VIRI *D. Antonij Fuggerij, &c. & Hieronymi Vuolffij labore, Græcè Latineq́; editi, cum Indice copioſo: nunc autem Latinè tantùm, ſed adhibita prius cum Græco diligenti collatione, qua certè non pauca fuerunt emendata.*

HIS ADIVNXIMVS LAONICI CHALCOCONDYLAE TVRCICAM hiſtoriam, Conrado Clauſero Tigurino interprete: ſed recognitam ab eodem, & ad D. Philippi Gundeli exemplar emendatam. Ita quatuor his ſcriptoribus, Zonara, Choniate, Gregora, Chalcocondyla coniunctis, integrum Byzantinæ hiſtoriæ corpus à Conſtantino magno ad Conſtantinum poſtremum, & Conſtantinopolim à Turcis occupatam & poſſeſſam, habituri ſunt ſtudioſi, lingua Latina expoſitum: vt etiam rudibus Græcarum literarum, maiore commoditate quàm ſumptu conſuleretur.

FRANCOFVRTI AD MOENVM,
ANNO M. D. LXVIII.

EPILOGVS BYSANTINAE HISTORIAE,
PER HIERONYMVM VVOLFIVM.

QVI legis hiſtorias Orientis, & aſpera fata
Chriſticolûm, molleſq; animos, & perfida facta,
Regnaq; diſcordi variè lacerata tumultu
(Ob quæ facta Deus iuſtas cõmotus in iras
Contemptos primùm populos, ſine nomine vulgus
Armauit, cum Turcus atrox violenta potenti
Sceptra manu rapuit: Solymos populatus, & vrbem
Imperij ſedem tandem deuicit, habetq;.
Vnde velut ſpecula ex alta proſpectat in orbem,
Europæ atq; Aſiæ domitor, Libyæq; tyrannus
Gentibus interitum minitans, niſi iuſſa faceſſant)
Regnorum perpende vices, cauſaſq; nefandi
Exitij: & votis ſupplex auerte ruinas
Noſtro impendentes capiti: niſi mitior obſtet
Numinis offenſi vitijs moderatio noſtris.
An non flagitijs honor eſt, infamia quondam
Quæ non impietas, quod non ſcelus vrget iniquos
Chriſticolûm populos? quæ non periuria regnant?
(Si non ſupplicium) quæ nigra coercuit? An non
Iudæus nobis melior, non Turcus & Indus?
Si non iſta Deum curare aut cernere credis,
Crimina quòd ſubitò non comprimit illa furore:
Falleris. Expectat, num te mens conſcia pungens
Excitet, vt votis veniam factiq; precere.
Sin rigida ceruice tumes adamantinus, iras
Numinis aſpernatus, agente libidinis œſtro
Quodlibet in facinus: tibi pœna parata propinquat.
At ridere Deum forſan mortalia cenſes:
Nec curare quid inferno ludatur in orbe,
Et ſuperis magni tribuis faſtidia Regis:
Quem nil parua mouent, quem nil fex infima plebis
Sollicitat, ſiue illa fame, ſeu peſte laboret,
Seu gladio pereat, vaſto ſeu gurgite merſa
Virtutem vitiumue colat: modò ſerua tremenſq;
Pareat ad nutum, modò munera iuſſa capeſſens
Obſequio vigili colat alti culmina ſceptri:
Sceptri, quale tulit Nero flagitioſus, & is qui
Se dici Dominumq; Deumq; coegit, atroci
Caluicio pariter muſciſq; viriſq; timendus.
Nempe dedit terras mortalibus: altus Olympo
Iuppiter illuſtri reſidens, ſua gaudia curat.
Quid moueant illum ludibria terrea? vermes
Abiectos an reſpiciat? num ſomnia vanæ
Mentis, & irrita vota ſuis admittat ad aures?
Qui præſtant opibus, ſunt inclyta numina terræ:
Viribus excellens imo dominatur in orbe.
Hunc colat, hunc metuat ſupplex, hunc pronus adoret,
Pareat imperio, ſeu iuſta iniuſtáue mandet,
Qui ſibi conſultum cupiet: qui tempora vitæ
Longa petet. Simulac mors atra ſubegerit artus,
Actum erit. Ah demens præſentia gaudia carpe:
Dum potes, his fruitor. Captent abſentia ſtulti,
Vana melancholici quos pectora plena furoris
Exagitant, qui monſtra ſibi fallacia fingunt:
Qui ſperant cœlos, quiq; infera regna tremiſcunt.
Vecordes, qui non hæc obuia commoda captent:
Qui mala multa ferant, nullo virtutis honore:
Spe dubia, ſtultáue magis ſuper æthera tendant
Poſt obitum, neq; viuentes quò ſcandere poſſunt.
Hæc eſt, hæc magni ſapientia pectoris, iſthæc
Scire: ſequi, virtus: monachorum cætera fraudes.
Hæc Epicurus ait, quo non præſtantior alter
Soluere corda metu, vitamq; beare perennem:
Inguinis & capitis diſcrimina tollere doctus:
Quo non diſcipulis quiſquam fuit auctior vllo
Tempore. Stultorum nam ſemper maxima turba eſt.
In Venerem præceps, pigriq; abdomina ventris.
Sed quid ait RATIO, ſua cum penetralia luſtrat?
MENS quid ait, quoties cœleſtia templa petiuit,
Senſibus abiectis ſuperûm ad commercia tendens?
Hæc quæ non capiat porcus, ſed rideat amens:
Hæc quæ nemo neget ſano durante cerebro.
Hæc quæ quiſq; probet fatis melioribus ortus:
Quæq; docent prima vates ab origine mundi:
Hæc quæ Religio per plurima ſecla probauit,
Maxima quæq; cohors fuſo teſtata cruore,
Per miracla Deus quæq; ipſe ingentia ſanxit.
Num teſtes quæris locupletes his magis vllos?
Non oculis videat faber? an non audiat, auris
Cuius opus? mens cuius opus, non ſentiat? abſit:
Maieſtate ſua totum qui compleat orbem,
Ipſe ſuum contemnat opus, propriumq; laborem.
Num iuſtus, pius & ſanctus, probet improba facta?
Et pia, non vlla tandem mercede rependat?
Num ſocors Deus eſt, vel iniqua mente tyrannus?
Scilicet inſanæ ſunt iſthæc ſomnia mentis.
Num ſtupor in ſuperos tantus cadit, atq; libido
Tam fera? Si non ſacra mouent oracula pectus,
Quæ vigilare Deum, dare præmia digna, nocentes
Plectere teſtantur veræ diſcrimine lancis:
Sobrius at proprij penetralia pectoris intra.
Præditus an bruto ſis tantum corpore: bruti
Corporis an famulam dederint tibi numina mentem?
Suſpice flammantis radiantia ſidera cœli,
An te fortè tuæ poſſint conuincere ſortis,
In medio pecudumq; ſitæ, medioq; deorum:
An te fortè queant tetro releuare veterno.
Sin tua mens demerſa iacet caligine cæca,
Nec potis eſt vero per ſe diſcernere falſum:
Auribus hiſtorias ſaltem vigilantibus hauri,
Quæ doceant, tardè quas mittunt numina pœnas
Supplicij grauitate pari penſare: ſceleſta
Funditùs euerſa poſt impia crimina gente.
Idq; vbi cognoris: fortunæ fidere noli,
Neu contemne Deum, neu vana ſuperbia pectus
Inflet, vt eſſe putes licitum, quodcunq; libebit,
Fortunamue putes ſtabili pede figere greſſus.
Aſpice de quanto Byzantia culmine regna
Diruta conciderint: vt Barbarus omnia vaſtet,
Corporibus peſtemq; ferens animiſq; piorum.
Non iucunda quidem præbet ſpectacula codex,
Tot mala commemorans, tot & impia facta recenſet.
Aſt exempla iuuant: ſimiles auertere clades
Exemplis monito licitum tibi: ſupplice voce
Pacem orato Dei: pollutæ crimina vitæ
Prouidus emenda, quò tutum degere tempus
In terris liceat, pateatq; vt ad aſtra receptus.
Sic tibi cum fructu non irrita ſcripta legentur:
Sic operæ precium facies, nec inanis abibis,
Sed prudenſq; piuſq; ſimul moderabere vitam.
Auctior haud tenui gaza: quam FVGGARVS heros

Sumptibus haud paruis ANTONIVS, *orbe petitam*
Barbarico, ſtudijs melioribus obtulit, atq;
Eſſe ſui voluit monumentum poſteritati
In terris. Namq; ipſe ſenex templa alta petiuit
Aetheris: exemplum patris at generoſa propago
Marcus, Ioannes, Hieronymus atq; Iacobus
Perſequitur: ſimiliq; petens faſtigia laudis,
Pieridum cultrix, fatis plaudentibus, auctum
Ornat opus, totumq; iubet volitare per orbem.
Cur verò Dorſchuuame tuæ præconia vitæ
Diſſimulem? Tu propitio generatus vtroq;
Mercurio, quem κερδῷον λέγοντες *Pelaſgi*
Appellant, poſt ampla negocia ritè peracta
Non ſecus ac vaſti pelagi, timidusq; procellæ
Portum nauta ſubit, ſic te quoq; Muſica feſſum
Antra tenent. Tu Pieridum colis ocia lætus.
Omnia tu veterum voluens monumenta Sophorum,
Mentis opes cumulas. Ea nec te cura quietum
Eſſe ſinit: libris quos Pannonis ora miniſtrat
Defunctus, petis Euxini vagus æquora ponti,
Per tot barbaricos populos. Amaſea Strabonis
Patria te vidit: Byzantis deinde reuerſus
Mœnia perluſtras. Vbi Cantacuzius heros
Quæſita te merce beat, librisq; potitum
Ignotis prius, ad palatia celſa Viennæ
Dimittit reducem. Tua per Dorſchuuame pericla,
Omnis poſt primi quæ tempora Conſtantini
Geſſerunt Orientis opes, contraq; tulerunt
Protinus ad diui prope tempora Maximiniani,
Seclorum longam ſeriem, coniuncta tenemus.
His te pro meritis, quibus hæc ſunt munera cordi
Laudibus extollens, & erit tua fama perennis:
Si fuerint Lyciæ non irrita vota Camœnæ.
Officij memor illa tui, tibi fauſta precatur,
Staminaq; & placidæ felicia fila ſenectæ,
Teq; diu videant Neoſolia caſtra beatum.

FINIS.

NICEPHORI GREGORAE HISTORIAE ROMANAE LIBER PRIMVS.

CAPITA PRIMI LIBRI.

Procemium, quo & concio Imperatoris Andronici Palæologi continetur.
Initium Hiſtoriæ, qua res ab Vrbe capta exponuntur.
Imperium Theodori Laſcaris primi.
De Ioanne Aſane, Bulgarorum principe.
De Alexio Imperatore, poſt amiſſum imperium.
De bello ab Imperatore Theodoro Laſcari cum Aſane geſto.

LIBER PRIMVS.

Hiſtoriæ commendatio.

CVM pleroſque veterum hiſtoricorũ, qui ad noſtram vſque ætatem fuerunt, ſe ad res geſtas monimentis literarum immortalitati mandandas, diuinitùs impulſos eſſe profiteri, è crebra illorum lectione cognouiſſem: aliquandiu verba illa ex ambitione atque ab inani oſtentatione profecta eſſe iudicaui. Poſt verò, acuti veritatis inſpectores viri illi, res ipſa verò Dei opus eſſe mihi viſu eſt, manu illorum inſtrumenti vice vtentis, quæ parum, ac nihil potius (vt paucis dicam) à cœlo & terra, maximis & primis eius operibus, differret: quod quidem ad arcanam eius gloriæ prædicationem, quatenus eam aſſequi licet, pertineret. Nam illa quidem, tanquam taciti præcones diuini opificij amplitudinis, ſenſuum duntaxat elicere teſtimonia non deſiſtunt. Hiſtoriæ verò viua & clara vox, & verè animarum ac vocale præconium, ad omnem pertinet poſteritatem, quo velut in vniuerſitatis tabula quadam, tum res ab omni æuo geſtæ, tum naturæ rerum explicatio, quatenus eæ percepta ignorataue ſint: tum quibus aliàs alij vel difficultatibus implicati, vel proſperrimis ſucceſsibus diuinitùs ornati, ac præter omnem expectationem adiuti fuerint, poſteris inſpiciendæ proponuntur. Ac (vt mea quidem fert opinio) cœlorum & terræ gloria hoc ſcripti genere illuſtratur, & magis explendeſcit. Nam, ſublata hiſtoria, vnde ſcirent mortales, cœlum primo illo & immutabili motu agitatum, ſolem & lunam cæteraſque ſtellas continenter proferre conſtanti & apta varietate, Deique gloriam noctes dieſque perpetuò enarrare: terram verò immutabilem illam mutationem, qua ab initio prædita fuit, conſtanter retinere, ac eundem ortum atque interitum poſteris omnibus denunciare? Quamobrem ſi non maiori, pari certè admiratione cuiuſuis cordati hominis digna eſt.

Hiſtoriam rerum cœlo & terra comparat.

Nam qua parte huius mundi opificium veluti mancum erat, quod è cœli machina affirmare ac perſuadere nemo poſsit, olim æquè genera hominum extitiſſe, quotque illa fuiſſent, & quandiu durаſſent, & quid in vita egiſſent, quæque beneficia tum à Deo, tum à cœlo, tum à terra alijs atque alijs temporibus atque ætatibus accepiſſent, hiſtoria non id modò præſtat: ſed etiam lectores ſuos alio quodammodo vates reddit, quæ futura ſint, ex ijs quæ præterierunt conijcientes. Iam, vt is qui in exigua & definita terræ parte habitat, orbis terrarum fines & extremitates, & peculiares gentium & locorum naturas, annorumque & temporum diſcrimina, quæ diuerſis terræ partibus exiſtunt, aliáque bona infinita norit: quis largitur hominibus, niſi vna hiſtoriæ explicatio? His igitur de cauſis hoc genus eruditos, nec magnopere diligo, nec magnifacio, qui Comicis & Tragicis fabulis & laudationum blandimentis linguas acuerunt: ſed eos potius, qui aut naturam rerum pro virili ſua indagarunt: aut hiſtorias diſperſas, & aliorum dicta factáque ad animi fortitudinem ac prudentiam ſpectantia, ſuo labore collecta, ad maximam poſteritatis vtilitatem ediderunt. Quorum admiratio & æmulatio nos ad imitationem impulit, huiuſque conatus mihi cauſa fuit. Quum autem id ſit hiſtoriæ veritas, quod animantibus oculus: hanc nos tanquam ducem in hoc opere ſequi cum primis decet, duabus de cauſis. rum, ne ea res, quam veluti regulam & amuſsim poſteris proponere ſtatuimus, diſtorta & pernicioſo morbo afflicta videatur: tum, ne anſam ijs præbeamus, qui ex paucis totum ſcriptum noſtrum cauillari, & pro nugatorio traducere cupiunt. id quod noſtra ætate claris quibuſdam viris vſuuenit, qui cum in maxima rerum ignoratione vitam exegiſſent, atque ita ad hiſtoriam ſcribēdam temere acceſsiſſent, multis eam mendacijs ex inſcitia contaminarunt, & omni vtilitate ſpoliarunt: cauſamque probabilem dederunt, tam prudentiſsimo Imperatori Andronico Palæologo, eius ſingulatim & acriter coarguendæ (idq; ijs hominibus adhuc viuentibus ac præſentibus, quos illi plurimis mendacijs infamarát) quàm nobis concio-

Futura è præteritis diuinãtur.

Hiſtoria orbem terrarum & omnia ſecula peragrat.

Naturæ rerum & hiſtoriæ præcipuæ in doctrina laus.

Veritas ſtudium profitetur.

Hiſtorici rerũ ignari.

nis

nis cuiuſdam, qnam ille me audiente habnit, inſerendæ, quòd ad inſtitutum noſtrum accomodata eſſe videtetur.

Imperatoris Andronici Concio.

Hiſtoricorum inſectatio.

SÆpe (inquit) mecum ipſe miratus ſum, qui fieret, cum pleriſque mortalium quieram & tranquillam prorſus agere vitam liceret, ac plurimos habere quibus admirationi eſſent, nullos verò penitus inimicos: vt ipſi ad quoſuis

Maledicæ linguæ.

proſcindendos propenſi, linguas improbas, futiles & contumelioſas vltrò exacuerent: idque nulla ſæpe occaſione data, quæ ad huiuſmodi maledicentiam iurè illos incenderet. Illos verò magis etiam ſum miratus, qui Imperatores ſimul & Patriarchss falſis maledictis inceſſere, ac impudenrer proſcindere audent. Sed hi admiratione omnium maxima me affecerunt, qui tam falſa maledicta ſua mandare literis non dubitârunt.

Maledici calami.

Nam conuicia quæ lingua profetuntur, ſtatim aura diſsipat. Quæ verò ſcribuntur, & libris imptimuntur, diutius & grauius eos quoa læſere iniuria, premunt: autoritate à ſcriptura petita, & longo tempore ſe iactante. Ignoro autem vtrum, nec ſcio qua gratia hæc facere ſtudeant, sut cuius lucri ſpe in ralia præcipitia

Cauſa mēdaciorum futiles.

incurrant. Nam ſiue vt ſingularem ſuam improbitarem expleant, adeò falſa maledicta cnngerunt, malè faciunr ac turpiter admodum, ſuóq; (quod aiunt) capiti nocent. Nam improbitatis ſuæ monimentum produnt poſteris, quòd cum bene dicendo & celebranda veritate innoteſcere auditoribus licuiſſet, plauſtris conuiriorum in innocenres effundendis ſemetipſos traducere publicè maluetunt: haud ſecus ac ſi is, cui liceret in terra continente beatè ſecuréq; viuere, in Athlautici maris tempeſtates ac fluctus vltrò ſe conijceret. Scelerum porrò exempla ſcriptis ſuis proponere poſteris, & interitus eorum ſponte reum fieri: id verò quæ præcipitia non meretur, cum duplicibus aut triplicibus criminibus ſeſe obſtringent? Quas enim res vt inſolitas ciuitatibus & improbaras, quàm longiſsimè exterminaturi & abominaturi erât, eorum metu quibus & inſectari & vrbibus eas exigere promptum eſſet, quemadmodum olim Athenis ex albo iudicum delebant per fraudem inſcriptos & republica indignos: has iam cupidè amplectentur, vr & ab alijs antè ſactas ac probatas, & à conſuetudine non abhorrentes. Solent enim homines quorumuis criminum rei, ſuam imitarionem ad exempla veterum teferre, vr cauſam habeant inuehendi in eos qui illa arguere inſtituerint. Siue igitur hac de cauſa ita conuiciantur & mentiuntur, mulrum falluntur: ſiue ob diuturnitatem ſcriptorũ ſuorum, etiam ſic procul à ſcopo aberrant, infirmis rationum

Obtrectatores vulgo grati.

ſuarum iactis fundamentis. Sciunt illi quidem forſitan, vulgi aures inſectarione aliorum quàm collaudatione magis delectari, ac iniurias quàm rectè facta libentius legi, quamuis illas prolixa mendacia vendirent, hæc verò lux veritatis antecedat: eóque ſic hiſtorias ſuas componunt, vt ij qui multis ſeculis pòſt futuri ſunt, eas lòngiſſimo tempore cum voluptate legant. Nec in hoc vel iuſtiriæ præſidem animis intuentur vel æqna & recta iudicia bonorum virorum reuerentur. Quæ res non adeò illis obeſt quos vituperant, quàm ipſis obtrectatoribus. quod & homines cordati malis ſuſpicionibus aduerſus illos concepris, quæ mille probris ſcatent, eos inter improbos perpetuò nnmerabunt: & Deus iuſtitiæ præſes, linguas eotum grauioribus pœnis perſequetur.

Hiſtoriæ ex rumoribus.

Atque etiam interdum ex ignorarione veri & imperitia rerum, quæ à quouis audierint, priuſquam expendant, ſintne probabilia & veritati conſentanea, an vero abſurda, & ab ea prorſus abhorreant, ſic illas chartis illinunt, ac memoriæ mandant, eaſque cauſas afferunr quæ nullæ ſunt, & ea dicunr quæ neque facta ſunt, neque omnino fieri poſſunt: quales eſſe

Ideæ tragelaphi.

Platonis ideas accepimus & tragelaphos ex indicis monſtris in Aſia narrari ab ijs qui figmenta figmenris cumulant, vt maiorem in animis auditorum admirationem excirent. Quapropter huiuſmodi portenta ſcriptorum noſtræ ætatis,

Scriptores hebetes & imperiti.

quoad potuero, coarguam: qui nec acribus ingenijs præditi, nec in repub. verſati ſunt, vnde iudicium gerendarum rerũ peterent, vſu & experienria partum: qua multas etiam ſegnes naturas velut è ſomno tandem excitari videmus, & vrbaniores reddi, vt inrer eos numerentur qui prudentia pollent, & aliorum conſuetudine linguas excoluerunt, id quod fit ciuilibus quæſtionibus pro tempore propoſitis: ſed illa immatura ætate perperàm deſcripſerunt, & in ocio atque exercitatione literaria mulris annis conſumpris, veluti ſurdis auribus res quolibet tempore geſtas prætetuecti, omnem ætatem exegerunt.

Quòd ſi rem non tam ineptè tractaſſent, minus eſſet illis ſuccenſendum. Vſque adeò tenebris & angulis digni illi homines, nullo ingenio, nulla dexteritate, ad eloquentiæ exercitationem ſeſe contulerunt. Omnis enim ſcientiæ

Ingenium doctrinæ fundamentum.

& artis perfectio, tanquam fundamento & baſi, ingenio innititur. Quod ſanum ſi ſuerit, magnum adfert ad rem ritè conficiendam adiumentum: veluti ferrum & æs, quod fabro facilè cedit. Sin illud infirmum fuerit, ſcientiæ doctrinæque fundamentum labaſcit ac corruit. Id quod bonis iſtis viris accidir, qui ferè ſegnibus & inertibus ingenijs præditi, ſi quid ex inſtitutione doctrinæ conſecuti ſunt, caducum tamen illud & maximis vitijs inquinatum protulerunt.

Hiſtorico pictor imitandus.

Ego verò quoſdam veterum ſapientum dixiſſe audio, ijs qui ad ſcribendum adiecerint animum, bonos pictores eſſe imitandos: qui ſi archetypum aliquo naturæ vitio laboret, ſiue exceſſu, ſiue defectu partium corporis: non id rotum in pictura imaginis exprimunt, ſed alicubi quidem ad ſimilitudinem oſtendendam inferunt: alicubi verò prætereunt, ne vel perpetua ſit imaginis deſormitas, vel naturæ probrum quoddam oculis ſemper obſeruetur, ac dicacibus hominibus ioci deriſuſque materiam præbeat. At præclari iſti, vel ignari, vel inimici veritatis, tantum abeſt vt aliquid verorum errato-

rum

tum ſilentio diſsimularint, vt etiam multa quæ nec dicta nec facta fuere, literis mandarint. Adeò acerbi & patulantes veritatis hoſtes extiterunt. In quaa verò ſalebras non inciderent, qui ea ſcribenda ſuſcipiunt, quæ nec ipſi viderunt, nec ex ijs qui res geſſerunt aut viderunt, audire ſtuduerunt: ſed ea portenta, quæ in proſtibulia ebria lingua, aut à deliris aniculis referuntur. Cæterùm, eos linguas ſuas nón contra noa exacuiſſe, nec res noſtras permiſcuiſſe, aut contra veritatem noſtram armaſſe: libet eorum oſtendet, qui multis in locis, ſparſim laudes quoqua noſtraa complectitur. Quæ res claro & illuſtri teſtimonio me ab omni ſuſpitione vindicabit: ne quiſquem putet, vindictę cauſa hæc à me ſcribi, & ſi quid veri in ijs inſit, aboleri: cum ea cauſa abundè ſublata ſit, quæ talem opinionem cõfirmare queat. Sed amor & veritatis, & eorum qui contumelia afficiuntur, huc me prouexit. Nam illam veluti relegaram eſſe indignor: & fieri, ferre non poſſum. Ac omnia recenſere & refutara, munus eorum fuerit, qui abundantea ocio, in literis conſenaſcũt: præſertim, cum ea quæ illi ſcripſerunt, falſa eſſe omnia non dixerimus (id anim crimen ne ijs quidem facilè impingi queat, qui ſe Nili fontes ſpectaſſe gloriantur: aut ijs, qui Antipodes & Antœcos, quicunque illi ſunt, ſcriptis ſuia inſerunt) ſed cum multa variáque ſint illorum mendacia, pauca, eáque quorum adhuc teſtea ſuperſunt, è multis ſelecta, iudice veritate, noa euidenter confutabimus.

Occupatio, ne ex affectu ſcribere videatur.

Nilus, Antipodes, Antœci.

Imperator igitur, cum ad hunc ſuæ concionia locum perueniſſet, in refutando multus fuit: ijs teſtibua productis, qui à ſcriptore corrupta & deprauata, ſuis corporibus geſſerant. Noa verò eam orationem differemus eò vſque, dum & nobis eædem res explicandæ erunt. Inſtitutam autem hiſtoriam, à capta (proh dolor) à Latinis Imperatrice vrbe, auſpicabimur: & ea quæ quamuis ante noſtram ætatem acciderint, à natu maximis tamen noſtra ætate viris accepimua, breuiter exponemus: cùm quòd pleraque ab alijs quoque tractata ſunt; tum, necubi nos quoque mendacij arguamur, qui ea ſubtilius & accuratius perſequi conemur, quæ ipſi coràm non vidimus.

Refutationem vnitatis differt.

Initium hiſtoriæ à capta vrbe.

INITIVM HISTORIAE EA COMplectent, quæ captam Conſtantinopolim ſunt conſecuta.

Byzantini imperij ruinæ.

CONſtantinopoli à Latinis capta, Romanorumque principatu, inſtar nauigij magni, à ventis & decumanis fluctibus comprehenſi, in plurimaa partes & fruſtra diſcerpto, alius alibi, quocunque ſors tulit, regnauit: donec vix tandem Theodorua Laſcaris ad Nicæam metropolim trigeſimo ætatia ſuæ anno Imperator eſt deſignatus.

IMPERIVM THEODORI Laſcaris.

TVm enim alij victi, alij ſupplices, vltrò ſe ad illum contulerunt: præter eum qui Colchidem tenuit Alexium Comnenum, & qui in Europa Theſſaliæ potitus eſt, & quam veterem Epirum nominarunt. Is erat ex Angelorum familia Comnenus Michael. Hi enim ab vrbe Imperatrice longiſsimè remoti, & fines Romano Imperio ex diametro (vt ita dicam) oppoſitoa ſortiti, locorumque munitionibus freti, tyrannico more ſibi imperium vendicarunt: idque in hunc vſque diem, liberia ac nepotibua ſuia veluti patrimonium tradere potuerunt. Quum enim Latini verno tempore vrbem expugnaſſent, Imperium tripartitò inter ſe diuiſerunt: Flandriæ Comes Balduinus, & Pleæ Comes Doloicus. ſolus verò Montisſerrati Marchio Theſſalonicæ & adiacentium locorũ rex eſt declaratus. Imperator autem ex eis Byzantij Balduinus creatus, ſtatim contra Occidentales vrbes, quæ ſparſim in Thracia ſunt, mouit, eaſque celerrimè deditione cepit: Montisferrati autem Marchio Theſſalonicam vſque progreſſus, eáque potitua, facillimè inſtar incendij inde omnes vlteriorea pagos & vrbes eſt peruagatus, donec ipſam Peloponneſum ingrederetur. Ac illo quidem anno res Latinorum ſecundo curſu proceſſerunt, adeò vt nulla Romanis imperij recuperandi ſpea relinqueretur. Itaque vere appetente, Latinorum copiæ in Orientem traijcere, vnà cum ipſo Balduino parabant. Ac forſitan traieciſſent, & Romanorum reliquias internecione deleuiſſent, niſi derepentè veluti magni tonitrus fragor, Bulgarici motua terror impetum illorum retardaſſet.

Reguli, qui Laſcarim deſpexerunt.

Latini vt diuiſerint imperium

Balduinus

Marchi Montisferrati.

Bulgari Latinos ab Oriente abſtrahunt.

DE ASANE IOANNE PRINcipe Bulgarorum.

NAm primi Aſania frater & ſucceſſor Ioannea, delectu ex omnibua Bulgaria habito, & non paruia Scytharum copija, qui Boreales Iſtri partes accolunt, conductia, occaſionem ſibi oblatam ratus eſt Thracios pagoa & vrbes opprimendi, re Romana vehementer turbata & afflicta: Latinis autem, rebus grauioribus diſtractis. Vnde neceſsitate coacti, ſuas omnes copias reuocare decreuerũt Balduinua & qui cum eo partiti erant Imperium, ac vſque ad Oreſtiadis planiciem celeriter progredi. Quo facto, exercitus illuſtri pugna conflixerunt, longo tempore fortiter vtrinque dimicantes: donec tandem Barbari ceſſerunt, haud ſcio an quòd Latinorum grauem armaturam ſuſtinere non poſſent, an verò quod de induſtria illos in inſidiaa pertrahere vellent: id quod probabilius eſt. Nam cũ eos Latini longiſsimè perſecuti eſſent, Scythæ ex inſidijs conſurgunt: & Bulgari velut ex compoſito conuerſi, hoſtes præter omnem expectationem circumuentos, ſagittis & iaculis ſtrenuè confixerunt: & terra ſanguine & cadaueribua repleta ingentem Latinorum ſtragem ediderunt: qui ob pondus armorũ, continentes Scytharum incurſiones & circuitus, & expeditiſsimas excurſionea tollerare nõ poterant.

Latini profligati à Bulgaris.

Balduinus captus. Pleæ Comitis & Danduli interitus.

rant. Nonnullos etiam viuos ceperunt: inter quos & Balduinus fuit. Nam Doloicus Pleæ Comes in acie ceciderat. Veneriarum verò dux Henricus Dandulus, cum per paucos fuga elapſus, non multo pòſt ex acceptis in pugna vulneribus deceſsit. Bulgarorũ verò Scytharumq; multitudo, Latinorum opulentia guſtata, ac curribus ſplendidis potita, ſtrenuè ad vlteriora pergebant, reſiſtente nemine. Quare Thraciarum vrbium aliæ vltrò ad Ioannem ſe cenſerebant: pleræque verò vi expugnatæ & direptæ ſunt mœnibus ſolo æquatis. Sic Ioannes omnia facilè Theſſalonicam, & in Macedoniam vſque peruagatus, pagos, oppida, caſtella, propemodum Scytharum (quod aiunt) ſolitudinem effecit.

Bulgari Thraciam & Macedoniam vastant.

Σκυθῶν ἐρημία.

DE IMPERATORE ALEXIO
qui imperio exciderat.

Alexius bis captus priuatus degit.

CÆterùm Alexius Imperator, cum Latinorum metu clàm Byzantio profugiſſet, dum in Thracia vagatur, & ipſe à Montisferrati marchione capitur: & opibus quas ſecum ferebat, ſpoliatus, nuduſque dimiſſus, longo tempore circa Achaiam & Peloponneſum oberrauit. Tandem audito generum ſuum Theodorum Laſcarim in Oriente rerum potiri, quæ Romanæ ditionis eſſent: nec Bithyniæ tantum & oræ maritimæ prouinciarum, quæ non latè paterent, ſed iam in mediterranea quoque longiſſimè progredi, ac teoere quæ initio à meridie ſumpto à Caria & Meandro fluuio, verſus Septentrionem ad Galaticum Pontum, & ipſam vſque Cappadociam pertinerent: non gratias egit humanitati & beneficentiæ Diuinæ, quæ multiplices Imperij tempeſtates ſedaſſet, & in ſalutarem portum præter omnem expectationem perduxiſſet eos qui è Latinorum fluctibus enataſſent, ipſiſque maximi ſolatij ſpem ac diuturni erroris multorumque laborum requiem oſtendiſſet: ſed rem grauiter ferebat, animo inuidia & æmulatione æſtuante: &, vt paucis cõplectar, ad pugnã & cognati ſanguinis effuſionem ſeſe offirmabat. Itaque per mare Ægæum Aſiam ingreſſus, clàm Turcarum principem Iathatinem, qui tum in Attali vrbe degebat, ſupplex miſerabili habitu adit, vt Imperium ſibi reſtituat orans, & veterem amicitiam illi in memoriam reuocans, prætereáque aceruos pecuniarum pollicens.

Lascarini Imperij fines.

Iathatines Turcũ Alexium adiuuat.

At Barbarus cum hac pollicitatione illectus, tum cætera manubiarum emolumenta, quæ externos hoſtes oppugnantibus propoſita eſſent, animo complexus, ſimul & copias ſuas conuocat: & legatos qui atrociſsima quæque minarentur, ad Theodorum Imperatorem mittit, niſi Alexio ſocero ſtatim ſolio Imperatorio cederet. Is verò principio eo nuncio perturbatus eſt: ſed ſtatim reſumpta fiducia, & ſpe ſua in Deo collocatã, legatos infectare dimittit: ac in bellum intentus, exercitum contrahit, longè ſanè Perſico minorem, ſi numerum ſpectes, & ad cõfligendum imparem: Diuina verò ope adiuncta, maximo interuallo maiorem Barbarus igitur cum omnibus & pedeſtribus & equeſtribus copijs Antiochiam ad Mænandrum ſitam obſidet, ea ſpe illa capta cæteris totius Imperij Romani vrbibus facile ſe potiturum eſſe: adducto ſecum Imperatore Alexio, quo facilius ea quæ vellet, conſequeretur. Imperator verò ſibi non ceſſandum ratus, nec Barbarorum impreſsionem expectandam, illorumue potius quàm ſuæ commoditati ſeruiendum (audaciores enim fore, ſi illa ſubacta, ſpolijs ditarentur: ſimulque inuicta arce contra Romanos illa vrbe vſuros) ſumma celeritate aduerſus illos ducit, cum bis mille equitibus nihil amplius haberet: quorum octingentos fuiſſe Latinos ferunt, viros lectiſsimos & bellicoſiſsimos. Superatis autem tertio die montis Olympij anguſtijs, quæ in maximam porrectæ longitudinẽ, Bithyniam & Phrygiam vtramque diſterminant, illa verſus Septentrionem declinante, his verſus Meridiem & auſtrũ ſitis: quò, die vndecimo cùm perueniſſet, Cayſtrum traijcit. Quare aduentus eius minimè expectatos, Barbarum maximè perculit: ambiguumque reddidit, ſomniumne an rem veram audiret? Perinde enim erat, ac ſi leo & dentibus & vnguibus exarmatus, magno impetu in turbam vrſorum & luporum irrueret. Norat enim Perſa Romano Imperio non ita pridem in ſexcenta fruſtra diſcerpto, alijſque diſsipatis alijs à Latinis cæſis, reliquias aut prorſus eſſe nullas aut per exiguas, quæ vix millenarium numerum complerent. Vnde factum, vt anceps animi, expeditionis Imperatoriæ famam nunc pro ſomnio haberet? nunc audaciæ ſimul & impetus celeritatem leuitati ac dementiæ tribueret. Tamen res non negligenda viſa eſt: quod exiguum interdum malum neglectum, ingens periculum peperiſſet: & paruæ copiæ celeritate & feſtinatione ſæpe magnos exercitus, ob ſocordiam, officijque neglectum, ſuperaſſent. Itaque omni & leui & graui armatura in vnum cõtracta, quæ à viginti millibus numero parum ad modum aberat, inſtructáque acie, Imperatoria aggreſsionem expectabat: ægrè quidem ille ferens ita cecidiſſe, vt anguſtus & equis incommodus eſſet prælij committendi locus, magnóque exercitu iam infeſtus, quàm in paucis opportunus: pugnam tamen haud recuſauit.

Antiochia ad Meandrum.

Lascaris paruis copijs Turcos vincit.

Mons Olympus.

Lascaris aduentus Iathatini inexpectatus.

Angustia Turcis incommoda

DE PVGNA THEODORI IMPERATORIS, & Sultani.

ACcecc. Imperatoris Latini conglobati, initiò media hoſtium phalange inſigni fortitudine perrupta, cæſiſque reſiſtentibus, ad extremum vſque agmen penetrarunt: rurſuſque conuerſi, tanta alacritate dimicarunt, vt iam & funditores & ſagittarij Perſarũ, quòd cominus pugnabatur, inutiles eſſent. Sed nec Imperatorij milites ceſſabant: quin & ipſi hoſtiles legiones ſeorſim aggreſsi, fortia facinora edebant: donec hoſtes vnanimi conſenſu, clamore ſublato, impetum in Latinos fecerunt: atque in medio circumuentos, multitudine freti non ſine magna ſtrage ſuorum, ceciderunt. Deinde

cccc Latinorum equitum infelix virtus.

noſtros

noſtros aggreſsi, alios occiderunt: alios profligarunt. *Iathatines à Laſcari occiditur.* Ac Torcorum dux Sultanus Iathatines, omnibus omiſsis & præteritis, ipſum quærebat Imperatorem: illumque, vi parefacta via magnitudine & robore corporis ſuperbus, inuadit, grauemq; ictum infligit. Imperaror verò primo ictu non rolerato, ſed verrigine oborta, ex equo delabitur. Neque verò Deus, ſemel reſtituere moituum Romanorum imperium volens, cunctari poterat. Quare illum è lacu miſeriæ & è ſalebris eductum, in rupe collocauit, vt is qoi modò inſtar mortui, ex equo deciderat, veluti furore quodam diuinóq; impetu concitarus, præter omnem opinionem exitium in Barbari caput conuetreret. Stricto enim enſe, Barbarici equi pedes anreriores facilè demerit: proſtratóque Sultano, caput amputat: eóqoe haſta in alium elato, & Barbaris exerciribus oſtentaro, Romanorum ſalutis & permanſionis dux & autor extitit, adiutore Deo, rerũ omnium earum quæ vires humanas ſuperant moderarore. Nam Barbari metu & tremore correpri, effuſè fugiebanr. Imperator verò mirabilirer magnis illis periculis ereptus, maiotéque miraculo victoria potitus, *Pax Turc. cõceditur.* triomphans Anriochiam ingreditur, ex intimo pectore grarias agens Deo. Barbari autem ſtatim miſsis ad eum legatis, pacem perũt, *Alexius.* arque impetrant: non qualem ipſi cupiebant, ſed quæ imperatori optatiſsima eſſet. qui & ſocerum ſuum, Imperatotem Alexium, in hoſtili exercitu comprehenſum, Niceamque perductum, priuatique hominis habitu indurum, liberaliter haber, omnia neceſſaria ſuppeditans. *Laſcaris vxores.* Interim coniuge mortua, Imperator conſobrinam Roberti, qui tum Byzantij regnabar, vxorem ducit: quam & ipſam non diu in matrimonio habuit, nec ex ea liberos ſuſcepit, ſiue quòd natura ſterilis eſſet, ſiue quòd immaturus Imperatoris obitus ei pariendi rempus negauit, triennio pòſt defuncti.

NICEPHORI GREgoræ hiſtoriæ Romanæ liber

ſecundus: quo & Imperij Laſcaris finis, & imperij Ioannis initium continentur.

CAPITA LIBRI II.

Finis imperij Laſcaris, & Ioannis Ducæ initium.
De Theodoro Angelo, Theſſaliæ principe.
De archiepiſcopatu Bulgariæ, quæ & Achris appellatur.
De iuniore Aſane Ioanne, Bulgariæ principe.
De naualibus Ducæ Ioannis copijs.
De matrimonio filij Imperatoris, & filiæ Aſanis.
De Scythis.
De Scytharum in Aſiam & Europam irruptione.
De Scytharum in Aſiam irruptione.
De legatione Turcorum ad Imperatorem & fame eorum.
De Irene imperatrice, ex equo præcipitata.
De ſecundis imperatoris nuptijs, defuncta Irene Auguſta.
De Expeditione Imperatoris cõtra Michaelem Theſſalum.
De morbo & obitu imperatoris Ioannis Ducæ.

LASCARIS octodecim annis in Imperio exactis, viram cum morte cõmurauir: Ioanne Duca, qui filiam eius Irenem in matrimonio habebat, ſucceſſore deſignaro. Maſculam enim prolem nullam ſuſcepeiat. Relicta eſt & Imperatrix parum lætata imperio, tum propter orbitatem, rum quia marito non diu ſuperſtes fuit. *Laſcaris elogia.* Imperaror verò Theodorus Laſcaris celerrimus fuir, arque inuictus, & pluri mis prælijs ſpectatus, plurimaſque vrbes, pulcherrimis ædificijs magniſq; ſumpribus, ad retardandum & repellendum Larinorum impetum inſtaurauit. Cæterùm rebus intempeſtiuè aggrediendis, laudem illam adulrerabat. At Ioannes Ducas, generi & ſucceſſor eius, vir magno *Ioan. Ducæ elogia.* ingenio, animique conſtanria & morum grauitare inſignis, Imperium pulcherrimè gerebat atque ornabat: remq; Romanam & legiones breui tempore plurimùm auxir, vt vtræque poſtulabant, nec antequam cõſuleret quicquam agendo: nec vbi conſuluiſſet, qoicquam negligendo: ſed omnia certa lege ac modo, ſuóque tempore adminiſtrando. Ac haud ab re dici queat, illud Tempus Theodori Imperatoris celeriratem poſtulaſſe, eamq; præſtò fuiſſe: inſecurum verò rempus, Imperatoris Ioannis grauitarem: proinde non defuiſſe. Nam Dominus, qui ex ijs quæ nihil ſunt, aliquid facir, tales inuenit viros, quales requirebantur, quum perditum & extinctum excirare veller Romanorum principatum. Cæterùm ijs temporibus Byzantij regnabar Robertus, Herrici paulò ante mortui ex *Robertus Byzantius* frarre nepos. Ad hunc Alexius & Iſaacius, in- *Alexius et Iſaaciũ Laſcarim fruſtrà iuuat.* uidia & æmularione æſtuanres, quòd ſucceſſores Imperij deſignati non eſſent, Imperatorio ſanguini coniunctiores, quàm per affinirarem aſcirus Ioannes, ſeſe contulerunt: & largirionibus ac pollicitationibus coacto exercitu, quantus Roberto tum erat (qui quidem erat maximus, & non aſpernandus, ſiue armorum genus, ſiue bellica fortitudo ſpectaretur) Ioannem Imperio deiecturi forſitan, idque ſibi vendicaturi, bello perunt: profectique in Aſiam, claſſe ad Lampſacum relicta, vnius diei iter in mediterranea progreſsi, quæ paulo antè Herricus rex Latinis ſubiecerar, Imperatori cum Romanis copijs aduentanti occurrunt: acrique prælio facto, acie victi, eas etiam vrbes amitrunt, quæ tum eis in Aſia parebant: ac mox Latinæ ſeruitutis iugo excuſſo, ad Imperatorem vltrò ſeſe contulerunt.

DE ANGELO THEODORO *Theſſaliæ principe.*

INterim è Theſſalicis barathris nouum extitit malum Michaelis Angeli frater Theodorus. ſuſcepto enim illius defuncti principaru, vir acer, & ad res nouas moliendas ingenioſus, & plura ſubinde apperens, longè laréque fines propagauit. Quotquot enim Occidenrales vrbes paulò antè Latinorum regno ſeruierant, eas omnes, inde ſumpto Initio, facillimè vicit, ſibique adiunxit: donec ampliſsimam & totius

Mace-

Theodor. Angel. regium nomen aſciſcit.

Macedoniæ principem ciuitatem Theſſalonicam ſubegit. Marchione tum in patriam Longobardiam profecto: ſtatimque ſibi regium nomen aſciſcit, ac Regio more à Bulgariç archiepiſcopo inungitur. Nam olim Iuſtinianus Imperator eã prouinciam, è qua oriundus erat, cum alijs multis rebus ornarat, tum primùm Iuſtinianam appellauerat, atque etiam perpetua libertate donarat: eo tamen excepto, ne eius archiepiſcopi Romanorum Imperatores inungerent. quæ prærogatiua legibus, alijs eſt conceſſa. Verùm Angeli iam rerum per vim potiti, metu, & archiepiſcopi illius ſimplicitate, ad tantam abſurditatem res deuoluta eſt. Nunc, vnde locus is Bulgariæ nomen ſit adeptus, explicabo.

DE BVLGARIAE ARCHIEPISCOPAtu, quæ & Acbris appellatur.

Bulga fluuius.

Bulgari è Scythia oriundi.

Iconomachiæ morbus.

Iuſtiniana prima.

TRans Iſtrum verſus Septentrionem locus eſt, quem fluuius non exiguus, ab incolis Bulga dictus interfluit: vnde & ipſi Bulgarorum nomen obtinuerunt, cum à prima origine Scythæ eſſent. Tandem patria cum vxoribus & liberis relicta, qua tempeſtate Iconomachiæ morbus pios infeſtabat, innumerabili multitudine Iſtrum traijciunt: & vtramque Myſiam peruagati, & obuia quæq; populati ac prædati, locuſtarum aut fulminis inſtar Macedoniam cum vlteriore Illyria occupant, loci vbertate illecti, ac regia ſedes eorum deinceps vrbs ea eſſe cœpit, quam Iuſtinianus Imper. archiepiſcopatus honore primæque (vt diximus) Iuſtinianæ nomine ornauit. Poſt appellatione gentis illius vulgata, locus ipſe Bulgaria dictus eſt, & Bulgariæ metropolis prima Iuſtiniana. Multò autem pòſt Baſilius Imp. qui à cæde illius populi Bulgaroctonus cognominatur, hos poſt multa prælia penitus attriuit & ſubegit: ac eos qui ſuperfuerunt, patria exterminatos, in Myſiam inferiorem ad Iſtrum tranſtulit. nomen tamen, velut aliud quoddam monumentum, in archiepiſcopatu hæſit. Sed ad inſtitutum redeamus. Angelus Theodorus, rex, vt dictum eſt, declaratus, ordine progrediendo, & euagando, & alios atque alios limites ſuperando, agros vaſtabat, ad ipſas vſque Byzantij portas nemine prorſus reſiſtente. Nam Macedoniæ & Thraciæ vrbes prorſus exhauſtæ erant. crebris atque atrocibus exiguo tempore excidijs vexatæ, nunc à Latinis, nunc à Bulgaris & Scythis. Quid enim non feciſſent gens ſanguinaria Scythæ, Chriſtianis crudeliter oppreſsis? Latini verò Scythis adeò clementiores non fuerunt, vt illorum immanitatem longo interuallo ſuperarint. Neque ſemel miſeri illi ab vtraque gente crudeliter capti fuerunt, ſed bis & ter, & ſæpius. Tum verò Angeli graſſatio, ſi quid reliqui fuit, hoc ferè totum abſumpſit. Itaque domos euerſas, mœnia diruta, Lemnia mala, Troianas nænias, omnis denique generis malorum ſpectaculum videres.

Baſilius ὁ βυλγαροκτόνος.

Macedoniæ et Traciæ vaſtitas.

Λήμνια κακά, θρῆνοι τρωϊκοί

DE IVNIORE ASANE Ioanne.

HIs temporibus Bulgaria imperabat primi Aſanis filius Ioannes. Is cum Angelum Theodorum ne Bulgaricis quidem rebus abſtinere velle cerneret, ſed iam illis quoque infeſtum imminere: Scythicis auxilijs acceſſitis, acre cum illo prælium committit, illique victo & capto, oculos effodit: vindicta tandem illum adepta, tum ob ludibrio habitam Imperatoriam maieſtatem, cuius ſibi nomen vſurparat: tum quòd populares ſuos Bulgaricis impreſsionibus afflictos, & deplorãdis malis affectos, adeò non miſeratus fuerat, vt etiam calamitates calamitatibus, cædes cædibus cumularet.

Angeli Theodori excæcatio

DE NAVALIBVS IMPERATOris copijs.

IAm verò & Imperator Ioannes, ſingulari diligentia & dexteritate ingenij, Imperij Romani vires multum auxerat. Nam haud paucis longis nauibus, quas ædificarat, ad Ægæi maris inſulas miſsis, eas omnes breui tempore capit: Lesbum, Chium, Samum, Icariam, Con, quæque his finitimæ ſunt. nec his contentus, Rhodi etiam potitur. Quum verò Imperatoria claſsis ita mare obtineret, & in Aſia Perſici exercitus quieſcerent, Latinorum verò vires paulatim minuerentur: iam Imperator arma ex Aſia etiam in Europam transferre conſtituit, vt miſeras vrbes à Bulgarica & Italica manu liberaret. Igitur appetente vere tranſmiſſo Helleſponto, Cherſoneſum in primis inuadit. Deinde finitimam regionem vaſtat & incendit, ad perterrefaciendos Latinos qui Caſtellorum arces tuebantur. Cepitque plurimas vrbes maritimas, Calliopolim, Seſtum, & Cardiam, cæteraſque illis vicinas, partim vi & machinis, partim deditione.

DE AFFINITATE INTER ASANIS filiam, & filium Imperatoris.

IMperatore his rebus occupato, è Bulgaria legati veniunt, tum pacis expetendæ cauſa: tum vt Imperatoris filio Theodoro, Helenæ Aſanis filiæ nuptias offerrent. Quem nuncium lætus accepit Imperator. Nolebat enim, alijs grauioribus negocijs diſtractus, illum aduerſarium habere, Scythis trans Iſtrum adeò vicinũ, illiſque aſcitis quoties libitum eſſet irruentem, & torrentis in morem obuia quæque ſecum abripientem. Hac igitur de cauſa legatio ſtatim rata fuit, ſimulque affinitas. Congreſsi ergo circa Cherſoneſum Imperator & Aſan, Helenam Aſanis filiam decem annos natam, Imperatoris filio impuberi adhuc, Theodoro Laſcari iuniori, deſpondent. Tunc etiam Terboni epiſcopus libertatem perpetuam impetrat, cum ad id vſque tempus primæ Iuſtinianæ archiepiſcopo, propter veterem illius gentis cognationem, paruiſſet. Imperator verò ſecuta æſtate Thracias & Macedonicas vrbes circuit, ab ipſis (vt ita dicam) Byzantinis portis auſpicatus: & ad Strymonem vſque progreſſus, omnes autumni initio recuperat: & ſic, omnibus quæ voluerat expeditis, Nicæam recedit, militibus domum ad hyber-

Theodori Laſcar. iunioris nuptiæ.

Ternobi epiſcopus.

hybernandum dimiſsis. Poſtquam autem ad hunc hiſtoriæ locum ventum eſt, non prætereundi ſilentio viſi ſunt Scythæ, qui his temporibus Aſiam & Europam ſunt peruagati. Nam progreſſu orationis ſæpe res illorum commemorandæ erunt. Quare breuiter, qui & vnde ſint, pro virili explicandum eſt, & veluti via planior munienda, ad ea quæ ſequentur intelligenda: ne ea quæ ipſi ſcimus, ijs qui neſciunt, quaſi ſcirent, narrando, in errorem illos inducamus: & ſubinde aliò atque aliò reſpicere cogamus, veluti canes venstici, qui leporibus indagandis nares ad alia atque alia veſtigia transferunt.

DE SCYTHIS.

SCythsrum gens eſt populoſiſsima, magis verſus Septentrionem habitans, quàm vllæ aliæ noſtri orbis: & quamuis non prorſus Attico polo ſubiecta, in eo tamen ſita patallelo, qui maximè verſus Septentrionem porrigitur: vt & veteres hiſtorici nobis tradiderunt, & nos quantum licnit diututna experientia comperimus. Hos lactiuotos & inopes, & mortalium iuſtiſsimos appellauit Homerus. Apud eos enim, neque coquorũ cnpediæ ſunt, nec ſuperuacaneæ menſstum deliciæ: vinearum autem agrorumq́ue culrum, ne per ſomnium quidem vnquam viderunt. victum illis facilem & expeditum præbent, ſponte natæ terra herbæ, & ſanguis ac carnes iumentorum, aliarumq́ue pecudum ferarumq́; & volucrum venatus: veſtem nulla arte confectam, animalium pelles. Argenrum verò, aurum, margaritæ, cæteræq́oe gemmæ, non plutis fiunt quàm puluis. Nulli ibi ſolennes ludi, nulla ambitioſa ſpectacula, nullæ diſceptationes de naualibus, trierarchis & legibus agratijs: ſed quod ad hęc quidem attinet, paccata omnia, & vita ſeditionum expers. Vt enim febres quæ humana corpora inſeſtant, è materia oriuntur, ac tamdiu vigent, quandiu illa præſtò eſt: cum verò & inedia diuturna, & potionibus medicorum praui humores conſumpti fuetint, ſtatim & ſebris deſinit, & vires paulatim corpotis redeunt: ſic etiam apud illam gentem, cum eæ res non ſint, è quibus lites & contentiones oriuntur, mutuæq́ue inſidiæ & cędes ſuſcipiuntur, neque iudicijs, neque cutijs, neque legum recitationibus eſt opus: ac ne eloquentia quidem verborumq́ue argutiæ ac perplexæ inuentiones locum habent: ſed innata quædam iuſtitia illos regit, & haud inuidenda libertas. Quibus de cauſis & Homerus eos mortalium iuſtiſſimos nominauit: appellationem verò eorum ſcriptores veteres nobis variè tradiderũt. Nam Homerus Cimmerios eos vocat: Herodotus verò, Perſicæ hiſtoriæ autor, Scythas diuerſos: Plutarchus Cheroneus, Cimbros & Teuthones: non ille quidem ſuapte autoritate, ſed tamen nominat velut ambigens, ac ipſe ſibi diffidens. Nam propriam ſuam appellationem, ipſi vtique ſua lingua norunt. Qui uerò Gręcis nomiuibus eos appellaut, aliàs aliter, ſuo quippe arbitratu, illos uocant: qui torrentis inſtar, in noſtras prouincias irruentes, aliàs alia loća occupant. Vt enim terrores de cœlo ſæpe hominibus à Deo incutiuntur, vt fulmina, incendia, & crebri imbres: ſæpe è terra, vt telluris hiatus & quaſſationes: ſæpe ex aere, vt typhones & nymbi: ita hi à Deo aſſeruantur, Septentrionales & Hyperborei terrores, vt pro alia pœna, quando & quibus prouidentiæ viſum fuerit, immittanrur. Horum aliqui patrijs ſedibus relictis, multas prouincias vaſtarunt, plurimaſq́; gentes iugo ſeruitutis ſubdiderunt: non ſecus ac magni maris ſinus per decliuia effuſus, omnia ad quæ pertineret, inundaret ac proſterneret. Cæterùm cum inde nudi atque inermes exierint, mutata victus ratione, mores eorum immitantur, apud quos conſederint. quemadmodum è maximis orta montibus flumina, quę in mare influunt, potabilem ſuam aquam non ſtatim in littore in ſalſuginem conuertunt: ſed in longo tractu maris, naturam ſuam retinent, donec copioſioribus vndis victa, eam mutarint. ſic ij qui proximè veterem Scythiam conſederunt, nomen priſtinnm inuiolatum conſeruãt. nam & ipſi Scythæ appellantut: & terra quæ eos alit, Scythia dicitur. Cuiuſmodi ſunt, qui cum vltra Tanais fontes, & ad ipſum Tanaim olim habitaſſent, in Europam effuſi, Mæotidis paludis latera ad occaſum ſpectantia occuparunt. Deinde multis ſeculis pòſt alij, vt ex ampliſsima regione prima Scythia auulſi, in duas partes ſunt diuiſi: qusrum vna Sarmatis Aſianis euerſis, ad Caſpium vſque mare excurrit: qui patrij nominis etiam obliti, Sarmatæ Maſſagetæ, & Melanchęni à nigro veſtiru, atque Amazones vocabantur: quæq́ue ſingulæ sb eis domitæ gentes nomina ſortitę fuerant, eadem & illi aſſumpſerunt propter illarum mores & ritus aſcitos. Alteri verò verſus Europam profecti, & omnem Oceani oram peruagati, Sarmatarum & Germanorum nomina ſibi vendicarunt. Denique in Galliam quoqne impreſsione facta, eáqne ſubacta, Celtæ & Galatæ ſiue Galli ſunt sppellati: vt Cimbros & Teuthones taceam, qui multo poſt Alpibus ſuperatis, cum innumerabili multitudine, vxoribus & liberis etiam adductis, Italiam ingreſsi, vix ille qnidem, ſed tamen cæſi ſunt à Romanis exercitibus, Csij Marij & Luctatij Catuli conſulum ductu atque auſpicijs. Quid mults? Cum in ipſam Afticam ſæpe penetrarint, & Herculeo ſreto traiecto, Hiſpanos ſubegerint. Nam quibus arma inſerunt, eos plerunqne vincunt, & alienis regionibus dominantur. Eorum verò patriam Scythiam nemo vnquam ab omni æuo domuit. In cauſa eſt, quòd delicstam & luxu diffluentem vitæ tationem sb initio peroſi, nec frumentum edunt, nec vinum bibunt. Quamobrem neque terram arant, neque vineam vnquam coluerunt, neque alias fruges ſerunt, vnde inteiioris orbis incolæ victitant. Quæ cum Scythis, quippe aſſuetis, minimę grauia, ac potius iucunda ſint: hoſtibus eorum acerbiſsima eſſent, impedimenta plura quàm arma sddncentibus,

Homerus de Scythis

Auaritia febri ſimilis.

Cymmerij Scythæ. Cimbri. Teuthones.

Scythæ Septentrionalis terror.

Scythæ peregrinos mores adſciſcunt.

Aſiani Scythæ.

Europæi Scythæ.

C. Marius. L. Catulus

& vbi caſtrametati ſunt, mercatum omnis generis requirentibus ne quid vel ipſis vel iumentis deſit. At illi expeditæ ac tenui vitæ aſſueti, facilè quouis tempore bella ſuſcipiunt, ac tridui iter ſæpe vno die volucrum inſtar conficiunt: & alias atque alias ante famam aduentus ſui terras occupant, nihil quidem ſecum adducentes, ſed ijs rebus omnibus inſtructi, quibus victoria facilè pareretur. eæ ſunt, multitudo eorum penè innumerabilis, agilitas corporum, ac celerrimæ progreſsiones, & (quod hæc ſuperat) mortis contemptus, & ferarum more tectus in aduerſum hoſtem impetus.

DE SCYTHARVM IN EVROPAM *& Aſiam incurſione.*

SEd ad hiſtoriæ ſeriem redeundum eſt. Nam cum Ioannes Ducas rerum iam potiretur, maxima Scytharum multitudo ab Hyperboreis effuſa, ad Caſpium mare deſcendit.

Sitzichanes. *Chalaus.*

Interim verò duce eorum Sitziſchane defuncto, ambo eius filij, Chalaus & Telepugas, exercituum principatum diuiſerunt. Ac Chalaus Chaſpia & Iaxarte fluuio lato & profundo, qui è Scythicis montibus, ortus, Sogdianam perfluens, in mare Caſpium irrumpit, ad Septemtrionem relictis, per inferiorem Aſiam deſcendit. Sed differatur hoc: nam de

Telepugas

Europa prius eſt dicendum. Alter enim Sitzichanis filius Telepugas, limitibus imperij ſui coſtitutis, meridiem verſus Caucaſi cacuminibus, & deinceps mari Caſpio, per Maſſagetarum & Sauromatharum terram proficiſcitur: nec eas tantum, ſed omnes gentes quæ Mæotidem paludem & Tanaim accolunt, ſubigit. Deinde Tanais fontibus ſuperatis, impetu aduerſus Europæas gentes deſcendit: quæ multæ ac variæ ſunt. nam quæ in mediterraneis habitant, partes ac reliquiæ ſunt veterum Scytharum, in paſtores & aratores diuiſæ: que verò Mæotidi conterminæ ſunt, & Ponti oram accolunt, Zinchi ſunt, & Abaſgi, Gotthi & Hamaxobij, Tauroſcythæ & Boryſthenitæ: prætereáque Myſiam ad Iſtri hoſtia tenent, qui Hunni & Comani vocantur. erant etiam qui ſe Scythas nominarent: qui graui & intolerabili Scytharum impreſsione perterriti, mutandas ſibi ſedes cenſuerunt. Neque enim vllis ſatis fiduciæ ad reſiſtendum erat, ſed omnes & vrbes & gentes trepidabant, & velut ſpicæ in area terebantur. Vnde & hi Scythico bello deſperato, pellibus balea plenis pro ratibus vſi, cum vxoribus & liberis Iſtrum tranſierunt: nec breui Tempore in Thracia oberrarunt, idoneam ſibi coloniam quæ-

Scythæ in Romanas legiones relati.

ritantes, decem millibus haud pauciores. Sed priuſquam certam ſedem legerent, Imperator Ioannes magnificis muneribus, aliiſque beneficijs eos ſibi adiungit: & ipſos etiam in Romanas legiones refert, alijs alibi ſedibus attributis, partim in Thracia & Macedonia, partim in Aſia ad Meandrum & Phrygium.

DE SCYTHARVM IN ASIAM *impreſsione.*

VErùm iam in Orientem eſt tranſeundum, & ad tranſmontanos illos Scythas veniendum: qui in Aſiam inſtar locuſtarum effuſi, propemodum vniuerſam conturbarunt, & oppreſſerunt. Nam Caſpijs anguſtijs ſuperatis, Sogdiana à tergo relicta, & Bactrianis & Oxo Sogdo flumine, qui plurimis ijſque magnis fontibus augetur, ad radices magnorum montium progreſsi hybernarunt, vbertate illius regionis & præda antè parta fruentes. Mon-

Taurus Caucaſus.

tes autem illi & plurimi ſunt: & maximi: qui quòd vna quadam continenti ſerie cohærent, in vnum veluti montem conflantur, qui nomine communi Taurus dictus, Aſiam vniuerſam exquiſitè mediam diuidit. Incipiunt illi ab Occaſu, proximè Ægeum mare. Inde verò exorſi totam Aſiam in duas partes ſecant, donec ad Subſolanum ventum iuxta ipſum Oceanum terminentur. Verè igitur, cum terra graminibus & herbis refloreſceret, relictis ad Caucaſi radices hybernis, Scythæ maximorum gregum aut armentorum inſtar montium cacumina ſuperant, & populos ſubiectos inuadunt: eóſque omnes prædati, in Indiam penetrant, quanta in vtramque ripam maximi fluuiorum Indi patet. Qua ſubacta, verſus ortum progredi deſtiterunt, ob aſperitatem & æſtum loci: ſed itinere in Arachoſiam & Carmaniam conuerſo, gentibus illis facilè ſubactis, ad Chaldæos & Arabes peruenerunt. De-

Scythæ in Meſopotamia conſident.

inde ad Babylonios & Aſſyrios trangreſsi, occupatáque Meſopotamia, amœnitate loci allecti, longos ibi errores finiunt, tertio anno poſtquam Laxarten fluuium traiecerant: & à popularibus ſuis auulſi, Aſiam inferiorem ſibi vendicarant. Sed quemadmodum ignis denſo luco correpto, non eum ſolum conſumit, ſed proxima quæque etiam facilè peruagatur: ſic dux ille Scytharum, totius Aſiæ ad omnem humanam iucunditatem optatiſſima ſede ſibi delecta, poſtea non quieuit, neque finitimis abſtinuit: ſed tribunis ſuis & ſatrapis aliò atque miſsis, Perſas primùm, & Parthos & Medos ſubigit. Deinde per Armeniam maiorem aſcendendo, verſus Semptentrionem ad Colchidem, & finitimam illi Iberiam excurrit. Habebat porrò in animo, ſequentibus annis interiorem quoque Aſiam peruagari, & Imperij ſui limites littoribus maris terminare. neque enim ferendum eſſe, vt vlla gens ſuæ ditionis expers eſſet, quæ per totam Aſiæ continentem ad maria vſque habitaret. Sed tum quietè ibi conſidere decreuerunt, prouincijs, vrbibus, ædibus, prædijs amœniſsimis & delicatiſsimis inter ſeſe diſtributis. Aurum verò, argentum, pecuniam, cæteráſque delicias, quibus loca illa abundant, cui vſui eſſent cum adhuc ignorarent, non ſecus ac lutum & ſordes negligebant. Natura enim neceſſaria in primis docet:

Neceſsitatem luxus ſequitur.

quæ ſi non deſint, ſed benignitate fortunæ ſuperſint,

Agricultura & res pecuaria Romanos recreant. perſint, tum naturæ prouidenria veluti peræmulationem rurſus excitarur ad ea diligenda, quæ ſenſibus magis blandiantur. Quorum vbi ſatietas cœperit, ad ſuperuacanea deflectir, per ambages arque illecebras, varietatem & compoſitiones multiplices machinatur, & præſtigias quaſdam arcanæ voluptatis conſectatur, ne luxuriæ continuatio grauis & moleſta fiat. Ita hi quoque principio ſolis neceſſarijs, ijſq́; non affatim ſoppetentibus aſſueti: deinde in rot amœniratibus verſati, quor Babyloniorum & Aſſyriorum confinia ſuppeditant, eas non eſſe deferendas iudicarunt: ſed repudiatis diuturnis illis laboribus, ibi deinoeps conſidendum & acquieſcendum eſſe. Vnde ijs gentibus quas inuaſerunt, annua trubuta impoſuerunt: nec ex eo deſiſtunt, eas exactionibus & edictis pro mancipijs quotannis exagitare, & velut oratula reddere, pro ſuáque libidine quiduis in illas decernere. Tandem conſuetudine & excultis moribus Aſſyriorum, Perſarum & Chaldæorum manſuefacti ad eorum religionem inclinarunr, patrio numinis contemptu relicto: illorumq́ue mores & inſtiruta in veſtibus, in ſumptuoſo victu, cæteriſque delitijs receperunt, ranta muratione facta, vt cum prius capur craſſo & promiſſo pileo tegerenr, & reliqui veſtirus omnis felicitas in pellibus animalium, & corijs illaboratis conſiſteret, arma verò eis eſſent clauæ & fundæ, haſtæ, ſagittæ & arcus, nullo coufecta artificio, qualia quercus & ſponre enatæ in ſyluis & montibus arbores ſuppedirant: pòſt, veſtes omnes ſericas & auro interrextas vſurparent. Vſque adeò luxuriare cœperunt, priſtina vitæ ratione, prorſus in contrarium murata.

DE TVRCORVM LEGATIONE *ad imperatorem.*

INter hæc Turcis, qui Aſiam intra Euphratem, & Arabibus, qui Cœleſyriam & Phœniciam renent, non mediocriter perrorbatis, propret periculoſam Scytharum viciniratem: Turcorum princeps legatos omni rei gerendæ autoritare prædiros, ad Imperatorem Ioannem firmandæ pacis cauſa mirrit, timens ne Scythico bello diſtractus, hoſtilem Romanorum exercitum à tergo haberet. Neque enim poſſe fieri, quin principatu excideret, ſi Scytharum tantum incurſionibus ægræ reſiſtens, ob geminarum bellum vires ſuas partiri cogererur. Idem & Imperarori gratum fuit, ac multis de cauſis eſſe faciendum iam antè decretum: tum quòd minimè vtile aut facile, imo graue ac perniciosum futurum eſſet, bellis Aſianis & Europeis diſtringi: tum, quòd firmiſsimum & opratiſsimum vallum futuri eſſent, Turci inter bellum Scythicum inreriecti, commune periculum, fortiſsimorum propugnatorum aut ſcopulorum inſtar, quos alicubi natura marinis fluctibus obijcit, ſuis corporibus excepturi. His igitur de cauſis haud inuitus, & cupidè admodum fœdus cum Turcis fecit: quod rem Romanam plurimùm erexit, Metu enim & ærumnis diuturnorum bellorum liberati, poſſeſsiones & res ſuas curandi ocium habuerunt. Nam Imperator tantum rerræ ſtationi & vineis plantandis idoneæ vſurpauit, quantum ſatis forepurabat ad ſuam menſam, & ad eos ſuſtentandos, quos pro liberalitate ac perperua beuignitate ſua fouendos ſuſceperar. Hi erant ſenes, pauperes, & varijs afflicti morbis: quibus & domicilia aſsignauit, & curarores præfecit, qui & agros colere, & vineas planrare ſcirent: ac quot annis vberem frugum prouenrum repoſuit, atque etiam armenra equorum & boum ouium item & porcorum greges. ac varia genera cicurum auium paruir, vnde multiplicem ſingulis annis prouentum percipiebat. Idem cæteria etiam faciendi auror fuit, tam cognaris ſuis quàm reliquæ nobilitati: vt cum domi quiſque haberet vnde viueret, neque plebeios & inopes per vim opprimeret, & Romana Reſpublica omni malefici & crimine vacaret. Itaque paucis annis omnium & horrea & cellę refertæ frugibus & vino conſpiciebanrur, & viæ ac plateæ & ſtabula & mandræ pecoris multitudinem vix capiebant: accedebant galinarum cæterarumq́; auium greges.

DE FAME TVRCORVM.

ACcidit autem illud etiam fœlici Romanorum faro, vt Turci fame & maxima annonæ penuria conflictarenrur. qua de cauſa plenæ erant omnes viæ illius gentis hominum, mulierum, virorum, puerorum, adeuntium & abeuntium è Romanis prouincijs: & omnes. Turcorũ opes, argenti, auri, telæ, cæterarumq́; delicarum, ad Romanorum manus perueniebant. Videres Magni precij merces exiguo frumento cõmutari: tum quælibet auis, bos, hœdus magno precio vænibant. Eo pacto cum Romanorum ædes celerrimè Barbaricis opibus affluebant, tum fiſcus Imperatoris pecunia redundabat. Et vt rem omnem paucis expediam, cum oua gallinarum quotannis collecta venderentur, exiguo rempore tantum inde pecuniæ coactum eſt, vt Imperatrici corona gemmis & margaritis precioſiſsimis diſtincta pararetur: quam Imperator ex eo Ouatam nominauit, quòd de venditis ouis confecta eſſet. Ac vnum hoc illius Imperatoriæ prouidentiæ ſpecimen eſto. *Ouata corona.* Alterum illud, quòd cum videret, Romanas diuitias in peregrinas ac ſumptuoſas veſtes, ſericas, Aſſyrias, Babylonias atque Italicas, vario ac ſolerti artificio confectas effundi, decrero ſanxit, ne quis ſubditorum ijs vteretur: *Lex veſtiaria.* niſi ipſe, quiſquis eſſet, cum omni familia, in ordinem cogi ac notari ignominia vellet: ſed ijs contenti eſſent, quas Romanæ prouinciæ ac manus præberent.* Neceſſariarum enim rerum vſus immurabilis: & ſubditi quantum licet, principum ſequuntur cupidirates: idq́ue lex is eſt & honor, quod principibus viſum fuerit. Proinde cernere erat, illa quoque breuiſsimo tempore viluiſſe: nobilitatis autem limites, Romanis veſtimentis definitos: & diuitias domo, quod aiunt, domum ferri.

DE IMPERATRICE IRENE EX *equo præcipitata.*

SEd iam ad alia tranſeat oratio. Cum Imperatrix filium Theodorum pepetiſſet, accidit, cum ſpectandæ venationis cauſa cum marito Imperatore veniſſet, vt equo deiecta, per longum ſpacium traheretur. Vnde læſa matrice, parere deſijt. Cæterùm ambo Imperium grauiter & modeſtè adminiſtrabant, ſummóque ſtudio curabant, vt iuſtitia & æquitas in vrbibus florerent, auaritia verò & rapinæ prohiberentur. Etiam templa elegantiſsima vterque maximis ſumptibus, amplitudine & varietate ſtructuræ inſignis ædificarunt: Imperator Magneſiæ Deiparæ virginis nomine, quod Soſandra dicitur: & aliud Niceę, Magno Antonio ſacrum. Imperatrix verò intra Pruſam metropolim, ad montem Olympum ſitam, nomine venerandi prophetæ, præcurſoris & Baptiſtæ, multis ornamentis additis & amplis annuis reditibus adiectis, vbi monachi diuino cultui dediti habitarent: quæ loca plena erãt ſuauitate & gratia ſpiritus. Nec his contenti, complura domicilia ad alendos ſenes & pauperes deſtinarũt: aliáq; fecerunt, quæ amorem eorum erga Deum euidenter declararent.

DE IMPERATORIS POST IREnes obitum, *ſecundis nuptijs.*

INterim Irene Imperatrice mortua, Imperator poſt longum luctum tandem ſolitudinis pertæſus, aliam vxorem duxit, Annam Alemanam, admodum adoleſcentulam, Manfredi Siciliæ Regis ſororẽ. Quam in de nutricis & magiſtræ loco cum multis alijs mulieribus comitabatur, matrona pulcherrima facie, quæ ex oculis caſſes (vt ita dicam) ineuitabiles eiaculabatur, nomine Marceſina: quæ philtris & illecebris amatoris, ac morum vrbanitate paulatim etiam Imperatoris oculos in ſe conuertit, amoréque ſui ſic incendit, vt iam haud diſsimulanter Imperatrix Anna præ ea negligeretur. Nam tandem eò dementiæ redactus eſt Marceſinæ amoribus, vt eam Imperatorijs inſignibus ornari pateretur, quibus Imperatrici Annæ nihil cederet: eandem verò & amore & propenſione Imperatoris, & ſubditorum obſeruantia ac reuerentia longo interuallo ſuperaret, ne dicam ſola illis frueretur. Etſi autem prudens erat Imperator, non tamen vitam moleſtiæ, triſticiæ, angoris expertem egit: ſed conſcientiam acris inſtar ſtimuli pungentem habuit, pœnitentiæ occaſionem expectans, & prauitatis illius correctionem à Deo. id quod ex eo conſtat. Aiunt Marceſinam aliquando, tum Adorandi, tum ſpectandi cauſa templum Blemmidæ ſumptibus exedificatum, & piorum virorum exercitationibus dedicatum adijſſe magno cum ſaſtu & ſplendore Imperatorio, ſatellitumque comitatu. Sed priuſquam veſtibulum intraſſet, cœtum monachorum templi fores Blemmidæ præceptoris iuſſu intrinſecus illi occluſiſſe. Erat is multis virtutibus inſignis, & varia eruditione tum ſacrarum tum prophanarum literarum perpolitus. Nefas enim iudicabat diuinus ille vir, nefariam illam & impudicam mulierculam profanis & conſceleratis pedibus ſacrum pauimentum calcare. Nec eum hoc feciſſe mirum, quippe qui prius etiam dicterijs illam tam lingua quàm calamo inceſſere nunquã deſtitiſſet. Ea verò ſe grauiſsima contumelia affici rata, & tanto dignitatis faſtigio non ferenda, cum per ſeſe ira ardebat, tum ab adulatoribus magis inflammabatur. Vnde ad Imperatorem magna cum indignatione reuerſa, toto impetu illum ad vindictam incitabat: eam ignominiam in ipſius Imperatoris caput redundare clamitans. Accedebant aſſentatorum voces, oleum igni (quod aiunt) addentium, aucupandæ gratiæ cauſa. At Imperator ſubito mœrore affectus, ac lacrymis oppletus, cum profundo ſuſpirio: Quid me (inquit) ad virum iuſtum puniendum impellitis? Nam ſi ego ſine probro & ignominia viuere voluiſſem, Imperij maieſtatem inuiolatam conſeruaſſem. Nunc cum ipſe meæ, atque adeò ipſius Imperij contumeliæ cauſam præbuerim: meritis meis gratia refertur, vt malè ſementis malam meſſem percipiam.

Ioan. Ducas Marceſinæ amore captus.

Conſcientiæ ſtimulus adulterij comes.

Marceſina excluſa templo.

Nicephorus Blemmydes.

Ioan. Ducas culpã ſuam deplorat.

EXPEDITIO IMPERATORIS *contra Michaelem Theſſalum.*

CÆterùm his temporibus Theſſaliæ & Ætoliæ, viciniſque regionibus præerat Michaelis Angeli primi notus filius Michael. nam tota eius cognatione extincta, omne locorum illorum imperium ad vnum nothum hunc deuolutum fuit. Huic filij fuerunt, Nicephorus, Ioannes, Michael: & quartus Ioannes, nothus & ipſe: inter quos breui pòſt diſtributurus erat ſuum principatum. Tum autem miſsis ad Imperatorem Ioannem legatis, filio ſuo Nicephoro, filij Imperatoris Theodori Laſcaris filiam Mariam, ſponſam petebat: & voti compos factus eſt (facta enim tum ſunt ſponſalia, & pacta qualiacunque) cum mane mater Theodora vnà cum filio Nicephoro, tum viſendæ ſponſæ tum firmandorum ſponſalium cauſa aduenisset. Quibus peractis ſponſa ibidem relicta, cum filio domum redijt: fide accepta, fore vt anno ſequenti nuptiæ celebrarentur: Sed paulo pòſt Michael rupto fœdere limites ſuos transgreſſus, Occidentales Romani Imperij vrbes infeſtauit: vt niſi Imperator Ioannes ipſe illi bellum inferret, periculum eſſet, ne omnes illæ vrbes ab eo occuparentur. Vere igitur appetente, Imperator, exercitu maximo coacto, contra Michaelem proficiſcitur. Fama verò præcurrente & ſparſa, Occidentales Romanorum vrbes animos receperunt: Michaelis verò res labaſcebant, & peſſum ibant. Imperator autem cum ad Theſſalonicam & Macedoniam acceſsiſſet: pleraſque vrbes Occidentales, quas Angeli incurſio concuſſerat, & ad breue tempus interceperat, facile recuperauit: vt Caſteriam, Preſpam, aliaſque non paucas. Vnde ſummo timore perculſus Michael, miſsis ad Imperatorem legatis, priſtinum fœdus renouat: & præter alia

IIII. filij Michaelis Theſſali.

Nicephori & Mariæ nuptiæ.

caſtella,

Theſſali fiunt Deſpotæ.

caſtella, Prillapum etiam & Beleſum & * reſtituit. Imperator contrà, & patri Michaeli, & filio eius Nicephoro, propter affinitatis neceſsitudinem, Deſpotarum honorem conceſsit: ne quid poſtea oriretur, quod animos ad ſimultates excitaret, ac pacem perturbaret. Rebus autem ibi ſic ordinatis, reditum parat, quòd ibi hybernare nolebat. Inſtabat enim tum Arcturi exortus.

DE COMNENO MICHAELE *Palæologo.*

CVm verò dies complures Philippis exegiſſet, criminationes quędam cõtra Michaelem Comnenum Palæologum eruperunt, eum regnum affectare. Producebantur ij qui primi illud ſuſurrarant, amici eius & argumenta, quibus crimen probaretur, quærebantur. ſed & hæc infirma, falſæque criminationes viſæ ſunt, ſiue reipſa eſſent falſæ, ſiue per id tempus tales haberentur: decretum tamen, vt iureiurando teſtaretur iniuriã ſibi fieri, nec ſe vnquam regnum affectaturum, vtque deinceps ea pœna ſolutus, & ab omni ſuſpicione quàm remotiſſimus eſſet, prætereáque deinceps priſtinum dignitatis gradum obtineret. His factis Imperator diſceſsit, Helleſpontum traiecturus: exercitum verò domum in hyberna dimiſit.

MORBVS IOANNIS DVCAE *& obitus.*

CVm verò in Orientem traieciſſet, & ad Niceam verſaretur, atroci morbo eſt correptus, qui haud ſcio phrenitis an epilepſia ſit appellandus. nam grauitate & ſtupore capitis afficiebatur: vt ijs qui è cerebro laborant, in Solis & Lunæ congreſsibus aucta frigiditate & humiditate aeris, accidere ſolet, vertigine oboriente cerebro, quod tales cõuerſiones & mutationes ferre nequit. Cum autem mutus, & reſpiratione excepta, mortuus tres perpetuos dies iacuiſſet: recuperare vires, morbóque leuari viſus eſt. quem tamen ars medicorum, non penitus propulſare potuit, quominus ex eo tempore in eo deliteſcere, & firmam ſedem fixiſſe videretur: ita vt deinceps aliàs affligeretur, aliàs valere videretur. Nam nunc plurium, nunc pauciorum dierum interuallo vel accedebat vel recedebat malum: nunc domi, nunc in via, nullo præcedente ſigno, ſubitò eum inuadebat, vt ſæpe à miniſtris ex equo delapſurus, lectica domum referretur. Morbus is annum integrum caput eius infeſtabat, clàm ac paulatim ſubinde augeſcens: donec omni medicorum arte ſuperata, è rebus humanis eum ſuſtulit. Deceſsit autem ex eo morbo, cum circa Nymphæum verſaretur: ac ſepultus eſt in Soſandrio, monaſterio à ſe extructo, anno ætatis ſexageſimo: ſeptem & viginti natus annos, cum Imperium ſuſcepiſſet, idque annos tres & triginta adminiſtraret: quot annos & filius ac ſucceſſor eius Theodorus compleuerat, eodem natus anno quo pater ſumma rerum potitus fuit.

NICEPHORI GREgoræ hiſtoriæ Romanæ liber tertius.

CAPITA LIBRI III.

Theodori Laſcaris iunioris Imperium.
De patriarcha Arſenio, & Imperatoris vnctione.
De expeditione contra Bulgarum & Theſſalum.
De Palæologi fuga ad Turcos.
De Conſtantino Techo principe Bulgarorum.
De obitu Imperatoris Theodori Laſcaris iunioris.
De Muzalone, tutore pueri Imperatoris.
De altero iureiurando ob Imperatoris in filium dato.
De occaſionibus & cauſis, quibus ad imperium peruenit Palæologus.
De Michaële Palæologo, quo pacto Deſpotæ dignitatem ſit adeptus.
De bellis Theſſalicis.

Ioan. Ducæ prudentia in regẽdo filio.

CVm autem Imperium iure hæreditario ad filium eius Theodorum Laſcarim rediturus eſſet: quia is à patre viuente nõn appellatus fuerat Imperator, eodem defuncto, communi concurſu totius exercitus ac nobiliũ omnium ac procerum Imperator eſt ſalutatus. Conſtabat enim, Ioannem vtiq; nemini omnium niſi filio Imperium relinquere voluiſſe: quòd & pater fuerat pius in liberos, & nemini alteri id deſtinarat. Sed obſcuris adhuc ſubditorum voluntatibus, an id ijs lubentibus ac approbantibus futurum eſſet, viuens eum deſignare nullo modo voluerat: quòd diceret. Tempus multa «
nouare ſolere, niſi quiſque ita res adminiſtraſ- «
ſet, quemadmodum oporteret. Nam adoleſcen «
tiam ſuapte natura mobilem & contumacem, «
temere ad omnia ferri, quæ concupiſſet. Quòd «
ſi ſpes ac nomen Imperij acceſsiſſet, ob quas «
res delicatorum adoleſcentum comitatus acce- «
deret ac omnium acclamationibus aures com- «
plerentur item accidere quod homini ebrio. cu- «
ius neq; pes neque mens ſuum ſatis officium «
facit, ſi ad magnæ gubernacula nauis adhibere- «
tur: cum nec ij à quibus eligeretur, rectè iudica- «
rent nec is qui electus eſſet, quò ferretur, quidve «
agendum eſſet, intelligeret. Hanc igitur vnam «
ob cauſam ipſe, dum in viuis eſſet, illum eſſe deſignandum haud cenſuit: tum vt ſpe adempta, adoleſcentiæ leuitatem cohiberet: tum, quòd multi adeò puſillis eſſent animis, vt hæreditatis cupiditate longiorem patrum vitam moleſtè ferrent, nec expectato fato curſum illius immatura morte interrumperent. Ad hæc, id eſſe populi plerunque ingenium, vt qui ipſo inuito rerum potitus eſſet, eum & tyrannum appellaret, & occultis initiò probris ac conuitijs laceraret, donec ad inſidias tandem apertámque vim & cædem deſcenderetur. His igitur & id genus alijs de cauſis, Theodorus patre ſuperſtite non fuerat appellatus. Poſt eius obitum autem, totius populi ſuffragijs eſt creatus Imperator. in

clypeo ſedens, more à maioribus accepto. Sed cum à patriarcha coronandus eſſet, ac tum ſedes vacaret (nam Germanus, vir prudens, & doctrina & probitate vitæ inſignis, non ita pridem deceſſerat) de ſucceſſore eligendo deliberatum ac diſputatum eſt: ac multi in expectatione atque in ore erant, & alij alijs. Sed doctrina & virtute celebris Nicephorus Blemmydes, omnium ſermonibus cæteris præferebatur: qui tũ in monaſterio à ſe extructo, quietam agens vitam, aſpera victus & exercitationem ratione ſeſe materabat.

Nicephorus Blemmides patriarchatũ recuſat.

DE ARSENIO PATRIARCHA *& Imperatoris inunctione.*

IS cum delatum ſibi honorem recuſaſſet, cæteris prælatus eſt Arſenius monachus: qui in quodam monaſterio iuxta Apolloniam ſtrenuè ſeſe exercebat, virtute illuſtris ille quidem, ſed ſimplici vir ingenio, & minimè callido. Sacerdotio igitur hic potitur, & patriarcha creatur communi pontificum ſententia & ſuffragio, Imperatore maximè approbante, & pontificium illud ſuffragium (vti moris eſt) confirmante.

THEODORI SECVNDI EXPEDItio contra Bulgaros, & Theſſalos.

QVibus peractis, Imperator à patriarcha vnctus, & diademate ornatus, expeditione parat. Nam Bulgarorum princeps, vt primũ Imperatoris obitum audierat, fœderis, quod cum illo fecerat, rumpendi conſilia agitans, Romanæ ditionis oppidula in Thracia continuis incurſionibus ita vexabat, vt non paucis ad mõtem Rhodopen ſitis potiretur. Idem & fœdifragus Michael in Theſſalia fecerat, aduerſus finitimas ſibi Romanorum prouincias & ciuitates. Imperator verò principiò, quod pater cum Turcis percuſſerat, fœdus renouat, & confirmat: vt Orientalium negociorum cauſa, omnis ſolicitudinis eſſet expers. Deinde ſub Pleiadum exortum, Helleſpontum traijcit, exercitum paterno longè maiorem ſecum adducens. Nec enim eos tantum qui militiæ deſtinati erant, ſed venationis etiam miniſtros, relictis canibus & auibus, militare iuſsit. Cæterùm Bulgarorum princeps, tanto Imperatoris apparatu audito, graui terrore percelli cœpit, & varijs ſubinde cogitationibus æſtuauit. Cũ autem armis decernere nullo modo poſſet, tum quòd exercitum tantæ hoſtium multitudini, armis præſertim inſtructiſsimæ, parem non haberet: tum quòd Imperatorem ætate florentem gloriæ ſtudio flagrare, & deſtinata ſtrenuè atque alacriter exequi cerneret: tandem quid è re ſua eſſet animaduerſo, vetus fœdus renouat, Imperatorem facilè ſibi reconciliatum iri ſperans, quòd is ſororem ſuam in matrimonio haberet. haud ignarus, quòd etiam fama fœdifragi Theſſali Michaelis perturbatus, illum quamprimùm compeſcere decreuiſſet, antequam omnia occuparet: quæ res vel in primis ad impetrandam pacem adiumento ſibi futura eſſet. Igitur legatis ad imperatorem miſſis, ſpe facilius pacem impetrauit, reſtitutis omnibus quæ Romanis interceperat caſtellis. Ac ne diutius morer, ſub autumnale æquinoctium Imperator cum ſuis legionibus rectà in Theſſaliam contendit. Sed priuſquam Macedoniam attigiſſet, Theodora Michaelis vxor ei occurrit, tum vt nuptias Nicephori filij ſui & Mariæ filiæ Imperatricis conficeret, tum vt quę maritus Romanæ ditioni per latrocinium quoddam ſubtraxerat, reſtitueret. Quibus rebus paulo pòſt facilè confectis, Theodora ad maritum Michaelem reuertitur, filij ſponſa Maria vnà ſecum adducta.

Bulgarus veniam impetrat.

Theſſalus veniam impetrat.

DE PALÆOLOGI FVGA *ad Turcos.*

IMperatori his rebus occupato, literæ Nicæa redduntur, quæ Palæologi ad Turcos fugam ſignificarent. ei enim abiens Nicænam præfecturam, dum ex Occidente in Orientem rediret, mandarat. Quæ res Imperatorem non mediocriter perculit, ac perturbauit. Fugę verò prętextus hic ferebatur. Cum ſe à multis & multifariam in inuidiam adductum cerneret, verbiſq; odiodiſsimis Imperatoris aures clàm occupari: ab eoq; imminere ſibi & ſuſurrari ſupplicia, quę infeſtiſsimis hoſtibus imprecanda eſſent: ſibi nullo modo quieto eſſe licuiſſe, quominus hoſtilium cogitationum plenus, ſurſum deorſum hucatq; illuc inſtar mancipij raptaretur, & ignominioſè vexaretur: timuiſſe Imperatoris in puniendo ſeueritatem & celeritatem, nec quicquam clementiæ ſperare potuiſſe. Neq; enim expeditum ſibi fuiſſe, magnas calumnias, & ſupra modum exaggeratas, quas inuidi ſui concinnaſſent, ac Imperatoris auribus ingeſſiſſent, exiguo tempore refellere. Quare ſe deſperatione coactum, nihil prius habuiſſe, quàm vt fuga ſalutem quæreret. Cum verò Iconium proficiſcens, Sultanum ſuas copias ſummo ſtudio conducentem reperiſſet, ad Scythas cum maximo exercitu irruentes, propulſandos: optatiſsimus illi ac gratiſsimus aduentus eius fuit. Nam cum Romanos complures pridem ſubactos haberet, eos in vnam legionem contractos Palæologo parère iuſsit, Romanis & peregrinis armis & veſtibus ornatos: ad Scythas percellendos qui credituri eſſent, Turcis recentia auxilia illinc eſſe miſſa. id quod accidit. Aiunt enim Scythas, cum Turcos inuaderent, haud mediocriter eſſe perterritos, peregrino exercitu conſpecto: ac forſitan perturbata acie fugituros fuiſſe, ac terga daturos ijs quos abſque vllo negotio ſe fuſuros eſſe credidiſſent, niſi quidam Sultani cognatus, ex veteri ſimultate, cum magnis copijs cum ad iam manus ventum eſſet, vltrò ſe ad hoſtes contuliſſet. Quæ res turcorum fortunas euertit, & maiorem partem ditionis eorum Scythis adiecit. Cæterùm nõ multo pòſt liberaliſsimis & amiciſsimis Imperatoris literis Palæologus eſt reuocatus, ſecuritate iureiurando firmata.

Cauſa fugæ.

Turcorũ Romana legio.

Turci à Scythis vincũtur.

Perfidia cognati.

Palæologi reditus.

ta. Ita Palæologus in Romanam terram rediit, non prius tamen, quàm ſanctiſsimo iureiurando Imperatori promiſiſſet, ſe dicto ſemper fore audientem, nec regnum affectaturum eſſe vnquam, nec ad ea rediturum quæ antè crimini dat. ipſi eſſent: neq; poſthac intermortuam ſuſpicionem aucturum, ſed conſeruaturũ & propagaturum parem beneuolentiam & amorem erg. ipſum Imperatorem Theodorũ, & filium eius Ioannem, cæteroſq; tam familiæ quàm imperij ſucceſſores. His igitur conditionibus Magni Conoſtabili dignitate recepta, deinceps Imperatoria beneuolentia & liberalitate in pti. miſſ floruit.

Palæologus Magnus Conoſtabilis.

DE CONSTANTINI TOECHI *regno in Bulgaria.*

INter hæc Bulgarici motus nunciantur. Nam Aſane illorum principe, cuius ſoror Theodoro Imperatori nupta erat, ſine liberis defuncto, qui ei ſuccederent, neceſſe erat principatũ ad Mytzen ſororis eius maritum tranſire: idq; factũ eſt. Erat autem is homo ſegnis & effeminatus quibus de cauſis paulatim cõtemptui eſſe cœpit, donec mutatis populi voluntatibus omni poteſtate priuaretur. Erat autem ijs temporibus in Bulgaria vir clarus, nomine Conſtantinus, cognomento Tœchus, ingenij dexteritate & robore corporis multum alijs antecellens: qui, cùm rem Bulgaricam labaſcere cerneret, inſurgit: conciliataq; ſibi & plebis & nobilitatis beneuolentia, illorumq; omniũ voluntate principatu potitus, Ternobum obſidet, quæ Bulgarorum regia erat: vt Mytzes vel inuitus cũ vxore & liberis in munitũ quoddam & maritimum caſtellum nomine Meſembriam, confugere cogeretur. Vnde ad Imperatorem tranſit, Nicææ in Aſia tum degentem: Romanæq; ditionis Meſembriam fecit, pro qua prędijs circa Troiam & Scammandrum ab Imperatore cum annuis reditibus acceptis, ibidem æui reliquũ cum vxore ac liberis quietus exegit. Cæterùm Conſtantinus Tœchus Bulgarici regni potitus, legatos ad Imperatorem mittit, ſe amicum eius & fœderatum profitẽs, ſi qua ſibi ex eius filiabus deſponderetur: nõ quòd coniuge eſſet opus, quippe qui vxorem & liberos haberet: ſed quia nullo gentilitio iure, Bulgaricum regnum ad eum pertinebat, iniquo ferebat animo, ea ſe parte deteriorem, ac veluti nothum & dici & haberi. Hac igitur de cauſa, & quia Imperatoris filiam, Aſanis non ita pridem defuncti Regis, ex ſorore neptem eſſe ſciebat: atque etiam ſui honoris cauſa, & ad firmandũ principatum, eas nuptias ambiebat, priorem coniugem ſtatim ſe repudiaturum promittens. Quibus ab Imperatore impetratis, & Theodora eius filia & thori & regni ſocia accepta, priorem coniugem Nicæam mittit, quæ pignus eſſet Romanis fidei, atq; etiam conſtantis erga alteram amoris.

Ternobus.

Meſembria.

Theodora Imperatoris filia Bulgaro nubit.

DE IMPERATORIS THEODORI *Laſcaris iunioris obitu.*

IMperatorem annum ætatis ſextum & trigeſimum agentem, moleſtus ac difficilis & planè lethalis morbus inuaſit: qui paulò ante obitum alacriter habitum monaſticum induit, & multos pecuniarũ aceruos ſuis manibus diſtribuit, feruentiq; corde vim lachrymarum profundit, quibus animi vulnera, in tantæ neceſsitatis articulo, eluebat & curabat. Sed me id penè præteriiſſet, quod vel in primis exponendum eſt.

DE MVZALONE.

NAm vir quidã cognomento Muzalo, nomine Georgius, non claro genere ortus, ſed ob familiaritatis notitiam tantum, & vrbanitatem morum, à puero in aulam Imperatoriam aſcitus, vt ſcilicet Imperatori Theodoro cum multis alijs ęqualibus colluſor eſſet: etiam cùm is adoleuiſſet, ita ſe ad mores eius accommodauit, vt vnus illi eſſet omnia: ac quicquid Imperatori gratum eſſet, continenter & diceret & faceret. Quantum autem ætate procedebat, tantum hic affectus & amor eorum augebatur: adeò vt apud eum iam Imperatorẽ, principem & gratiæ & autoritatis locum obtineret, ſolertiſsimus coniector quid illi placeret, dexter negociorũ adminiſtrator, fidus arcanorum particeps. Quas ob res celeriter Protoueſtiarij dignitate ornatus, vxorem ex Imperatoria familia duxit. Hunc vnà cum Arſenio patriarcha, Imperator moriens curatorem Imperij reliquit, donec filius Ioannes, ſextum tum agens annum, ad maturam ætatem perueniſſet, ſub nutricibus adhuc agens, & parentum vel maximè egens, cùm vtroque orbarus eſſet. Nam filias quidem grandiuſculas quatuor reliquerat Imperator, marem verò nullum præter hunc Ioannẽ, puerum adhuc. Quarum filiarum natu maximam Mariam, vt ſuprà expoſui, legitimo ſibi matrimonio Nicephorus Ætolus iunxerat, cui à ſocero Deſpotæ titulus tributus erat: alterã Theodoram Bulgarorũ princeps Conſtantinus Tœchus, quod & ipſum iam diximus. Reſtabant duæ pupillæ, cum puero Ioanne natu minimo, propter quem ſcriptum Imperatoris teſtamentum extabat, quo tutor illi Muzalo dabatur. pręteréaque ſanctiſsimum iuſiurandum à ſummis & infimis exactum erat: nec id ſemel, ſed primùm Imperatore moriente, deinde ſtatim poſt eius obitum. Nam cum proceres nonnulli, & claris orti natalibus, Muzalonis fortunam adeò ſubitò mutatã cernerent, inter ſeſe ſuſurrabant, dignitatis illius faſtigium ægrè ferentes: cùm multi eſſent, ad quos ſimul & tutela pueri, & Imperij adminiſtratio magis pertineret, tum quòd propinqua cognatione Imperatorem attingerent, tum quòd ad huiuſmodi munia obeunda Muzaloni multum antecellerent: ad quem contemnendum, & odio proſequendũ, vt ipſi dicebant, multæ cauſæ ſuppetebant. Nam quòd nec genere nobili ortus eſſet, & Imperatori ſæpè ſuppliciorũ miniſter fuiſſet: hæ res ad odiũ vulgi animis ingenerandũ ſatis efficaces erant. quòd ſi imperium etiam concupiſceret ac cogitaret: quo ſcelere caput ſuum nõ obligaret? Hæc Muzalonem non latebant, cùm alias ad talia intelligenda acutũ, tum verò iſtiſ motibus & ſollicitudinibus

Muzalo et Arſenius tutores pueri Laſcaris.

Laſcaris filiæ, Maria Theodora.

Muzaloni nunciatus inuiſa nobilitati.

Muzalo honoris ſubus excutere ſtudet.

tudinibus maximis ingenio eius magis etiam excitato. Igitur proceribus omnibus celerrimè in curiam conuocatis, dexteram porrigit: ſubmiſſeq; cum eis collocutus, haud obſcurè fert, ſe libenter cutuis tum adminiſtratione Imperij, tũ tutela Imperatoris pueri ceſſurũ eſſe. Quamuis autem omnes ſimul velut ex compoſito id recuſarent, & eum præferendum eſſe confirerentur, quem ipſe Imperator & rerum & pueri dominus hoc munere fungi voluiſſet: Muzalo tamen nullo modo ceſsit, ſed fortiter reſtitit, ocium præferens, & negocium totis viribus à ſeſe amoliens, nõ tam propter obrepentem inuidiam, quàm ob maximi periculi metũ.* Quate iuſiurandum priore ſanctius datur, iurant omnes tam nobiles, quàm ex plebe militari: ſibique & familiæ ſuæ quilibet exitium imprecantur, ni quod iuraſſent, ſanctè ſeruarent, ac Muzaloni tutelã, Imperatoris verò filio Imperium inſidiarum expers, & inuiolatum ad omnem eius poſteritatem tuerentur. Sic illi diſcedebant, res verò rurſus à Muzalone adminiſtrabantur. Sed priuſquam nouem dies elaberentur, quidam nobilitate & opibus præſtãtes, inuidia impellente, dexteras ſuas, concitato exercitu, in Muzalonis cædem armarunt: ſanctum illud iuſiurandum, quo non ita pridem ſeſe obſtrinxerant, & atrociſsimas diras (heu principum malorũ) prorſus obliti.

** Videtur nonnulla deeſſe.*

Iuſiurandum tertium.

Exequiæ cruentæ.

Aderat nonus dies: omnes matronæ nobiles in Soſandrio monaſterio, vbi cadauer Imperatoris ſepultum erat, conueniebant, vt de more lugerent, & memoriam eius celebrarent. Aderant omnes principes, plebeij omites: inter quos ij quoq; qui inſidias inſtruxerant. Confluebat omnes exercitus, alij cædem ſpirantes. Quid multis morer? Dum adhuc hymni cantarentur, milites omnes ſtrictis enſibus ſubitò impetu in templum facto, Muzalonem, qui ad ſacroſanctam menſam cõfugerat, & duos eius fratres Androcum magnum Domeſticum, & Theodorum venatorum principem, atque etiam ſcribam horum, formæ ſimilitudine decepti, crudeliter occiderunt. Ita & matronæ & omnis reliqua turba, inchoato luctu omiſſo, alij alios ex metu vrgentes, quò quenq; pedes ferebant, celerrimè aufugerunt. Sacerdotũ verò ordo, & grex monachorum, in templum volentes nolentes compulſi, labentes alij in alios incidebant, tum quòd vi & impetu vehementi inuicem vrgebant, tum quòd ob fuſum cruorem conſiſtere non poterant.

Arſenij patriarchæ perturbatio, & inopia conſilij.

Paucis diebus pòſt, Arſenius patriarcha, qui & ipſe tutor eſſet, intelligens maximum ex hoc tumultu periculum & puero & ſummæ rerum impendêre, & ad ſummum ſcelus euaſura eſſe omnia: anceps animi æſtuabat, nec quid conſilij caperet reperiebat.

Religionẽ & remp. vnà tueri difficile.

Nam quod ad virtutem & pietatis cultum attinebat, ille vir parum à ſummis aberat: ſed vſu rerum & Imperij adminiſtratione, ne cum foſſore quidem conſerendus. Nam diuinarum rerum
„ contemplatio, & Reipub. adminiſtratio, haud
„ ferè coniungi ſolent: atque adeò optandum eſt,
„ ne magna inter eas pugna, vt inter carnem &
„ ſpiritum, & ſenſum ac mentem, appareat. Mihi verò placet, eum qui ad principatum aſpirat, ex vtraq; contemperatum eſſe: vt in Muſicis inſtrumentis fieri cernimus: neq; enim ibi omnes chordæ æqualiter intenduntur: id enim ineptũ & abſonum eſſet: ſed aliæ ad grauiorem, aliæ ad acutiorem ſonum, aliæ plus minúſue aſtrictæ, variam & concinnam efficiunt harmoniam. Qui enim ſoli diuinarum rerum ſpeculationi eſt intentus, in montibus & ſpeluncis debet viuere: vt cuius mores à ciuili cõſuetudine prorſus abhorreant. Qui verò morum ciuilitatem cum virtute coniunxit, & vſu variarum rerum perpolitus eſt: is populum ad res optimas & ſalutares facilè deduxerit.

Chriſti comitas.

Nam & ſeruator ac Deus noſter, niſi ad humanos affectus ſe demiſiſſet, & cum publicanis cibũ cepiſſet, & humanitatem præ ſe tuliſſet, & quatenus ratio ſineret, omnium ingenijs ſe accommodaſſet: haud facile opinor totas ciuitates ac populos ad amplectẽdas res vtiles & ſalutares perduxiſſet. Sed illuc redeo.

Arſenius lupo ouem committit.

Arſenius patriarcha tanto rerum tumultu circumuentus, æſtuabat, nec ſecum ipſe meditabatur (quomodo enim id faceret, homo minime n[illegible], vt dictum eſt, & ſimplici vir ingenio) ſed cum proceribus quid agendum eſſet deliberabat, priuſquã Ioannis Imperatoris caput ferro peteretur. Cæterùm minimè proſpiciebat id conſilium, quod nullo vſu rerum, nulla prudentia niteretur, facilius ei cui proſpectum vellet exitio futurum, quàm omnes gladios hoſtiles: vt progreſſu orationis declarabitur.

DE OCCASIONIBVS ET CAVſis imperij Palæologi.

Palæologi mores.

Comnenus Michael Palæologus, cuius ſuprà mentionẽ ſæpè fecimus, inter proceres erat cæteris ſuperior, vultu perquàm hilari, comis atq; vrbanus, prætereaq; munificus & liberalis quæ res ei omniũ animos vehementer conciliabant, vt facilè omnes ad ſe alliceret, tribunos, centuriones, exercitum, duces, ſiue plebeij ſiue ſenatorij ordinis.

Præſagia Imperij.

Mouebantur præterea Imperij præſagijs, vt illi ſe adiũgerent, eiúſque amore flagrarent. Eodem etiam faciebant haud ſcio an rumores de illo ſparſi, an verò inſomnia & omina quædam. Solent enim etiam huiuſmodi rebus vulgò iactari ſolitis, nõ omninò temerè atq; inſcitè, aut (vt dici queat) ex imperitia homines commoueri. Nam plurima earum teſtimonia apud eos extãt qui illas diligentius obſeruarũt.

Nobilitas generis.

Suppetebant tamen aliæ maiores his occaſiones, quibus ad Imperij faſtigium promoueretur: à veteri ſtirpe velut à magno fonte multi quidam nobiles ad eum deſcendentes, quibus ipſe & amici eius freti, huiuſmodi de eo cogitationibus multum tribuebant. Nam eius auia materna Irene, primogenita filia fuit Alexij Imperatoris: qui cùm filios non haberet, illi rubras crepidas induci iuſsit, vt ipſa, & qui illam duxiſſet, in Imperio ſibi ſuccederẽt. Vnde cum eam Alexio Palęologo deſpondiſſet, eúmque Deſpotæ titulo ornaſſet: niſi is morte prius ſublatus fuiſſet, poſt Alexium ſocerum Impera-

tor

tor fuiſſet. Sed cùm mortuus vnam tantum filiam reliquiſſet, eam non multò pòſt mater Andronico Palæologo deſpondet: quem deinde Theodorus imperator magnum Domeſticum fecit. Ex his natus eſt Comnenus Michael, duplex (vt ita dicam) Palæologus, à paterno ſimul maternoq; genere. Habuit igitur inde quoque, vt dictum eſt, adiumenta non parua ad eam rem de qua nūc agitur: & vt paucis dicam, omnibus rebus, & ab omni parte vir ille illuſtris erat & ſuſpiciendus, famaq; eius paulatim vagabatur, & omnium auribus ſeſe clàm inſinuabat. Ne patriarcha quidē ab amore eius abhorrebat, eúmque ſi non plus quàm cæteri, non minus tamen quàm quiſquam alius diligebat: & quod maius eſt, Imperatorij fiſci claues, cum ſtipendia militibus numeranda erāt, aut alia res pecuniam poſtulabat, ei ſoli credebat: id quod ad clandeſtina conſilia efficaciſſimum fuit, & celerem ijs quæ diu iactata erant, finem impoſuit. Accepta enim tantæ pecuniæ tractandæ poteſtate, quam optare ille quidem potuit, ſperare verè nunquam potuit: iam totis modijs eam in manus nobilium & militum effundebat, eorumq; etiam qui eloquentia demulcere populum norant. In quibus ſacri ordinis haud pauci erant. Hinc crebra concilia ab his omnibus indici: patriarcha vrgeri ne ceſſaret, ſed expergiſceretur, eamq; rerum curam ſuſciperet, quam tempora poſtularent. Neque enim parum referre: nec eius generis eas eſſe, quæ ſemel neglectæ in integrum reſtitui poſſint, ſed in præſenti exitij diſcrimine verſaturas: quemadmodum magnum nauigium in medio pelago, gubernaculo amiſſo, aut amplum ædificium fundamentis labefactatis. Statim autē in ore erat omnibus Michael Comnenus Palæologus, & prudentia & vſu rerū tantæ Imperij moli ſuſtinendæ par, donec Imperatoris filius ad maturā ætatem perueniſſet. His vocibus etiam patriarcha eſt aſſenſus, eamq; ſententiam approbauit. Itaq; Reipublicæ præfuit Comnenus Michael, omni autoritate, Imperatorijs inſignibus exceptis, præditus. Hoc Michaeli fuit initiū & primus gradus ad Imperatoriū faſtigium aſcendendi. ex eo .n. ſecundis ventis, & plenis (quod aiunt) velis in Imperij portum eſt inuectus.

Gratia Palæologi.

Claues fiſci.

Sacra pecunia.

Imperij adminiſtratio Palæologo committitur.

QVEMADMODVM MICHAEL PA-
leologus Deſpotes ſit deſignatus.

Paucis diebus elapſis, aliud concilium eius ſtudioſi indicunt: negantes oportere eum qui negocia Imperij & Reipub. adminiſtraret, multarumq; gentium legationes audiret, dignitate regiæ proxima carere, tum honoris cauſa populi Romani, tum etiam ad ſtatum interregni firmandum. His de cauſis igitur Deſpotæ titulo ornatur, tam à patriarcha, quàm à filio Imperatoris.

DE BELLIS THESSALICIS.

Svb hæc, quum Michael Ætoliæ & Epiri Deſpotes ſoceri ſui Theodori Imperatoris obitum, nullo maturæ ætatis ſucceſſore relicto, audiſſet, eáq; de cauſa magnis agitari turbis proceres Romanos: cæteris curis omnibus repudiatis, ſe paruo labore magni principatus eſſe potiturum ſperauit. Neque enim Romanos, domeſticis negocijs ita intricatos & diſtractos, vt omnis eorum cura in ijs conſumeretur, ſuas in Macedoniam & Thraciā impreſsiones propulſandi facultatem habituros. Igitur magnum è ſuis prouincijs exercitum contrahit, & longè maiorem à fœderatis accipit. Nam legatione eius benigniſsimè audita, celerrimè adſunt Peloponeſi & Achaiæ princeps, qui filiam eius Annam in matrimonio habebat: &, qui tum in Sicilia regnabat, Manfredus, cui & ipſi filia eius Helena nupta erat: copias ſecum adducentes, vt ferebatur, propè innumerabiles. Nec enim tam adiuuandi Michaelis, quàm ſuas ditiones amplificandi cauſa, & alienas vrbes occupandi, aderant: ſpe concepta, Romanas prouincias omnes, ab Ionio ſinu Byzantium vſque, ſe ſtatim abſque labore ſibi vendicaturos: & haud ſecus quàm ſi iam earum poſſeſsionem firmaſſent, ſortellas, priuſquam bellum inchoaſſent, diſtribuerunt. Hoc illuſtri & memorabili apparatu Michael Comnenus Palæologus audito, modò Deſpoticum titulum adeptus, magiſque firmata ſuæ poteſtatis autoritate, nulla mora interpoſita, fratrem ſuū Ioannem Sebaſtocratorem cum magnis copijs obuiam illis mittit: adiunctis eidem Senatorij ordinis illuſtribus viris nō paucis qui aliquem rei militaris vſum haberēt: in quibus etiam Cæſar erat Conſtantinus, vterinus eius frater: & Alexius Strategopulus, magnus Domeſticus: prætereaq; Cōſtantinus Tornicius Sebaſtocratoris ſocer, magnus Primicerius. Factum hoc eſt poſt æſtiuum ſolſtitium, ſub ipſum Orionis & caniculæ exortum. Igitur Helleſponto celerrimè traiecto, vnà per Thraciam & Macedoniā proficiſcentes, Romanas eorum locorum legiones ſecū adducunt, quæ ſparſim in vrbibus, & oppidis & agris ocium tum agebant. Sed cum iamiam autumnale æquinoctium inſtaret, ad Achridam & Deabolim, Macedoniæ caſtella munitiſsima, perueniunt. Inter quæ caſtris poſitis, hoſtes etiam Aulonis planiciem tenere audiuerunt, vt caſtra vtrorumq; interiecto monte diuiderentur, Romanorum verſus Septentrionem, hoſtiū ad Auſtrum vergentibus, qui Bellegradum caſtellum altiſsimum & ſupra nubes ferè eminens circumſedentes oppugnabant: eo conſilio, inani quidem illo & ſtulto, vt eo potiti, inde velut è ſpecula in omnes alias Romanas prouincias excurrerent, inſtar magni fluminis ex alto monte in ſubiectam vallem cum impetu ruentis. Ignari nimirū, ea ſe animis agitare, quæ non ſucceſſura eſſent: nec reputantes, omne corporum robur, omnem equitatem, armorumque apparatum, Deo non adiutante, ab agmine formicarum prorſus nihil differre. Itaque arrogantia & inuicti roboris opinione tumidi, ac ſecuri, Romanos inuadunt, conuenientem vanis cogitationibus exitum ſortiti. Romani verò, qui ſeſe abſque diuina ope nihil eſſe intelligerent,

Deſpotæ Ætoliæ et ... confœderati, & generi.

Duces à Palæologo cōtra Deſpotē miſſi.

Bellegradi oppugnatio.

Heu nihil inuitis fas quenquā fidere Diuis.

telligerent, omneſq́; conatus ſuos ad eam referrent, dimicare cum longè pluribus non dubitarunt, & illuſtrem Deo adiuuante victoriam ſunt adepti. Nam cum propius hoſtem caſtra mouiſſent, quendam mittunt hominem valde idoneum, ad concitandos & conturbandos hoſtiles exercitus. Neq; enim id fieri non poterat, cum Achaiæ princeps & Siciliæ rex alterius eſſent nationis & gentis, quàm Angelus. Starim igitur is noctu per ſpeciem transfugæ ad hoſtes tranſit, & clàm cum Angelo Michaele principe Ætoliæ congreſſus: Sciro, inquit, hodie tibi & tuis omnibus magnum periculum impendêre. Ambo enim generi tui, tam Peloponeſi & Achaiæ princeps, quàm Siciliæ rex, clàm per legatos pacem Romanis offerunt, ſi ſibi certæ largitiones dentur. Si ergo ſalus tua curæ tibi eſt, quàm primùm tibi proſpicito, priuſquam illorum pacificatio & cõcordia rata fiat. Obtemperat Michael & re paucis ſuorum, quibus poterat, & tempus ſinebat, clàm indicata, ante ſolis ortum fugit: eumq́; alij atque alij, cum fugam ſuſurrari audirent, ſequuntur. Ita ſparſim omnes Michaelis milites alij alios fuga anteuertere ſtudentes, in pedes ſeſe coniecerunt. Manè verò ſôcij experrecti, fugaq́; Michaelis cognita (cuius quæ cauſa eſſet, nulla conſequi coniectura poterant) obſtupeſcebant: nec armis laceſſendos eſſe Romanos ſtatuerunt, tum quòd quid agetetur, ignorarent, tum ob numerum ſuorum valde imminutum. Itaq; in fugam vertuntur, ſe à Michaele prodiros eſſe rati. Eos igitur ita turbatos aggreſſi Romani, maxima ex parte cæciderunt: cæteros, paucis exceptis, viuos ceperunt, inter quos & Peloponeſi & Achaiæ princeps fuit. Siciliæ verò rex cum paucis ſuorum clàm effugit.

Transfugas hoſtiũ conſilia perturbat

Peloponẽſium et Siculorum cædes.

Princeps Peloponeſi captus.

NICEPHORI GREGORÆ hiſtoriæ Romanæ liber quartus.

CAPITA LIBRI IIII.

De Palæologi deſignatione.
De iureiurando Palæologi.
De coronatione Palæologi, in qua rurſus aliud iuſiurandũ exactum.
Vt Peloponeſus à Romanis recuperari cœperit.
Rurſus de Scythis, vt Euphratem tranſierint.
Quemadmodum Conſtantinopolis à Romanis recepta ſit.
Palæologi imperatoris in vrbem ingreſſus.
Expeditio Cæſaris contra Michaelem Theſſalum fœdifragum.
De excæcatione hæredis Imperij Ioannis.
De Palæologo ſacris ab Arſenio patriarcha interdicto.
Arſenij patriarchæ exilium, & Germani in ſede illius collocatio.
De Icario Eubœo.
De Scytharum in Thraciam incurſione.
De Aegyptijs Arabibus.
De Celtogalatarum expeditione.
De Ioſepho, qui Germano patriarchæ ſucceſſor datus eſt.
De magno bello, quod Romani Theſſalico Sebaſtocratori intulerunt.
De nauali Romanorum & Eubœorum pugna ad Caſſandriam.

QVAE cùm ibi ita gererentur, viri autoritate & nobilitate præſtantes, circa Magneſiam clypeo inſidentem Michaelem Palæologum, Imperatorem appellant. Quo patriarcha Arſenius audito vehemẽter perturbatus, puero metuebat: ac primùm in animo habuit, tam eum qui appellatus eſſet Imperator, quàm qui appellaſſent, ſacris interdicere. Deinde mutato conſilio, moderatius & melius eſſe ratus eſt, eos ſancto iureiurãdo aſtringere, ne vel pueri vitæ inſidiẽtur, vel de Imperio illi per vim aut fraudem eripiendo cogitent. itaque factum eſt Calendis Decembris. Sed priuſquam menſis elaberetur, ijs ipſe qui hæc timuerat, & illa ipſa pro ſecuritate pueri egerat, ſuis manibus, in ſacro ſuggeſtu Michaelis Palæologi capiti coronam imponit, & Imperatorio diademate virum ornat, ſententijs Senatus & ſacri ordinis impulſus. Cæterùm non perpetuum illi decernit imperium, ſed quòd tum rebus ita cogentibus id ab eo adminiſtrandum eſſet, donec legitimus illius hæres & ſucceſſor adoleuiſſet: tum verò illi ſoli cedendum eſſe vltrò & ſolio regio, & omnibus Imperij inſignibus. Atq; his ſanctiore iureiurando quàm prius firmatis, velut optimũ Imperij auſpicium, victoria Romanorum Occidentalis ei nunciatur: pauloq́; pòſt autores illius adſunt, Peloponeſi Achaiæq́; principem & multos alios captiuos adducentes, & iuſſis laborum ſuorum præmijs & honoribus afficiuntur. Nam Sebaſtocratori Deſpotica poteſtas ab Imperatore decernitur: Magnus Domeſticus Cæſar, Cęſar verò cum Deſpote ſocero Sebaſtocrator appellatur: ſoceri verò illuſtre diſcrimen in cæruleis calceis aureæ aquilæ intertextę conſtituebant. At Peloponeſi & Achaiæ princeps, redimendæ vitæ & libertatis ergò, tres optimas Peloponeſi ciuitates dat, Monembaſiam, Mainen ad Leuctra ſitam, quæ olim Tænarium promontorium dicebatur, & Spartam principem Laconiæ vrbem: itaq; ſuis, velut ex inferiorum faucibus, ereptus reſtituitur. Vrbibus verò illis vterinus Imperatoris frater Conſtantinus præficitur, quem, vt modò diximus, è Cæſare Sebaſtocratorem fecerat. Quò cùm perueniſſet, Latinos Peloponenſes ſæpenumero vicit, & multas alias vrbes ſubegit, opportunitate trium illarum vſus. Poſt hæc Arſenius, relicta ſede patriarcha, ſe in maritimũ Paſchaſij monaſteriolum, quieſcendi cauſa contulit. Cauſa illius ſeceſſus fuit, Ioannis contemptus, Imperatoris Laſcaris filij. Miſerat enim eum paulò pòſt ante Imperator Michael Palæologus Magneſiam cuſtodiendum, ne præſentia eius quoſdam, alioqui rerum nouarum cupidos, commoueret. Proinde Nicephorus Epheſi metropolitanus ſucceſſor illi datus eſt: qui vno anno in ea dignitate exacto, mortem obijt. Imperator verò cum magnis copijs in Thraciam profectus, ſuburbana Conſtantino-

Arſenij perturbatio & inconſtãtia.

Conditiones coronationis.

Victorib. ducibus noui tituli conferuntur.

Monembaſia, Maine, Sparta, Romanis redditæ.

Arſenius monaſteriũ ingreditur.

Paleologus Byzantium tentat.

Galatæ caſtellum.

ſtantinopolis, fortunæ bellicæ tentandæ cauſa,
inuaſurus putabatur: & cũ foris ad tempus com
moratus eſſet, caſtellum Peræ cognomento
Galatæ primùm oppugnauit, quaſi facile pòſt,
illo potitus, etiam vrbis potiturus. Sed ea ſpes
nihil vtique fuit aliud, quàm ſomnium vigilan-
tis. Nam cùm id multis machinis ſaxa eiulanti-
bus circumdediſſet, & ſæpe impetum in id fe-
ciſſet, capere tamen haud potuit. Vnde Byzanti-
no agro finitima caſtella muniuit: & militibus
præſidiarijs mandauit, vt crebris incurſionibus
atque inſidijs Byzantinos Latinos infeſtarent,
ne (ſi fieri poſſet) illis vel proſpicere extra mœ-
nia liceret. Quæ res ad tantam illos egeſtatem
redegit, vt ob lignorum inopiam plurimas &
pulcherrimas vrbis ædes deſtruerent, vt neceſ-

Nicæa Byzantij vicaria.

ſarijs ignibus materia ſuppeteret. Inde Nicæam
rediјt, quæ poſt Byzantij vaſtationem regia Ro-
manorum fuit: ibiq; diu commoratus eſt.

RVRSVS DE SCYTHIS.

CÆterùm his temporibus Scythæ, etiã Eu-
phrate ſuperato, Syriam vſque ad Palæſti-
nam & Arabiam ſubigunt: (neque enim
auaritia humana facilè conquieſcit, dum cona-
tibus fortuna reſpondet) & multis manubijs
onuſti, domum inde redeunt: cum reliquijs Sy-
rorum, Arabũ & Phœnicum, veluti miſeris man-
cipijs, annua tributa imperaſſent. Anno ſequen
ti, etiam in Aſiam intra Euphratem irrumpunt,
eamq; prædati facilè ſubigunt: limitibus ex-
curſionis & motus illius conſtitutis, verſus Se-
ptentrionem Cappadocia & flumine Thermo-
donte: ad meridiem Cilicia, & Thauri montis
Aſiæ maximi partibus, quæ paulò pòſt eius ini-
tium multifariam diuiduntur. Deinde Turco-

Azatinis Turci fuga ad Imperatorẽ.

rum quoque regia potiuntur. Quare Sultanus
Azatines, cum fratre Meleco exul, ad Romano-
rum Imperatorem Michaelem Palæologũ con-
fugit, magna ſpe fretus, quòd non ita pridem li-
beraliter & munificè ipſum etiam tractaſſet, im-
minens ab Imperatore diſcrimen fugientem, &
plurima terrorum illorũ veſtigia in animo cir-
cumferentem. Quæ cùm in memoriam illi re-
uocaſſet, petit vt vel opem ferat contra Scythas,
vel partem aliquam Romani agri, ac veluti co-
loniam ſibi aſsignet, in qua cum ſuis tutius con
ſidere queat. Adducebat enim ſecum vxorem
& liberos, famuloſq́ue multos, prætereaq; ma-
gnas diuitias. Imperatori autem tot vndiq; bel-
lis vrgentibus, non committendum eſſe viſum
eſt, vt Romanas copias comminueret. terræ au-
tem partem tanto viro qui tantis prouincijs im
peraſſet, & regio faſtu ab ineunte ætate educa-
tus eſſet, aſsignare, ne ipſum quidem ſuſpicio-
ne carere, aut metu in poſterum. Neceſſe enim
eſſe, vt ſubiecti Satrapæ ducem ſuum quærant
& alibi atq. alibi diſperſi: &, veluti planetæ, no-
ctu oberrantes, ad eum qui facem præferat ac
viam monſtret, concurrant, ac tandem Roma-
nos inſigni detrimento afficiant. Vnde animum
eius, velut in æquilibrio nutantem, ſpe veluti
paraſitum alebat.

EXPEDITIO ADVERSVS DE-
ſpotam Aetoliæ & Epiri.

DVo perpetui anni exierãt, ex quo Micha-
el Imperatorio ſolio potitus, Occidenta-
lia & Theſſalica arma repreſſerat (de pu-
gna Acarnanũ & Ætolorũ loquor) cum malæ il-
lius radicis mala & ſpinoſa germina repullula-
ſcerẽt, perfidiaq; Michaelis ac bellici tumultus
renouarentur. Imperator igitur celeriter aduer-
ſus illũ Cæſarẽ Strategopulũ, Bithynis illi pau-
lum ſupra ɔccc. datis mittit: reliquos milites,
quotquot res poſtularet, è Thracia & Macedo-
nia cogere iubet. Mandat etiã, vt cum Bithynis *Obiter tentandũ Byzantium.*
militibus obiter per ſuburbia Byzantij tranſiret
ad Latinos perturbandos, ne prorſus ociũ age-
re, quietiq; eſſe ſinerentur: aut multũ extra mœ-
nia, quoties libitũ eſſet, euagarentur: ſed in per-
petuo metu eſſent, & tanquam in carcere inclu- *Modeſtis adeſt Deus.*
ſi. Itaq; Cæſar Propontide traiecta, caſtriſq; cir-
ca Rhegiũ poſitis, in circumforaneos quoſdam
homines incidit, magno arcanoq; cuncta guber
nantis Prouidentiæ conſilio: quę ſæpe multitu- "
dini equorũ & exercituũ non ſubſeruit, exiguis "
verò copijs & parum locuplete ſpe fretis magis "
adeſt, maximaſq; victorias largitur. Nam illorũ "
ſpem arma ſæpe & reliqui apparatus abundan- "
tia velut adultera, nec surſum ferri ad vitæ ne- "
ciſq; dominũ ſinit, ſed graui quodam pondere "
deorſum premit, humiq; verſari cogit: horum "
contrà fiduciam penuria expeditiorem facit, ac "
propemodum ad percurrendum cœlum impel- "
lit, ac votis ardentioribus ſupernam dexteram "
euocandã. Hinc eſt quòd multi magna ſpe deie-
cti, contrarium experiuntur: alij verò ex inopia
& ſui deſperatione maximos triumphos ſunt
adepti. Ecce enim Imperatores tribus haud pau
ciores, cum maximis ſæpe copijs Conſtantino-
polim aggreſsi, re infecta diſceſſerunt, cum nec
ad ipſa mœnia propius accedere licuiſſet. At Cę
ſar eandem cepit, cum ne millenarium quidem
exęrcitũ adduceret, nec vllas machinas ad deij-
ciendos muros paratas haberet, ſed à ſola diui-
na ope penderet. Cepit autẽ ſic. Cum in illos vi- *Byzantij proditores.*
ros incidiſſet genere Romanos, Cõſtantinopoli
verò natos, qui ob ruſticum opus condendaſq;
fruges foris egant: rogauit eos, quales & quan-
tæ eſſent Latinorum vires: aliaq; à Duce inqui-
renda, longo præſertim vſu exercitato. His ve-
rò, cum Latinorum iugum longo iam tempore
moleſtè ferrent, & alioqui etiam populariũ ſuo-
rum quàm alienarũ conſuetudine vti mallent,
optatiſsimus Cæſaris aduentus fuit: eiq; cuncta
perſpicuè narrauerunt, conſiliaq; proditionis
cum eo agitauerunt, & maximorũ præmiorum
pollicitationes cupidiſsimè, veluti re minimè
dubia, admiſerunt. Nam Latinorum vires non
exiguas modò nunc eſſe, ſed etiam maximã ea-
rum partem abeſſe, in Daphnuſiæ (oppidum id *Daphnuſiæ.*
Euxini ponti eſt, multis aquis circũdatum mille
ſtadijs à Conſtantinopoli diſsitum) obſidione
ſibi verò facile eſſe noctu illi patefacere ingreſ-
ſum, atq; etiam aſcitis amicis opem ei laturos
eſſe, & manu & armis & totis viribus ad ho-
ſtes vlciſcendos: quòd & ædes ſuæ portæ con-
tiguas

rigue eſſent, quæ rectà fanum Deiparę Fontanæ ſpectaret: occultumq́; ſcire aditum, quem verus quidã cuniculus vltrò pręberet: per quem quinquaginra armati ingreſsi, occiſis vigilibus, effractaq́; porta, facilem ingreſſum vniuerſo exercitui patefacturi eſſent. His illi dictis domum reuerſi, paucis diebus interiectis, quæ verbis promiſerant, re ipſa præſtiterunt.

RECVPERATIO CONſtantinopolis.

Byzantiũ à Cæſare incẽditur.

CAESAR verò ſub diluculum vrbem ingreſſus, ibiq́; certo in loco acie ad pugnam inſtructa, vno die exacto, poſtridie ignem iniici ædibus, & quatuor in locis vrbem incendi iubet, vt gemino bello exitium Larinis machinaretur. Regia Latinorum erat Pantocratoris monaſterium. Qui verò tum Conſtantinopoli regnaret, Balduinus erat, Balduini primi ex ſorore nepos. Ei enim frater Henricus ſucceſsit: huic ſororis Iolentæ primogenitus filius Robertus: Roberto frater ætate proximus Balduinus, quartus & poſtremus à Balduino primo Conſtantinopolis rege. Is manè cùm ſurrexiſſet, ac hoſtes in vrbe eſſe audiuiſſet, ſimulq́; vrbem flammis circundatam conſpexiſſet, quæ actæ vento mox ipſius quoq; regiam inuaſuræ eſſent: primùm arma & bellũ ſpectauit, coactis ſi qui aderant Latinis militibus. Sed cùm ſtatim animaduertiſſet, irritum eſſe conatum ſuum: & inſignia regni & ipſum regnum valere iubet, ac nudus cymba quadam arrepta, fuga ſalutẽ quæſiuit. Cuius rei fama eodem die ad eos qui Daphnuſiam obſidebant, affertur: qui ea relicta, poſtridie quàm celerrimè poterat, præter & circum mœnia vrbis nauigantes conſpiciuntur, & elabentes Latinos, quatenus licebat, aceruatim recipientes. idq́; à veſpere vſq; ad diluculum continenter fecerunt. Sub auroram verò expanſis velis rectà verſus Italiam curſum intenderunt, multum & ipſi adulteriam patriam valere iubentes.

Balduinus poſtremus Byzantij rex.

Palæologi lætitia de recuperata vrbe.

Lætus autem bene geſtæ rei nuncius, cum celerrimè Nicæam ad Imperatorem perlatus eſſet, is initiò credere non potuit, cogitans, ſe non ita pridem maximo cum exercitu maximoq́; machinarum apparatu exiguum Galatæ oppidulum expugnare non potuiſſe: & nunc audire, Conſtantinopolim, tantum orbis terrarum miraculum, adeò facile ab DCCC viris eſſe captam. Deinde cum ſe colligiſſet, ac reputaret, Prouidentia numinis etiam arida refloreſcere, & pauperes ditari, & imbecilles confirmari, & paruos amplificari: contraq́; fieri, cum diues ſuis opibus glorietur, & potens ſuis viribus intumeſcat: gratas manus ad Dominum extendit, & multos hymnos huic argumento conuenientes recitauit. Ad hunc ergo modum eo nuncio affectus, in eo fuit, omiſſis alijs rebus omnibus, vt cum vxore & Andronico filio, tum bimulo, reginam vrbium ingrederetur.

Ludit in humanis diuina potentia rebus.

INGRESSVS IMPERAtoris in urbem.

Deipara ὁδηγήτρια imperatorem præcedit.

POſt dies complures Imperator Conſtantinopolim intrat: non prius tamen, quàm ſacroſanctæ Deiparæ, quam quaſi viæ monſtratricem Hodogetriam vocãt, imago, per portam, quam Auream dicunt, ingreſſa eſſet. Vbi cum illi gratiæ hymnis actæ fuiſſent, tum demũ pedes, præcedente ſacroſancta imagine, eſt ingreſſus: & in palatio, quod Hippodromo proximum eſt, habitare cœpit. nam Blachernium longo iam tempore neglectum, & fumo ac puluere plenum erat. Tum verò principem vrbem, vaſtitatem eſſe cerneres, ruderibus & tumulis plenam: ædes alias euerſas, alias magni incendij paruas reliquias. Nam prius etiam vis flammarum, pulchritudinem eius & potiſſimum ornatum abſumpſerat, cum Latina ſeruitute opprimeretur. Oppreſſam verò illam adeò non curarunt, vt etiam noctu atque interdiu deſtruerent. quippe Latinis firmam eius poſſeſſionem deſperantibus: Deo, opinor, occultis vocibus, quid futurum eſſet, illis ſignificante. Nec mediocriter illam poſtremus ille ignis deformauit, quem Romani proximè, ad terrorem Latinorum, domibus iniecerant. Prima igitur & pręcipua Imperatoris occupatio fuit, vt eam repurgaret: ac multiplicem illam confuſionem, quoad liceret, eleganti ordine exornaret. Proinde templa nondum collapſa fulciuntur, & vacuæ ædes habitatoribus complentur. Altera, vt Arſenius patriarcha ſedem Byzantinam tum vacantem occuparet: idq́;, reuocato illo, factum eſt, partim volente, partim nolente. nolente, propter ſuperiores offenſas: volente, quòd & ipſe Imperatricem vrbem ſpectare cupiebat, & amore gloriolæ non prorſus inuictus erat. Homo enim & ipſe erat: neque noui quicquam, ſi minus ille quidem quàm ambitioſiſſimi, ſed nonnihil tamen gloriæ cupiditate moueretur: ac potius non tam ſedem adamaret, quàm ſortem quæ iure ſibi obueniſſent, ſpernere, iniquum iudicaret. Tertia vt Alexium Cæſarem pro dignitate renumeraretur, cuius opera Deus Imperatricem vrbem Romanis donaſſet. Iubet igitur triumphum frequentiſſimum & ſplendidiſſimum indici: & Cæſarem cum maxima pompa per totam vrbem incedere, non Cæſatis tantum inſignibus ornatum, ſed etiam precioſa corona, eáque parum abeſt quin Imperatoria dicam, redimitum. Præterea mandauit, vt nomen Cæſaris per integrum annum, vnà cum Imperatorum in omnibus Romanis prouincijs, hymnis, alijsq́; laudibus celebraretur. Ac Cæſaris quidem fœlicitates hæ fuerunt. Inuidiæ autem autori eſt in more poſitum, vt acerbas aliquas calamitates atque infeſtas proſperis ſucceſſibus admiſceat, tanquam ſegeti lolium, nec vllum ferè humanæ vitæ gaudium ſolidum ac perpetuum eſſe patiatur. Quæ Philippo Macedoniæ tyranno cauſa fuit, vt cum tres vno die ſucceſſus obtigiſſent, lætitia quidem exultaret: non tamen illis inſolenter gloriaretur, ſuperciliáve attolleret: ſed cum inuſitatis proſperitatibus, grauiores calamitates ſolere comites eſſe intelligeret, euentus illos moderatius tulit. magiſq́;

Byzantij vaſtitas ex incuria Latinorũ.

Vrbis inſtauratio.

Arſenius patriarcha Byzantiũ vocatur.

Ambitio moderata.

Alexij Cæſaris triumphus.

Nullũ gaudium perpetuum.

Philippi Macedonis votum.

giſq; de futuris ſolicitus, quàm præſentibus læ- „ tus, cùm aſſurrexiſſet: O Dij immortales (in- „ quit) mediocrè bonis hiſce malum admiſcete, „ ne tantotum bonorũ voluptatibus elati, in ma- „ lorum barathrum præter opinionem præcipi- „ temus. Sic igitur Telchines quidam his exercitari artificijs, in Cæſaris etiam res ſecundas inuidis oculis coniectis, citra moleſtiã omne tempus ætatis eum degere, vt ſuo loco dicetur, non ſciuerunt.

EXPEDITIO CAESARIS ADVERſus fœdifragum Michaelem.

POſt magnas enim victorias iſtas & triumphos, Cæſatitetum ab Imperatote eodem mittitur, ad Michaelẽ Epiri & Ætoliæ Deſpotam vlciſcendum: qui limites ſuos tranſgreſſus, Romanos fines vaſtabat, vt antè diximus. Ille verò Thracicis & Macedonicis exercitibus coactis, iuſtaq; manu facta, hoſtem inuadit. Sed poſt multas belli viciſsitudines, ac variam Martis aleam, Romani vincuntur, Cæſarq; viuus capitur: cuius victoriarum & triumphotum fama non ita pridem & Auſtrum & Septentrionẽ ſtupore affecerat. Sic nihil humani fitmum ac certum eſt, ſed omnia incerto euentu velut in mari æſtuant & afflictantur. Abſtruſus quidam error „ humanæ peritiæ & cognitioni inſultat, ſurſum „ deorſumq; trahens ac permiſcens omne conſi- „ liorum ſtudiũ, & velut teſſeras euertens, firmis decretis nixas deliberationes. Cyrus qui olim Perſis, Medis, & Chaldæis imperauit, cum Aſiæ maximam partem percurriſſet, & Babylonem Aſiæ decus facilimè cepiſſet, acie cum Maſſagetica muliercula congreſſus, à fortuna turpiter deſtituitur. Hannibal Carthaginenſis, qui omnem Libyam & Africam domuit, poſt Ibericas illas & Celticas victorias, poſt aſperrimas Alpes ſuperatas, poſt mirabiles victorias de Romanis partas, paulò pòſt vnius Romani ducis arma, idq; in patria ſua, tolerare non potuit, ſed funditus euerſus, exilium exilio mutauit, ac potius crudeliter à fortuna exagitatus eſt. Pompeius magnus, Romanus Conſul & Imperator, cum victor Aſiam vſque, ad Caucaſeas rupes & mare Caſpium percurriſſet, & plurimis nationibus ſubactis, Romam infinitis pecuniarum aceruis collocupletaſſet: à perexiguo tandem exercitu atque à ſuis profligatus, omnem ſuam gloriam amiſit. Ita is de quo nunc agimus, Cæſar, maximis rebus heri geſtis, hodie obſcurioribus certaminibus oppreſſus iacet: Deo huiuſmodi ex- „ emplis arcanam doctrinã explicante, vt noſtris „ viribus, cum à deterioribus ſuperamur, agnitis, magnorum atq; admirabilium ſucceſſuum cauſas vni planè Deo acceptas referamus. Cæterùm Cæſarem ita captum Michael petenti Manfredo Siciliæ regi, genero ſuo, ſtatim miſit, quò ſuam ſororem illo liberato redimeret, quam Ioannes Duças Imperator poſt Irenes obitum alteram vxorem duxerat, à Theodorico ipſius & Siciliæ regis patre acceptam: cui cum poſt coniugis obitum redire domum haud liceret, magna cum modeſtiæ laude viuebat, morumq; honeſtate vultus ſui ſplendorem ſuperabat: eóque pacto vrbs adamatum ſuum Cæſarem recepit. Deinde Michael Ætoliæ Deſpotes Nicephoro filio viduo vxorem quærẽs, Imperatoris conſobrinam Annam accipit: quo cõiugio pax cum illo firmata eſt. Enimuerò Imperator cùm Conſtantinopolim iam tenens, tum res proſperè ſibi ſuccedere cernens, ſecundæque fortunæ aura ferri, planè iam imperium ſibi vendicare ſtatuit, omnemq; metum ſibi imminentem funditùs extirpare: veritus, ne fortè tandem ij qui nunc clàm ſe deuouerent, iramq; magno cum dolore premerent, non paruo prætextu ſucceſſionis Imperij & paternæ hæreditaris freti, inſidijs in apertam vim commutatis, maximum ſibi & capitale periculum crearent. Igitur Latino cuidam, qui è Peloponeſo negocij cuiuſdã cauſa obiter in vrbem venerat, nobili quidem illi, ſed non illuſtri, Belicurto nomine, Theodoram, vnam è Theodori Laſcaris filiabus deſpondet, eumq; hortatur vti ſecũ eam abducat: alteram Irenen comiti cuidam Genuenſi deſpondet, nomine Vigintimilio, qui & ipſe ſorte fortuna Conſtantinopolim venerat, & eum quoq; domum redire ſinit: fratrem verò earum Ioannem, qui iam decimum agebat annum, oculis priuat.

Alexius Cæſar capitur. *Inconſtantis fortunæ exẽpla.* *Cyrus.* *Hannibal.* *Quæ nocent docent.* *Cæſaris liberatio.* *Nuptiæ Deſpotæ & Annæ.* *Palæologus regnũ firmare conatur.* *Theodora Laſcarina Belicurto nubit.* *Irene Vigintimilio Comiti.*

DE IOANNIS SVCCESSOris Imperij excæcatione.

SVcceſsione Imperij ad hunc modum citra vllam ſuſpicionem aut metum confirmata: patriarcha Arſenius, audita Ioannis excæcatione turbatus, exilit, ſurſum deorſumq; in ædibus curſitat, vociferans, plorans, pectus palmis acriter plangens: animoq; grauiſsimis doloribus ſauciato, facinus illud palàm cum crebris ſuſpirijs deteſtatur, & ſolem ac elementa in vltionem vocat. Sed cum quiritando ac lamentando nihil proficeret, alia ratione inita, ſacris interdicit Imperatori. Mentionem tamen eius in pſalmodijs nõ ſuſtulit, veritus, ne per iracundiam grauius aliquid in Eccleſiam conſuleret: neue fumum (quod aiunt) fugiens, in ignem incidere cogeretur. At ille mulctam moderatè ferens, compluribus diebus ſupplici geſtu & habitu, reſtitutionem in integrum expectabat. Sed cùm ſpe fruſtraretur, ad vltionem conuerſus, non eam quam potentiæ licentia ſuadet, nec aperta vi graſſatus, Pontificum concilium indicit: eaq; crimina quæ ſparſim à quibuſdam contra patriarcham ſuſurrabantur, in vnum quaſi faſcem collecta, in canonicam diſquiſitionem vocari iubet. Mãdato illo (quid dicam?) ij quos Dominus alijs fraternæ charitatis exemplum eſſe iuſsit, accepto, concilium cõtra Principem fratrem in palatium conuocarunt: & vt accuſatores in medium prodirent, proclamarunt. Ii verò, alius alium anteuertere ſtudens, accurrerũt. Crimini autem dabatur, Sultanum Azatinem, cum ſacra doxologia peragetetur, ſæpe interfuiſſe, & intra templum cum patriarcha collocutum eſſe: quan[illegible] & Imperatori & ſacerdotibus conſtaret, quòd is & Chriſtianis parenti-

Arſenius Palæologo ſacris interdicit. *Palæologus patriarchã loco pellendum curat.* *Sacerdotũ temeritas.* *Crimina patriarchæ obiecta.*

Azatines Chriſtianus.

bus ortus, & ſacro baptiſmate initiatus eſſet, ac fortunæ quodam impetu (vt multa præter ſpem eueniunt) Sultanus & princeps Turcorum extitiſſet, ac tum quidem præcipua religionis capita in animo cõſeruaſſet: nunc verò Conſtantinopoli & ſacras imagines veneraretur, & omnia palàm Chriſtianæ pietatis inſtituta tueretur. Quæ cum arma patriarchæ firma ſuppeterent, oppugnatores eius vt abrogationi aduerſantia retundebant, primùm incerta atque obſcura, pòſt etiam planè commentitia eſſe dictitantes. Acceſſitur patriarcha ad cauſam dicendam: iudicio ſe non ſiſtit. concilium iuſſu Imperatoris indictum eſſe, qui ipſe aduerſarius & prætor eſſet, excipit. Igitur eum contumacem condemnant, & ſede cedere iubent: vnaq; adſunt, qui in exilium eum abducant. Is verò, qui & ocium longo iam tempore deſideraſſet, & eum rerum ſtatum moleſtè ferret, vltrò eos à quibus abducebatur, eſt ſecutus.

Arſenij exilium.

ARSENII PATRIARCHAE EXILIUM, *& Germani ſucceſſio.*

Cum tertio die in Præconeſum perductus eſſet, Adrianopolitanus epiſcopus illi ſubrogatur, amicitiæ vetuſtate cum Imperatore coniunctus, qui ea dignitate illũ ceu debito præmio remuneraretur. Nam ſuperioribus temporibus illi metu Theodori Laſcaris Imperatoris ad Sultanũ fugienti, in extremis tum Romanorũ finibus monaſticã vitã agens, lætus occurrerat: ſplendideq; exceptum, & liberali viatico inſtructum proſecutus erat: deinde imperio potitum acceſſerat, & poſt multos alios honores etiã Adrianopolitano ſolio accepto, inde modò in patriarchicam ſedem transferebatur.

DE ICARIO EVBOICO.

Sub hoc tempus Icarius quidam, ab Eubœæ principe, quæ Venetorum prouincia eſt, capta Conſtantinopoli cùm defeciſſet, nec paucos alios Eubæos ſibi aſciuiſſet, munitam arcem occupauit: è qua crebrò deſcendens, è finitimis agris & villis prædas egit: atq; agreſtes ita breui tẽpore perterrefecit, vt nec extra mœnia habitare, nec in agris & villis ſine ſpeculatore verſari auderent, nec diu cunctatus, munito etiam oppidulo potitur, vnde aperto Marte cum Eubœæ prætore congredi auſus fuit, Tamen veritus ne ab illo copijs maioribus inſtructo caperetur, per legatos ſocietatem Imperatoris petit. qua impetrata, & oppidulo iuſto præſidio firmato, vltrò ipſe Imperatorem adit, cùm alia pollicens: tùm, ſi iuſtum exercitum acceperiſſet, nihil prohibere quo minus vniuerſam Eubœam illius Imperio ſubijceret. Celeriter igitur cum multis Romanis militibus abit, priuſquam acceſſum eius Eubœi animaduerterent. Sed Latini ſupercilij gnarus, nec Eubœæ prætorem cõmiſſurum ſciens, quin peregrino exercitu viſo, ex vrbe ſubitò erumperet: noctu multos milites circa vrbem in inſidijs collocat, deinde

Eubœæ recuperatio.

manè ipſe ſeſe populabũdus oſtendit. Itaq; Latinos ſubitò arma cum ſuo duce arripere, & hoſtibus extra mœnia occurrere coactos, qui in inſidijs erant, à tergo, à frõte verò Icarius cum ſuis adorti, prætorem quidem viuũ capiunt, & complures alios cum eo: cæteros verò cædunt. Prætor igitur Eubœæ captiuus ab Icario, ad Imperatorem perductus, paulò pòſt obijt: obijt autem hoc modo. Regiam ingreſſus, & vt captiuũ decet, ante fores ſtans, cum Imperatorem in ſolio conſidentem, Senatumq́; omnem ſplendido & modeſto habitu circumſtantem: Icarium verò non ita pridem ſeruum ſuum, nunc ornata veſte & inſolenti geſtu introeuntem & exeuntem, & Imperatori in aurem inſuſurrantem conſpexiſſet, abrupta ſtatim vita, pronus humi concidit, iniquæ fortunæ violentiam peroſus. Cæterùm pulſis vrbe Latinis, turba opificum & circumforaneorum hominum remanſit, ex Venetis & Piſanis permiſta. Quare non tutum, nec paci accommodatum eſſe viſum eſt, etiam Genuenſes in vrbem recipere: eaq; de cauſa è regione, circa Galatæ locũ, habitationes eis aſsignauit: eriam mercium immunitate donata, quã ante captam vrbem, illis promiſſam Imperator, ſi ſibi aduerſus Latinos adiumento eſſent, nunc præſtitit, quanquam abſq; illorum ope ea potitus. Magiſtratus verò, qui certis temporibus eò mittuntur, Venetorum Mpaiulus ſiue curator, Piſanorum Conſul, Genuenſium Poteſtas appellatur. At Balduinus periculo Conſtantinopolitano elapſus, in Italiam cùm perueniſſet, cum rege Carolo affinitatẽ iunxit, illius filia ſuo filio deſponſa, illius opibus ſe Conſtantinopolim recuperaturum ſperans: inani vtiq; ſpe & cupiditate. Imperator enim maximam claſſem ornauit ſexaginta triremibus completis, tum ex alijs gentibus, tum ex Gaſmulica: qui inter Romanos & Latinos educati, ab illis prudentiam in ſuſcipiendo, ab his audaciam in gerẽdo bello ſumpſerant. Cum his erat etiam armatus naualis exercitus Laconũ, quos corrupta lingua Tzacones vocat, qui ſe recens ad Imperatorẽ contulerant. Igitur claſsis adeò ſplendidè inſtructa iuſſu Imperatoris incedebat, & maximũ Latinis terrorem afferebat. Recepit etiam Ægæi maris inſulas ferè omnes, Lemnum, Chium, Rhodum, cæteraſq́; quæ Latinis ſeruierãt. In hac maritima occupatione denuò fidem fregit, & finitimã Romanorum ditionẽ vexare cœpit Ætolus Michael. Quo audito, mœrore & ira affectus Imperator, quamprimùm ipſe bellum ei infert, ad motus illos comprimendos. Cùm autem in Theſſalia verſaretur, oſtentum in cœlo apparuit, vates & præ nuncius malorum, cometes illuſtris, iuxta ſignum Tauri, noctu ſub diluculum, paulum ſupra horizontem: & quantum ſol procedebat, tantum indies & ille ab horizonte diſcedebat, donec tandem ipſum cœli medium præteriret. Nam cũ is primùm viſus eſſet, ſolſtitiũ æſtiuum fuit, Sole cancrum perambulante: cum langueſceret atque extingueretur, idem ſol autumnale æquinoctium confecerat: tribus interim ſignis peragratis, cometa circa Taurum fixo, ac paula-

Prætor Eubœæ ſubitò moritur.

Galatæ Venetis, Piſanis & Genuenſibus aſsignata.

Mpaiulus. Conſul. Poteſtas.

Balduinus et rex Carolus Byzantio minantur.

Palæologi irrita expeditio cõtra Michælem Deſpotam.

Cometa.

paulatim euaneſcente. Qui cùm cladem minitari videretur, Imperator valere iuſſa Theſſalia, laxis habenis Byzantium contendebat: nam & fama Scytharum Iſtrum accolentium, qui mox in Romanos fines irrupturi eſſent, haud mediocriter eum turbabat: qui, priuſquam in vrbẽ rediſſet, vniuerſæ propè Thraciæ, inſtar exęſtuantis maris, & longè extra littora euagati, circumfuſi fuerant. Eſt enim expeditiſsima natio Scytharum, adeò vt ſæpè tridui iter vno die conficiant. Excurſionis autem eorum hæc cauſa fuit.

SCYTHARVM IN THRAciam irruptio.

Ioannis ex cæcationẽ ſoror vlciſcitur.

CONſtantino Bulgarorum principi nuptam fuiſſe diximus Laſcaris Imperatoris filiã. Quæ cum fratris Ioannis excæcationem audiuiſſet, maritum ad illius facinoris vltionem exhortari atq; impellere non deſiſtebat. Illi igitur vindictæ occaſionem quæritanti & hæſitanti, rei aggrediendæ cauſam veluti flammæ materiam præbuit Sultanus Azatines. Nam abſente Imperatore, ad Ænum maritimum oppidulum degere iuſſus eſt, quod ei ſimul cuſtodię vice eſſet, ad ſuſpectam eius fugam prohibẽdam.

Azatinis ad Scythas fuga.

Quod cùm ei malum intolerabile videretur, in cauſa fuit, vt per nuncios cum Conſtantino ageret, bellum Romanis illaturo: eique pecuniam non paruam, ſi eius ope liberatus eſſet, polliceretur. Qua occaſione Conſtantinus non parum confirmatus, cognito etiã Imperatoris è Theſſalia receſſu, amplius viginti millia Scytharum ad Iſtrum degentium accerſit: cum quibus celerrimè in Romanos fines impreſsione facta, ſeipſum etiam Imperatorem in itinere excepturum ſperabat.

Imperator Scythas vix euadit.

Scythæ igitur per omnem Thraciam ſagenæ inſtar dilatati, ad mare vſq; ꝓuecti ſunt, vt neq; iumentum, nec homo vllus, nec Imperator ipſos effugeret. Ac cætera quidem illis omnia ex ſententia ſucceſſerunt: ſolus autem Imperator elapſus, ſpem eorum fefellit. Nam cùm eorum incurſionẽ anteuertiſſet, clàm per montes, qui iuxta Ganos ſunt, ad mare deſcendit, vbi diuina quadam prouidentia in duas Latinas triremes incidit: quæ cùm Byzantium iter haberent, ibi aquationis cauſa præteribant: in quas cùm ſe conieciſſet, biduo in vrbem peruenit. Scythis autem Imperatore fruſtratis, illud reſtabat, ne Sultano Azatine fruſtrarentur.

Azatines à Scythis liberatur.

Quare omnis eorum labor & curſus Æneum verſus rectà tendebat, vt illum aut ſolum volentibus ciuibus, aurijs inuitis, cum ipſo oppidulo & ciuibus abriperent. At illi ne funditùs exciderentur veriti, tradito eo impetrarunt, vti Scythę pacati diſcederent.

Thraciæ vaſtitas.

In reditu autem cerneres illos multitudinem penè innumerabilem iumentorum inſtar, abigentes: vt aliquandiu ægrè bouem aut aratorem in Thracia conſpiceres, vſq; adeò eam & habitatoribus & iumentis ſpoliarunt. At Sultani hiſtoria nunc differatur, quam paulò pòſt copioſius explicabimus. Vxor verò illius & liberi ſtatim ſunt cuſtodię traditi, pecunia eiuſdem in fiſcum Imperatorium relata. eius verò comitatus, qui plurimi & bellicoſiſsimi viri erant, Chriſtiano baptiſmate regenerati, Romanæq; militiæ ſunt adſcripti.

DE AEGYPTIIS Arabibus.

Per ſpeciẽ negociationis Scythæ in Aegyptũ traducti.

HIs temporibus Ægypti & Arabiæ Sultanus, miſsis ad Imperatorem legatis, Romanorum amicitiam expetit: vnaq; petit, vt Ægyptijs mercatorib. quos ipſe vellet, quotannis ſemel fretũ noſtrum traijcere liceret. Quæ res cùm initiò parui momẽti eſſe videretur, conceſſa fuit. Sed cùm progreſſu temporis cõſtitiſſet, qualis & quanta eſſet: iam prohiberi nõ potuit, conſuetudine confirmata atq; inueterata. Traijciunt enim quotannis ſingulis, interdum etiã binis nauibus onerarijs ad Europæos Scythas, Mæotidem paludem & Tanaim accolentes: ab eiſq; partim transfugas accipiũt, partim à dominis & parẽtibus emũt, è quibus in Ægyptiam Babylonem & Alexandriam perductis, Scythicas legiones conſtituunt. Neq; enim bellicoſos eſſe Ægyptios, ſed timidos potius atq; effœminatos plerunq;, affirmant: eaq; de cauſa neceſſariò ſibi peregrinum militem parandum, & ære emptis mancipijs propemodum ſeruiendum eſſe, omnis ſolicitudinis earum rerum quibus humana vita eget immunibus.

Aegyptij Scytharũ ope propagant imperium.

Proinde tempore non adeò longo, tantum per eam cauſam exercitum parauerunt Arabes Ægyptij: vt non Occidentalibus tantùm, ſed ijs etiã populis qui magis verſus Orientem habitant, admodum eſſent formidabiles. Africam enim vniuerſam, & Libyam, Gades vſq;, deinde Phœniciam & Syriam, & omnem oram maritimã domuerunt, habitatoribus cùm alijs. tùm verò Galatis & Celtis, qui longo iam tempore prouincias & vrbes optimas obtinebant, occiſis, qui ex Occidente hoc ferè modo illuc tranſierunt.

DE CELTO GALATIS neceſſaria expeditio.

Alpes.

Rhenus.

SVnt in Europa montes altiſsimi qui Alpes dicuntur: è quibus fluuius maximus Rhenus ortus, & in Oceanum Britannicum influens, vtranq; Galliam magis meridionalẽ facit: quarum incolæ Galli & Celtæ dicuntur, fortiſsimi viri, qui cum ſalutaris Sepulchri videndi cupiditate arderent, decreuerunt magno exercitu coacto, ad id & adorandum & recuperandum proficiſci: atq; ad Arabes qui id tenerent, ſi fieri poſſet, profligandos.

Gallorum expeditio ad ſacrum ſepulchrũ.

Itaq; armis & equis inſtructi maximo numero, pulchram illã expeditionem ſuſceperunt. traiectoq; Rheno, Danubium maximum fluuium ſecuti ſunt: qui & ipſe ex ijſdem alpibus erumpens, quinq; oſtijs in pontũ Euxinũ influit.

Danubius.

cuius Septentriora'es ripas Legẽtes, propè ad ipſius oſtia vſq; ſunt progreſsi: terribile vtiq; ſpectaculũ gentibus in medio habitantibus, qui in lar feitei muri procederent: ſed ea præditi probitate, vt nemini prorſus nocerent. Sic igitur ibi etiã Iſtro traiecto, in Thra-

Alexius Comnenus Gallorum ope vrbes Orientales recuperat.

cia caſtra poſuerunt. Rerũ tum potiebatur Comnenus Alexius, à quo per legatos, & forum rerum neceſſariarum & per Helleſpontum tranſitum ad Orientem periuerunt. Quę illi peroptata occaſio, minimeq; negligenda viſa eſt: quippe qui principatu recens ſuſcepto, rem Romanam magnis ſuperiorum Imperatorum peccatis vndique infeſtari, & immaniter conquaſſari cerneret. Nam omnes Orientales prouincias longo iam tempore Turci obtinebant, ipſamq; Nicæam, celebrem illam vrbem: præterea regiæ diſciplinam ingens pecunię inopia magnoperè turbabat, omni ſpe rediruum interclusa: neque quicquam præter internecionem atque excidium expectabarut. Hoc igitur rerum ſtatu Gallici exercitus aduentus peroptatus illi fuit.

Conditio ſocietatis.

Habitoq; colloquio, cum eis paciſcitur, ſi Turcos Romanis prouincijs & vrbibus expuliſſent, vt illi omnes illorum opes acciperent, ſibi verò vrbes vacuas reſtituerent. Qua conditione illi auidè accepta, Helleſpontum cum ipſo Imperatore traijciunt. Sicut autem ignis denſæ ſyluæ iniectus, alia tanquã ſtipulam celeriter, alia propter viriditatem tardius ille quidem, ſed tamen abſumit: ſic geminus ille Romanorum Gallorumq; exercitus, terribilis hoſtibus atq; intolerabilis eſt viſus, tum ob armorum grauitatem, robutq; corporũ, tum ob conſtanriam animorum inexpugnabilem. Proinde hoſtium alij veluti gramen & lutum (vt ita dicam) conculcabantur: alij ſe defendebant, anguſtijs locorum alicubi, Romanorũq; munitionibus freti. Non tamen ne illorum quidem fortuna prorſus inuicta fuit, quin alij dedirionem facerent, alij vi ſubigerentur, alij fuga ſalutẽ quæritarent. Hoc modo omni Aſia quæ intra Alym eſt, & Meandro Pamphyliaq; includitur, repurgata, promiſſiſque aſſertatum vrbium opibus acceptis, cœptum iter ſunt proſecuti. Superatis autẽ qui intra Pamphyliam & Ciliciam ſunt mõtibus, non parua ſolicitudine æſtuabant: & niſi tranſitus

Cilices dãt Gallis tranſitum.

daretur, aduerſus Cilices & Phœnices & Syres pugnandum eſſe proſpiciebant. Verùm primi Cilices primo illorum conſpectu territi, rectiſsimè ſibi conſulerũt: eoſq; vt amicos tranſire paſſi, & forum præbuerunt, & viæ duces dederunt, omniaq; amicitiæ & hoſpiralitatis officia præſtiterunt. Ac Cilices adeò expedirè cum Gallis & Celtis tranſegerunt, nõ multitudine tantum & viribus eorũ territi: ſed eiuſdem quoq; propemodum religionis verecundia, & à ſua non

Arabes Syria et Phœnicia fruſtrà prohibent Gallos.

multum abhorrentis, adducti. Sed cum iam eis in Syriam & Phœniciam facere impreſsionem tempeſtiuum eſſet, non eadem illis euenerunt. Nam cum ij qui eaa tenebant, Arabes eſſent, gens peregrina atq; inſolens admodum, negocium illis, ac ſibi potius ipſis faceſſerunt, cum arreptis armis tranſitu eos prohiberent: exiſtimationem ſuam imminutum iri rati, ſi terrã eorum gens peregrina & remotiſsima ſine ſanguine & cædibus penetraret. Vnde Galli commeatu excluſi, penuriaq; laborantes eorum quibus nec ipſi, nec iumenta carere vllo modo poterãt, armis de ſumma rerum decertandũ eſſe ſtatuerunt. Hinc pugnæ continentes & nocturnę, diuturnæq; cædes Arabum, atque vrbium excidia,

Galli in Aſia conſident.

Gallorum viribus indies inualeſcentibus. Ac vt ea quæ interceſſerunt, omittam, bellicoſiſsimis Arabibus partim occiſis, partim lõgiſsimè profligatis, reliquos pro inermibus mancipijs tractarunt: ac poſtea ijs in locis conſederunt. Viris enim victis, locorum amœnitate ſuperati, ibi reliquum ætatis exigere decreuerunt. Quo facto,

Amœnitas locorũ vſtium mores facit.

ipſi ſeſe manifeſti criminis reos peregerunt. Munus enim atq; inſtitutum profectionis eorum fuerat Palæſtinam, ſi poſſent, occupare: & impios, qui ſalutare Sepulchrum tenerẽt, aut funditùs extirpare, aut ſuopte ſanguine profuſo animorum ſalutem redimere. Cùm autem talis amor eos patria extortes egiſſet, planè diuinus & omni laude digniſsimus: eum tamen diuinũ amorem Phœniciæ & Syriæ amor illis, iudices præter ſpem nactus diuitijs oneratos, & veluti ebrios, excuſsit. Sed omiſsis Celtogalatis, ad inſtitutæ hiſtoriæ ſeriem eſt redeundum. Nam Ægyptij Arabes, Scythicis (vt diximus) copijs aucta potentia, extra ſuos fines quàm longiſsimè excurrerunt, verſus Occidentem Africanis & Mauritanis gentibus domitis: ad ſolis verò ortum tota felici Arabia, quam & Indici maris ora terminat, & vtrinq; ſinus Perſicus & Arabicus includunt: inde Cœleſyria & Phœnicia, quã fluuius Orontes continet, Celrogalatarum illorum poſteris partim inde pulſis, partim belli more breui tempore interfectis.

GERMANO PATRIARCHAE *vt ſucceſſerit Ioſephus.*

CÆterùm patriarcha Conſtantinopolitanus Germanus, cùm ſibi vulgus per ſummam petulantiam inſultare audiuiſſet: quippe qui Arſenio legitimo patriarcha adhuc ſuperſtite, ſedem illius occuparet: ea cuiuis relicta, quieti ſe dedit. Huic ſuccedit Ioſephus, vir canus, qui longo tempore in monte Galleſio monachum in ocio egerat, Græcarũ literarum planè rudis, & nimiũ ſimplex. Tales enim mores cum Republica & vſu rerum commune nihil habent. Huius ob religionem conſuetudine vtebatur Imperator Michael, & ſuas illi cogitationes exponebat. Quare cùm is primum ſacrificium cum cæteris pontificibus peregiſſet, ante veſtibulũ ſacri ſuggeſtus proſtratus, duo ſua peccata, periurium, & filij Imperatoris excæcationem, apertè profiterut, ſibiq; condonari petit. Primus igitur patriarcha illi iacenti aſtans, condonationis ſyngrapham quandam, ac poſt eum pontifices ſuo quiſq; ordine, eandem recitarunt. Ita lætus diſcedit Imperator, tam ob illam condonationem, quàm quod Deum etiam ſibi placatum & reconciliatum exiſtimabat.

DE ECLIPSI SOLIS.

SVB hoc tempus Luna Solem obſcurauit, quartam Geminorũ partem peragrantem, ſub horam ante meridiem tertiam, xxv. die

die Maij, anni VI. M. DCC. LXXV. Fuit tota eclipſis punctotum ferè 12. Tantæ autem ſub eius medium ortæ ſunt tenebræ, vt multæ ſtellæ apparerent: quæ nimitum maximas & pernicioſas Romanorum calamitates porrendebat à Turcis imminētes. Populi enim afflictio ab eo tempore nō deſtitit, & ſubinde paulatim aucta eſt.

Significatio Turcicæ vaſtationis.

Terrena aurem mala huiuſmodi cœleſtium luminum affectionibus ſignificari, extra controuerſiam eſſe puro: niſi fortè quiſpiam rixis inanibus delectetur. Cui ſi quis ea quæ in theatto vniuerſitatis huius, alijs atq; alijs temporibus eueniūt, perſuadere verbis inſtituat, eius inane ac ſuperuacaneum fuerit ſtudiū, obſtiuatis dare mentem conātis.

Stultis & pertinacibus nec certiſſima perſuaderi poſſunt.

Quod enim in hominis vnius corpore fit, idem etiā in corpore huius vniuerſi contingit. Vnum enim mundus corpus eſt cohærēs, è membris & partibus vt homo compoſitū. & vt hic, capitis aur colli affectio, efficatiorem noxam ad tibias aur talos eiaculatur: ſic etiam in mundi corpore, cœleſtium lumínū affectiones in terra figuntur, in eaq; vires ſuas exercent.

Mundus humani corporis ſimilis.

Poſt hæc longo tempore elapſo, Imperator Andronico filio Annam Pannoniā deſpondet, ſimulq; illum iuſignibus Imperij ornat.

Andronici nuptiæ.

ANDRONICI IMPERATORIS
iuſiurandum patri datum.

I. DEinde ipſe quidem Andronicus patri iurat, ſe Dei Eccleſiam piè veneraturum, einſq; priuilegia modis omnibus culturū,
II. & inuiolata conſeruaturum eſſe. Poſtea, ſe vitam & Imperium patris ſui expertem inſidiarum, vſque ad eius obitum, pro virili conſetuaturum. His peractis, omnis Romanus populus vſitatum iuſiurandum Andronico nouo Imperatori dedit. Patriarcha verò & collegium ſacerdotum iuſiurandum ſuum perſcriptum, in ſacros codices retulerunt: ſe & ſucceſſores ſuos, eius imperio non eſſe inſidiaturos, profitentes. Pater autem permiſit, edictis ſubſcribere tubris literis, cæterùm ſine menſe & indictione: ſed, ANDRONICVS CHRISTI GRATIA IMPERATOR ROMANORVM.

Andronici autoritas.

DE MAGNO BELLO, QVOD ROMAni Theſſalico Sebaſtocratori intulerunt.

HOc ſtatu rerum deceſsir Michael Deſpotes Epiri, & Theſſaliæ princeps, relictis filijs, vno notho Ioanne, legitimis tribus: quorū natu maximus fuit Nicephorus Deſpota, qui conſobrinā Imperatoris in matrimonio habebat: quem pater ob immaturam ętatem reliquorum, qui cœlibes adhucerant, Michaelis & Ioauuis, curatorem reliquit, diuiſa omni ſua ditioue in duas partes: quarum vnam, quæ vetus appellarur, Epitum, Nicephoro Deſpotæ reliquit, continet autem Theſprotos, Acarnanes, Dolopes, prætereaq; Cercyræos, Cephalenios & Ithacenſes: terminatur ab occaſu Adriatico & Ionio mari: verſus Seprentrionem altis mōtibus Pydno & Acroceraunijs: ab ortu Acheloo flumine à meridie inſula Corcyra & Céphalenia.

Nicephori Deſpotæ ditio.

Alteram parrem Ioanni notho filio reliquit: quæ & ipſa continet Pelaſgos, Phthioras, Theſſalos, Locros Ozolas: ac verſus Septētrionem Olympum montem habet, ad meridiem Parnaſſum vtrunq; altiſsimum. Cæterùm duo, Michael & Ioannes, Nicephori fratris tutelam & curationem ęgrè ferentes, & alioqui rati eius exitum, ſibi funeſtum fore, ad Imperarorē profugiunt. Nothus autem Ioannes, effreni & vafro ingenio vir, ſuis contentus quieſcere non poterat, quamuis nuper admodum Sebaſtocratoris honorem ab Imperatore conſecutus: ſed tuptis crebrò fœderibus, Romanas prouincias populabatur: vt Imperator indignatus, frarrem Ioannem Deſpotam, cum maximis copijs vndecunque collectis contra eum mitteret.

Ioānnis nothi Sebaſtocratoris dolo et perfidia.

Is igitur Paphlagones & Bithynos equites, Comanorum & Turcopulorum etiam turmis adiunctis adducens, pedites è Thracia & Macedonia colligebat. Quorum aduentu Sebaſtocrator audito, cum ſe tanto exercirui imparē eſſe, & ab omni parte deſtitutum cerneret, grauiſsimis curis æſtuabat. Nam ſupplici habitu veniam petere, non expeditum, neq; etiam conducibile iudicabat: quòd pactis & conuenris ſæpe non ſteriſſet.

Theſſali ſolicitudines.

Itaq; aliam viam ingreſſus, munitis & in tuto collocatis ſuis caſtellis, quantū poterar, cum ſuis exercitib. circuibat, eminus ſpeculans quid ab hoſtibus ageretur: forſitan & ſpe concepta, inſidijs & incurſiouibus ſe Romana caſtra turbarurum & vexaturum. Sed cum in excurſionibus à noſtris diſciplinam militarē obſetuari, & omnia prudenter adminiſtrari cerneret: illo conatu deſperato, ſurſum deorſumq; ambulans, ſummæ retum metuebar. ac præ metu & angore forſitan vitam cum morre cōmutaſſet eo tempore. illiuſq; ditio ab Imperatore occupata eſſet, niſi exterorum commilitonum immodeſtia & graue delictum, præter ſpem, rem Romanam labefactaſſet, & fœdiſsimè petuertiſſet. Nam impreſsione in illius fines facta, omnibuſq;, reſiſtente nemine, facilè ſubactis: Comani per ſummam petulantiam omnia ſana, omnia monaſteria ſpoliabant, & impunè cremabanr, ac ſacris vt profanis, tùm alijs, tùm Diuorum imaginibus loco menſarnm abutebantur. Et quid multis eſt opus? ſine vllo metu faciebant omnia, quæ impiorum homiuum conſuetudo fert.

Scytharū impietatē clades Romanorum ream egit.

Quamobrem belli exitus non bonus, nec principijs conſentaueus fuit: vt progreſſu orationis oſtendetur. Nam cum Ioannes Deſpotes cum exercitu aduenifſer, oppidula pattim ſtatim deditionē faciebant: partim ſitu locorū freta aliquandiu reſiſtebanr, donec machinatum violento impetu debilitata, & ipſa ſeſe ſubmitterent. Quare Sebaſtocrator Ioannes deſperatis rebus, nouas Patras, munitiſsimum caſtellnm, ſe recepit: vbi eum circūſident, & longo tempore oppugnant hoſtes. id caſtellum in edito monte ſitum, bellicas machinas facilè contemnebat: ſed ob multitudinem hominum ibi incluſam, commeatus penuriam metuebat. Ita ille inops cōſilij, vrgentium malorum remedium ſolicitè quæritabat.

Nouarum Patrarum obſidio.

grãues & tardæ erant, tam ob magnitudinem, quam ob armaturam nouam, & vrbium inſtar in mari tardè incedebant. Romanæ verò, tantum magnitudine inferiores erant, quantum numero ſuperiores: alioqui ſanè celeres & agiles ad hoſtem circundandum, ſed paribus armis haud quaquam inſtructæ. Tamen in pugnam deſcenderunt, nec tam ad naues quàm ad mœnia oppugnanda, quibus proræ hoſtium ſimiles erant, infolenter militibus robuſtiſsimis circundatæ. Ac claſsis præfectus Philanthropenus prætoria naue circumuehens, milites ſuos confirmabat, nunc in dextro, nunc in ſiniſtro cornu curans. A fronte verò naues Romanæ in hoſtes impetum facere oon poterant, hoſtibus velut è continenti magna ſaxa continenter in eos iaculantibus, & alia quæ supernè deijci commodè poſſunt, peſſimêque eos accipientibus. Quare à lateribus, quatenus dabatur in eos irruebant. Ac ſiniſtrum hoſtium cornu laborabat, matutino ſole oculos eorum feriente & confundente. Dextrum verò ferocius Romanos vrgens, egregiè vincebat, grauitérque & milites & remiges vulnerabat: vt victoria deſperata, ad littus elapſi, naues in arena vacuas relinquereor. Ac niſi is qui res impeditas expedit, &

Inopinati euentus.

deſperatis ſpe bona prælucet Deus, tum quoque Romanis opem tuliſſet: res eorum internecione deletæ eſſent, duabus magnis cladibus oppreſſæ. Verùm admiranda eſt inſcrutabilis Dei ſapientia, in clade terreſtri inopinata, ſecuritate marina magis inopinata corrigenda. Nã Imperatoris frater Ioannes, in proximo illic cum ijs qui cladem Epiroticam euaſerant verſans, cum pugnam illam aoimaduertiſſet, fama in mediterranea vſque vagata: ad littos profectus, miſerabile ſpectaculum videt, naualibus etiam Romanorum viribos in periculo conſtitutis. ac ſtatim ex equo deſiliens, Deſpotica inſignia cum multis lachrymis abijcit: ac Nudus (inquit) ex vtero materno ſum egreſſus, nudus etiam hodie diſcedam. Deinde puluere conſperſo capite, cum ſuſpirijs clamauit ad Dominum, celere ab eo auxilium expetens: ne poſt tam recentem cladem, altera illata Romanum imperium prorſus deleretur. Ac ſpe diuini auxilij concepta, rem aggreſſus, probatiores pedites magna feſtinatione naues conſcendere iubet: ſimulq; crebros ſagittarios, funditores & ferentarios: vulneratóſque ſubinde recipiens, per vices alios recentes ſubmittit, qui maxima ex parte aduerſarios ſaxis petebant. Quod cum ad veſperam vſque faceret, hoſtes in fugam conuertit. Proinde omnis exercitus laudes Deo cecinit, præter ſpem, & ſalutem & victoriam largito. Cæterùm frater Imperatoris Ioannes, Deſpotiæ inſignibus omnibus depoſitis vt diximus, ſic Byzantium ſine ornamentis redijt, itáque vitæ reliquum exegit.

Ioannes Deſpotes claſsi Romanæ ſucurrit.

Deſpotica inſignia abiecta.

NICEPHORI GREgoræ hiſtoriæ Romanæ liber quintus.

CAPITA LIBRI V.

De Carolo Italiæ rege.
Concio Imperatoris de communione Latinorum.
Supplicia eorum qui decreto Imperatorio non paruerunt.
De Ioanne Becco patriarcha.
De Bulgarica confuſione, & Lachana.
De Aſane rege Bulgarorum, Imperatoris genero.
De mirabili nauali pugna cum Latinis.
De Sultano Azatine, & cur Turci latrocinari cœperint.
De Paphlagonico Romanorum & Turcorum bello.
Principiũ malorũ in Aſia, & lachrimis dignæ narrationes.
De oraculo Trallibus in ſaxo reperto.
Expeditio Latinorum contra Romanos.
De Comneno Lazo.
De rebus Theſſalicis iterum.
Michaelis Palæologi Imperatoris obitus.
Oraculorum diſtinctio copioſior.

CÆterùm vt ordine progrediatur oratio, & hiſtoriæ contextus ignoratione rerum, quas præcognitas eſſe oportet, non interrumpatur: quædam paulò alterius repetenda ſunt. Supra diximus, Balduinum Conſtantinopolitanis periculis elapſum, veniſſe in Italiam: ibiq; cum rege Carolo congreſſum, illius filiam ſuo filio deſpondiſſe: promiſſa in dotem, quam perdidiſſet, Conſtantinopoli, ſi illius opibus in bello adiuuaretur. Ille igitur hoc promiſſo inflammatus, nihil iam exiguum de ſumma rerum agitabat, ſed totam Iulij Cæſaris & Auguſti monarchiam ſomniabat, Conſtantinopoli ſi potiretur. Erat enim vir non acri modò ingenio, ad prudenter cogitandum: ſed etiam ea quæ decreuiſſet, ſtrenuè exequebatur: & paucis vt dicam, animi vigore preſtantíque ſapientia maiores ſuos longo interuallo ſuperabat. Quare conſilium id, quod diximus, breui ſe ad exitũ perducturum ſperabat. Ad eum porrò conatum & Conſtantinopolis infirmitas, multifariam diuulſæ & dilaceratæ, quæ multum temporis, ad inſtaurationem & confirmationem poſtulaaret, inſtigabat, & Imperatoris in rebus nouis excogitandis ſolertia, & ſumma in negocijs cõficiendis celeritas. Quæ ſanè permoleſta erant, eiuſq; rationes turbabant, ac magnum illi terrore incutiebant. atque ob hæc ipſa ad opprimendum eum feſtinabat, priuſquam ipſe ab eo maioribus & terreſtribus & naualibus copijs inſtructo oppreſſus, in extremum diſcrimen adduceretur. Ac primùm ſtatuit, iuſto exercitu comparato, iubere, vt is per Ionium in Romanos fines impreſſionem faceret: neq; prius conquieſceret, obuijs quibuſq; ſubigendis, quàm ipſam Imperij ſedem ad deditionem compuliſſet. Deinde magna claſſe inſtructa, Imperatorem ancipiti ac duplici bello circumuenire. Sed ſpe ſua fruſtratus eſt, cum Imperator, dux eo ſolertior extitiſ-

Caroli regis apparatus aduerſus Conſtantinopolim.

Palæologus domeſtica bella Carolo machinatur.

Artaxerxis 30000 HS.

ſet:qui ſtatim ſumma celeritate & ſtudio irritos illius reddere conatus ſtuduit, Imperatrice vrbe & præſidijs & ſtructuris ab omni parte munienda, firmúmque murum intra maritima Mœnia extendit. Nec his contentus, magna pecunia finitimos, Siculum regem & Venetos ad bellum illi faciendum conciliauit. Artaxerxem illum imitatus, qui Ageſilai Spartani impetum reformidans, Thebanum Epaminondam, Pelopidam, cæteroſq; Græciæ principes ad bellum ei inferendum impulit: prudentiq; conſilio cauit, vt priuſquam inſigni ab illo clade afficeretur, cum illo potius peſsimè ageretur. Cæterum Carolus, quamuis ab Imperatore ſit & oppugnaretur & repelleretur, tamen ſe non eſſe quieturum præ ſe ferebat, tum viribus exercitus ſui, tū pecuniæ copia fretus. Proinde tot difficultatibus circumuentus Imperator, penè ad deſperationem compulſus, legatos ad Papam mittit, de ineunda veteris & nouæ Romæ Eccleſiarum concordia, modò Caroli expeditionem auerteret. Ea legatio à Pontificè benignè audita eſt: ea ſe facilè quæ Imperator petiuiſſet, confecturum eſſe pollicito. ſtatimq; ſuos legatos illis adiungit, qui concordiam conciliarent atq; amplecterentur. Cuius hæc tria capita fuerunt.

Palæologus cum pontifice concordiam init.

Capita cō cordiæ.

I. Primum, vt in ſacrorum voluminum hymnodijs, Papæ cum quatuor Patriarchis mentio fieret.

II. Alterū, vt liceret cuiuis Romam veterem, quę curia maior & perfectior eſſet, appellare.

III. Tertium, vt illi principatus in omnibus deferretur.

Appendix Symboli.

De appendice verò ſacri Symboli, quam illi nouarunt, aut alio quouis argumento, tum nulla acrior contentio incidit: ſed (quod ad eas quidem res attinebat) pacata & tranquilla fuerunt omnia. At patriarcha Ioſephus ea concordia repudiata, ſede ſua ceſsit: nec multo pòſt relicta vrbe, ſe in Archiſtrategi monaſterium ad Boſphorum contulit, vbi reliquum ætatis tranquillo & religioſo ocio exigeret. His rebus ſacerdotum collegium concitatum, haud obſcurè ferebat, ſe non eſſe quieturum: plebemq; ab Imperatoria illa concordia reuocabat, Martyrij & coronarum tempus eſſe clamitans: ita vt magnus inde tumultus excitaretur, atque in atrocem tempeſtatem erumperet: & Imperator externis negocijs relictis, omne ſuum ſtudium ad res domeſticas trāsferre cogeretur, vrbana pericula bellis externis grauiora ratus. Erant enim non pauci è magiſtratibus etiam, qui decretis illius acriter aduerſarentur. In eas igitur redactus anguſtias, duas ſibi patère vias arbitratus, ſumma neceſſitate nihil tertium admittente in præſentia. vt aut omnes ſibi aſſentirentur, aut hoſtium loco haberentur.

Byzantini Romanæ concordiæ aduerſantur.

Palæologus vulpinam pellē leoninæ murat.

Quamobrem aduerſariorum animos, principiò verborum blanditijs, & comitate morum conciliare ſibi, & obnoxios reddere ſtudebat: cœptam eam eſſe rem, nullo ſtudio nouitatis, ſed propter difficultates temporum. Eſſe autem
» prudentiæ, impendentes præcauere calamita-
» tes: & ſi quid ad grauiora mala auertenda no-
» uandum ſit, non eſſe cunctandum. Si enim hoſtes aduentarent, vrbe adhuc multis in partibus lacerata, modóque inſtaurata, & velut è multiplici dudum morte reuiuiſcente, præſentis mala grauiora futura ſuperioribus: ac dominos fore hoſtes non tantùm ſacrorum, ſed omnium ſimul, liberûm, coniugum & rerum: quorum domini vi abrepti, libertate cum ſeruitute commutata, non corporibus tantum, ſed animis etiam hoſtium ſequi voluntates cogerentur. Id etiam reliquum fore, ne quis mores patrios ac vetera inſtituta tueretur: imò vt ſacræ leges & ſanctiones expeditiſsimè & deprauarentur, & euerterentur. Quæ cum ipſe præuideret, neceſsitati parêre haud recuſaſſet: exiguumq; damnum, quod prudentiæ munus ſit, magno emolumento poſthabuiſſet: minoraq; aduerſarijs, vt maioribus poriretur, conceſsiſſet. Hac oratione alios commouit Imperator alios non item. Vnde ſuaſione omiſſa, viam alteram ingreſſus, & vi graſſatus eſt: cuius variæ rationes fuerunt publicationes, bonorum relegationes, cuſtodiæ, excæcationes, flagra, mutilationes, omnia deniq; quibus virorum fortium & mollium animi explorantur. Ac quorum ſtudium cognitione tegebatur, (qui pauci erant) ij magnis & fortibus animis omnia libenter tolerabant & perpetiebantur, quæ poteſtas Imperatoris inferebat. Maxima verò pars veri iudicij expers, fex plebis & circumforanea turba, ſemper nouis rebus gaudens, aſperis velut in ſcena pallijs induti, vbique terrarum (parſim & paſsim vagati ſunt, vbi chriſtianos eſſe audiuerunt: in Peloponeſo inquam, Achaia & Theſſalia, & Colchide, vbique deniq; gentium extra ditionem Imperatoris: neq; vniuerſalem pacem conſeruare volentes, neq; inter ſeſe: ſed alij alijs nominibus aſcitis, partim Arſenij aut Ioſephi patriarchæ ſectam profitendo, partim alia iſctitando, tempus terebant, pleriq; & decipientes & decepti. Nec enim deerant qui oracula in vicis & vrbibus, quaſi modò à Dei conſpectu reuerſi, cantarent: lucri vtique cauſa, & ad implendos ſaccos. qui eam ipſam ob rē in eodem habitu perſeuerarunt: nec poſt Eccleſiæ inſtaurationem, vitæ rationem mutata.

Pœnæ contumaciū.

Religionis prætextu mendici impoſtores.

DE BECO.

HIs temporibus magnæ Eccleſiæ chartophylax erat Becus, excellenti vir ingenio, & in doctrinæ ſtudijs ab ineunte verſatus ætate: præterea tantis naturæ donis ornatus, quantis quiſquam alius illius ætatis. Nam & proceritate corporis, & maieſtate vultus, & facundia, & vbertate atq; acumine ingenij omnes ad res apti, alijſq; dotibus præſtabat. Quibus id erat conſecutus, vt & Imperatoribus & principatus, & omnibus eruditis venerabilis, atq; illuſtri apud eos fama eſſet. Qui cum Imperatorio decreto acriter aduerſaretur, Imperator nihil non tentauit, tam per ipſum, quàm per alios eruditos, vt eruditis & legitimis rationibus eum adduceret, vt decreto aſſentiretur. Verùm ille ingenij acumine & copia orationis omnium animos commouebat, eorumq; argumenta veluti Penelopes telam retexebat. Nam Græcarum literarum doctrina erant qui illum ſuperarent:

rent: ſed acumine ingenij, & eloquentia, & Eccleſiaſticorum dogmatum vſu, omnes cum illo collati, pueri videbantur. Ea ſpe fruſtratus Imperator, aliam viam inir, eúmque & omne ferè genus eius in teterrimos carceres conijcit. Quibus peractis, tandem in mentem venit Imperatori, eandem rem à Latinis ante annos xxv, Ioãne Duca rerum poriente, agitatam fuiſſe: ac tum doctum extitiſſe virum. Nicephorum Blemmydam, diuinarum literarum peritiſsimum, qui cum ſe in ocium contuliſſet, multa è ſacra Scriptura teſtimonia, quæ dogma Latinorum confirmare viderentur, colligere ac conſcribere cœpiſſet: clàm ille quidem, infamiæ metu, ſed tamen ſcripſiſſe quædam. Quæ tum Imperator Beco miſit. quibus ille perlectis, ſanctorum libros è quibus Blemmydes ea collegerat, prudenter admodum poſtulauit ijſq; lubentiſsimo Imperatore acceptis, in eo occupabatur, vt diligenter illos legeret, expenderet, ad verbum cõferret. Itaque breui tempore eum teſtimoniorum aceruum coegit, quæ integra volumina complere poſſent: & qui dudum acerrimè Latinis aduerſabatur, mutata ſcientia, victoriam faceret ambiguam. Quamobrem patriarcha ſede conſcenſa, Imperatori vnus fuit omnia, & lingua, & manus, & acuti ſcriptoris calamos, & dicendo & ſcribendo, & dogmata ſtatuendo: eius certamina adiutoribus Meliteniore & Metochite, Imperatorij cleriachi diaconis, & Georgio Cyprio. Nullus tamen eorum omnium ad Papæ rationem liturgiam celebrârat: niſi quod Freriorum nonnulli poteſtate data, ſemel in Blachernio templo id fecerunt, ſuffragio cuiuſdam è familiaribus. Sed ad inſtitutum redeundum eſt. Soror erar Imperatori Eulogia. Quæ cum filias multas haberet, Annam Nicephoro Ætoliæ principi deſpondit, Mariam Conſtantino Zagore regulo: quorum primæ vxores decèſſerãt. Eas ſorores fuiſſe, & Imperatoris Theodori Laſcaris filias ſuprà diximus.

Nicephori Blemmydæ ſcriptis mutatur Becus.

Melitenio tes. Metochites. G. Cyprius

DE BVLGARICA CONfuſione.

His temporibus in Bulgaria quidam extitir paſtore quidem patre ortus, ſed verſuto vir ingenio, & callidus ad res nouandas, nomine Lachanas: qui magna nebulonum manu facta, latrocinando vitam tolerauit. Vnde breui tempore magnas diuitias, & iuſtum exercitum coegit. Huius continentes incurſiones & detrimenta non ferenti Conſtantino, viſum eſt, conuocatis in vnum copijs ſuis, acie cum illo decernere, ac de ſumma rerum decertare. Turpe enim ducebat, nihili hominem exiguo tempore tanta potentia auctum, non Bulgaris modò magnas inferre clades, ſed toti regni indigens ab eo diſcrimen imminere. Sed pataris rebus cum eo congreſſus, vincitur: nec regnum tantum, ſed vitam etiam amittit. Lachanas verò, præter principatum, etiam coniuge Conſtantini præter ſpem poritus, in animo habebat, exacta hyeme, ſub veris initium, Romana oppidula ex inſidijs aggredi: vt illorum viribus imminutis, ipſe firmiſſimus haberetur. Quæ Imperator cum audiuiſſet, non ferenda, nec obliuioni mandanda aut negligenda ratus, ſed omni ſolicitudine propulſanda, æger animo, non tam quod illum in præſentia formidabilem eſſe putaret, quàm quod ad ea quæ concupiſſet, acerrimo eum ſtudio ferri cerneret: dicebat, ſi ita pergeret, paulatimq; vires augeret, tandem nec à Romanis poſſe vinci. Oportere autem eos qui citra periculum velint viuere, anteuertere & occurrere malis impendentibus: & ſi in præſentia creſcêris plantæ, radicem facile præcidere poſſis, non eſſe cunctandum, neque expectandum vt acceptam iniuriam cum periculo vlciſcaris, cum aduerſarij malè cogitantis conatus opprimere liceat. Igitur cum, vt ſuprà eſt expoſitum, Mytzes ex Aſanis poſteritate, quibus de cauſis diximus, ad Troiam degens deceſſiſſet: filium eius Ioannem Aſanem, vt cui regnum Bulgariæ paterno iure deberetur, accerſit. deſponſaq; Irenę filia, cum magnis copijs tum ad Bulgariam à Lachanæ tyrannide liberandam, tum ad ſuſcipiendum regnum, iuſta ſucceſsione ad ſe deuolutum, mittit. Cæterùm Lachanas firmandæ tyrannidis cauſa tum in Scythiam proficiſcens, clandeſtinis Imperatoris inſidijs occiditur.

Lachanas Bulgarorum tyrãnidem inuadit.

Conſtantini Tæchi clades.

Paleologus Lachanæ cædem procurat.

DE ASANE IMPERATORIS
genero Bulgariæ principe.

Aſane verò citra laborem, volentibus Bulgaris, regno porito: etiam Maria Imperatoris neptis cum filio Michaele, quem è Conſtantino ſuſceperat, inde pulſa, Conſtantinopolim peruenir. Vt autem plerunq; magnis gaudijs dolores adhæreſcunt, velut hoſtiles enſes lætitiam illam turbantes: ſic ea conſuetudo ne tum quidem exoleuit. Nam vir quidam nobilis, & ſingulari prudentia & animi promptitudine inter Bulgaros inſignis, nomine Terteres fuit: quem ſibi conciliare ac ſecuritati ſuæ cõſulere volens Aſan, ſororem ei ſuam deſpondet, priore eius coniuge cum liberis Nicæam miſſa, Deinde Deſpotæ dignitate illum ornat. Verùm is non diu in fide permanſit: ſed animaduerſa eius ſimplicitate & leuitate inſigni, breui tempore totius exercitus & procerũ non paucorum animos, ſibi clàm conciliauit. iamq; id agebat, vt Aſane interfecto, principatu potiretur. Quo ille cognito, ſe cum vxore Byzantium ad ſocerum profecturum ſimulat: & omnibus ornamẽtis & pecunijs Bulgaricis clàm comportatis, ibi deinceps vitam egit. Terteres verò, prohibente nemine, Bulgaricum regnum occupat. Et hæc hactenus. Ego verò quod è multis veterum cognoui, difficilius eſſe res ſecũdas quàm aduerſas ciuiliter & moderatè ferre: nunc reipſa edoctus, magis admiror. Ecce enim Genuenſes, qui è regione Conſtantinopolis habitabant, lucro immuniratis inebriari, elatiq; ſuperbia, aduerſus Romanos inſoleſcere, eoſq; vt imbecilliores contemnere cœperunt: ac tandem quidam ob pauca poma, rixa cum quodam orta, enſe quàm lingua promptior, ſtatim hominem interfecit.

Terteres Ioannem Aſanem regno pellit.

Paleologus Genuenſium ſuperbiam reprimit.

Quod

Quod facinus Imperator non vt vnius cædem neglexit: ſed ita exarſit & commotus eſt, ac ſi tota ciuitas euerſa, & Imperatoria maieſtas violata eſſet, ſtatimq́; exercitu omnes eorum ædes cinxit (nondum enim murorum munitiones habebant, nec vrbem, quæ, cum vellet, Imperatrici vrbi aduerſaretur) ac fortaſſe tum funditùs periſſent, niſi miſerabili habitu, vltrò mulcta ipſi ſibi irrogata, ſupplices ſeſe ſtatim ad pedes Imperatoris abieciſſent, itaq; veniam imperaſſent. Hoc, ſtudij & celeritatis Imperatoris primum eis ſpecimen fuit: alterum & maius, illud. Quidam eorum populares duas piraticas triremes inſtituerunt: & Byzantini freti anguſtijs clàm ſuperatis, in Euxinum pontum traiecerunt, ſolito Imperatorem honore non proſecuti. Quod nec ipſum inultum pati voluit. Itaque triremes non paucas, & vnam magnam onerariam nauē ad promontorium templi Argonautarum collocat, quod os Ponti appellatur, vbi Cyanes & Planctas Græci olim eſſe dixerunt: piratarum acceſſum expectaturas, ne audaces illi & ſcelerati homines incolumes euaderent. Quod cum illos haud fefelliſſet, hac calliditate ſaluti ſuæ conſulunt. Omnes opes quas latrocinando coegerant, pro mercibus exponunt, & vnà ſecum in maximam onerariam transferunt. Deinde omni armorum genere eas tegunt & muniunt, vt cum Septentrionales venti vehementius ſpirarent, oram ſoluerent: & vi patefacta via, per eos qui in faucibus ſtationem habebant, citra periculum euaderent. Paulo pòſt, cum vehemētior Boreas erupiſſet, etiam illa nauis è medio pelago plurimis armatis ornata, inſtar integræ vrbis per fluctus incedere, ac potius aduolare conſpicitur. Iam & Imperatoriæ triremes inſtructæ aderant, ſimulq́; oneraria ſublatis antēnis, ſed velis nondum expanſis, quieta manſit. Cæterùm hoſtili oneraria accedente, & ipſa vela intendit, illamq́; partim à latere, partim à puppi eueſtigiò perſequens arripit, cædit & cæditur: ætheriumq́; illud, vt ita dicam, bellum, & volatile conficitur. Ibi diuerſas & varias acies comminus pugnantes cerneres. Nam & è tabulatis & ligneis turribus, & è ſummis malis inuicem feriebant: ſeq; magnis ſaxis & ſagittis, interdum etiam ſecuribus & gladijs comminus feriebant. Triremes verò in propinquo incedentes, tela ſolùm eminus conijciebant. Cum ſic in multum diei iuxta freti fauces vtrinq; omnes dimicarent, initiò Latini ſuperiores videbantur. Deinde, cum ventus velis Imperatoriæ onerariæ illam continenter & à puppi & à dextro latere, vnde is ſpirabat, affectantis, inhibitus in hoſtilia vela ſegnior incideret, fiebat vt nauis tardius ac lentius moueretur. Iam, quæ maior Latinorum calamitas fuit, quidam ex ijs audacius in Romanam nauem cum inſiliſſet, acuta ſecuri funes maximè neceſſarios reſecuit: quare antennæ in mediam illorum nauem delapſæ, milites eorum plurimos ſubitò pugnæ inutiles reddidit. Ex eo etiam triremes impunè propius acceſſerunt, & vndiq; comminus eam fortius percuſſerunt. Tandem vnus, ac pòſt alij atque alij, ſubinde plures in eam inſilierunt: donec planè victis hoſtibus, qui non occubuerant, alios vulneratos, alios captiuos inde exceperūt. Alterum hoc Imperatoriæ celeritatis & feſtinationis ſpecimen euidentius, Latinorum animos ita debilitauit & perterrefecit, vt magna parte audaciæ & ſoliti faſtus depoſita, vt quem tempora minimè ferrent, neceſſario moderatiores eſſent.

Genuenſiū duæ piraticæ triremes.

DE AZATINE SVLTANO: ET QVA *occaſione Turci latrocinari cœperint.*

NVnc illuc redeundum eſt. Cum Sultanus Azatines ex oppido Æno cū filio ſuo Meleco profugiſſet, Iſtrúmque traieciſſet, id quod deſtinarat conficere non potuit, morte præuentus. Melecus verò cum ibi non diu hoſpes parum ex animi ſententia vixiſſet, per Pontum ad Scythas Aſianos traſijt: à quibus poteſtate data, Turcorum principatum, vt paternam hæreditatem, poſtulauit. Ac cæteri quidem Satrapæ conuenerunt, illumq́; adierunt, vt dominum ſuum: alij idem cogitabant. Vnus autem nomine Amurius, infeſtis armis illi occurrit, donec eum attritis viribus ad mare compuliſſet. Tum igitur Melecus Heracleam Ponti vrbem euaſit. Vere autem appetente, Imperatorem adire ad Nymphæum agentem decreuit. Cæterum iter ingreſſus, non tamen executus eſt, ſed ad Turcos denuò ſe contulit: atq; ab illis paterno principatu repetito, & ipſe breui per inſidias cæditur. Turcico imperio ſic euerſo, & ex honeſta diſciplina & ſplendida fortuna, ad maximā perturbationem prolapſo: non modò ſatrapę & nobilitate preſtantes, omne regnum in plurimas partes diuellerunt: ſed multi etiam obſcuri & ignobiles homines, infima plebe aſcita latrocinari cœperunt, præter arcum & pharetram nihil ſecum geſtantes: qui faucibus montium infeſsis, finitimos agros & vrbes Romanorum, crebris & occultis incurſionibus vexabant. Nā paulo antè acciderat, vt præſidia quæ arces tuebantur, inde migrarent, cum annua ſtipendia è fiſco Imperatorio non numerarentur. Quod initio, vt res parui momenti, neglectum, maximas tandem clades Romanis importauit. Turci autem ſatrapis illis variè diuiſis, cum à Scythis pellerentur, Romanos pellebant: & quàm infirmi erant aduerſus Scythas, tam fortes contra Romanos extiterunt: vt Scytharum incurſio non calamitatis cauſa, ſed ſummæ felicitatis occaſio illius eſſet. Nam & è Paphlagonia & è Pamphilia irruebant, Romanáſque prouincias populabantur. Tandem etiam ad bella & aſsiduas dimicationes ventum: è quibus vnum prælium Romanos in omnia mala coniecit.

Turcorū ἀναρχία & latrociniorum occaſio.

Præſidia deſerta.

DE TVRCORVM ET ROMANO*rum in Paphlagonia conflictu.*

MVltis Turcorum copijs in Paphlagonia collectis, Imperatori viſum eſt magno & firmo exercitu, celerem illorum, quantū

fieri

fieri poſſet, impreſsionem inhibere: ne illa parte veluti portá perfracta, impunè ac prohibente nemine longius euagerentur. Eos autem duces miſit, qui ſtulticia & temeritate ſua tum ipſi impegerunt, tum omnes copias amiſerunt. Nam Turci pridie inſtãtis pugnæ nocte inſomni exacta, ante diluculum non paucis inſidijs in Oriẽtali vicini fluminis ripa collocatis, eo ſuperato caſtrametati ſunt. Cum pugnæ tempus inſtaret, congreſsis exercitibus, principiò Romanorum impetus Turcis non adeò reformidandus eſſe viſus eſt Subſtiterunt igitur, & repugnarunt, non ſtataria pugna, ſed crebrò de more eorum commutata. Fugam enim ſimulãtes terga dant, ſtatimque redeunt: idq; frequenter facere non deſiſtunt, vt hoſtilem aciem perturbent, ac de gradu deijciant: poſtea perturbatos aggreſsi, facilè in fugam vertunt. Tum autem aſtus is nihil illis contra Romanos profuit, optimè munitos & armatos: ſed plurimis ſuorum amiſsis, ad flumen Romanis (quod vtinam non factum eſſet) continenter perſequentibus, effuſè fugerunt. quamuis prudentiores duces vehementer milites reuocarent, ac receptui canerent: quòd hoſtium fuga ſuſpecta & periculoſa eſſet. Sed illam pugnam initium vtique excidij Romani eſſe oportebat: Diuina prouidentia infinita peccata à multis annis cumulata, mediocriter puniente.

Turci Romanos in inſidias pellectos cædunt.

ROMANARVM IN ASIA PRO-
uinciarum vexationis initium.

HOſtes igitur vltra flumen perſecuti, ſegnius fugientes cædendo, in improuiſas inſidias, præ curſu & æſtu anhelantes, atque in viros quietos & integris viribus incidunt. Ita hinc numeroſo exercitu, inde flumine interclusi, paucis exceptis omnes ceciderunt, nulla re memorabili geſta. Turci autem velut porta aperta, ſecuri ac prohibente nemine, omnes Romanas prouincias populabundi vſque ad Sanguinarium percurrebant. Quibus malis fatigatus Imperator, ripas fluminis crebris oppidis muniuit, ne ipſa etiam Bithynia potirentur. Neque enim cæteras Romanas legiones ab vrgentibus bellis reuocandas eſſe cenſebat. nam Tracenſes Bulgaricis & Illyricis motibus, inferioris verò Aſiæ vires (quam Phrygia, Lycia, & Mæander fluuius definiunt) alijs atque alijs Turcarum incurſionibus obſtare debebant: neque etiam vllo modo committendum videbantur, vt claſſe diſſoluta, & in terram perducta, maiores in mari quàm in Aſia tempeſtarum fluctus exiſterent. Quapropter ſuis quaſque locis hoſtium aduentum expectare iuſsit. prudentem & tutam eorũ quæ ſupereſſent cuſtodiam incerto euentui & periculo præſtare ratus. Enimuerò cum Turci noſtrorum finium arces impunè occupaſſent, terraſq; ſubactas in Satrapias diuiſiſſent: à mari Pontico & Galatia vſque ad mare Lycium & Carium, & fluuium Eurymedontem, omnia ſuæ ditionis fecerunt. Quis Iliade prolixiorem eorum malorum, quibus noctu atq; interdiu vexati ſumus, commemorationem pro dignitate abſoluerit? Romanorum viribus tantum imminutis & depreſsis, quantum potentia Turcorum augebatur. Nam omnia quidem velut vno collecta faſce perſtringere, ignaui & ingenij & linguæ fuerit, neque tum ſentiret quiſquam, quam deploranda illa eſſent. Contrà, ſingulatim omnia perſequi neque nos poſsimus, neq; quiſquam paulo humanior ſine vi lachrymarum legere queat: neque nos hiſtoriam, ſed næniam ſcribere putabimur. Quare nec dicenda nec prętereunda ſunt omnia: ſed pauca quædam ſelecta de multis, atque aliàs alia, prout ſe dabit occaſio referentur.

Sangarius limes Turcorum.

Turci Aſianas prouincias occupant.

MISERABILIS RERVM
ſtatus.

IN prima igitur aggreſsione Barbari prædam, quàm maximam, atq; adeò innumerabilem, virorum, mulierum, earum rerum quæ à viris expeditis ferri queunt, coegerant, inter ſeſe diuiſerunt. Inter cætera autem fuerunt & duæ adoleſcentulæ ſorores: quæ cum diuellendæ eſſent, quòd non eidem domino ſorte obuenerant, altera alteram intuens, cum lachrymis, eiulatu, planctu omnia compleuiſſent, in mutuo denique complexu expirarunt: quaſi natura rerum corpora non prius quàm animas ſeparari pateretur. Poſt hæc accidit, vt iuſſu patris Andronicus ad Tralles, vltra Mæandrum ſitas, quæ longo iam tempore vaſtæ iacebant, inſtaurandas abiret, propter vicinorum locorum ab hoſtili incurſione defenſionem. Sed priuſquam anni quatuor elaberentur, qui in ea fame & ſiti nõ perierant, diuturna obſidione compulſi, Turcis eam dedere ſunt coacti, viginti millibus haud pauciores: qui cum in ſeruitutem abducerentur, fœlices prædicabant mortuos, qui ſemel & ſeruitute & diuturnis laboribus defuncti eſſent. Sed illud penè præteriſſem. Cum ea vrbs, vt diximus, inſtauraretur, ſaxum inuentum eſt, longo ibi tempore defoſſum, in quo hoc oraculum inſculptum erat: VRBIS TRALLIVM PVLCHRITVDO AD TEMPVS EXTINGVETVR: SED EIVS RELIQVIAE EXTREMIS TEMPORIBVS A POPVLO, CVI NON ERIT PRINCEPS PERTERREFIENT: SED NEQVAQVAM CAPIENTVR. RENOVABITVR AVTEM A POTENTE, CVI A VICTORIA NOMEN EST: QVI OCTVPLICEM SPLENDIDE NOVENARIVM VIVET DISCORVM: ET TER SEPTEM VOLVENS, ATTALI VRBEM ILLVSTRABIT: CVI ET OCCIDENTALES VRBES PAREBVNT, ET FEROCES EI PVERORVM INSTAR SVPPLICABVNT. Hoc oraculum multi non vetus præſagium, ſed recens commentũ putabãt. Nec etiam deerant, qui id fide dignum & verũ iudicarent, indeq; Imperatorem longæuum fore augurarentur. Nec enim in octuplici nouenario reſiſtebant, qui ſeptuaginta duos annos conficit: ſed & ter ſeptem adijciebant circuitus, vt totus numerus annos nonaginta tres impleret. Cæterùm

Duas ſorores in mutuo complexu expirant.

Trallium inſtauratio & deditio.

Oraculum Trallibus de Andronico repertum.

Oraculum euentu declaratum.

rùm vt alia otacula obſcuta, ambigua & intricata ſunt, donec ipſo euentu comprobentur: ſic & hoc pleróſque decipiebat, atq; ipſum adeò Andtonicum, ad obitum vſque, vt paulo pòſt dicetur. Eo verò humanis rebus exempto, ipſum ſeſe declarauit. Nam Andronicus cum Imperij inſignibus annos LXXII exegit, & in habitu monachi eò fetè biennium. Verum illud TER SEPTEM VOLVENS, nihil volebat aliud, niſi quòd, cum vtbem inſtauraret & illuſtraret, annũ ætatis ageret primum & vigeſimum. Primus autem vtbis illius conditor erat Attalus, nobilis quidam Troianus, qui vetere Ttoia capta, hanc in patriæ memoriam extruerat. Vnde τράλλαι, ſi nomen euoluatur, non aliud eſt niſi τρῶια ἄλλα: hoc eſt, altera Troia. Sed de andronici vita & obitu ſingulatim pòſt ſuo loco agemus.

Attalus Trallium conditor. τράλλαι τρῶια ἄλλα.

Nunc ad inſtitutum redeat oratio, Supra oſtendimus, Catolum Italiæ regem fuiſſe virum magnis rebus getendis intentum, & ſingulari in ingenij vitam excogitandis & deliberandis, quàm adminiſtrandis negocijs vti ſolitum. Veiùm (vt paucis abſoluam) Imperatoris maius acumen & celeritas illi obſtabat, & velut è ſupetiore loco illi repugnabat. Ita fiebat, vt neq; huic ſui cõtra Romanos conatus, nec illi quæ contra Latinos moliebatur, ſuccederent: longóque tempore æquo Marte inter illos certaretur. Proinde viri prudentes hand inſcitè dicebant, Niſi Reſpublica Romana talem Imperatorem haberet: facile eam à Rege Carolo ſubigi potuiſſe: & contrà, Niſi tum talis Rex Italia potiretur eam ab Imperatore capi potuiſſe. Itaq; mirari mihi ſubit imperueſtigabilem Dei ſapientiam, qui extremè contraria vno fine concluſit. Nam cum binas aduerſarias prouincias inter ſeſe coniungere ſtatuit, nec alteram alteri ſubijcere: aut ingenio virtuteq; præſtantes vtriq; moderatores præficit, vt vterq; alterius concilia & conatus euertat, & vtriuſque populi libertati conſulatur: aut vtróſque & hebetes & imbelles deligit, vt neuter alterum tentare, ac ſepta (quod aiunt) tranſilire audeat, veteréſque Regnorum limites cõuellere. Sic ſumma vtrinque aduerſatione ambo in tuto collocantur. Ita Rex Carolus per omne vitæ ſuæ tempus, Romanos & inſidijs & armis appetere nunquam deſtitit: nec tamen quicquam profecit, imperatore ſumma celeritate ac pari contentione conatus illius euertente. Ac cætera quidem ſingula ſuprà commemorauimus: nunc, quod poſtremò actum eſt, id dicam.

Prouidentia diuina in ordinandis regibus.

LATINORVM ADVERSVS Romanos expeditio.

CArolus Impetatori perpetuas ſtruebat inſidias, eáſque perducendi ad exitum occaſionem captabat. Cum autem hinc Ioannem Sebaſtocratorem Theſſaliæ principem, inde Illyricos bellum inferre illi cerneret ſibi quoque terra marique Romanos inuadendi oppottunitatem, & deſtinata exequendi dari ratus eſt. Itaq; magna claſſe inſtructa, terreſtres copias maiores paiat: iiſq; virum fortem nomine Roſoſulem præponit, qui Ionio mari traiecto, nihil ſpectabat magis, quàm vt caſtello Bellogrado, & opportunioribus Macedoniæ locis expugnatis, impunè Byzantium vſque progtederetur. Neq; enim fore quenquam, qui cum tantis exetcitibus & armis tam firmis congreſſus, ſine malo diſcederet. Quod cum ad Impetatotem perlatum eſſet, non cunctandum ratus, & armis & pecunijs & conſilijs teſiſtendum illi cenſuit. Vnde apparet, quanto prudentia ſit armis potentior, & ingenij ſolertia milite numeroſo. Primùm enim omnis generis opibus miſſis, Siciliæ regem Fridericum ad bellum Carolo faciendũ concitauit, vt eum vel claſſem, ſi aliud non poſſet, domi retinere, & de vicino quàm externo bello magis ſolicitum eſſe cogeret. Id quod maximum & efficaciſſimum opus viſum eſt. Ac nauales copias Regis hoc aſtu Imperatoris dexteritas fecit irritas.

Palæologus Siculos contra Carolum concitat.

Deinde ſupplicationibus per omnes Eccleſias indictis Romanas copias, quæ tum erant, contra Roſoſulem mittit. Quibus abeuntibus, neq; conſultum neque tutum viſum eſt, aperto Marte congredi cum hoſte tam potẽte, & firmiſſimis armis munito: ſed inſidijs & velitationibus è loco ſuperiore laceſſendum eſſe, & vt ſuperbi atq; impatientes eſſent, concitandos, vt per indignationem nullo ordine ſolutáque acie erumperent. Nam Italorum à multis ſeculis ea diſciplina eſt, vt cum ordine conſeruato inuadunt hoſtem, firmus ſint murus, & inexpugnabilis. Sin à conſueto ordine nonnihil receſſerint, nihil prohibeat quo minus ſtatim ab hoſtibus capiantur. Neque rarò inſitus illos faſtus, & rationis expers iracundia magnopere læſit.

Latini iracundia inflammati vincũtur.

Quæ cum Romanis olim nota eſſent, talibus eos dolis circumueniebant, ac frumentatios mulos ex inſidijs cædebant, & mercatum qui illos ſequebatur, impediebant, & velitationibus è tumulis eos qui aquabantur, occidebãt. Roſolules autem copias ſuas à Belligtadi obſidione ad tutiotem reducere locum, ſuo ſpiritu indignum iudicabat: præteteáque turpiſſimum ducebat, manſiſſe diu, vacuúmque reuerti. Sed ira inflammatus, cum paucis omnino inuadit eos qui aquationem infeſtam teddebant. quos noſtri cum vidiſſent, promptiſſimè deſcenderunt, iiſq; circumdatis, equos ſagittis confixetunt, equites verò omnes in Romana caſtra viuos perduxerunt. Quæ res Latinos vehementer perturbauit: Romaniſque cauſa fuit, in eos turbatos impetum faciendi. Ita inſigni victoria ſupra ſpem omnem potiuntur.

Roſoſule capto Latini vincuntur.

Carolus verò rebus Imperatoris ira ſuperatus: & vno bello facili & expedito, quod terra mariq; parârat, præter ſpem in duo diuiſo: ac altero exetcitu qui Ionium tranſierat, prorſus perdito: altero verò, qui cum Siculis pugnârat, non quidem planè amiſſo, ſed filio tamen interſecto: æger animo ſedebat, vitæ pertæſus. nec diu binis illis cladibus ſuperſtes fuit, quarum mœrorem concoquere minus poſſet. Sed illud penè me prætetierat.

Caroli ægritudo.

DE COMNENO LAZO.

NAm Ioannes Alexij nepos, qui poſt vrbem captam Colchorum & Lazorum tyrannidem inuaſerat, ſcripto iureiurando ab Imperatore accepto, Byzantium profectus, Eudociam eius filiam vxorem ducit. & paulisper ibi commoratus, vnà cum illa in regnum ſuum reuertitur: cuius regia ſedes erat Trapezus. Vbi antequam annus elaberetur, filius ei natus eſt, iunior Alexius Comnenus: qui patri, vt pòſt dicetur, in regno ſucceſsit.

Trapezus regia ſedes.

DENVO DE THESSALICIS *motibus.*

Paleologus infeſtus Theſſalis.

HOc rerum ſtatu rurſus fidem fregit Theſſaliæ princeps, Ioannes Sebaſtocrator: quæ res exacerbauit Imperatoris animũ, & maxima iracundia inflammauit, extincta omni fœderis & amicitiæ ſpe: quam & ſæpe abrumpi, & ſæpe reſarciri, & vix per vim coire, facilè verò diffluere ac conturbari: eiuſmodi eſſe rem, vt planè deſperanda videretur. Quare omni pacificationis mentione ſublata, per legatos à Noga Scytha, qui vltra Iſtrum habitabat, & Imperatoris amicitiam, cuius notham filiam Irenen paulo antè duxerat, colebat auxilia petit: acceptiſq; quatuor millibus delectorum Scytharum, adiunctis etiam Romanis legionibus, Ioãnem Theſſalum Sebaſtocratorem bello petere in animo habebat: tum vt eum ipſum deleret: tum vt omnem militarem ætatem, quæ Theſſaliæ præſidio erat, occideret.

Scythica auxilia.

PALÆOLOGI MORS.

SEd priuſquam conſilium hoc ad rem conferretur, mors conatum illius interrupit. Nã cum prope Lyſimachiam, iuxta pagum qui inter Pachomium & Allagem (locorum hæc nomina ſunt) ſitus eſt, verſaretur, ibiq; Scythicum exercitum inſpiceret, Romanoſq; duces deligeret, eoſq; quid agendum eſt, moneret: morbo cordis corripitur, qui breui mortem denunciaret, ac medicorum omnia iudicia confunderet & turbaret, & artis præſidia aſpernaretur. Ferunt & ipſum mortis metu, eos qui adeſſent percontatum, quo nomine locus ille vocaretur? Cum Pachomij & Allages nomen audiſſet, cum alto ſuſpirio dixiſſe: Hic ſibi finem inſtare, vitæque mutationem fato decretam eſſe: & ſeipſum grauiter accuſaſſe, quòd non ita pridem honeſtum quendam virum nomine Pachomium excæcaſſet: propterea quod vulgò ferebatur oraculum de Imperatore, ſub vitæ mutationem Pachomium illi ſucceſſurum: quo deceptus, & Imperij cupiditate amens, Pachomium Imperio inutilem efficere feſtinarat.

Pachomius à Paleogo excæcatus.

DE ORACVLIS.

HAud iniuria de oraculorum, quæ ſermonibus hominum celebrantur, ortu atque inuentione dubites. Deinde quî fiat, cũ futurorum neceſſariam ſignificationem complectãtur vt intricatis verborum ambagibus obſcurētur. Nam quis ea compoſuerit, & ad poſteros tranſmiſerit, à nemine vnquã vel poëta, vel philoſopho, vel hiſtorico ſcriptum reperimus: ſed illud tantum ab eis annotatum deprehendas, alio atq; alio tempore certum oraculum vulgò iactatum hunc vel illum exitum habuiſſe. Quis verò primus illud ſparſerit, à nemine dicitur aut ſcitur, niſi quis mentiri velit. Sunt tamẽ qui exiſtiment, ſpiritus quoſdam adminiſtros partim bonos, partim malos, & inſtrumenta ſupplicorum, inſpectores, eorum quæ hic gerantur, aërẽ & terram peragrare. qui futurorum ſcientiam & supernè acceperint, & hominibus impertiri iuſſi fuerint, partim per inſomnia, partim per aſtra, partim per Delphicum quempiam tripodẽ, partim per exta immolaturũ pecudũ: partim (ne ſim prolixior) per vocem ex aëre primùm ortam, ac deinde circumuolitantem, & aures hominum circumſonantem, quam veteres ſapientes Diuinam vocem appellarunt. Sæpe etiam factum, vt in ſaxis aut parietibus, ignoto autore ſcripta reperirentur. Sed tamen ambagibus inuoluta ſunt omnia, & non ſatis perſpicua: quemadmodum Imperatorũ ornamenta, quæ diuini quiddam habere, & (vti par eſt) vulgi captum ſuperare creduntur. Nam quæ expoſita ſunt omnibus, facilè faſtidiuntur, & ferè negliguntur. Nõ tamen vana ea eſſe aut irrita creditur, ſi quis nõ obiter, ſed iudicio adhibito timetur. Alijs enim beneficij, alijs ſupplicij loco ſignificari. Quoſdam enim calamitatum impreſsionem præparatione & patientia molliorem reddidiſſe: quoſdam verò vitæ emendatione placato Deo, prorſus illa auertiſſe: quibuſdam interiecto tempore ob animorum imbecillitatem, ſupplicio eſſe calamitatem expectationem, priuſquam aduenerint ea quæ perpetienda fuerint: ita gubernãte Prouidentia, vt grauius ob commiſſa plectantur. Quod ſi qua mentiantur, hominumq; ſpem fruſtrentur: (nam omnia quæ ſignificantur, alijs moleſta ſunt, alijs iucunda: vt Crœſi Imperij deſtructio, Crœſo & Lydis moleſta, Cyro & Perſis pergrata viſa eſt) ſi qua igitur ita fallere videantur, id non ipſorum oraculorum natura fieri, ſed hominum præpoprea potius cupiditate, qui tempora anticipent, & oraculorum ſenſum ad optata ſua detorqueant. Interim tamen videndum, ne qui ſint, qui huiuſmodi oraculis addictos ludificentur, & nouos commenticios verſiculos ad oraculorum imitationem confingant, eoſq; clàm in vulgus ſpargant, horũmque mendacijs illorum etiã veritatem confundant. Id quod multos noſtra etiam ætate feciſſe conſtat. Sed illuc redeo. Imperator illis in locis, quę dixi, præter ſpem ſuam fato functus eſt, Anno ab orbe condito ſexies milleſimo, ſeptingenteſimo, nonageſimo, primo, annos LVIII natus, At filius eius Imperator Andronicus, quamuis adeſſet, patrem Imperatoria ſepultura adeò nõ honorauit, vt ne plebeia quidẽ ſit dignatus: preterquàm quod iuſsit, vt noctu pauci quidã cadauer procul à caſtris abductũ multa terra obruerent: id modò cauens, ne Imperatorũ cadauer à feris diſcerperetur. In cauſa erat, quòd dum viueret,

Spiritus & miniſtri oraculorum autores.

Inſomnia.
Aſtra.
Tripus.
Exta.
Vox.
Scriptura.

Obſcuritas oraculorum.

"
"

Oraculorum ex libidine interpretatio.

Oracula commenticia.

Paleologus ſine honore ſepultus.

 ueret,

quod conſilium patre ſuperſtite ſedulò diſsimulatum, per occaſionem protulit, & quis eſſet, oſtēdit. Proinde caduceatoribus & edictis quòd libet miſſis, Eccleſiæ correctionem nuntiabat: & qui Eccleſiæ ſtudio exulabant, aut malè tractari fuerant, eos renotabat. Interea Becus ſede clàm relicta, ſecedit, ſeq; in Panathranti monaſterio concludit, veritus ne in hac ſubita mutatione à nonnullis diſcerperetur. In eius vero locum ſtatim ſuffectus eſt Ioſeph, qui loco illi ceſſerat, morbo & ſenio confectus, & morti proximus. Enimuerò cū diabolus in ſacris literis huius mūdi princeps appelletur, terrenarumq; rerū moderator, arcano conſilio Dei cōninente: probabile eſt, eum res quæ hic gerūtur eueſtigiò perſequi: & quæ prorſus deprauata ſunt, ſibi prorſus vendicare: ex optimis autem portionem qualemcunque decidere, more hominum qui prouinciam aliquam ſortiti, habitatoribus tributum & annuum vectigal imponunt. Iniquiſsimè enim ſecum agi exiſtimat, qui mundi princeps vocetur, niſi eorum qui terram incolant, partim dux & dictator, partim ſocius ſit, quatenus licaat. Quamobrem quum alia, tum vt Iudæi contra CHRISTVM Seruatorem inſanierint, ſtudio breuitatis præteribimus. Hi enim ſors eius fuerunt. Sed in ipſos Seruatoris diſcipulos atque Apoſtolos facto impetu, vnum tributi nomine Domino eripuit. Deinde omnes ordines peragrauit, eorum qui in montibus & ſpeluncis exercentur, paſtorum Eccleſiæ, eorum qui dogmata eruditè explicant, eorum qui martyrio decertarunt. & quamuis vndiq; excluderetur, quatenus Diuina prouidentia mandabat: tamen non prorſus inanis & vacuus abijt, ſed vndecunque multiformem populum coegit, & nouum quendam exercitum, qui ſecum flammæ particeps eſſent. Tum autem, cum Imperatorem à pio conatu auertere non poſſet, alio pacto confuſionem effecit, & pulchram illam concordiam tempeſtate diſſenſionum turbauit, ac nouam illam feſtiuitatem infeſtam reddidit: Eridem illam imitatus, quæ pomum contentionis in Thetidis & Pelei nuptijs proiecit, vnde poſtea magnæ pugnæ & hoſtiles flammæ exortæ ſunt, vti fabulatum parentes Poetæ tradunt: ac potius lupos, qui grege prius diſsipato, facilè nonnullas oues abripiunt. Nam eò redegit populum, vt in binas & ternas ſectas ſcinderetur, quorum alij Ioſepho patriarcha, alij Arſenio olim mortuo niterentur: à quo Ioſepho ſacris interdictum dicerent, quòd ipſo viuo ſedem occupaſſet: illis reclamantibus, canonicè depoſitum eſſe Arſenium à toto pontificum concilio: alij vtrique factioni alia crimina obijcerent. Itaq; Ioſephus duabus de cauſis cedere eſt coactus, tùm vt paci eorum qui bus moleſtus erat, conſuleret: tum quòd patriarchæ munus obire nequibat, totius corporis viribus morbo & ſenio exhauſtis. Factionum porrò principes inter ſe rixabantur linguas contra ſeſe, non ſtudio religionis, ſed iracundiæ impetu acuentes. Nam religionis ſtudium à ſuperna potentia pendet, diuinaq; & concinna quadam ratione gubernatur. Qui verò mentis ſuæ fores oſtētationi aperiunt: hi nō animaduertunt, ſtudium ſuum in odium, &, ſi dicere liceat, zelum in ſcelus eſſe conuerſum, & pro frumento (vt ita dicam) & vua cæteriſq; bonis fructibus ſpinas & lolium extitiſſe: quæ non aliud ſunt niſi lites ab animo non ſatis inſtituto proficiſcentes, & aduerſariarum orationum certamina. At Imperator naturà mitis, cum neutros offendere vellet, & ſcandala vtrinque caueret, media via incedere inſtituit. Eſt autem ad Orientale latus Helleſpontiaci freti locus Atramytium, vbi viri illi edictis Imperatorijs accerſiti confluunt: nec ij tantum quorum ſtudium ratione regitur, ſed & promiſcua & impudens turba, partim thronos ambientes, rem quæ conditionem eorum longè ſuperabat, partim pecuniæ, partim glorioſæ & honorum cupiditate, qui in vita mortalium varij oberrant. Sed illud penè me præteriſſet, quod in primis explicandum eſt, ne pòſt orationis ſeries interrumpatur. Nam cum Ioſephus, vt diximus, breui tempore ſedem reliquiſſet, ac paulo pòſt vita etiam exceſsiſſet: non æquum eſſe viſum eſt, ac minimè conſultum, vt Eccleſia tam perturbatis temporibus ſine paſtore relinqueretur. Erat autem tum inſigni vir facundia, ex Imperatorij cleri collegio, Georgius Cyprius, qui elegantes græcæ literaturæ numeros & Atticā illam linguam longo iam tempore obliuíonis gurgite demerſam ingenij dexteritate ac ſingulari ſtudio in lucem produxit, ac velut ab inferis reuocauit. Hunc, cum non ita pridem monaſticum habitum induiſſet, in animo habebat & ſtudebat Imperator ad patriarchicum ſolium euehere: à nemine tamen eorum illi manus imponi volebat, qui nouum illud dogma amplexi fuiſſent: vt periculum eſſet: ne res diutius differretur. Eſt tamen ab Imperatore poſt debita ſuffragia & teſtimonia deſignatus: & paſtorale pedum in Imperatorio ſuggeſtu, veteri more ab Imperatore porrectum, accepit. Proinde negocijs intentus, patriarchica iura, quæ cum ſacerdotio nihil coniunctum habebant, adminiſtrabat. Non multo pòſt, ſiue fortuitò ſiue diuinitùs, Conſtantinopolim venit Mozyles epiſcopus, Nicephori Ætoliæ principis legatus: & poſt hunc è Macedonia Debrorum epiſcopus, non ille quidem legatione fungens vlla, ſed alterius negocij cauſa: quorum vterque cum dogmatis noui ſectatoribus nunquam ſuffragatus eſſet, Mozyle epiſcopus prælatus eſt Debrono. Mozylenus enim metropolitano Naupactio, Naupactius Conſtantinopolitano parebat: Debrenus verò ad primam Iuſtinianam pertinebat, vnde illi ad hoc negocium aptior videbatur. Idem Mozylenus patriarchæ iam ab Imperatore, vt dictum eſt, deſignati hortatu, Germanum monachum quendam, metropolitanum Heracleæ deſignat. Huic enim ab antiquo ius Conſtantinopolitani eligendi debetur: cum ne magnus quidem Conſtantinus: qui nouam Romam, eamq; maximam è Byzantio fecit, veterum Imperatorum priuilegia abrogare noluerit: ſed potius & diu-

Beci occultatio.

Ioſephus patriarcha.

Diaboli potentia.

Factiones Eccleſiaſticæ propter patriarchas.

Ioſephus patriarchatu cedit.

Calumnia potius quàm ſtudium religionis.

Georgius Cyprius patriarcha.

Mozylenus epiſcopus.

Debrenus epiſcopus.

Germanus Heracleæ epiſcopus patriarcham Byzantinum creat.

ſum igitur eſt proceribus & eruditis omnibus, tam profanis quàm Eccleſiaſticis, in Regiam conuocatis, illuſtre de illo, in tanto theatro, iudicium fieri oportere. Quo facto, cum Becus in medium prodiſſet, atque omnia eloquentiæ vi pertiniſceret, & ea quæ ſani dogmatis defenſores obijciebant retexeret, fortaſſe mendacium veritatem viciſſet, & curioſitas virtutem ſuperaſſet, niſi Gregorius patriarcha, & Muzalo, magnus Logotheta, doctrinæ copia & ſacræ Scripturæ ſententijs reſtitiſſent, & ingentem illam exitioſæ linguæ tempeſtatem ſedaſſent. Erat autem is Muzalo velut imperij particeps, atque in Imperatorijs & publicis negocijs verſabatur, & maximo in honore ab Andronico, ob eruditionem & ſenectutem & longum ac varium rerum vſum cum prudentia coniunctum, habebatur. Quibus de cauſis eximius ei ſoli è veteribus, qui eodem munere functi fuerant, hic honos eſt habitus, vt calyptram in capite panno, purpura & auro intertexto circundatam geſtaret, quatenus ſurſum vergit, & ad pyramidem ſuperficiei funditur: in hoc vno ab Imperatorum liberis differentem, quòd non etiam inferiorem & cauam ſuperficiem habebat, circulis auratis variatam, ſed prorſus leuem. Vt autem ea quæ interceſſerunt prætereamus, cum Becus poſt multas diſputationes atq; applauſus, nullam pro ſe clementem ferri ſententiam, nullam ſuorum commodorum rationem haberi cerneret: vnionem apertè improbauit. Quapropter denuò in exilium, in oppidulum quoddam Bythiniæ maritimum, vnà cum Meliteniote & Metochita emittitur.

Muzalonis autoritas.

Exules reſtituti graſſantur in aduerſarios.

Enimuero illud neſcio quo modo mihi excidit. Nam poſt Attramyttenum illud rixoſorũ librorum incendium, omnes ij qui ſtudium religionis ſimulabãt, metropoles & cæteras dignitates partim iam partiti, partim partituri, abrogationem Pontificum & clericorum omnium qui Michaeli Imperatori aſſenſi fuiſſent, in vniuerſum inclementer decreuerunt: fortuna non moderatè, nec humaniter vſi. Nam cum plerique ex circumforanea & malè educata & contumaci turba eſſent, quibus paulo antè ne vultũ quidem Imperatoris intueri licuiſſet, nunc verò benigniſsimè ab illo accepti eſſent: ſuæ cõditionis obliti ſunt, ab ebrijs nihil differentes. Nam poteſtate ab Imperatore accepta, quippè qui eis propter ardentem vniendæ Eccleſiæ cupiditatem nihil non concederet: plane ſecuriſam, eos omnes contra quos infame illud ſuffragium laturi erant velut oues in magnum Blachernium templum congregarunt. qui cum ſupplicibus & verbis & geſtibus cõmiſerationem elicere ſtuderent, & ſimilia veterum humanitatis exempla quum alia, tum duplicis illius Iconomachiæ proferrent, quòd illi cum grauius deliquiſſent, humanos eos experti eſſent, qui orthodoxam ſententiam defendiſſent, & ſuum quique locum retinuiſſet, ab immanitate decreti ſui non recedendum putauerunt: ſed omnem clementiam, omnẽ miſericordiam improbitatis fluctus in maris Atlantici fundum deiecerunt. Tanta inuidia in ſacro illo cœtu, tantáque acerbitas initiò ſtatim præclaræ illius concordiæ graſſabatur. Quis autem adeò durus eſt, & animo adamantino, vt contumeliam illam & maximam inhumanitatem referre queat, qua contra miſeros epiſcopos & ſacerdotes vſi ſunt? Nam poſt verborum conuicia, præſides inferioribus imperabant, vt direptos illis pileos humi abijcerent, ter acclamantes, Indignus eſt: alijs verò aliorum veſtes exuere, eáſque à fimbria inuerſas ad caput applicare, atque iterum ter acclamare iuberent, Indignus eſt. Deinde alapis impactis, tanquam ſicarios vi extrudere ſacro loco. At humanus IESVS & Seruator, etiam latronem admiſit, & proditoris pœnitentiam, modò ipſe voluiſſet, deſiderauit, & expectauit. Proinde ſerò illi quidem, ſed iuſtas tamen pœnas luerunt. Neque enim nouorum iſtorum legislatorum vllus in ſua dignitate deceſsit: ſed turpiſsimè ſuis pulſi ſedibus, vt poſtea dicemus, præ animi ægritudine vitam abruperunt.

Crudelitas punita.

DE EXCAECATO IMPE-
rij hærede Ioanne.

Andronicus paterni ſceleris vindictam timet.

POſt hæc Imperator recordatus, quo pacto pater cum adoleſcente Ioanne Laſcari egiſſet, ad quem Imperij ſucceſsio mſgis pertineret: acveritus ne vindicta tandem expergiſcẽte, eodem & ipſe modo tractaretur, & Oculos vnà cum Imperio amitteret: conuenientia vulneri medicamenta ſtatuit adhibere. Qua enim erat prudentia, non ignorabat, Deum etiam in hac vita ſæpe iuſta menſura facinora penſare ſolere vt illuſtribus documentis mortales erudiantur ac perterrefiant ij qui vindictam numinis omnia perſpicientis, præ ſuis cupiditatibus negligunt. Etſi enim propter infantiam, & animi ſimul & corporis imbecillitatem, neque conſilio neque manu patris facinus adiuuare potuit: tamen ille propterea ſcelere illo ſe contaminarat, ne filius legitimo & ſano hærede ſuperſtite, imperio priuaretur. His de cauſis, quum vehementius conſcientiæ ſtimulis pungeretur, ad Ioannem Laſcarim ſua cauſa exca:catum à patre, venit, qui in quodam Bithyniæ oppidulo cuſtodiebatur: tum vt videret eum, tum vt cõſolaretur: prætereaq; ad victum & cultum neceſſaria omnia illi, quoad viueret, ſuppeditaret. Quod cum feciſſet, ac fieri iuſsiſſet, libenter inde verſus Orientem progreſſus eſt, certis de cauſis ibi commoraturus: tum vt rei militaris vſum conſequeretur: tum vt præſentia ſua terrorem Barbaris incuteret, ne impunè, quoties & quò vellent, in Romanos fines irrumperent.

CAVSA MALORVM
in mari.

Claßis ex auaritia deſtructa.

HOc rerum ſtatu, nonnulli qui in principũ gratiam omnia facere ſtudent, Imperatori deliberationem proponunt. Nam plerunque ſolent ſubditi ſd principum voluntatẽ ſe accommodare, ad eamque animum & linguam & omnes actiones referre. His enim obſequijs eorum beneuolentiam redimi ſciunt.

Deliberatio autem fuit huiuſmodi. Cũ pericula omnia, propter quæ Romana claſsia tantoperè aucta fuiſſet, propulſara eſſent: ac præter cætera, etiam Carolua Italiæ rex, omnium malorum caput obijſſet: inanem eſſe nauium ſumptum. qui fiſcum Imperarorium plua quàm cætera omnia exhauriret. Quod cum Romania euidentem perniciem afferret: tamen in præſentia opportunum eſſe viſum arque vtiliſsimum, animis pecuniæ ſitientibua, & præ ea omnia Imperij præſidia & firmamenta contemnentibus. Hoc Romania malorum principium extitir, & immobile fundamentum: boc Latinoa, Romanorum vires priua vt inuictaa metuentes, confirmauit, & animoſiſsimoa reddidit. Hinc enim res illorum maritima creſcere & amplificari, hinc illis accedere lucra & principatus, Romania verò paulatim decedere ac ſubinde imminui, poſteriorq; diea priori eſſet deterior, calamitaté calamitate cumulando. Nam piraticæ triemes aliæ atque aliæ hinc atq; inde vndique, nunc binæ, nunc ternæ ac plures, ad ipſam vſq; vrbem per ludibrium acceſſerunt. Vnde inſulæ maritimaq; loca affligi cœpta: cum nullo modo nauiũ acceſſus & receſſus, & circuitua, & noctu atq; interdiu inſtantia pericula prohibere poſſent. quæ extrema omnia, necemq; & tũminirabantur, & pòſt euidenter etiam inferebant. Hinc omne Gaſmulicum diſsipatum eſt, & in alias atq; alias terræ partea inſperſum, ob inopiam. Partim enim Latinis operam ſuam locarunt, ad oneratiaa naues & rriremes agendas: partim à nobilibua & locupletibus Romanis mercede conducti ſunt: partim armia venditia, ad colendoa agroa ſe contulerunt, ſatiua eſſe rati per omnem ætatem opus facere, & qnotannia à publicania & triburorum exactoribua deglubi, quàm vltrò fame perire. Triremes verò aliæ in alijs Ceratis partibua relictæ, tempore perierunt, alija in fundum maria demerſia, alijs ruptis: nonnullæ etiam curatæ ac conſeruatæ ſunt, ſi quando forrè illia eſſer opua. Qui autem huiua conſilij fuerit exitua, orationia progreſſu exponetur.

DE PATRIARCHAE CONtumelia & dolore.

SEd cum Gregorio etiam dolores inſtarent, & immiſericordiæ pœnæ luendæ eſſent, quòd Beco opem imploranti, & omnia cõceſſurum pollicenti, ſi qua ſui ratio haberetur, & auxillum negaſſet, & miſero calamitares augere non dubitaſſet: ſed multia vndiq; fluctibus iactato, ipſe à tergo aliaa procellaa excitaſſet & accumulaſſet: indignum ſua doctrina facinua, qui hoc excepto, cætera omnibus laudibus dignus erat. Sed cum hic quoq; affligendus eſſet, quid à Prouidentia cuncta moderanre fit? Deſtituitur & ipſe à Deo, vt caſtigetur, & aſperſam labem eluat, & purua ad alteram vitam tranſear. Beco enim non ſatia ſupplicij eſſe ratus, quod extorria ab amicis & cognatis auulſus eſſet: verbia etiam & ſcriptia eminus illum feriebat, & eius ſcripta & decreta refellebat, & contraria problemata & dogmata colligebat. Dum verò illum & ſectatorea illius oppugnar, imprudens ab alija & ipſe vulneratua eſt: & in ijs captua, quibua alios captabat: non aliter quàm ſi quis tela in hoſtea conijciens, ipſe à ſuls ex obliquo grauiorem plagam acciperet. Quidam enim è pontificibua & ſacerdotibus eum reprehenderunt, vt blaſphemantem: ac monuerunt, vt vocabulis nonnullia mutatia, periculum & conuicium vitaret. Ea admonitio non ſincera illi viſa eſt, ſed ab occulta inuidia proficiſci. Proinde rem vrgebat, & ad courradicendum acuebatur, & probationea probationibua ac diſpurationes diſputationibus cumulabat, quibua & accuſatorum ora (vt putabat) obrueret, & ſuam ſententiam pro virili tueretur. Sed apparebat vtique, Deum ad vtilitarem omnia dirigentem, noluiſſe viro illi etiam cætera ex ſenteutia ſuccedere. Itaque virea aduerſariorum augentur, certaménque accenditur, vt è parua ſcintilla magnum oriatur incendium. Primum non minima Pontificum & cleticorum para eum deſtituit: deſtituitur & ab ija quos cæteria præferebat, Chila Epheſino & Daniele Ciziceno, quibua ob eruditionem iuſto maiores honores detulerat. principatu illia inter cæteros ſacerdorea & pontificea decreto: idque patriarcha iniquiore animo tulit, quòd ij quoa aliorum in ſe conuicia refutatores putabat, & loco muti firmiſsimi ſibi fururoa, præter ſpem inimici extitiſſent, & (vt prouerbio dicitur) carbonea pro theſauro inueniſſet. Sic idem illi accidiſſe fertur, quod olim Iulio Cæſari, cum à Bruto & Caſsio occideretur. nam aduerſus aliorum enſea aliquantiſper ſe defendit, vt potuit: ſed cum Brutum etiam ſtrinxiſſe gladium vidiſſer, quem germani filij loco dilexerat, tum demum aiunr re inexpectata percuſſo animo, ſtatim exanimem humi concidiſſe. Ad eundem modum Gregorius, cæteria ad tempua refragabatur. Sed cum fidiſsimoa ſibi & chariſſimos infeſtoa eſſe cerneret, neque adeſſe defenſorem viderer, non Imperarorem, non vllum potentem: tandem Dei iudicium eſſe intellexit, & ſententiam diuinitùs in ſe latá confirmari. Proinde cõtentionibua & ſolijs valere iuſsis, in Hodegium Deiparæ monaſterium in ocium ſeſe contulit. Sed inde non multo pòſt à conditrice vocatus eſt, in S. Andreæ monaſteriũ. Erat enim ea marrona ſtudioſa, & ab ore pattiarchæ pendebat. Itaque domo ptoximè monaſterium extructa, eò virum pertraxit: vbi paruo tempore elapſo defunctus eſt. Sed, vt conſueuit Deus « facta cuiuſque remunerari, vt defunctorum ca- « ſibua ſuperſtitea erudiantur: paulo pòſt Chilaa « Epheſius & Daniel Cyzicenus pœnaa dederũt, quòd ſecundæ fortunæ flatu elati, virum de ſe bene meritum inſectati eſſent: nec cogitaſſent, quantis erroribus rea humanæ intricentur: & vt ea quæ in expectatione ſunt, inexpectato exitu terminentur, & deſperatæ rea fœliciter ſubleuentur: vtique inſtabilea animi facilè importuna confidentia inſoleſcere & res abſurdaa ſuſcipere ſoleant, non aliter quàm cum Cæcias nauem onerariam anchoris deſtitutá in fluctibus exagitat.

Gregorius Cyprius à ſuis ſacerdotibus oppugnatur.

Oppugnari ab amicis grauiſſimum.

Gregorius Cyprius fit monachus.

Humanarum rerũ inconſtantia.

exagitat. Quare vigilandum & ſolicitè cauendum, ne poſtridie maiora & acerbiora quàm fecerimus, perferamus. Eorum enim metropolitum clerici ſelecti & fidiſsimi & chariſsimi contra eos inſurgunt, ac Imperatori & cæteris pontificibus literas offerunt, quibus illos multa nefanda, & abrogationem ſacerdotij ſpondentia commiſiſſe teſtabantur. Quas cùm Imperator & pontificum collegium auidè legiſſent, literis & decretis in vrbem vocabantur. Illi verò inquiſitionis tempus crebris dilatationibus eludebant. Tandem cùm & ipſis acerbius poculum quàm patriarchæ benè meritò miſcuerant exhauriendum eſſet, numine talia facinora vindicante: apud Imperatorem tacitam auerſionem inueniunt, quæ plus quàm ira aperta dolet: ac leniter & clanculum ad ipſas vſque medullas (vt ita dicam) penetrans, omnem animi amœnitatem depaſcit & conſumit. Apud fratres autem & collegas inimicum contemptum & ab omni conſolatione alienum animaduertunt: & quod maius eſt, annuis reditibus, quos illis metropoles pendebant, priuantur. Deniq;, ne longum faciamus, ita in vrbe ſedentes vitæ reliquum exegerunt, ægri animis & afflicti, donec præ doloris magnitudine obierunt.

DE ATHANASIO
Patriarcha.

Indoctus, ſed religioſus monachus.

SEd illuc redeo. In patriarchicum ſoliū ſuccedit monachus quidam, Athanaſius nomine, qui ocioſam in Gaui montibus vitam agebat: homo rudis ille quidem literarum, morumq; ciuilium: ſed alioqui bonus & admirandus, quantum ad monaſticā vitam attinet: continens, illotus totas noctes ſtare, humi cubare, pedibus iter facere ſolitus: moribus deniq; ijs præditus, qui decent eos, qui ſoli in montibus & ſpeluncis degunt. Ac per omnem ille ætatem fortunatus dici potuiſſet, ſi ſuū illud inſtitutum tenuiſſet. Sed malè tractari vtiq; tum pontifices, tum clericos oportebat: & dignas improbitate ſua luere pœnas, tàm priore illa, quàm ea qua contra Gregorium patriarcham vſi fuerāt. Nam cùm patriarchicum ſolium conſcendiſſet, ſtatim in eos primos trucem coniecit oculum, & zelo diuino atq; exacerbato plenum: vt prudentiores ab ipſo, quod aiunt, limine, quid futurū eſſet, coniectantes, domi ſeſe abdere, quàm in publico verſari mallent, priuſquam inuiti, quod minimè vellent, facere cogerentur: *alijs verò paulò pòſt vrbe propè exulare neceſſe eſſet. Eadem & cœtui pontificum acciderunt, plurimi enim erant, & omnes clari, & Eccleſiaſticarum ſanctionum peritiſsimi, quòd patriarcha Gregorius in ea re plurimùm elaboraſſet, haud ſcio vtrum maiorum exemplum imitatus, an ſuapte induſtria, meliorumq; rerum cupiditate, vt populus eruditos moderatores & doctores haberet, & religio conſtanter ab eis ac fortiter contra omnes omnium aduerſationes defenderetur. Nam qui Conſtantinopoli inuenti ſunt, eos in ſuam quenque metropolin miſit, vt ibi æui reliquum exigerent, Ne (inquit) hic deſidentes, aliquid mali contra vos ipſos & me couſuaris: qui verò aliundè adueniebāt, per cauſam, quòd ſacra diuinaq; Concilia iuberent vt metropolitani bis aut ſemel quotannis apud patriarcham conuenirent, & quæſtiones Eccleſiaſticas quæ interim incidiſſent diſceptarent, vrbis ingreſſu prohibuit. Rectè ſanè. Dicebat enim æquum eſſe, vt ſuam quiſq; Eccleſiam paſceret, vt patriarcha Conſtantinopolitanam: & vt præſentes ouium ſuarum curam agerent, non autem emolumentis inde acceptis in vrbe morarétur. Poſſunt autem eatenus vtriq; meritò reprehendi, quòd vtrique modum exceſſerunt.

Athanaſius ſacerdotes coercet.

DE PORPHYROGENITO.

HIs temporibus calumniæ quædam ortæ ſunt contra Conſtantinum Porphyrogenitum, Imperatoris germanū fratrē, quaſi regnum affectaret: & omnes proceres domi militiæq; ſibi conciliaret, vt eorū opera voti compos redderetur. Hæc, vt pleriq; affirmant, falſa erant conuicia, conficta ab inuidis, qui occaſione vſi, Imperatoris præſertim ſuſpicione ſuffragante, in extremū diſcrimen rem adduxerunt. Suſpicionis autem cauſæ huiuſmodi fuerunt. Patri Imperatori ab infantia Porphyrogenitus carior Andronico fuerat, multis de cauſis: quòd & ijs naturæ bonis præditus eſſet quæ principē ornant, & morum vrbanitate, & oculorum elegantia excelleret. Quare niſi illud obſtitiſſet quòd minor natu erat, cupidè illū Imperij ſucceſſorem deſignaſſet. Hæc vna & princeps fraternæ ſimultatis cauſa erat, quæ Andronici animum ſuſpicione turbaret. Accedebat altera. Habuerat in animo pater Porphyrogenito, cùm adoleuiſſet, Latinā vxorem nobiliſsimā & optimam deſpōdere, vt ea re conſiliū eius adiuuaretur. Longo enim tempore id meditabatur, eam partem quę circa Theſſalonicā & Macedoniam eſt, à toto Romano Imperio diſtinctam huic tradere, vt peculiaris eius principatus & Imperatoria poteſtas eſſet. Ac niſi mors eum oppreſsiſſet, fortaſſe quod cogitarat, perfeciſſet. Sed cum Deus, vt apparet, id conſilium non approbaret, funeſtus eius exitus fuit. Hæc res magis etiam Andronici animum exacerbauit cōtra fratrem, & ad maiorem iracundiam concitauit. Sed qua prudentia erat, odiū animo incluſum tegebat, fictoq; vultu tertium iam annum à patris obitu beneuolentiam ſinceram erga fratrem prę ſe ferebat. Interea verò ille magnas omnis generis opes, ex ijs prædijs & pecuarijs quæ pater illi aſsignarat, quotannis colligebat, eaſq; liberaliter & magnificè tam paruis quàm magnis, à quibus adibatur, cōmunicabat: præterea comitate & ſuauitate morū, omnes facilè adamātinis ſibi vinculis deuinciebat. Solet enim dexteritas & benignitas morum, in altiore dignitatis gradu, facilè omnium animos ſibi reddere obnoxios: quemadmodum verno tempore ſplendidi flores, prætereuntiū oculos in ſe conuertunt. Hoc illud eſt Indotum ſapientum præceptum: Prin-

Andronicus fratrē Conſtantinum ſuſpectum habet.

Palæologus Theſſalonicenſe regnū inſtituere cogitat.

Comitas in principe amabilis.

cipem quo natura ſublimior ſit, eò humaniorem ſe inferioribus ſi præbuerit, chariſsimum populo futurum. Qui ergo propter vtraq; priora crimina Porphyrogenitum accuſatit, planè iniurius fuerit: niſi fortè quis patrem harum rerum autorem fuiſſe, nimia erga illum pietate dixerit. Tertiæ vero criminationis cauſa, non omnis expers eſt maculæ. Siue enim ex imperitia tales largitiones fecit, quæ maxima ex parte Imperatoribus cōueniunt: inuitus ille quidem, non parum tamen deliquit. Sin & ipſe norat, ob tantam munificentiam ſe non extra ſuſpicionem fore apud fratrem, & tamen ſecurè tempus contetebat, maxima culpæ pars in eo hærebit. Nam vt nihil aliud, illud ſaltem reputare debebat, quotſum eadem veterum ſtudia recidiſſent. Nā & Cyrus ille Darij & Paryſatidis filius, cum maiorem quàm pro ſatrapia ſua faſtū præ ſe ferret, in ſuſpicionem apud Artaxerxem fratrem incidit: vnde nihil præter infelicem exitum eſt conſecutus. Antonius item, qui maximam orbis terrarum partem cum Auguſto partitus erat, cùm ſpretis pactis & conuentis, plus ſibi quàm par erat arrogaſſet, vnà cum principatu etiam vitam amiſit. Ita & hic Porphyrogenitus, etſi nullas inſidias, nulla arma cōtra fratrem parauit: tamen iſta prioribus ſuſpicionibus non paruum pondus addiderūt, & Imperatoris aures calumnijs, immodicam benignitatem conſequi ſolitis, patefecerunt. Sed ad inſtitutum redeundum eſt. Agebat tum Porphyrogenitus in Lydia, recentibus nuptijs lætus, & diuturnæ vitæ ſpe fretus. Nam paulò antè vxorem duxerat Raulis filiam, & corporis & animi pulchritudine florentem, annum ætatis agens trigeſimum. Tum etiam templo ſtudij ſplendidum tectum addidit (locus enim is deſolatus erat à Latinis, & longo iam tempore oues paſcebat) & firmo muro circūducto, magnis impenſis monachorum habitationi accommodauit ædificium, vt parum à veteri forma differret. Cùm autē tunc ad Nymphæum Lydiæ cum vxore commoraretur, & clàm apud fratrem delatus eſſet: viſum eſt Imperatori tranſire in Orientem, per cauſam aliorum negociorum, ſed reuera vt fratrem incautum nec opinantem opprimeret: quod & accidit. Nam & Porphyrogenitus celerrimè comprehenditur, comprehenduntur & eius intimi: quorū princeps fuit & opibus, & genere, & rebus geſtis celebris, Michael Strategopulus. Ac ipſi quidem in carcerem cōpinguntur, omnes autem eorum opes in fiſcum rediguntur.

Cyrus iunior.

Antonius.

Conſtantinus à fratre in carcerē compingitur.

ATHANASII RECVSATIO
patriarchatus.

NOn multo autem pòſt, inde reuerſo Imperatore, ſcriptā reſignationem offert Athanaſius patriarcha, quartum iam annum eo ſacerdorio fungens, cuius cauſa erat, omniū pontificum & monachorū & laicorum tumultus, ſpiritualem illius rigorem non ferentium: eiq; principiò clàm, pòſt etiam apertè & abſque larua maledicentium: qui eum iamiam diſcerpturi videbantur, ni ſolio cederet. Spetabat ille quidem, ſe ope Imperatoris conuiciatores vlturum: deinde ſpe neſcio quomodo fruſtratus, petit atq; impetrat ſatellites, à quibus in monaſterium ſuum Xerolophū incolumis reducatur.

DE PATRIARCHA IOANne Sozopolitano.

ERat autem quidam monachus nomine Ioannes, qui olim è legitima vxore liberos ſuſceperat: eaq; amiſſa, monaſterium ingreſſus, ætate prouectus, naturaq; ad virtutem optimè compoſitus ob morum ſimplicitatem, ſed Græcarum literarum planè rudis, recens Sozopoli in vrbem profectus. Is decreto Imperatoris, & ſacri collegij ſuffragijs patriarchicam ſedem occupat: ſub quo improbi monachi, tes ſuas è tempeſtatis naufragio in tutum portum peruenisſe putabant, hyeme in ver commutata. Is Michaelem Andronici filiū Imperatorio diademate ornauit. Hoc tempore legatos ad Imperatorem mittit primùm Italiæ rex, qui filiam è Balduini filia, quem Conſtantinopoli pulſum fuiſſe ſuprà oſtendi, ſuſceperat, eam noua Imperatorij deſpondere cupiebat. Pòſt, ſimili ratione Armeniæ, quæ Ciliciæ finitima eſt, rex, ſororem per legatos offert, annos natam XIII. Sed cum regis Italię legatio, propterea quod ea poſtulabat, quæ concedi non debebant, repudiata eſſet: legati deliguntur eius ætatis doctiſsimi viri, Metochites Theodorus & Ioannes Glycys, alter domeſticus, alter Dromi Logotheta: nec eò tantùm quod rerum vſum habebant, ſed etiam quòd prudentia doctrinæq; copia tam diuinatum quàm humanatum rerum, Græcarumq; literarum cognitione excellebant. Tales enim eos eſſe opus eſt, qui legati ad exteras nationes proficiſcuntur, vt linguis ab omni parte inſtructi, in quouis diſputationum genere palmam obtineant. Expeditis igitur nauibus conſcenſis, primùm ad Cyprum applicant: nam paulò antè, inde etiam de tali affinitate cum Imperatore actum erat. Vbi cum diu commorati, non ea inuenirent Cypri cōſilia, quibus delectarentur: digreſsi Ægis appellunt, quæ maritima vrbs eſt vltra Ciliciam vallem, ad Iſsicum ſinum ſita. Quæ autem his ſiue aſpera, ſiue iucunda, in abitu, inter nauigandum cum inſulas circuirent, & portus intrarent, acciderint, & vt totam legationem confecerint, alterius legati Ioannis Glycys facundiſsimi viri liber pulcherrimè & euidentiſsimè, cum admiratione legentium declarabit. Mihi verò non propoſitū eſt ſingulis immorari, qui multiplicem & variam hiſtoriā ſcribere inſtitui. Quare ad alia peragendum. Ægis digreſsi, itineribus & interuallis certis ad regiam peruenerunt. Vbi dies complures commorati, ex ſententia omnia confecerunt, quæ ab Imperatore in mandatis acceperant, & quæ ipſi excogitarant. Ac ne ſim verboſior, Maria regis ſorore accepta, ſponſam Imperatori adducunt. Cæterùm Porphyrogenito & Strategopulo in vincula coniectis, vt dictum eſt, viris bellicoſiſsimis, qui magnis prælijs & Imperatorijs

Metochitæ et Glycys legatio in Armeniam.

Legatos eloquentes eſſe opus.

Turcorū graſſatio.

artibus

attibus Turcos à Romanis finibus facilè arcebant (hi verò tum erant Orientalia Mæandri loca) hoſtes, cùm iam nemo eſſet qui prohiberet, & vltra fluuiū omnia populari, & ipſum fluuiū cum multitudine innumerabili trāſgreſſi ſunt. Qua neceſſitate compulſus Imperator, ex optimatib. Romanis delectu habito, mittere aliquē ad periclitantes Aſiæ vrbes tuendas inſtituit.

DE ALEXIO PHILANthropeno.

Erat autem tum quidam vir bellicoſus, & rei militaris peritus, pincernæ dignitate præditus, in ipſo iuuentutis flore conſtitutus, qui occaſionem oſtentādæ præſtantiæ ſuæ expectabat. Hunc Imperator, datis quot opus erat legionibus in Oriētem ablegat, vnaq; cum eo Libadarium protoueſtiaritem, virum prouectæ ætatis, bellicoſum, & ſingulari prudentia: vt hic Ionicas vrbes gubernaret, pincerna verò vlteriores omnes. Exiguo igitur tempore Philanthropeni in pugnis Turcicis magna extitit autoritas, materiā nacta virtute eius. erat enim & liberaliſſimus & humaniſſimus erga inferiores quod præclarum ducibus viaticum eſt ad victorias & triumphos. Proinde ex animi ſententia omnia illi ſuccedebant, neq; quicquā eum fruſtrabatur. Cùm autem Turci illinc à Scythis fugarentur, hinc à Pincerna euerterentur: neceſſariò plerique finitimorum leniorem ingreſſi viam, cum vxoribus & liberis ad Pincernam cōfugiebant, non tam hoſtem tergis inhærentem metuentes, quàm humanitatem huius & liberaliralitatem adamantes, vt & horū magnus numerus ad illius exercitū accederet. Sed cum triſtia lætis admiſcenda eſſent, ac tertiū dolium Græci malis impermiſtum in Iouis aula eſſe negent lætum quidem veſtibulum & amœnitatis plenum huic fortuna oſtendit, ſed rotam refertam malis in eum effudit. Nam cum ei Libadarius omnia proſperè ſuccedere videret, timere & ſuſpicari aliquid cœpit. Verebatur enim, ne proſperis fortunæ flatib. Pincerna elatus, defectionem & tyrannidem ſpectaret, & primus ipſe velut æmulus poteſtatis plecteretur. Idem multi etiam è proceribus ſuſurrabant. Sed inuidia hęc erat immatura adhuc, & veluti fomes ſub cineribus latitans. Neq; verò id latebat Cretenſes, qui apud Pincernam primum gratiæ & autoritatis locum obtinebant, ex quo cum vxoribus & liberis ad eum è Creta ſe contulerant. Nam & in magno honore apud illū erant, & principatum inter intimos habebant: nec in acie tantum illius latera claudebāt, ſed & in poteſtatis quandam cōmunionem veniebant. Quæ res illorum animos deprauarunt, & vt ſorte ſua non contenti, maiora quàm par erat concupiſcerent, impulerunt. Humani enim animi rerum ſucceſſibus certiſſimè explorātur, quibus amentes tantum inſoleſcunt, quanta prudentes laude moderationis cumulant. Nam cùm & ipſi ea quæ quæ de Pincerna murmurabantur, accepiſſent: viri animum grauibus cogitationibus perturbant, rem non ita vti erat renunciando, ſed elephantum è muſca faciendo: & inſtant, vt primo quoq; tempore deficiat, priuſquam eadem quę paulò antè miſeri illi, Strategopulus inquam & Porphyrogenitus, experiatur. Hæc verba ingentes & contrarios in viri animo affectus commouerunt: vt ipſe quid vellet aut nollet, ignoraret. Nam qui delictorum quacunq; in re ſibi conſcij ſunt, ſi quid imminet mali, præſcijs imminet, & expectantibus ex eo tempore quo deliquerunt: quibus vt non aliud, ipſa tamen præſcientia calamitatem nonnihil leuat. Contrà, quos mala præter expectationem opprimunt, nullius peccati ſibi conſcios: hos non mirum eſt obſtupeſcere, & extra ſeſe quodammodo rapi. Sed poſt longos cogitationum cōflictus, defectionis autores vincunt. Igitur Imperatorij tituli mentionē in caſtris fieri, principiò Pincerna vetat. Quæ Cretenſibus non parua occaſio fuit, vt vim illi facerent, & quamprimùm Imperatorijs inſignibus vti cogerent, ad confirmandos ſuorum animos. Conſilia huiuſmodi (inquiunt) ipſa res ſequi ſtatim debet: neq; quicquā eſt omnium, quod eandem & ingenij & manus promptitudinem ardenſq; ſtudium flagitet. Sin tempus terere vellet, & militum animos ſuſpenſós atq; ambiguos facturum, & debilitaturum, metu & expectatione incerti euētus. Quæ verba ille negligebat, haud ſcio reine magnitudine territus, an aliquid ſecreti animo agitans, nempe vt Libadarium in primis ſubigeret. Hoc rerum ſtatu celeres nuncij ad Libadarium & Imperatorem perferuntur, confuſionē & partitionem rerum, atq; adeò ipſius Imperij nunciantes. Quibus Imperator ex improuiſo auditis, vehementiſſimè perturbatus eſt. Tamen conſcientia ſuæ pietatis & innocentiæ fretus, quieuit, nec arma nec auxiliares copias parans: ſed omnem ſpem in ſanctiſſima Dei genetrice & ſeruatore Chriſto collocauit, nihil non ab eius potentia pendere ſciens: ſed occultis illius prouidentiæ rationibus gubernari, & ad eum finem tendere omnia, quem ille præſcripſerit. Hanc eius animi contritionem intuitus Dominus, Pincernæ cōſilia turbauit, vt omiſſo Libadario adhuc imperato, Theodorum Imperatoris fratrē inuaderet, qui & ipſe tum ibi in Lydia verſabatur. Is enim non ſuſpectus Imperatori, liberaliſſimè ab illo tractabatur, & vbi libitum erat, verſabatur. Ex quo enim fratrem cōprehenſum eſſe cognorat, moderatius eſſe viuendum intelligebat: abiectiſq; dignitatis ſuæ debitis inſignibus, priuati habitu vtebatur. Quibus de cauſis multū & ſincerè à fratre diligebatur. Hunc igitur Pincerna oppreſſit, ne ad illum Imperatorio nomine ornatum, aliqui accurrerent, eosq; exercitu ſui conatus impedirentur. Sed haud animaduertit, ſe vmbram omiſſo captare corpore. Nam Protoueſtiarites Libadarius Pincernæ in ſuperuacaneis iſtis occupationē ſibi peropportunā ratus & diuinitùs oblatam occaſionem in tam violento & ſubito aduerſarum rerum motu: omnem pecuniam cōtrahit, omnes copias ſumma feſtinatione, & è maritimis & mediterraneis

Pincerna Libadarij obtrectationibus exagitatus regnū affectat.

Indulgentia fortunæ corrūpit animos

Inopinata mala grauiora.

Pincerna Theodorū Andronici fratrem capit.

Libadarius Pincernam à ſuis proditum excæcat.

Ioniæ

Ioniæ locis, deniq; vndecunq; in vnum conducit. Suis enim opibus, eorumq́; quos ſecum habebat diuitum, in pecuniam redactis, atq; eriam pecunia Imperatoria maxima è Philadelphia accerſita, exercitui abundè omnia ſuppeditabat, maiora etiã pollicens, & ſpe alacriores reddens: quòd priuſquã decem exirent dies, cum magnis copijs in media Lydia caſtrametaturus eſſet, & ibi Pincernæ impetum excepturus. Iam illud ad Libadarij conſilium efficaciſsimũ fuit, totumq́; negocium citò confecit. Nam cùm ſciret Cretenſes maximè Pincernam in acie tueri, ac circa illũ conglobari, clàm cum illis egit: maximamq́; pecuniam daturum, & apud Imperatorem illuſtres dignitates eis impetraturum ſe promiſit, ſi Pincernam initiò pugnæ vinctum ſibi traderent. Qui cum iam pridem illius cunctationem & tarditatem moleſtè ferrent, & alioqui fortunam eius conatibus aduerſari viderent, pollicitationes admittunt, & inter pugnãdum totam fabulam peragunt. Sic & ipſe vinctus traditur, & breui totius exercitus diſsipatur. Cùm autem Protoueſtiarites negocium feliciter confeciſſet, non mediocri faſtu victo inſultauit, nec fortunam viri veritus, nec humaniter ſucceſsibus vſus. Sed Imperatoris clementia conſiderata, ne veniam impetraret veritus, tertia poſt captiuitatem die viſum illi ademit. Adeò acerbus & ſæuus in hominem calamitoſum fuit. Solet enim humanum ingenium humanitatis obliuiſci, niſi incerta fortunæ momenta ſingulari prudentia moderetur. Nam in pugna quidẽ & acie, quicquid egeris, excuſationẽ habet, cum ratio oppreſſa iacet, & manus velut ebriæ, mente nõ reguntur. Verùm periculis iam propulſatis, & animorum æſtu ſedato, ac tranquillitate menti reſtituta ſæuire, & ab officio decedere, improbi animi eſt argumentum.

Fortuna immoderatos facit.

DE MAGNO TERRÆMOTV.

SVb hoc tempus terræmotus maximus fuit, quo multæ magnæ ædes, & magna templa partim corruerunt, partim rupta ſunt. Corruit & Michaelis Archiſtrategi ſtatua, quam Michael Palæologus ante ædem S. Apoſtolorum erexerat, cùm Conſtantinopolim recepiſſet. Eandem filius eius Andronicus, eodem habitu refecit atq́; repoſuit. Aduentante æſtate, Eudocia Imperatoris ſoror Trapezunte in vrbem venit, marito eius Ioanne Lazo mortuo, adducto ſecum altero illius filio. Primogenitum verò Alexium ad paternum regnum gubernandum domi reliquerat. Eudociæ nuptias Crales Seruiæ regulus ambiebat, vt perpetuũ fœdus cum Romanis ſanciret. erat enim potens, neq; vnquam Romanam rem turbare deſiſtebat, agros & vrbes partim occupando, partim populando. Ea res in magnam dubitationem Imperatorẽ adduxit, primùm quòd Cralis amicitiam magni faciebat: deinde quòd ſoror illius coniugium abominabatur, & ne vocem quidem eorum qui de bello loquerentur, admittebat: tertiò. quòd quartum eſſet illud quod peteret coniugium, nam prima vxore, Blachiæ principis filia, aliquantò poſt nuptias in patriam remiſſa, vxoris ſororem, fratris ſui vxorem duxit, monaſtico prius habitu mulieri detracto. Deinde cum Triballorum Eccleſia illegitimis illis nuptijs diu aduerſaretur, longo tempore pòſt & illam ablegat: & Bulgariæ principis Sphendoſthlaui ſororem ducit, numero tertiam. E quarum nulla ſuſcepit liberos. Sed cùm & huius amor refrixiſſet, illuſtriorem affinitatem quærit. Enimuerò cum Eudocia matrimonium illud toto animo auerſaretur, ille verò petitionem vehementer vrgeret, non paruis minis additis: coactus Imperator, illi de Simonide filia ſua ſignificat, quintum iam annũ agente, vt ab illo domi aleretur, donec ad nubilem ætatem perueniret, ac deinde coniunx eius eſſet. Appetente igitur vere, Imperator cum filia Theſſalonicam proficiſcitur, in vinculis etiam Porphyrogenitum adducens, veritus ne Theodoræ matris opera elaberetur, quæ continenter ob filium quiritabatur, & liberationem eius flagitabat. Eodem & Crales venit, obſides adducens ſecũ principum Triballorum filios, & Sphendoſthlaui ſororem, ad pacem confirmandam. Cum qua non multò pòſt quàm in vrbẽ perducta erat, Michael Corrules, qui poſt obitũ ſororis Imperatoris viduus erat, conſueuit principiò clàm, deinde manifeſtè vxorem illam duxit. Et vt rem in pauco conferam, Crales fœdere ſancito, & probè firmato, domum diſcedit, ſecumq́; Simonidem infantulã abducit, ipſe quadragenarius, & ſocero quinque circiter annos natu maior.

Eudocia Trapezuntia Cralis nuptias aſpernatur.

Quartæ Cralis nuptiæ.

Simonis Andronici filia Crali deſpondetur.

DE ALANIS.

SEquente anno Imperatore in vrbem reuerſo, Maſſagetæ (Alani vulgò dicuntur) qui vltra Iſtrum habitant, occultam legationem mittũt. qui cum Chriſtiani eſſent, à Scythis ſubacti, corporib. inuiti ſeruiebant: animis verò deſiderio libertatis tabeſcebant, & impios abominabantur. Petunt igitur locum ſufficientem ad habitandum amplius decem millibus hominũ; qui, ſi & Imperatori placuiſſet, cum omni familia migraturi eſſent, vnaq́; ſtrenuam operam ſe contra Turcos velle nauare promittunt, qui auctis viribus totam Romanorum Aſiam impunè incurſabant. Ea legatio tam grata Imperatori fuit, quàm ſi diuinitus miſſa, totius Aſiæ dominatũ polliceretur. Nam poſt illum Philanthropeni tumultũ, omnes ſibi Romanos ſuſpectos eſſe dicebat, neque vllum rectè erga ſe affectum eſſe exiſtimare. Quapropter externa fœdera noctu atq; interdiu ſomniabat: quod vtinam non feciſſet. Nam cum Romani omnes improbarentur, Romana res laborare cœpit, & in extremũ diſcrimen eſt adducta: vt pòſt explicabitur. Cæterùm legatione tam cupidè accepta, Maſſagetæ amplius decies mille cum vxoribus & liberis adueniunt. Cum autẽ eis & pecunia & equi & arma danda eſſent: ea partim ex Imperatorio fiſco dabantur, partim è militari ærario, partim è publico & priuato. Hinc multi & alij poſt

Maſſagetæ ab Andronico recipiuntur.

Andronicus ſuis diffidit.

Exactio propter Maſſagetas.

alios

alios abibant, qui tributa è prouincijs colligerent, eaq; publicani augebant: omnia arma, omnes equi cogebantur: perquirebantur pagi, vrbes, ædes procerũ, ædes militum, monaſteria, populi, theatra, fora, & omnes dabant equos & pecunias inuiti & lamentantes, non votis & bonis ominibus, ſed lachrymis & diris nouum exercitum proſequentes. Sed cum ex Europa in Aſiam cum Michaele Imperatore rranſiſſent, circa Magneſiam caſtra poſuerunt.

Turci hoſtis diſciplinam militarem obſeruant.

Turci verò initio, vt ſolent, in montes & ſaltus ſe receperunt, vt inde præſidijs locorum tuti, copias horum quantæ & quales eſſent, ſpecularentur, & an militarem in caſtris diſciplinam obſeruarent, intelligerent. Norant enim, multa vana nunciari, & ſupra veri fidem res amplificari. Itaq; circunſpiciebant, verúmne eſſet quod ferebatur, nõ poſſe illos inuadi: an verò dolis & inſidijs Perſicis circumueniendi, & in fugam conijciendi eſſent.

Turci Maſſagetas fugant.

Tum autem, eos nullo ordine crebrò, prædatũ exire (Romanos enim agros magis populabantur, quàm ſi aperti eſſent hoſtes) bellicoſiſsimi Turcorum conſueto ordine & diſciplina militari de montibus deſcendunt, initiò paululum, deinde longius, ac ſubinde maiore & confidentiore cum impetu: nec obſcurum erat, eos caſtra Imperatoris circundaturos Verùm noſtri ne primam quidem hoſtium aggreſsione tolerata, paulatim pedem referendo diſceſſerunt, Barbaris ponè ſequentibus, & caſtra in proximo conſtituentibus. Noſtri enim quàm multi eſſent, Barbari non videbãt: ſed idem illis accidebat quod ebrijs, qui cerebro vaporibus repleto, alia pro alijs intuentes, hallucinãtur.

Impius exercitus.

Exercitus.n. quem iniuria & audacia antecedit, plerunq; cladem & interitum ominatur: & priuſquam hoſtes irruant, ipſi ſua timiditate euertuntur, ipſiq; ſibi hoſtes ſunt: diuina vindicta eum exitum decernente, quem facta illorũ meruerunt. Neq; enim probabile erat, rem bene geſturos eſſe eos, qui lachrymas & execrationes pro viatico ſecũ abſtuliſſent.

Maſſagetæ pro hoſtibus ſe gerunt.

Cæterùm Imperator Maſſagetas fugiſſe cernens, quod cũ paucis reſiſtere Barbaris non poterat, in munitiſsimum caſtellũ Magneſiam, calamitatis exitũ præſtolaturus, ſeſe contulit. At Maſſagetæ vſq; ad Helleſpontum Chriſtianorum agros populantes deſcenderũt, atq; inde in Europã traijciunt, non aliter quàm ſi ea de cauſa duntaxat è Scythia accerſiti eſſent, vt Turcis maturius viã ad mare monſtrarent. Nec enim multi dies interceſſerunt, cum Imperatore Byzantium reuerſo, Barbari deſcenderũt, ferè omnibus ad oram vſq; Lesbiam occupatis.

Genuenſium & Venetorum bellorum.

Hoc tempore bellum etiam inter Genuenſes & Venetos exarſit: cum quidem Veneti multis nauibus & pecunijs amiſsis, & aliàs alibi victi, tandem LXX. nauibus inſtructis, eos Genuenſes qui è regione Cõnſtantinopolis habitant, ſunt adorti, ſed neminem eorũ ceperunt. Nam illi præcognito illorũ aduentu, vxores, liberos, & opes ſuas in vrbem contulerunt: ipſi verò ſuis triremibus conſcenſis, in Euxinum pontum illis perſequentibus fugerunt. Quos Veneti capere cùm non poſſent, & ædes illorum & vacuas onerarias incenderunt, vnaque cum eis Romanorum omnes ædes extra mœnia: vlti eos, quòd hoſtiũ vxores, liberos & opes in tuto collocaſſent. Vnde factum, vt Romani aduerſus Venetos in vrbe habitantes cõcitati, nõnullos diſcerperent, eorumq; res diriperent. Qua de cauſa ſequente æſtate cum XVIII. armatis triremibus aduenerunt, damnum illud ab Imperatore penſari poſtulantes. Neq; enim amicitiæ ius eſſe, vt magnã

Veneti Andronico illudunt.

cladem moderatè vlti, tandem extremo ſupplicio afficerentur. Romanos enim priores rupiſſe fœdus: qui in ipſo pugnæ diſcrimine, hoſtium vxoribus, liberis, pecunijs tutum aſylum aperuiſſent. Sed cum Imperator poſtulationem illam æquam eſſe negaret, neq; etiam pro maieſtate Imperatoria impudentẽ illorũ audaciam, quòd triremes, quæ (vt diximus) perierant, non habebat, caſtigare auderet: eò confidentiæ venerunt, præ ſummo Romanæ ignauiæ cõtemptu, vt id dedecus Romano Imperio impreſſerint, quod me referre pudet. Nam cum coactæ malorum cauſæ exiſtunt, dolere quidem fas eſt, ſed moderatè: nullius delicti conſcientia animũ flagellante, ſed arcanis Dei iudicijs calamitas imputãda eſt. Hic autẽ de induſtria & ſtudio quodam Romani vltrò dignitatem ſuam infra ſeruilem conditionem abiecerunt, triremibus ſpe lucri è mari ſublatis: quod cùm exiguum fuiſſet, diuturna & maxima detrimenta peperit, cum ignominia multo maiore coniũcta.

Claſsis deſtructio Romani exuŋ cauſa.

Neq; enim vel Latinis Romanos ita deſpicere, vel Turcis arenam maris intueri licuiſſet vnquã, ſi Romana claſsis, vt olim, mare tenuiſſet: neq; vnquam in id diſcrimen res adductæ fuiſſent, vt Romanis non tantum finitimæ gentes, ſed etiã remotiſsimæ, inſtar Tantalij ſaxi exiguo filo ſupra caput ſuſpenſi, formidandæ eſſent: & omnibus annua tributa, quemadmodum Lyſandro & Dercyllidæ, & Laconicis præfectis quos Harmoſtas vocant, olim Athenienſes & Bœotij clade accepta rependerunt. Sed illuc redeo. Veneti cum triremibus armati, ad Ceras progreſsi, ad Septẽtrionale littus appulerunt, è regione palatij: & inde legatis miſsis, pecuniam repetebãt, qua vrbem incolentes Venetos nullis affecti iniurijs mulctaſſent: ſe plura inuitis Romanis erepturos minitantes, niſi ſponte quod æquum eſſet, redderent. Sed cùm Imperator renuiſſet: Romana potentia per ludibrium contempta, omnes ædes è regione vrbis vacuas habitatoribus, (qui aduentu illorum non expectato migrarant) & manipulos frumenti aliquot in arcis incenderunt. quod non aliud fuit niſi ludibrium quoddam, & ſubſannatio Imperatoris. Sic enim accidit, vt tenui aura à Septentrione aſpirante, flamma excitaretur, & multo fumo regia compleretur. Poſtridie digreſsi, in eo fuerunt occupati, vt onerarias in vrbem euntes interciperent, & è Propontidis inſulis prædas agerent: nec cumulandis opibus contenti, viros etiam in altum ſublatos, ante palatij muros flagellarent, vt cuiuſq; cognati ſpectantes illud, captiuos magno precio redimerẽt. Ita Veneti maiore pecunia quàm poſtularant conquiſita, domum redierunt.

DE PATRIARCHAE IOANnis è ſolio deſcenſu.

IOannes autem patriarcha, cùm ob inſcitiam & ſimplicirarem contemni cerneret, & manifeſtis inrerdum conuicijs à ponrificibus incesſi: mætore & animi puſillitare victus, ſcriptá offert Imperarori ſoli abdicationem, quandoquidem opem ſibi ferre nollet. Digreſſus, aliquandiu in ſanctisſimæ & beatisſimæ Dei generricis monaſterio quieuit. Deinde in parriam Sozopolim oppidulum ſeſe contulit, ibiq; æui reliquum tranquillè exegit.

NICEPHORI GREgoræ hiſtoriæ Romanæ liber ſeptimus.

CAPITA LIBRI VII.

Romanorum in Aſia prouinciarum amiſsio.
Vt Aſiam Turci partiti ſint.
Alter Athanaſij aſcenſus.
De Siculo bello Italicorum Latinorum.
De Catelanorum legatione ad imperatorem miſſa, quorum princeps fuit Ronzerius.
De cladibus quas Catalani Romanis dederunt.
De diſceſſu Catalanorum è Philadelphia.
De cæde Ronzerij Cæſaris, Catalanorum principis.
De Catalanorum defectione.
De Turcorum auxilijs, quæ ad Catalanos ex Aſia in Europam tranſierunt.
De pugna Michaelis Imperatoris cum Catalanis, in Apris.
De inteſtino Catalanorum bello.
De Imperatrice Irene, & alienatione ab Imperatore.
Memorabilis narratio.
Rurſus de Catalanis.
De diſsidio Catalanorum & Turcorum.
De Catalanis ſolis.
De Bœotica Catalanorum pugna.
De duabus Turcorum factionibus.
Michaelis è Macedonia cum tribus millibus Turcorũ tranſitus.
Michaelis Imperatoris pugna cum Turcis ad Cherſoneſum.
Athanaſij è patriarchico ſolio deſcenſus.
De patriarcha Niphone.
De Turcis Thraciam populantibus.
Pugna Romanorum cum Turcis, & ſtrages Turcorum.
Præparatio ad mœnia Turcorum oppugnanda.
De Turcis prorſus victis & captis.
Niphonis è patriarchico ſolio deſcenſus.
De patriarcha Ioanne Glyce.
De magno Logotheta Metochite.
Irenes Imperatricis obitus.
De Imperatoris diſceptatione & ſententia.
De ærea ſtatua in columna ante ædem S. Sophiæ.
Dimenſio ſtatuæ, & equi eius.
De oraculo in Adrianopolitano palatio reperto.

SVb hoc tempus in Oriẽte maximæ calamitatũ & turbulentisſimę tempeſtates extiterunt. Nam cum nulli ibi Romanorum exercitus eſſent, Turcorum ſatrapæ coniunctis viribus incurſarunt omnia vſq; ad mare quodlibet & ad ipſas Ægas commigrarũt. Maximam partem virorum ſimul, & mulierum, item inſantes, iumenta, opes, Turci recèns occuparãt. Qui verò clàm euaſeranr, in proximas vrbes confugerunr, nonnulli eriam nudi & inopes fretum traiecerunt. Ar Turci iam inira concordia, omnes in Aſia Romanorum prouincias ſorte diſtribuerunt. Carmano Aliturio pleraq; medirerranea Phrygiæ obuenerunt vſq; ad Philadelphiam, & proximè Antiochiã ad Mæandrũ fluuiũ ſitam. Quicquid inde eſt Smyrnam vſq;, & ad interiorem Ioniæ oram, Sarchani cuidã obuenit. nam Magneſiam, Prienen & Epheſum alius, nomine Saſan, interceperat. A Lydia & Ætolia vſque ad Myſiam, ad Helleſpontum ſiram, Calames & filius Ceraſus obtinebant. Quæ circa Olympum ſunt, & Bithyniam omnem, Atman. A flumine Sangario ad Paphlagoniam vſque, Amurij filij inter ſe parriti ſunt. Sequenre anno dicũt Athanaſium, qui patriarchatu Ioanni ceſſerar, Imperatori clàm nunciaſſe, ſe numinis indignarionẽ impendêre Romanis vidiſſe: hortatumq; eſſe, vt tribus continuis noctibus Deum deprecaretur. Cùm autem poſtridie terræmotus factus eſſet, dixiſſe Imperatorẽ, eam eſſe prędictam ab Athanaſio numinis indignationem: ac pòſt affirmaſſe, neminem parriarchico ſolio digniorem eſſe. Neq; enim niſi diuinirùs illuſtratũ, futura præuiſurum fuiſſe, perſuaſumque habere, cùm primùm is reſtirutus eſſet, hoſtes quàm longisſimè receſſuros, & veris remperiẽ hybernas tempeſtares conſecururã, Romanoſq; fines facilè propagatum iri. Ea res ferè omnes pontifices, ſacerdotes, abbares, clericos, ac parum abeſt quin dicam prætores, & omnes eos qui publicum aliquod munus ſuſtinebãt, viri ſeueritatem recordatos, haud mediocriter perturbauit. Itaq; imperatori de terræmotu & vaticinarione Athanaſij concionanri fidem habere non poterant: ſed ſubmurmurabant, quod illius deſiderio illa confingeret, & falſam illi authòritatem conciliaret, vt ſui deſiderij probabilem habere cauſam videretur. Sed tamen benignitate & eloquenria quoſdam è pontificibus & monachis in ſuas partes pellexit, & cum ijs pedes ad Athanaſij cellam iuxta Xerolophum abit: & cum eo, vti par eſt, collocutus, perſuaſit vt patriarchica inſignia admitreret. Neq; enim alia manuũ impoſitione applauſúe & triũphis eſſe opus, quæ illi iampridem abundè contigiſſet, quamuis interim eam ex mœrore repudiaſſet.

Carmanus Aliturius. Sarchanes. Calames. Ceraſus. Atman. Amuriadæ

Athanaſius ob prædictionem in patriarchatũ reſtituitur.

ALTER ATHANASII ASCENſus in patriarchicum thronum.

HIs ita geſtis, ſeprimo die Athanaſius in patriarchicum ſolium redit. Tum autem in vrbem venit Ægypriacæ Alexandriæ patriarcha, vir grauis, prudẽs & honeſtus: quas ob res Imperator eum reuerebatur & diligebat. Is cum videret, quanti Athanaſium Andronicus facerer, quanroperè nomen eius admirarerur, adeò vr eum D. Chryſoſtomo compararet: feſtiuè admodum magniloquentiam & oſtentationem

Alexandrini patriarchæ ſcomma in Athanaſium.

nem eius taxauit, his verbis: Erat, inquit, ſutor quidam, qui felem albam habebat, vnum quotidie murem domi capientem, quæ aliquando in [illegible]dium vas, quo coria tingi ſolent, delapſa, & [illegible], tota nigra euaſit. Proinde mures, eam m[illegible]ſtico habitu ſumpto carnibus deinceps abſtinere velle rati, ſine vllo metu vagantes coris roſerunt. Illa verò tantam multitudinem cõſpicata, capere omnes, quamuis aueret, haud quaquam poterat, duos tamen comprehenſos deuorauit. Reliqui omnes fuga ſalutem quæſiuerunt, admirantes, quo pacto ſumpto monaſtico habitu crudelior euaſiſſet. Vereor igitur, inquit, ne & Athanaſius hic, iam prędictionis pręmium ſedem patriarchicam conſecutus, priorem aſperitatem poſteriore deleat, propter iſtã de ſe opinionem. His temporibus Carolus Italiæ, & Theodoricus Siciliæ rex, bellum inter ſe geſſerunt. Eſt autem Sicilia magna & populoſa inſula, miliaribus non amplius triginta à continente diſtans: ſi quis fretum quod inter Scyllæum Italiæ & Meſſanam Siciliæ maritimã vrbem interfluit, metiatur. Carolus igitur, qui longo tempore Siciliæ potiri cupiebat, & id conſilium animo agitabat, clàm naues ædificat: cæteraq; ad bellum tam mari quàm terra gerendum neceſſaria, pro virili comparat. Tandem cum inimicitiæ erupiſſent, Carolus Theodorico impa raro adhuc formidabilis erat, eumque grauiter infeſtabat, è continente ſubinde in inſulam traijciendo, cũ omni & peditatu & equitatu ſuo, itaq; per bienniũ agris vaſtatis, hyeme domum ſe recipiebat, verno autem tempore cum maioribus copijs reuertebatur.

Feles monacha.

Caroli & Theodori Siculi bellum.

DE RONZERIO CAESARE.

TVm quoque Latinus quidam Ronzerius nomine, ex inferiore Iberia, & vlteriore Gallia, quæ ab Alpibus magis verſus Occidentem vergit, collecto exercitu ſordidorum hominũ, bellis & marinis & terreſtribus aſſuetorum, & quatuor triremibus completis, piraticam, cuius erat omnium qui vnquam fuerunt peritiſsimus, impunè exercebat. Non enim naues onerarias tantũ, quæ à Septentrione & Auſtro aſcenderent & deſcenderẽt, inuadebat: ſed magnas etiam inſulas incurſionibus vexabat, & mare inferum infeſtum reddebat. Cùm igitur Sicilia iam ab omni parte Caroli exercitibus interclusa, Theodoricus externa auxilia petere cogeretur: Rõnzerium hunc accerſit, hortatus, vt etiam alios vndecunq; ad mille fortiſsimos equites conducat, vt valida pugna cum Carolo committi poſſet. Qui cum mille pedites, totidemq; equites adduxiſſet: omnes Siculæ vrbes, quas Carolus ſubegerat inſtar teſſeræ, ad Theodoricum redierunt, alienum ferre iugum haud aſſuetæ: quod Carolus ægerrimè tulit, quodam quaſi furore percitus, quòd diuturnæ ſpei iam penè compos factus, omnem laborum ſuorum fructum in ipſo portu effuſum cerneret. Igitur exeunte vere cum magnis copijs aduentat: ſed cum Theodorico iam & numero & vi militum firmiore congreſſus, aliter, quàm volebat, diſceſsit. Eo anno ſic exacto, ſub veris initiũ totam Italiã (vt ita dicam) Carolus in Siciliam traducit: vt ſummũ faſtigium & manũ vltimam diuturnis bellis imponeret. Sed denuo longè pluribus amiſsis, victus domum, & multiplici mœrore confectus, redit. Deſperatis ergò rebus, legatos ad Theodoricum de pace & affinitate inter liberos iungenda mittit. Quæ cùm vtrinq; placuiſſent, armiſq; poſitis reges pacem agitarent: Theodorici auxilijs deliberandum eſſe viſum eſt, quo cõuerſi rebus ſuis conſulerent. Neque enim ædes illis aut certæ poſſeſsiones erãt, in quas ſe reciperent: ſed alius aliunde, & multi multis è locis, pauperes & nudi, propter latrocinij emolumenta cõfluxerant, incertis ſedibus in mari oberrantes. Eorum igitur duci Ronzerio placuit, Imperatori Andronico per legatos auxilia contra Turcos offerre. Quæ conditio cũ valdè ei placuiſſet, è Sicilia Byzantium proficiſcitur cum ſuis: quorum mille Catelanos nominabat, quòd pleriq; ab illis oriundi eſſent: alteros mille Amagabaros, ſic enim Latini pedites vocant. Statim igitur cùm veniſſet, Imperator eum, Maria nepte ſua, Aſanis filia, deſponſa, magni Ducis dignitate ornat. Sed cùm paulò pòſt alius etiam Catelanus Pirincerius Tenza a Ronzerio accerſitus aduenisſet: huic Cæſaris, illi magni Ducis titulũ decernit. Impenſæ verò in eorum veſtimenta & donatiua, & annua ſtipendia tantæ factæ ſunt, vt breui tempore fiſcus exhauriretur. Sed cùm in Aſiam traijciendum eſſet, & cum hoſte pugnandum, quid dicam quantas in tranſitu Romanis clades, qui in oppidula maritima confugerant, importarint? Viris enim & mulieribus pro mancipijs ſunt abuſi, eorum verò rem familiarem omnem pro ſua conſumpſerunt: & (vt fieri ſolet) in itinere multas execrationes ex imo pectore profectas, cum lachrymis miſerorum quos læſerant, collegerunt. Et hęc primo anno acta ſunt. Inſtante autem vere ad Philadelphiam diuturna obſidione liberandam abierũt, [illegible] quæ geminis malis premebatur: foris ho[illegible]ili [illegible] metu, intus hoſte multo grauiore, penuria cibariorum & fame. Ac id quidem munus pulcherrimè & fortiſsimè adminiſtrarũt, Deo adiuuante, ptopter inſignẽ virtutẽ epiſcopi vrbis Theolepti, diuini viri. Nam cum Turci Latinorum diſciplinam militarem, armorumq; ſplendorem, & ferocem impetum vidiſſent: metu perterriti, non modò procul ab vrbe, ſed penè vltra veteres Romsnorum fines fugerunt. Tantus enim & talis erat ille exercitus, itaque & armis & rei militaris vſu & militũ numero inſtructus, (vna enim militabant non modò Romani lectiſsimi, ſed & omnis Alanorum exercitus) vt haud abs re cõſpectu illius hoſtes percellerentur: multiq; dicerent, Niſi metus Imperatoris, qui longius eos ꝓgredi vetuerat, obſtitiſſet, nihil fuiſſe prohibiturum, quò minus omnes Romanas & vrbes & prouincias breui recuperaſſent. Sed ea loquebantur homines, qui præſe[illegible] tantùm con[illegible]ſiderabant, neque quicquam [illegible] plecti poterant. Diuinum [illegible]

Ronzerius Caroli Siciliâ exigit.

Affinitas è bello.

Catelani ab Andronico conducitur.

Amagabari.

Catelanorum inſolentia.

Turci [illegible] telani [illegible]

Theo[illegible]

erat, olim firmatum, vt Romanum imperiũ extremis calamitatibus affligeretur. Quapropter arcanis prouidentiæ rationibus, plurimæ res vtilia conſilia impedire in magno eorum quæ obeſſent concurſu videbãtur. Sed illud quidem ſub finem veris facile confecerunt. Cùm autem ſine viæ ductoribus progredi non poſſent, (videbant enim expeditionem illã, nemine viam monſtrante, ſine multis cædibus confici minimè poſſe: neq; verò is erat Ronzerius, qui multis bellis magna prudentia parta, magnum diſcrimen temere adiret) reuerſi ac diſsipati abierunt Romani domum, eodemq; modo Alani: Latini verò cum Ronzerio Cæſare reliquas miſeris Romanis vrbes peruagati, miſerrimè tractarunt, hoſtili impetu in eos, à quibus accerſiti fuerant, conuerſo: cauſam afferentes, quòd conſtitutum ab Imperatore ſtipendium non accepiſſent: ac neceſſariò ſe illorum opibus ſuſtentati, qui ſe accerſiſſent, & pactis ac cõuentis non ſtetiſſent. Itaq; bona miſerorum Romanorum omnia diripi, virgines & matronas ſtuprari, ſenes & ſacerdotes in vinculis duci, & ad cætera ſupplicia rapi cerneres, quę noua ſubinde in miſeros immaniſsima Latinorũ manus excogitabat: imminentẽ ceruici ſecurim, vt iamiam morituri, videbant, niſi abditam pecuniã oſtendiſſent. Qui omnia proferebant, liberide nudiores abibant: qui nihil quo ſe redimerent, habebant extremitatibus corporum mutilati, miſerabile vijs ſpectaculum iacebant, fruſtum panis aut obulum mendicantes: nihil ſubſidij, præter vocẽ & lachrymarum riuos, reliquũ cùm haberent.

Catelani ſtipendijs non ſolutis, ſe pro hoſtibus gerunt.

Quę Imperatori haudquaquam ferenda eſſe viſum eſt, Romanas prouincias longè atrocius belli malis affligentia: & ſimul Deum etiam ad iram concitantia, contra eos qui peregrè illos accerſiſſent. neq; tamen eorum iniurias vlciſci promptum erat, cum lõga inopia Imperatorias legiones derideret. Anguſtis igitur rebus cum ſolerti auxilio eſſet opus, in Thraciam Ronzerius Cæſar omnem Latinum exercitum ſecum adducit. Nihil enim Aſianis Romanis erat reliquum vel pecuniæ, vel rerum aliarũ, quibus carnificum ventres alerentur. Ac viſum illi eſt, cæteris Calliopoli relictis, tum ducẽtis ad Michaelem Imperatorẽ, Oreſtiade in Thracia cũ exercitu tum degentẽ, abire, vt & conſtituta ſtipendia poſtularet: &, ſi eſſet opus, minis extorqueret.

DE CAEDE CAESARIS RONzerij, *Catelanorum Ducis.*

Qvo facto, Imperatore ad maiorem iracundiam inflammato, qua prius etiam cõtra illum exarſerat, multi milites ſtrictis enſibus circundatũ iuxta regiam interficiunt, vnaq; aliquot eius comites. Nam maior eorum pars periculum euaſit: qui continenti curſu Latinis Calliopoli agentibus, quid actum eſſet nunciarunt. At Romani milites hoc facto putarunt ſe fregiſſe Latinorum animos, & faſtum compreſſiſſe, atq; id effeciſſe vt Romanis poſthac & animis & corporibus vltrò tanquam mancipia obnoxij eſſent, aut quà veniſſent inuiti reuerterentur. Verùm huiuſmodi cogitationes humilis ſunt ingenij, & prorſus inanes: nõ intelligentis, Prouidentiæ ea quæ gerãtur eſſe curæ, & cuiuſque rei exitum ab antegreſsis pendẽre cauſis: quas nos quidem moleſtiæ vitandæ cauſa quæ inde exiſtit, libenter obliuiſcimur, vindicta verò ſuis pugillaribus inſcriptas cuſtodit: vt quem admodum quiſq; ſementem fecerit, ita & ſuo tempore metat. Nam ipſo euentu homo doceri queat: ijs quæ diuinitùs non proſperentur, & terram & mare & aerem aduerſari: tanquam fugitiuum Dei & iuſtitiæ violatorem fortiter vlciſcentia. Qui vbi ſeſe cognorit, ipſe ſibi præcipere queat: non refragandum eſſe latæ diuinitùs ſententiæ, qualis eacunq; fuerit: neq; violenter quicquam agendũ, ſed ſua ſorte acquieſcenti fallendum tempus, ac fatũ adiuuandum, potius quàm impediendũ, licet aliter agat nos quàm vellemus. Longè ſanè præſtat quietum obſequi fato, quàm illi fruſtra nitendo veluti materiam præbere. Quod perinde fuerit, ac ſi qui flammæ impetum reformidans, ædes vndique circundantis, non omni ſtudio ne longius vagetur, obſtet aut prorſus eam reſtinguere conetur: ſed ſarmentorum faſciculos congerat, & multum olei effundat, aut, ſi quis vehementi ſpirante Borea, & crebros fluctus excitante, nauicula exigua æſtuanti pelago ſe committat vltrò ea enim eſſe eiuſmodi, vt aſpectum minimè iucundum præbeant: ſed vnum ex infeſtis iſtis rebus, ſi acceſſeris, interitũ afferre. Hæc ita ſe habere, ſi nulla vetus memoria repetatur, vel ea quæ his temporibus acciderunt, abundè comprobent. Nam cùm Romani nihil quod ad rem bene gerendam pertineret, omiſiſſent, aduerſationes maximas fortunæ ſunt experti. Romanorum enim duces, cum iniuſtis de cauſis in ſuſpicionem veniſſent, partim in vinculis, partim Imperatori inuiſi erant. Vnde cum externa veniſſent auxilia, primùm Maſſagetarum, deinde Latinorum: ab ijs longè maior quàm à manifeſtis hoſtibus pernicies Romanis eſt exorta (vt nos iam è multis pauca libauimus euidentia diuinæ indignationis argumenta, ſi quis ea ritè & abſq; affectu expendat) & mediocris non mediocrium delictorum caſtigatio. Quorum multò clarius teſtimonium eſt Ronzerij cædes, à Romanis ideo perpetrata, quòd eius accerſiti pœnitebat: eoque è medio ſublato, res perditas in integrum reſtitutum iri ſperabant: qui, vt progreſſu orationis dicemus, longè maiorũ & grauiorum malorũ cauſa fuit. Ita cum diuina Prouidentia conſilijs & actionibus humanis non ſuffragatur, malo & infelici exitu exterminantur. nam & prudentem conſilium, & virum fortem virtus deſtituit, & in contrarium conuertitur. Sed ad inſtitutum redeundum eſt.

Heu nihil inuitis fas quenquã fidere fatis.

DE CATELANORVM *defectione.*

Latini, qui Calliopoli erant, audita cęde Cæſaris primùm omnes oppidanos occiderũt: & mœnibus egregiè munitis, tutiſsimum

receptum

receptum habuerunt. Deinde ſuis militibus in duas partes diuiſis, vna parte triremes ſuas, quę octo erant, compleuerunt, eiſq; nauarchum Piringerium Tenzam præfecerunt, vt ex inſidijs accedentes & recedentes Romanorum onerarias in Helleſponti anguſtijs exceptarent: altera indutis armis, prædatum in Thraciæ perniciem exiuerunt, noctu atq; interdiu vaſtando.

Piringerius à Genuenſibus capitur.

Ac Piringerius Tenza cum ſua claſſe, prouidentia numinis exiguo tempore ſummum diſcrimen adijt. Nam cum imprudentes in XVI. Genuenſes naues, metu piratarū egregiè armatas, incidiſſent: partim demerſi, partim cęſi ſunt. Nauarchus verò Piringerius cum multis ſuorū captus, ſuis venditur.

Catelanorum trepidatio.

Verùm Catelani adeò ſubitò & claſſe, & magna parte ſuorum amiſſa, imminuta audacia, complures dies incerti euentus metu trepidè ſeſe intra mœnia cōtinuerūt. Nam & Maſſageras, quorū inimicitias in Aſiana militia paruis de cauſis ſuſceperant, occiſis etiam eorum compluribus: & Thracios milites, quorum agros & ædes paulò antè crebris incendijs impunè vaſtaſſent, nec vllam ſibi veniæ ſpem reliquiſſent, haud mediocriter pertimeſcebant. Quare ſe, nec ſi vellent, imperatoris pacem citra periculum expetituros. Illud autem terrorem eis maximum incutiebat, quòd Imperator Michael ipſos oppugnaturus, cum magnis copijs expectabatur. Igitur profunda foſſa circum vrbem, ex præda commeatu probè inſtructam, ducta, extructoq; vallo, ad obſidionem ſeſe parabant. Sed cum tempus tereretur, & Imperatoris aduentus differretur, ad alia conſilia ſe conuertunt. In eas enim anguſtias redacti, vt nec peregrè vſquam ſecuri viuere poſſent, ſed vndique vario periculorum terrore vrgerentur: malitioſo & Romanis pernicioſo conſilio, per legatos Turcarum in aduerſo littore habitantium opem implorant: & cum ipſi ter mille eſſent, quingentos ab illis accipiunt. nec multò pòſt, multi etiam transfugæ ſe ad illos contulerunt: cum quibus egreſſi, finitimos agros infeſtabant, & omnia armenta, equorum & boum & ouium greges vnà cum agricolis colligebant. Quæ cum nec Romani, nec eorum Imperatores ferre diutius poſſent, vtrique bello ſeſe parant.

DE PVGNA IMPERATORIS CVM *Catelanis, in Apris commiſſa.*

CAtelanis igitur & Turcis circa duo oppidula, Cypſella & Apros verſantibus, Imperator Michael cum Thracijs & Macedonicis, non Maſſagerarum copijs & Turcopulorum phalangibus ad Apros caſtrametatur. Erat autem illi Turcopuli mille, qui Sultanum Azatinem ad Romanos, vt antè diximus, profugum ſecuti erant: ſed cum illo ab Europæis Scythis, vt explicatum eſt, abducto, non abierant: ſed Romanorum conſuetudinem vnà cum religione & ſacro baptiſmate amplexi, inter Romanos militea numerabantur. Cum haud multis diebus elapſis, ſpeculatores hoſtium aduentum nunciarent: Imperator exercitum in armis eſſe, duces ac tribunos & centuriones aciem inſtruere iuſsit. Qui cum hoſtilem aciem tripartitò diſtributam viderent, idem & ipſi imitari, Turcopulos cum Meſſagetis in ſiniſtro, Macedonicos & Thracios delectos equites in dextro cornu collocarūt, reliquis cum peditatu in medio conſtitutis. Imperator verò circum ordines obequitans, ſuos ad fortiter pugnandū cohortabatur. Orto ſole, hoſtes ex aduerſo conſiſtunt. Turcis in vtroque cornu collocatis, Catelanis medium ob armorum grauitatem obtinentibus.

Maſſagetarum & Turcopulorum inſtante pugna ſucceſſio.

Enimuerò Maſſagetæ, qui iam olim defectionem parturiebant, quòd Romanorum moribus haud delectarentur, & iam occultè ab Europæia Scythia inuitabantur, dolum pugna illa ſubitò aperuerunt. Nam cum ſigna vtrinq; ceciniſſent, ſtatim inclinari ſeceſſerunt, nec Romanos adiuuantes, nec in hoſtem pugnātes. Idem & Turcopuli fecerunt, ſiue ex compoſito, ſiue conſilio proditionis extempore capto. id quod Romanos in ipſo diſcrimine ad extremum afflixit, & hoſtibus ſine labore victoriam peperit. Nam ea plaga præter omnem expectationē accepta, aciem ita perturbauit, tantumq; militibus terrorem intulit: quantū vehemens Aquilo naui onerariæ, in medio pelago, confractis rudentibus & velis, iamiam ſubmergendæ.

Fuga & cædes Romanorum.

Imperator autem cum aciem ſubitò turbari vidiſſet, & maximam partem fugam ſpectare, celeriter circumuectus, duces, tribunos, centuriones nominatim cum lachrymis inclamat, hortaturq; vt ſtent, nec ita temerè fortunas Romanorū prodant.

Michael imperator temerè in hoſtes inuectus, vix euadit.

At illis parū eius verba curantibus, & continenter fugientibus in tanta rerum deſperatione cum partem peditum maximam cædi & conculcari crudeliter videret, tēpus eſſe ſtatuit, quo pro ſubditis ſalute ſua neglecta manifeſtum periculum adiret, exercituum perfidiæ teſtem, & ad ſuos conuerſus, qui perpauci erant: Nunc, inquit, viri, tempus illud eſt, quo mors vita potior habeatur, & vita morte acerbior. His dictis, & diuina ope implorata, imperū in hoſtem facit: & nonnullis propugnatoribus occiſis, perruptaq; phalange, ipſe multis vnà cum equo telis confixus, nec tamen vulneratus, equo collapſo parum abfuit quin ab hoſtibus circundaretur: idq; factum eſſet, niſi quidam è ſatellitibus vita Imperatoris ſuæ prælata, equum illi ſuū dediſſet, quo impendens periculum fuga euitauit, Didymotichum ingreſſus: ibiq; à patre prolixè obiurgatus, quòd Imperator, non pro Imperij dignitate ſe geſsiſſet, ſua vita contempta, quam velut vltrò in tale diſcrimen conieciſſet. Alter verò ab hoſtibus conculcatus occubuit. Inde hoſtes ad perſequendos eos qui fugerant conuerſi, alios occiderunt, alios ceperūt: donec ſuperuentu noctis fatigati, à perſecutione deſtiterūt. Manè cadaueribus ſpoliatis, diuiſiſque manubijs, Thracios pagos impunè incurſabant, atq; vrebant.

Turci ad Catelanos deficiunt.

Non multis diebus pòſt, Turcopuli, quos diximus, ad Catelanos deficiūt: cupideq; accepti, in Chalelis turmam, popularium ſuorum ducis, referuntur.

DE INTESTINO CATELA-
norum ducum bello.

Recaforta.

NOn ita multò pôſt accidit, vt Pharenza Zymes, & Peringeriua Tenza, cum Recaforta duce ſuo grauiter diſsiderent: indignũ eſſe dicentes, ſe claris ortos natalibus, homini ignobili & ſordidæ fortunæ parêre. Ne aurem longũ ſaciam, diſceptatione litis armis permiſſa, Peringerius Tenza in pugna cadit: Pharenza autem Zymes ad Imperatorem Andronicũ fugit, & prçter ſpem ſplendidè excipitur, vt ei Magni Ducis titulus decerneretur, & Theodora neptis Imperaroris, vidua deſponderetur.

Peringerij cædes.

Pharenza Zymes.

Cæterùm cum Maſſagetæ clandeſtinas pactiones ad Scythas antè miſiſſenr, ſe cum omni familia ad eos remigraturos pollicentes: vbi iam vxores & liberoa ad ſe recepiſſent, Turcopuli vniuerſi in eos Hæmum tranſituros (qui limes eſt Romani & Bulgarici Imperij) vnà cum magna Catelanorum manu, circa radices montis facto impetu, paucis exceptis, funditùs deleuerunt. Nam cùm longo tempore Maſſagetarum commilitones fuiſſent, & in partitione manubiarũ haud paucis diſsidijs ortis, ſemper deteriorem partem accepiſſenr, nec ſe vlciſci (quippe imbecilliores) poſſent: occaſionem expectarunt, ira diſsimulata, quam nunc feliciter in illorum perniciem effuderunt. Atq; hæc hactenus.

Maſſagetæ a Turcis cæduntur.

DE IMPERATRICE
Irene.

AT Irene, Imperatoris Andronicici vxor ambitioſo ingenio mulier, ſuos liberos & poſteros per multas ætates Imperij Romani ſucceſsionem tenere, & immortalem ſui memoriam in poſterorum nominibus permanere cupiebat. &, quod inſolentius erat, non ratione monarchiæ, vt Romanis ab antiqua memoria receptum fuit, ſed Latino more, quiq; filio ſuas prouincias & vrbes aſsignare, quæ à patribus more plebeio ad filios & nepotes deſcenderent. Nam cùm Latina ſtirpe orta eſſet, nouũ etiam hunc morem, ab illis acceptum, ad Romanos transferre inſtituebat. Maximè autẽ ad eum conatum nouercali odio Michaelis Imperatoris impellebatur, ex Hungariæ regina procreari. Suprà enim diximus, Imperatorem ex ea ſuſcepiſſe Michaelem Imperatorem, & Cõſtantinum Deſpotam. Ex Irene verò hac Longobardica, filiam vnam Simonidem, quam antè diximus Crali Seruiæ regulo nuptum eſſe miſſam: filio verò tres, Ioannem, Thendorum, Demetrium, quos illa omnes deſignare Imperatores ſtudebat: qui ſecundum quidem locum à priuigno Michaele, tum dignitatis, tum diſtributionis Imperij tenerent: ſed ſui tamen iuris eſſent, & ipſi rerum ſuarum potirentur, nec vlli parêrent. Cùm igitur maritum intueretur, quippe à quo plus quàm coniugali amore diligeretur, ſe voti compotem futuram ſperabat: eiq; clàm noctu atque interdiu inſtabat, alterutrum conſecutura: vt vel Michaeli abrogaretur Imperiũ idq; inter ſuos filios diuideretur: vel hos illi participes & conſortes Imperij redderet. Reſpondente autem Imperatore, iſta ob vetuſtiſsima Romanorum inſtituta nequaquam poſſe fieri: illa ira inflammabatur: & varios erga maritũ geſtus præ ſe ferebat, nunc mœrens, ſeq; moriturã dicens, niſi filios viua Imperatoris inſignibus ornatos cerneret: nunc cum faſtu & delicijs marito obſequens, & veluti venalẽ ſui copiam faciens, ſi conſilium ſuum de filijs ratum facerer.

Andronicus muliercula importunitatem peroſus eam à ſe abire ſinit.

Andronici progenies.

Quç cùm ſæpè, nemine alio conſcio, fierent: ab Imperarore perpetuò ferri non poterant. Itaque ardor ille amoris iam paulatim langueſcebat: & acris contentio, ſed pleriſq; ignota, ſuccedebat. Tandem etiam eiuſdẽ lecti ſocietatem peroſua eſt. Proinde mulier præter expectationem ſpe ſua fruſtrata, hoſtili in maritũ odio exarſit, vlciſci quidem, illum cupiens: ſed cùm id non poſſet, Theſſalonicam abijt, Imperatore nõ admodum volẽte: quippe qui vereretur, ne domeſtica incommoda vulgò innoteſcerent.

Irene Theſſalonicam abit, et maritum traducit.

Illa verò vt maiore probro Imperatorem afficeret, & publica & occulta Imperatoris crimina traducebat: id ſolum cauens, ne in publico & pro concione illa reſerret: auribus verò & virorũ & mulierum, quibus fidebat, ſine vlla verecundia illa inſuſurrabat, cùm alioqui magnam grauitatem ſimularet. Indignabatur, inſaniebat, lenitatem illius deſpiciebat, neq; Deum timens, neq; homines verens, multa naturæ & coniugis & ſuæ arcana audax atq; impudẽs mulier retegebat, quæ vel impudiciſsimum ſcortum ſine rubore haud diceret. Nunc apud alios atq; alios monachos pro libidine ſua maritum accuſabat: nunc apud nobiles matronas, à quib. adibatur, eadem & plurs recenſebar. Nunc ad Cralẽ Seruiæ regulum, generum ſu::m, ea ſcribebat, quæ vel dicere nefas eſt, quauis ratione dignitatẽ & modeſtiam ſuam aſſerendo, maritum verò omnibus contumelijs afficiendo. Nihil enim concitatius eſt muliebri animo, nihil æquè promptũ ad probabiles calumnias ſtruendas, & ſua mala in inſontes cõferenda. Cùm inuiſa eſt mulier, ſe odiſſe ait: cùm amat, amari: cùm furatur, ſe compilari queritur: ac expeti quidẽ ſe profitetur, ſed ea eſſe modeſtia vt amatorem execretur. & huiuſmodi rebus gloriari & ſuperbire nõ dubitat, nihil verita ne coarguatur: ſed cũ talia facilè exagitari poſſe, & iucunda petulantiũ hominum auribus eſſe norit, tintinabulo ſonantiorem linguã exerit, audacterq; peierat, cœlumq; terræ miſcet. quòd ſi nobilitate & potentia eminet, quç quouis modo cognitioni veritatis obſtant, tum propitio Deo eſt opus, & magno mari ad eluendas contumelias & calumnias ei miſero, contra quem improba linguam ſuã exacuit. At Imperator, miti vir ingenio, alioqui cùm linguã ipſius, tum verò illud etiam metuens, ne generum ſuum Seruiæ principem Cralem ad bellum Romanis inferendum cõcitaret: quouis modo illam placabat, & poſtulationibus eius tum publicis tum priuatis de rebus locũ dabat: & plus ei poteſtatis impertiebat, quàm dominç conueniret, vt offenſæ quç interceſſerant, laterent. Illa verò cum ea quæ ſola pro filijs contra officium

Andronici lenitas erga Irenem.

petierat,

petierat, deſperaſſet, quicquid ad priuatã ſuam potentiam ſpectaret, meditabatur.

Athenienſium dux Irenes petitionem repudiat.

Cùm igitur audiuiſſet, ducem Athenienſem habere filiam virginem: per legatos petit, vt ea filio ſuo Theodoro deſpondeatur, ijs conditionibus, vt ipſa hinc, ille inde Pelaſgorum & Theſſalorum principi bellũ inferrent: nec prius deſiſterent, quàm eum profligaſſent, eiuſq; ditionem Theodoro filio ipſius traderẽt, vt priuatum & perpetuum principatum haberet.

Spinula ſocer Theodori Palæologi.

Sed ea ſpe fruſtrata, illum cum pecunia maxima in patriam ſuam Longobardiam mittit, vt filiam Spinulæ cuiuſdam, nõ magnæ autoritatis aut nobilitatis viri, vxorem duceret. Latinis enim nobilibus haud ferè ſtudio eſt, cum Romanis imò ne cum ipſis quidem Imperatoribus iungere affinitates. Nã nec ipſa, ſi illuſtri genere nata fuiſſet, Romano facile innupſiſſet.

Marchionum dignitas.

Erat enim è Marchionum familia oriunda, qui non clari ſunt apud Latinos: ſed eum dignitatis gradum retinent, quem apud Romanos is qui vexillum Imperatorium geſtat.

Dignitatũ & titulorum mutatio.

Vt autẽ dilucidiora fiant ea quæ narranda reſtant, pluribus eſt agendum. Cum ſumma rerum ad Romanos deuolueretur, potentia vrbis ipſos propè cœlos attingebat. Eorum enim Conſules & Dictatores alij Africã & Libyam, alij Gallias & Hiſpanias, alij pleraſq; Aſiæ & Europæ prouincias ſubegerunt, vſq; ad Tanaim & Gades. Actum ſeruili conditione alij aliunde Romam indies confluebant, Duces, Satrapę, Reges, principes vrbium & prouinciarum: alij vt Cæſaribus & Auguſtis innoteſcerent, alij vt dignitatis locum aliquem in Cęſareo ſenatu impetrarent. Accedebant & alij viri clari & nobiles, vt honoris cauſa ciuium Romanorũ ius & nomen conſequerentur: quemadmodum Ioſephus Hebręus Flauij, & Ptolemæus præſtantiſsimus aſtronomus Claudij prænomen hac ratione aſſumpſerunt. Ac olim principes Parthici, Perſici, & alij vndecunq; orti, alij alijs nominibus appellati ſunt: Magni autem Conſtantini temporibus Roſsicus locum & dignitatem dapiferi: Peloponeſiacus, Principis: Atticæ & Athenarum, Magni Ducis, Bœotiæ & Thebarum, Magni Primicerij: magnæ verò inſulæ Siciliæ, Regis: alij deniq; alia nomina obtinuerunt. Quorſum enim ea ſingula recenſere attinet, quorũ memoriam tempus obruit, atq; alia prorſus texit & aboleuit, alia nec coniecturis indaganda reliquit? Neque enim eadem illorum ratio fuit olim, quæ nunc apud quoſq; eſt: ſed velut illa dignitatum nomina ad poſteros propagare licitum fuit, ſic etiam ſunt quæ licet vetuſtate nonnihil corrupta, tamen obſcurè veritatem ſubindicent.

Primicerius.

Nam Bœotiæ Thebarum principem pro Magno Primicerio Megan Kyrion nunc appellant, à prima ſyllaba occaſione ſumpta: Attice item & Athenarum Ducem: pro Magno duce, nunc Ducem vocant. Vt autem ad propoſitum reuertamur, illis temporibus etiã prouinciæ illius Dux Marchionis dignitatem obtinuit, exiguam ſanè, & prouinciæ parem. Sita autẽ eſt ea prouincia intra Alpes & inferiorem Iberiam, quæ Marchioni obtigit: perpetuo munere attributo, vt nouo Imperatori vexillum præferat. Sed illuc rèdeo. Theodorum alterum ſuum filiũ Irene Imperatrix ſic illuc miſit, ne ipſe & eius poſteri apud Romanos priuigno ipſius Imperatori ſeruirẽt. Maluit enim, vt Latinorum ibi religionem coleret, & peregrè minore dignitate eſſet, quàm vt domi illuſtris inuiſo priuigno, eiuſq; poſteritas illius poſteritati ſeruiret: vnà verò etiã aceruos Romanæ pecuniæ miſit. Atq; ita incitatã ſuam cupiditate, marito aduerſata, in vno ſaltem filio Theodoro Marchione expleuit. Cæterùm primum filium Ioannem & ipſum prius ſtuduerat ad externum coniugium ablegare, & maximos ſumptus fecit vt eum Ætolorũ & Acarnanum & Epiri totius principem efficeret. Sed nullos id conſilium ſucceſſus habuit.

Ioannes Palæologus Nicephori cuiuſdam filiam ducit.

Quare cùm rem alia via aggrederetur, Imperator conatus illius anteuertit, ſe quoq; parentẽ eſſe dicens: & prætereà quòd non minus quàm mater filium curaret, etiam autoritate antecellere: nec eſſe quicquam quod obſtaret, quò minus patris voluntas potius quàm matris de filio rata haberetur. Erat autem tum procurator negociorũ Imperij vir prudens, & ob induſtriã & Reipub. gerendæ ſcientiam Imperatori charus, vnde & autoritate & opibus pollebat, Nicephorus Caniclij præfectus. Is blandis ſermonibus atq; obſequijs, lenitate Imperatoris conciliata, petit & accipit generũ filium eius Ioannem, indignante quidem & refragante Imperatrice, ſed tamẽ accipit. Verùm affinitas illius non diuturnũ fructũ tulit, nec is qui eã iunxerat, nec is cum quo iuncta fuerat. Nam priuſquã integri anni quatuor elaberẽtur, Ioannes matre, ſocero, vxore ſuperſtitibus, Theſſalonicæ orbus liberis decedit. Cùm autem etiã hanc Imperatricis ſpem tempus prorſus abſorpſiſſet, nihil quo ſe conſolaretur reliquũ fuit, præter Cralænam filiam, & Demetrium filium. Tantam quidem pecuniã Crali genero partim miſit, partim Theſſalonicã accerſito dedit, quanta vel c triremes in perpetuum Romanorũ præſidium inſtrui poſſent.

Irenes profuſiones in Cralem.

Et quorſum attinet, quę noua cõmenta & prius inaudita intempeſtiua mulieris ambitio excogitarit, commemorare? Nam cùm ſuam filiam Imperatorijs inſignibus ornare vellet, vt ne quid ei deeſſet earũ rerũ, quibus Imperatrices Romanorum inſtitutis ornandas eſſe viſum eſt, nec aliter voti compos fieri poſſet: calyptrã precioſis gemmis & margaritis capiti Cralis prius impoſuit, Imperatoria nõ multò inferiorẽ: atq; inde auſpicata, priore ſubinde precioſiorẽ quotannis illi miſit. Immenſa verò precia ſplendoremq; veſtium, quibus & generum & filiam donabat, quis enumeret? aut imperatoria ornamenta, quæ Romanis erepta in Cralem Seruiũ, ſimul & lenitati Imperatoris illudens, & ſuam libidinẽ explens, conferebat? Ea verò erat, ſi ſcum Imperatoriũ in liberûm ſuorũ, præſertim Cralænæ ſinũ exhaurire: è qua nepotes ſe viſuram cùm ſperaret, tempus illud occupans, theſauros illis reponebat, quibus tandem per occaſionem, Romanam imbecillitatem inuaderent, & imperium, quod votibus Romania non ſortiti eſſent, iiſdem inuitis

» eriperent. Verùm non animadnertit, ſe humana » cum animo ſuo conſilia agitaſſe: Deũ verò nun- » quam in conſilium adhibuiſſe, cuius inimicitias » quiuis ſuſcipiat, qui homo cùm ſit, faſtu animi » conditionis humanæ modũ excedit, ſuorumq́; cnnſiliorum & actionum exitum & ſucceſſum ad Deum non refert. Ecce enim, hęc Imperatrix Irene, magna ſpe in liberis ſuis collocata, humana prudentia ſine Deo res adminiſtrabat, & Romanas opes in Romanorum hoſtes erogabat. Res autem non ex illius ſententia ſuccedebant, ſed inanes illius conatus arguebant: diuino vtiq; iudicio labefactatos. Crales enim quadragenario maior, cum puella octo annos nata congreſſus, matricē eius læſit, vt fœtum nullum edere poſſet. Igitur inquieta mulier etiam hac ſpe fruſtrata, ad aliam ſe conuertit: & Crali multis atque innumerabilibus donis perſuadet, deſperato iam è coniuge hærede, vt alterum è Cralænæ fratribus Triballorum principatus hæredem inſtitueret. Hi Demetrius erant & Theodotus Marchio: quorum alter nondũ ex ephebis exceſſerat, alter in Longobardia iam etiam liberos ſuſceperat: quò à matre, vt generis reliquię extarent, miſſus fuerat. Ac primùm Demetrium cum magnis opũ delicijs & faſtu ad Cralem mittit, qui ſucceſſor (vt diximus) principatus deſignaretur: qui quamuis humaniter, ab illo ſuſceptus, tamē aſperitate loci offenſus, diutius ibi manere noluit. Eò igitur mater paulò pòſt reuerſo, alterũ è Longobardia filiũ Theodorum Marchionem accerſit, qui raſam barbā afferebat: eodemq́; modo & illum, quò Seruiani principatus ſucceſſor eſſet, ablegauit. Cæterùm ne hic quidē benignè & ipſe acceptus, inſolitam loci aſperitatē diutius ferre potuit: ſed ad ſalutandam matrem, præter ſpem omni ſpe deſtitutam, reuerſus, in Longobardiam ad vxorem ſuam redijt. Atque hæc his temporibus ad hunc modum ſe habuerunt. Quæ verò conſecuta ſunt, deinceps exponentur: nunc ad Catelanos redeundum.

Simonidis vterus 8. annos natæ à marito corrumpitur.

DENVO DE CATELANIS.

Catelani è Thracia in Macedoniam tranſeunt.

HI enim poſt Aprinum prælium & victoria, & Turcopulorum (qui à Romanis, vt diximus, ad ipſos defecerant) ſocietate elati, crebris excurſionibus & impreſsionibus omnia & maritima & mediterranea loca vſque ad Maroneam, Rhodopen & Byziam vaſta ac deſerta reddiderunt. Deinde commeatu deſtituti, vlterius progredi obuia quæq; prædando ſtatuerunt, donec ſufficientem & ſtabilem ſedem inueniſſent. Itaq; montanis Rhodopes ad mare vergentibus ſuperatis, crebriſq́; ſpolijs locupletati, impunè progrediuntur. Erant autem Turci pedites & equites amplius bis mille, Catelani amplius quinque millia. Autumno iam ferè medio exacto, ſub Arcturi exortũ, commeatum ad hybernandum parati, in Macedonicos pagos impetum faciunt: ibiq́; ferè omnibus ſubactis, onuſtiq́; præda, iuxta Caſſandriam caſtrametantur: quæ vrbs olim illuſtris, nunc habitatoribus vacua eſt. Verùm ager in circuitu illius ad hybernandum aptus, ab errabundo, vt diximus, Catelanorũ exercitu occupatur. Eſt enim promontoriũ in mare propēdens, finibus vtrinque non paruis circundatum, quibus hyberno tempore copia niuis excutitur. Ineunte vere illinc digreſsi, Macedonicas vrbes inuadunt, inter quas ſumma ſpei erat Theſſalonica. Putabāt enim, ſi hac, in primis & ampla, & diuitijs referta, præſertim cùm & Imperatrix Irene & regina Maria ibi degerent, potirētur, nihil obſtiturum quin huius vrbis opportunitate vſi, totiua Macedoniæ dominatæ occuparent. Sed Imperator illorum inſtituto anteuertit. In primis enim longum murum ad Chriſtopolin à mari vſq; ad vicini montis cacumen extruit, vt locus is ſe inuito prorſus inacceſſus eſſet ijs qui vel è Thracia in Macedoniam, vel è Macedonia in Thraciam iter haberent. Deinde cùm didiciſſet, primo vere Catelanorum in Macedoniam & Macedonicas vrbes impreſsionem, in expectatione eſſe: duces rei militaris non imperitos ad eligendos è Macedonia milites ablegauit, qui defendēdia contra hoſtilē obſidionē vrbibus pares eſſent, & iuſtum è ſuburbanis locis commeatũ in eas comportarent: cæteraq́; omnia prouiderent, ne oppugnationis tempore intus fame, grauiore hoſte, premerentur. Cæterùm hoſtes vere iam facto, relicta Caſſandria, partim proximè Theſſalonicæ ſuburbia, ſtatiua habuerũt: partim prędarum exiuerunt. Sed cum totam prouinciam cultoribus & pecore vacuam, vrbes verò multis armis firmatas conſpexiſſent: in Thraciam redire ſtatuerunt. neq; enim ſe poſſe fruſtrà ibi deſidère. Nam ſi commeatu deſtituerentur, qui tot equos, tot captiuos adducerent, cùm ipſi VIII. millibus haud pauciores eſſent: exitium haud dubium à fame imminere. Sed priuſquam conſilium illud vulgaretur, è captiuo quodam audiunt, viam ſibi in Thraciam nō patère, propter longum illum murum recens ad Chriſtopolin extructum. Ea res præter omnē expectationem audita, perculit illos, & conſilij prorſus inopes reddidit: eoq́; redegit, vt quò ſe verterent, neſcirent, cum & munitione illa arcerentur: & timerent ne Macedoniæ finitimi populi, Illyrij, Triballi, Acarnanes & Theſſali, ſuas quouis irruptiones veriti, & alij alios cohortati, omnes vires coniungerent: atq; ipſi circumuenti, ſpe omni fugæ adempta, funditùs delerentur. Quare, vt in neceſsitatis articulo, conſiliũ furori quàm audaciæ ſimilius ceperunt: vt omni mora ſublata, primo quoq; tempore vltrà progredientes, vel vbertate Theſſaliæ, vel vlteriore aliqua quæ ad Peloponeſum vſq; ſunt, prouincia occupata, diuturnos errores finirent: aut ſi hoc non ſucceſſiſſet, cum aliqua maritima gēte factis inducijs, liberum in ſua reditum haberent. Relicta igitur Theſſalonica, tertio die ad Theſſalicos montes peruenerunt, Olympum, Oſſam, & Pelium: iuxta quos caſtris poſitis, & agro vaſtato, abundè omnia quæ ad ſuſtentandam vitam neceſſaria ſunt, parauerũt. Sed illud penè me præterierat, quod, vt hiſtoriæ ſeries ſequetur, explicandũ eſt.

Catelani Macedoniæ excluduntur.

Chriſtopolitanus murus.

Præſidia vrbibus impoſita.

Caſſandria.

Catelani Theſſaliã petunt.

DE CATELANORVM ET *Turcorum diuiſione.*

IN Latinorum exercitu etiam Turcorum tria millia fuerunt: quorum mille & centum eos fuiſſe diximus, qui cum Meleco poſt Azatinis ad Scythas fugam remanſerunt, & ſacro baptiſmate initiati, & in Romanos legiones relati, & liberorum ſucceſsionibus aucti, pòſt, committenda ad Apros pugna, ad Catelanos defecerant. maior verò pars ex Aſia cum Chalele, à Catelanis in auxilium euocata erat. Cum autem Catelani Theſſalonicam inuaſuri eſſent, Turci tumultuari cœperunt, quòd familiaritatem illorum ſuſpectam haberent, nec ſibi tutam arbitrarentur. Turcorum igitur duces Melecus & Chalel, cum Catelanorum duce congreſsi, verba fecerunt de pacata diſceſsione. Qui cum poſtulatis illorum haud cunctanter annuiſſet (neque enim ipſis iam, cum à Romanis digreſsi eſſent, Turcorum auxilia neceſſaria erant) cupidè diſceſſerunt: & captiuos & omnem prædam, pro ratione & numero vtriuſque partis, partiti. Sed res Turcorum pluribus explicandæ, nunc differantur.

DE CATELANIS SOLIS.

Catelani Theſſaliã vaſtant.

CAtelani aũt, Turcis iam digreſſus, ad montes Olympum & Oſſam, vt diximus hybernabant. Verno autem tempore montium cacuminibus & conuallibus, quæ Tempe vocantur, ſuperatis, ante æſtatem in Theſſalicam planiciẽ irrumpunt. Vbi cum ſolum bonum & pingue inueniſſent, totum ibi annum exegerunt, agris vrendis, & omnibus ijs quæ extra mœnia erant vaſtandis, reſiſtente nemine. Tum enim res Theſſalorum infirmæ erant, ob immaturam principis ætatem magnarum rerum imperiti, & diuturno morbo conflictantis, & iamiam morituri: cũ quidem maiorum ſucceſsio, & Sebaſtocratorum principatus in eo defiturus eſſet. Vxorem duxerat paulò antè Irenen, notham Imperatoris Andronici filiam: ex eaq; nullum ſuſceperat, cui relinqueret principatum. Ob hæc perturbatus illius regni ſtatus fuit, & grauiora timebãtur, quòd incertũ eſſet, adhuc, quis id occuparet. Proinde cum princeps extremo morbo laboraret, & hoſtes flammæ inſtar prouinciam peruagarentur atq; abſumerent: procerum Senatus cenſuit, eos donis illiciendos, & ducum voluntates largitionibus redimendas, priuſquam illa iure belli raperent: ductoreſq; promittendos, qui eos in Achaiam & Bœotiam, prouinciam amœnam & frugiferam, & ad habitandum aptiſsimam, perducerent. Quòd ſi auxilijs eſſet opus, ea quoq; alacriter daturos, & per omnem ætatem amicos illorum futuros eſſe. Hæc Latini etiam auidè acceperunt: quòd, ſi Martis aleam experirentur, & regio vaſtãda eſſet, & opes atterendæ, & ex magna copia magna inopia pertimeſcẽda, quæ res ipſis curæ in primis eſſet. Deinde penes quem victoria futura eſſet, præter Deum, prorſum ſcire neminem. Nam quamuis pleriq; euentus ab hominibus ex æquo ſperentur; nihilo tamen minorem illis victoriæ quàm ſibi ſpem eſſe propoſitam, incerto vtrinq; exitu. Nam & montiũ faucibus, quibus natura regionem vndiq; muniſſet, habitatores tutos & fretos eſſe, & caſtella in altis ſita montibus oppugnari nõ poſſe, Quare vtcunq; eueniret, ambiguum fore euentũ ſibi in alieno ſolo oberrantibus, & tam longè à patria remotis. Abſurdiſsimum igitur fore, cum pecunia dextras abſq; labore implere liceret: ea occaſione ſpreta, magna pericula incerta ſpe ſubire. His illi rationibus adducti, pacem cum Theſſalis, quibus dixi conditionibus, pepigerunt: & veris initio, & ductoribus & pecunijs acceptis, ac montibus qui poſt Theſſaliam ſunt, & Thermopylis ſuperatis, iuxta Locridem & Cephiſum flumen caſtra ponunt: qui è monte Parnaſſo erumpens, & verſus ortum profluens, à Septentrione Locros Opuntios & Epicnemidios, verſus Auſtrum & meridiem mediterranea totius Achaiæ & Bœotiæ habet: & cum maximus ſit, vſque ad Lebadiam & Haliartum indiuiſus manet: inde in duos amnes diſtractus, Aſopo & Iſmeno ſuum nomen commutat: quorum ille Atticam vſque ad mare ſecat. hic iuxta Aulidem (vbi olim Græcos heroes Troiam petituros appuliſſe, & ſtatiua habuiſſe ferunt) Euboicum mare influit. Cum autem Thebarum & Athenarum princeps, & totius tractus illius dominus, quem magnum Primicerium, corrupta verò voce magnũ Dominum appellari diximus, hoſtiũ aduentum didiciſſet, Catelanis tranſitum petentibus, vt per eius ditionem quo vellent abire liceret, dare noluit: ſed non paruo cum faſtu & deriſu, vt nõ magnoperè curandos contempſit, cum ſuas vires per autumnum & hyemem vſq; ad ver collegiſſet. Parabant ſeſe & Catelani, vt aut ſtatim morituri, aut victuri cum gloria.

Theſſalia poſtremus princeps.

Theſſali Catelanos in Bœotiã traducũt.

Cephiſus fluuius.

Athenarũ ducis ſuperbia.

DE BOETICO PRAELIO.

CVm autem ver ſuperueniſſet, Catelani Cephiſo ſuperato, circa Bœotiam nõ procul à flumine caſtris poſitis, hoſtẽ expectabant. erant autem equites eorum ter mille & quingenti, peditum quatuor millia: in quos multi etiam è captiuis ob ſagittandi peritiam relati erant. Hoſtiũ aduentum iamiam expectantes, omnem illam terram arant, vbi pugnam committere decreuerant: deinde obducto vallo, & foſsis è fluuio ductis, totam planiciem ita irrigant, vt ſtagnaret, & greſſum equorum luti profunditas adeò impediret, vt ægrè loco moueri poſſent. Vere medio & regionis princeps cum magno exercitu aderat, coacto è delectis Athenienſibus, Thebanis, Platæenſibus, Locrenſibus, Phocenſibus & Megarenſibus. Equitũ erant ſex millia & quadringẽti, peditum amplius octo millia: opinio vero & arrogantia principis ingens. Sperabat enim ſe non Catelanos tantum ſtatim deleturum, ſed etiam prouincias & vrbes omnes ordine Byzantium vſq; occupaturum. Quod longè aliter euenit. Nam dum ſuis viribus, & nõ diuino auxilio rerum exitum metitur, paulo momẽto riſu hoſtium exponitur. Nam cum planiciem multo gramine virentem conſpexiſſet, nihil eorũ quæ

Catelanorum mirũ ſtratagema.

Athenienſis ducis atrox clamor.

acta erant ſuſpicatus, cohortatus ſuos & vociferans, cum omnibus equitibus contra hoſtes fertur, qui extra campum immori in procinctu ſtabant, eius impetum expectantes. ſed priuſquam ad mediam planiciem peruenirent, equi veluti firmis vinculis impediti, madefacta terra ad audaciorem greſſum ſubſidente, partim vnà cum equitibus in luto volutantur, partim ijs excuſſis temerè in campo feruntur, partim pedibus demerſis ordine aſtabant, equites veluti ſtatuas ſuſtinentes. Quibus rebus Catelani animati, omni telorum genere circumuentos illos omnes internecione deleuerunt: atque cum equitatu vſque ad Thebas & Athenas fugientes perſecuti, ipſas vrbes ex improuiſo aggreſsi, cum opibus, vxoribus & liberis facilimè cæperunt. Sic velut in aleæ ludo principatu ſubito potiti Catelani, & diuturnum errorem finiuerunt, & ſuæ ditionis terminos in hunc vſq; diem paulatim proferre non deſiſtunt. Atque ita cum Catelanis actum eſt.

Catelani Thebis & Athenis potiuntur.

DE TVRCORVM IN DVAS *factiones diuiſione.*

Melecus cum ſuis Turcis ad Cralem abit.

TVrci autem cum à Catelanis diſceſsiſſent, in duas partes diuiduntur, alteri Chalelé, alteri Melecum ſecuti. Melecus cum ſuis primùm ſacro baptiſmate initiatus, cum deinde magnis etiam ſtipendijs ab Imperatore acceptis, & fidem illi datam fregiſſet, & religionis inſtituta & leges violaſſet, & ad Romanorum hoſtes deſeciſſet: prorſus deſperata Romanorũ amicitia, ad Cralem Seruiæ principem, à quo accerſebatur, ſe conferre maluit, quàm in conſpectum Romanorum venire. Quare M. eius equites & D. pedites Crali omnes equos & arma tradere iuſsi ſunt, & priuatam vitam agere: nec arma niſi belli tempore ſumentes, cum & quàm multos ipſe impetaſſet, Triballorum exercitum ſequi. Chalel verò cum CCC & M. equitibus, & DCCC peditibus in Macedonia ſubſtitit, ac duabus condirionibus cum Romanis pacem facere voluit: vt & Chriſtopolitanas anguſtias tranſire ſineretur, & Romanis nauibus cum omnibus quas haberet manubijs, per Helleſpontium fretum in partiam perduceretur. Imperator hac legatione audita, & quantam Romanis prouincijs perniciem attuliſſent recordatus, & quàm primùm illos tanquam graue onus excutere cupiens: præſtanti duce Sennacherib magno Stratopedarcha cum tribus equitum millibus miſſo, è Macedonia in Thraciam illos vſq; ad Helleſpontum perduxit. Ibi cum Romani duces & milites multitudinem equorum, pecuniarum & omnis generis manubiarum vidiſſent, quas è Romanis prouincijs hoſtes in Aſiam tranſportaturi eſſent: indignum rati ſunt, ſe volentibus id fieri. Siue igitur Romanorum miſerti, ſiue ſpe prædæ & diuitiarum illecti, ea conſilia cœperũt, quæ à pactis & conuentis abhorrerent, nec nauibus datis quibus tranſportarentur, & noctu illos aggredi ſtatuerunt. Quod cum Turcos nõ latuiſſet, loco mutato, ad Romanorũ impetum

Chalel reditum in Aſiam ab imperatore impetrat.

Romani Turcis fidem frangunt.

tolerandum ſe pararunt: ac potius viciſſo quodam caſtello properè occupato, ad bella & pugnas è loco munitiore gerenda ſe armabant. Id facinus, Romanorum conſilium turbauit, & quàm longiſsimè caſtra abducere coegit: donec Imperatorem etiam, quid actum eſſet, certiorem reddidiſſent. Proinde non parua mora interceſsit, neſcio qua Romanorum principum conſuetudine, res quæ feſtinationem poſtulét, ſegniter adminiſtrandi. Quæ cum Barbaris non negligere liceret, miſsis nuncijs breui tempore magna populatium ſuorum auxilia accerſiuerunt. Proinde excurrentes alias alibi, ſubitis & inexpectatis excurſionibus agros vaſtabant. Romani autem duces ita ſe deſidere, & prouinciæ vaſtationem cernere, abſurdiſsimum eſſe iudicabant. Quamobrem priuſquam hoſtium audacia creſceret, & Romanorum vires magis attererentur, Imperatorem Michaelem, omnibus copijs coactis, ad caſtellum oppugnandum, & delendos Barbaros, euocandum eſſe cenſuerunt. Quo facto, duces & milites omnes, atque adeò agricolæ etiam, cum palis & ligonibus ad Imperatorem conuenerunt. Nec enim tam gerendum bellum, quàm ad hoſtes cum ipſo caſtello euertendos, accedebant.

Turci caſtellum occupant. & auxilia accerſunt.

Romanorum ſtulta confidentia.

DE MICHAELIS IMPERATORIS *& Turcorum pugna in Cherſoneſo.*

IMperator igitur cum ducibus, militibus, ruſticis náque & circumforanea turba aduentat, qui quidem omnes eum haud inuiti ſequebantur: cum plerique ex imperitia tantùm emolumenta victoriæ reputarent, quibus verò ea periculis conſtarent obliuiſcerentur. Quantum autem hoſtes ad pericula neceſſaria ſe confirmabant, quod & in hoſtili terra concluſi, & numero longè inferiores eſſent: eò Romani contemptius neglectáque militari diſciplina procedebant, propterea quòd numero & armis hoſtes longè ſuperarent. non vtique reputantes, “nihil in mundo eſſe firmum & tutum, ſed res “humanas (vt ait Plato) ludibrium eſſe Dei, ſur- “ſúmque ac deorſum temerè ferri omnia, incer- “tóque curſu huc & illuc vagari. Hoſtes verò qui antè Romanos vel è ſola fama timebant, & ipſi ſeſe inter mortuos potius quàm viuentes numerabant: cum eorum confuſionem temeritatémque cernerent, longè alacriores ad pugnam facti, omnes opes, mulieres, cæteráque ad inſtans prælium inutilia intra munitiones diligentiſsimè præparatas cuſtodiarunt: ipſi verò cum delectis & probè armatis equitibus non amplius DCC, ad Imperatorium vexillum excurrunt, nec in tuto loco poſitum, nec iuſtis viribus & ea qua oportebat diſciplina cuſtoditum. Ad hanc tam ſubitam excurſionem hoſtium Romanis territis: principiò ruſticana illa & circumforanea turba effuſè fugere cœpit. Deinde alij atque alij paulatim ſe ſubducere: denique conuerſi omnes, abſque bellico ſtrepitu trepidè fugere cœperunt. Cum autem imperator in aciem reuocare milites vellet, neminem inuenit qui

audire

audire vellet: ac defatigatus eadem via & ipſe abijt, mœſtus & lachrymis oppletus, pœnam hanc diuinitùs ob vetera & recentia delicta euidentem exiſtimans. At plerique duces, confuſæ fugæ verecundia ad tempus reſiſtebant, & Barbarorum arma in ſe conuertebant, ac veluti reprimebant, ne Romanos fugientes perſequerentur, aut ipſum Imperatorem. Tandem

Ornamenta Imperij ludibria hoſtium.

hoſtibus omnibus congregatis circumuenti, & deditione facta, in vincula coniecti ſunt: pecunia verò Imperatoria in prædam Turcis ceſsit, & quicquid inſignium Imperij in tentorio Imperatoris fuit, item calyptra Imperatoria, de more gemmis & margaritarum nodis ornata, qua Chalelem capiti ſuo impoſita falſis dicterijs Imperatorem inceſsiſſe ferunt.

ATHANASII E PATRIARchico ſolio deſcenſus.

SVb hoc tempus etiam patriarcha Athanaſius, recuſato ſolio, in ſellis ſuis ad Xerolophum quieuit. In cauſa hoc erat. Quidem illi infenſiſsimi, cum eum tamdiu patriarcha ſpecula

Calumnia in patriarcham.

potiri cernere non poſſent (octauus enim annus agebatur, ex quo denuò ſedem receperat) inſidias illi atroces & impietatis plenas comparát. Nam cum etiam munere ſuo fungens adhuc, in Xerolophi cellis plerunq; verſaretur: è patriarchico ſolio ſcabellum furati, Chriſti ſeruatoris, & altera ex parte Imperatoris Andronici Imaginem, frenos in ore gerentis, quos Arſenius vt ſeſſor equi moderaretur, in eo depingunt: itaq; depictum ibi reponunt, vbi prius fuerat. Deinde quidam eam fabulam præter expectationem conſpicati vulgant, & patriarcham apud Imperatorem impietatis reum agunt. At ille calumniatores acceſſit, eóſque, vt quos impiè nefandæque illius fabulæ autores eſſe minimè dubitaret, in grauiſsimum & perpetuum carcerem compingit. Patriarcha verò indignatus, quòd non grauius mulctati eſſent, patriarchicæ ſedi ſtatim renunciauit.

DE NIPHONE PATRIACHA.

Epiſcopus quæſtor et amator.

INterim duobus annis elapſis, Nipho Cyzici metropolitanus, pontificibus Imperatoris voluntati obſecutis, ad patriarchatum accerſitur. Erat autem ille vir Græcarum literarum planè rudis, ſacrarum etiam ferè, vt qui ſua manu nec elementa literarum ſciret pingere. Nam ea doctrina vix extremo digito deguſtata, ingenio contentus fuit. cuius felicitati & excellentiæ, ſi etiam doctrinæ eruditionem adiunxiſſet, inter ſapientiſsimos numerari potuiſſet. Sed diuitiarum amor, externiq; ſplendoris & gloriæ intempeſtiuum deſiderium, omnes naturæ dotes ad ſe retraxerſit, & omnia eius nocturna diurnáque ſtudia ſibi vendicarunt. Itaque rei familiaris peritiſsimus fuit: ſuo tempore agros colere, plantare arbores, curare vineas, omnis generis ædificia extruere, denique quicquid granaria, quicquid cellas vinarias implet, quicquid loculos diſtendit, & quotannis aceruos auget, ſolertiſsimè proſpiciebat. Omittò veſtium ſplendorem, & ferocium atque altorum equorum armenta, menſarúmque delicias quæ neque craſſos humores gignerent, neque bonum faciei colorem corrumperent. Nam & gynæconitidi partem occupationum ſuarum tribuebat, idque non obiter, ſed ſeriò, & ineuitabili quadam neceſsitate. Qui mores eum pòſt impulerunt, vt curam & adminiſtrationem muliebrium rerum & poſſeſsionum (de ædibus binis Veſtalium virginum loquor, Perzenis & Cratæis) ſuſciperet: ſimul vt aliquid de reditibus per cauſam ædificiorum ſubtraheret, ſimul vt ſæpius ibi verſandi occaſionem haberet: moribus elatis & delicatis. Hic quoſcunque vel ingenio, vel quauis

Adulator & calumniator antiquus.

earum artium quæ vel publicè omnibus, vel priuatim Imperatoribus placerent, præſtare cerneret, eorum ſe palàm amicum ſimulabat: clàm verò oderat, & inuidebat omnibus: & aliàs alios occultè criminando, Imperatoris animum ab illis alienare ſtudebat. In quo Libycum ſerpentem imitabatur. Aiunt enim ſerpentem naſci in Africa, viperæ non abſimilem, qui multa arena obrutus, ore & lingua tantum exerta, prætereuntes inexpectato mulctet interitu. Vnum ta-

Arſeniatarum reſtitutio.

men Imperatori rectum conſilium dare viſus eſt, idque non tam ſua voluntate, quàm vt vehementi Imperatoris deſiderio comitem ac miniſtrum ſe præberet: adiuuitq;, vt Arſeniatæ prorſus à Catholica eccleſia vanitate opinionum auulſi reciperentur, ne ſpirituali morte, morbo per ſucceſsiones propagato perirent, & in eandem fraudem alios quoque illicerent. Hoc patriarchæ cõſilio Imperatori probato, qui & ipſe diu id animo agitaſſet, multi multis è locis conueniunt, veluti terrigenæ quidam è ſaxis & rubis ſubitò enati, laceris quidem pannis obſiti, in animorum verò penetralibus vanæ gloriolę ſtudio tumidi: qui quæſtiones moleſtas, & quibus

Arſeniatarum poſtulationes.

aures haud mediocriter morderētur, proponebant, vt vulgò ſcilicet probarent ſe non ſine cauſa diſceſsionem feciſſe. Erát autem hæ Primùm, vt Arſenij patriarchæ reliquiæ, è diui Andreæ monaſterio honorificè ablatæ, in maximo Diuini verbi Sapientiæ templo collocarentur. Deinde, vt luſtrali quapiam mulcta ſacerdotum ordines afficerentur: videlicet ne XL. diebus rem diuinam facerent. Poſtremò, vt certis diebus ieiunijs & deprecationibus populus vniuerſus mundaretur: aliáque eidem amentiæ affinia, quæ omnia Imperator ob pacis & concordiæ bonum properè exequitur. Aliquanto pòſt Schiſmatici omnes, qui non conuenientibus dignitatibus ornati fuerant, cuiuſmodi ſunt metropolitani epiſcopatus, abbatiæ, munera aulica, annuorum redituum emolumenta, ſtatim abrupta concordia ad priſtinam ſectam & diſſentionem redeunt. At patriarcha, Arſeniatarum hortatu, ambone conſcenſo, & ſacra ſtola indutus, ante Arſenij reliquias ſtans, Arſenij nomine omnem populum crimine ſoluit.

DE TVRCIS THRACIAM *populantibus.*

His temporibus poſt victoriam illam Barbari ingenti ſupeibia elati, Thraciam ferè omnem vaſtarunt, & peſsimè tractarunt: vt Romani duobus propemodum annis, mœnibus egredi nec ad arandum nec ad ſerendum auderent. Quæ res Imperatoribus luctum grauiſsimum attulit. Nam de Romani exercitus auxilio prorſus deſperarant, vix tandem animaduerſia diuina, quæ illum comitabatur, animaduerſione: cauſis verò illius animaduerſionis, haud ſcio quomodo non animaduerſis. In id igitur vnum intenti erant, vt mercenarium vndecunque militem conducerent: in quo mora non parua intercedebat, dum magnitudinem ſumptum reputant, fiſco ſi vnquam aliàs, tum vel maximè exhauſto, penè intolerabilem ob prouincias vaſtatas. Tamen cum neceſsitas quietem haud concederet, à genero Crale, Seruiæ principe, auxilia accerſit. Sed priuſquam illa aduenirent, Deus, qui facit omnia, & in melius refert, nobilem quendam & ſanatorium virum, Andronici Imperatoris cognatum excitat, Philem Palæologum. qui poſt, ob animi alacritatem & fortitudinem, Protoſtratoricum ab Imperatore baculum accepit. Qui cum in palatio perpetuò verſaretur, ab omni integritatem & vitæ honeſtatem Imperatori, quem amabat, chariſsimus, ignarus & imperitus rei militaris habebatur: quippe qui & naturà imbecilli eſſet corpore, ac ſæpe decumberet: in primis autem, quod diuinæ rei vacaret, & ferè in templis verſaretur, & religionem ſumma obſeruantia coleret. Is cum Imperatorem Andronicum tantis curis æſtuantem videret, perdoluit: ab eóque petijt, vt ſibi in Romana caſtra ingreſſo, paruum exercitum colligere liceret, & centuriones ac tribunos deligere quos ipſe vellet. prætereáque commeatum, qui & hominibus & iumentis ſatis eſſet. Spem enim firmam, ac minimè dubiam ſe concepiſſe, forè vt Deo propitio victor, vltus Barbaros, rediret. Paret Imperator, iuſtum eſſe Deum adijciens, qui non tibijs viri delectaretur, nec magnitudine roboris, ſed afflicto corde, & humili animo: ac ſuo filio Michaeli Imperatori propter parentum delicta nullam ferre opem: iſti verò fortaſſe laturum, honeſta vita & moribus prædito. Pluris enim fieri apud Deum honeſtam & inculpatam vitam quàm vires armorum. Conuerſus enim, inquit, vidi in hoc orbe, vidi, non velocium eſſe curſum, non fortium eſſe bellum, non ſapientum panem non prudentum diuitias, non intelligentium gratiam. per tempus enim omnes in caſus incident. Annuit igitur Imperator huius poſtulatis: pecunis, armis, equis, quot & quales petierat, datis. Quę cum omnia Philes ex animi ſententia accepiſſet, primùm humanitate, & omnis generis officijs ac muneribus militum animos ad bellicam fortitudinem excitat, pecunijs, equis armis, poculis datis: eſt & cum ſuam zonam militi donauit, alij pugionem, eodemque victu, ſummáque

Auxilia à Crale accerſuntur.

Philes Palæologus Turcicum ſibi bellum depoſcit.

Liberalis & pius dux.

comitare vſus eſt, honoribus & donatiuis haud exiguis poſt bellum promiſsis, quæ cuiuſq; laboribus reſponderent. Deinde monet, vt ab omni flagitio ſibi temperent: & ſacerdotibus magnam pecuniam diſtribuit, vt Deum pro ſe atque exercitu deprecarentur. Pòſt, antequam vrbe egrederetur, caſtra hoſtium exploranda eſſe cenſuit, ne temerè progrederetur. Cum autem cognouiſſet, Chalelem nudiuſtertius mille pedites & ducentos equites delegiſſe, qui omnes agros iuxta Byzyam popularentur, maximamq; prædam afferrent: maturat exitum, vt in itinere cum eis præda onuſtis congrederetur. Tertioq; die poſtquam è ſuburbijs diſceſſerat, ad flumen quod incolæ Xerogypſum appellant, peruenit. Planus eſt is locus, & ad caſtra metenda & ad prælium committendum aptiſsimus. Ibi igitur caſtris poſitis, aciem explicat: omnes tribunos, duces, milites, benignis ſermonibus confirmat, & largitionibus conciliat: omnia denique facit, quæ animorum alacritatem excitare ſolent. Biduo pòſt, ſub mediam noctem ſpeculatores adſunt, hoſtem in proximo eſſe nunciantes, multis ſpolijs onuſtum. Sub ortum ſolis, etiam hoſtes ſe oſtendunt, atque emiſſus & ipſi hoſtilis caſtra cernunt, ſplendore armorum coruſcantia. Quare preſſo gradu ad pugnam ſe parãt: ac primùm curribus in orbem circumpoſitis, captiuos in ijs vinctos collocant, vnà cum manubijs. Deinde puluere capitibus inſperſo, & manibus in cœlũ ſublatis, arma corripuerunt. Iam Romanum etiam exercitum inſtructum contra ſeſe ire, & Philen à tergo & peditum & equitum copias tegẽtem, & varia ratione ad pugnam extimulantem. Qui igitur in dextro cornu curabat, primus cum ſua cohorte in hoſtilem phalangem facto impetu, hoſtem ex equo deturbat, mox alterum. Deinde equo ſuo vulnerato, ex acie diſcedit: quod Romanam phalangem paulùm conturbauit, & hoſtes confirmauit, vt incondito clamore & vlulatu ad perſequendos Romanos ferrentur. Philes verò & equites & pedites, verbis & cohortationibus aciem obeundo confirmabat: ac multis hinc ipſe lachrymis diuinam opem implorabat, ne totum Romanum Imperium paulo momento funditùs euerti pateretur: inde captiui gementes & vlulantes, & feruentibus ſuſpirijs & fletibus Deum adiutorem expoſcebant. Tum igitur pedeſtres Romanorum copiæ Barbarorum pedites comminus aggreſsi, feriunt & feriuntur, cædunt, cæduntur: acriter vtrinque dimicatur. Equites verò Barbaricos Philes cum ferè omnes circumdediſſet, cum fortiſsimorum militum globo à latere totam hoſtium phalangem perrumpit, in eámque mediam irrumpit: itáque perturbat Barbaros, vt neque conſiſtere poſſent, nec quid agendum eſſet ſcirent. Sic vndique circumuenti & cæſi, plerique ceciderunt, paucis duntaxat equitibus elapſis: quos Romani equites vſque ad ingreſſum Cherſoneſi perſecuti ſunt, vt ibi tanquam concluſos facilè mactarent. Quò cum peruentum eſſet, & victoria & Imperatoria liberalitate læti, caſtra ponunt. Statim etiam quinque triremes Imperator miſit,

Turcorũ ad pugnã preparatio.

Acies Romanorum inclita Philis induſtria reſtituitur.

Romanorum victoria.

Auxilia Romanorum.

y

quæ

quæ Helleſponti oram legentes cauerent, ne Chaleli aoxilia à ſuis ſubmitterentur. Hoc rerũ ſtatu etiam Triballorum auxilia præſtò ſunt delectorum equitum duo millia. Adeſt & Latinorum, qui Galatæ erant, Poteſtas ad Helleſpontum, vltrò noſtris opem laturus, cum VIII triremibus & machinis bellicis.

Oppugnatio caſtelli Turcorum.

Cum igitur hinc Romanorum & Triballorum copiæ, inde ij qui in triremibus erant, pro narionum & tribuum ratione diſtincti adueniſſent, caſtra circum oppidum, & foſſas intra quas Barbari ſe continebãt, ponunt. Romani verò & Latini obſidionum & oppugnationem periti, omnis generis firmas machinas contra caſtellum diſponunt, quibus magnam ſaxorum vim eiaculantes, & Barbarorum & iumentorum magnam ſtragem edebant: idq; nec interdiu nec noctu intermittebant. Barbaris verò, quibus iam ante oculos mora erat, nec vllum effugium patebat, quòd vndiq; multis exercitibus cincti eſſent, diſcrimen vitæ adire viſum eſt, hoc modo.

Turcorũ eruptiones.

Noctu Romanorum potius quàm aliorum exercitum inuadendum eſſe ſtatuerunt, quem vincere hactenus conſueuiſſent, continentibus cladibus perterritum: vt per hos forſitan cæteris quoque perturbaris, morã aliquam oppugnationi producerent. Sed tum primùm ſenſerunt, ſe falſa de Romanis opinione imbutos eſſe, quos ne prima quidem illorum eruptio latuit, armatos & vigilantes, & per crebras excubiarum vices noctem tranſigentes. Quare inani impetu velut in fortem turrim facto, repulſi turpiſsimè receſſerunt. Nec tamen deterriti ſunt, quò minus graui obſidione premente, rurſus etiam Triballorum periculum facerent. Sed eodem modo ab illis etiam tractati, iam in extrema deſperatione verſabantur. Itaq; poſtridie ſub mediam noctem abiectis armis, ad triremes plenis finibus & ſaccis decurrunt. Latinis enim ſolis, quod nihil ab illis mali timebant, vt quos nec ipſi leſiſſent, ſalutem ſuam credebant.

Turci ad mare caeduntur.

Sed cum ea nox nebuloſa eſſet, nec luna luceret, pleriq; imprudentes ad Romanos deuenerunt: ibiq;, dum fumum fugiunt, in ignem delapſi, erepta pecunia, ſtatim abſq; miſericordia trucidantur. Latini verò ſupplices ſuos non quidem omnes occiderunt, ſed eos tantum qui pecuniæ plurimum attulerunt, ne ea prodita à Romanis quæreretur. Cæteros tum in vinculis habuêre: deinde alios Imperatori attulerunt, alios inter ſeſe partiti ad ſeruitutem retinuerunt. Sed hæc quidem hactenus.

NIPHONIS E PATRIARCHICO *ſolio deſcenſus.*

SEquenti anno etiam Niphon è patriarchica ſede, ob multiplicis & varij ſacrilegij & auariciæ crimen, & quæſtus eo faſtigio indignos eijcitur. Is digreſſus, domicilium ſibi eam partem monaſterij Periblepti elegit, quæ mare ſpectat. Vno anno interiecto, in patriarchicum ſolium collocatur Ioannes Glycys, tũ Logotheta Dromi qui vxorem & filios & filias habebat.

Ioannes Glycys patriarcha.

Erat ille vir doctiſsimus, & Atticiſmi in pronũciando ſtudioſiſsimus: eámque dicendi formam tanquam diuinum aliquod exemplar obſeruabat: prudentia verò, conſilio, grauitate morum longè omnes ſuperabat. Quas ob res patriarchicam ſedem muneris loco accepit, vxore eius ſtatim monaſticum habitum induta: quem & ipſe reuerentia ſedis induiſſet, niſi illius conatui Imperator obſtetiſſet. Nam cum corruptus humor non ita multo antè certis anni interuallis articulos eius inuaſiſſet, grauiſsimè cruciabatur, & de ſententia medicorum ei carnibus veſcendũ erat, qua de cauſa monaſticus ei habitus non eſt conceſſus.

Gregoras Glycys diſcipulus.

Huius viri conſuetudine vſus & ipſe ſum, quoad potui & licuit, noctu atque interdiu ad vtilitatem meam & expoliendam linguam illius fruens ſermonibus. Eram enim eloquentiæ ſtudioſiſsimus, annum tum agens vigeſimum primum.

Metochites. Theodorus.

Erat tum potens apud Imperatorem, ac rerum omnium moderator, Metochites Theodorus, Logotheta tum generalis. Sic autem ab Imperatore amabatur, tanti fiebat, vt nullum eius arcanũ ignoraret, omniaq; fierent quę hic vellet, contraq; nihil quod nollet. Cuius filiam ſuo nepoti Ioanni, qui tum primùm ex ephebis exceſſerat, Porphirogeniti vnico filio deſpondit: quem, cum patre eius ſuperſtite ille odio aduerſaretur, eodem defuncto ad ſe recepit, & maximè dilexit, eiq; Panyperſebaſti dignitatem decreuit: quam illius amore longè auguſtiorem quàm prius fuerat, effecit, conceſsis veſtimentis, calceis, & equi ornamentis coloris lutei, vt inter Imperatoriam nobilitatem maximè illuſtris eſſet. Hunc igitur Imperatori, quem tam charum habebat, Logothetæ generum eſſe voluit, ob viri præſtantiam. nam proceritate corporis, & membrorum ac partium proportione, & oculorum hilaritate, omnium oculos in ſe conuertebat.

Theodori Metochitæ dotes.

Facundia porrò naturali, & tolerantia laborum. & memoriæ præſtantia, ſummum omnis eruditionis faſtigium conſcenderat. Si quid ex eo ſiue nouum, ſiue antiquũ quæreres, ita recenſebat: quaſi ex libro recitaret. Quare in eius colloquijs parum aut nihil opus erat libris, erat enim viua bibliotheca, eorũ quæ ſcire velles ora culum. Tanto interuallo omnes eos ſuperabat, qui vnquam in ſtudijs verſati ſunt.

Metochites ingenio contentus, veterum imitationem neglexit.

Veruntamen in eo reprehendi queat, quòd ad nullius veteris oratoris imitationem ſtylum cõformauit, neq; grauitatem ſententiarũ ſuauitate dictionis condire voluit, neq; ingenij vberitatem moderatus eſt: ſed ſuo quodam genere & genio delectatus, aures offendit, & veluti pungit, vt roſas carpentium ſpinæ digitos. Qua verò eloquentia fuerit, è plurimis & vtiliſsimis eius libris æſtimare licet. Iã quod cum primis in eo mireris, cûm tanta moles negociorum & curarum illi incumberet, nihil vnquam fuit quod eum à lectione & ſcriptione reuocaret: ſed ea dexteritate in vtriſque verſabatur, vt à mane vſq; ad veſperam in palatio Rempublicam adminiſtraret, tanta diligentia, tantoq; ſtudio, quaſi à literis prorſus alienus eſſet. Serò inde abiens, adeò totus in literis erat, quaſi ſcolaſticus eſſet, neq; cum Republica negocij quicquam haberet. Plura de hoc viro dicẽda haberemus, ſed in alium locum ea differenda

Irenes Imperatricis obitus.

ſenda ſunt. Cæterùm Irene Imperatrix, cum longo tempore, ob quas diximus cauſas, Theſſalonicæ verſata eſſet, Dramam oppidulum animi gratia ire voluit: quod prius etiam facere ſolita erat, cum diuturnæ manſionis Theſſalonicæ ſatietas eam cepiſſet. Quò cum perueniſſet, haud multo pòſt grauis eam febris inuaſit, & celeriter rebus humanis exemit. Deinde cum Cralæna etiam è Triballis ad matris exequias veniſſet, reliquiæ eius Conſtantinopolim in Pantocratoris monaſterium ſunt relatæ. Pecuniam verò ſuam maximam partim ipſa liberis ſuis dederat, partim ad ſarciendum maximum Dei Sapientię templum Imperator contulit. Audierat enim ex architectis, duas eius partes, Septentrionalẽ, & Orientalem, vetuſtate labaſcentes breui ruinam minitari, niſi maturè occurreretur. Quare multis aureorum millibus datis de Imperatricis pecunia, eas quas videmus pyramides ex altis fundamentis ad periculum illud propulſandum erexit. Hoc loco declarandi occaſio datur, quo animo in huiuſmodi rebus fuerit. Nam cæteri quidem Imperatores ad ſacras ædes extruendas ambitione quadam ſunt impulſi, quæ parum abeſt à vanitate & ſuperbia: quæ vbi eminent, actionis honeſtas vacillat, veluti pomorũ elegantiam vermes contaminant. Andronicus verò ſatius eſſe iudicauit, iam extructas tueri & exornare, & contra pericula vetuſtatis munire: quàm eas collabi ſinere, & alias è fundamentis ad oſtentationem extruere. Illic enim non abeſt inuidiæ ſuſpicio, in ſtructuris veterum obolendis, vt eorum vnà quoq; memoria & fama aboleatur, recentes verò earumq; ſtructores celebrentur: hic verò grauitas & iudicium pollet, nullo prauo affectu deliteſcente, ſed conſcientia in Deum intenta. His igitur de cauſis Imperator vetera fana curabat & fulciebat: quamuis maiores ſumptus poſtularent, quàm extructio nouorum. Nos autem Aſiæ Europæq; oppidulis, quæ inſtaurauit, & è fundamentis erexit, omiſsis, ſolius Conſtantinopolis operum mentionem faciemus, quæ in hunc vſq; diem cura eius conſiſtunt. Sunt autẽ hæc. D. Eugenij iuxta portam maximum templum: Diui Pauli apoſtoli XII Apoſtolorum & Chriſti diſcipulorum: vrbis mœnia partim inſtaurata, partim de integrò ſtructa: deniq; maximum illud & celeberrimũ diuinæ Sapientiæ templum, quod cum magis etiam exornare ſtatuiſſet, Imperij diuiſio & confuſio veluti ſubita tempeſtas obſtitit, de qua pòſt dicemus. Verùm illud penè me præteriſſet. Patriarcha Ioanne Glycy alterum annum ſacerdotio fungente (qui annus ab vrbe condito fuit ſexies mileſimus octingenteſimus vigeſimuſquintus) accidit, vt vehementi Borea ſpirante, crux è manu æneæ ſtatuæ, quę columnæ impoſita eſt (eam dico quæ in veſtibulo ædis maximę diuinæ Sapientiæ viſitur) elaberetur. eam quoq; ſumma feſtinatione reponendam curauit. Crebris igitur gradibus baſi columnæ circumdatis, cum fabri ad ipſam ſtatuam aſcendiſſent, omne ferrum quo equus illius vtrinq; fulciebatur, rubigine prorſus conſumptum eſſe animaduerterunt: vt periculum eſſet ne fulcris breuì collapſis, etiam ſtatua (pulcherrimum Imperatricis vrbis ſpectaculum, & vnum è multis eiuſdem generis reliquum poſt euitatam & incendiorum ſtragem & Latinorum rapacitatem) vna collaberetur. Ferramentis igitur melioribus & firmioribus ſuffultam, in tuto collocarũt. Deinde Imperatorium etiam inſigne capitis & globum manus, ampliore auro circumdederunt, & ſplẽdidiora effecerunt. Columnam item totam à ſummo ad baſin vſque fractæ ſpeciem præ ſe ferentem, ob exemptos clauos, quos Latini vnà cum ære quo obtecta fuerat, abſtulerant, leui & firmo tectorio induxerunt: & quæ hiabant, omnia conſtrinxerunt, & conſolidarunt. Ego verò indignum ratus, cum hæc ſtatua tot caſus multis iam annis euaſiſſet, eam negligi, cum fabris aſcendi, & tam mirabile ſpectaculum curioſius perluſtraui, & ſingulatim omnia enumeraui. Ac longitudinem columnæ, quam facilè quiuis metiri ex vmbra poteſt, recenſere hoc loco ſuperuacaneum eſſe duximus. Quæ verò nemó omnium ſcire poteſt, ea nos qui ipſi vidimus, explicabimus accuratè. Eſt igitur circuitus capitis ſtatuæ, orgya vna proceri viri. Tantundem etiam ab humeris eius vſque ad capitis Imperatorium inſigne. magnitudo cuiuſque manuum digiti, ſpithamæ: longitudo baſis pedum, quatuor ſpithamarum, vno triente minus. Longitudo crucis globo incumbentis, ſpithamæ quatuor: latitudo ſpithamę tres. Globi capacitas, menſuræ ciuiles tres. Ab equi pectore vſque ad caudã, orgyæ tres: eodemq; modo craſsitudo colli eius orgiæ tres ferè. à ſummo naſo vſque ad aures eius orgya vna Cruris eius craſsitudo in orbem, ſpithamæ quinque. Operimentum eius eſt ſtellis nonnullis ſignatum, prætereáque folijs & ramis variatum, & perſimile nonnullis quæ è ſerica regione afferuntur.

Andronicus vetera templa instaurat.

Annus ab orbe condito 1826.

Nos vero hic eam metiri nõ poſſumus.

Statuæ deſcriptio.

DE IVNIORIS ANDRONICI *Imperatoris coniuge.*

Irene Alemania.

Michaelis Andronici F. obitus.

SEquenti anno Imperator nepoti Andronico vxorem deſpondet Irenem ex Alemania, ſiue ex Occidentali Gallia, vt vetere lingua dicitur. Poſtea Michael Imperator cum coniuge Maria Theſſalonicam abit, vbi anno exacto quemadmodum diſcedenti prædictum fuit mortem obijt. Qua de cauſa quamuis locum illum reformidaret, tamen ob Theſſalorum & Pelaſgorum tumultus, de quibus ſtatim dicemus, eò profectus eſt. Oraculum autem huiuſmodi fuit.

DE ORACVLO.

IN Adrianopolitano palatio, ante fores, paulo ſuprà limen ſuperius, circulus depictus inuẽtus eſt, & iuxta circulum quatuor animalia depicta, Leo, pardalis, vulpes, lepus: & ſupra ea verſus fatidicus, qui ſignificaret, Imperatorem quendam è Palæologorum familia, vbi Theſſalonicam veniſſet, obiturum eſſe. Is circulus in altum longitudine duorum virorum à terra diſtabat,

bat, vt incredibile videretur ab homine depictum eſſe, cui occaſio non fuiſſet ſcalis appoſitis aſcendendi, & perocium pingendi, cum & Imperator adeſſet, & plurimi atq; adeò innumeri & ingrederentur & egrederentur. Proinde cum illa nemo mortalium pinxerit, ad illa recurrendum eſt quæ ſupra de huiuſmodi rebus copioſius expoſuimus. Sed ad Theſſaliam & res ibi geſtas conuertatur oratio, vt illis quoq; explicatis, ad maiora & grauiora commemoranda accedamus.

Theſſalia poſt Ioannis Ducæ obitum diſtracta.

Theſſalorum & Pelaſgorum principatum in Ioanne Duca deſiſſe diximus, qui vt & adoleſcens & corpore morbido, cum ijs de cauſis res ibi perperam geri videret, timebat ne quis procerum ſuorum tyrannidem inuaderet. Quamobrem per legatos impetrata Irene Imperatoris Andronici notha filia triennioq; tantum cum ea exacto, decedit. Vnde quia nullus ſucceſſor aderat, diremptæ ſunt illæ prouinciæ & vrbes, quarum aliæ ad Imperatorem, vnà cum eius filia ſe contulerunt, aliæ proceribus, paruerunt, quædam Catelanis è Bœotia incurſantibus ſeruierunt.

Eccleſiaſticum fulmen in Theſſalos vibratum.

Tum etiam crebræ à ſacroſancta ſynodo literæ ad Theſſalos, Phthiotas & Pelaſgoa miſſæ ſunt, quæ illos & officij monerent, & ij qui Imperatori non parérent neq; ſe cum Romano Imperio, vt cæteri (quemadmodum olim receptum fuiſſet) coniungerent, graues pœnas minitarentur. Verùm nihil illę profecerunt. Atq; hæc ad hunc modum ſe habuerunt.

NICEPHORI GREgoræ hiſtoriæ Romanæ liber octauus.

CAPITA LIBRI VIII.

De cauſis Imperatorum diſsidij.
Michaelis Imperatoris obitus.
De Latinorum Genuenſium ſeditione.
Ioannis patriarchæ reſignatio.
De Geraſimo patriarcha.
De Conſtantino Deſpota.
De altera cauſa diſsidij Imperatorum.
De tertia cauſa.
De Pyrgianne, & vt Imperatoris fugam promouerit.
De hinnitu equi S. Georgij in palatio.
Vt filia magnum Logothetam conſolata fuerit.
Conſilium ab autore Logotheta datum.
Imperatoris inquiſitio aduerſus iuniorem Imperatorem, nepotem ſuum.
De fuga Imperatoris iunioris Andronici.
Copioſior explicatio de Republica.
De iureiurando poſt diſsidium.
Legatio Imperatoris ad iuniorem Imperatorem.
Induciæ & primæ pactiones Imperatorum.
Narratio autoris de ſuis rebus.
Imperatoris laudatio.
De miris quorundam præſtigiatorum factis.
De Syrigannis fuga à iuniore Imperatore.
De altero iurgio Imperatorum.
De iunioris Imperatoris matre in carcerem coniecta.
De varijs & callidis conſilijs iunioris Imperatoris.
De Conſtantini Deſpotæ coercione, & iunioris Imperatoris erga ipſum humanitate.
De altera Imperatorum reconciliatione.
De Eſaia patriarcha.
De Syrgianne in carcerem coniecto.
De Paſchatis emendatione concilium.
De coronatione Imperatoris.
De Cralis affinitate.
De legatione ad Cralem miſſa, & quid in itinere acciderit.
De barberico telo, quo per Imperatoris vulneratus eſt.
De Manichæis, qui ad orthodoxam Eccleſiam redierunt.
De oſtentis, quæ vrbis expugnationem præceſſerunt.

Ouas res deſcribere ingreſſo, quædam repetenda ſunt, vt hiſtoriæ tam variæ ſeries conſeruetur: & minus moleſta ſit lectoribus oratio, ſi perſpicua fuerit.

Maria Michaelis Imperatoris filia.

Michael Imperator ex Armeniaca Maria duas puellas ſuſcepit, Annam & Theodoram: quarum illa primùm Thomæ Epiri & Ætoliæ principi, pòſt Conto Thomæ huius nepoti & percuſſori nupſit:

Theodora.

Theodoram verò Sphendoſthlabus Bulgarorũ princeps duxit. Totidem quoq; mares ex eâdẽ procreauit, Andronicum Imperatorem & Manuelem Deſpotam.

Andronicus iunior anechatus.

Ex his Andronicum tanto amore proſecutus eſt auus Andronicus, ita eius aſpectu gauiſus, vt omnes & antè & pòſt natos filios filias, nepotes neptes, multo minoris faceret, omneſq; quàm hunc vnum perire mallet, ſi optio daretur, tum ob firmiorem Imperij ſucceſſionem, tum propter ingenij præſtantiam, tum propter vultus maieſtatem. Forſitan & ſimilitudo nominis aliquid ad beneuolentiã fecit. Quibus de cauſis eum apud ſe regia diſciplina inſtituendum, eiuſque conſpectu noctu atque interdiu fruendum eſſe, lætandumq; cenſuit.

Andronicus iunior æs alienũ luxu contrahit.

Cum autem iam adoleſcentiæ limen ingreſſus eſſet, quo tempore voluptatum ardor maximus exiſtere ſolet, omnis caſtigationis & modeſtiæ inimicus fuit in regia præſertim poteſtate, & flore adoleſcentiæ. Ad hæc, æquales eius omnium earum cupiditatum quas effrenes adoleſcentiæ libidines ferunt, miniſtros atq; autores ſeſe prebuerũt. Ac primùm ad deambulationes ad venationes, ad ſpectacula educere illum cœperunt: deinde ad nocturnas vagationes, nõ ſatis dignas imperio. Quæ res cũ magnos ſumptus poſtularent: auus verò certam ſummam, eamque frugalem, pro victu quotidiano numeraret: in amicitiam Latinorum præſertim diuitum, qui Galatę habitabãt, ſeſe inſinuat. Inde pecunia mutua, ęs alienum, inquiſito pecuniarum: inde conſilia & conatus clandeſtinæ fugæ.

Andronicus iunior fugam parat.

Nam cũ auum Andronicum diu viuere, eoq; defuncto patrem ſuum Michaelem ſucceſſurum eſſe cerneret: ſpem potiũdi Imperij abijciebat. Vnde ambitioſę cogitationes, & animi puſillitas, generoſum pectus lõgo tempore affligantes, in talia illum conſilia impulerunt. Quũ enim auo tanquam pædagogo parère, & aliorũ voluntatibus ſeruire inſtar pueri nollet, Imperatoriam licentiam & copiã rerum requirebat vt & ipſe, quod ſatis eſſet, haberet: & alios, vt Imperator miniſtros ſuos, re-

munerari poſſet. Quod cum auo viuente, patréque rerum potiente non licere cerneret, aliarũ prouinciarum dominatum audiebat, nunc Armeniam maris cauſa ad ſe pertinentem, nunc Peloponeſum, nunc Leſbum & Lemnum, cæteraſq́, maris Ægæi inſulas ſomniabat. Quæ cum clanculum modò ad patrem, modò ad auum deferrentur: nunc ab hoc, nunc ab illo clàm impediebantur. Et vt plurima ſilentio tranſeam, noctu ad mulierem non ſanè ignobili familia ortá, meretricis verò præditam moribus, comeſſatũ ibat. Eam porrò quidam adoleſcens formoſiſsimus, & alter Adonis, mutuò deperibat. Vnde Imperator Andronicus æmulatione inflammatus, ſagittarios & gladiatores circa meretriculæ ædes in inſidijs collocat. Quodam autem tempore intempeſta nocte, Manuel Deſpota fratré

Manuelis Deſpotæ fortuita cædes.

Imperatorem quærens, caſu quodam illàc præterijt. quem cum Imperatorij ſpeculatores properantem cernerent, nec per tenebras cognoſcerent, mulierculę amatorem eſſe rati, crebris telis impetunt. vnde ille ictu lethali accepto, ex equo delabitur: & concurſu militum facto agnitus, ſemianimis in palatium ægrè defertur. Quod factum mané cognitum Imperatorem ingenti triſticia affecit, non præſens modò tempus intuentem, ſed futura etiam prudenter conſiderantem. Cæterùm Manuele Deſpota ex eo vulnere defuncto, & fama ad Imperatorem Michaelem Theſſalonicæ tum degentem perlata, quid dicam? Tanta enim doloris acerbitate in varijs cogitationibus eſt commotus, vt graui morbo correptus, paulo pòſt è vita diſcederet. Senex autem Imperator Andronicus, eo mœrore, ea ſolicitudine, confectus eſt, cuius vix exemplum reperiatur. Qua de re poſtea dicemus.

DE DISSIDIO LATINORVM.

Genua.

Guelphi. Gibellini.

HOc tempore ſeditio & tumultus non paruus apud Genuæ habitatores eſt exortus. Eſt auté Genua maritima Italiæ vrbs verſus Occidentem, intra Tyrrhenos & Alpes ſita: à duobus primùm cõdita populis qui Guelphi & Gebellini appellantur. quorum hi longo tẽpore & gloria & creandorum magiſtratuũ autoritate præſtiterũt. deinde mutata fortuna Guelphorum familia ſuperior euaſit, & omne illud ius ad ſe tranſtulit. altera familia in exilium acta ne recuperatis aliquando viribus, veterem ſibi dignitatem vendicaret. Quæ fama cum è metropoli ad Genuenſes vbiuis gentium habitantes peruenisſet, idem & illos facere coegit. Hinc pugnæ, & inteſtina Genuenſium bella vbiq;. Nam qui pulſi erant, conducto milite aduerſarios infeſtabant. Cum autem poſt Imperatricis exequias, Cralæna filia eius diutius Byzantij cõmoratura eſſet: maritus eius legatos in vrbem mittit, qui Romanis prouincijs cladem minitarentur, niſi vxor quamprimùm ad ſe reuerteretur. Quare Imperator generi minis territus, cui propter militares copias, verba ad rem conferre promptum eſſet, filiam ſtatim ablegat, annũ ætatis alterum & vigeſimum tum agentem. Quæ

Cralæna inuita ad maritum redit.

verita, ne reuerſa à marito ſemper ſuſpicaci, tum verò ita etiam percito cæderetur: monaſticum habitum, quo tutior eſſet ab iniuria, induendũ eſſe cogitauit. Id verò, dum in vrbe verſabatur, facere noluit, ne patrem, quamuis conſcium, manifeſto crimine implicaret, & ad apertũ bellum illi faciendum Cralem concitaret. Quare vſq; ad Serras oppidulum priorem veſtium retinuit: atque ibi etiam dies complures commorata, clàm emptum à quodam cucullum noctu induit: in quo mane præter ſpem conſpecta, Triballos miniſtros ſuos haud mediocriter perturbauit adeò, vt ex neceſsitate & herili metu, aliquid grauius in eam conſulturi viderentur, aut cucullum laceraturi, & inuitam ad maritum reducturi: aut ipſam interfecturi, vt mortua quàm remotiſsima à marito, animum eius nullo mœrore ſauciaret. Sed Conſtantinus Deſpota frater eius vterinus (nam & ipſe aderat) intercesſit, fabulam illam Cralem ægrè laturum ratus: ac vi lacerato cucullo, ſolitis ornatus veſtibus Triballis eam reddit, quàm celerrimè domum reducendam, quantumuis inuitam & plorantem. Atque hæc ita ſe habuerunt.

Conſtantinus Deſpota.

PATRIARCHAE GLYCYS
reſignatio.

AT patriarcha Ioannes ſpe recuperandę valetudinis abiecta, cum ſacra patriarchæ functio, magnas corporis vires poſtulet, contraq; magna tranquillitate ſit opus & ocio ægrotanti, animo etiam corporis doloribus diſtracto: vnde cum duæ res maximè inter ſe pugnantes exiſterent, quod nec quotidiana negocia commodè expediri, nec vulgi conuicia reprimi poſſent: in medio negociorum veluti curſu fatigatus, ocio ſuo conſulere, atq; è medio ſecedere ſtatuit. Quibus de cauſis Imperator annuit, eiq́; Cyriotiſſæ monaſterium, in quo habitaret, aſsignauit: in quod ſe quarto anno patriarchatus contulit. vbi valetudinem, vt licuit, curauit, mortem propter manus & pedes reſolutos indies timens. Quare contra morem aliorũ, quippe vir minimè auarus, non magnas opes è patriarchatu ſecum abſtulit: ſed paruam pecuniam, quam in monaſterij conſeruationem impendit: meq́;, cuius ſtylum valde probabat, accerſito, teſtamentum condidit.

PATRIARCHAE IMpoſitum.

CVm omnes mortales mortis meminiſſe decet, ac ſobrijs oculis rerũ humanarum vmbram intueri conſiderantes, vt alium ſubitò terra operuerit, priuſquam res ſuas ordinare ex ſententia, & calamitatis inſidias perſpicere poſſet: alium quotidie quaſi cum ſole exoriente, & in theatro vitæ, infinita ſpe plenum obambulanté, in meridiana luce, tenebrarum & obliuionis ſubire ſpecum, ſæpe in flore ætatis, & ſumma vitæ hilaritate & ſecuritate coegerit: quãto magis ijs hoc faciendum eſt, qui ob vitioſam & perturba-

Vitæ fragilitas conſideranda.

tam

Morbidi. Animo cõſulendum.

tam mateтiam morbis conflictantut, qui multi & varij vitam infeſtant, & elementorum compagem diſſolnunt? Hi enim tantum non altera manu fores mottis pulſant: abiectaq́; vitæ ſpe, oculos in ſepulchri cauernas intendunt. His in primis expedit, animi curam ſuſcipere: qui cum ſit immortalis, immortalem etiam curam deſiderat: ne fotè duplicem ſibi mortem accerſant, & corporum & animorum. Mihi verò tanto magis hoc, quàm alijs omnibus, faciendum eſt, quanto grauiote motbo totum ſerè corpus meum eſt conſumptum.

Querela de morbo & laboribus ſuis.

Nam cum iam olim me tota vi oppreſſerit, à me recedete tecuſat, ſed perpetuò in penetralıbus meis habitat, quaſi domum ſuam occupaſſet. nec vnquam corporis mei ſuccum hirundinis in motem exugere deſiſtit, & rem familiarem meam paulatim ambabus manibus in ſinum medicorum, veluti marſupium ſuum exhaurit. Cum autem noſter aduerſus illum conatus inanis & irritus fuerit, quid vitæ meæ aduerſitates tam Impetatorijs quàm domeſticis in tebus commemotem? Sic enim accidit, vt nuper ſcolam egreſſus adoleſcens adhuc in aulam receptus, à ſummis Imperatoribus honoribus afficerer non minimis, & vt cætera taceamus, deinde patriarchicum quoque ſolium nos & inuitos & volentes tecepit: inuitos quidem, ob infirmitatis onus penè intolerabile: volentes, ob expectationem ſanitatis.

Inanis ſpes ſanitatis.

Cuius ſpes indies mihi blandiens, momento omnia ſuggerebat & vetera & recentia diuini ſpiritus miracula. quorum de numero meam quoque reſtitutionem, Domino impoſitionem manuum & pontificiam vnctionem clementer intuente, fore exiſtimabam. Cum autem à ſenatorijs muneribus ad hunc modum patriarchico ſolio conſcenſo, ijſdem morbi cruciatibus cõflictaremur, neq; vllnm vſquam temedium oſtenderetur: iudicium diuinum, quo in mortem impelleremut, & mediocrem peccatorum non mediocrium caſtigationem eſſe intelleximus. Vnde ſpes ſanitatis irrita prorſus euanuit, mortis autem inſtantis expectatio confirmata eſt. Quid enim aliud cogitatem, cum omnem ferè catnis humorem effluxiſſe viderem: medici verò, præter inane nomen, nihil (qund ad me quidem attinet) à vulgo differrent? Itaq; turbis negociorum amotis, & malatum linguarum conuicijs euitatis: hic vitæ teliquum exigendum eſſe iudicaui.

DE GERASIMO
patriarcha.

Patriarchæ ſimplices imperatoribus grati.

SEd hæc quiliber alibi dilucidius explicata cognoſcat licet: nos verò cærera perſequamur. Hoc tempore in patriatchicum ſolium ſuccedit ſacetdos monachus è Mangonio monaſterio Geraſimus, vir canus ille quidem, ſed ſimplici ingenio, & præ ſenio ſurdaſter, qui græcas literas extremo digito nunquam attigit: verùm ob inſcitiam & ſimplicitatem ad Imperatoria obſequia aptiſsimus. Hac enim de cauſa tales ab Imoeraroribus deligıntut, vt dicto audientes eis ſint, tanquam mancipia, & nullo ipſis veibo reſrageutur. Arq; hæc hactenus: cætera pòſt ſuo loco teſerentut.

DE CONSTANTINO
Deſpota.

Conſtantini Deſpotæ coniugia & amores.

COnſtantinus autem Deſpota, è priore coniuge Hungarica natus Imperatori Andronico, virginem vxorem habuit. Muzalonis Protoueſtiarij filiam quæ cum diu nupta illi fuiſſet, ſine liberis deceſsit. Cum autem ancillã formoſam habetet nomine Catharam, clàm ex ea filium genuit Deſpotes, quem Michaelem Catharum appellauit: ac primùm ita exoſum habuit, vt nec aſpicere illum vellet, ſed quàm longiſsimè abeſſe iuberet.

Michael Catharus.

In cauſa hoc erat, quòd alterius vehementior & potentior amor, Catharæ quoque matris eius amorem depulerat. Nã cum à patre Macedoniæ, & ipſi quoque Theſſalonicæ præpoſitus eſſet, atque in ea vrbe plerunque agerer, mulieris cuiuſdam illuſtris amore captus eſt,

Conſtantini Palæologi vxor.

Erat ea Neocæſaritæ Protoſecretarij filia Conſtantini Palæologi vxor: ita verò & elegantia formæ, & facundiæ ſuauitate & morum comitate excellebat vt non modò aſpectu ſuo, ſed ſola etiam fama ineuitabili amore homines irretiret. Tanta enim naturæ fuit erga eam liberalitas, vt vultus in ea venuſtatem cum acumine ingenij coniungeret: addita etiam dicẽdi vi & vocis ſuauitate. Erat & humanioribus literis erudita: & per occaſionem varia, quæ tam ipſa legerat, quàm ex alijs audierat, facilè proferebat, vt altera Theano Pythagotica & Hypatia ab eruditis appellaretur. His omnibus Cõſtantinus, vt diximus, victus eſt, vt eius pudicitiam tentaret, & clandeſtinum eius concubitum peterer. Ipſa verò, ſiue mariti metu, ſiue facinoris odio teſtagante: ille, quò minus illa aſſentiebatur, eo magis incendebatur: eiuſq́; animum, vt Plato ait, in alieno degere corpore cerneres.

Eudocia Palæologina Conſtantino Deſpotæ nubit.

Cũ autem aliquanto pòſt maritus eius deceſsiſſet, iſm vehementius rem vrgebar Deſpotes, omnemq́; mouebat lapidem vt illam, vxorem duceret. Quo facto, omnium aliarum mulierum & amorum oblitus, ipſiuſq́; filij Michaelis Cathari, quem ex ancilla Cathata ſuſceperat, vnius Eudociæ Palæologinæ amoribus vacabat.

Michael Catharus auo charus.

Eũ Michaelem Cathacum annum ætatis xv iam agentem, ſenior Imperator Andronicus accerſitum, inter aulica miniſteria aſſumit: primùm ne ab omnibus neglectus ſame periret: deinde fortaſſe, vt ſanguine Imperatorio ortus, affinitate cũ aliquo ex finitimis hoſtibus iungeretut, pacẽmque conciliaret, & Romanos Romanâmque rem adiuuaret. Cum autem in palatio verſaretut, breui tempore Imperatoris animum ita ſibi cónciliauit, vt & ipſi Imperatoris filij ei inuiderent: Andronicns verò iuniot Imperatot iraſceretur moleſteq́; ferret, inſignem illum ſui amorem apud auum langueſcere, erga nouitium verò illum & ſubditum contiuenter creſcere. * prudentiam. Annum iam autem quintũ & vigeſimum agens, ab Imperatore dux & gubernator prouinciæ cuiuſdam Macedoniæ, quæ Illyrios potiſsimũ vicinos haber, ablegatur.

Præfectus Macedoniæ.

Et quia liberaliſsimus erat n ...ıq; priuati poſsidebat, nec plus ſibi vendicabat quàm quiuis ſatellitum

& commilitonum ſuorum: ſic animos omnium ſibi deuinxit, vt pro illo mortem oppetere, mallent, quàm ſine illo lucem intueri. Ad hæc in rebus dubijs ac penè deploratis præſentiſsimo erat cōſilio, & è ſummis difficultatibus mira ſolertia ſeſe explicabat: nec illi, cū res poſtularét, audacia deerat, vt omnes magnitudinem ingenij eius admirarentur. Vnus tantum veluti morbus aut næuus actiones eius deformabat, non ſecus ac ſi formoſum ac robuſtum corpus oculis ereptis inutile reddas, ac moleſtum.

Syrgiannes fœdifragus ac perfidus.

Nam primùm ruptis fœderibus, finitimis Triballis, Ætolis & Acarnanibus negocia faceſſebat. Deinde illinc digreſſus, vt mox dicetur, Imperatores eorumq; res turbabat, ſibiq; malum exitum præparabat. Eum enim magiſtratū, ſibi ademptum, largitione corruptis ijs qui apud Imperatorem multum poterant recuperauit, Pincernæ etiam dignitate adiecta: & defectionem, quam parturiebat, paulo pòſt illuc profectus detexit. Compertum enim eſt: eum prouinciam ſibi vendicare, & clanculum Imperatoriæ poteſtati ſubtrahere. Quare dolo à Monomacho myſtico capitur: & qui ipſe ad Macedoniæ partem gubernandam miſſus, cum propter vicinitatem crebrò Syrgiannem adiret, & arcana eius indagaret, & per amicitiæ ſpeciem alios atque alios dolos necteret, denique dolo comprehenſum illum in vinculis ad Imperatorem miſit. Ob quod crimen diu in carcere manſit: è quo vix tandem

Syrgiannes duos Imperatores committit.

matris precibus, Imperatori ſupplicātis, & quiduis ſpondentis, euaſit: nec prius tamē, quàm Imperatori iuſiurādum ſcriptum, coram ſacroſancta imagine caſtiſsimæ Dei genitricis Hodegetriæ, quam viæ mōſtratricem aut ductricem appellare liceat, dediſſet, ſe illius iuſsis nunquā aduerſaturū eſſe. Sic omni ſuſpicione liberato, cū benemerito optimè velle crederetur, etiam arcana credebantur: & inter cætera illud etiam, vt clanculum circuiret, & iuniorem Imperatorem Andronicum adiret, obſeruaretque, ne clam (vt ſuprà diximus) fugam moliretur. At ille, ſi quid vulgi opinionibus credēdum eſt, homo ſemper ambitioſus, cū ingenij ſui declarandi hactenus defuiſſet occaſio, tum illam accipiendam eſſe ratus eſt, vt Imperatoribus inter ſe commiſsis, & rebus Romanorum perturbatis, ipſe Imperium occuparet, aut ſaltem partē ipſius ſibi vendicaret. Quare iuniori Andronico omne aui conſiliū aperuit. Me, inquit, Imperator veluti ſagacē canem tuas cogitationes odorari iuſsit: & cū ille tibi laqueos & vincula paret, tu ignarus puerilia conſilia agitas? Quid enim tibi profuerit, clàm peregrè abire, vbi aliena quadra (quod aiunt) viuendum eſt, ſi res optimè cadat: & non illud accidat, vt ab hoſpitibus aut trucideris, aut in Imperatoris aui caſſes incidas? Quòd ſi iſtis cogitationibus omiſſis, cōſilio meo parēre volueris, viam tibi compendiariam monſtrabo, qua primo quoq; tempore, citra vllum laborem Romanis ſceptris potiaris. Cuius rei vnā hanc rationem video, vt Byzantio relicto, in Thracias vrbes & prouincias excurras. Nam cum & humanum ingenium nouis rebus gaudeat, & miſeri Thraces crebris exactionibus vexentur: ſi leuationem onerum & libertatem proclamaris, vltrò omnes quò volueris te ſequētur, aui tui diuturno iugo & quaſi Tantalio ſaxo facilè excuſſo. Hoc conſilium tibi ſi placet, ego huius negocij dux & autor ero, & omne certamen facilè conficiam: modò & ipſe mihi pollicearis, & fidem firmes te pro dignitate labores meos remuneraturum. Quæ verò iſta præmia, ſunt, illuſtres dignitates, multa prædia, quæ magnos annuos reditus afferét, prætereáq;, ne quiſquam autoritate apud te mihi præferatur, nec à te quicquam niſi me cōſcio nouarum rerum ſuſcipiatur. Vides enim vt vltrò ſim calamitatum tuarum particeps, & periculorum nulla cogente neceſsitate ſocius, poſthabita charitati tuæ etiam iuſiurandi religione. Quòd ſi fortunę incōſtantis mali aliquid capiti meo machinabitur, id alacriter eſſe ferendum ipſe mihi imperaui. Quibus cōſideratis, & tu non grauatim meis petitionibus annuito, ſi ſaluus eſſe vis. Cum autem hic temporis articulus moram deliberationis nō admittat, ſed procraſtinantibus extremum diſcrimen impēdeat: age, cū alijs etiam hoc conſilium cōmunicemus qui ob Imperatoris odium neq; nos, neq; arcana hæc prodituri ſunt, & inſtitutum noſtrū plurimùm adiuturi. His dictis Imperator, poſtulatis eius iureiurando ſcripto annuit: adſunt etiam arcanorum futuri conſcij, Ioannes Cantacuzenus, Theodorus Synadenus, ille tum Magni Papiæ cognomento illuſtris, hic Domeſtici menſæ Imperatoriç: & tertius, Alexius Apocaucus, Domeſticus & ipſe occidentalium prouinciarū, & ſalinis præfectus. Is tametſi non admodum nobilis, vir tamen prudens & callidus erat, & peraſtutus: illi verò ambo Imperatoris cognati. verùm Cantacuzenus etiam æqualis & amiciſsimus abineunte ętate Imperatori Andronico, & ob animi candorem, & ſermonum veritatem & morū commoditatem chariſsimus: Synadenus verò eodem modo patri eius Michaeli Imperatori coniunctus fuerat. Qui re intellecta non miniſtros, ſed duces etiam conſiliorū ſeſe præbuerunt, & oleum camino (quod aiunt) addiderūt.

Ioannes Cantacuzenus.
Theodorus Synadenus.
Alexius Apocaucus.

Ea cōſpiratione ſanctiſsimo iureiurando & maximis pollicitationibus vtrinq; firmata & ſancita, rem aggrediuntur: ac principiò Syrgiannes & Cantacuzenus, pecunia data proceribus aulicis procuratione Thracenſium vrbium & prouinciarum redemerunt: alter mediterraneorum & oræ maritimæ vſq; ad ſummam Rodopen: Cātacuzenus verò exiguæ partis mediterraneorū, quæ Oroſtiadi adiacent. Deinde copias contrahunt, arma parant, & nouos milites colligūt, aduenas nonnullos, & alios qui ob egeſtatē neq; militabant, nec quicquam rei gerebant. Ad hęc familiariſsimos ſuos & fideliſsimos cuſtodię ciuitatum præponebant: eos verò qui aduerſaturi videbantur, alios alijs de cauſis vrbe eijciebant. Ea verò faciebant, nunc impreſsionem Scytharum Danubium accolentium, nunc Turcicæ claſsis ex Aſia aduentum proclamantes, vt hoc prætextu & ſuſpicionem vitarent, & ob prouidentiam ac ſtudium ab Imperatore laudarētur.

Andronicus iunior Thraciam occupat.

Ac

Ac Syrgiannea hæc clàm inſtruebat, & iuniori Imperatori ſubinde, & quid actum, & quid adēdum eſſet, nunciabat. Imperaror autem cùm nepotem cetneret ſua monita negligere & contemnere, & ſolitæ leuitati motum inſiſtere: decreuit eum coram patriarcha & patribua conſcriptis in primia obiurgatum & conuictum, in carcerem conijcere. Cæterùm id eiua propoſitum, Logotheta generalia Theodorus Metochitatum inhibuit, ob dierum illotum licētiam irritum fore illud coniectans. Catniſpriuinm enim inſtabat, cum lautiotibua conuiuijs, & poculia dediri mortalea, & vini intemperantia facilius ab ſedirionea concitantur. Quare metuendnm eſſe, ne inanis labor caperetur, & fortunę temeritaa conſilium in diuerſum mutaret. Ac Logotheta generalia modò, ædificationē Choræ monaſtenj & exornationem abſoluerat, in qno totas aliquando noctes cum monachia, ſacris operari gaudebat. Primo autem quadrageſimæ ſabbatho, cum poſtridie orthodoxorum Imperatotum & patriatcharum memoria proclamanda eſſet, tum quoque is à veſpeta ad nocturna ſacra illa de more acceſait. Tum ſub mediam noctem me aſtante, & doxologiam audiente, quidam ab Impetatore adeſt, nouum illi nuncium apportans, & eius ſententiam exquirena. Modò enim, inquit, cum Imperatorij bipenniferi & milites & enſiferi cubitum ituri eſſent, tantua ſubitò hinnitus circa palatium exauditua eſt, vt omnes percelletentur. Intempeſta enim uocte, cum neq; Imperatorij neq; ſenatorij equi, nec in ipſo palatio, necante ſorea aſſent, improuiſa res animos audientium perturbauit, & alij alioa quid rei eſſent interrogarunt. Eo tumultu nondum ſedato, alter hinnitua priore maior exauditua eſt, ab ipſo etiam Impetatore: qui miſſo miniſtro, vnde ia eſſet, quæſiuit: ſed nihil audiuit aliud, niſi ab equo in quodam palatij pariete, ante victricia Deiparæ ſacellum, quem Paulua olim præſtantiſsimua pictor effinxiſſet, D. Georgium Chriſti martyrem pulcherrimè ſuſtinentem, eſſe editum. Ad hæc Logotheta iocatua, vt ſolebat ad Imperatoria interrogationea: Gratulor tibi, inquit Imperator, futuros triumphoa. Monſtroſum enim iſtiua equi hinnitum nihil aliud indicare reor, niſi tuā aduerſua Agarenoa Aſiam noſtram populantea expeditionē. Quibua Imperator auditis, alio adoleſcente ad eū miſſo. Tu quidem, inquit, iſto reſponſo, ſiue, vt ſolea, mei exhilarandi gratia, ſiue alia de cauſa dato, rem ignorare videris. Ego autem quid verū eſſe cenſeam, tibi dicam. Nam vt patrea noſtri nobia tadiderūt, equua iſte aliàs etiam ad eundem modum hinnijt, cum Balduinua Latinorum princepa à patre noſtro pulſus, vrbem amiſſurua eſſet. Quo monſtro cum & ille diu, vt ominoſo, terreretur: tandem, nec multo pòſt, euentum ipſe expertua eſt, cum vrbem à Romania vaſtari cerneret. Logotheta verò, cum quid reſponderet, non haberet, adoleſcentem abire iuſsit: ſe poſtridie Imperatori reſponſurum. Prærerea columna quæ ante Orientalem arcem ſtat, in qua Byzantis conditoris vrbis imaginem olim fuiſſe fama eſt, ante multos dies & ipſa cōmoueri cœpit: quæ agitatio per dies complntes durauit, omnibua ad ſpectaculum concurrentibus. Poſtridie, cum Logotheta ad Imperatorem veniſſet, tum quidem quid collocuti fuerint, nemo omnium ſciuit: pòſt tamen ex indicijs quibuſdam conijcere licuit, eoa fatidicos quoſdam libtoa inſpexiſſe, quibus futura quædam incerto autore obſcurè & per ambagea exponerētur. Deinde figura aſtrologica delineata, qua poſitus ſidetum & prænotionea futurotum indagātur, hoſtium aduentum & Reipublicæ confuſionem coniecerunt, & qualecunq; Imperatorij principatua diſcrimen. Neq; enim animaduertebant, iuniorem Imperatorem Andronicum id eſſe facturum (Deo talia modis ineffabilibus occultante:) vnde magnopere territi & perturbati ſunt. Nam Logotheta è palatio plenus cogitationum domum reuerſua, longo tempore tacitua ſedit, nemini vllum verbum loquena: ſed futurarum rerum cogitarionibus intentua, planè muto & ſurdo ſimilia: idq; vxore cum filia Panyperſebeſta & filijs de more aſaidentibua, & hilarè ac iucundum eiua colloquium expectantibua. Tandem coacta vxor, ipſa quidem minimè diſerta, filiæ Panyperſebaſtæ innuit, vt aliquid opportuni loqueretur. nam erat illa quidem ætate adoleſcentula, ſed peringenioſa: & ea lingua prædita, quæ Platonem aut Pythagoram, aut eiuſmodi viroa ſapientea magia quam ipſam deceret. Tum autem patrem intuena, ſic exorſa eſt.

Bachanalium licentia.

Equi picti hinnitus.

Columnæ agitatio.

E themate aſtrologico coniectura de ſeditione.

Metochitæ mæſtitia.

FILIAE MAGNI LOGOTHETAE
prudens oratio.

AVdaciæ forſan & temeritatia eſſe videatur, pater me filiam adoleſcentulā te affari, & impoſita lingua excellenti tuæ perfectæq; ſapientiæ obſtrepere. Sed cum & mater hortetur, & tempus poſtulet, dicam vt potero. Cur tādem ſapientiſsime omnium, tamdiu tacitus ſedes, téq; ipſum excrucias, & mœrore cōficis: nec quid te angat, nobis exponis, vt dolorem tuum, parte eiua in nos recepta, leuemus? Nam & perturbatio vultus tui, & linguæ ſilentium, ſatis declarant, quanto in mœrore ſis, omnem animi hilaritatem & tranquillitatem adimente. Vt autē oleum, cera, & id genus alia flammam alunt, ita ſilentium dolorem auget. Quare tu, ne affectus iſte tempore confirmatua, inexpectatum damnum apportet: per Deum exurge, & animum recipe. Neque enim tuum eſt, philoſophiæ nobilitatem ad tantam humilitatem deijcere, illiúſque maieſtatem intempeſtiuia doloria maculia aſpergere: cuiua ea natura eſt, vt continuatione ſilentij multiplicetur. Subinde enim vlceria inſtar interiora inuadens, nō prius illa depaſcere deſinit, quàm ad ipſas medullas penetrarit, & principalea animi partea abſumpſerit. Quod ſi arcani aliquid eſt, alijs arcanum eſto: nobia verò tuis haudquaquam. Hia & pluribua huiuſmodi verbis generoſa illa filia patria dolorem nonnihil leuauit, vt Iobi verba parum immutata proferret: Pereant, inquit, diea illi in

Silentiũ.

Dolor.

Metochitæ male ſibi ominatur.

quibus vxorem duxi, & liberos ſuſcepi: qui ſi non aſſent, facilimè rebus meis conſuliſſem. Nunc verò tanta curarum turba incumbente, ignoro qua ratione inſtantem iam hand ſcio vnde malorum molem effugiam. Imminet enim grauis hoſtium impreſsio nobis, hoſtium neſcio quorum, ſiue terra ſiue mari aduentantium, qui grauiſsimas nobis clades importabunt. His dictis rurſus conticuit, cogitarionibus illis mente propemodum alienata: & ſui aclioguæ oblitus ſurrexit, ſéque in lectulum contulit, ac obdormioit, ſed diu dormite hand potuit.

Gregoras Metechitæ charus.

Ego verò poſtridie de more ad eum ingreſſus, omnia cognoui. Nam poſteaquam in recens ædificato à ſe Choræ monaſterio me collocaret, maximi fecit, & penè germani filij loco dilexit: adeò vt aſtronomicam diſciplinam, quam ſolus eo tempore perfectiſsimè notat, mihi traderet, nec tantas opes inuideret: & ſæpe apud Imperatorem & proceres gloriaretut, me à ſe hæredem doctrinæ ſuæ inſtirutum eſſe. Idque euidenrius in ſuis ad me epiſtolis, & verſibus quos in exilio fecit, declarauit: de quo paulo pòſt dilucidius dicetur. his igitur de cauſis, cum viro multum deberem, gratiam ei reruli, quam potui. Nam crebro eum acceſsi, non collo queodi tantnm, ſed etiam officioſi miniſterij cauſa. Docebam enim & filium eius, & quam dixi filiam, & profanarum & ſacrarum literarum obſcuris locis declarandis. Erat enim mulier & magno prædita ingenio, & diſcendi cupida, quorum alterum naturæ, alrerum animi donum eſt. Illis verò auditis, quamuis præ timore penè exanimarus: non tamen tacendum eſſe exiſtimaui, ſed in hanc ſententiam illum ſum allocutus.

CONSILIVM AB AVTORE
Logothetæ datum.

Philoſophica conſtantia.

ALois fortaſſe, qui animos philoſophicis rationibus non firmarunt, ſuccumbere aduerſis rebus, nō mirum fuerit. Te verò, cuius tantum animi robur eſſe oportebat, vt alijs exemplo eſſes, eodem modo quo cæteros affici, ſumme vir, laudare haud poſſum.

Futura incerta.

Quod ſi manifeſtis & præſentibus in rebus, forti eſſe aoimo philoſophum oportet, quid de ijs dicemus quę nondum adſunt, ſed euentu adhuc incerto deliteſcunt? Multa perficit Deus inexpectata: quæ „ expectabantur, fruſtrata ſunt: quæ verò nemo „ expectabat, eorum exitum reperit Deus. Nam „ fururarum rerū prædictiones, ſiue per ſomnia, ſiue alijs ſexcentis, vt ſcimus, rationibus ſignificenrur, mulra caligine inuolutæ, multos ab officio depulerunt, & in errorem induxerunt, alijs felicem præter ſpem exitum adepris, alijs diuerſum. Noſti enim cum alia, tum, vt Alexandrū ad oppugnationem Tyri abeunrem, coruus deiecto in caput oſſe perculerit: quod aruſpices malum omen interprerati, cœptis deſiſtendum eſſe monebant. Ille verò abijt, & laboribus exantlatis vrbem expugnauit.

Græcorū metus.

Græci olim cum à Perſis inuaderentur, in fundum maris ſe cum ipſis nauibns ante Salaminem demerſum iri putantes: præter omnem ſpem victores, totos libros ſuis triumphis refetſerunt.

Crœſi fruſtratio.

Crœſus Lydus ſe Halym fluuium tranſgreſſum, magnum Cyri imperium euerſurum eſſe ſperauit: ſed & ſuum regnū amiſit.

Romanorum victoria.

Romani olim cum Italiam ab Hannibale incendijs vaſtari, & ipſius vrbis excidium modò non ante oculos cernerent, maximæ partis orbis terrarum Domini euaſerunt.

Auguſtus.

Auguſtus, alter à Cæſare Romæ rerum potirus, cum ab Antonio & Cleopatra, magnis exerciribus terra marique petereretur, deſperata vita, & hoſtes præter ſpem vicit, & illorum principarum etiam occupauit, Lybiam inquam & Aſiam.

Prouidentiæ conſilia hominibus ignota.

Et quid opus eſt ſacras prouidentiæ rationes recenſere, quæ res noſtras gubernans, eo fine conclndere ſolet, quem ignoramus? nunc ſperato, nunc inſperato: & nunc cum appendice, nunc ſine adiectione: non ſecus ac ſi quis Piræeo egreſſus, Ægæū mare traijcere inſtituat, Septentrionum verò vi, in Cretam & Sardiniam præter expectationem deferatur. Nam tali inconſtantia & terræ & maria perpetuò concutiunrur. Quamobrem ibi forſitan etiam deteriora metuenti, meliora contingent: & iſtius triſticiæ ſementis, vrbem læticiæ meſſem producet. Futura enim in æquilibrio quodam collocanda ſunt, nec in iucunda, nec in triſtitia nimis inclinante animo.

Triſtitia magno viro diſsimulanda.

Deinde Poeta ſapientiſsimus Euripides pronunciat, eandem orationem ab obſcuro aut nobili habitam, non idē autoritatis habere. Omnes enim omnia dicendo, vix vnum atq; alterum commoueant. Tu verò, vt arcanorum Imperatoris conſcius, ſimulque doctiſsimus aſtronomus, omnium animos in extremā deſperationē demergere queas.

Gubernatorū prudentia.

Proinde ſi non tua, at aliorum cauſa, & linguam tuā & te torum, ad hilariorem habitum conformato. Imitare ſolertes gubernatores, qui & aduentantibus & iā vrgentibus periculis triſtitiam diſſimulant. Nam cum ſciant ſpem ſalutis vectorum omnium à ſuis pendere labris, eos in ſpem bonam erigunt & confirmant: quamuis ſæpe & mare fundo exæſtuet imo, & præruptus aquæ mons ſupra caput aſtet, & imber violentus è nubibus erumpat, & diſcrimen ante oculos verſetur. Hæc cum dixiſſemus, virum mitigauimus, vt mœrore illo, quatenus licebat, remiſſo, rurſus omnibus iucundnm & hilarem ſe præberet, atque affabilem.

Andronicus ſenior nepotem monet.

Sexta porrò hebdomade ſanctæ quadrageſimæ, Imperator Geraſimo patriarcha & alijs pontificibus, qui in vrbe erant accerſitis, nepotem adducit, palàm obiurgarurus: & moniturus, vt fugæ conſilia mutaret, quò coram tantis teſtibus pudefactus, aut in officio eſſet, aut nō ſine cauſa probabili mulctatus videretur. Ingreſſus igitur eſt iunior Andronicus, adductis ſecum nonnullis, qui occulta arma, & pugiones gerebant nec ipſe planè inermis.

Andronicus iunior armatus in cōcilio.

Conuenerat enim inter eos, ſi auus paternis & lenibus admonitionibns erga ipſum vteretur, ne ſe quidem aliquid cōfidentius aut andacius præ ſe laturos, ſed omnino quieturos: ſin verò iratus ſupplicinm minitaretur, impetu facto in ipſo Imperatorio ſolio illum occiſuros, & in ſolum iuniorem Andronicum,

cum, omnem Imperij autoritatem collaturos. Ingreſſus igitur, iuxta auum in conſueto ſolio conſedit, factione illa ad Imperatoriam aulam relicta. Cùm autem admonitio & caſtigatio, à patria curia & ſolicitudine proficiſci videretur, nihil tum inſolentius actum eſt, ſed concilium pacatè & tranquillè dimiſſum: iureiurando vltrò citroq́; dato, ab auo, ſe nemini relicturũ Imperium niſi nepoti: à nepote, ſe neque vitæ, neque imperio aui, vllas inſidias comparaturum.

Andronicus iunior à ſua factione peierare cogitur.

Cæterùm iuniorem Andronicum egreſſum con[illegible]i circumſtantes, indignabantur, & in eum vociferabantur vt qui ſanctiſsimum iuſiurandum violaſſet, & fidem fregiſſet. Quid enim, inquiunt, ad iſtius iniuriæ magnitudinem accedere queat, cùm tum tu per nos formidabilis & inuictus, omnia ex animi ſententia facilè confeceris, ſi nos iugulãdos in orci faucibus deſerueris? His & huiuſmodi geſtibus & vocibus fractus & pudefactus, magnum Logothetam ad ſe venire iuſsit: ab eoq́; petijt, vt apud auum efficeret, vt ſuæ factioni impunitatem iureiurando daret.

Logothetæ ad Andronicum iuniorem oratio.

At ille ne audire quidem ſuſtinens: Tu verò, inquit, nõ bene tecum actum eſſe putas, nec immortales Deo gratias agis, quod præter expectationem ex orci faucibus ereptus, incolumis & ſaluus es. An ignoras te & mihi & liberis meis, quoad vixeris, magnam debere gratiam, quod conſilium contra te initum auerti meo interuentu, quodq́ue meo beneficio ſolem hunc intueris? Tu verò his omiſsis, pro perditiſsimis & malè perituris iſtis intercedis? Apage per Deum, nihil tibi rei ſit cum iſtis. Quomodo enim tibi ſeruabunt fidem, qui fidem auo tuo datam, nulla coacti neceſsitate, fefellerunt, nec Dei metu nec hominum verecundia deterriti? His Imperator præter expectationem auditis, tacitus diu ſtetit: deinde illo abire iuſſo, ad priſtina conſilia & cogitationes redijt. Cùm autem magna & ſancta hebdomas adeſſet, qua ſalutarem Chriſti paſsionem celebramus: & Imperator nepotem non è monitis ſuis viuere cerneret: ſed & inconſtanti motu, & moribus diſſolutis, & aliàs aliũ eſſe: grauiter & iniquo animo eius intemperias paſſus eſt, adeò vt bis & ter magnitudine doloris victus, & veluti numine afflatus, ad eos qui aderant, diceret: Obijt noſtra ætate & Imperij maieſtas, & Eccleſiæ pietas. Nam ille fugam ardenti ſtudio adornabat: & ſubinde egrediebatur, & cum factione illa ſe parabat. Senex verò conſiliorum ignarus, æger animo tacitè afflictabatur: ſed tamen ſignis & coniecturis quibuſdam ea quæ agebantur expendens, haud procul erat, quin quid ſtruerent, animaduerteret.

Patriarcha ſenioris Andronici conſilium nepoti aperit.

Quare patriarchæ Geraſinę arcanum nepotis comprehendendi conſiliũ aperuit. At ille ſtatim ad iunioré Imperatorem Andronicum accurrit, & arcano illi prodito effecit, vt fugam acceleraret. Cùm autem illuſtria Reſurrectionis dies illuxiſſet, veſperiq́; decreta exequenda eſſent, de more petijt & accepit claues Gyrolimniæ portæ.

Andronici iunioris fuga.

Hoc enim propter matutinam venationem facere conſueuerat. Igitur ſub mediam noctem cũctis dormientibus, cum omnibus coniuratis egreſſus, poſtridie in Syrgiannis & Cãtacuzeni caſtra peruenit. Hi enim cum illuſtri apparatu, ad Adrianopolim fugam illius præſtolabantur. Erat is dies Aprilis vigeſimus, anni ſexies milleſimi octingenteſimi vigeſimi noni. Eſt autem animaduerſione dignum, quod nihil humanarũ rerum ſine Prouidentia adminiſtretur, ſed omnia arcana ratione agantur: licet nos ignari ſedeamus, verba & Prouidentia & veritate indigna facientes.

Fatales pœnæ.

Cùm enim Deus aliquos ob vetera & recentia delicta mulctare vult, periti medici more incurabilib. morbis vſtiones & ſectiones adhibet. Mox terram fortunatam aer grauis infeſtat, aqua maris illi ſuccenſet, importuni venti eam perflant, peſtilentia graſſatur: affliguntur viri boni & eruditi, qui mores ſuos ad Doriam (vt ita dicam) harmoniam compoſuerunt: quicquid inſtituunt labaſcit, conſilijs minimè reſpondet euentus, Deo ſic euentum moderante, contrà calamitoſi, obſcuri, væcordes, & Furiarum alumni, proſperam fortunam experiuntur: ſtulti ſapientes potenter vincunt, ſanniones & mancipia modeſtos & honeſtos ſuperant. Tum & vrbium magiſtratus, & patresfamiliâs, & tribunos plebis, & ædiles & prætores, & monachorum rectores omnes videas impudentiæ & petulantiæ ſeruire, nec ex officio, quicquam facere aut poſſe aut velle. Hæc ita ſe habere, ex ijs quæ iam dicemus, conſtabit.

Tributa aucta.

Nam cum Turcarum perniciosæ irruptiones increbeſcerent, nec vllis vel domeſticis vel auxiliaribus copijs, aduerſante Deo, repellerentur: alia via rem Imperator eſt aggreſſus, lubrica illa quidem, ſi verè conſideres, & æquitatem ſpectes: non tamen prorſus imprudenti, tam aduerſis & iniquis temporibus. Nam annua ſubditorum tributa augere ſtatuit, quibus diuiſis, partem in alios vſus conferret, parte à finitimis hoſtibus pacem redimeret: quod perinde fuit, ac ſi quis amicitiá luporum mercatus, multas ſibi venas incideret, eorumq́; ingluuiem ſuo ſanguine ſaturaret.

Elegans ſimilitudo regibus peculiaris.

Vnde publicani & exactores ſumpta occaſione, alij alios anteuertere ſtuduerunt, quiſq; plura ſe exacturum pollicens, ſi id munus ſibi mandaretur. Sic exiguo tempore, quamuis Romani fines ſubinde contraherentur, millies millena nomiſmata quotannis in fiſcum referebantur. Vnde ſenior Imperator in animo habebat, perpetuam viginti triremium claſſem contra marinos & maritimos hoſtes inſtituere, terreſtres verò copias, in Bithynia mille equites, in Thracia & Macedonia bis totidem, reliquá verò pecuniam in ſumptus vndecunque aduenientium legatorum & annua tributa finitimarum gentium conferre, cæteroſq́; Imperij ſumptus penè infinitos. Sed quia ne id quidẽ placebat Deo, propter cauſas quas ipſe nouit, ſubitò omnia confuſione illa ſunt euerſa. Admiratione tamẽ digna eſt ineffabilis omniũ inſpectoris clementia, qui cum nos diuturnę improbitatis pœnas luere ſimul deberemus, eas tamẽ parcè & humaniter ſumat.

Dei clemens vltio.

Neque enim alienigenis Barbaris atq; immanibus hoſtibus nos tradidit: ſed popularibus noſtris

notis,& à noſtris motibus non abhorrentibus, & clementioribus ijs per quos puniendi eramus: pleriſq; eorum qui circumcirca in nos ſæuiebant,morte præteptis, ne nos inteſtino bello confligentes, & confracto calamo planè ſimiles,etiam illi aggreſsi, funditùs omnes internecione delerent. His enim temporibus obijt Crales Seruiæ regulus, obijt & Sphendoſthlabus Bulgarorum princeps. Eſt & à conſobrino Cephaleniæ comite interfectus Ætolorum & Acarnanum Deſpotes. Theſſalici porrò principatus vltimus hæres, ex angelica familia ortus,pridem deceſſerat. Sed illuc redeo. Cùm ſenior Imperator ante ſolis ortum nepotis fugam cognouiſſet: eodem die pontificibus qui in vrbe erant accerſitis, (nam patriarcha pridie fuga obierat) proſcribi iuſsit tum nepotem fœdifragum,tum eius coniuratos, tum ſoa omnes qui ſe coniungerent,ac eius factioni fauerent. Idq; facilè à cœtu ſacerdotum impetratū eſt. Ad hæc paſsim ſacroſanctum Euangelium in palatijs, in vijs,in foris,circunferri cerneres,& populum ſacramento adigi, vt & à iunioris Imperatoris ſocietate, & animo & manu & lingua recederent,& ſeniori arctioribus obedientiæ vinculis aſtringerentur. Quæ cùm ad hunc modū in vrbe Imperatricæ gererentur, Andronicus iunior libertate & immunitate in Thracijs pagis & vrbibus pronūciata,ſtatim omnes ad quiduis paratos habuit. Statim in armis fuerunt Thraces omnes pro iuniore Imperatore Chriſtopolim vſque,ſenem Imperatorem cupidè inuaſuri. Ac ptimùm paſsim in prouincia vagantibus publicanis & exactoribus inclementer excruciatis, ereptam quam circumferebant pecuniam nulla modeſtia inter ſeſe partiuntur. Priuſquam autem ſeptem dies elaberentur, Oreſtiade digteſſi,multitudo equitum,peditum,ſagittariorum, funditorum penè innumerabilis, Byzantiū verſus proficiſcuntur, ptimo impetu ſe expugnaturos vrbem eſſe rati,ſeditione laborantem,populo inter ſeſe diſcordante,ſpe emolumentorū quæ huiuſmodi mutationes iniuſtia manibus ſuppeditant, Syrgianne exagitante omnia. Ac quatuor integris diebus in itinere conſumptis, ad Selybriam caſtra poſuerunt. Cùm autem vlterius progreſſuri eſſent,& ſenior Imperator vrbanam turbam,ſi hoſtilem exercitum ante portas vidiſſet,non quietutam eſſe ſciret: Legatos ad nepotem mittit,quorū princeps erat Theoleptus Philadelphienſis,vir non tantum omnis generis virtutibus ornatus & reuerēdus, ſed & prudentia ſingulari prædita. Miſſa eſt & Syrgiannis mater, quæ filium potiſsimum placaret, eiq; perſuaderet,ne ad mœnia vrbis accederet: periculum enim fore,ne diſsidio inter Byzantinos orto,maxima interitus conſequeretur omnium opum, ædium, virorum,matronarum, magiſtratuum, ſubditorum: quarum rerum autor, qua ratione tranquillo animo per omnem ætatem vnquam eſſe poſſet? ſed vt paulùm regreſſus,ita demum verba faceret, & quæ vellet poſtularet. Syrgiannes igitur,cùm Philadelphienſis præſentiā ſeueritatis,tum precibus matris

Andronico iuniori ſ. .. incrimatur. [margin note partly illegible]

Thraciæ defectio.

Legatio aui ad nepotem.

ſuæ fractus,ad Imperatorem, qui circa Oreſtiadem tum agebat,reuertitur, eoq; ſenioris Imperatoris legationes mittebantur, & ibi poſtulationes confirmabantur. Tandem inter eos conuenit, vt iunior Imperator Thraciam, quæ à Chriſtopoli vſque ad Rhegium & Conſtantinopolis ſuburbana pertinet, pro autoritate obtineret,ſimulq; ea prædia quæ ſuæ factioni aſsignaſſet in Macedonia, quorū multa erant,quæ ſingulis multa millia quotannis penderent: ſenior verò tum Conſtantinopolim, tum vrbes & & prouincias omnes Macedonicas vltra Chriſtopolim ſitas, adhæc, legationes finitimarum gentium audiret atq; dimitteret: quòd eæ occupationes iunioti minimè cordi eſſent, ſed potius natura ad voluptates & venationes propenſo,& rebus eiuſmodi occupato,grauiſsimū & moleſtiſsimum onus viderentur. His conditionib. fœdus initur, iunioti Imperatori quàm ſeniori acceptius. Nam cum tam inexpectatam calamitatem propulſare cuperet, ſed omnibus rebus deſtitutus nihil poſſet: ea quæ à nepote proponebantur, tanquam oracula Appollinia accipiebat. Sub hoc tempus & mihi oratorijs & philoſophicis libris relictis, vtile viſum eſt, ſeniorem Imperatorem adire,& in eius familiaritatem me inſinuare,quæ & prudens eſſet, & liberalis,& eruditorum auſcultatione dignisſima: quæ cum à multis expeteretur,non paterer neq; contingerer omnibus. Nam Magni Logothetæ conſuetudine (iam tum enim eo honore ornatus erat) & ſermonibus quod ad aſtronomiam attinebat, ſatiatus eram. Quanquam ia quoq; initiò parcius mecū diſſerebat,nec ipſam aſtronomiam affatim mihi communicabat,ſiue ingenij mei adhuc ignarus:ſiue, id quod verum erat, eodem anno præditus, quo doctiſsimus Synesius & Lyſis Pythagoreus. Illi enim vetant, ne arcana philoſophiæ impuris adhuc animis communicentur. Nephas enim eſſe,vt ea quæ magnis laboribus parta ſint, cuiuis offerantur. præterea publicè philoſophandi conſuetudinē magnum apud mortales rerum diuinarum contemptum peperiſſe. Cùm autem ſeorſim eum adijſſem,& integritatem meam illi demonſtraſſem, rogaui, ne vulgari more de me iudicaret. Multum enim inter Phrygum & Perſarū (quod aiunt) limites intereſſe. Deinde blanda oratione perſuadendi cauſa apud illum vſus, huiuſmodi orationem habui.

Pacta inter auum et nepotē.

Gregoras aulicus è ſcolaſtico factus.

Logothetæ & Gregoræ neceſsitudo.

Doctrina impuris non communicāda.

AVTORIS SVASIO ET *adhortatio.*

SI ea quæ delectationem pariunt, omnia ex æquo diſtribuere natura potuiſſet: facilis & laboris omnis expers eſſet vtiq;, nunc eorū indagatio,& mutui amoris cauſæ facillimè praeciderentur. Nunc verò cum iucundis admiſceri moleſta neceſſe fuerit,& Græci tertium dolium in Iouis aula nullis permiſtū malis eſſe negent: vt inopia moleſta eſt, ita copiæ ipſa delectat: hæq; inter ſeſe pugnant,& efficiunt vt alius petat,alius largiatur, ſintq; hæ vices perpetuæ vltrò

Neceſsitas coniungit homines.

ttrò citroq; commeantes, quæ amicitiæ lex eſt, & vinculum fitmiſsimum. Et hoc illud eſſe dicere liceat, quod telluti pręſtet vt mare nauigetur, & mari vt in tellure ambuletur: vtq; Tanais longinquo curſu in Græciā feratur, & Iſter in Ægyptum perueniat, & Nilus aquas ſuas Mæotidi communicet.

Officia in commune conferenda.

Si quis verò adeò tenax fuetit, vt bona diſtribui nolit, ei cauendum erit, ne legem per orbem terrarum ferat omnis improbitatis autorem, & omnes congreſſus, omnia commercia funditùs tollat: beneficentiæ diuinæ ingratus, à qua illa omnia quæ habet, accepit. Neque enim obſcurum cuiquam eſſe poteſt, vllam à diuina prouidentia bonum cuiquam contingere, vt ſolus eo fruatur: vt nec lucem ſoli, vt ſibi ſoli luceat.

Immortalitatis appetitio.

Quòd ſi res æternùm victuræ, eodemq; ſtatu permanſuræ eſſent: poſſet forſitan aliquis qualibuſcunq; de cauſis communicationem virtutis eludere. Cùm autem id nulla ratione fieri queat, nonnulli artificio quodam immortalitatem conſectantes, neq; quicquam vnde gloria exiſtat prætermittentes, omnem laborem vltrò ceperūt.

Pythagoras.

Ac ne longius abeam, Pythagoras cum Ægyptiorum ſapientibus congreſſus, eorumq; ſacris initiatus, in Græcia laudari concupiuit: eaq; cupiditate impulſus, in eam traiecit: virtuteq; ſua per totam Græciā vulgata, nomen æternum eſt couſecutus.

Pugiles.

Eſt etiam qui Delphicam laurum, & Olympicum oleaſtrum, ex Aſia profectus petat: non ignarus marceſcenti illi corollæ ineſſe gloriam quæ non marceſcat, & poſterorum memoriam magis excitet, quàm omnia Aſiæ prata & fontes, & fuci tincturarum. Hi igitur & alij plurimi horum ſimiles varijs rationibus ſui memoriam tradere poſteris potuerunt, Nunc verò, ne longum faciam, aliorum ingenijs noſtra ætas ſterilibus relictis elabitur, & ſapientia deſtitutis ac parum abeſt quin belluinis dicam, vt noſtræ res deplorandæ eſſe videantur. Te verò ſolum omnium expreſſam naturæ imaginem, & optimè informatam tulit, Lunæ inter ſtellas ſimilem, & igni in hyemis tigore. Neque nos adeò fana & mænia & luci & porticus ornare poſſunt, vt tu, & tuæ virtutis mundus. Ac plurimum quidem te reipublicæ prodeſſe fateantur omnes, quippe qui magno Imperatori id præſtes, quod gubernatori ij qui polum & belicen obſeruant. Sed quid dicamus?

Magna opera glorioſa.

Fuit & Phidias apud Græcos magnus, ob apis & cicadæ ſculpturam: ſed non tantus, quantus ob Iouem Olympicum. Præterea, quæ inde colligitur glotiola, cum ipſa memoria, & corpore, citius interit quàm agrorum gramina. Sin theſauros ingenij & eruditionis tuæ aperueris, nomen tuum ab obliuione vindicabitur, qui non claudam (vt Plato ait) vitam exegeris, & tu ipſe potiſsimum tui præco in medio terrarum orbe ſtabis: & non modò longi temporis fama celebrabetis, ſed immortali etiam memoria commendabetis.

Petitio.

Age igitur, age vir quos ſol intuetur omniū doctiſsime, imperti patrię ornamenta tua, ſicut Lycurgi & Solones: honorem habe celebri huic vrbi, quemadmodū olim Athenis Socrates & Platones. Aperito mentis noſtræ palpebras, euidentius demonſtra quis ſit omnium moderator, & qualis eorum aptiſsima compages. Doce quò cauſæ conferendæ ſint nobis tanti boni: nunquid ad neceſsitatem aſtrorum, vt profani tradūt, aut ad vniuerſitatis autorem. Qua de re cùm longo tempore anceps hæſitarim, nemo adhuc mihi contigit, qui ſcrupulum hunc animo meo eximeret. Quare ſi non ob aliud, vel propter hoc vnum doceto. Quid verò miſerius fieri queat, quàm cùm cœli Dei gloriam enarrent, omnem terram circunſonantes: nos ſurdaſtros non exaudire quid dicant, ſed aſtris (vt vulgò iactatur) illorum ſcientiam ponderare? Illud verò extremæ iniquitatis fuerit, cum nec vt Pythagoræ ex Ægypto in Atticam nauigandum, nec vt Platoni mare Ionium ſæpius traijciendum, & ex Attica in Ciciliam ad Tyrannos proficiſcendum atq; inde in Academias & ambulacra redeundum tibi ſit, vt publicè virtutem ſpargas: ſed pro Lyceo & Stoa in conſuetis tuis ædibus, virtutem tuam in totum terrarū orbem propagare queas: aliquid aliud maiori tibi curæ eſſe ſinas, & linguā tuam incomparabilem obſoleſcere ſilentio patiatis.

Tempus edax rerū.

Iam illud quoque videndum, quàm inconſtantia & incerta ſint omnia: vt fortunæ inſultus nihil eſſe diuturnum ſinat? vt alij ſetius, ocyus alij, rebus omnibus relictis, præter expectationem, in noctem, in tenebras, in obliuionem, in mortem præcipites ruant.

Philoſophiæ migrationes.

Ipſa porrò ſapientia quoq; migrauit ſępius, cuius primò domicilium Ægyptus fuiſſe perhibetur: inde ad Perſas & Chaldæos tranſijt: pòſt apud Athenienſes diuertit, atque illinc etiam tandem auolauit: & nunc veluti auicula nido exturbata, longo iam tempore incertis ſedibus vagatur & oberrat. Fieri autem poteſt, vt aut apud nos, finitis erroribus ſi tibi ita viſum fuerit, domicilium conſtituat, aut prorſus in cœlos abeat. Ne verò mihi ſuccenſeas oro, te ad talia exhortanti. Id enim dicere cogor, quod nullam veri ſimilitudinem habet, incerta momēta temporum veritus: ne velut ex occulto atque ex inſidijs erumpentia tantum nobis bonum eripiant. Nam, ſi & hoc dicendum eſt, non tam noſtram vicem ſoliciti ſumus, quàm de tua in poſterum exiſtimatione. Quod ſi optando tantum proficeretur, quàm prompta voluntas eſt, immortalem eſſe te vellemus, vt te gaudere, vt excellenti theſauro, perpetuò liceret. enimuerò tuum iam fuerit oſtendere, num fruſtrà fores pulſauerimus. His verbis apud magnum Logothetam vſus, meoq; ingenio ita demonſtrato, effeci vt libenter omnibus rebus mihi obſequeretur: ac deinceps eius conſuetudine ſum citra ſuſpitionem ad ſacietatem vſus.

Andronici ſenioris palatium.

Tandem & Imperatoris familiaritatē maiorem experiui. nam ſæpenumero & ipſe ſpectarā, & ex omnibus intimis eius audieram, palatium ab eo non modò honeſtæ diſciplinę & omnis virtutis officinam, longo rerum vſu & ingenij magnitudine eſſe effectum: ſed & eloquentię doctrinæq; optimum eſſe gymnaſium. Quamobrem & ipſe talibus bonis adamatis, eò me contuli. Nam ocioſa diſciplinarum tractatio, quam libri ſuppeditant,

Doctrina ſine vſu rerū mortua vt et experientia ſine doctrina vera.

ſiua

ſiue illa tenuior, ſiue copioſior ſit, mea quidem opinione organico ſimilis eſt corpori animam deſideranti, quæ per ſenſuum experientiam accedat: aut etiá varijs ciborum generibus in ventrem congeſtis comparari queat, qui calorem ad concoquendum poſtulent. Is verò calor non alius fuerit, quàm multus vſus & variarũ rerum experientia. Nam exempla eorum in promptu ſunt, qui inani tranquillitatis ſtudio in vmbra & ocio omnes animi vires eneruarunt, atq; ita effœminarunt, vt nec dicere nec agere quicquá publicè auderent. Cæterùm cùm & ego annum ætatis iam VII. & XX. agens, ad Imperatorem acceſsiſſem, & vltra ſpem omnem ab eo exceptus eſſem, huiuſmodi coram eo in eius prudentiæ & eloquentiæ laudem orationem habui.

AVTORIS LAVDATIO *ſenioris Imperatoris.*

SI eos noſtra ætate viros, potentiſsime Imperator, extitiſſe cernerem, qui Maieſtatem tuam dignis laudibus celebrarent: quidem nec ad dicendũ prodijſſem, nèq; ſilentio quicquam antiquiùs habuiſſem: vt ijs eſſet locus, qui tuas laudes æquare dicendo poſſent. Sed cum decorum tuorum amplitudo omnem orationis copiam inopię condemnarit, neq; vllus omninò ſit qui ornamenta tua verbis, non dico aſſecutus ſit, ſed propè ad ea acceſſerit: mihi non vitio vertendum eſſe duxi, ſi & ipſe illorum veſtigia qui infra dignitatem dixerũt, ſubſecutus, meum quoddam debitũ perſoluere ſtuderem. Vt enim ineptiſsimum fuiſſet, nos ſolos tanto negocio impares, audere aliquid: ita conſentaneum eſt vnà cum cæteris fruſtrari. Neq; enim affirmare dubitem, ei qui tua facta vt merentur laudare inſtituat, in primis linguam tuam exoprandam eſſe: alioqui verò neminem id facilè præſtare poſſe. Nam & orationis ornatu longo interuallo omnes à tergo relinquis: nec vllum in te bonum deſideratur, quorum vllum vel noſtra ætate, vel ante noſtrá ætatem, vel à primordio par aut ſimile exemplũ reperiri queat. Hoc orationis loco neq; omnes tuas laudes recenſere, neq; aliquas præterire audeo, euidentibus grauibuſq; de cauſis. Nam & ingenij imbecillitas, & debiti magnitudo animum meum diuerſè trahunt: vt periculum vtrinque caventi mihi, & vtrinque ſit conandum, & neutrũ, ambobus inter ſe coniunctis. Si enim ij omnes, quibus illuſtre nomen olim eruditio peperit, adeſſent, nec tamen argumento ſatisfacere poſſent: & eadem eſt eorum etiam qui nunc viuunt, cõditio: quid mihi reſtat, niſi vt maxima parte omiſſa, paucula explicẽ, quæ ſine periculo tractare poſſim? ne fortè, vt Olympiacorum certaminum rudes, mea pte culpa ſuſcipiá dedecus. Ac omninò perſuaſum habeo, nihil omnium æquè, ac periculum hoc cauendum eſſe mihi, & nihilominus quàm ſi quis viminea ſcapha pontũ traijcere ſtudeat. Etſi autem conatus eſt arduus: tamen decere arbitror nõ minus, quàm ſi in ſacrarium omnis generis imaginibus exornatum ingrederer: ita etiam Imperatoris laudes aggreſſus, cætera alijs concedenda, vnius verò atq; alterius mentionem eſſe faciendam.

Nam plures attingere periculoſum fuerit. Qui enim binas abſoluere difficulter queat, quid pluribus accidet occupato? Itaq; alij alia commemorent: à me verò & ingenij magnitudo, & dicendi vis celebretur, quas & ipſe experimento cognoui. & neminem audiui hactenus, quin maxima cũ admiratione & ſuapte & mea prædicarit: me ſemper ambigente, vtrũ eorum magis laudare debeá, cum ſubinde plura quàm dicta fuerunt, dicenda occurrant. Ad me ipſum ergo redeo, non ſecus ac ij qui læuibus corporibus inniti ſtudent, labaſcentes. Nam nunc quidem ſi liceret, non committerem quin terræ ſolem te dicerem Imperator. Vt enim omnes lucis theſauri vnà cum ſolari orbe prodeũtes, omnib. vſuram lucis impertiunt: ita etiam in te omnis ſapientiæ concurſus, velut è cœlo in omnes terras fertur, admirandi tui cauſas ſuppeditans: & vt nemo eſt omnium qui ſolis radios aſpexerit, niſi quem ſol luminibus orbatum aſpexerit: ita nemo eſt, neq; erit, qui de tua ſapientia nihil audierit, niſi audiendi ſenſu deſtitutus. Hac ergò ratione ſi te ſolem terræ appellaro, non inepiè id facturus mihi videor, & ſi quis aliquid maius dixerit, me minimè refragante dicet. Cœleſtium enim corporum idem perpetuò ſtatus, admirationem nonnihil imminuit: omniũ verò rerum humanarum, quarum nonnullis alij alijs antecellunt, cum perpetua mutatio ſit: nónne tuæ res omnium optimè conſtitutæ, omnem admirationem excedunt? Omninò certè decuit, vt quantum dignitate alios antecedis, tantum etiam ſapientia illos ſuperares: itaq; factum eſt. Rhetori ſanè cuidam ſatis fuit, recitatis Demonactis ſalibus, illius omnem ſapientiam oſtendere: quaſi ea quoq; res magni æſtimanda eſſet, nec tamen, * quantumuis diſertus oſtendit: nullam enim habuit. Nam ſi quam habuiſſet, non ab eo tacita fuiſſet cui tanta virum ſapientia celebrare propoſitum fuit. Tuæ verò ſapientiæ receſſus, tametſi aliquis indicarit, tuaq; conſilia velut in tabula expoſuerit, orationis tamen copiá non alia ratione expreſſerit, niſi vt Nili inundationibus eam comparet, quas cubitis Ægyptij metiuntur, aut varijs vitis ramis. Nam & menſura cubitorum internos mentis fontes auget, & vitis à fœcunda radice orta muros corymbos implicat. & germina germinibus cumulat, perquam ingenioſe. Nec enim ea tibi lingua contigit, quæ mentis fonté hebetet, aut immaturos ex inſcitia fœtus edat, & maximi ingenij arcana confundat: neq; inexercitata, aut ſacris præſtantis animi non ſatis initiata: ſed ita inſtructa, vt totis phialis (vt ita dicam) quoties & quando libuerit, inde haurire liceat, certo tamen modo, & exquiſito cum iudicio, quo redundantia coerceantur. Non illa vt fons exundat, è quo plus quàm oportet effluit: ſed id quod excidit, confirmat, cùm ſtudendi ociũ datur: vt tus verba, cum meditandi ocium deeſt, tam inutilia nõ ſint, quàm illaborata ſaxa quæ in ſtructura templorum

Prudẽtia.
Eloquentia.

** Quanta fuerit eius eloquentia oſtendit, quæ nulla in illo fuit. Nã ſi qua fuiſſet, nõ, &c.*

plorum politis lapidibus adiunguntur. Tanta porrò ſuauitate oratio cõditur, vt æſtimari queat deſideriũ in tua lingua ſeſsitare, quæ & præſentes exhilarat, & abeuntes autes veluti ſequitur, in ijs reſonas, & memoriæ inhærens, quemadmodum ſapor guſtati mellis linguæ adhæreſcit. Verũ enimuerò luci & prata & deſerta ſuauiſsimis tempore verno cantillantium auicularum vocibus reſonant, certa loca certis temporibus. Tuæ autem prudentijs facundiæ, loco veris, quatuor anni temporũ ambitus perpetuus eſt: loco prarotum autem & ſaltuũ, omnis terra continens, non quantam Herculanæ columnæ includunt, ſed quantam terratum orbis amplectitur, quouis Attico peplo euidentius tuas virtutes depingens. Credo enim nec in extrema Gallia, nec vllis Oceani accolis, famã tuam ignotã eſſe, aut ipſis Indis: ſed inde etiam eam tibi laudem tribui, quòd omnes mortales prudentia vincas. Sic tua gloria, fama veluti naui vecta, plena admirationis, omnes terras peruagatur Verba mea illud confirmat, quòd nullæ in orbe terrarum gentes ſunt, vnde non aliqui famatui nominis inducti ad te venerint: rara quidem cum ſeſtuitare omnes, vt graue incommodum interpretentur, ſuũ ab aſpectu & conſuetudine tua diſceſſum. Quòd enim multi ex omnibus terræ partibus aquarum torrentis inſtar ad te confluunt, & ſubinde circa te verſantur, vt circa Pythagoram eius diſcipuli, & auidis auribus tua dicta, tanquam diuina reſponſa venerabundi cum ſilentio accipiũt: hæc inquam ſigna eſſe, quòd conſuetudinem tuam ardenter expetant, vt admirabiliſsimam, omnes aſſentientur. Quòd autem ad tam varias quæſtiones & propoſitiones, quæ & inter ſeſe differũt, & à noſtris moribus abhorrent, omnibus eodem tempore de grauiſsimis & maximi momenti rebus tam aptè prudenterq́; reſpõdes: dicere non verebor, Neſtor & Pericles abs te ſuperari. Nam illorum orationes ſæpè irritæ fuerunt, tuæ verò nunquã non efficaces. Ac gentilitius linguæ illorum faſtus, velut improbitatis propago quædam, illorum orationem deſormabat, vt vermis pomi elegantiam: tua verò labia ab omni faſtu aliena, ſolida & indelibata laude tuam linguam exornant. Græci quidem ad res ſuas amplificandas, cum quoſdam, ſtolidos (vt reor) homines, Orphei cithara demulſiſſet, cantu illius etiam in anima quædã cõmoda eſſe fabulati ſunt. Quòd ſi nobis etiam liberet veritatem fabulis cõmutare, eoq́; modo exaggerare: quin id facilimè fieri poſſet, nemo negabit. Nam nunc quidẽ perſuaſum habemus, id nec incredibile, nec humanæ naturæ negatum eſſe, cum pleraſq́; res à poetis in ſabulas redactas eſſe videamus, ſiue ingenia illorum temporum obtuſiora fuerũt, ſiue alioqui poetæ de induſtria propter maiorẽ euidentiam illa ſint commenti. Ea enim haudquaquam eſſe maiora ingenij humani captu, quæ illi ad miracula & ſabulas detorſerunt, tu demonſtraſti, qui illa omnia confeciſti. Ego verò cum pridem Academiã, aut Lyceum, aut Stoam nominari audirem, magnum aliquid immaginabar, & pulcherrimum atq; excellens, ob Platonem vtique & Socratem & * Solonem & cæteros, qui differẽdo valuerunt. Nunc verò omnem de illis præclaram opinionem abieci, quemadmodum experrecti ſomnia: illorumq́; miraculum non maius iudico, quàm cui ſimile reperiri queat: ſed id eſſe tam mediocre & modicum, quàm ego te præſentem intuens pro dignitate admirari nequeo. Quamuis autem magnum eſſet, ſi res tuæ, rebus eorum qui celebrantur conſimiles eſſent: tamen te tantũ illos vincere conſtat, quantum Stentor clamando, cæteros præcones ſuperauit. Ecce. n. palatiũ tuũ eloquentia tua ita inſtruxiſti, vt quãuis Academiã, quoduis Lyceũ, quamuis Stoã vincat, q multo æquius, omnis erudirionis domiciliũ appellaretur. Nemo enim eſt, qui tua ſuauiſſima voce audita, aut vultu tantũ conſpecto, non maximũ inde fructũ ad formandos mores, ad incrementa doctrinæ, ad eloquentiæ copiam, & differendi acumen ceperit. Hæc igitur, & id genus alia, è ſolo congreſſu tuo emolumenta, nulli ſunt qui non perceperint: qui verò perceperunt, omnes optimi euaſerunt Fortaſsis etiã ſunt bonis quidam ingenijs prædiri, qui vt cygni matutino Zephiro aſpirante, præclarè canant, & ſic te aſpirãte elegans inſtitutionis egregiæ fœtus appareat. Qui omnes longè magis eo gloriantur, ſi quis ſcitè dicta abs te referat, quàm Homeridæ, ſi Homericas ſententias audierint. Suauitas inſignis Syrenum, vocis olim magnoperè celebrata eſt, ſed ea non ſine magna calamitate atq; interitu audiri potuit: nec vlli manſerũt incolumes, niſi aures cera obturaſſent, ſibiq́; audiẽdi ſenſum ademiſſent Te verò concionante, tantum abeſt aures cera vt obturẽt, vt mortis inſtar ducãt, quòd natura eos non ab omni parte auritos ſecerit, ſicut fabulæ quoſdã plenos oculorum fuiſſe tradunt. Quos enim Demoſthenes concionum artificio & vi non ſuperaſti? quos non Platones ingenij magnitudine & grauitate viciſti? Quos verò non ita tibi deuinxiſti, vt magis te mirentur quàm Attica illa ætas Socratem? quippe qui concionem tuam perſuadendi vi, & voluptatem illecebris conditam eſſe perſpiciant: ſicuti agri varietate florum exornantur. Vſque adeò tuæ Calliopes amatores non omnes reddis, & mirabiliter incendis. Quare te Solomonis eſſe ſimilem, nemo eſt qui dubitet. ſuperari autem ab illo nemo contendat. Neque enim dici poteſt, illic multa ſuppetere teſtimonia, hic verò pauca: aut totidem quidem, non autem talia. Sed contrà potius. Nam quæ in altero mireris in altero non mireris? excepto reginæ Auſtri teſtimonio, quæ Hieroſolyma profecta eſt. Qui vero tuarum rerum mentionem faciunt, hi ad mendacij ſuſpicionem abolendã, & Septentrionis & Auſtri, vnà cum cæteris terræ finibus, teſtimonia proferre mihi poſſe videntur. Cæterùm, cum Anaxagora autore, mens ſapiens ſit, quæ cuncta gubernet, & omniũ cauſa rerum exiſtat: & tu excellenti ſapientia res adminiſtras, & imperium gubernas, ingenij magnitudine omnia in melius conuertens, vt nemo vnquam

* Zenonem.

quam ex æquo id præſtiterit: & rectè ia dixiſſe videatur, qui conſilio, prudentia, viribus animi pleraſq; res, non autem rerum copia ponderari affirmauit. Vt enim optimus Muſicus ſonorum concentum, chordis quæ intendendæ ſunt intendendis, contraq; laxandis vbi id expedit, & moderatis interuallis relinquendis, cantū elegantiſsimè permiſcet: ita & tu, qui prudentia veluti rhythmis muſicis omnia tempetes, abſolutiſsimum cōcentum efficis, quo rea pulcherrimè gubernatæ, & ab omni parte conſentientes efficiant, vt omnes exiſtiment Deum planè eſſe, qui tuo in ijs regendis miniſterio vtatur. Ita te omnes homines, diuinum quendam hominem & homine ſuperiorem exiſtimant. Nam animi puritate ſubditorum omnium affectiones & voluntates penetrans, & ad quas virtutes aut vitia potiſsimùm rendant, acerrimè perſpiciens ita te componis vt dictum eſt, quemadmodum omnibus hominibus conuenit: & vt Pindarus ait, varium cuiuſq; ingenium gubernas, itaque ſingula diſponis, vt optimè collocentur Neque verò quiſquam ignorat, Themiſtoclem nunquā ad tantam gloriam fuiſſe perueuturū, niſi Xerxes in Græciam inuaſiſſet. Neque etiam Miltiades ille, vt arbitror tantum nomen haberet, niſi Perſici Satrapæ & Aſiana arma prius in Atticam & Marathonem penetraſſent: ſed eorum virtus, vt terra obruti theſauri, in obſcuro latuiſſet. At tuum diuinum ingenium, cum ex alijs infinitis perſpici queat: tum verò ex eo, quod cum tempora aduerſarentur, nec tamē res tuas euerterent, ad euidentiſsimum ſignum fuit prçſtantis tuæ ſapientiæ, Nam cum imperium perturbatione plenum ſuſcepiſſes, nec diſsimile nubibus ab Aquilone agitatis, & penè omnes nationes in noſtrum exitium conſpiraſſent, tanta vehementia, quantus in Nili cataractis impetus eſſe fertur: tu ſolus impreſsiones illas conſtanti animo, inſtar immotæ rupis violentos fluctus aſpernantis, excepiſti: atq; omniū periculorum tempeſtatibus ſedatis, in tranquillum portum nos perduxiſti. Ita tu quidem & deliberas & diſponis omnia, vt nemo omnium prius illa cogitare poſsit quàm perfecta fuerint: idq; adeò facile, vt difficilius ſit alijs ea cōmemorare, quàm tibi adminiſtrare. Vnde fit, vt ſi quis enumerare velit prudentiſsima & dicta & facta tua: non aliud agat, quàm qui cuiuſq; diei horas, numerare inſtituerit, quarum nulla elabitur pulcherrimarum tuarum vel orationum vel actionum expers. Nam vel tuæ vocis ſonus vnus mittigat & manſuefacit hominem etiam immaniſsimū: idq; facilius, quàm cinyra Dauidis, dæmonium Saulis fugabat. Nunc igitur tuo beneficio metu omni vacui ſumus. Nam cum te in puppi (vt ita dicam) rerum noſtrarum ſedentem videamus & diligenter excubantem: ex ijs quæ præceſſerunt, parati ſumus: & nuper expectata pericula, priu quam periculum eorum faciamus, auertimus, tua ſapientia illa omnia propulſatum iri præuidentes. Ac tantiſper forſitan aliqui deſperarint, donec ſummam prudentiam tuam cogitarint: tum verò ita recreantur, vt afflatu Fauonij æſtuantes. Sed quid ego imprudens in excellentiæ tuæ gurgites me paulatim immitto? Neq; verò aliud ago, quàm quod orationis dicebam initio, me planè dubitare quid ſit agendum, aut dicendum, Putabam enim, ſi pauca dixiſſem, quæ ad æs alienum diſſoluendum ſatis eſſent: licitum fore mihi cæteris ſuperſedere, ſed non animaduerti me id facere, quo mea opinio plurimùm falleretur. Nam cum de re maxima, tua nimirum ſapientia, dicere inſtituiſſem, præter opera per quam illa geruntur & quam ita ſequuntur vt maiora nauigia lembi: perinde me facere animaduerti, ac ſi quis cathena ſumma manu prehenſa, putaret eam ſic ſe ablaturum, vt annuli reliqui non mouerentur. Id quod incogitantiæ ſummæ fuerit, ſicut & meum factum: quod tamen veniam meretur, niſi ea illi etiam negetur qui maris ignarus in littoribus obuerſetur, ſed in profundum pelagus ſe demittere minimè velit Mihi certè quidem non à ratione alienum videtur, tuorum bonorum quaſi littora vt licuit præteruecto, in voti portum appellere. Deus, qui te huic imperio, & his temporibus aptiſsimum & opportuniſsimū produxit: idem tuam tuorumq; Imperatoriam maieſtatem in omne æuum tuetur, vt & nos perpetua felicitate floreamus. Tum igitur ſic accidit, vt hanc orationem haberem: poſt autem, vt quantum ætate procederem, tantum illius erga me beneuolētia augeretur: adeò vt primos etiam Eccleſiaſticos honores mihi cōferre cogitaret, ac ſtatim Chartophylacis dignitatē accipere me cogeret, vt ſpecioſam cauſam haberet ora obturandi obtrectatoribus, qui clàm illi ob talem erga me affectionem conuiciabantur, quòd nec prouecta ætate, nec cano capillitio, nec ſacerdotio aliquo commendatus, vt plerique ſolerent, illa fruerer. Iam verò, vt re non dubia, etiā dignitati conſentaneas veſtes mihi parabat. Ego verò adoleſcentia mea cōſiderata, & tempore huiuſmodi rebus alieno, ad hunc modum verba feci.

Gregoras Chartophylax eſſe noluit.

Inuidia ob noxij nout homines.

AVTORIS AD IMPERAtorem *excuſatio.*

Qvod ad me & immaturā ſacerdotio ætatem attinet, nō magna opus eſſe arbitror excuſatione. Nam & anni mei talibus rebus ſunt impares, & ocij ac literarum ſummus amor adhuc apud me feruet: nec me miſſum factum affirmat, priuſquam ijs ad ſacietatē fruatur. Tum enim & liberum fore meum animum, & ad Dei miniſterium idoneum. Nunc verò & maiorem eſſe meā audaciam quàm aut ſacra illa patiātur, aut ego facile ſuſtinere queā. Quod vt nemini alij, ſic mihi abundè notum eſt. Nam quantam res experientiam poſtulant, tantę mihi ſum imperitiæ conſcius, hoc quidē tempore. Atqui hominem adeò rudem diuinis & nō tangēdis ſeſe rebus ingerere, nō aliud fuerit, quàm ſi quis natandi neſcius, in mare deſiliat: neq; ſani hominis ego eſſe puto, & valde mirer, ſi quis animo conſtans vel cogitare tale aliquid ſuſtineat. Quibus enim fulminibus, quib. maris gurgitibus non digna fuerit illa confidentia? Cæte-

tuam tuæ Maieſtatis clemeutiam erga me, ſolicitudinem, & ſummam ad bene merendum propenſionem, ſi quid vſquam aliud, vel in primis magnifacio: & quocuuq; me vertero, nõ habeo, quo conſilio adductus, quibúſue rationibus Imperator, te mihi talem præbeas: uiſi quòd apparet, te cum omnium Domino ingenioſè coutendentem, non vllas expectare beneficentiæ cauſas: ſed illud tantum ſpectare, qua ratione benemereri poſsis. Quòd ſanè omnibus Imperijs digniſsimum eſt, & maximè proprium. Nam beneficenriæ cauſa ſuppeditara benefacere, non tam benefici fuerit, quàm eius qui id metuerit: & nunc diuturna illa conſuerudo tua in immutabilem naturá eſt mutata. & ita, vt omnes aliæ res ſiue naturæ, munus vltrò faciunt, vt aqua humectat, vt ignis vrit, eodemq́; modo cætera per omue æuum naturas ſuas retinent, nec vlla vnquam vi ab ijs depelluntur: ſic & ipſe ad benefacieudum natus, neq; verbis neq; factis benemereri deſiſtit. Quare cùm gratum animum declarare verbis in primis cupiam, nec id pro dignitate facere poſsim, nõ miuus & tempori & orationi, quàm ipſi mihi ſuccenſeo, cum vtrumque ex æquo reprehenſione dignú exiſtimem. Nam oratio cum materiam ſuperet, & virtutes propius attingat, diuturnitate temporis nec mutationi, nec exitio fore obnoxia videbatur: ſed perpetuò ſibi conſtatura, vt vim rerum abundè exprimeret. Verùm enimuerò & ipſam eſſe mutatam, poſtquam ad te diuitem bonorú theſaurum ſe conuertit, animaduerto. Adeò enim debilitata eſt, vt nemo vnquam ea vſus, res geſtas tuas pro dignitate celebrare potuerit. Quare nec ego ea ſpe fretus acccedere potui, quamuis nihil mihi ſit optatius. his enim verbis meis dignitatem maximam conciliarem, ſicut ij manibus ſuis qui res ſacras contrectant. Sed cùm, vt prouerbio dicitur, multa libris contineantur, quę uos præſtare nequeamus: è mulris illis & hoc vnú fortaſſe & eſt & dicitur. Hac orationis parte Atticæ fabulæ in menté venit, quæ Momum Ioui ſuccenſentem & illudenté facit, quòd cum tãta & tali vniuerſitatis pulchritudine nõ eriam dignum vniuerſitaris laudatorem produxiſſet. Eodem enim modo & ipſe tempori nunc & illudere & ſuccenſere queo, quod eum te tanris bonis refertum virum produxerit, qualẽ ante te neminem: ſi vnà etiam eos qui pro dignitate celebrare te poſſent, genuiſſet, rectè omninò feciſſet, cùm nuuc pulcherrimarú rerú ſemiſſem tantum oſtentet. Nam olim quidem doctorum hominum prouentum rulit, rebus geſtis deſtitutú: nunc cùm res admirarione dignas protulerit, eos eriam qui illas pro dignitare celebrent, gignere eſt oblitum, neglecto vtiq; ordine & planè pro natura ſua. Ex æquo enim imperfectæ orationes ſunt, cum res quibus celebrandis adhibeantur, deſunt: & res admiratione dignæ, cum qui eas mirentur, aut ad poſteros celebrent, nõ reperiunt. Nam nunc quidem ij tempori ſoli debent, quorum ſapienriæ famam aut aliarum virrurum audimus, quod vnà cum fama res amplificare ſolet. Nam hominis obitú & reprehenſio deſerit, & comitari ſolitum nimiam familiaritatem faſtidium. Nam ea quæ adſunt, plerunq; ſacietas comitatur, voluptatemq́ue imminuit: quòd & plurium ſenſuum adminiculo ſubinde animi receſsibus ingeruntur, & ijs pro libidine & vti & aburi licet. Contrà verò quæ præterierunt, nihil habent faſtidij, quòd raró, & vni ferè aurium ſenſui offeruntur. Nam melle & carnibus, cæteriſq́; diuitis menſæ delicijs ſariati, caſeum interdum & thymú deſideraut: non quod hæc illis præſtent, ſed propter raritatem requiruntur. Quod ſi hæc ita ſunt, vt præſenria faſtidium comitetur: cętera quæ ex interuallis & videntur & audiuntur adeò nos non ſatient, vt vehemeurius deſiderentur, quemadmodú fluxus amicum ab ijs qui magna ſiti afficiútur: nimirum etiã prouerbia multú viciſti. Neq; enim res vetuſtare obſoletas de te referre quiſquam poteſt, quibus eriam fabuloſa commenta, vt veritari fucum facientia poſſunt inſeri, rerum geſtarum materia forſitan orationem deſtitueute: eodem planè modo, quo vacuæ naues harena impleri ſolent: ſed in theatro expoſitæ ſunt omnium oculis, & omnium linguis & laudibus celebrantur. Cæterùm linguam requirunt in Academia & Sroa educatam, & Demoſthenicas lucernas redolenrem. Nam bonorum tuorú fontes, omnium huius ætaris eruditorum linguas iam olim demerſerunt. Quas ob res ue nos quidem ineptè facturi ſumus, ſi lingua repreſſa, tuo aſpectu contenri fuerimus. Hac enim de cauſa pluribus ſenſibus, ad mentis noſtræ correctiouem præditi ſumus, ne quid eorum nos quæ in mundo ſunt lateat: ſed quod in alio deceſſerit, alio penſetur. Ac ea ea quidem bona quæ auribus dubijs accipuntur, rectè interpretem poſtulant orarionem: quæ verò in oculos incurrút, ea ſi quis explicari ſibi iubeat, perinde fecerit, ac ſi quis meridianum ſolem vertici imminenté exiguo carbunculo demonſtrare inſtituat: præſertim cum res inuſitatæ magnitudinis, quæq́; vites orarionis ſuperant, tacitè admirari magis conueniat, ne fortaſſe non exornemus illas, ſed deformemus. Ecce in cœlis quam admiranda res eſt ſol, quod ita perambulat, vt ineffabilem ſpleudorem ſecú trahat. Sed nemo in hunc vſq; diem ſecundum laudationú leges palàm eius pulchritudinẽ & magnitudiuẽ & iucúditatem celebrare auſus eſt. Ná cùm nihil ſit in orbe quod cum cõferri poſsit, multú aberit vt quiſquá perſpicuè de eo dicat. Longè verò minus, vel nullo pacto porius, res tuas quiſquá enarrabit, quicquid in rebus humauis vel pulchritudine vel magnitudine excellit, es complexus. Quòd ſi à te laudationú leges peritæ eſſent, eſſent eæ nõn modò magis variæ & copioſiores & artificioſiores, ſed & illuſtriores & ſinceriores, neq; à fide veri abhorrere videtentur. Nunc verò vt roſa languida, ſmiſſa, vbi non oportebat, venuſtare, alijs fortaſsis vſui eſſe videantur: tibi verò vſque adeò inutilea ſunt, vt aereis volucribus lineę veſtes. Quare mihi dubitanri, & ad quod diguum exemplar orationẽ referrem neſcienri, eo vtendum eſſe videtur, quod ſit longè inferius. Ita

Momi aſſentatoria reprehenſio.

„ enim ſunt res humanę, vt aliàs copia abundant, „ aliàs penuria laborent, & ſubinde aliter atq; ali- „ ter ſeſe habeant. Quare medicina illis non ſim- „ plex, ſed varia eſt adhibenda: & ſi hac minus ſuc- „ ceſſit, res alia via aggredienda. Eſt enim omniũ „ rerum cognatio quædam & ſimilitudo, propte- „ rea quod ex iiſdem elementis omnea conſtant. „ Ecce enim facib. & rogis vtimur, cũ ſolis ſplendore deſtituimur, & noctu veluti alium quendam ſolem machinamur. Atq; etiã cum totum mundum exprimere ſtudemus, ac circulos & motiones cœli, & cum terra configurationes: paruis quibuſdam eum globulis adumbramus. Quòd ſi ad pictorum artes ſermonem tranſtulerimus, ibi verò imaginum & exemplorum copiam inueniemus, & verè ſcenam quandã arte hiſtrionica refertam, quæ indicia quædam veritatis vtcunq; coloribus nonnullis repræſentat. Nam cùm alia, tum vniuerſitatis huius architecturam exprimentes, cùm neq; ſpiritũ iis quaa faciunt vmbris impertiri, neq; viuificum ſeminibus ſolẽ: in materia colores, ludi & ioci quidam ſunt illorum. Ac inde quidem germinantem ſegetem è terra producunt, & herbeſcentem viriditatem: illic verò adultam oſtendunt, quæ neq; culmo neq; ſpicis, neq; ariſtis iam ſe contineri velit. & falcem tantum non flagitet: eaq; faciunt, nec tempore expectato, nec aſtrorum exortu vel occaſu, ſed vno ſæpè die, & ſegetem germinantem & maturum frumentum oſtendunt. Ad eundem modum & nos, qui veritatem aſſequi nequimus, id facimus quod licet, exempliſque vtimur indignis illis quidem, ſed ex animo ſincero depromptis. Nunc enim oportebat ſtellas magnitudine & ſplendore illuſtres in vnum cœli locum coactas depingere atq; informare, quibus tua virtus agnoſceretur, vt quemadmodum Dei gloriam cœli enarrant, ita & tuam memoriam in omnibus ſuis conuerſionibus explicarent, & illuſtriſſimum Imperatoriæ maieſtatis archetypum te pòſteritati proponerent. Nunc omnes homines in vnum aliquem telluris congreſſos locum, vnum hoc votum facere oportebat, ad eum qui tibi poteſtatem iſtam dedit, vt & immortale tibi vitam donaret, quo magiſter eorum eſſes qui vbiuis terrarũ regnare vellent, velut omnis virtutis gymnaſtæ & vniuerſali Hellanodicæ. Nunc omnis humana lingua debebat meum aſſumere animum, eorum quæ dicerentur promum, vt inde communis quædam feſtiuitas & ſolennitas, & totius mundi de te & tuis conſenſio exiſteret. Cæterùm, quia iam confeſsi ſumus, ampliorem eſſe laudum tuarum magnitudinem, quàm quæ oratione comprehendi queat, ac ne multis quidem linguis ediſſeri, ſi quis dignitatem ſpectet: id ſcilicet reſtat, vti iam vel inuiti alacritatẽ animi noſtri omittamus. Manifeſti enim furoris fuerit, ea ſuſcipere vltrò, quæ nullo modo ſuſtineri queant. Cùm igitur oblatos honores noa ad hunc modum recuſaſſemus, vim quidem afferre nobis voluit Imperator: ſed cùm id non oportere fieri cenſeret, quieuit, re in aliud tempus reiecta.

DE PRAESTIGIATORIBVS QVIbuſdam, qui Conſtantinopolim venerunt.

Sub hoc tempus Conſtantinopolim obiter ingreſſos vidimus mirabilium operum arte inſtructos viros amplius viginti, quales nemo vnquam prouectæ ætatis homo vel audierat, vel viderat: qui primùm ex Ægypto progreſſi, veluti circulum quendam confecerãt: Oriente & Septentrione peragrato, Chaldæa, Arabia, Perſia, Media, Aſſyria: deflexoq; itinere in Iberiam Caucaſo finitimam, Colchicã, Armeniam, cæteraſq; gentes peruagati, quæ Byzantium vſque habitant, artem ſuam in omnibus prouinciis oſtenrarant. Quæ autem ab illis agebantur, erant illa quidem monſtroſa, & ſanè mirabilia, non tamen quicquã cum diabolicis præſtigiis cõmune habebant, ſed ſtudiis quædã dextri ingenii, longo tempore huiuſmodi in rebus verſati, erant. Vt autẽ breuiter pauca ex illis narremus: Nauis onerariæ malos binos vel ternos funibus hinc inde in ſolo quopiam firmabant, ne in alteram partem inclinarent. Deinde funem alium ex vnius mali cacumine in alterius cacumen extendebant, prætereaq; alium funẽ à ſolo ad cacumen circumplicantes, gradus aliquot quibus aſcenderent, faciebant, per quos vnus ex eis cùm euaſiſſet, nudo cacumini mali inſiſtebat, nunc alterum pedem, nunc ambos verſus cœlum extendens, caput verò deorſum verſus mali cacumen inclinans: pòſt ſubito ſaltu facto, vnaq; manu fune fortiter cõprehenſo, inde pendebat, & ita ſæpè ſeſe rotabat & circumagebat, ſurſum verſus cœlum, & infrà verſus terrã paulò momento & continenter trochi in morẽ. Deinde inflexo crure, manus vice fune prehenſo, ſupinus dependebat, atq; ita rurſus eodem modo ſe circumagebat & rotabat. Mox rectus in medio fune ſtans, arrepto arcu & ſagittis, ad ſcopum eminus poſitum collimabat, adeò ſolerter, vt qui humi conſiſteret, melius non poſſet. Deinde clauſis oculis accepto in humeros puero in ſublimi fune ambulabat. ab altero fune ad alterum, & hæc vnus agebat.

Funambuli.

Alius verò equo inſidens, ad curſum illũ extimulabat, eoq; currente nunc erectus in ſella ſtabat, nunc in equi iuba, in fronte, nunc in clunibus, pedibus ſemper dextrè implexis, & velut auis in morem volitans. Nunc ex equo currente deſcendens, eiúſque cauda prehenſa inſiliens, rurſus in ſella ſedens conſpiciebatur, & inde rurſus ex altera ſellæ parte ſe demittens, & circum equi ventrem ſe circumagens, facile ex altera parte aſcendebat, ac rurſus in eo vehebatur. Quibus rebus ſi occuparetur, ne id quidem negligebat, vt equũ flagello ad curſum incitaret. Et hæc alter è præſtigiatorib. illis faciebat.

Equites.

Alius verò claua cubiti magnitudine capiti impoſita, in eaque vaſe humore pleno collocato, ita circuibat, vt vas diu non agitaretur. Alius & ipſe longam haſtam in capite ſuo ſtatuebat, tribus orgyis nõ breuiorẽ, fune infernè verſus apicem circumplicato graduum inſtar: quos puer, manibus & pedibus aſcendebat paulum alternantibus vſque ad haſtæ

Vaſa in capitibus.

cacu-

cacumen, & rurſus inde deſcendebat: at qui haſtam in capite gerebat, continenter obambulabat. Alius vitreum globum in altum iactabat, & & relabentem nunc extremo manus vngue excipiebat, nunc poſteriore cubiti parte, nunc aliter atq; aliter. Omitto ſaltationũ varia genera, cęteraq; quæ nobis ſpectantibus mira fecerunt, Neq; verò ſinguli ea ſingula, ſed omnes vniuerſa tenebant: neque ea quæ expoſui tantùm, ſed alia ſexcenta ſciebant. Sed cum ea ſtudia periculoſa ſint, ne ipſi quidem periculorum expertes fuerunt, ſed ſæpè præcipitati aliqui perierunt. Nam cùm amplius xl. patria exceſsiſſent, pauciores xx. Byzantium peruenerunt. Vidimus & nos vnum malo delapſum interire Magnam tamen pecuniã à ſpectatoribus colligendo, quouis terrarum proficiſcebantur, partim lucri faciendi cauſa, partim artis ſuæ oſtentandæ gratia. Digreſsi autem Byzantio, per Thraciam & Macedoniam, Gades vſque peruenerunt, toto ferè terrarum orbe artis ſuæ theatro conſtituto.

Artis periculoſæ euentus.

His temporibus Turci, animaduerſo afflicto & turpi Romani Imperij ſtatu ædificare claſſes & ingredi mare cœperunt, idque impunè, & magno numero, & adeuntes & abeuntes naues onerarias intercipere, atq; etiam Thraciam & Macedoniam incurſare, inſulas item tam magnas quàm paruas, & magnas clades maioribus cumulare non deſtiterunt: vnde factum vt exhauſto fiſco, veterum Imperatorum ornamenta vrgente inopia diuendere neceſſe eſſet.

Claßis Turcica Romanis infeſta.

ϖαμόλια vendita.

DE SYRGIANNIS FVGA.

CÆterùm magnus Dux Syrgiannes rebus non ex ſententia ſuccedentibus (putabat enim ſe veluti cõſortẽ Imperij fore, & ſuo arbitratu moderaturum omnia, neq; paruũ aut magnum quicquam ſe neſciente actum iri) cum præter omnem expectationem cerneret, Imperatoris animũ Cantacuzeno magno Domeſtico prorſus eſſe deuinctũ, dolore atq; inuidia æſtuabat: ac mœſtus ſecum meditabatur, quomodo vlciſceretur Imperatorem, qui eorum quæ verbis antè promiſiſſet, nunc reipſa nullius meminiſſet, ſed contraria potius omnia faceret: quippe à quo vt vnus è multis deſpiceretur, nec vlli cõſultationi adhiberetur. Decreuit igitur, ſe ad veterem Imperatorem conferre, ac breui tempore omnia conſilia, res omnes nouitij euertere. Neq; enim quicquã ad Deum referebat: ſed quò ipſe inclinaſſet, eòdem etiam negocia omnia neceſſariò inclinatura putabat. Itaque per quendam ex intimis ſuis, clàm ſuum amica animum & ſtatum rerum exponit: illo etiam adiecto, quò maior fides haberetur, ſe ne vultũ quidem adoleſcẽtis intueri poſſe, à quo vxoris ſuæ pudicitia tentaretur. Ea Syrgiannis immutatio tam grata Imperatori fuit, quàm ex ſolis ardore æſtuantibus Fauonij flatus, & ſiti confectis frigidæ hauſtus. Nam nec ipſe diutius ferre poterat, ſe ita negligi & deludi: & ab adoleſcente ſummos pariter & infimos ſuos miniſtros hæreditarijs prædijs eſſe ſpoliatos, & tantum non fame enectos circuire. Quas ob res ſanctiſsimo iureiurando clàm vltrò citroq; miſſo, Syrgiannes coactus eſt, rebus ſuis celeriter compoſitis venire Byzantium: idq; citra moram ignaris omnibus factum. Quod cùm fama vulgaſſet, omnium animi ſunt exhilarati, ſummam rerum ſtatim velut teſſera inuerſa ad ſenem redituram eſſe ſperantium, vetereſq; poſſeſſores Thracia & Macedonica prædia recuperaturos. Sed cùm idem Deo viſum non eſſet, mox inanem eam eſſe ſpem apparuit, vt progreſſu orationis à nobis exponetur.

Syrgiannes à iuniore ad veterem Imperatorem deficit.

DE ALTERA IMPERATO-
rum diſſentione.

ENimuerò iunior Imperator, qui longo iam tẽpore ſciret, Byzantios ſui ſtudioſiſsimos eſſe, quippe à quibus clàm accerſeretur: turbatæ pacis occaſione vſus, omni Thracio exercitu adducto prope Coſmidij monaſterium caſtrametatur: vnde palatium conſpiciebat, xxx. circiter ſtadijs diſtans. ac ipſe quidem ibi biduum, totidemq; noctes ſubſiſtit, frigidiſsimo ſpirante Borea, ipſius brumæ tempore. Excubitores verò in vijs circumcircà diſtributi, obſeruabant, ne Syrgiannes, qui tum Perinthi verſabatur, ipſos deciperet: & circumiacentia caſtella pollicitationib. in fide retinere conabatur. Tertia verò nocte Syrgiannes trecentis armatis delectis, ante ſolis ortum equo Byzantium peruenit, omnibus illis Imperatoris viæ obſeruatoribus, non ſecus ac ſi ſomno oppreſsi fuiſſent * interceptis: & ni ſenex Imperator vetuiſſet, imperum in eos fabulæ adhuc ignatos facturus fuit. Sed cùm diluxiſſet, audito Syrgiannis inexpectato aduentu, cùm ne Byzantij quidem iunioris Andronici conatus vlla re iuuarent, nec Imperatorem facti pœnitentes recepturi viderentur, fugam arripuerunt. Poſtea Deſpota Conſtantinus ſtatim mari Theſſalonicam mittitur, vt Macedoniam gubernaret, & Xenen iunioris Imperatoris matrem Byzantium mitteret: prætereaq; militẽ ibi legeret, vt ipſo inde cum Macedonico exercitu inuadente, hinc verò Syrgianne cum Turcicis copijs & Bithynis Romanis occurrente, iunior Imperator in medio circumuentus cum ſuis caperetur. Sed cùm iam Deſpotes è Byzantino portu ſoluturus eſſet, ſtatim è famuli manibus omnia ea delapſa vidit, quę ad ornandam herilem menſam aurea & argentea vaſa collegerat & in fundũ maris demerſa, quæ res magnum illi dolorem attulit, non tam ob iacturam, quàm ob malum in ipſo (quod aiunt) limine omen, quo animus rei conficiendæ paruã ſpem concipiebat. Cæterùm Theſſalonicã profectus, Xenen cum omnibus miniſtris comprehenſam, nulla modeſtia triremi impoſitam, Byzantium miſit. Quò cum illa inuita perueniſſet, in Orientali palatij parte cuſtodiebatur. Et primùm hoc atq; grauiſsimũ Theſſalonicæ opus, ducis Conſtantini fuit. Alterum quòd collecto omni Macedonico exercitu, Imperatorẽ iuniorem inuaſit. Nam Chriſtopolim profectus, à præſidio tranſitum poſtulauit: minitans, ni vltrò darent, coactos futuros Quod cùm illi recu-

** deceptis*

Conſtantini Deſpotæ malum omen.

 ſarent,

ſarent, perrupta longi muri parte, omnem exercitum prohibente nemine traduxit.

DE VARIIS IVNIORIS *Imperatoris conſilijs.*

Imperator autem cogitatione his de rebus ſuſcepta, cùm ſe in arctum coactum cerneret, Protoſtratorem Synadenum, Thracijs exercitibus datis, ad cuſtodiendos Imperij ſui fines, qui verſus Byzantium ſpectarent, & ad Sytgiannis incurſiones prohibendas, miſit. Ipſe verò mirabilibus quibuſdam machinis & dolis inde patruum Deſpotam oppugnare inſtituit.

Sparſæ literæ liberales.

Ac primùm edicta plurima feſtinanter conſcribi iuſſit, quibus iureiurando ſancitæ pollicitationes continebantur pecuniarum, poſſeſsionum, bonorum, ſi qui eũ Deſpotam captũ adduxiſſent, eaque prætereuntibus plebeijs hominibus dedit, vt abijcerẽt, & de induſtria ſpargerent, cùm iuxta Deſpotæ caſtra, tum paſsim in vijs.

Confictus Imperatoris obitus.

Deinde obitum aui Imperatoris vbique proclamari iuſsit, qui à Byzantijs per ſeditionem occiſus eſſet: idque huiuſmodi commentorum artifices vbiq; vulgarunt. pleriq; etiam iureiurando addito, ſe interfuiſſe, & ſuis oculis acerbum illius interitum vidiſſe. Et vt rem confirmarent, albos pilos oſtenderunt, lanæ ouillę quaſi eſſent à populo è capillo & barba ſenioris Imperatoris auulſi & diſsipati. Quę cùm in pagis & vrbibus, atq; in primis in Deſpotæ caſtris audirẽtur, animos hominum varijs cogitationibus diſtrahebant. Tum diſsipata illa edicta inuenta, cũ Deſpotæ traderentur, terrorẽ illi haud ſanè reprehendendum incuſſerunt: vt intimorum cohortationibus adductus, proditionem illi exercitus iamiam imminere affirmantium, Theſſalonicam ſe fuga reciperet.

Theſſalonicenſis ſeditio.

His ſub hyemis exitum actis, veris initio à ſeniore Imperatore triremis cum arcanis literis ad Conſtantinũ Deſpotam mittitur, quibus iubebat, vt eadem naui viginti quinq; ſeditioſos, qui Theſſalonicenſem populum ad nouas res moliendas incitarent, vinctos mitteret. At illi priuſquam hoc fieret, periculo ſuo cognito, clàm populo concitato & turribus conſcenſis, ſacra tintinabula pulſant, inchoandę ſeditionis ſignum. Statim igitur concurſu ad ædes Deſpotæ facto, ipſum quidem nõ repererunt (præmonitus enim in arcem ſe receperat) ſed obuios quoſque partim occiderunt, partim bonis ereptis in carcerem coniecerũt: deiectiſq; domibus, & omnibus opibus direptis, arcis portas incenderunt.

Conſtantinus Deſpotes in carcerem conijcitur.

Quo Deſpotes viſo, rebus deſperatis, conſcenſo equo in Chartaitæ monaſterium properabat. Vbi à perſequentibus cõprehenſus, monaſticum habitum vel inuitus induit ad inſtantem interitum declinandum, quem ſubitus ille caſus minabatur. Inde captiuus ad Imperatorem nepotem ducitur, qui ſe longè humaniorem omnibus proceribus & ſatellitibus ſuis illi præbuit. Nam hi quidem quaſi carnium eius deuorandarum, & ſanguinis ſorbendi auidi, ſtatim eum laniaturi videbantur. At Imperator illum amplexus, à vulneribus defendit. Poſtridie verò ſuis obſecutus, Didymotichi in carcerem ſæuiſsimum & atrociſsimum conijcit. Promontoriũ enim in quo Didymotichos oppidulum ſitum eſt, vna rupes eſt, quę cùm ad excidendos lapides apta ſit, incolæ ſubterraneas in ea cellas & ciſternas ſolerter excauarũt. In talem igitur ciſternam, omnibus aquis exhauſtis per ſcalas Deſpotam demittunt, vnumq; cum eo puerum qui illi miniſtraret: alium præterea neminem prorſus vel proſpicere illuc ſinentes, ſed operculo iniecto illic cuſtodiebant, ob loci anguſtias miſerrimè affectos, & vt omittam cætera mala, tenebras inquam & vapores, quomodo maius illud & horrendum malũ declarem? Cùm enim peranguſtus eſſet locus, aliter fieri non poterat, quin olla quæ excrementa capiebat, & panis quo famem ſolarẽtur, in proximo iacerent. Quo animo eos fuiſſe probabile eſt, cum eis veſcendũ eſſet in tanto fœtore? Ad hæc cum olla veſperi funiculo attraheretur, ſæpè in Deſpotæ caput effuſa eſt, ſeu cuſtodibus de induſtria illi illudẽtibus, ſeu inuitis illis olla euerſa. Verùm Imperatore multorum religioſorum precibus exorato, tandem in leuiorẽ carcerem eſt translatus. Quæ cùm ſic accidiſſent, Imperator animi dubius, quid agendum eſſet, neſciebat, quódue malis remedium quæreret. Quicquid enim incipiebat, mirabiliter in ſeipſum conuerti cernebat. Itaq; aperto Pſalterio, dubitationum ſuarum explicationem quærenti ſtatim oblatus eſt verſus primus: DVM COELESTIS DISSOCIAT REGES, NIVE CONSPERGENTVR IN SELMON. Vnde cùm intellexiſſet, omnia quæ in illa perturbatione fierent, à Deo decreta eſſe, licet homines arcanas Prouidentiæ rationes ignorarent: ſtatim ad reconciliationem & pacta priora nepotẽ prouocat, Syrgiannis conſilijs neceſſariò aduerſatus, qui iam olim talis ſtatus cupidus, nulla mora interpoſita ſtatim accurrit.

Andronicus ſenior ſorte Pſalterij adductus pacẽ ſpectat.

Suprà enim diximus, Imperatorię poteſtatis licentiam iuniorem Andronicum ambiuiſſe: habitum verò & ſolicitudines toto impetu à ſe repuliſſe. Ac niſi à familiaribus ſubinde obturbantibus, ad totius Imperij affectationem impulſus fuiſſet, priori pacificationi acquieuiſſet. Enimuerò cum in præſentia accerſitus, Rhegium primò veniſſet, ibiq; matrem adijſſet: (iam antè enim è carcere educta, & illuc futuræ pacificationis ergò præmiſſa fuerat:) ibi cum matre, & per matrem omnia quæ fieri oporteret, decernit.

DE ALTERA IMPERATO- *rum pacificatione.*

Intra paucos verò dies, & ipſe cum auo Imperatore ante vrbis mœnia cõgreditur, ſene inſidente equo: cùm ipſe amplius vno ſtadio antè ex equo deſcendiſſet. ac quamuis auo multum refragante & vetãte, tamen pedes acceſsit, eiúſque equo inſidentis & manum & pedem oſculatus eſt. Deinde equo rurſus conſcenſo, eũ amplexus eſt, & oſculantem parum oſculatus: ſtatimq; pauca atq; obiter collocuti, diſceſſerunt, ſene in vrbem reuerſo, adoleſcente verò iuxta

ædem

ædem ſacroſanctæ Dei genitricis Pegæ caſtrametato. Vbi dies complures commoratus, interdiu etiam Conſtantinopolim ingrediebatur, & rurſus egrediebatur. Tum enim etiam mater eius, partim ob infirmitatem quandam, partim propter chariſsimi filij conſuetudinem, ad eandem ædem commorabatur. Ibi cum illa etiam Simonis agebat Cralæna, Imperatoris filia, modò è Seruia defuncto marito reuerſa, quę patri ea quæ hinc inde ſuſurrabantur planius exponebat.

DE ESAIA PATRIARCHA.

EO tempore monachus quidam ex monte Atho, ſeptuagenario maior, nec vlla ſacerdotali dignitate præditus, & coniungendatum penè literarum imperitus, in vrbem venit, quem ob nimiam morum ſimplicitatem Imperator in recens defuncti patriarchæ locũ ſuſfecit: quamuis multa crimina liberè illi obiecta teſtataq; fuiſſent, propter quæ olim etiã nullum in ſacris gradum conſequi potuerat. Quamobrem diuino iure ob humanã cupiditatem ſpreto, paſſus eſt Deus à ſimpliciſsimo illo homine eos principatu deijci: qui tanto ſtudio pro eo contenderant, vt progreſſu hiſtoriæ res ipſa declarabit. Cæterùm is patriarcha cum primùm ſolium conſcendiſſet, Imperatoris ſingulari beneuolentia fretus, Philanthropenũ pincernam in priſtinum gratiæ locum repoſuit, quem ante annos octo & triginta ex inuidia amiſiſſe oculos oſtendimus, qui in negocijs Imperatoria ſtatim, præſertim verò in tantis rerum turbis, tantum conſilio excelluit, vt viri prudentiores ſibi Scipiones & Thebanos Epaminondas cernere viderentur, non ſine admiratione (cùm res humanæ firmi & proprij nihil habeant, ſed Fortuna continenter mutatione & deſtructione illatum triumphet & crebris vicibus velut in Tragœdia vitam deludat) quo pacto iudicium illius integrum atq; incolume illam ſuperaſſet. Quæ cum inuidię repagula iam amouiſſet, eum è condemnationis ſordibus reuocauit. Teſtimonio eſt orationi meæ illud tempus, quo virtus eius veluti Lydio lapide explorata enituit. Nam cum finitimi & ſuburbani Turci Philadelphiam obſidione tum cinxiſſent, & continenter oppugnarent, foris ipſi, intus verò dira fames: indigenæ qui reſtabant, in periculo erant, ne cum ipſa vrbe, atque aris & focis, Turcis proderentur, idq; intra paucos fortaſſe dies accidiſſet, niſi Alexius Philanthropenus illins periculi tempeſtatem propulſaſſet. Nam in anguſtias redactus Imperator, & conſilij planè inops (neq; enim arma, neq; iuſtus exercitus ad vrbem tot ſtadijs à mari diſsitã, & à tot gentibus cinctam, defendendam ſuppetebat) hunc ipſum ablegat, nihil ſecum afferentem, nõ exercitum, non pecuniæ copiam: ſed tantum naturalem prudentiam, & vſum rerum. Qui priuſquam ad vrbem acceſsiſſet, cùm in medio adhuc itinere eſſet, hoſtium ſatrapæ & duces fama audita, ſtatim abiectis armis ab obſidione receſſerunt, viri virtutem veriti: & ſupinis ſimul manibus & pacaris animis eum obuiam progreſsi exceperũt: & beneficiorum quæ olim ab illo accepiſſent memores, gratias ei egerunt, ſe quicquid petijſſet facturos pollicentes. Quidam enim eorũ vitam olim eius opera cõſeruarãt, partim eo magiſtro educati, & ad arma & militiam inſtructi fuerant. Et quid multis opus eſt? Philadelphiæ ſubitò ea felicitas & vbertas extitit, vt maximũ frumenti medimnum drachma compararent.

Alexius Philandropenus Philadelphiã obſidione liberat.

DE SYRGIANNE IN *carcerem coniecto.*

SYrgiannes verò Imperatorum concordia minimè lætus, animo æger, & triſti vultu obambulabat: maximè quòd tranquillis rebus, nullus eius vſus in Republica eſſe videbatur. Quare in conſeſsibus & circulis & vijs libenter cum illis loquebatur, quibus cõmunia negocia incõmodarant: & Imperatoribus conuiciabatur, vt à quibus ſummis affectus eſſet iniurijs, cùm aduerſiſſimis temporibus nunc huic nunc illi maximo vſui fuiſſet. Cùm autẽ Aſanem Andronicum mœrore plenum obambulantem conſpexiſſet, cui tempore diſſenſionis Peloponenſium Romanorum prętura mandata fuerat: deinde verò per ignominiam à iuniore Imperatore pulſus, & ad ſeniorem profectus, nihil eiuſmodi impetrarat, quo dolor eius leuaretur, quamuis magnis honoribus dignus eſſet, vt Sebaſtocratoris, & maioribus etiã, cum ob rei militaris vſum, quo tum alios ſuperabat, tum ob illuſtre genus. Quibus de cauſis Syrgiannes ad illius amicitiam, quæ ſimili mœrore excitabatur, ſeſe adiungit: quo vt amico fretus, omnia quæ dolor fert, ſine vlla diſsimulatione eloquitur. Aſan verò ſingulari prudentia tractans virũ, verbis haud diſsimilibus, & ipſe Imperatoribus maledicebat ſcilicet: omnia verò quæ à Syrgianne dicebantur, animo recondebat. Eius enim ambitionem prius etiam oderat: tum verò moleſtè ferebat, eum genero ſuo Cãtacuzeno, magno Domeſtico, qui apud iuniorem Imperatorem potentiſsimus erat, & ſpe ſubinde bona ipſum ſolabatur, eſſe inimicum. Cùm autem tota fabula inſtructa eſſet, Aſan Imperatorẽ auunculum clàm adit, &: Niſi Syrgiannem (inquit) Imperium affectantem primo quoq; tempore in vincula conieceris, primo quoq; tempore ab illo occideris. Statim igitur Syrgiannes in vincula conijcitur, domũ eius cum omnibus opibus plebs euertit & diripit: ſolem ædium cum vineis, in ouium paſcua conuertitur. Et hęc quidem ita geſta ſunt. Neq; verò mihi prętereunda ſilentio videntur, quæ hoc tempore de Paſchate diſputata ſunt. Nam cùm de more palatium ingrederer, tali colloquio interueni. Ac cætera quidem, quę quamuis & ipſa honeſta ſint, & digna eruditorum auribus: tamen cùm & multa ſint, & occupatis hominibus non admodum ſcitu neceſſaria, prætereantur. Quæ verò ſcitu digniora & iucundiora, exponantur.

Aſan Andronicus Syrgiannẽ defert.

DE PASCHATIS
correctione.

MEntionem intulit Imperator de aſtronomia & cœleſtibus orbibus & ſtellarũ tam errantiũ quàm fixarum motibus, vt mihi pro ſua erga me beneuolentia diſſerendi occaſionem ſuppeditaret. Ego verò eam diſciplinã magnoperè collaudans, quòd & mentis oculos mihi repurgaſſet, & cæteras omnes diſciplinas quaſi viuis coloribus exornaſſet, quę ſine his reuera nihil niſi rudia lineamenta eſſent: inter cætera verò etiam paſchatis incidit mentio, quod ego & ipſum illius diſciplinæ partem eſſe dixeram: præſertim cum longo tempore de re, vt me diligens inquiſitio edocuerat, non niſi ijs nota qui aſtronomiam deguſtarũt, ad Imperatorem referre cuperem. Tum igitur, quod parturiebam, data occaſione peperi, nõ tamen ſine magnis difficultatibus. Erant enim qui ea ratione haud percepta, multũ mihi negocij faceſſerent. Ac niſi Imperator, qui ſolus meam orationem intelligebat, arrepta occaſione excellentis ſcientiæ ſuæ theſauros aperuiſſet, & inſigni beneuolentia viam orationi meæ patefeciſſet, forſitan per iniuriam condemnatus, non pulcherrimè ſtetiſſem. Qui cùm effeciſſet, vt & ego verba facerẽ, & illi tacerent, primùm velut fundamenta quædam ieci, deinde reliquum ædificium ex ijs extruxi. Ac primùm neceſſariam eſſe dixi, accuratam verni æquinoctij inquiſitionem, à quo (vt pòſt dicetur) cætera omnia pendent. Deinde proximè ſequentis plenilunij obſeruationẽ, quod die circiter decimaquarta à coitu ſolis & lunæ in eadẽ zodiaci parte perpendiculari contingat. Cùm autem paſcha noſtrum Moſaico reſpondeat, hoc verò pleniluniũ æquinoctio proximum ſpectet: ijs explicatis, ratio noſtra omnibus perſpicua erit. Exquiſitum æquinoctiũ binis tantũ anni diebus naturalibus accidit: vnum autumni initio, de quo nobis laborandum non eſt in præſentia: de altero verò quod vere contingit, accuratè agendum. Fit igitur exquiſitum æquinoctium in vere, cùm ſol primã arietis partem ingreditur, in qua etiam æquinoctialis circulus ab aſtrologis deſcribitur. Neq; verò ſingulis annis eodem modo fit: ſed apud Nabonaſſarem ſub finem veſperæ vigeſimiquinti diei Martij, apud Philippum Aridæum ſub meridiem vigeſimiquinti diei eiuſdẽ menſis, quibus autem diebus Chriſtus pro nobis mortem opperijt, die vigeſimotertio, multum ante ſolis ortum, ac potius media illa nocte: nunc verò noſtra ætate, die decimoſeptimo. Horam diei, aut partem horæ curioſè non excurio, quòd huius inſtituti non eſt: & tantum tempus teret. Quare interiecti tẽporis diſcrimẽ hinc colligi poteſt, & quando tempus vno die aut biduo aut pluribus etiã differatur. hoc verò non ratione motus ſolaris accidit, qui æqualis eſt, nec vſquam deflectit: ſed ob enumerationem dierũ anni, in qua non labimur, trecentenis ſexagenis quinis diebus integrum vnius diei quadrantem adijciendo, contrà quàm oportebat. Vt enim Ptolemæus autor eſt, non quadrans integer, ſed trecenteſima diei parte minus eſt addendum: vt autẽ ego diligenti inquiſitione comperi, maiori & minimè trecenteſima parte. Quam meæ rationis certitudinem, nunc explicandi locus non eſt: viderint hoc, qui ſequentur, aſtrologi. Sed tamen ſit ita, vt ille dicit, ea enim ratio in annis non plurimis parum noſtram diſputationem impediet. Eo igitur autore, annis totia e e e. integer dies naturalis conflatur: & minuta illa diei pars, tot annis euidenter apparet. Ternis verò, quaternis, quinis & denis, aut ter etiam totidem, exigua illa acceſsio non ſentitur: qua ſiderum periti ante nos poſt tot annos ſubtracta, æquinoctij diem exquiſitè repererunt, & paſcha verè correxerunt: eaq; correctio facta eſt ab Adamo vſque ad annum ſexies milleſimum, & prope trecenteſimum. Ex eo verò tempore ad noſtram vſque ætatem res neglecta, neſcio quomodo incorrecta manſit: & qui noſtro tempore in Eccleſia paſchatis obſeruationem proximè vigeſimũ Martij diem auſpicari debebant, eam à vigeſimo ſecundo auſpicantur, nõ rectè ſanè. Nam tum paſcha ex lege nõ aliter niſi in oppoſitione & plenilunio celebrari debeat, ſatis conſtat, mutato æquinoctio, plenilunium etiam mutatum eſſe. Vnde ſequitur, Iudæorum etiã paſcha mutatum eſſe: eoq; mutato noſtrũ etiam eſſe mutandum, quod ab illo pendet, cui vt fundamento innititur. Facile autem hic error corrigetur, ſi biduum detrahere voluerimus. Tantum enim ſpacium tot interiectos annos poſtulare, methodus aſtronomiæ docet. Quod niſi fiet, error haud paruus incidit: & fit interdum, vt ſępe iam factũ eſt, vt opinemur primo & Dominico hebdomadis inſtantis die pleniluniũ eſſe, cùm id in ſextum eius quæ anteceſsit, hebdomadis inciderit, & nos ob eum errorẽ alium atq; aliũ Dominicum diem expectemus, & Chriſti paſsionem in hebdomade reſurrectionis celebremus. Vnde quæ errata conſequantur, non eſt obſcurũ. Hæc antẽ non ineptè, neq; temerè ab autoribus eſſe poſita, ſed rationem ſingula probabilẽ habere, iam declarabo. Hebræi plenilunium quod æquinoctium ſequitur, obſeruãt, quo & agnum immolarunt, & ex Ægypto fugerunt. Nam illius anni æquinoctium die Martij nono & viceſimo fuit: & quod ſecutum eſt æquinoctium, poſtridie, qui ſecũdum illos decimuſquartus menſis Niſſan fuit, quem illi Martij noſtri loco primum anni menſem numerant. Neque enim vt nos, neq; ab vno eodemq; die, mẽſes & annos Perſæ, Alexandrini, Ægyptij, Iudęi auſpicantur: ſed ſinguli aliter. Alexandrini tertio Cal. Septembris annum ſuum auſpicantur: Ægyptij nunc ab eodem, nunc ab alio, & ſubinde aliter. Perſę, Medi, Indi, neq; cum his, neq; inter ſe conſentiunt. Iudæi verò nunc ab hoc Martij die, more noſtro, nũc ab alio in ſuo Niſſan auſpicantur. Nam à congreſſu ad congreſſum duorũ luminum, menſium circuitus numerant: eum menſem qui vernum æquinoctium continet, quem Niſſan vocant, reliquorũ menſium principium conſtituentes: cuius ipſius incertum eſt principium. Dominus quidẽ Moſi olim dixit: Menſis hic vobis prin-

Vernum æquinoctium & plenilunium.

Nabonaſſar.

Aridæus.

Diuerſa annorum initia.

princeps menſium erit inter anni menſes. Decimo huius menſis die domi quiſq; ſuæ Iſraelita ſumet agnum, & is aſſeruetur à vobis vſque ad decimumquartum eiuſdem diei: tum eum mactabunt verſus veſperam, & comedent. Erit eis hoc inſtitutũ æternum in generationes veſtras. Hac de cauſa, & in memoriã illius diei, quotannis feſtum Paſchatis celebrant. Præterea migratio ex Ægypto, eis typus eſt tranſitus ex hoc ſeculo in futurum. Quod cum veſperam habiturum non ſit, aliquo modo ſine veſpera etiam ſolennitatem illam eſſe oportere aiunt: id quod fit, cum luna plena lumine noſtrum hemiſphærium obtinet. Solis enim occaſum ſtatim tunc exortus lunæ ſequitur, nec vllam horam cœlum nobis obſcurum eſſe ſinit. Fuit igitur tum quoq;, vt probabile eſt, in noſtro hemiſphærio luna plena nominibus, ſexta ſexti illius die hora, centũ & octoginta partibus à ſole diſtans. Quamobrem monſtroſa viſa eſt tum aſtrologis, & ſupra rationem facta ſolis defectio: neq; enim cauſam in natura aliquam habebat. Nam cum eandem vtrunque lumen partem occupat, naturales ſolis defectiones contingunt, luna ſolem ſubeunte. Eam verò partibus 180. diſsitam retrò conuerſo curſu ſolem ſubijſſe, id verò ſupra naturalem rationem factum eſt. Quare id miraculum aſtronomi ante omnes ſunt mirati, & Deum eſſe qui pateretur, dixerunt. Nam indoctis minimè quidem id portentoſum, ſed vſitatum ſuperioribus etiam annis viſum eſt. Eo igitur plenilunio Paſcha Iudæi immolarunt: eo æquinoctium fuit: eo & Seruator noſter mortem pro nobis oppetijt. Omnibus porrò notum eſt, tertiũ fuiſſe diem poſt Legis illud feſtum, quo Dominus noſter à morte reſurrexit, menſis Martij diem xxv. Quæ duo vtiq; eodem tempore, nimirum & menſis diem, & reſurrectionis myſterium bifariam & trifariam & multifariam diuiſa, piorũ cœtus obſeruauit. Nam alij menſis diem perpetuo inſtituto noſtræ feſtiuitatis miniſtrum exegerũt, alij paſchatis diem ex obſeruatione legis prius indagabat. Deinde tertio ab illo myſteriũ noſtrum celebrant: vnde infeſta, vt ita dicam, feſtiuitas extitit, & non parua ſeditio & perturbatio in Chriſti Eccleſiam inuaſit. Nam ſi ſemper in tertium legalis Paſchatis diem eodẽ tempore incideret, & quintus ac vigeſimus dies eſſet melius eſſet feſtumq; conſentiret. Sed quia perrarò fit vt ſimul incidãt, & vix intra annos plurimos: id verò perpetuum ferè eſt, atq; annuum, vt alterum ab altero diſtet: alij ęquinoctij plenilunium anteuerterunt, alij ſecuti ſunt: alij ſpretis æquinoctijs & agnis, & ſacrificijs & omnibus legitimis ritibus, quadrageſima tantum numerata, ieiunium abſoluerunt, vtcunq; cecidiſſet. Hinc multa cõfuſio & perturbatio extitit ex vnica re. Annon enim probabile eſt, alios cibis abſtinuiſſe, & Seruatoris paſſionẽ cum dolore eſſe recordatos: alios verò indulſiſſe genio, & eius triumpho exultaſſe: & quod rectum vtrinq; fuit, non rectè obijſſe, vnum in multa diuidendo, & Eccleſiæ cõcordia diuellenda, & vnionis pulchro vinculo rumpendo? Hac igitur ſectione animaduerſa religionis proceres diuiniq; magiſtri, ſanctionibus canonicis velut aggeribus quibuſdam obiectis, prohibent, ne quis fidelis ante vernum æquinoctium Reſurrectionis feſtum celebret, ſed die Dominico poſt paſcha Iudaicum, nimirum poſt plenilunium, quod æquinoctium ſequitur. Quibus de cauſis cuilibet fideli diligenter eſt id plenilunium quærendum, quod æquinoctium ſequitur: niſi ritus Eccleſiæ violare malit. Hoc enim ignorato, ſequitur etiam feſtiuitatis diem ignorari: noſq; velut in ignoto pelago perinde ac errantem nauem, facere naufragiũ, quæ nocte & tempeſtatibus exagitata, & anchoris ſpoliata, in portum peruenire nequit. Hęc ad hunc modũ explicata & demonſtrata, Imperator cũ voluptate accepit: fortaſsis etiam correctionem aggreſſurus, niſi veritus eſſet, ne indocti magis perturbarentur, ac diſsideret Eccleſia. Itaq; rem ſilentio præterijt, & planè intactam reliquit: Negauit enim eſſe facile, vniuerſos in quauis terra & inſula percurrere, & correctionem hanc edocere. Contrà, diſſenſiones eſſe, & alios alio die feſtum celebrare, ne id quidẽ valde bonum eſſe. Quibus incommodis inter ſe collatis, præſtare viſum, ne quid nouaretur: ſed ita manerent omnia, vt ad nos perueniſſent. Mihi verò contrariũ magis probabatur. Nam omnes eiuſdem Imperij ciues, ſi non vno, & altero & tertio anno eò adduci poſſe: id quod & ante nos olim, vt diximus, ſæpe factum eſt. Cæterùm quibus de cauſis antè diximus, Imperatoris ſententia, repudiata noſtra valuit. Atque hæc hactenus.

Plenilunium æternitatis typus.

Ecclipſis ſolis.

Correctio turbæ maioris occaſione prætermiſſa.

DE IVNIORIS IMPERATORIS *coronatione.*

POſt hæc Byzantium profectus Imperator 4. Nonas Februarij octaua indictione coronatus eſt. Accidit autem, vt vtroque Imperatore ea de cauſa in magnum diuini verbi Sapientiæ templum abeunte, ſenior lapſo equo in cœno ex aqua pluuia collecto conciderer in via: qui caſus ei ominoſus eſſe videbatur, iudicio prudentiorum. Sequenti anno Panyperſebaſti filia Crali Seruiæ principi nuptura abibat: paulo pòſt & mater, eius viſendæ gratia, eòdem ſeſe contulit: quam mox & Panyperſebaſtus eſt ſecutus, nolens Imperatori diutius obnoxius eſſe, ſed ſibi ipſi quærere Imperium, quod hæreditario iure ad ſe pertineret. Relicta igitur Theſſalonicæ cura & adminiſtratione, & ipſe ad Cralem generum ſuum abijt, à quo ad exequenda deſtinata adiuuaretur. Ab eo igitur ſuſceptus, & vnà cum eo egreſſus, omnem regionem vſque ad Strymonem & Serras populatur, Quamobrem ſenior Imperator maiorum malorũ metu, legatos ad eum cum Cæſareis inſignibus miſit. Quę cũ ille Scopijs oppidulo accepiſſet, geſtauit: ſeq; deinceps quieturũ eſſe promiſit, neq; quicquam amplius petiturum. Sed iam Theſſalonicã rediturus grauiſsimo morbo affectus, intra paucos dies deceſsit. Cæſariſſa verò vxor eius, cùm deſiderio conſuetudinis filiæ & generi, tum Romanorum verecundia, propter ea quæ maritus eius fecerat, inde abire noluit.

Omẽ amittendi imperij.

Panyperſebaſti ſeditio & obitus.

Qua te pater eius coactns, Imperatori autor fuit mittendæ ad Cralem legationis, tum de Romani Imperij ordinatione, tum de Cæſariſſa cogēda vt domnm redirer. In ea legatione collega ego fui, preter cæteros etiam, fratris mulieris: & in irinere non paucas experti ſumus difficultates, cum Scythicæ incurſionis fama vagaretur, & homines in caſtella ſe reciperent, deſertis ædibus, in quibus veſperi diuerſandum nobis erat, & corpora feſſa de via recreanda. Ac ea quæ ad Strymonem vſque nobis acciderunt, mitto: ibi enim grauius aliquid nobis accidit, maximè dignnm auditu, ſi quis ea quę & dolorem & riſum excitant, deſiderer. Temeritare enim noſtra, quę Democriti ſplenem poſtulet, in id periculum deuenimus, quod vel Heracleri lachrymæ exhauriantur.

Legatio Gregoræ ad Cæſariſſam.

Strymō fl.

Norunt enim omnes, Strymonem fluuium & peditibus & equitibus eſſe imperium, quod maximus eſt inrer Macedonicos & Thracios amnes, qui in Helleſponrum, & Ægeum mare exonerant. Oritur enim è maximis montibus cui à ponto Euxino exorſi, conrinentibus iugis vſque ad Ionium mare porriguntur: qui verſus Meridiem & Auſtrum, Thraciam &. Macedoniam, verſus Septentrionem Myſias & Iſtrum fluuium terminant: qui & ipſe maximus inrer eos qui Scyrhiam perfluunt, quinque hoſtijs in Euxinum ponrum irrumpit. Hunc igitur Srrymonem talibus fontibus ortum, & adeò vorticoſum, exigua nauicula traijciendo, nunc ſinguli, nunc terni, interdum cum ipſis iumentis, magnam diei partem conſumpſimus. Noſtrûm enim & iumentorum numerus c x L excesſit: & iam ſol ad occaſum vergebat. Cumq; ibi diuerſari deberemus, malo conſilio progreſsi ſumus, ſperanres nos iuſta diuerſoria inuenturos, priuſquam ſtadia x v conficeremus. Sed ea ſpes fruſtrara nos eſt: nam prædonum continentes incurſiones locum illum paulo antè celeriter vaſtum & deſertum effecerant. Proinde velut errones quidam, rebus noſtris Deo incertæque ſpei commiſsis, vagabamur. Occubuerat ſol, tenebræ operiunt omnia, luna abeſt, modò enim alterum ſuum circa rertam eccentricum prætergreſſa, quadraroq; radio ſolem intuens, parum nos ſuo lumine iuuabat. Quare in denſiſsimis tenebris, vt ij qui per Tænarum ad inferos deſcendere, aut Trophonij antrum ſubire perhibentur, ambulamus. Nam ad illunem noctem etiam rumulorum in circuitu vmbræ accedebant, quorum vertices cœli conſpectum ita nobis eripiebant, vr infelix iter ne ſtellarum quidem obſeruatione regere poſſemus. Tum verò animus quod aiunr, in pedes mihi decidit, ob longi itineris difficultatem. In ſaltum enim denſum & inæqualem incidimus, quo cum & veſtes & calcei noſtri ſentibus & ramis arborum lacerarentur, oculis metuentes, equorum habenis & flagellis omiſsis, manibus faciē contreximus. Noſtri verò comitatus nonnulli, quid nobis fieret parum curantes, vociferabantur, & tragicas cantilenas cantabant, & res geſtas veterum heroum (quorum famam accepimns, ſed certi nihil habemus) celebrabant. At fauces & conualles in quibus hærebamus, repercuſſa voce à circumiacenribus montibus, velut alterius reſpōdebant, vt in choreis fieri ſolet. Quamuis autem meipſum confirmare vellem, ac recipere animum ſtuderem: facere tamē non poteram quin viam execrarer, & ſubinde inſidias, larrones, ſicarios expectarem, qui ex obſcuro nos adorti occiderent. Dum autem in his ſumus, ſubitò viri quidam ex illis rupibus & cauernis exurgūt, nigris induti veſtibus è lanis & velleribus, quæ pecudibus detraxerant, diabolica planè ſpectra: ſed non armari erant, niſi haſtis & bipennibus, plerique ſine thoracibus & galeis. Erant etiam qui fundas & arcus geſtarent. Ac principiò quidem fieri non poterat, quin noſtris & intempeſta nocte, & ignotis in locis terrorem incuterēt, præſertim cum noſtra lingua haud vterentur. Illius enim loci incolæ pleriq; Myſorum coloni ſunt, & communi cum noſtris popularibus victu vtuntur. Deinde recepimus animos, & ad nos redijmus. Nam ſua lingua nos comiter & hilariter ſalutabant, nec quicquam infeſtum & latrocinij ſimile præ ſe ferebant, ſiue quòd pauci cum multis congredi non audebant: ſiue Deo ita gubernante, quod & probabilius altero mihi videtur. Cum enim ibi habitarent, & in ijs præcipitijs inſidias collocare conſueuiſſent, & ſyluę denſitate plurimùm iuuarentur: obſcura nocte nobiſcum, qui peregrini eſſemus, vt videntes cū cæcis, pugnaſſenr. Sed tamen cum eos reſalutaſſemus (erant enim nonnulli è noſtris, ſermonis eorum non planè rudes) curibi degerent, hanc cauſam pacis afferebant: ſe cuſtodes eſſe viarū, ad propulſandos eos, qui finitimos agros clàm infeſtare vellent.

Periculum latronum.

Cum iam tertia noctis pars effluxiſſet, vt è quibuſdam ſtellis, quæ ſupra capita erant, conijciebamus, latratum canum procul audiebamus, qui nos tantum non inuitabant, & pagum frequentem eſſe oſtendebant, in quo feſsi de via ſi nō abundè, at quantum ſatis eſſet, refici poſſemus. Quò cum propere perueniſſemus, alij alibi diſperſi, diuerſoria intrauimus, veluti è tempeſtate & naufragio in portum vtcunq; eluctati. Quod ſi eſurienti quiuis panis ſuauis eſſe dicitur: nobis tum in cineribus volutati ſuaue & humanum videbatur.

Strumitza

Poſtero die in itinere exacto, oppidulum Strumitzam intrauimus, quod penè ſupra nubes eminet, adeò prærupto & excelſo monti impoſitum, vt homines in propugnaculis ſedentes, è valle ſuſpicientibus auiculæ videantur. Ibi ſacrum Paſcha, moleſtè id quidem, & præter veterem noſtram conſuetudinem ſed tamen celebrauimus. Ibi enim omnis doctrina, rythmi & Muſica ſacræ hymnodiæ pro nugis habentur: quippe cum oppidani barbara ferè lingua vtantur, & ijs ſint moribus qui aratrum & legionem in primis deceanr. Canebant illi quidem, ſed ſine vlla arte ſine vlla concinnitate, vt lupos aut canes vlulare diceres. Ibi cum toto die conſiſteremus, partim ſolennitatis partim acquieſcendi cauſa, è mœnibus tanquam nubibus in ſubiectam vallem proſpectantes: quum alia quæ in feſtiuitatibus fieri ſolent, tum choreas virorum, adoleſcentū,

puerorum

puerorum ſpectamus, ne omnis feſtiuitatis expertes eſſemus: & multo quidem iucundius, quàm Spartani ſua Hyacintbia, aut Athenienſes ſua Iouialia, cum eis illa feſta in agro ſuburbano celebrare viſum fuerit. Vt enim ijs magis delectaremur, in cauſa erat pictas: & quòd peregrè & à noſtris remoti, velut in vaſto pelago in inſulá perueniſſemus, vbi omnia iucundiora videntur quàm reuera ſunt. Tertio inde die Scopia peruenimus, Triballorum oppidulũ, quod ab Axio flumine alluitur, quod poſt Strymonem maximum nobis videbatur, & ijſdem quibus ille mõtibus erumpens, ab ipſa quidem origine non tantum, ſed in decurſu montium multis torrẽribus auctum, & nomine in Bardarium mutato, aliquando & quibuſdam in locis nauigabile eſt. Vbi regis, cui Triballi omnes ſumma cum obſeruantia parent, ſocrum conuenimus, generoſam Cæſariſſam, lugubri habitu animi dolorem teſtificantem. Erat enim ob recentem adhuc caſum perturbata: auctóq; conſpectu noſtrò dolore, tota in lachrymas & lamentationes ſoluitur, crebrò maritum Cæſarem, multorum Imperatorum ſtirpe ortum inclamans, formoſum, aureum, dulcem, omnibus bonis vndequaque refertum. Pectus eius mare calamitatũ erat, oculi fontes lachrymarum, totáq; mœroris fluctibus mergebatur, in terra deſerta & aliena, & (vt dicam) ad flumina Babylonis, deſtituta ab amicis, parentibus, cognatis, popularibus, omnibus deniq; rebus, quæ animum graui triſticia oppreſſum conſolantur. Cur, inquit, in acerbitate lumen datur, & afflictis animis vita? Hæc & id genus alia dicens, laniabat genas, & ſanguinis riuos vnguibus eliciebat, tantum non robora & ſaxa, ad dolorem & lachrymas commouens. Inde nos conſolando & monendo ſedare dolorem eius conabamur, hinc optimus illius frater, Inde legationis collegæ, nunc ego, nunc legatorum quiuis, nunc vniuerſi: donec tandem effecimus vt reſpiraret, non quidem penitùs, & vt nos optabamus, ſed aliquo modo tamẽ. Erat enim alioqui prudentiſsima noſtræ ætatis matrona: faciléq; intelligebat, & animo recondebat, ſi quis in tempore rectè ſuaderet. Tum igitur nobis quoque, quicquid ad conſolandum pertineret afferentibus, planctum quidem & lachrymas compeſcuit: animus verò eius ob calamitatis magnitudinem, nullam cõſolationem admittebat: ſed capite manui impoſito, omnes ſenſus ad animi penetralia reuocabat, ſæpe mariti ſimulacrum animo ſibi repreſentans, fortunáſque ſuas ſubinde reputans, tota cogitationibus fluctuabat: tum alia pectore verſans: tum vt ſupra cedros Libani exaltata, & lilijs agri pridem floridior, & felicitate omnes æquales ſuas prætergreſſa, ſubitò concidiſſet, floremq́; ſuum mirabiliter carpi & marceſſere videret. Ob hæc igitur cum profundis ſuſpirijs gemebat, velut è magno camino acerbitatis internæ fumos euoluens feruentes & flammeos. Tandem & noſtro conuentu diſſoluto, ſuum quiſque diuerſorium perijt. Diebus interim decem elapſis, cum Triballorum princeps in proximo ageret, reſponſo quale petebatur vnicè legatis dato, cóque abire iuſſo, vnà cum vxore ad ſocrum conſolandam aduenit, legationis reliquum abſoluturus. Id verò erat, vt Cæſariſſam modeſtè debitáque cum reuerentia, partim vt ſocrum ſuam, partim vt Magni Imperatoris viduam, denique vt inſigni calamitate affectam comitaretur: quæ omnia exiguo tempore confecit, vt ipſe putabat, pulchrè, ſed reuera multum infra dignitatem. Verùm, vt prouerbio dicitur, ſimij ſimiorum, formicæ formicarum more ſuas res adminiſtrant, quòd ſi aquilarum & leonum ritu haud poſſunt, id in eorum poteſtate ſitum non eſt, ob primi ortus vilitatem, & prudentiæ cuncta regentis penuriam. Quare ſapiens ille fuit, qui primus animo concepit, & lingua expreſsit, ſiue id Thales Mileſius fecerit, ſiue Plato, ſeu potius vterque acceptum alter ab altero, Beatum eſſe ſeſe, qui non barbarus, ſed Græcus natus eſſet. Nam & mihi aliquid haud diſsimile, ipſa experientia edocto, in mentem venit. Sed ne longum faciamus, illuc nobis redeundum eſt. Cum enim in reditu vnius diei iter progreſsi eſſemus, diſceſsimus. Cæſariſſam enim vrgebat neceſsitas, vnà cum cæteris eundi Theſſalonicam, vt extrema coniugis mandata exequetur. In extremo enim ille ſpiritu mandarat, vt ſuum cadauer in eam vrbem perferretur. Me verò cum certis mandatis quamprimùm Byzantium ire iuſsit, Triballo quodam adiuncto, qui nobis per aſperas vias ducendo moleſtum effecit reditum.

Scopia. *Axius.* *Bardarius.* *Cæſariſſæ luctus.* *Cralesſocrum comitatur.* *Innata barbaries moribus incurabilis.*

DE ALTERA IVNIORIS *Imperatoris coniuge.*

HOc tempore cum Alemanna Irene iunioris Imperatoris vxor, abſque liberis deceſſiſſet, alteram è Langobardia accerſit, quã mutato nomine Annam appellauit, ex eáque liberos ſuſcepit, vt orationis progreſſu dicemus. Sed cum aliquando in Cherſoneſo venationibus vacaret, accidit vt LXX Turci, naufragio facto in littus eijcerentur: qui ſatellitibus Imperatorijs longo tempore fortiter reſtiterunt, adeò vt priuſquam ibi occiderentur, non Romanos modò multos, ſed Imperatoris etiam pedem vulnerarent, cuius ictus dolore diu eſt conflictatus. Iiſdem temporibus, cum Orientalia negligerentur: pleræque vrbes & prouinciæ Bithyniæ ſunt à Turcis ſubactæ. Eſt & Pruſa fame domita. Hoc etiam tempore Manichæorum doctor, vir prudens, cum prudentioribus factionis ſuæ ad orthodoxam noſtram Eccleſiam ſe contulit: qui ſectæ ſuæ ritibus ex animo abiuratis, ſacrum baptiſma ſuſceperunt. Vellem equidem & ſectæ illorum dogmata hoc loco referre, vt lectoribus riſus materiam præberem: ſed cum ea ab alijs ante nos expoſita & refutata ſint, nos verò ad abſoluendam hiſtoriam feſtinemus, his omiſsis illuc redeamus.

Andronicus iunior à Turcis vulneratus. *Bithynia à Turcis occupata.*

DE PRODIGIIS QVAE IMPERATRICIS *vrbis captiuitatem præceſſerunt.*

OBſeruatu dignæ ſunt impendentium malorum prædictiones. Prodigia enim ſtatim anni initio apparuerunt, quæ ſatis

Eclipſis lunæ.

oſtenderent, eo anno inſtare calamitatem. Nam incipiente ſexies milleſimo octingenteſimo & trigeſimonono, Calendis Septembris luna prorſus obſcurata eſt. Cuius initium adhuc noctu cœpit, durauitque donec orto ſole ipſa terram ſubijt. Id oſtentum clandeſtinos ſanè dolos ſignificauit, ſed non planè improuiſos, qui ad magnam publici ſtatus perturbationem concinarentur. Sub quartam porrò eiuſdem diei horam, ſacris Imaginibus veteri more, vnà cum Imperatore, patriarcha & pontificibus ad Porphy-

Sus religioſa.

reticam columnam congregatis, cui ſacra crux inſiſtit, cum ſacri hymni canerentur, porcus aliunde elapſus, ſubitò in medium pſallentium cœtum inſilijt, multo cœno inquinatus: & variè huc atque illuc vagatus, vix tandem exceſsit. Id prudentioribus confuſionem quandam Chriſti

Altera lunæ eclipſis

Eccleſiæ, & factionem ſignificare viſum. Poſt ſemeſtre rurſus luna defecit, colore nubilo & nigro vmbræ, lumen eius obfuſcantis: quæ à meridionali eius exorſa parte, eam vſq; ad decem digitos obtexit: quod vtique calamitatem à meridiana Romani Imperij parte imminentem portendebat. Paulo pòſt aliud etiam in cœlo ſignũ

Nubes crucis imagine.

apparuit. Cùm enim ſol in ipſo meridie verſaretur: in occidente per longum cœli ſpacium nubes crucis imagine apparuit, ex albo & nigro colore veluti contemperata. Sad res altius repetenda eſt.

NICEPHORI GREGORÆ hiſtoriæ Romanæ liber nonus.

CAPITA LIERI IX.

Cauſa extremæ calamitatis.
Michael Bulgarorum princeps vnà cum vxore Didymotichum venit.
Senioris imperatoris ad iuniorem legatio.
De Marchione Imperatoris filio.
Iunioris Imperatoris oratio.
Senioris Imperatoris oratio.
Coniuratio patriarchæ & quorundam pontificum contra ſeniorem Imperatorem.
Legatio Michaelis ad ſeniorem Imperatorem.
De terribili Logothetæ ſomnio.
De captiuitate Theſſalonicæ.
De fuga Deſpotæ Demetrij ad Cralem Seruiæ.
De Baſilico Nicephoro in Melenico.
De inteſtino bello ad Maurum fluuium.
De claſſe Venetâ.
De caſtris Bulgaricis.
De duobus viris qui Conſtantinopolim prodiderunt.
Ingreſſus iunioris Imperatoris in Conſtantinopolim.
Iunioris Andronici moderatio.
De aui ſupplicatione ad nepotem.
De reuocatione Eſaiæ patriarchæ.
De humano iunioris Imperatoris ingenio.
De Michaelis Bulgari incurſione.
De Lagni Logothetæ exilio.
De magni Domeſtici Cantacuzeni prudentia & comitate.
De Imperatoris aduerſus Orchanum expeditione.
De conſtitutione iudicum.
De inſulæ Chij, quam Martinus tenebat, occupatione.
De grauiſsimo iunioris Imperatoris morbo.
Principium ſuſpicionis contra Syrgiannem.
Senioris Imperatoris monachatus.
De ſenioris Andronici cum patriarcha collocutione.
De theſauro in Perſide inuento.
De nouis ſcriptis Byzantium allatis.
De bello Bulgarorum & Triballorum.
De eclipſi ſolis.
De captiuitate atque interitu Michaelis.
De Bulgaricis oppidulis ab imperatore captis.
De Alexandri Bulgari principatu.
De ſenioris Imperatoris obitu, & oſtentis quæ eum anteceſſerunt.

Aui longæuitas nepoti moleſta.

CVm iunior Andronicus vitam ſenioris in longiſsima extendi ſpacia cerneret, & præ animi puſillitate principatus diuiſionem ferre nõ poſſet, ſed omnem poteſtatem in ſe quam primùm translatam vellet: decreuit ei dolis & techenis quibuſdam, aut habitum Imperij, aut vnà cum eo ipſam etiam vitam auferre. Itaque omnia ordine, ſine vlla cunctatione inſtruxerunt, quæ ad id conſilium ad exitum perducendum pertinerent.

DE IVNIORIS IMPERATORIS *ad Bulgaros miſſa legatione.*

Michael Sphendoſthlabi & regnum et vxorem accipit.

AC primùm legatos ad Michaelem, qui Bulgariæ intra Iſtrum ſitæ principatum poſt Sphendoſthlabi obitum ſuſceperat, mittunt, de firmo & non facilè rumpendo fœdere ineundo. Cum enim iunior Andronicus Cralem Seruium ſeniori eſſe addictiſsimum cerneret, propter recens contractam cum filia Cæſaris affinitatem: veritus que ne ſuis conatibus obſtaret, ipſe ad Michaelem ſe adiungit, quippe cui nuper ſororem ſuam deſpondiſſet, Sphendoſthlabi vxorem inquam. Cum enim Bulgarici regni potitus eſſet, ſtatim nobiliores nuptias expetiuit: dimiſſaque priore coniuge ex qua liberos ſuſceperat, (erat autem ea Cralis Seruiæ illius temporis ſoror) illius loco Imperatoris ſororem Ternobi viduam agentem, matrimonij ſocietate ſibi iunxerat. Sub hoc tempus etiam matre Imperatoris Didymotichum profecta, Legati ad Michaelem mittuntur, qui eum ad Imperatorem & vxoris matrem vocarent, multis de cauſis. Dominam enim per multos iam annos videndæ filiæ cupidiſsimam eſſe (eſſe enim ſupra tres & viginti annos, ex quo mutuo conſpectu illius frui non licuerit) Imperatorem etiam tum ſororis nunquam antè viſæ, tum mariti illius ſpectandi deſiderio teneri, & quis generi eſſet,

eſſet, & vt archanorum fieret particeps. Quæ cũ
ica ſe haberenr. Michael cum vxore Didymoti-
chum proficiſcitur, ac per multos dies & ab Im-
peratore & à domina publicè priuatimq́; ſplen-

Andronici iunioris et Michaelis Bulgari fœdus.

didiſsimè & magnificentiſsimè habitus eſt. Tã-
dem ſic inrer eos conuẽnit, vt Michael Impera-
tori contra auum, Imperator Michaeli contra
Seruię Cralem, auxilia ferret. quòd ſi totum Ro-
manum Imperium auo deiecto occupaſſet, ma-
gnam ei ſe pecuniam daturum, & prouincias &
vrbes Romanas aſsignaturum, partim vt affini
dotis nomine, partim vt ſocio laborum. His ita
peractis, Michael cum vxore domum redit amã-
tiſsimè tractarus è ſocru, multiſq́; acceptis mu-
neribus, & promiſsis maioribus in poſterum e-

Nepós auo inſidiatur.

rectus. Hoc itaru ternm frerus Imperator, & prę-
ter cæreras vrbes Byzantios quoque fauere ſibi
cernens, à quibus clàm ad maturandam expedi-
tionem incitaretur, quòd diuturnæ vitæ & tor-
poris aui pertæſum eſſet, rem dolo & calliditate
gerendam cenſet, vt auo deuicto ſolus Roma-
nis imperaret. Cum autem pecunia ei eſſet opus
ad tales conarus: pecuniam quæſtoribus à ſe-
niore in Traciam miſsis, per vim eripuit. Sibi
enim opus eſſe pecunis: Imperatorem ſe quoq;
aſſe: ſummæ aurem neceſſarium, atque aptiſsi-
mum eſſe, vt communia negocia communibus
ſumptibus expedianrur. Deinde ſe legatos A-
lexandriam ad Ægypti principem certis de cau-
ſis miſſurum ſimulans, Byzantium proficiſcitur.
inde enim onerariam maximam è portu ſolutu-
ram, quæ in Ægyptum iret. Neq; verò ſimplici-
tar proficiſcebatur, ſed magna manu collecta
prius & Thracijs vrbibus conciliatis & firmaris
ſuſpectos omnes exigendo, & familiares ſuos

Inſidiæ nepotis auo aperiuntur.

introducendo. Sed dum hæc agitar, quidam ex
eius intimis clàm elapſus, in aui eius palarium
peruenit, & omnes ſingulatim conſiliorum il-
lorum dolos detegit: cùm cæreta elocutus, tum
illud etiam, vt nepos ſtatuiſſer ei abrogare Im-
perium, aut etiam vitam eripere, ſi reſiſtererut.
aut ſi negocium nihil difficulratis, facilemq́ue
progreſſum haberet: ademprurum illi vnà cum
Imperio etiam poteſtatis inſignia, indurumq́ue
monaſticum cucullum in cuſtodiam daturum.
Quare cauendum ne illum ſolita via inceden-
tem, in vrbem imprudens admitteret, ſed ala-
crirer illi occurreret: in ſummum enim rem ad-
ductam eſſe diſcrimen. His Imperator auditis,
& ad ea quæ ex alijs audierat, aurea adhuc velu-
ti perſonantia, collatis & expenſis, cum nihil
„ fálſũ eſſe comperiſſer, inſurgit & ipſe, atq; ad Do-
„ minum clamitans, Mulctato eos (inquit) Do-
„ mine, qui iniuria me afficiunt: & qui conrra me
„ inſurgunt, erubeſcant: & Imperatoriam mihi
„ poreſtatem conſerua. quam abs te donatam, is
„ ereptum venit manibus meis, quem ego genui
& euexi. Deinde ad rem gerendam accedit.

SENIORIS IMPERATORIS
ad iuniorem legatio.

Vrbis interdictio.

AC primùm ad nepotem in medio itinere
adhuc agentẽ mittit, qui ei vrbis ingreſſu
interdi-

interdicerent. Nouæ, inquit, artis eſſet, ſi tam
apartè fœdifragus, eaq́. quibus reſpublica pera-
at & agens & moliens, larère conatus ſuos po-
ſtularet. Erat præterea mandatũ legatis, vt apud
eum, coarguendi eius animi cauſa recenſerent,
quot occaſiones rupti fœderis præbuiſſet: quæ

Expoſtulationes.

ſummatim hæ erãt. Vna, quòd Imperatoris quę-
ſtoribus omnibus pecuniã eripuiſſet, cuius nun-
quã maior penuria fuiſſet: cum ea eſſent tempo-
ra, quæ ob diuiſionem Imperij ſumptus maxi-
mos poſtularẽt. Altera, quòd à ſe miſsis vrbium
rectoribus eiectis, alios ſuo arbitratu ibi collo-
caret. Tertia, quòd Cralænam, amitam ſuam, &
monaſtico induram habiru, indignantem & re-
luctantem, ad inceſtum coitum compuliſſet. Ac-
cedebant & aliæ cauſę, propter quas ei vrbis in-
greſſu interdiceretur: plurimæ illæ quidem, ſed

Auus auxilia contrahit.

non ita firmæ. Deinde clandeſtinis literis auxi-
lia à Crale Seruiæ principe & Demetrio Deſpo-
ta filio ſuo petit, qui tum Theſſalonicæ & adia-
centium locorũ curã agebat: eiq́; mandat, vt du-
os fratris filios qui Belligradis & Macedoniæ
præerant, Andronicum Protoueſtiarium & Mi-
chaelem Aſanem, ſecum ſimulq́; Macedonicas
legiones adducat: firmatis tamẽ prius vti opus
ſit, Macedonicis vrbibus & pulſis ſuſpectis. De-
inde cum auxiliaribus Seruiorum copijs, primo
quoq; tempore contra iuniorem Imperatorem
Andronicũ ducat. Cæterùm literæ qua ad Cra-

Literæ chartaceæ & linteæ.

lem Seruiæ, ad Deſpotã, ad alios præfectos ſcri-
ptas eſſe diximus, partim ab itinerũ cuſtodibus
exceptæ ſunt, eæ nimirum quæ chartæ inſcriptę
fuerunt: partim ijs deceptis, perlatæ ſunt tenui
linteo & albo inſcriptæ, tabellariorum veſtibus
ſolerrer inſutæ fuerant. nam Imperaror iunior
cùm in alijs anguſtijs, tum circa Chriſtopolim
cuſtodes collocarat, qui omnes prætereuntes
excutiebant, nũ literas Byzantio afferrent: quos
fallere perdifficile erat. Ac hos quidem eorum
quæ Byzantij & agebanrur & agitabantur, nihil
latebat: illos verò latebant omnia, quæ hi foris

Nepos auo gratioſior.

& agebant & agitabant. Nam omnes ſponte ad
eos inclinabant, alij apertè & animis & corpori
bus: qui verò corporibus non poterant, animis
certè & toto pectore cum illis coniuncti erant,
non modò tota ferè Byzantina plebs, ſed & Se-
natorij & aulici proceres, & cõſanguinei Impe-
ratoris: qui ea quæ in vrbe gerebantur, omnia in
dagantes, ſingula illis ſignificabãt. quorum vnus

Theodorus patris proditor.

fuit etiã Imperaroris filius Theodorus Marchio,
qui ante multos annos à matre in patriã illius,
vxoris ducẽdæ cauſa, vt dixi, miſſus, & per teme-
ritatem & ſocordiam ære alieno oppreſſus, poſt
matris obitum ad patrem, vxore & liberis illic
relictis, reuerſus, iam in vrbe degebat: qui pręter
alia paternæ benigniratis & beneuolentiæ offi-
cia, & victum Palatinum, omni etiam ære alieno
à patre è fiſco exolutus erat. Quæ ille omnia
per amentiam oblitus, & omni debita parri ob-
ſeruantia relicta, Iudam imitari, & patris Impe-
raroris proditor eſſe voluit. Nam & hic, ſuc-
ceſſore amoto, Romanum Imperium ſomnia-
bat & cum pater præter alias multas cauſas,
quod & animo & religione & habitu & raſa
barba

barba germanè Latinus eſſet, poſtulatio eius annuere nollet ægrè ſe illi factutum putabat, ſi ad iuniorem Imperatorem defeciſſet. Ita quo Imperatori ſanguine coniunctior erat, eo acerbior patris inimicus extitit.

Demetrij Deſpotæ apparatus

Sequenti menſe Nouēbri, Demetrius Deſpota Imperatorijs literis Theſſalonicæ acceptis, ſtatim Protoneſtiarium & Aſanem accerſit: qui cum conueniſſent, ſimul & milites conſcribebantur, & iunioris Imperatoris ſtudioſorum facultates militibus diripiendæ dabantur, quas in Macedonicis agris & vrbibus habebant. Aperiebantur eorum granaria, & cellæ vinariæ, & quibuſuis magna copia patebat eorum præterea qui refragabantur, bona publicabantur & ipſi exilio mulctabantur. Ac ibi quidem hæc fiebant. erant etiam Cralena auxilia iamiam ad eos ventura.

Iunioris Andronici apparatus.

Cæterùm nec iunior Andronicus quietus ocium agebat: ſed clàm in omnes terras & inſulas, Byzantium Theſſalonicam & Macedoniam edicta mittebat, quibus populis immunitatem & libertatē à tributis, militibus verò reditus & maiora ſtipendia promittebat. Quæ mox vt audita fuēre, omnes commouerunt, eoſque deprauatis animis impulerunt, vt prorſus ad illum tranſirent, & animis & linguis & manibus, & omni ſtudio, & clandeſtinis literis illum accerſerent, & impreſſionem eius accelerarent.

Nepotis ad auum legatio.

Cum autem res ita ſe haberent, ad Rhegium peruenit Imperator, atq; inde legatos ad ſeniorem mittit, vt alterutrum ſibi concedatur: aut per inducias ingreſſus in vrbem, aut vt aliquibus è Senatu, ex Eccleſiæ principibus, & è populo eruditis ad ſe egredi liceret, qui ſuam orationem Imperatori, & toti Byzantio renunciare poſſent.

Aui deliberatio.

Senior verò, cum ea poſtulata plena doli eſſe iudicaret, diu ſiluit, ſecum deliberans vtrum præſtaret. Nam nepotis in vrbem ingreſſum, perniciosum, nec incruentum fore: paratos enim Byzantios eſſe, vt ad illū deficiant, ſtatim intra portas conſpectum, & ſe per cruciatum è vita tollant. Et Byzantiorum ad illum egreſſum non ſine ſeditione fore. Id enim eſſe nepoti ſuo propoſitum, vt palàm illos blandis verbis, clàm verò muneribus & magnis pollicitationibus, & per eos omnem Byzantium populum ſibi conciliet. Cum autem vtrunque graue eſſet, leuius elegit: & duos ſenatores, duos pontifices, duos ſelectos ſacerdotes, & quatuor ſelectos è plebe ad eum miſit. Qui cum omnes eò veniſſent, accerſitis eis, indictaq; concione, veteratoriam orationem habuit.

IVNIORIS IMPERATORIS *oratio.*

Se iactat.

VOs mihi ſubditos, quàm meipſum, chariores eſſe, meq; nulla ambitione aut meri Imperij affectatione contra voluntatem aui egreſſum eſſe, nemini eſt obſcurum. Videtis enim vt nec vitæ meæ parcam, non genio indulgeam, non ſatellites, non bipenniferos adducam: vt non regibus modò propter inuidiam Imperij mos eſt, ſed ijs etiam quos fortuna à parentibus & cognatis exterminatos huc atque illuc ferri, & continenter mortem ob oculos habere coegit. Age dicat mihi quiſpiam, vulnera quæ in corpore meo geſto, qua de cauſa acceperim, niſi cum Romanorum hoſtibus pugnando, qui ex Aſia in Thraciam traijciunt: & cum Barbaris qui Iſtrum accolunt, & inde factis excurſionibus & ipſi miſeram Thraciam vaſtant?

Auum inſectatur.

Ego enim vt omnem veritatem apud vos eloquar, cum Imperatorem præ ſenio ſocordem & ſtupidum eſſe viderem, & è veterno non excitari, neque dolere, cum Chriſtiani ſemper noctu atque interdiu partim velut hoſtiæ à barbaris mactentur, partim in ſeruitutem abducantur, partim nudi ex ædibus atque vrbibus expellantur. Vt autem grauiora Aſiæ mala taceam, quàm multæ vrbes captæ ſunt Imperatoris negligentia & ſocordia? cum igitur inquam hæc ego viderem, graui dolore affectus, quem præcordia mea ferre non poſſunt, duabus de cauſis ſum egreſſus: vt aut quouis exitio vnà cum triſtitia vitam etiam finirem, aut Romanæ reipublicæ pro virili ſubuenirem.

Diuturnū imperium moleſtum.

Nullo enim modo, nullo modo fieri poteſt, quin homo, & is longo tempore rerum potitus, faſtidio ſit ijs qui parent, & capitalia eorum odia ſuſcipiat. " Nihil enim Deus in vita immutabile & ſtabile fecit. Vnde fit, vt " omnia terrena mutationibus gaudere ac delectati videamus. Si quis verò fortunam in ſua vota cogere, & certa quadam ratione vitæ vti voluerit: is eò rem deducere conatur, quò natura non ſinit. Quicquid autem cum natura pugnat, & iuſtos limites excedit, nihil hilaritatis & voluptatis habet. Eódem pertinent ſapientes veterum ſententiæ, præcipitantes, Ne quid nimis: &, Modum eſſe pulcherrimam virtutem, pronunciantes.

Auus inuiſus & negligens.

Videtis enim, vt & meus auus ad extremum ſenium progreſſus, & tot annos Imperio potitus, quot (parum abeſt quin dicam) nemo Regum vnquā, in totius populi eſt odio: nec vllam curam vel eius à ſe amouendi, vel Romanæ reipub. ſubueniendi ſuſcipit, neq; dolet ſucceſſores Imperij ante ſe mori. Obijt enim pater meus ſine vllo Imperij fructu, niſi nomen exceperis. Obierunt & alij ſanguine ei coniunctiſſimi, & minores ætate. Moriar & ipſe fortaſsis, priuſquam ex Imperio fructus aliquid cœpero. Quid enim facilius accidit homini, præſertim nullum periculum deuitanti, & de vita minimè ſolicito?

Specioſa defectionis cauſa.

Fortaſsis autem ambitionis me ſuſpectū habebunt, qui ab auo Imperatore deficiam, nec ei parēre velim. Id verò ego neq; planè inficias iuerim, nec conceſſerim. Nam ſi Romanum Imperium creſcere, ac dilatari fines noſtros cernerem, libenter cederem, & ocio ſecurus indulgerem: & ea ſpe me conſolārer, qua ij qui coquos ſuos ſimul & prolixiores & magis varias epulas vident inſtruentes. Sed cum rem Romanam indies ruere in deterius, & ante vrbis Imperatricis portas miſeros Romanos ſubinde abripi ab hoſtib. atq; interfici videam: quo me eſſe animo putaris? Nam plerique mortalium ſpe futurarum rerum vrgentem mœrorem leuant, quamuis ea vana ſit. Mihi verò ne falſa quidem ſpes, ad falſam conſolationem relinquitur. Et

mira mini

mirsmini Alexandri Macedonis animi puſilli-
tarem. grauiter & iniquo animo paſsi, quòd pa-
tet victorias victorijs cumularet, & omnem filio
gloriæ occaſionem præcideret, paucis bellorũ
occaſionibns relictis: me verò, cui planè contra-
rium accidere videris, & non tantum Imperij
ſpes ob vaſtitarem eius, ſed etiã ſuauis vitæ cur-
ſus eripirur, dolere non exiſtimatis? Tamen cũ
ocium agere non poſſem, ſurrexi, & ab Impera-
tore auu mille tanrum armatos petij: pollicirus,
Poſtulata nepotis. me firma ſpe diuini auxilij frerum, vrbes Bithy-
niæ conſeruaturum, & quàm longiſsimè hoſtes
propulſaturum, priuſquam illis captis, freroq;
tranſmiſſo, Byzanrium oppugnet. Quibus ille
negaris, me hoſtem iudicat. Et tamen ego ple-
riſq; omiſsis, hudie ad aliam poſtulationem hãc
adſum, vt octo millia aureurum', quæ militibus
meis debeo, mihi ſoluanrur, qui longo ism tem-
Legati corrupti. pore mecum incerta fortuua vaganrur. Quo fa-
cto, nihil amplius auo Impetarori refragabot.
His ibi dictis, è ſolio ſurrexir, & alio in aliã par-
tem ſeductu, blandis verbis & illos in ſpem ma-
iorem erectos dimiſit. Iraque inde digreſsi, per
totam vrbem præcones laudum eius fuerunt, &
populum maiore eius deſiderio inflammarunt.
Senior autem Imperator cum vidiſſet, penè om-
nes qui in vrbe eſſent amicos à ſe defeciſſe, & ve-
ritus ne concurſu facto ab ijs ipſis occideretur:
protſus exaſperatus eſt. Viſum tamen ei rectius,
prius periclitari eorum animos, & Alanis ac pa-
triarchæ audire conſilium, & vnà cum eo alio-
rum pontificum. Iis ergu pet ſenatorem conuo-
catis, ad hunc modum verba fecit.

SENIORIS IMPERATORIS *Oratio.*

Commendatio ſui. SIquidem viderē depoſita purpura & me ex-
tra periculum futurum, & ſubditos rectè gu
bernatum iri: à Chriſti cœtu alienus eſſem, niſi
quierem & ocium longè ſuauius & præſtantius
imperio iudicarem. Si enim delectario quæritur
animi, quid eſt iucundius quàm à curis & pericu
lis eſſe remotiſsimum? Si verò propter mea &
populi peccata, atq; etiam maiorum noſtrorũ,
vindicta numinis, attrocis tempeſtatis in mo-
dum contra nos graſſans rempublicam euertit,
& ego adoleſceus adhuc principatum & Eccle-
ſiaſtico diſsidio & finitimarum gentium incur-
ſionibus fluctuantem compoſui, adiuuãte Deo,
& facilimè tranquillum reddidi: nunc verò lon-
go tempore vſu rerum eruditus, in tanto motu
& tempeſtate quò me vertam, neſcio: quo pacto
nepoti queam tanrum mandare Imperium, qui
& adoleſcens eſt, & rerũ adeò imperitus, vt ne
Perſtringitur nepos. ſuas quidem res probè adminiſtrare ſciat? Nam
adoleſcẽtibua & indoctis hominibus poteſtate
ſua tradita, & Imperaturijs poſſeſſionibus dona
Venatio inſignis. tis, ipſe in egeſtate viuit. nec quicquam aliud cu-
rare vult, niſi vt canes & aues alat, canes mille
haud pauciores, & aues totidem, eorumque cu-
ratores haud pauciores. Tali ergo qua ratione
vel vitam meam. vel diuinitùs mihi mandarum
Imperij adminiſtrationem credam? Verùm ego
ſciens & volens quidem, nunquam vel ſubditos
meos, vel meipſum prodã. Nam nepotem qui-
dem plus non modò vxore & liberis meis, ſed
etiam magis quàm meipſum dilexi: & vos om-
nes ſcitis quo pacto eum educarim, inſtituerim,
monuerim: & prudentiæ meæ hæredem, & Im-
perij ſucceſſorem, qui & Deo & hominibus pla-
ceret, relicturas. At ille ſpreris montis meis, to-
tas noctes in comeſſarionibus & proſtibulis ex-
egit, in quibus etiam fratrem ſuum occidit. De-
niq; etiam contra me tam bene meritum & pa-
trẽ inſurrexit, facinus auſus quale ab omni æuo
nullum ſol vidit. Quamobrem & vos odiſſe im- *Eccleſiaſtici interdicti petitio.*
probitatem debetis, & ad eius impudentiã co-
hercendam inſurgere, & eius ex Eccleſiaſtico
præconio amotionem proclamare, & alienatio-
nem à Deo minitari: vt verecundatus & emen-
datus, pulchrè eò reuertatur, vnde turpiter eſt
egreſſus, & rurſus hæres fiat & Imperij & mo-
derationis meę. Nemo enim omnium eſt, quem
ad Imperium euectum malim: modò præcepta
mea & monita reuereri, iiſq; obtemperare vel-
let. Quem enim ſuæ concioni epilogum addi- *Epilogus nepotis.*
dit, is commenticius fuit, & ſubdolus atq; ma-
litioſus. Audiſtis enim quot conuicia in tota ſua
cõcione in me dixerit, cum quibus epilogus mi- *Pro filio Imperatoris non orandũ ſtatuitur ob flagitia.*
nimè conſentit. Sed vt auditores contra me cõ-
citaret, talem orationi ſuæ finem impoſuit. His
auditis, pontifices prudẽtia & eruditione orna-
ti aſſenſerunt: & nomen eius in omnibus Eccle-
ſijs tacendum eſſe, donec corrigeretur, cenſue-
runt. Patriarchæ verò & pontificibus à ſacer-
doribus nõnullis, ea oratio nõ ptobata æſt. Qua
re nihil amplius locuti, domum abierunt, ſiue
ob familiarẽ illis * imprudentiam, ſiue ob aliud ** Infantiam.*
neſcio quid. Deinde nocte in patriarchicis ædi-
bus ſemel atq; iterum exacta, in ſeniorem Impe-
ratorem coniurarunt. Quod cum muſsitaretur,
nec populo tantùm, ſed nobilibus etiam qui-
buſdam innoteſceret, pleroſque horum etiam *Coniuratio pontificum contra ſeniorem.*
clàm ad factionem & coniurationem illorum ſe
conferre coegit: & ſcriptum iuſiurandum dare,
quo affirmarent, ſe ad extremum ſpiritum per-
ſeueraturos, et nullum (ſi opus eſſet) ſupplicium
recuſaturos. Vnde triduu pòſt, patriarcha ſacris *Patriarcha ob factionem cuſtodiæ mãdatur.*
tintinabulis pulſaris, coactoq; magno circum-
foraneæ turbæ numero, ſacris interdictum eſſe
omnibus promulgauit, qui iunioris Imperatoris
nomẽ tacerent, & omnem imperatori debitum
honorem habere illi recuſarent. His peractis,
aduerſæ etiã partis ſacerdotibus ſacris interdi-
xit. Hoc Imperatorem non mediocri moleſtia
affecit, & præter omnem expectationem audi-
tum perculit. Quòd ſi pacis, inquit, doctor ita
cõtra nos inſanijt, mercedis à nepote meo pro-
miſſæ ſpe: & omni abiecta verecundia & graui-
tate, ſeditionis autor eſſe non dubitat quinam
temerarium vulgi contra nos impetum cohercē
bit, ſi quis humana præſidia reſpiciat? Itaq; pa-
triarcha, quantũ in ipſo eſt, planè percuſſor no-
ſter & homicida extitit. Cæterùm pontifices il-
li, inſigni impudẽtia & animi & linguæ patriar-
chæ commoti, & ipſi tam illi quàm eius amen-
tiſsimæ factioni ſacris interdixerunt, vt ſeditio-

num & factionũ autori, & largitionibus ad reip. perturbationem incitato: adductis & canonibus & legibus. quibus grauiſsimè & manifeſtiſſimè condemnabatur: de quibus nos in hac hiſtoria decimumoctauum Chalcedonenſis concilij Canonem, nihil mutatũ, recenſere àd verbum ſat habebimus. Similia enim & quartus Oecumenici concilij ſexti in Trullo celebrati, ad hæc & quartũ caput trigeſimi ſexti tituli legum ſancit. Eſt autem huiuſmodi: CONIVRATIONIS & factionis crimen, etiam ciuilibus legibus vbique eſt interdictum: quanto magis id in Dei Eccleſia eſt prohibendum? Si qui ergo clerici aut monachi deprehendentur, qui con-

„ iurent, aut factionib. ſtudeant * cõtra epiſcopos

„ aut clericos: omnino gradum ſuum amittunto.

„ Hinc pontificum cœtus ratiocinabitur: Si eos qui contra epiſcopos & clericos coniurant & factiones inſtituunt, clericos & monachos, Canones ira mulctant: quanto magis pontifices & patriarchas talia contra Imperatorem machinantes? qui conſtituti ſunt vt pacis doctores eſſent: & præter alia ad quietem & ocium pertinentia, illud in primis docere debent, quod & vetus lex, & magnus apoſtolus Paulus præcipit. Principi populi tui ne male dicito: & Imperatorem honorate. Verùm ſenior Imperator cum eo perturbationis rem proceſsiſſe cerneret, patriarcham in Manganio monaſterio ſine vinculis cuſtodiendum, ne vnquam egrederetur, curat. Iunior verò biduo pòſt, ad mœnia Conſtantinopolis venit vt cognoſceret quo animo auus nuncios illos accepiſſet: vehementer orans, vt ſibi liceret ſoli intrare ad auum adorandum. Sed neque ipſe, neq; verba eius vlla ex parte admittebantur, ſed & lapidibus ſupernè ab ijs qui propugnacula mœnium tuebantur, fugabatur: qui ne vocem quidem eius ferebant, eumq; contumelioſis dictis impunè inceſſebant, & ignominioſe dimittebant, dolo plenam eſſe & cogitationem & orationem eius dictitantes. Ac ille quidem ſic dimiſſus, paululum à muro declinauit. Nox verò iam aderat, cum quidam ex vrbano populo factioſi, ijq; nõ pauci, clàm cõgreſsi, occulte illi ſignificant, vt ſub mediã nocte, cum & Byzantij omnes dormiant, & mœnium vigiles ſecuriores ſint, propè mœnia veniat. Se enim paratos eſſe, ad eum fune ad propugnacula attrahendum. Quod ſi fieret, totum negocium fore confectum. Se enim perſuaſum habere, ſi in media vrbe conſpiceretur, Byzantios omnes ſtatim ad eum defecturos. Media iam nocte cum videret Imperator excubitores omnes per vices vigilantes, & aſsiduis clamoribus, inuicem ad vigilandum exhortari non deſiſtere: ne ceſſatiò cum Cantacuzeno magno Domeſtico & Synadeno Protoſtratore nauicula conſcenſa, declinatáq; auſtrali vrbis parte, æquabiliter traijcit, maritimum murum tacitè circumiens, ſicubi facilem ingreſſum reperire poſſet. Quo cuſtodes in mœnibus animaduerſo, aſperius & vociferati & tumultuati ſunt: & cum nihil reſponderent, ſaxa etiam in eos conijcere cœperunt, donec illi territi receſſerunt. Ac tum quidem hæc acta ſunt.

Nepos Byzantium proditione capere ſtudet.

Inſtante verò Decembri, iuniori Imperatori arcanæ literæ Theſſalonicenſibus afferuntur, quibus quam primùm acceſſebatur. pepigiſſe enim plebeios omnes, & proceres pleroſque, & ipſum pontificem, cum prope mœnia conſpectus eſſet, ſe properè illi portas aperturos. Quibus cognitis, multis Protoſtratori militibus datis, hortatus eſt, vt circuiret, & vrbem eminus velut caſtris cingeret: nec Byzantios vſq; ad Regium egredi pateretur, eoſdemq; arcanis literis & pollicitationibus ſolicitaret, prout cuique conueniret. Ipſe verò cum paucis Theſſalonicam abijt. Tum verò, propter ſuſpiciones tumultuum, Demetrius deſpota, & Protoueſtiarius Andronicus, & Atan michael, cum auxiliaribus Triballorum copijs extra mœnia diuerſabantur & Macedonias etiam Romanorum legiones ſecum habebant. Qui cum rixis & contentionibus, quas ambitio & cęcus amor ſui parit, occupati eſſent, ira numinis agitati, vt rebus ipſorum confuſis, ipſi ſibi perniciem crearent: intra Theſſalonicam & Serras Imperatorio habitu plebeia veſte tecto, eſt vrbem ingreſſus: qua à porta ſtatim abiecta, omnibus eſt agnitus: concurſúq; facto, à tota ferè ea ciuitate adoratus & ſalutatus & fauſtis acclamationibus acceptus. Erát tamen perpauci qui eum odiſſent, & ſeniori Imperatori verè ſtuderent: qui arcem properè occuparunt, & munierunt, vnde Imperatorem & factioſos fortiter propulſabant, & multos ſaxis & telis vulnerabant, quorum multa Imperatoris ſcuto ſunt infixa. Poſtridie verò magno ſarmentorum cumulo circumpoſito, portis exuſtis, arcem cœperunt. Inde digreſſus Imperator, ad oppidum Serras peruenit, vbi Triballorum auxilia erant qui primo quoque tempore arma inferre Imperatori cupiebant. Sed cum Demetrium Deſpotam, & reliquos, Protoueſtiarium & Aſanem, turpiter diſsipatos cernerent: milites verò qui eos ſequebantur, in Imperatoris caſtra transfugiſſe: certis conditionibus & ipſi oppidum Imperatori dediderunt, domumque abierunt. Cum autem eam fortunę erga ſe benignitatem, obuias ſubinde quaſi manus ſibi porrigentis cerneret, cum gaudio & lęticia pergebat vlterius, bona ſpe plenus: & (ne longum faciamus) intra paucos dies omnibus Macedoniæ oppidulis peragratis, faciliméque & ſine labore deditione captis, Deſpotæ vxorem, liberos & pecuniam quoque cœpit: Aſanis item & Protoueſtiarij, & ſenatorum omnium qui ibi cum illis erant. At ſenior Imperator, cum illa quoque ſpe excidiſſet, iam legatos ad nepotem miſſurus erat de fœdere & pace, priuſquam ille Macedonia excederet. Sed ſtatim alia ſpes, quod vtinam non accidiſſet, interpoſita, conſilium illud euertit.

Theſſalonica ad nepotem defectio.

Ducum ſenioris Imperatoris intẽperiæ.

Triballi dominum redeunt.

Succeſſus nepotis.

LEGATIO MICHAELIS AD *ſeniorem imperatorem.*

MIchael enim Bulgarorũ princeps, ſpe magnorum emolumentorũ elatus, clàm ſeniori Imperatori nunciauit, ſe ſi uellet, opem ei

contra

contra nepotem laturum. At Imperator, velut è magna rempeſtare & naufragio portum inſperatò adeptus, mordicùs ſpem illam renuit. Deinde legati vltrò citròque commeant, de rei gerendæ modo, & de promiſsionibus & fœdere, omnibus conſiliorum ignaris, duobus aut tribus intimis & Cralæna exceptis: quæ ſubinde patrem falſa ſpe, quam vani vares & engaſtrimythi ei faciebant, implebat. Magnus autem Logotheta Metochires, cum fortunæ vices incertas ſenioris Imperatoris, & perturbationem rerum cerneret, omnium maximè ſibi rimuit: quippe qui cum ille omnia communicaret, & ſine quo nihil decerneret aut ageret. Quare triſtis & ſolicitus ſemper erar, & futurorum plenus nihil boni expectans. Quadam vero nocte terribilem quendam hominem videre viſus eſt ſibi iacent aſtanrem, prædoni & agreſti latroni perſimilem, qui manus ſibi inijceret, & de ceruicali, cubiculi claues eripere vellet, in quo ſupellex & gemmæ repoſitæ eranr, & quicquid opum habebat. Somno aurem vi excuſſo perterritus inclamauit famulos, vt prædonem perſequerentur, ne vnà cum pecunia effugeret. Ignorabar enim viſa illa ſomnium eſſe, non rem veram. Qui cum ſtatim ſurrexiſſent, & fores clauſas repetiſſent, & affirmaſſent imaginationem eſſe, à diurnis cogitationibus ortam: vix ad ſeipſum reuerſus, grauiſsimo cum ſuſpirio, non tam diurnarum curarum imaginem, quam præſagium euerſionis familiæ ſuæ iudicauit. Quare cum diluxiſſet, pleraſque opes è ſuis ædibus tanquam deſperatis iam tranſlatas, inter amicos fidiſsimos clàm diſtribuit cuſtodiendas. Vxore verò & ancillis domi relictis, in palatium ſeſe contulit: ex eóque non eſt egreſſus ſeditionem populi contra ſe concitati timens.

Logothetæ ſomniũ & irrita prouidentia.

Cæterùm qui ad Macedoniæ adminiſtrationem miſsi erant, vnà cum vxoribus & liberis (vt antè diximus) capti ſunt, & in carceres Theſſalonicæ & Didymorichi diſtributi, omnes eos impleuerunt. Demetrius verò Deſpota, vxore & liberis relictis, qui à perſequentibus capti ſunr, fuga ad Seruiæ Cralem eſt elapſus. Protoueſtiarius aurem Andronicus adrempus & ipſe Deſporam ſecutus, non potuit perpetuò paraſiti more aliena quadra viuere, vt ille: ſed quantas modò opes, iumenta, poſſeſsiones, gloriam cũ omni ſpe ſubitò amiſiſſet, & illa etiam de vxore ſuſpicatus probra, quibus captiuæ mulieres affici ab hoſtibus ſolent, præ deſperatione & immenſo mœrore, in locis alienis & deſertis oberrans, expirauit. At Michael Aſan Proſiaci oppidulo feſtinanter occupato, eiectiſq; oppidanis firmato, rutum ibi receptum habuit. Paulo verò pòſt proditionem veritus, à Seruiæ Crale præſidium accerſit: cui oppidulo commiſſo, & ipſe ad Cralem abijt. Tum autem Melenici caſtello, & circuniacentibus locis Baſilicus Nicephorus præerat, vir nobilis ille quidem: ſed qui nullo iudicio, ſimplici ingenio, & ad res gerendas inepto eſſe crederetur. Is verò tum omniũ prudentiſsimus extitit, quorum alij ex deſperatione atque inopia conſilij miſerè mortui, alij inuiti capti ſunr, & infinita mala perpeſsi, alij vltrò ſeipſos prodiderunr. Hic verò ſolus ſpe in Deum collocata, ad extremum vſque ſenioris Imperatoris ſpiritum, tantæ rerum perturbationi ſe oppoſuit, ſincerúmque animum & fidem illi præſtitit. neque enim iunioris Imperatoris vel magnificis pollicitationibus ceſsit, vel ſæuiſſimas minas & obſidiones pertimuit: ſed caſtellum Serras ſibi commiſſum munijt, in eóque contemptis rebus illis omnibus ſedit, donec ſenioris Imperatoris obitum audiuiſſet. Ad eum enim vſque, contentionem æquam iudicauit: vltra verò iniquam, & minimè probandam. Quapropter ſtatim pactione cum iuniore Imperatore facta, ab eóque magnificè donatus, caſtellum dedidit: ac deinde voluntate illius etiam ei præfuit, eam quoq; fidei erga dominum ſuũ & pietatis remunerationem conſecutus.

Macedonici præfecti in carcerẽ conijciuntur.

Protoueſtiarij interitus.

Baſilius Nicephorus ſeniori Andronico ſolus fidẽ ſeruat.

Nam vir prudens, etiam hoſtis, virtutem reueretur. vt & Demoſthenem acerrimum inimicum Philippus bearum iudicabat, cum diceret: Si quis Athenienſis, Athenis degens, ſe patriæ me præferre dicit, eum ego argento emerim, amicitia verò mea non dignabor. Si quis verò propter patriam me odit, cum ego quidem vt arcem & murum & nauale & vallum oppugno: ſed tamen virtutem eius admiror, & vrbem propter eam poſſeſsionem fortunatam iudico. Sed hæc poſtea: nunc eò redeundum eſt, vnde digreſsi ſumus.

Fides etiã in hoſte probatur.

Initio veris, ſexto die ſanctæ hebdomadis quadrageſimæ, prælium commiſerunt vtriuſq; Imperatoris exercitus prope Maurum fluuium, hinc Conſtantino Aſane, inde Protoſtratore duce. Sed aduerſarij vicerunt: è noſtris autem ceciderunt milites non amplius decem, tribuni plerique vnà cum duce Aſane capti, cæteri ſpoliati Byzantium infeliciter peruenerunt.

Auicopiæ ſuccumbunt.

Iunior igitur Imperator res ex animi ſententia ſibi ſuccedere videns, omni Macedonia & Thracia ſuo arbitratu ordinata, medio vere Byzantium & ipſe properat, ne Bulgaticus exercitus prior vrbem ingreſſus, cum nec iuſto exercitu munitam & fame afflictam reperiret, cuius Veneta claſsis autor fuerat, Imperatorẽcũ omni ætate mactaret, vnumq; Imperium ſuo duci à Byzantio vſq; ad Iſtrum efficeret. aut ſi id non poſſet: at ſeniori Imperatori copijs ſubitò datis, ſe aditu Byzãtij excluderet, vt in ipſo (quod aiunt) portu naufragium faceret, & omni ſpe deſtitueretur.

Nepotis Byzantiũ feſtinatio.

Accidit igitur, vt non tam magna quàm miſera illa vrbs, eodem tempore terna pericula experiretur, quæ ſingulatim exponemus. Quadraginta longæ naues à Venetis ſplendidè armatæ cõtra Genuenſes Galatæ degentes miſſæ ſunt: propterea quòd pecuniam à Genuenſibus piratis in medio infero mari, oneraria naue ſpoliata, cum bona gratia reſtituere recuſabant. Ac XXXII in Cerare ante Byzantium appulerunt, & frontes obuerterunt, Genuenſibus Galatæ obſidionem minitantes, ſi pecuniæ reſtitutionem differrent. VIII. reliquiæ progreſſæ vlterius, fretum quod ante templum eſt, cuſtodiebant, quas Ponti fauces appellant. vbi quatuor rotundas naues inſtructas ad abitum, cœperunt: eaſq; copijs impoſitis,

Veneta claßis contra Galatam.

ſitis, contra Genueſes onerarias, quæ è Ponto ſoluebant, armarunt. Intra paucos igitur dies, tot Romanas & Latinas onerarias captas videres, vt totum penè fretum ijs completetur. Capiebant enim vnà etiam Romanas naues, ne qui Genuenſes in ijs euaderent. Ita factum, vt frumentatione interclusa, fames Byzantios non parua vexaret. Ea enim obſidio dies xv. durauit, quibus prælium factum non eſt. Neque enim poſtulatam pecuniam reddere Genuenſes recuſabant: ſed quamuis pollicerentur, differebant. Veneti autem nullo modo vacui abire poterant. Nemo autem erat, cui non admirationi eſſet Venetorum & diſciplina militaris, & cum æquitate magnificentia. Nemo enim omnium illorum quicquam cuiquam rapuit, ſed pecunia data emit: idq́; cum tanta & promiſcua turba cum eis eſſet. Parebant omnes magiſtratibus ſuis, vt paſtoribus oues: & omnes dies illos in nauibus ſtabant, ardori ſolis non cedentes. Romanorũ verò nauicularum magna multitudo eos circundabat, quæ eis abundè quicquid erat opus, afferebant, & plus quàm merebantur, accipiebant. Imò ne raptarum quidem nauium merces vlla ex parte læſerunt. Vehebãt autem frumentum & hordeum, & ſalſamenta, è lacu Copaide, & Mæotide & Tanai fluuio. ſed prorſus illæſas conſeruarunt, donec recepto eo quod debebatur, omnia reſtituerunt. Hæc vna eſt calamitas, quæ tum vrbem preſsit. Illud verò grauius fuiſſet, ſi arcana conſilia ſucceſſum habuiſſent. Imperator enim per occultos legatos pecuniam eis promiſerat, ſi occulti ſibi ad vrbem capiendam adiutores eſſent. Id verò factum nõ eſt, ſiue repudiata à Venetis legatione tali: ſiue quod eam rem haud eſſe facilem cernerẽt, cum continentibus præſidijs mœnia & portæ munitæ eſſent. Alterum infortunium vrbis fuit, cum Bulgarorum princeps ſeniori contra iuniorem tria millia equitum ſubſidio ex pacto miſiſſet. quibus mandatũ eſſe, neſcio quibus autoribus, ferebatur, vt data opportunitate, res nouas in vrbe molirentur. Sed cum veniſſent, vrbem ingreſsi non ſunt, duce eorum tantum excepto. Quare in latus declinarunt, caſtris ad ſtadia ab vrbe v. & xc. poſitis. Pridie verò iunior Imperator cum paucis equis ex occulto in vrbem inſilire conatus: ſed animaduerſo eius conatu, à cuſtodibus excluſus fuerat. Pòſt igitur coactus, vehementer auum Imperatorem orauit, ſe dicto eius pro mancipio potius audientem fore pollicitus, quàm vt alterutri aliquid grauius accideret, cum eò diſcriminis ventum eſſet. Sed Bulgarica ſpes, ſenioris animũ adhuc erigens, precibus eius nullum relinquebat locum. Deinde planè illi fidem habere, toties deceptus, nõ poterat. Tres igitur hæ calamitates vrbi minitatæ ſunt, nec vlla tamen ad exitum eſt perducta. Enimuerò iunior Imperator irrita cõſilia ſua grauiſsimè dolens, & fortunæ inconſtantiam incuſans, ac propè deſperatis rebus ad locum quendam Logos abit: & inde ad Bulgarorum ducem qui caſtra in propinquo habebat, Legatos cum muneribus mittit, & plura ei pollicetur, ſi copias ſuas domum reduceret. Aſſenſum ad epulas inuitat, cum tribunis: eoſq́; poſtridie lætos domum verſus abeuntea proſequitur.

Venetorũ diſciplinæ militaris.

Veneti nepotem iuuare nolũt.

A Bulgaricis auxilijs periculum.

Nepotis conatus occupandæ vrbis.

Bulgari domum redeunt.

DE DVOBVS VIRIS QVI CONſtantinopolim prodiderunt.

QVæ cum ita ſe haberẽt, duo cuſtodes mœnium vrbis, ad Iuniorem Imperatorem in eo quem diximus loco caſtra habentem, transfugiunt, nomine alter Camaria, alter Caſtellanus, fabrilem artem exercentea: qui ſeducto Imperatore, omnibus arbitris remotis, Cantacuzeno magno Domeſtico excepto, de proditione verba faciunt, & ſcriptas pollicitationes pecuniarum & poſſeſsionum diuitum poſtulantes. Quibus facilè impetratis, & hora & ratione rei gerendæ indicata, ipſi quidem veriti ne vicinis ſuſpecti eſſent, poſtridie redeunt. Imperator verò quatuor dies cunctatus ibi, ſcalas è funibus confecit, qualibus in maximis onerarijs vtũtur. Cùm deſtinata nox adeſſet, proditores veſperi multo vino empto, vicinis excubitoribus merum ad bibendum dederunt, vt ſomno grauiſsimo oppreſsi, reſpiratione excepta, nihil differrent à mortuis. Media nocte adſunt, qui ſcalas ad mœnia apportent quas mox fune demiſſo attraxerunt proditores, per eaſq́; octodecim armatos: qui cum deſcendiſſent, Romanam portam facilè demoliti ſunt, vt imperator cum exercitu, prohibente nemine, ingrederetur. Sed illud penè me præteriſſent. Poſt ſolis occaſum Byzãtijs portis clauſis, quidam è proximis villis anhelans accurrit, & Gyrolimnæ porta vehementius pulſata aliquem intus euocabat: qui cum veniſſet, paulo ante ſe vidiſſe dicebat, multos è iunioris Imperatoris exercitu feſtinanter ad Romanã portam accurrere. Quod Imperatori maximum terrorem incuſsit. Varijs igitur cogitationibus perturbato viſum, complures milites cuſtodes emittere, qui terreſtria mœnia à mari vſq; ad mare circuirent. Sed Magnus Logotheta impedit, indignũ eſſe magno animo inquiens, tam leui rumore commoueri. aut enim falſum eſſe nuncium, aut ſtultum eſſe conatum tam paucorũ, cum & mœnia & portæ tot armis ſeptæ ſint. Idem enim hoſtibus nunc ingredi parantib. vſuuenturũ, quod cõtra ſtimulum calcitrantibus. Hæc verò dicebat, vel vt reã militaris ignarus, vel animo à numine copiã labefactato, vt ſententia contra ſeniorem Imperatorem diuinitùs lata tandem rata eſſet. Nõdum tertia parte noctis elapſa, denuò cõplures ruſtici è ſuburbijs Byzantij ad Gyrolimnę portam adſunt, & cuſtodib. indicant, magnã hominũ multitudinem foris ad Romanã portã conuenire. Quod rurſus Impatorẽ magis etiã terruit & perturbauit. Itaq; aſperiore voce Logothetã increpans. Vidêris (inquit) homo ferreus eſſe factus, qui adeo ſecurus ſis, nec pericula quæ nos circundant, ſentias. Nonne vides rem non pati vt ſedeamus, & dormitemus? Nepotis enim tumultus aures meas tanquã crepitaculũ magnũ perſonat, meumq́; perturbat animũ: calamitatũ mare cõtra me erupit, quod pectus & cor meũ con-

Byzantiũ proditione capitur.

Logothetæ ſecuritas cauſa interitus.

cutit

cutit & demergit. Verùm ille Machabæos erat, inq; ptiore ſencétis permanés, nuocios illos vti rupes marina cõtemnebat. Proinde ſurrexit, cubitum itutus, reipſa vt oſtenderet, inanem eſſe tumultum ea qoæ foris ab hoſtibus agerétur. At Imperator ſolus relictus, nec qoenquam habens qui cum dolorem ſuum cõmnnicaret, in ſuum lectolum & ipſe incubuit, nulla veſte exuta: ſed vnà cũ ijs extrema deſperatiooe induta, animo crebris & diuerſis cogitationibus æſtuante iacebat, corpus huc atq; illuc ſubinde reuoluens, nõ aliter quàm ſi pecuniæ lecto ſubiectæ eſſent. Interim magnus ad palatij fores tumnltus auditur, iuniotis Imperatotis ingreſſum nuncians, & plauſus armorũ magnus. Erát enim milites amplius ccc cũ Imperatore ingreſsi ſimul eriam vndiq; fauſtis acclamationib. iuoior Imperator ſalutabatur. Senior verò tumultu & clamote audito, de lecto ſurrexit perturbatiſsimus, et omni ope deſtitutus ducum atq; militũ (palatium eoim, cubiculi miniſtris adoleſcentib. exceptis, deſertum prorſus erat) ad ſacrá imaginé Deigenitricis Hodegetriæ confugit, ante multos dies io palatiũ tráslata, quę ei firmo ſolatio erat. Hac igitur fretus, & humi proſtratus, ardenrer cũ lachrymis obteſtatur, ne periclitantem deſerat, & ſiccariorum enſibus obijciat. Exaudiuit preces eius, & feſtinõ tulit auxiliũ, quę quiduis poteſt, caſtiſsima Dei genitrix. Nam dum ille in palatio Deiparam ad hunc modum deprecatur: iunior Imperator foris, omnibus ducibus & tribunis ſuis conuocatis, grauiter edicit, ne ſuum Imperatorem vel manu vel vllo contumelioſo dicto violarent, nec quenqoam prorſus omnium. Hanc enim, inquit, victoriam Deus nobis dedit, non ipſi parauimos. Dei voluntas mouet omnia, cui pateot omnia: ſtellæ, aër, mare, terra, homines, flumina, fulgura, peſtileotiæ, terræmotus, imbres, ſterilitates, & alia conſimilia, partim ad felicitatem, partim ad infœlicitatem, ac potius caſtigationem. Nobis igitur inſtrumentis caſtigationis vſus, victoria & trophea largitur. Fortaſsis autem cras alijs contra oos vtetur: & quales nos io victos erimus, tales vtique & illi ſe nobis præbebunt. Quare ſi oos neque cognatio, neque eiuſdem gentis neceſsitudo mouet: noſtri ipſorum ſaltem reſpectu humanitate vtẽdum, ne grauiorem Dei indignationem expetiamur. Interea quidem è palatio ioniori Imperatori portam aperit, & ab auo hunc nuncium affert: Quoniam hodie Deus, mi fili, ſceptrum Imperatorium mihi ademptum, tibi donauit, vnum hoc beneficium à te peto, pro multis quæ ab ipſo ortu tuo in te cootuli (omitto enim hoc rerum meatum ſtatu, me tibi ipſius natiuitatis & progreſsionis in vitam, poſt Deum autorem fuiſſe) dona mihi vitam meam, parce paterno capiti: oec violenro ferro eum ſanguinem hauti, à quo tu vitæ fontem accepiſti. Homo quidem cœlum & terram intuetur: humanas verò actiones cœlum & terra inruentur. Ne velis igitur nefandi facinoris, quale ab omni æuo nemo vnquam auſus eſt, inſpectores habere cœlos & terram. Quòd ſi fraternus ſanguis olim ad Dominum contra Cainom clamabat: quanto magis paternus ſanguis ad Dominum clamabit, & terræ & ſoli & aſtris tantum facinus annunciabit, & apud omnes gentium reges deteſtabitur? Reuerere ſenium miſerabile, quod mihi paulo pòſt obitum, tibi verò longarum curarum requiem pollicetur. Reuertere manus, quæ te ſæpe in cunis adhuc vagientem ſunt amplexæ. Reuerere labia, quæ te ſæpe ſumma charitate deoſculata ſunt, & alteram animam appellarunt. Calami à fortuna proiecti miſerere, nec tu eum dennò conterere velis. Ne tu cum homo ſis, pręſenti fortuna afferaris: ſed rerum incooſtantiam & varietatem, à me ſumpto initio, conſiderato. Reſpice longæ vitę finem, Admirate, vt vna nox, quæ me multorum annorum Imperatorem accepit, alieno Imperio ſubiectum relinquit. His verbis iunior Andronicus delinitus, auiq; ſalutis diligenti cura ſuſcepta, vix etiam à lachrymia temperans, palatiom ingreditur: ac ptimùm venerabili Dei genitricis imagine, vt decet, adorata: deinde auum illi inhærenrem abductum, ſalutauit, amplexus eſt, & blãdis verbis recreauit.

Senioris Andronici trepidatio.

Auus Deiparæ imaginem amplexus à nepote cõſeruatur.

Iunioris Andronici moderatio

Aui ſupplicatio.

Nepotis humanitas.

DE REVOCATIONE
Eſaiæ patriarchæ.

INde in Maganium monaſteriũ abit: vbi patriarcham Eſaiam in libera cuſtodia ſedere diximus, quem inde abductum, & in vnum Imperatorium currum ſublatum, ita vt purpura ornatus erat, in patriarchicũ ſolium reſtituit, nullis epiſcopis aut presbyteris ſequẽtibus aut antecedentibus: ſed tibicinibus & tibicinis, ſaltatoribus & ſaltaricibus cum lætis canticis comitantibus. quarũ tibicinarum vna probatiſsima, equo virili habitu conſcenſo, & prius milites ſequebatur: & tum etiam patriarcham antecedẽs, ſolitis & meretricijs nugis ipſum patriarchá & cæteros, ad obſcurum riſum facilè cõmonebat. Eo die à mane ad veſperá omnes opes è ſplendidiſsimis ædibus ablatas, & ipſas dirutas cerneres, vulgiq; ludibriũ: Magni Logothetæ in primis & omnes opes tam quæ in ijs relictæ, quàm quæ apud amicos depoſitæ fuerant, rapiuntur. Literis enim repertis, quibus perſcriptum erat quid quiſq; accepiſſet, omnia direpta ſunt: nec omniũ rerum quicquá eſt relictum, ſed alia io fiſcum relata, alia populo in prædam ceſſerũt. Ita ſubitò vnà cũ liberis ad egeſtaté redactus eſt, qui poſt Imperatoré omnium fœliciſsimus habebatur. Nã per multos annos ſucceſsibus vſus, vno die in extremá incidit calamitatem. Ibi homines querulos dicere audires, cùm alia, tũ, Opes illas pauperum eſſe ſanguinem & lachrymas ſuppeditatas ei ab eis, quibus Romanarum prouinciarum & vrbium adminiſtratio commiſſa fuiſſet, vt cum illi Romanos crudeliter pro ære emptis mancipijs tractarent, ipſe miſeris confugium ad Imperatorem obſtrueret, vt magna illa facinora omnem vindictam euitarent. Sed Vindictæ oculum non perpetuo dormitaſſe: ac tandem experrectum, [illegible] pœnas irrogaſſe. Quæ cum vulgò cantarentur, calamitatem eius acer-

Direptio ædium Logothetæ.

biorem faciebant. Quis verò omnium Romanorum, in primis verò Byzantiorum, motus & ſeditiones enumeret? Nam duorum Imperatorum diſſenſio, eriam ſubditos, vt fit, inter ſe concitarat: vt furore quodam liberi cōtra parentes, parentes contra liberos, fratres contra fratres & vicinos, & quod maius eſt, epiſcopi coutra epiſcopos, presbyteri contra ptesbytetos, monachi contta monachos ſæuirent. Quod ni Imperator humaniſsimo ingenio præditus, & militū & plebis impetum repreſsiſſer, fortaſsis & ſacra & proſana omnia direpta eſſent: fortaſsis eriam cædes plurimæ patratæ eſſent, cum plurimi alios vlciſci vellent, ſi quis alteri in diſsidio illo iniuriam feciſſet. Nam ſi ego, inquit Imperator, ijs qui vel petulanti lingua, vel enſe inſidioſo contra me vſi ſunt, crimen omne remiſi: multo magis vobis id erga conſetuos veſtros eſt faciendū, partim vt me imitemini: partim, quòd non ignoraris, haud eundem eſſe exitum Imperatore & homine priuato interfecto. Quòd ſi & nos ſenioti Imperatori addicti, tempeſtatis illius fluctus aliquot ſuſtinuimus, nihil eſt noui. Neque enim æquum erat, nos neutri parti ſtudere: id quod Solon vetuit. Prætetea æquum eſt, ipſo paſtore percuſſo, vniuerſum gregem pro rara parte mala perpeti. Fuit enim ille dies quartus & vigeſimus menſis Maij, vndecimæ indictionis, quo hæc omnia geſta ſunt. Crepuſculo Imperatori in palarium redeuuti obuiam factus Niphon, qui patriarcha fuerat, rogat quo pacto tractatutus eſſet auum? Illo reſpondente. Humaniter & regaliter: grauiſsimè tulit, eúmque reprehendit. Erat enim hic cùm erga omnes eos quibus fortuna fauebat petuerſo animo & inuidentia plenus, tum verò clandeſtino & acerbo odio ſeniorem Imperatorem proſequebatur: quòd, eum ſacrilegij cæterorumq; criminū damnatus, patriarchico ſolio excidiſſet, nullam ipſi opem tuliſſet. Erat igitur vna hæc odij cauſa. Altera, quod eriam patriarchatum ſomnians, hoc è medio ſublato, ſe abſq; impedimento ad eam dignitatem aſcenſurum putabat. Ait igitur Imperatori: Si circa metum imperare ſtudes, ne dato gloriá tuam alteri: ſed omnibus Imperij inſignibus ſeni ablatis, cilicium inijcito, & vel in carcetem couijcito, vel relegato. Id enim nefarius ille Nepho quęrebat, vt nō ipſe ſolùm pridē patriarcha, ſed & Andronicus pridem Imperator diceretur. Hoc enim inuidentię ſuę remediū arbitrabatur homo vanus: haud reputans, ſe obſcutum adhuc ab illo ſuſceptum, & honoribus ſubinde augendis ad ſummum euectum ſplēdoris opum & dignitatis gradum. His autem eius verbis alios quoq; nonnullis proceribus ſuffragatis, Imperator ſuam erga auū pietatem ſi non prorſus immutauit, nōnihil tamē imminuit. Nā hi Impedimento fuerunt, quo minus eum Imperij ſocium admitteret. Vnde poſt plurima deliberariones decretum, vt auus Imperij quidē inſignia geſtaret, ſed in palatij thalamis ſederet ocioſus, nec in publicum prodiret: & ad ſuum & adoleſcentum victum qui cum eo remanſerant, haberet annuum reditum piſcationis, quæ ante Byzantium perditur, tum decies mille aureis haud multo inſeriorem: magnus verò Logotheta, Didymotichum relegaretur. Eſaias autem patriarcha tot annorum Imperatorem deiectum, & velut in carcerem couiectum videns, non indoluit, ſed exultauit, & vocem emiſit diuitiæ ſuæ & amentiæ ac potius inſaniæ teſtem: Lætabitur, inquit, iuſtus, cum viderit vltionem. ſe iuſtum appellans: Imperatoris verò deiectionem, vltionem. Deinde ad vltionem & perſecutionem epiſcopotum & presbyterorum ſe conuērtit, eorumq; alijs ſacerdotio ad eertos annos interdixit, alijs vſque ad obitum: ſunt etiam quos lenius mulctarit. ſed, vt paucis abſoluam, nemini veteris Imperatoris ſtudioſo pepercit. Interea Ioannes, meus poſt Deum curator ab infantia, auunculus meus, ptouecta ætate in ſua metropoli vitam cum motte commutat: quem neque ſenium, neq; pedum plaga adducere potuit, vt de iuuenili & vehemenri exercitatione pietatis quicquam remitteret. Erat autem eius metropolis Ponti Heraclea: quem primùm populus Heracleoricus patrem bonum & Deo plenum vidit, non agreſtem virum & temerarium doctorem, & linguam è ſuggeſto inſaniam & importunam exertantem, quæ & auditorum anres ſaciaret, & magnum impetumq; tumultum excitaret, nunquam verò ad vtilia declinaret: ſed ab adoleſcentia, & lingua & auribus & animo probè inſtiturum omni doctrina, tum ſacra, tum proſana, vt & vita & eloquentia ſaris ad adiutores ſuos regendos inſtructus eſſet, & ad eas regulas præſcribendas, quæ motum elegantiam forment, & manus cohibeant, & animorum impetus moderentur, & omnem immodeſtum motum coherceant. Quantus autem & qualis fuerit hic vir in omni genere virtutum, ex vita eius à nobis conſcripta cuiuis cognoſcere licet.

Seditio vrbis compoſita à nepote.

Autor malè tractatus mutata fortuna Imperij.

Niphō malè tractandi aui autor.

Decreta de auo.

Patriarchæ vecordia.

Heraclea Epiſcopus.

DE MICHAELIS BVLGARI
incurſione.

SEd priuſquam triginta dies elaberentur, cū audiſſet Imperator Michaelem Bulgarorū principem finitimas Romanotum vrbes & prouincias incurſare, ſtatimq; ad Didymorichum & Adrianopolim cum magnis Scytharum ad Iſtrum habitantium auxilijs progreſſurum eſſe. Adrianopolim profectus, legatos ad illum mittit, & rupti fœderis cauſam quærit. cni ad hunc modum ille reſpondit: Tu nullo pacto Byzantium ingredi & retum potiri potuiſſes, ſi ego auo tuo opem ferre voluiſſem, & pecuniam & finitimá prouinciam mihi pollicito, quibus nunc tua & tuatum promiſsionum cauſa fraudatus ſum. Quantis enim promiſsis me oneraris, ipſe noſti, iiſque longè maioribus quàm auus tuus, non tantum vt ne eum adiuuarem, ſed & propter ſororis tuæ matrimonium. At Imperator ad cauendam ignauiæ ſuſpicionem, quanquam non paribus copijs, & ad propulſandam tantū hoſtem idoneis inſtructus: tamen martis aleam experiendam eſſe duxit. Naturalem enim audaciam magis quàm rationem aut conſilium ſequebatur,

quebatur, quicquid accidiſſet. Qnare magno ſtudio exercitus vtrinque ſe parabant, Romana verò reſpublica in magno periculo & metu verſabatur. Mater verò & domina filio timens, ad vtrunque de pacificatione legatos mittit, eoſq; reconciliat: quippe amborũ mater. Vnde etiam vtriuſq; obiurgandi autoritatem vſurpare non dubitabat. Sic pace facta, Michael maxima pecunia accepta domum redijt.

Socrus Bulgarũ placat.

DE MAGNI LOGOTHETAE *exilio.*

CÆterum magnus Logothets, cum ſine vlla modeſtia in exiliũ abduceretur, in ſtranguriá incidit: quæ moleſtior ei fuit, quàm cætera omnia quæ perpeſſus fuerat, carcere inquam, iactura dignitatis, opũ ereptione, vilium hominum obtrectatione & conuicio. Imperator verò auus corrupto ex acerbitate doloris corporis habitu, alterius oculi viſum amiſit: nec multò pòſt alterum etiam, & deinceps in perpetua nocte vixit: ac, vt ſacræ literæ loquuntur, potum ſuum fletu miſcuit, & pané doloris comedit. Omitto enim illuſiones & fœda conuicia, quibus & cuſtodes eum & famuli laceſſebant. Mitto etiam omnibus lotricibus datá licentiam ingrediendi palatium, ad lauandas quorumlibet veſtes, in aqua quæ per palatij àulam fluebat: & vt à vicinorum iumentis palatium conculcatum & depaſtum ſit, aſinis inquam, equis & bobus, & domeſticis volucribus: & ſi quid aliud huiuſmodi erat, quod ad illũ illudendum pertineret. Quorum omnium inſtructor & machinator erat Protoſtrator, Byzantij adminiſtrationi præpoſitus: ſolus Cantacuzenus magnus domeſticus, conuicio & animum, & linguam & mores incõtaminatos, tum erga Imperatorem, tum erga alios qui dignitatibus exciderant, conſeruauit. Cæteri verò illa mutatione velut multo mero ebtij, inſolenter fortuna ſunt abuſi. Ille contrà naturali prudentia, & magno ingenio ornatus, ſe ad veterum præſtantium virorum mores conformabat, & magnificentia morum, & animi liberalitate. Et cũ tunc res ei feliciter ſucceſsiſſent, fortunam non laceſsiuit, neq; immodicè ſupercilium arrexit: ſed retenta animi grauitate intra modeſtiæ limites immotus manſit.

Senioris Andronici cæcitas & miſeriæ.

Synadeni intemperies.

Cantacuzeni modeſtia.

„ Nunc verò, inquit, me ſobriũ eſſe oportet, cum
„ alij nõ ebtij eſſe non poſſunt. Proſperi enim ſuc-
„ ceſſus humana ingenia cum primis explorant,
„ & væcordes tam inſolentes reddunt, quàm cor-
„ datos conſtantiæ, moderationis & grauitatis
„ laudibus cumulant. His temporibus Syrgian-

nes carcere educitur, ſcripto prius iureiurando daro, & atrociſsima quæque ſibi imprecatus, ſi quid contra Imperatorem moliretur. Sin quouis modo apud integros iudices mendacij conuinceretur, præter diras illas, vt etiá capite plecteretur. Cæterùm hoc & ſequenti anno, ſeditione Romanorum ſedata, & continuis bellis atq; excurſionibus intermiſsis: tantam frumenti copiam Byzantij viderunt, quantam nec maiores illorum longo tempore meminerant.

Syrgiannes carcere educitur.

Copia annonæ.

DE IMPERATORIS ADuerſus Orchanum expeditione.

SEd cum id modò tempus veniſſet, quo veris manus arbores comis ornantes, & varijs herbarum & florum coloribus humum depingentes, amœniſsimum oculis hominũ ſpectaculum præbent: Imperator copias Romanorum præſtò eſſet, iuſsit, velle ſe traijcere in Aſiam, & Orchani Bithyniæ principi bellum inferre cùm alijs de cauſis, tùm quòd Nicæam primariam vrbem obſideret. Vere igitur iam exeunte, exercitus vnà cum Imperatore, traiecto Byzantio freto, in Aſiam tranſijt, duobus millibus ſelectorum militum adductis. maximam autem partem cæteri erant homines circumforanei atq; opifices, quos facilè cerneres pugná velut adulteraturos eſſe. Aduehebant enim ſecum ignauiæ argumenta, lembos & nauiculas plurimas, & ferè tot, quot erant homines, vt ad fugam, ſi opus foret, parati eſſent, de perſequendo & ſuperando hoſte nihil cogitantes. Bithyniæ verò princeps Turcos rei militaris peritiſsimos, ad cuſtodiendas viarũ anguſtias miſerat: ipſe verò octo millibus armatorũ acceptis, Imperatori occurſurus exit. qui cum tertio die ex quo Aſiam ingreſſus fuerat, ad oppidulum Philocrenem perueniſſet, ac didiciſſet Orchanem anguſtijs occupatis cum Barbarico exercitu ibi conſediſſe, accidit vt ipſe caſtris poſitis pernoctaret. Orto autem ſole cum Barbaros nonnullos è circumiacentibus montibus deſcendere videret: & ipſe primùm nudos, deinde armatos, equites verò in primis, in armis eſſe iuſsit, & contra illos duxit. ac primùm ſagittarij Barbarorum eminus tela in noſtros coniecerunt, nec propius accedere voluerunt: id quod Imperator inſolitum Barbaris eſſe ratus, & timoris argumentum: fiducia ſumpta, paucos initio euagati extra ordines iuſsit. quod non feliciter caſurum eſſe cum peritiores ei dicerent, impetum tamen eius reprimere non potuerunt. Dum autem hæc tumultuaria pugna vltra meridiẽ producitur, quo tempore grauiſsimus ſolis æſtus eſt: Orchanes è vertice montis Romanos & ęſtu & continuis curſibus, & circumcurſationibus iam defatigatos eſſe conſpicatus, deſcendit & ipſe cum exercitu penè innumerabili: qui cõfuſo clamore edito, vndiq; irruentes, partim ſagittis crebris noſtros petunt, partim cominus gladijs rem gerunt. Romani verò primo illorũ impetu fortiter excepto, longo tempore ſtrenuè ſe defenderunt, plurimis hoſtium & vulneratis & occiſis. Deinde cùm noctem inſtare viderent, & in ignota terra in tenebris pugnare durum iudicarent, paulatim receſſerunt, in caſtra ſua properantes. Quamobrem Turci vehementius inſtantes, multos & equites & pedites occiderũt, donec noctis interuentu pręliũ eſt diremptum. Inter cæteros autem ipſe etiam Imperator leui quadam ſagitta, & minimè lethali, altero pede vulneratus eſt. Ea nocte ſpectaculum miſerabile, & euidens iræ diuinæ ſignum accidit. Nam Barbarus Romanorum armatura & fortitu-

Oppidana turba inepta militiæ.

Orchanis copiæ.

Philocrene.

Orchanis & Andronici pugna.

dine ſpectata, eos non quieturos, ſed poſtridie longius progreſſuros tarus: ccc. equitibus ſpeculandi graria ibi relictis, ipſe cum omni exercitu perrexit vlterius, ad opportunas vias occupandas. Imperatore verò oppidulum Philocrenem ingreſſo, curandi vulneris gratia: Romani cauſæ non ſaris gnari, eum præ metu fugere putarunt. noctu enim Orchanem cum magno exercitu affore, neq; quenquam poſtridie Romanorum ſolem aſpecturum.

Romanus exercitus à ccc. equitibus profligatus.

Itaq; qui nauiculas ſecũ attulerant, nudi in ipſis fugiebant. alij anre portas oppiduli feſtinantes, ſeſe inuicem conculcabant, & ſuffocabant: alij cathenę inſtar cohetentes, partim in propugnacula euadebant, partim à ſequenribus detracti & euerſi caſu moriebantur. Erant etiam qui præ timore ſtantes expirarent. Manè verò ſole orto, ccc. illi Barbari incredibilem eam Romanorum cladem conſpicari, cum in caſtris equos, arma, vacua rentoria, Imperarorios item equos cum rubris ſellis, & Imperatorium tabernaculũ viderent, ducenti ex ijs, hia omnibus abreptis abeunt. Reliqui centum propius acceſſerunt, & frequentibua telis eos qui neq; in oppidulum neq; in nauiculas confugeranr, cõfixerunt.

Peccata cauſæ cladium.

Imperaror verò his viſis, cùm nihil agere poſſet, nec vllam tempus npportunitarem præberer, cõſcenſa & ipſe naui Byzantium redijt. Secum autem cauſam tanti & tam ſubiti mali repurãs, poſt multas dubitationes tandem, prærer alia plurima cæteris eſſe grauius animaduertit, publicæ diſciplinæ perturbarionem, & forenſium negociorũ multiplicem, & ob vetuſtarem penè immedicabilem morbum, ac reipublicæ pernicioſum. Vt enim morbi qui è malo corporis habiru oriũrur, paucos inuadunt, nec publicè vagantur: aere verò infecto, omnes qui eodem in loco degunt, cœli grauitatem ſentire neceſſe eſt; eadem quoque rario ſingulorum delictorum eſt, ſi cum publicis iudicijs conferantur.

Emendatio iudiciorum.

Proinde non multis diebus pòſt Eſaiam parriarcham conuenit: ac primùm ei ſuadet, vt iram aduerſus epiſcopos deponat, & populum interdicto ſoluat. Neque enim par eſſe, cùm ipſe omnibus omnia condonaret, ad quem publica delicta ſpectarent: illum patriarcham, & pacis doctorem, alere ſimulrates, nec eius iram occidere tot ſolibus occidentibus, cùm ne vnus quidem durãte illius ira occidere deberet.

Patriarcha non omnibus ignoſcit.

Patriarcha igitur Imperatori obſecutus, ſacerdotali ſtola indura, diuinæ myſtagogiæ hora, populo & viuẽti & morruo ſcriptam condonarionem pro ſuggeſto recitar. Epiſcopis aurem & presbyreris pleriſque minimè ignouir. Deinde patriarcha cum mulris epiſcopis & presbyteris myſtagogiá celebrante, quatuor viros delegit Imperator, ſibi ad ciuilia iudicia exercenda probatos. quorum vnus ex epiſcopis erat. His in medio templi iuris dicundi poreſtatem dedit, tradito etiá ſacroſancto Euangelio, & Imperatorio gladio: ſanctiſsimumq; iuſiurandum ab eis exegit, vt ſine reſpectu perſonarum & munerum ſe pronunciaturos affirmarent. quòd ſi his criminibus conuicti eſſent, nullam eis excuſationem reliquit: prædijs aſsignatis, è quorũ annuis reditibus ſplendidè poſſent viuere. Atque hæc hactenus.

DE INSVLAE CHII, QVAM *Martinus tenebat occupatione.*

Svb autumnũ, omnibus triremibus Romanorum, quæ Byzantij, Leſbi atque in cæreris inſulis & maritimis vrbibus erant, necnon vniremibus, & quatuor auxiliaribua triremibus à Cycladum inſularum principe acceſſitis, è portu ſoluit: verbo contra Barbaricas naues, reipſa verò contrà Martinum Chij præfectum, qui cùm Latinus eſſet, ac diuitijs & autoritate pollens, paterna hæreditate procurationem inſulæ & annuos reditus accepiſſet: Romanorum Imperatoribus pro ſeruo parêre, & quicquid iuſsiſſent ſummo ſtudio facere deberet. Romanorum enim eſſe inſulam, cuius procurario & fructus ob veteris cuiuſdam beneficij memoriam, ab auo Imperatoris aſsignata illi eſſent. His ita à parre acceptis, ftarrem verbis eluſerat, ipſe verò vir ſtrenuus & prudens, triremibua ædificaris Aſianos Barbaros oræ maritimæ accolaa infeſtauit, piraris etiam circum inſulas vaganribus infeſtus: quos breui tempore adeò perterrefecit, vt metu belli cladium, annua illi tributa penderent.

Martini res geſtæ.

Ad magnas igitur opes & gloriam breui euectus, Romanis ſuſpectus fuit, ne paulò pòſt iugum Imperatoris excuterer: eaq; de cauſa non palàm eum Imperator aggreſſus, nullo negocio inſulam cæpit, & vinctum illum Byzantium miſit.

Iniuriæ metu iniuriæ.

DE GRAVISSIMO IMPE- *ratoris morbo.*

VEiùm paucis diebus elapſis, Imperator Didymotichi agens in morbum grauiſsimum incidit. Nam cùm lauiſſet, & in ſummo rigore hyemis frigus à Balneo non cauiſſet, cùm reliquum corpus eſt denſatum: tum verò caput ira afflictum, maxima parte mali eò inclinante, vt non modò grauiſsimis doloribus cruciaterur, ſed & mente alienaretur. Cùm autam id malum omnem medicorum artem ſuperare, & de vita illius poſtridie actum fore videretur: iureiurando aſtanres adegir, primùm vt ſibi monaſticum cucullum induerent, priuſquam vita exceſsiſſet: deinde, vt omnes captiuos carcere educerent, vt Conſtantinum Deſpotam, & magnum Logothetam Metochiten, omnes denique eodem crimine damnatos. Ore portò mandauit, vt Omnes Romani iurarent, ſe coniugem ipſius vt Dominam veneraturos eſſe, & (ipſa enim aderat grauida, eaq; verba audiebat) puerum ſi filius naſceretur, vr Imperarorem, cuius ru[illegible] eſſet Cantacuzenus Magnus Domeſticus: q[illegible] in literas relata, vim teſtamenti habue[illegible] Nulla verò facta tum eſt menrio nec aui I[illegible]ratoris, ne Dominæ matris, quæ Theſſalon[illegible]ager ar, graui affecta dolore, & ſolici[illegible] deſperata etiam vira ſua, ſi defuncto filio ſe præterita, Imperij cura alijs mandaretur. Negabat

Andronici iunioris teſtamentum.

bat enim poſſe fieri, vt ſibi, quæ domina eſſet, vita concederetur à Magno Domeſtico Cantacuzeno, & matre illius, prꝗter omnem expectationem ſummæ rerum præfectis, & longo iam tempore ſibi inimicis. Redacta igitur in anguſtias, ademptoq; rebus ſuis aliter conſulendi ſpacio ſtatim accerſit atq; adoptat Syrgianné, tú Theſſalonicæ præfectú, ibiq; agentem, eiq; vitam & animam ſuam cōmittit: ſimulq; Theſſalonicenſes, eo res adminiſtrante, iurare iubet, ac polliceri ſe heram & dominam eodē modo ſemper ipſam agnituros, & ad extremum ſpiritum pro ea dimicaturos. Quod ſi filius ſuus Imperator moreretur, filio qui naſceretur Imperij ſucceſsionem citra ſeditiones atq; incolumē conſeruaturos. Hæc ita tum acta, magnū malorū pelagus in poſterum conflaiunt, vt deinceps dicemus. Nunc illuc nobis eſt redeundum. Conſtantinus Deſpota cum cæteris, vt diximus, vinculis ſolutus, cùm paulum ſe oſtendiſſet, rurſus in obſcuras larebras noctu à proceribus aulicis eſt abditus. Veriti enim ne Imperatore defuncto, turba in populo oriretur, cùm ob alia, tum propter C literam, & olim temerè de illa jactatum rumorem, ſic eum tractarūt. Vulgaris enim fama erat, Imperium, vetere Imperatore defuncto, ei eſſe deſtinatum, cuius nomen C litera inchoarer. Vnde cùm & ipſe Conſtantinus diceretur, ſuſpectus erat. In ſeniorem verò Imperatorem plures malorum vias excogitarūt, quæ omnes eodem ducerent. Optionem ei dederunt, malletne monaſticum habitum induere, an aliud malū ſubire? Id verò eſſe aut cædem, aut acerbiſsimum exilium, aut violentam in obliuionis caſtellum abductionem: quorum omnium vehementiſsimus miniſter eſſet Theodorus Synadenus. Imperator verò tanta periculorum tempeſtate ſubitò oppreſſus, diu ſine voce in lecto iacuit. quid enim faceret aliud, niſi ferreus eſſet? aut corde adamantino? multis Barbaris & efferatis militibus circumfuſis, domeſticis verò omnibus extruſis: cùm nemo eſſet qui homine luminibus orbatum duceret, vbi vel ſtaret, vel tranſiret? Sed ne longum faciamus, volentem nolentem tondent, & cucullo induunt, atq; Antonium nominant. His ita geſtis, Imperator Didymotychi, nullo alio vitæ ſigno apparente, prꝗter exiguam & tenuiſsimam reſpirationem, vitalibus inſtrumentis immotis, & extremitatibus corporis emortuis, planè mortuus totū bidunm iacebat. Tertio verò die velut è profundo ſomno nonnihil experrectus, diuinum laticem caſtiſsimæ Dei genitricis Pegæ poſtulauit: quo ſtatim allato, & capiti affuſo, recreatus eſt, & cibum cœpit, & priſtinam valetudinem recuperauit. Eſaiꝗ verò patriarchæ veteris Imperatoris caſus iucundiſsimus fuit, quod nec illi vlla Imperij ſpes, nec ſibi metus vllus relinqueretur. Deliberandum tamē eſſe viſum, quo pacto eius in Eccleſia mentio facienda eſſet, ſi qua tamen facienda eſſet. Miſsis igitur duobus ad eum epiſcopis, per deriſum opinor, triſtitiam & ignorationem rei geſtæ ſimulans, ab illo, & non aliunde, ſuffragium ſuæ deliberationis requirit. Ille verò grauiſsimis animi doloribus oppreſſus, cum profundo ſuſpirio ex imo pectore deprompto, os aperuit, & hæc coram illis dixit. Vt inquit, duplex in Lazaro miraculum contigit, quod & mortuus reſurrexit, & vinctus ambulauit: ita & in me fieri oportebat. Ecce enim & planè mortuus ſum, multis calamitatum fluctibus demerſus: nec manus & pedes tantùm vinctus, ſed linguam etiam, qua, vt nihil aliud, ſaltē mala mea atque iniurias aeri, & hominibus (qui fortè audirent) & acerbis tenebris, in quibus nunc verſor, conquererer. Cæterùm pudor oppleuit faciem meam, fratris mei me aduerſantur, & filij matris meæ pro peregrino me ducunt, ac nec ipſum oculorum meorū lumen adhuc mecum eſt. amici & ꝓpinqui mei ex aduerſo mihi conſtiterunt: & omnes qui me viderunt, ſubſannarunt. Mei verò pedes propemodum lapſi eſſent, & penè effuſi eſſent greſſus mei. Indignatus enim ſum aduerſus iniquos, cùm pacem peccatorum viderem * Sic autem acciderat, vt Imperiū olim Eccleſiæ priuilegia dediſſet, ea quæ etiam nunc cernuntur: ac viciſsim Eccleſia id Imperio conceſsiſſet, vt quem vellet è deſignatis patriarcham declararet. Ipſum verò ego non ſolùm deſignaui, ſed & ipſe elegi, & multis claris atque illuſtribus viris prætuli: hominem, qui in vita priuata conſenuit, nec ſacerdotio, nec vlla re alia inſignem. Mitto, quoties ei opem tulerim, & benefecerim. Nunc autē, cùm & ipſe in calamitate ſubleuare me deberet: inimicis meis operam nauat, quouis alio carnifice mihi infeſtior. Nec me rogare veretur, quomodo in Eccleſia mentionem mei fieri velim, dolorem & ignorantiam rerum mearum ſimulans, in quo non aliter facit, quàm Ægyptius crocodylus, Nili incola: qui cum aliquod ſecum viuentium animalium interfecerit, cadaueri illius inſidet, & caput eius calidis lachrymis imbuit. Ego verò quid ad huiuſmodi commenticiam quæſtionem reſpondeam, non reperio. Nam ſi me Imperatorem dixero, ſtatim occidar ab ijs qui ea de cauſa me in vinculis tenent. Sin monachum Antonium, confeſsio illa exiſtimabitur ab ijs qui res noſtras fraude peruertunt, quaſi non coactus, ſed vltrò monaſticum habitum induerim. Hæc aliaque plura locutus, eos dimiſit, nullo ad ea quæ rogabant reſponſo dato, & in lecto conſidens: Reuertere, inquit, anima mea in requiem tuam, quia Dominus benefecit tibi, nec vllum poſtea prorſus verbum, quo dolorem teſtaretur, elocutus eſt, ſiue lingua ſingulari prudentia formata, ſiue ob magnitudinem doloris: vel inuitus calamitatem ſuam præreruectus,
inopia conſilij, & torpore quodam animo vin- “
cto, priuſquam collecti in cerebro humores in “
lachrymas reſoluerentur. Nam & ſol cum mo- “
deratos radios emitrit, multos vētos & humo- “
res attrahit: ſin immodicos, conſumit illos pri- “
uſquam attrahantur. Eodem modo & modici “
animorum affectus dolorem ſuum verbis teſtari “
& lachrymis non recuſant. Qui verò modū ex- “
cedunt, ac animum quaſi de gradu tumultuan- “
tem deijciunt, efficere ſolent, vt aut nihil dicas, “

aut

Syrgiānes ab imperatoris matre adoptatur.

C litera

Cātucazeno deſtinare imperium videtur.

Andronicus ſenior monachus fieri cogitur.

Andronicus iunior conualeſcit.

Patriarcha veteri Imperatori inſultat.

** Locus hic videtur mutilus.*

Senioris Andronici cū patriarcha expoſtulatio.

Senior Andronicus animum recipit.

Curæ leues loquuntur ingentes ſtupēt.

Exemplũ Aegyptij regis. aut quiduis potius quàm quod oportet, aut nihil potius quàm quod oportet. Ad hanc ſententiam confirmandam (vt aliquid è memoria vetuſtatis repetam) cùm Cambyſes Suſis Ægyptum bello peteret, & rex vnà cũ regno capros filios ſuos ſine vlla clementia ad necem tradi videret, nullum verbum locutus, humi caput tacitus inclinauit. Sed cùm vnum ex familiaribus ſuis, qui Ægypto incolumi opibus & autoritate floruerat, pannis obſitũ, panem emendicantem vidiſſet: percuſſo capite ſuo, cum alto ſuſpirio ſodalem illum inclamauit, verba tantùm nõ lachrymis rigans. Deinde rogatus à Cambyſe, cur propter filios neq; illachrymaſſet, neque dixiſſet quicquam, amicum autem allocutus eſſet & deploraſſet? reſpondiſſe fertur, Dolorem filiorum longè maiorem fuiſſe, quàm qui lachrymas admitteret: amici verò calamitatem, quæ tanta non eſſet, deplorandam eſſe, qui ex alto dignitatis gradu deiectus, in limine ſenectutis in tantam cladem incidiſſet. *Senioris Andronici memoria.* Cæterùm patriarcha decreuit, eum ante nepotem Imperatorem, religioſiſsimum & philochriſtum Antonium monachum eſſe memorandum. Sed priuſquam *Synadeni acerbitas.* inde quatuor dies elaberentur, cum Protoſtrator populum in ędibus, in circulis, in portis, vbique denique ſuſurrantem audiret, cum ſeniore Imperatore iniquè agi, qui & fuiſſet Imperator, & defuncto nepote futurus eſſet. (neque enim legem eſſe monaſticã, inuitos & vi coactos cucullum induere:) atrocia conſilia animo agitauit, ad eumq; miſit, qui ſcriptum iuſiurandum ab eo poſtularent, quo promitteret, ſe Imperatoriam poteſtatem nunquam quæſiturum, & oblatam repudiaturum, neq; alium vllum ſubornaturum. Quod ſi recuſaſſet, eo die de ipſius capite actum fore: ſimulque rurſus Barbaros illos ſatellites ei adiungit. Ille verò rurſus perterritus, & vitæ timens, inuitus illud etiam eſt aſſenſus: & quia cæcus erat, alio manu ducente, supernè rubram crucẽ, infernè nigram geſtans, *Crux rubra & nigra.* viuere ſitus eſt. Hoc tempore in terra Perſarum occulta turris reperta eſt, nummis auri puriſsimi plena, eo numero, cuius vix numerus iniri *Perſica turris auro lectiſsimo plena.* queat: quorum non paucos Latini mercatores quouis terrarum exportarunt, quos ob auri puritatem magno eſſe vſui ſcirent. Horum multi Byzantij ſingulos ternis vſitatis aureis redimerunt. *Prognoſtici cuiuſdã exagitatio.* Eodem quoq; tempore literæ à Latinis & Colchidis habitatoribus qui orrum à Perſis ducunt, Byzantium afferuntur, ſupercilio & muco plenæ, & prædictionibus inſolentibus atq; ineptis, quales tibicinæ & ſaltatriculæ in proſtibulis ſuis amatoribus propinant. „ Nam ſi quid aliarum rerum, inſcitia vtiq; omnium efficaciſſima eſt, „ ad quiduis perſuadendum hominibus „ leuibus & ſupercilioſis, quæ ad incõſultam eos „ temeritatem impellit, & ad quiduis ſine cõſilio „ ſuſcipiendum incitat, ſi quid forte leuibus eorum „ cogitationibus inſedit. Ad quas coarguendas & refutandas, plurimi ex amicis me hortari ſunt: haud ſcio num me, vt curſores equi varijs in locis tentari ſolent, exploraturi, an voluptatis aliquid inde ipſi percepturi. Nihil enim eſt animo iucũdius, quàm id videre & audire, quod deſideres. *ἰδεῖν γὰρ αὖ τυχεῖν, οὗ τις ἐκ ψυχῆς ἐρᾷ.* Perinde eſt enim, ac ſi quis ſitientibus ſuauiſsimam aquam offerat, & æſtuantibus frigidum Zephyrum immittat. Deſiderat autem alius aliud, pro ſuo quiſque iudicio: vnde appetitio illa commouetur, & ad aliud atq; aliud vitæ inſtitutum impellitur, quæ multa variáque & cœlum & terra proponunt. Etſi autem idem quod illi amici mei, ſi non omnes, at plerique opinor deſiderabunt: ego tamen non is ſum, qui id præſtare conari velim. Nam omnia quidem inquiri decere, nunquam inficias iuerim. Quouis autem tempore, & in cuiuſuis gratiam id facere, valdè equidem recuſarim. Neq; enim quoduis tempus opportunitatem habet, neq; quemlibet quiduis velle decet. Eſt enim tempus minimè tempeſtiuum, & ſæpè voluntas importunitate plena. Sed tamen cum hoc vtcunq; concedendum illis, & onus hoc in humeros ſuſcipiendũ, & pro virili gratificandum videretur, neq; aures illis neq; linguam occluſimus, ſed ſcripta illa ex parte modicis rationibus refutauimus. In quo, eorum quos prudentia in opportunitatis Muſeo erudijt, nemo opinor nos reprehendet. Ac cætera quidem arcana eſſe paſsi ſumus, propter ſummam importunitatem ſcriptorum. Quæ verò epiſtolæ vice cuidam amico diximus, ne honeſti noſtri ſilentij cauſa eſſe ignorantia videretur importunioribus obtrectatoribus: ea nunc hiſtoriæ cauſa, ſi qui forte cognita ſibi velint, inſeremus.

AVTORIS AD AMICVM *quendam epiſtola.*

QVæ verba inquam mentẽ ducem ſequuntur, eiq; ius ſuum relinquũt: eadem etiam mens inſpectrix comitatur, & lingua iuſtè pronuncians expectat. *Nõ omnia refutatione digna.* Quæ verò concentus omnis leges recuſant, & omnes ſcientię limites temerè tranſiliunt: ea nec mentis conſideratione digna ſunt, nec linguæ explicatione, cùm nõ aliud ſint niſi quidam naturæ morbi, & veluti ruptæ lyræ abſoni ſtrepitus. Quamobrem amicorum optime, vehementer mirari mihi ſubit, quo pacto me amicum ad futilia iſta compellas, & linguam ad nugas iſtas refutandas accõmodare cogas, quæ ex Epizephyrijs barathris frequenter erumpunt, veluti Vulcaniorum craterum flammantes riui, & in populum veluti niues hybernæ è ſuperiore continente deſcendunt. Profectò enim & ſcientiæ regulis & nobis ipſis faceremus iniuriam, ſi eas regulas illis adhiberemus. Nam ſemetipſum vltrò corruptis tradere moribus & ſermonibus, à malicia non eſt alienum: nec reprehenſione vacat, ſed veluti cognatam maculã inuidioſam reprehenſionem ſecum trahit. Quem enim inſcitiæ Caucaſum non ſuperant inſolentiæ verborum, quas inferiores à veritate remotiſsimas fabricare cõſueuerunt, ſuperiores verò ſordidis & puerilibus applauſibus excipiunt? idq;, cum Perſarum & Chaldæorũ ſcientiã profiteantur. Nam ſi Chaldæorum & Perſarum omnia methodus eò redit, &c

Prognoſtica deridet, quaſi cœlum nihil ſignificet.

dit, & cœlum propter hoc in ætheris ſphæram bono ordine ſtellarum curſus circunfert, vt lucri acceſsionem veris initio ſcribis apportent, ſenibus verò ſub exitum æſtatis morbos: perfacetũ hoc eis videbitur, qui vtilitatem artia deridere, & velut è plauſtro contumelioſè ſubſannare, & ſcenicis dicterijs inceſſere volunt. Ego verò ſuauiter illud etiam derideo, quòd non prædixerunt quercus multas glandes laturas, & ſentes contrectantium manus puncturos eſſe: & muſtelam, ſi pepererit, matrem fore ſui fœtus: æſtate æſtum, hyeme frigus fore, cæteraq́; perſpicua omnibus, ſi non bobus, at hominibus certè quidem. Ne verò & tu triſtis ſis, & diſciplinæ grauitas in tales ſordes demerſa, ꝑſcindatur: age media incedentes via, pauca ex meridianis iſtis nugis, ac potius terreſtribus planetis, qui æthe ream prouinciã plurimis mendacijs infamant, coarguamus, vt à fimbria totum contextum ſoluatur, & vt illa Penelopes tela retexatur.

Refutatio prognoſtici de ventis.

Ventos aiunt commotum iri, vnde humana corpora corrumpẽda ſint. Ego verò corruptionis eius cauſas ſcire velim. Nam ſi quid aliud quàm impetus aeris ac diuiſio ventus eſſet, rationis fortaſsis aliquid ea haberet oratio. Nam quæ aliquid aliud ſunt quàm aer, eumq́ue permeant: ea vel corporeo tranſitu illum ſecant & permeant, vt lapis & ferrum, & aliæ res aere duriores, vel qualitatis ſuę diſtributione: id quod faciunt ea quæ fluxa & aeris naturę planè cognata ſunt, vt odores, colores, fulmina, incenſi turbines. Atque etiam ventus, ſi vllo horum modorũ aerem vel diuidendo, & eius locum occupando tranſiret, vel eidem diſtributione qualitatis lubricæ commiſceretur: ſtatim orta omnia interirent. Nunc contrà omni nos temperie compleri videmus ab eo ſemper. Neq; enim aliud eſt ventus, quã fortior impetus & quaſi diffuſio aeris, qui nos ſemper copioſè circumfundit: eoq́; nos fruimur, quatenus eſt vnicuiq; cõceſſum, quamuis copioſiſsimè nos ſequatur.

Pugna contrariorum ventorum nihil euertit.

Illud verò fortaſſis etiam vaticinationem deſiderat, egoq́; non habeo quid dicam. Dicunt vrbes & arbores, & montes, ventis ſimul omnibus conciratis, euerſum atq; translatum iri. Qui enim & quò tranſibunt & transferentur, cùm ita vt dicunt, venti omnes ex oppoſito ea circundabunt? Nam venti quidem vnius impulſu & violento impetu euerti domum, aut arborem ruere, noui nihil fuerit, necà conſuetudine abhorreat. Sed vbi omnes ſimul ex aduerſo ſpirarint, non vtiq; quicquam omnium proſternent. Nam cùm id quod vnus impellit, alter repellat, ex iſta pari vtrinque violentia in medio inconuulſum & ſtabile permanebit: præſertim cum ſimul ex aduerſo ventos moueri, nec Ariſtoteles ſecundum naturam eſſe concedat, nec temporis diuturnitas oſtenderit.

Saturni et Martis coniunctio & eccli pſis ſolis commenta.

Cæterùm illud penè me pręterijſſet, quòd Martis & Saturni in vno ſigno congreſſum pugnæ ventorum cauſam ſtatuunt, & ante has defectionem quandam ſolis. Quæ, vt principia eorum quæ ſequuntur, ſi apertè falſa eſſe oſtenderimus, falſa vtiq; erunt ea omnia quæ inde colliguntur: ſicut ſucciſa radice arboris, ſummi etiã cacuminis anima interit. Nec enim hoc tempore tantum in vno ſigno non ſunt Saturnus & Mars, ſed nec integro biennio pòſt futuri ſunt. Mars enim Saturno iamptidem in decimaquinta Leonis parte relicto, iam in Scorpij chelas tranſit. Solis verò defectionem nec tota hæc æſtas, nec ſecuturus autumnus ſentiet: etſi omnes homines, omnes aues id affirmarint. Cuius tibi rei magiſter & tempus & ſenſus erit, ad veritatẽ exquiſitè intelligendam. Nihil enim eſt cui ad ſcientiæ demonſtrationem minus reſtagari liceat, quàm ſenſui & experientiæ. Senſus enim, autore philoſopho, experientiam gignit: experientia verò principia ſuppeditat ſcientiæ.

Cauſarum atq; effectuum connexio atq; ignoratio.

Sicut igitur frumento in terram ſato, ſpica naſci poteſt, ſine ſemente uerò ſeges exiſtere nulla poteſt: ita & in his, ſi erit defectus ſolis, & congreſſus Saturni & Martis, dicere fortè queant, fore turbines & euerſiones urbium, & montium à radicibus euulſiones. Sin illa non erunt, neceſſariò ſequitur, omnem montem urbem ſuo loco manſura eſſe. Neq; enim ignoramus, ſublato eo unde aliquid fit, quodq́; alterius cauſa eſt, unà utiq; affectus etiam cauſam conſecuturos tolli. In hanc autem abſurditatem iſti deuoluti ſunt, quòd eam quæ cauſa eſt, cauſam non putarunt: & quæ cauſa non eſt, cauſam putarũt. Sidera enim aliàs aliter inuicem intuentia, diuerſos etiam euentus denunciant, partim breuĩ partim lõgiore pòſt interuallo. Iſti uerò ne hoc quidem intelligere potuerunt, & alienas cauſas attulerunt, multum à uia aberrantes: non ſecus ac ſi quis, quòd Themiſtocle Megaris Athenas eunte pluit, caſum eum Themiſtocli imputet: aut Crœſo, cum Halym tranſiret, quòd ſol ortus fuit. Solet enim etiã abſente Themiſtocle pluere, & ſol etiam poſt Lydi diſceſſum elapſa nocte ſupra horizontem aſcendere. Erant alia ſexcenta, quibus illos cõuinceremus, quæ ob prolixitatis faſtidium omittimus. Nam bonum argumentum bene tractare, quanrumuis prolixè id fiat, gloriam parit, nec laude ſua caret. In nugis uerò & rebus abſurdis idem facere, nec laudis quicquam habet, & haud iniuria deridetur. Fertur etiam Philippus Alexandrum filium deriſiſſe, quòd cithara bellè caneret: quod turpe eſſet, generoſum hominem ingenium uilibus in rebus oſtentare.

DE BELLO BVLGARORUM *& Triballorum.*

Iniquum repudium cauſa belli.

SEquente uere, cum Seruiæ Cralem appareret non quieturum, niſi Michaelem ob iniuriam & contumeliã ſorori factã ultus eſſet, quòd ea legitima coniuge poſt ſuſceptos ex ea liberos regni hęredes, nulla de cauſa repudiata, Imperatoris ſororẽ duxiſſet: Michael legatos ad Imperatorem mittit, ab eo poſtulans, ut per Romanas prouincias tranſiens, in Triballorũ terram impreſsionem faceret: nam & ſe illi arma infeſta illaturum, ut duobus bellis impar, fieret imbecillior, multis utrinq; agris amiſsis. Proinde ad expeditionem uſq; ad ueris exitum ſeſe parant. Cæterùm æſtate incipiente, Imperator

tum

Imperator euentum expectat.

cùm non iuſtas aduerſus Cralis vires copias haberet, in planicie quadam regionis Pelagonum caſtrametatur, cui finitima erant oppidula quæ Romanis parebãt: vt ibi prius audiret, quomodo ab altera parte Michaelis firmiores copiæ rem gererent, & ex euentu conſilium caperet.

Ecclipſis ſolis.

Tum circa horam duodecimam, die Iulij decimaſexta, ad vndecim puncta in Byzantino climate ſol obſcuratus eſt, partem Cancri vigeſimamquartam tum permeans. Cuius obſeruationis initium à medio Iapyge & Thracia, finis ab initio ferè Subſolani fuit. Michael verò ingenti coacto exercitu XII. M. è ſuo regno, & tribus Scytharum millibus conductis per Septentrionalem montis Æmi partem, in Triballorum ditionem impetum facit, ibi ferè, vbi Strymonis fluuij fontes ſunt. Quatuor igitur continuos dies hoſtilem agrum impunè ferro & flamma vaſtat, nemine repugnante. Quinto autẽ, vnà cum ſolis ortu Seruiæ Crales ſe oſtendit, cum magnis copijs, quæ ſplendore armorũ inruentium

M. Galli equiter.

oculos perſtringebant. Cùm autem vtraq; acies in procinctu ſtaret, Crales ſuos ad fortiter pugnandum cohortatus, ipſe ad Michaelis vexillum, cum M. Gallis equitibus, magnitudine corporum & robore inſignibus, & in re bellica exercitatiſsimis excurrit: eoq; nõ magno cum labore reuulſo, ad Michaelis aciem properat: & magna eius copiarum parte proſtrata & conculcata, viuum & faucium Michaelẽ capit. Reliquus Bulgarorũ exercitus maiori ex parte ibi cæſus eſt, reliquiæ nudis corporibus domũ re-

Michaelis interitus.

dierunt: Michael autem, cum lethalibus vulneribus acceptis triduum vixiſſet, ſic affectus, vt vix cladem ſuam intelligeret: quarto die expirauit. At Imperator cognita re Byzantium re-

Crales à ſuis in carcere occiditur.

dijt, nulla neq; re geſta, neq; clade accepta. Sed cùm, vt ſæpe diximus, nulla ſit perpetua vllius mortalium felicitas, & inuidiæ expers: eadem & hic fortunæ ratio fuit. Nam illuſtribus Cralis ſucceſsibus tempeſtas grauis, & ſupra modum horrenda reflauit, quæ quicquid inuita iucundum habebat, inundauit & demerſit, & ipſam ei vitam eripuit: hoc modo.

DE INSIDIIS QVAS CRAles filijs ſuis fecit.

ERat ei filius annum tum alterum & vigeſimum agens, ex alia vxore natus, quem ad principatus ſucceſsionem diligenter educabat. Sed cum Cæſaris filiam annos nata duodecim, ipſe quinquagenarius duxiſſet, & priuſquam filio vxorem deſpondiſſet, liberos ex illa ſuſcepiſſet: in ſuſpicionem & metum filius eius impulſus eſt, cuiuſmodi probabile eſt ab æqualibus luxurianti adoleſcentis animo ingeri. Itaque defectionem & ſeditionem contra patrem molitur. Quem cum proceres, duces & tribuni patris imperium ob diuturnitatem temporis faſtidientes, ſic affectum viderent: ſinguli priuatim eum adeuntes, eius cogitationes defectionis inflammant: ac poſt dies non multos seductum, hoſtem patris & Seruiæ Cralẽ cum ſumma poteſtate declarant. Cùm autem compluribus diebus paulatim vniuerſi milites ad eum confluxiſſent, patrem etiam vinctum ſine vllo negocio ad eum perduxerunt, ac mox in carcerem coniecerunt, inuito fortaſsis & grauiter ferente filio: ſed tamen tacente, & furori populi aduerſari non audente. Verebatur enim, ne in ſe quoq; grauius aliquid conſuleretur. Poſt pau-

Triballi Thraciam vaſtant.

cos dies illum in vinculis ſuffocarunt, ſuauibus illis ſucceſsibus in acerbum interitum verſi: filio autem principatum confirmarunt, & ſtatim vnà cum eo egreſsi, Romanam prouinciam vſq; ad Strymonem & Amphipolim, capta etiam Strumitza & alijs oppidulis, ſubegerunt.

DE BVLGARICIS OPPIDVlis ab imperatore captis.

PRoximo anno cùm audiuiſſet Imperator Bulgaricum principatum & à priore vxore, & à cognatis michaelis diuelli (nam Imperatoris ſoror ægrè fuga ſalutem quæſierat) in ea multorum contentione de regno, iuſtis copijs delectis, oppidula Æmo vicina inuaſit, & ferè omnia citra negocium cœpit, habitatoribus vltrò ſeſe ad eum conferentibus. Inter cætera verò etiam vrbem munitam & frequentem Meſembriam, ad mare ſitam: in qua cum Imperator ferè militibus verſaretur, ſtatim grauius eſſe cœpit, tum ob annonæ propter eos difficultatem, tum propter vectigalium * penſionem. Sed

**interitũ.*

Alexander Bulgarus Romanas prouincias vexat.

cum poſt multas de regno concertationes ad Alexandrum Michaelis conſobrinum ſumma rerũ delata eſſet, is firmato principatu, coactóque Bulgarico exercitu, & Scytharum magnis auxilijs accitis, in finitimam Romanorum prouinciam facta impreſsione, & ad Oreſtiadem vſque progreſſus, maximaq; præda parta, & pleriſque ad Æmum oppidulis deditione captis, & ad inſtituta Bulgarorum reductis lætus cum magnis ſpolijs domum redijt.

DE NICAEA BITHYNIAE CAPTA.

Turci in Bithynia graſſantur,

SVb hoc tempus etiam Nicæam, magnam illam & celebrem vrbem, diuturna fame & obſidione oppreſſam Barbari cœperunt: ac multas ſacras imagines ac codices, vnà cũ duarum ſanctarũ mulierum reliquijs Byzantij vendiderunt. Iam verò impunè in maritima Bithyniæ ora ſedibus delectis, grauia tributa reliquis oppidulis impoſuerũt, ob quæ, cum facilè, idq; breui tempore poſſent, non prorſus vnà cum habitatoribus illa deleuerunt: nec tamen crebris incurſionibus vexare, & mari terraque noſtros capere deſtiterunt.

Metochites fit monachus.

Magnus autem Logotheta ab exilio reuerſus, non domi ſuæ diuertit, quæ (iam diximus) Imperatore vrbem ingreſſo pridem erat diruta, & vaſtata prorſus à populo: ſed in eius vicina, in Choræ monaſterio, quod

Choræ monaſteriũ.

ipſe magnis antè ſumptibus vetuſtate ruinoſum inſtaurarat. Extructum enim initio fuerat à Iuſtiniano Imperatore forma oblonga: deinde cum vetuſtate vſq; ad fundamenta concidiſſet, aliud templum, ea qua nunc forma cernitur,

tur,

tur, Alexij Impetatotis ſoerus condidit. Sed cũ rurſus ruinam minitaretur, hic medio templo excepto, omnia libetali manu probè inſtaurauit. Itaq; cum teliquarum terum omnium naufragium feciſſet, ſalutaris hoc in neceſsitate portus ei & corporis & animi extitit. Cùm igitur ſacrũ monaſterium intueretur, tacita voluptate animus eius deliniebatur: cùm verò domus euerſionem, oculi ei dolebant, & animus ingenti triſtitia afficiebatur, qualem huiuſmodi caſus gignere ſolent. Et cùm ſecum reputaret, vt nulla pœna Fortuna ſatiaretur, obſtupeſcebat, ne ſolum quidem ſplendidarum ædium inuiolatũ permanſiſſe: ſed, quod ab omni æuo nemini vnquam in mentem venit, id tum in ijs accidit. Euulſum enim pauimentũ omne, Occidentalium Scytharum principi, paoimentum ſuum ſplendidius tequirenti, dono miſſum eſt. Ad hęc, ab ijs qui principatum adminiſtrabant, prohibebatur, nullo modo vel coràm vel internuncium quicquã cum vetere Imperatore agere, quod & ipſum viro non paruum moleſtiæ additamentum fuit.

DE SENIORIS IMPERA- *toris obitu, & oſtentis quæ eum anteceſſerunt.*

Duæ eclipſes. Terræmotus. IAm tempus poſtulat, vt etiam ſenioris Imperatoris obitum exponamus, quem multa oſtenta prænunciarunt. Fuerunt autem huiuſmodi. Primùm, ecclipſis ſolis tot antè diebus, quot annos ille vixerat. Hanc ſecutus eſt lunæ defectus, eumq; terræ motus, ea veſpera qua D. Antonij memoria, cuius illi nomen inditum erat, veteri more à Chriſtianis celebrabatur die Februarij duodecimo, quem inexpectati eius *Tẽpeſtas.* obitus conſecuruta erat veſpera. Cùm autem è meridiei barathris vehemens ventus erupiſſet, marini fluctus ita effetati ſunt, vt ſuos egreſſi limites multas muri maritimi & Orientalis partes proſtrauerint, & multas illius portas effregerint: & hoſtium inſtar irrumpentes, multa ædificia quoque vrbana inundarint. Tum quoque multæ ferreæ cruces templis impoſitæ, im- *Columnæ ruina.* petu ventorum non tolerato, deciderunt. Columna quoque olim ante ædem quadraginta martyrũ poſita, concidit, quæ iuxta baſim vſtulata & confracta, prætereuntibus non ſine cauſa ruinæ metum incutiebat: vt aliquando proceres quidam hunc Imperatorem prætereuntem, metu fortaſſe periculi, monerent, ne propius accederet. Quibus ille, deriſa eorum timiditate, fortuitò reſpondit: Vtinam tam diu ego viuerem, quàm diu hæc columna ſtabit. Quod cùm nunc, quemadmodum ille effatus erat, accidiſſet, admirationi eis erat, qui dicti illius recordabantur. Sole autem iam ad occaſum vergente, ego quoque de more ad Imperatorem abibam. Solebam enim ſolatij cauſa ad eum accedere, tridui aut quatridui interuallo. Quod cùm & nunc facerem, & aſſediſſem, illios familiari colloquio fruebat. Solebat autem eruditos & graues mecũ ſermones habere, cum quadam vrbanitate & gratia. Aderat & eius filia Simonis Cralæna, & alij quidam, ijſdem quibus ego animis prædlti, itaque affecti erga Imperatorem & Cralænam, eademque cum illis familiaritate coniuncti. Is verò ſermo noſter ad mediam noctem eſt productus, & paulò amplius ad primum vſque Galli cantum, nullo vllius morbi ſigno in eo apparente. Deinde: Vos, inquit, valete atq; abite: ea verò quæ reſtant, cras omnia dicentur: ipſe allato cibo edit. Erant au- *Frigidi potus & teſtaceorũ vſui, ſenis lethalis.* tem illa omnia teſtacea, propter ieiunium illorum dierum: poſt quæ cùm merum bibendum fuiſſet, quo vetulus ſtomachus ad duriorem illum cibum conficiendum firmaretur, ille frigida vſus eſt. Solebat enim, cùm feruorẽ aliquem venarum ſentiebat, immoderatè frigidam bibere, ne vlla venæ ſectione eſſet opus. Tali ergò diæta tum quoque vſus, ſtatim faſtidio affici, & è ſtomacho & corde grauiter laborare cœpit. Cùm autem iam ſpiritus etiam meatus obturari & coarctari, ac mortem iam ſibi inſtare cerneret, & propter intempeſtam noctem neminem reperiret, qui ſibi diuina myſteria impertiretur, omnibus circa palatium portis clauſis: ſurrexit, *Pius obitus.* & gratias egit Deo, & pro ſalute animi ſui cum multis lachrymis & genu flexionibus deprecatus eſt. Deinde ſacram Dei genitricis imaginem quam in ſinu geſtabat, loco diuinorum myſteriorum in os inſeruit: cúmque in lecto conſediſſet, ſtatim priuſquam diluxiſſet, eſt defunctus. Lectus autem intelligatur, non conſuetus ille, ſed omnium intimus, & ad latrinæ latus ſitus. Ex quo enim malè habere cœpit, & difficilimè ſpirare, ſæpius vno horæ quadrante ad requiſita naturæ eò ſe conferebat. Poſtremò autem, cùm in ſolitum & apertum lectum peruenire non poſſet, compagibus corporis obtorpeſcentibus: in eo quem diximus deceſſit. Ex eo nos quoque oraculum prius omnibus obſcu- *Oraculum de Andronico.* rum facilè intelleximus. Multò enim antea reperetat Imperator librum, qui & perplexis literis & obſcuris imaginibus indicia continebat eorum omnium qui vnquam Imperio potituri eſſent. In quo animi & prudentiæ huius Imperatoris ſignum præter cætera erat vulpes: obitus autem, tali in loco poſita ſella, & duo nigro veſtitu aſtanres adoleſcentuli, apertis omninò capitibus. Niger autem veſtitus, & aperta capita, & duo tantum adoleſcentuli. Imperatori monaſticum cucullum ſignificarunt, & Imperatoriæ calyptræ amiſsionem, & biennium poſt illam. In eo enim habitu annos duos exegit: & in hac oraculi explicatione me non falli arbitror. Sole orto, cadauer eius in Libis monaſterium eſt perlatũ, quod mater eius Domina Theodora renouarat. Vbi de more quotannis inferiæ eius nouenis diebus celebratæ ſunt.

NICEPHORI GREgoræ Romanæ hiſtoriæ liber decimus.

CAPITA LIBRI X.

Nænia in obitum ſenis Imperatoris.
Magni Logothetæ obitus, & nænia in illum.
Natiuitas Ioannis Imperatoris.
Imperatoris contra Bulgaros expeditio.
Pugna Imperatoris cum Alexandro.
De Syrgiannis exilio.
Conſolatio ad imperatorem, ob matris ſuæ, dominæ Xenæ obitum.
De Syrgiannis & Cralis expeditione contra Romanos.
De inſidijs Syrgianni comparatis, & eius interitu.
De epiſcopis, Papæ nomine Byzantium profectis, diſputationis ergò.
Suaſio autoris Gregoræ.

ALtero die luctus, ego hortatu Cralænæ, filię Imperatoris, vt ad quam luctus in primis pertineret, næniam in frequentia populi ex tempore cecini, qualem tempus poſtulabat, ea fuit huiuſmodi.

NAENIA IN OBITVM *veteris Imperatoris.*

MAgnitudo quidē caſus huius tacere nos cogit, & quaſi emortua circunferre, linguam, aures, cogitationē, vitali ſolis noſtri radio extincto & terra oppreſſo. Magnū autem illud perturbans & percellens orbem terrarū mœroris tonitru, ſilentiū hoc loco magnæ abſurditatis arguit. Qui enim conuenit, cùm ſupernè cœli magnitudinem luctus proclament, cum ſua lumina ſol & luna extinxerint, terra verò infernè (vt videtis) quatiatur, & mare fluctibus inhorruerit, ac euidēter hæc omnia nunciarint, huius calamitatis ſenſum ad vniuerſum mundū pertinere: nos tantam iacturam ſilentio diſsimulare? A tu ô terræ ſol, in qua terra occidiſti, relictis nobis vt glacie calamitatū examinemur? O cōmunis Romanorū anima, quo tandem ablata es? Heu falcem temporis, quale orbis terrarum caput crudeliter demeſſuit? qualē vrbium oculū effodit? O quis Reipub. magnam facem extinxit? O quis bonorū omniū largitore ſubitò nos ſpoliauit? Ille Imperatoriæ diſciplinæ fundamentū fuit: nūc verò exiguo ſaxo contectus iacet. Heu qualem cordibus omniū acerbitatis caminum incendit. Ille fuit, qui totas noctes peruigil excubaret, ne quid reſpub. Romana caperet detrimenti: nunc verò in ſepulchro longū illum ſomnum dormit. Ille fuit arguta & plena mellis lingua, illud omnis prudentiæ inſtrumentū: nunc autē iacet diuturno illo ſilentio oppreſſus. Heu dirum nuociū, qui celeriter terras ſimul & maria perambulans, omniū animos quouis enſe grauius ſauciat. Ille fuit magna illa orbis terrarū gloria, & eruditionis præſtantiſsimū exemplar: nunc autem puluis exiguus illius corpori inſultat. Ille fuit ſuauis illa omnium linguarum narratio & commemoratio: nunc autē acerba illum mors violenter oppreſsit. At ô vnde ſubitò nobis tantum erupuit calamitatum pelagus, mari quouis amarius? vnde tantæ malorum tempeſtates & fluctus excitati, animos noſtros perturbarunt, ac ſtupore perculerunt? Quis tantus tumultus & fremitus hominum? Nunquid horribilium fulminum è cœlo multorum ſimul erumpentium ictus aliquis percuſsit homines intolerabilis, atq; alios humi proſtrauit, alios ſemianimes oberrantes reliquit? Fuit, proh dolor, & contra nos miſeros plaga in hoc tempus reſeruata, multis fulminibus æthereis grauior. Imperatoris inquam obitus. Nunc oportebat omnes homines magni tonitrus exaudito fragore, ſymphoniam quādam toto orbe reſonantem & publicum luctum maximum inſtituere, vt calamitas ita vti decet declararetur. Nūc oportebat magnitudine & pulchritudine præſtantes ſtellas vno in loco congreſſas depingere, & firmiſsimè exculpere Imperatoris noſtri pulcherrima inſignia: vt quemadmodum Dei gloriam enarrant cœli, ita & huius decora explicantes, in omnibus ſuis reuolutionibus poſteris ſemper illuſtriſsimæ Imperatoriæ maieſtatis exemplar proponerent. Ille enim fuit regni perpendiculum & amuſsis. Ille fuit ſacerdotij reuerentia & dignitas, & ſplendiſsima Eccleſiæ lucerna: nunc verò ſub modio tegitur. Ille fuit, qui Eccleſiam velut in magna tempeſtate fluctuantē firmaret, & tempeſtatem ſerenitate commutaret, & velut immota turris dogmatum eius cōſiſteret: ſed nunc, heu dolor, humi concidit. Ille fuit regula morum, & humanæ formæ ornatus: cuius etiam ſilentiū plus habebat grauitatis, quàm aliorum verboſæ præceptiones. Natura enim à primo ortu regia & plena dignitatis eum forma ornarat, grauitate & pulchritudine tēperata, & veluti ſtatua propoſita, pudoris & maieſtatis: quæ omnia hilaritas & placabilitas gratiarū plena & venuſtatis adornabat, nunc autem hæc omnia telluris receſſus ſibi vendicarunt. O iniquam calamitatum tyrannidem: O profundam noctem, quæ noſtros obtexit oculos, nec quò eamus videre ſinit. O quæ ventorū procellæ velut ex vno antro erumpentes, animos noſtros hoſtiliter perturbant, & radicitùs euellere conantur? O quis tot bonorum paradiſum noctu vaſtauit? quis omnis naufragi animi portū obſtruxit? O quot lamentationes, ſuſpiria, eiulatus è terris in cœlos, veluti fumus è magno cordis incendio tendunt? O quot Nili fontes ad fundendas lachrymas exoptāt, vt fletum magnitudini caſus, quo terrarum orbis oppreſſus eſt, æquare poſſent. O qui varios omniū titulos ſolus meruiſti Imperator. Nam alij communē te parentem vocāt: alij curatorem & patronum, & orbitatis adiutorem: alij portū ſalutarem, & acutū ſpeculatorem: alij pręceptorem & magiſtrum omnis boni, & toti mundo communem omnis generis negociorum arbitrū & iudicem. Verbis ſæpe lignorum naturā erodit: noſtra verò corda nunç acerbius lædit perpetua Imperatoris cogitatio. Vitibus & ſegetibus ſępe

nocue-

nocuerunt grandines, & cœleſtis ignis ardores: nobis Imperatot ademptus plus nocuit. Hortus ille fuit omnibus generis fructibus refertus, & perperuò vernans: ſed nunc æſtu mortis emarcuit. O multarum vrbium in Europa & Aſia conditor: non autem dubitabo dicere, etiam huius Imperatricis vrbis, quā olim Conſtantinus Magnus, & moribus tibi ſimilis condidit, tu verò ingenua ptolapſam erexiſti, omnís enim priſtinæ illius ſtructuræ elegantia & ornatus in ſeruitutis iugum commutarus, obierat atq; conciderat. eoq; tes redierat, vt regium tuum ſolium Latinotum prædonum eſſet diuerſoriū, & profanorum hominum domiciliū, ſed ru alter illius conditor extitiſti. Eccleſię & dogmatum crimina ſuſtuliſti: eamq; ruinam minitantem, probè conſtabiliſti: mœnibus, templis, ædibus priſtinā eius pulchritudinem renouaſti. Heu quomodo, cui par nihil dici poteſt, vt flos agri pręteriſti? En ipſa elementa te lugent, ac periculum eſt ne nos obruant. En ob tuum obitum, etiam vrbiū mœnia cōcidunt, & columnæ euertuntur, quæ multis ſeculis firmę ſteterunt. Sed date mibi magnū noſtrum theſaurum continentem ciſtam, vt videā quomodo lachrymarū riuis innatare quęat. Quas enim mortales omnes vbertim profundunt lachrymas, facilè illā, vt arcam Noæ aquarum illa abundanria, ſuſtinebunt. Enimuerò illa eos quos vehebat, è diluuio eripiebat: hæc contra nos in mille diluuiorum tempeſtates coniecit. O horrendum caſum, ò inſolitam veſperam illam, quæ contrarium mihi Dauidici illius carminis oſtendit: Noctu, inquit ille, cecinit exultatio, & mane lamentario. Papè, qualis hæc eſt, & quàm abſurda Inuerſio, quæ mihi quouis abſinthio amariorem crateterem temperauit? O noctem illam inclementem, vt in clenientiſsimum & humaniſsimū infeſta & inhumana fuit, omni beneuolentia & verecundia repudiata? O maxime bonorum theſaure Imperatot, cur nos te deſiderantes, vt aſpernantes deſeruiſti? Omnibus enim tua bona, vt horrea publica patuerūt. Per te enim & nobiles nobiliores facti ſunt, & cœtus ſacerdotum venerabilior, & collegium ſapienrum ſapientius, & vrbium mœnia firmiora. Deniq; omnes te moderatote ipſi nos ſuperauimus. At ò immenſam & inexplicabilem malorum implexionem. Intetit mundi reſpublica, interit vrbium ornarus, interit thetotum & philoſophorum gymnaſium: quod omnem Academiam, omne Lyceum vincit, omnem Sroam Atticam. O quis dabit capitibus noſtris aquam, & fontes lachrymarum oculis noſtris, vt noua mala Hieroſolymitanis grauiora deploremus? Date mihi Orphei in tragœdijs facultatē, vt vnanimes etiam naturas ad mali commiſerarionem mouea. Date mihi eos qui ad flumina Babylonis olim Sionem ex animo deplorarunt, vt noſtros etiam dolores illi pro dignitate lugeant, quos nobis Imperatoris obitus attulit. Heu vt noſter ſol nos deſpexit, & prætet omnem expectarionem decepit, & pro matutino ortu matutinum occaſum ſubijt. O curijs qui in acerbitate ſunt, datur lumen: & ijs vita, qui doloribus conflictantur? Mori optabilius eſt, quàm continenter panem doloris edete, & calicem luctus potate. Nam illum quidem diuinum & immortale regnū iuſta remunetatione excepit: nos verò pupilli relicti, ſuſpirare miſerabiliter & lachrymare nunquam deſinemus, dum illius adempti memoriam in animis noſtris circumferemus. Neceſſe autem eſt orationis finē facere: omnem enim orarionē luctus Imperatoris excellit. Hæc cùm ego tecitaſſem, fletus ſimul omnium & lamentatio maxima & varia eſt exorra, quæ penè dixerim ad cælos penetrare potuiſſet. Omnes enim eum vt pattem & requirebant, & lugebāt. Temporis enim diuturnitas rei fortaſſe faſtidiū parit: magnam tamen familiarium animis affectionem imprimit, quæ illo obeunte maner, & recens animis patatis obuerſatur veterum inimicitiarum abſterſa macula. Annum ætatis moriens egit quartum & ſeptuageſimum: ex quo verò Imperium ſuſceperat, quinquageſimum. Procera ſtatura fuit, decora facie, & perquam venerabili, ab ipſo orru principale aliquid & formidabile præ ſe ferens: non tamen hoc immodicè, ſed vt aeri miſtū ſolaris radij lumen fit colot, & vt mellis etiā inſita qualitas eſt dulcedo: Ita etiam clementia non ficta, cum blanda quadam gratia moribus eius contemperata, color eius inaffectata qualitas videbatur. Multū enim hilaritatis narura vultui eius indiderat, multū oculis placabilitatis: & claram ac ſplendidam vocem. Omnes verò geſtus eius mulra hilaritate & grauitate temperarat, quæ omnia tacitos eius mores atq; animum nunciabant. Vt enim ingenium eius etiam declarem, vnius atq; alterius eius facti mentionem faciam. Paulò anre obitum, cùm paupertate & rerum neceſſariarum inopia vrgeretut, & hyemis rigorem ferre non poſſet, vulpinam ſibi nocturnā veſtem fieri iuſſit. Omni autem eius opulentia perquiſita, tribus aureis non plus eſt teperrum. Itaq; tanti pellis emenda fuit. Id verò conſilium cùm adhuc agitaretut, quidam è veteribus eius familiaribus, paupertatis ſuæ ærumnas atq; periculum capitis exaggerebat. Ei, adductus miſericordia, tres illos aureos dedit: morl præoptans, quod in ſe eſſet, quàm allenarum calamitatum ſpectatot eſſe. Vnum igitur hoc eius benignitatis ſignum eſt: alterum illud. Cum medici mulrorū dierum frigidæ potū interdicerent, atq; ipſe vini potationem repudiaſſet: mediam ingreſſus viam, vix vno aureo, eoq; mutuaticio, partim aliquā dulcium liquorum emit, qui ex Ægypto & Arabia aduehuntur, vt his frigidæ potum temperaret atq; leuaret. Sed priuſquam eos guſtaret, turſus alius veterum domeſticorum eum accedit, longi morbi breue quærens ſolatium. At illè cùm nihil haberet qun hominē conſolaretur, & huic dari iuſsit ſuæ infirmitatis cauſa paratum remedium. Tanta eius erat humanitas, & commiſeratio eorum qui malè habebant. Cùm autē obijſſet, æs quidem alienum eſt telictum, auri verò nihil. Et hic quidem talem exitum eſt ſortitus, anno ab orbe condito 6840. quo tempote annum ętatis trigeſimum ſextum agebat Impera-

Virtutem incolumem odimus, ſublatam ex oculis quærimus inuidi.

Elogia ſenioris Andronici.

Metochitæ obitus.

tor Andronicus. Triginta dieb. pôſt, & magnus Logotheta Metochites deceſsit, tribus maximis malis victus, & corporis & animi. Nã ſtranguriæ morbo longo iam tempore laborabat Iam autem filijs quoq; eius comprehenſis, & in carcerem coniectis. id quoq; malum animi dolor auxit. Paulò pôſt Imperatoris etiam mors conſecuta, quę illi deſperationem de ſumma rerum attulit, naturam eius omnem debilitauit, laxatis neruis præcipuorum inſtiumentorum, vitalibuſq; viribus reſolutis. Quare monaſtico habitu induto deceſsit. Sed quia & ego, vti par erat, ex eorum numero fui, qui illum grauiſsimè lugerent, huiuſmodi de eo orationem habui.

FVNEBRIS ORATIO IN *magnum Logothetam.*

MIhi quidem, auditores, idem vſuuenit, quòd naui ſubirò aduerſis ventis circunuentæ, cuius puppis cùm demergenda ſit, priuſquam conſiſtere poſsit, ab alio fluctu à latere obruatur. Priuſquam enim ptiorem illam & maximam obitus Imperatoris calamitatem excuſsiſſem, altera hæc hodie me aggreſſa, veluti fluctus poſt fluctum, tempeſtas poſt tempeſtatem, grauiter demerſit, & in abyſſos & fundum calamitatum heu deiecit. O anima, cur non ſtatim euolaſti? cur adhuc in miſero iſto corpore permanes? Heu cur non præ doloribus tuptum eſt corpus meũ, ſed adhuc tot fluctuum violentiæ teſiſtere poteſt? O infelicem linguá meam, ad huiuſmodi lamentationes reſeruatam. Heu malorum cumulum: heu mutationem rerum. Quos enim fitmos quaſi obices cõtra malorum inſultus habebamus, & illuſtria ſolatia: ij hodie contra nos calamitatum cohortes educũt. Nos verò adhuc ſubſiſtimus, & lamentari non deſiſtimus? Vbi eſt familiaritas ſapienrum? vbi doctorum certamina, & honeſtæ velitationes? vbi oratorum cœtus, applauſus, theatra, multo Panathenæis illis ſplendidiora? Euanuerunt omnia, in puluerem abierunt omnia. O tempus iniquiſsimum: itáne è medio terrarum otbe, ſapientiæ metropolim tollere crudeliter haud dubitaſti? itáne per inſidias eloquentiæ arcé euertiſti? Cut tam continenter inſultas nobis, ſine vlla miſericordia & ſacietate malorũ? Heri maximum nobis Imperatorem abſtuliſti: hodie ſolertiſsimum illius miniſtrum, Neſtorem conſiliarium, eum qui ſolus Imperatori ſatis fuit, heri Gratiarum thalamum: hodie Gratiarum veſtibulum. heri ver bonorum: hodie nunciam eius hirundinem, heri magnã & incõmunicabilem mentem: hodie mentis illius argutũ pręconem, heri auteę & magnæ illius linguę ſermones: hodie Academiam & Peripatum & Stoã illius linguæ, heri ſetmonum illorũ Muſas: hodie viuum & motu præditũ Muſeum, heri pietatis & dogmatum firmiſsimũ munimentum: hodie dogmaticam panopliam, heri ſacerdotij regulá & amuſsim: hodie ſactum armamentatium. Sed quæ tandem lamenta, quæ ſuſpiria in vnũ coniuncta, malis noſtris æquari queant? Arbitror, arbitror enim, ſi mare totum in lachrymatũ naturam conuerſum, & omnes fluuij qui terram irrigant, in lachrymarum decurſum mutentur: ne ſic quidem magnitudinem calamitatũ, quibus nunc oppreſsi ſumus, ſatis oſtendi poſſe. Ille principalis Romanorũ nauigij optimus fuit gubernator: hic helices & poli diligentiſsimus inſpector. Ille ſerenitates & nubila vrbium inimminentes inde tempeſtates proſpexit: hic vela, funes, rudentes probè direxit Ille prudentiæ penu: hic dexter illius promus condus fuit. Sed vtrunq; nunc mors celeriter arteptum, infeſtus ille miles (proh dolor) in terram & puluerem deptesſit. O quomodo non terram tantum, ſed iam ipſos etiam cœlos & ſtellas celeriter hæc mala percurrerunt, & ſuperiorem prouinciam etiam inuaſerunt? Age verò prodi mihi huc omnis reliquus doctorum cœtus, ſi qui ſuperſunt. Deplorate fontem eloquentiæ obturatum: lugete Atticam illam linguam, non ita pridè ſuauiſsimè locutam, & dulce illud nectar prorſus humi effuſum. Lugete os illud quod paulò antè mellis vobis imago fuit, nunc verò à mortuis fucis eſt perditum. Lugere eum qui Romanorum gloriã ſua ſapientia magis auxit, quàm olim Athenienſium Socrates & Platones. Lugete vniuerſæ crateres ſapientiæ, paulò momento in terram effuſos. At ô quis è medio terrarum orbe Muſarum abripuit Heliconem? Quis ſapientiæ deſtruxit Olympum? Quis lucernam extinxit mentis noſtrę oculos illuſtrantem, & cilia noſtri animi pulchrè aperientem? Quis artem artium, ſcientiam ſcientiarum perdidit? Quis cœleſtem hominem in fundum inferorũ deiecit? Olim quidem Græcæ eloquentiæ domicilium deplorauit Athenas, cùm eas per inſidias celeres deſtruxiſſet Lyſander Lacedæmonius. Nos verò hodie non ſatis deplorare poſſumus totam Græciã cum ipſis Athenis demerſam? Vnus enim hic vir fuit omnia. O Muſę, ô facundia, ô virtutes, ô omnes diſciplinæ, quo modo agreſtia lilia adeò celeriter eſtis imitatæ? citò quidẽ in altũ decus arrectæ, ſed citius arefactæ & deiectæ. Diuina enim veſtra cella, magnum illud & celebre veſtrũ diuerſorium, nunc terra & interitu oppreſſum, vnà veſtram quoq; gloriam depreſsit. Hic fuit, qui omnes ingenio philoſophos ſuperaret, & oratores, quos omnia ſecula celebrant: ſed heu, iacet iam in puluere & tumulo mutus. Hic fuit qui mẽte & lingua cœloa & tettas dimetiretur, quouis perpendiculo, quauis amuſsi rectius: nunc verò lapis exiguus eũ dimetitur. Hic fuit magnorũ cæli & terræ horizonrũ & parallelorũ optima dioptra: hic optimus & ſponte natus horoſcopus: ſed nunc eum ante tempus, ô miſeriam breuis horizon terrę complectitur. Hic fuit, qui magnũ impendit ſtudium, ne Græci in poſterũ eruditi, in iudicio veterum ſapientum hallucinarentur. hic fuit, qui contemplatricis ſiderũ ſapiẽtiæ ſcientiam facilem reddiderit. hic fuit, qui Ariſtotelicæ linguæ labyrinthos extricarit: at nunc obſcuri ſepulchri labyrinthi, acerbè circa eũ intricantur. Hic optima verecundiæ & modeſtiæ regula: ſed nunc eum mors impudenter amputauit.

Heu

Heu quo pacto tempus hoc paulo momento vetuſtatem omnem lamentationibus vicit: quæ poſt multa ſolis curricula tantum detrimenti vniuerſæ naturæ humanæ in huncvſq; diem inferre non potuit, noſtra verò ætate facilimè potuit. Heri enim maxima & pulcherrima bona abripuit: ea verò quæ reſtabant, hodie reuerſum etiam ademit, heri terræ ſolem terræ viſceribus occultauit, nunc etiam Luciferum ſimul occultauit. Heri Muſicam harmoniam abſtulit, hodie magadem & neruos. O quomodo is qui effecit, vt cœli, qui longo iam tempore tacuerant, Dei gloriam enarrarent, nunc ipſe in ſepulchro tacet? Heu quomodo ipſe mortuus atq; immotus, viuentem & mobilẽ miſero mihi dolorem facit? qui toto die cor meum quouis enſe acutius penetrat, ac potius totas noctes, ſi quod maius eſt dici debet? Interdiu enim & familiarium congreſſus crebri, & cœli ac terrę, eorumq; quę his continentur, pulchritudo, forſitan à dolore nonnihil auertunt, atque pauliſper abſtrahunt animum noſtrum: noctu verò, cum datur ocium, nec eſt quod prohibeat, omnes calamitatum dolores ſimul irruunt: & pectore ac memoria mea occupata, vt feri canes cadauer, huc atq; illuc diſtrahunt ac diſcerpunt. Quoties ego illum intuitus, vniuerſam ſapientiam mortales inuiſiſſe cogitaui, & animo corporeq; aſſumptis hominum conſuetudine eſſe vſam, vt ſapientes auditores ſapientia augeret, & ſcientiæ naufragia ſedaret. Parùm certè abfuit, quin & ipſe animos in alia migrare corpora ſtatuerem: & omnium ſimul animos Homeri, Platonis & Ptolomæi, ac præſtantium oratorum, in vnius huius concurriſſe corpore, atque in vita verſatos eſſe, eoq; tanquam maximo nauigio ingeniorũ ſuorum vſos. At nunc tantus & tam præſtãs ille vir, heu calamitatem, ſepulchrum & puluerem ſubijt, magna doloris pyra incenſa in meo pectore. Viuere etenim ſine anima & ſpiritu vtiq; non potuit. Animus verò eius & ſpiritus, & ſi quid eſt quod vitam conferre queat, nihil omniũ fuit aliud quàm Imperator diuinus ille, & homine ſuperior homo, qui & viuens illum longè ſuper alios omnes euehere conatus, euidenter oſtendit, tanto Imperatori tanto etiam miniſtro eſſe vtendum: prudentiſsimo nimirum terram incolentium omnium hominum, eo qui omni ſapientia omnes ſuperaret. Nunc verò ille rebus humanis relictis, non diu à ſe remotũ eſſe hunc oportere cenſuit: ſed celeriter accerſitũ, ſecum coniunxit. Quod ſi ergo illo digreſſo, viuere hic non potuit, veluti corpus ab animo diuulſum: papè, qualis illa fuit conſpiratio atque coniunctio, quàm indiſſolubili vinculo diuturnus vſus conglutinauit? Quòd ſi ab illo accerſitus, ſtatim abiecto corpore accurrit: ô amorem & charitatem ſingularem, qua vt decuit, dominũ eſt proſecutus. Herculeus ille quidem, ſiquidẽ hoc verè dixerunt fabularum patres, terrarum orbem peragrauit, vt is ſuorum certaminum teſtis eſſet. Hi verò cùm intra limites manerent, ſola optima fama etiam Herculanas columnas ſuperarunt: & quicquid ſol intuetur, in ſe conuerterunt. Nunc verò è rebus humanis diſceſſerunt, cum ſe prius immortalitati conſecraſſent, ſuiq; memoriam perpetuò in poſterorum animis victuram reliquiſſent. Nobis verò talibus & tantis præſidijs ac munitionibus deſtitutis, quæ vllius boni ſpes relinquitur? Idem enim & nobis veteri nunc ſubit, quod vitibus & plantis nouellis, ſi quis antibus & ſæpibus fraude remotis, eas pecudibus patẽre ſinat. Quę cùm ad hũc modum dicerentur, magnus cognatorum eius luctus eſt exortus. Fuit ille vir animo optimo & modeſtiſsimo præditus: corpore verò robuſto & aptiſsima compage membrorum, velut ad amuſsim à natura directa, à capite ad calcem vſque. Ornabatur præterea hilari vultu, & ſuauitate grauitate temperata: moribus placidis & humanis. Honorem verò ex eloquentia, magis quàm vlla re alia expetebat. Quam ad rem ingenij celeritate ac fœcunditate incitabatur: ardentiſsimo autem religionis ſtudio & pietate planè ſimilis erat defuncto Imperatori.

Elogia Metochitæ.

IOANNIS NOVI IMPE-
ratoris natiuitas.

SEquente æſtate Imperatoris coniunx Anna domina, quæ Didymotichi prægnans agebat, decimo octauo die Iunij filiũ Ioannem Imperatorem peperit. Quo Imperator audito, celerrimè Didymotichum redijt: & lętitia exultans, lugubri veſte quam propter aui mortẽ gerebat depoſita, ſplendidiorem ſumpſit. Deinde duo etiam certamina celebrauit, Olympicorum ludorum imitatione: quæ cùm antea quoq; ſæpius edidiſſet, nunc tamen maiore apparatu exornauit. Hi à Latinis olim ſunt excogitati exercendi corporis gratia, cum à re bellica vacabãt: quorum vnus duelli ſpeciem prę ſe ferens, Cintzuſtra dicitur. Diuiduntur ſecundũ tribus, municipia, curias. Deinde vtraq; pars armatur, ſinguli contra ſingulos, qui volunt, & ab omni parte armis teguntur. Deinde vtriq; haſtis veruto præfixo acceptis, impetu concurrunt: & alij alios fortiter vrgent: qui equo alium deiecerit, corolla ornatur. Tale duellum etiam Imperatori forte obtigit: & parum abfuit, quin ſæpe lethalem ictum acciperet. Vnde cùm à ſenioribus moneretur, vt huiuſmodi reb. abſtineret (nec enim decere Imperatorẽ à ſeruis, præſertim adeò impunè, & cum periculo cædi) non paruit: ſed illis repudiatis, vt qui degeneris ſibi metus autores eſſent, æqualibus ſuis militibus magis eſt obſecutus. Alterum certamen Torne appellatum, ſic ſe habet. Diuiduntur & hic ſecundum tribus, municipia & curias, & ſimul omnes armantur. Deinde duobus principibus ſorte delectis, inter ſeſe concurrunt. Quod prius etiam vſurpatum, tum autem frequentatum, etiam Imperatorẽ habuit, duci cuidam nempe militi obtemperantẽ: & cum vtrinq; acies pari numero congrederetur, Imperator robuſtis clauis & ferit, & ſine reuerentia feritur. Ea enim certaminis lex eſt, vt qui alterũ vulnerarit aut occiderit, indemnis ſit. Poſt certaminis huius finem, vtraq; pars ducem ſuum ſecuta, atq; inter cæteros Im-

Equeſtres cõcurſiones.

Cintzuſtra.

Torne.

perator etiam ſubditi ordinem non deſerens, cum honorifica pompa & ordine in ſuũ diuerſorium deducunt. Vbi ille cuique vini crarerem propinans, & dexteram porrigens, omnes domum redire iubet.

DE IMPERATORIS EXPE- *ditione contra Bulgaros.*

His nunc quoq; Didymorichi peractis, Imperator cum iuſtis copijs ſubitò Bulgaris ex improuiſo bellum prius infert, quàm indicit, vt caſtella iuxta Æmũ recuperaret, quæ paulò antè ad Alexandrum ſe contulerant. Igitur impreſsione in hoſtilem terram facta, ferro & igni agros vaſtat, ne deſectæ quidem ſegeti, & in horrea comportatę parcens: caſtella item paſſim vagando, & obſidiones ac oppugnationes minirando, in deditionẽ accepit: & ex his nonnulla, ex quibus præſidia Alexandri, pace data, diſceſſerunt. Quibus Alexander audiris, ac dolore affectus, per legatos pacem ab Imperatore petit. Indignum enim eſſe Chriſtianis, adeò crudeliter contra ſeſe graſſari: cùm pax & concordia inter ipſos cõſtitui poſsit, & belli acies in impios vtriuſq; inimicos conuerti. Ad hæc Imperator reſpondit, æquum eſſe, vt Romanis, olim à Romanis extructa caſtella pareant, ac legatos re infecta dimiſit. Amplius enim quindecim caſtella auus eius Imperator Andronicus in cacuminibus & præruptis Æmi locis partim à fundamentis extruxerat, partim inſtaurarat, cum Glaba Proroſtrator Thraciæ præeſſet, vt crebræ Scytharũ incurſiones veluti perpetuo muro interiecto ꝓhiberentur. Quę cùm Alexãder æquo animo ferre minimè poſſet, copias ſuas ſtatim contrahit ad octo milliũ numerum, & duo millia Scytharum acceſſit: Ternoboque profectus, quinto die ad Ruſocaſtra caſtellum peruenit, ibiq; caſtrametatur: ibi enim etiam Imperatorem eſſe audierat. Qui quamuis inopinato hoſtium aduentu perculſus, tamen in media hoſtili terra, cum aliud conſilium rerum difficultates non paterentur, Romanas & ipſe copias, vt licet, educit, hoſtibus minimè pares, vt quæ vix trium millium numerum explerent: ijſq; in tres acies diſtributis, non procul à caſtello eſt progreſſus, quod ſubſidio ſibi & receptui eſſe volebat. Cùm verò hoſtes accedẽtes videret, dextro & ſiniſtro cornu in longiſsimam ſeriem vtrinq; porrecto, & graui armatura in medium collocata, ac ſimul profunditate extremi agminis veluti firmis fundamentis innixa: veritus ne circumueniretur, ſtatim conſilio mutato, Romanas copias in vnam ancipitem aciem contrahit, lunæ corniculantis ſpeciem imitatus: ipſeq; in medium progreſſus, ſuos inclamat & confirmat. Intelligitis (inquit) viri, nos in peregrina & hoſtili pugnare terra, & longè à patria excluſos, nec ſocias habere ciuitates, quæ nobis ad improuiſum hoc prælium opem ferant, neq; vnde auxilia acceſſamus. Quare ſic pugnemus hodie, vt ſtatim morituri, & vnà cum hoc ſole occubituri. Fortium noſtrorum & generoſorum laborum teſtes relinquamus hoſtilem hanc terram, in qua hodie de vita dimicamus: & hoſtiũ qui ſupererunt oculòs, quorum vos multitudo ne perturbet: ſcimus enim multos magnos exercitus à paruis facilimè eſſe cæſos. Eadem & ipſi ſpe nitamur, arcanam Dei clementiam intuentes: qua factum, vt præter alia, Themiſtocles Athenienſis cum paruis copijs in anguſtijs ad Salaminem, omnes ferè Perſarum vires demerſerit. Poſt hũc rurſus Thebanus Epaminundas bis maximas Lacedęmoniorum vires deuicit, cum longè paucioribus ad Aliartum & ad Leuctra: quo tempore Lyſandrum etiam Sparta amiſit, & cum maximo probro magnũ illum Ageſilaum fugientem recepit: ac tandem, quod multis ſeculis factũ non erat, hoſtilem fumum ad Eurotam vidit. Hac oratione confirmati, omnes ſtrenuè ac fortiter hoſtes innaſerunt: in primis verò magnus Domeſticus Cantacuzenus: qui multis enſibus, multis telis hoſtium petitus atque impulſus, ipſe quidem plurimos hoſtes proſtrauit: ſed neque clypeo, neque gladio amiſſo, incolumis è prælio euaſit, velut agglutinatus atque infixus equo. Secundus ille ſtrenuè dimicauit Cæſaris filius, Porphyrogeniti nepos, nam & hic multis confixus telis, equo etiam vndique hoſtilibus enſibus vulnerato, vt & cerebrum eius pateret: hoſtibus tergum dare noluit, equus itẽ eius veluti cum ſeſſore certans, non prius cecidit, quàm eum è pugna extuliſſet, & domum incolumem reportaſſet. Ibi demum ante domini fores expirauit. Sed cùm hoſtes tumulum occupaturos cerneret, vt à tergo etiam inſtarent, effuſa fuga in caſtellum ſe receperunt. Qui verò in eo habitabant, cùm & hos victos eſſe cernerent, & ſimul Alexandrum timerent, portas illis occluſerunt. Iis igitur vi perruptis irrumpentes, & habitatoribus partim pulſis, pártim hoſtium loco occiſis, caſtellum muniernnt: in eoque maxima cum moleſtia ob præſentaneum periculum ſe continuerunt. Neque enim pabulum ibi iumentis erat, neque puteus, nec aquæ vlla copia, & vulnerati milites atque equi neglecti, partim obierunt, partim exitio proximi fuerunt, neque admodum portas aperire licebat, multitudine hoſtium circumdatas, & procul Romanorum fines aberant: ac ne ſpes quidem erat, tentata fortuna, clàm ad finitimam vrbem ſociam, eamq; maritimam euadendi. Nam Anchialus hoſtilis erat, & Meſembria Romanorum clade audita ſtatim defecerat: & præſidijs Romanis cæſis, omnes eos qui fuga ſalutem non quæſierant, è mœnibus deiecerat. Idem cætera ad Æmum caſtella fecerunt omnia. Nec de libertate & redimendis captiuis legatos ad Alexandrũ mittere audebant, cùm ita ſe geſsiſſent, vt nulla veniæ ſpes relinqueretur. Nam & ſius legatos confidenter deriſerant, & per ignominiam dimiſerant, & Bulgarorum agros cum ſegetibus incenderant, & habitatores caſtellorum malè tractarant. Itaque ab omni parte inops conſilij æſtuabat Imperator. Tamen firma in Deum fiducia nec in prioribus periculis, nec in præſenti diſcrimine eum deſtituit: quamuis conſcientia eius non om-

nis

Bulgari negata pace, imperatorem ad ſummã deſperationẽ adigunt.

Cantacuzeni virtus.

Cæſaris filius.

Romanorum anguſtia.

nis expers eſſet maculæ, tum ob iuuenilem licentiam cum Imperio coniunctam, tum propter auum Imperatorem extrema ætate malè tractatum. Tamen huiuſmodi peccata, minutos piſciculos magnum Diuinæ miſericordiæ pelagus ſubeuntes iudicabat. Proinde & hoc ingens diſcrimen, non minus quàm cætera mirabiliter euaſit, arcana Dei cuncta clementer gubernan-
Alexandri Bulgari humanitas. tis prouidentia. Nam Alexander poſtridie vltrò illius miſertus, pacem illi obtulit: & cum exercitu domum redire paſſus eſt, hortatus vt moderatior eſſet in poſterum. Vnius enim anni
" quatuor eſſe tempora, & paulo momento ma-
" ximas incidere rerum mutationes. Interea illa
" quoque æſtate exacta, Syrgiannes prius etiam
Syrgiannes accuſatus ad Triballos trâs fugit. ob exactum à Theſſalonicenſibus iuſiurandum, magiſtratui ſuſpectus: & quia à matre Imperatoris adoptatus fuerat, cum Imperator Didymotichi capitali morbo laboraret: tum à Zumplacone læſæ maieſtatis reus actus, ſui defendendi cauſa Byzantium ad Imperatorem venit, & ſemel atque iterum & tertiò cauſa apud omnes iudices dicta plane reus peragi non potuit, adeò ut iam à pleriſque iudicibus abſolueretur. Lite autem adhuc pendente, vades Imperator ab eo perijt, ne clam profugeret, priuſquam omnes iudices ſuffragia de eo tuliſſent. Quæ res eius animum valde turbauit, & in carceris metum coniecit: grauiſsima illa & intolerabilia quæ prius perpeſſus erat recordantem, quorum veſtigia recentia adhuc & euidentia in animo circumferebat. Cum autem vades minus alacres videret, grauiore metu vrgebatur. Quas ob res fuga clàm arrepta, cum ſtatim ſolicitè quæreretur, nuſquam eſt inuentus. Poſt annum autem ſupplices ex Eubœa literas ad Imperatorem miſit, quibus veniam petebat, & locum aliquem in extremis Macedoniæ finibus, in quo cum vxore & liberis conſideret. Nam cum aulicorum inuidiæ, vt diximus, obnoxius eſſet, procul ab illis eſſe voluit, ne per inſidias ab eis occideretur. Addebat & iuſiurandum, quo ſe Imperatori perpetuò fidelem fore teſtabatur. Sed cum nihil impetraſſet, Eubœa digreſſus, ad Seruiæ Cralem proficiſcitur: ab eóque cupidiſſimè ſuſceptus, ſumma & gratia & autoritate floruit aſſeſſor concors, amicus conſentiens, conſiliarius acceptus, intimorum fideliſsimus, exterorum occupatiſsimus: alter Temiſtocles Artaxerxi Serſæ. Nam cum fama eum iampridem cognouiſſet: tum aduentum eius in luculento lucro deputabat, & quia pollicebatur, ſi illius opibus ad Romanum Imperium occupandum adiuuaretur, ſe Macedoniam Triballis ſubiecturum, omni ſtudio eum fouebat. Interea mater Imperatoris diſceſsit, ac Theſſalonicæ ſepulta eſt. Nos verò Imperatorem ad hunc ferè modum conſolati ſumus.

CONSOLATIO AD IMPERATOrem, de obitu matris eius.

TEquidem, Imperator maxime & diuiniſſime, ſæpe in armis mirati, & magis etiam ob humanitatem & hilaritatem: nunc tolerantiæ tuæ in hoc grauiſsimo caſu admirandæ occaſionem habemus, quam tempus omnia quatiens, veluti gymnaſium aliquod & theatrum certaminum generoſæ ac forti naturæ tuæ offert. In quo magnitudo animi tui magis elucere debet, quàm prius in armis: vbi fortunæ leuitas, manui ſæpe maiorem gloriam porrigit, quàm animo: & ingenij maieſtatem, contra quàm æquum eſt, adulterat, & manui poſtponit, hic verò conſilium & prudentia planè ſeſe contra magnos tempeſtatum fluctus armat, quos caſus hic concitauit. Norunt enim omnes, quantum animus corpori præſtat, tanto maiores etiam conflictus & fluctus illius eſſe, quos tempus veluti hoſtilem aciem inſtruit atque adducit. Nam illic quidem multa vndecunque auxilia præſto ſunt, clypeus ac galea, & haſta, ſæpe iudicum certaminis ſententiam occupantia, interdum crimina contegunt, hic verò animi fortitudo ſola in certamen deſcendens, & veluti firmæ crepidini conſilij & prudentiæ inſiſtens, & nudos atque inermes pedes offirmans, fortiſsimè reſiſtere atque obniti cuiuis doloris fluctui poteſt, velut inconcuſſum promontorium inſanienti pelago. Ac vehemens quidem illius tragœdiæ tempeſtas fuit, quam tibi patris Imperatoris obitus commouit: vehemens item aui Imperatoris interitus. Sed tamen matre ſuperſtite, ſolatij multum ſuperfuit, quo luctus ille leuaretur, & efficaci hilaritatis remedio veluti condiretur. At qui te nunc dominæ matris caſus oppreſsit grauiſsimus, omnem doloris acerbitatem ſuperat, quum ob maiorem ſanguinis affinitatem, tum quòd ea ſola extrema familiæ ancora & ſumma oblectatio reliqua fuit. Nam ad ipſas vſque medullas penetrat, & ipſa oſſa tua, fortiſsime Imperator, arrodit. Quid ni verò? quæ & mater fuit, & præſtantiſsima ac iucundiſsima mater, & firmis ac indiſſolubilibus naturæ vinculis tibi aſtricta: & quod maius eſt, plurimis tua cauſa laboribus fatigata. Neque verò te ſolum ſua morte in tantam triſtitiam coniecit, ſed etiam nos omnes qui vobis paremus: eamque duplicem. Nam & nos grauem iacturã fecimus: eóq; maiorem, quòd & illa viuens, ſalutaris portus omnium fuit, & ampliſsimũ ſolatium: & nunc tuam excellentiſsimam & communium rerum inſpectricem & curatricem mẽtem à neceſſarijs curis auocat, ſi non protſus atq; omnino, tamen in tanto curarum æſtu etiam paruum impedimentum, maximum nauigium Reipublicæ lædit: non ſecus ac ſi gubernator in medio pelago tempeſtate conflictans, inſernè fluctib. inſurgentibus, ſupernè verò ventis vela turbantibus, interim & ipſe ſui muneris oblitus dormitet, vt nihil iam ſit reliquũ quod prohibeat, quo minus nauis in fundum maris demergatur. Quamobrẽ vt nihil aliud te moueat, ſaltẽ propter ſubiectas tibi vrbes, mœrore alijs mandato, ſolitam tibi & Imperatoriam magnificentiam retineto. Imitare defunctæ illius generoſi animi conſtantiam, quæ propter ardẽtem Dei amorem, quem clàm animo ſuo longo iam tempore, ex quo partiũ

opinionem depoſuerat, fouit, & ornatui Imperatorio & rebus omnibus antepoſuit: tui chariſſimi, quemque toti terrarum orbi præponebat, oblita, ad Deum accurrit, ad Imperatoré & maritum accurit: non quia maritus fuit, ſed quia per illum ad veram religionem perducta fuerat. Quod ſi nulla veritati fraus facienda eſt, ad patrem Imperatorem accurrit, qui ei veræ doctor religionis fuit: qui primus illam inde, vt nitentem roſam ex aſperis ſentibus, elegit, & vt aurum putum ex adulterinis metallis effodit, omni lithargyro & cholobaphino relicto. Quòd ſi illius conſtantiam imitari non potes: at veterum Imperatorum pleroſq; imitare, quoa cum longo interuallo humanitate & clementia erga delinquentes vincas, etiam Imperatoria conſtantia vinciro, duabus de cauſis: vt ex pulcherrimo & maximè vario inſignium bonorum tuorum peplo, etiam hæc emineat, velut inter eximios flores, flos inſignis, & inter precioſas gemmas gemma precioſiſſima: vt perfectè bonis omnibus cumulatus in eorum qui ante te regnarunt ſerie tantum excellas, quantum inter colores purpura, & ſol inter ſidera. Age verò reſtitue tuorum auribus ſermonis tui diem: oculorum ſerenitatem, vultuũ noſtrorum caligini. Diſcute animorum noſtrorum tempeſtatem, hilaritatis tuæ radijs. Accommoda feſtiuitati: ſolitum & tranquillum riſum. Omnibus exemplar eſto, vt aliorum bonorum omnium, ita etiam tolerantiæ malorum. Nos verò cum Græcos nonnullos ea valde gloriatos audiamus, erubeſcemus, alijs omnibus virtutibus longè præſtantiorem Imperatorem nacti, vna hac re illum ſuperati, Quapropter Achillis & Alexandri Magni mollicie in dolore ferendo repudiata, conſtantiam eorum imitare. Perſicos Reges & ſatrapas imitare, qui aduerſæ fortunæ non ceſſerunt, ſed fortiter reſtiterunt. Imitate veteres Romanorum Conſules & Cæſares, qui & ipſi temporum vices experti, veterem animi conſtantiam tenuerunt. Et quid alienis exẽplis eſt opus: Teipſum imitare, ac talem te præbeto, qualis antehac in varijs caſibus extitiſti. Quoties in maximis tempeſtatibus inconcuſſum animum conſeruaſti, non aliter quã quiſumma tranquillitate viuunt? Quoties ſubditorũ tuorum peccatis vehementer irritatus, iram viciſti: nec vnquam affectui ceſſiſti, ſed animum tuum quàm illos fortiter ac prudenter caſtigare maluiſti, & ſolita clementia pœnam meritis ignouiſti? Hæc nunc per occaſionem recordatus, ipſe te imitare, vt & nos (ne longum faciam) omni libertate linguæ permiſſa, laudum tuarum pelagus facilè tranſmittamus: & ex omnibus bonis tuis, præſtantiſſimis quibuſque delecti, coronam tibi concinnemus immortalem, qualem ſapientiæ crateres in omne æuum conflant. Ego verò vehementi & ardenti deſiderio victus, liberius verba feci. Tu ergo mihi veniam dato, diuiniſſime Imperator, ſolita etiam hic humanitate tua vſus.

DE SIRGIANNIS ET CRALIS
aduerſus Romanos expeditione.

Veris initio Crales ſuas copias coegit: Syrgiannes verò clandeſtinas literas per omne Romanum imperium dimiſit, à prouincia finitima Triballis auſpicatus, & per omnem oram maritimam & mediterraneas vrbes ac prouincias Byzantium vſque progreſſus, quibus & agrorum aſsignationes, & pecuniæ largitiones, & honorum faſtigia, & id genus alia pollicebatur. Quibus de cauſa ferè omnes illi inhiarunt, & animis prorſus ad illum inclinarunt, impreſsionem eius & literis & pecunijs accelerantes. At Imperator iam olim gnarus ſolertiæ illius, & in huiuſmodi rerum articulis ſummæ celeritatis & dexteritatis, & ſibi & ſummæ rerum vehementer timuit, grauiorem eius impreſsionem quàm Scytharũ & omnium ferè gentium ratus. Nam externis hoſtibus ſuas vrbes opponere potuiſſet, naturali odio ab illis ob religionis controuerſiam abhorrentes. Sed hominis popularis & noti bellum, illam etiam ſpem funditùs euertebat, & omnes eius cogitationes perturbabat, adeò vt hoſtiles flammaa tantum non terra mariq; in ipſius palatij forea graſſanrea cerneret. Quare animum deſpondebat: & tamen ea curabat, quæ poterat, omni ſua ſpe in Deum collocata: quod ei ſemper in more poſitum ac familiare fuit, in maioribus præſertim calamitatibus. Ac primùm turribus maximis palatinas aulas & portas munijt, & magnam frumenti copiam inuexit, qua cum præſidijs longo tempore, ſi eſſet opus, ſuſtentari poſſet, hoſtilem enim fumum ad ipſum vſque palatium penetraturum putabat. Deinde in Macedoniam abiturus, vt ſua præſentia eos qui defectionem ſpectabant, in vrbibus terreret: patriarchici ſolij poſt Eſaiæ obitũ Ioannem Aprotiundum, Imperatorij collegij tum ſacerdotem, ſucceſſorem deligit: cuius fidei, Deum teſtatus, in maximo diuini verbi Sapientiæ templo coniugem & liberos ſuos mandauit, vt eorum curator & cuſtos poſt Deum eſſet, ſi quid fortè reſpublica detrimenti cepiſſet. His actis, properè in Macedoniam contendit, nullo ſecum adducto exercitu. Iam enim omnes ſuſpectos habebat, præter fideliſsimos domeſticos ſuos, & magnum Domeſticum Cantacuzenum, quem eius ſtudioſiſsimum & amantiſsimum, cæteris verò omnibus comitem & hilaré, tempus declarauit. Sed eum neceſsitas, vt aiunt, ingenium excitet: poſt multas cogitationum ambages, randem etiam Imperatori in mentem venit, aſtum & dolum hic quoque, vt plerunque ſoleat, aperta vi longè efficatiorem fore, in bellicis præſertim tumultibus: ſimulque ad veterum res geſtas animum retulit, quemadmodum Darius per Zopyrum inuictam Babylonem facilè cepiſſet: & Antigonus Alexandri ſucceſſor potentiſsimus, ſæpe artibus Eumenis victus, qui & ipſe ex Alexandri diſciplina prodierat, ingenio, vſu rerum & celeritate illuſtris: ab eóque forſitan non modò regno, ſed vita etiam ſpoliatus eſſet, niſi eminus fraude ac dolo virum iuſtuliſſet, & vt ante hos Athenienſis Temiſtocles magnam illam Medorum claſſem, alioqui inſupera-

Syrgiannes Romanos ad defectionem ſolicitat.

Imperatoris ſolicitudo.

Imperator inſidias Syrganni comparat.

ſuperabilem callidis verbis & dolis profligaſſet. Imperatorem autem in hanc curam intentum, ſenator quidam Sphanzes Palæologus adit, & ſine arbitris alloquitur, illóque opes & honores pollicente, viciſsim cædem Syrgiannis pollicetur, fuga ſimulata. Non multis dieb. pòſt, fama circa Theſſalonicam ſpargitur, vbi tum agebat Imperator, Sphanzem Palæologum omnibus iumentis ſuis venditis, ad Syrgiannem plenis manibus transfugere. Quo Imperator audito, ignoratione ſimulata, & ædes eius publicauit, & vxorem ignominioſè per forum traduci iuſſit, quæ res potiſsimum effecit, vt Sphanzi Syrgiannes crederet, & fideliſsimum conſiliarium iudicaret: adeò vt cum familiares ſæpe Theſſalonica & Berrhœa ad eum ſcriberent, caueret Sphanzem, qui malo animo & eius occidendi cauſa adeſſet, nihil eorum literis moueretur, ſed ſanctiſsimo iureiurando, eóq; ſcripto, ab illo ante ſacram menſam accepto, cum ſacerdotes diuinam myſtagogiam celebrarent, deinceps eius conſuetudine & familiaritate ſine vlla ſuſpicione & metu vteretur. Oportebat enim eum tandem aliquando ſimiles facinoribus ſuis pœnas luere, & iureiurãdo captum & ipſum, quemadmodum ſeniorem Andronicũ, ac potius ipſum Deum (ſiquidem periurium ad Dei contemptũ refertur) fefellerat, interire. Suprà enim diximus eum diſsidij & pugnæ duorũ Imperatorum autorem vel in primis extitiſſe, & primum ortum eorũ tumultuum omniũm qui pòſt ſecuti ſunt.

Sphranza ſiue Franciſci Palæologi inſignis perfidia.

Æſtate verò iam media, Crales cum ſuis copijs Syrgiannem ſequitur, rectà Theſſalonicam petentem, leui opera interiectis vrbibus & prouincijs in deditionem acceptis, partim deſiderio veteris adminiſtrationis Syrgiannis, partim vaſtationis ſegetũ metu. Tempus enim meſsis erat. Cæterùm Sphanzes Imperatori quid ageretur nũciaturus, ſimulq; Syrgianni nõ ſuſpectus eſſe volens, callidiſsimo & mirifico cõmento illum aggreſſus, ſe cum duob. cubiculariorum principibus pepigiſſe ait, qui affirmaſſent, ſe data opportunitate Imperatorem occiſuros. Eos igitur cõmonefaciendos eſſe cõuentorum. Sic poteſtate data, Imperatori quid ageretur ſignificat: quæ erant huiuſmodi. Deeſſe ſibi facultatem, ſimul & facinoris patrandi, & vitæ conſeruandæ. Magnam enim Syrgianni turbam noctu atque interdiu circumfuſam eſſe, neque vnquam relinqui ſolum. Eſſe igitur milites aliquot ſpeculatores in ſuburbijs Theſſalonicæ collocandos, qui ſe è caſtris in vrbẽ fugientem exciperent, priuſquam cognitus re infecta periret. Cum enim
„ turpe ſit, manſiſſe diu, vacuumq; reuerti: multo
„ eſſe turpius, manſiſſe diu, ac non modò nihil geſ-
„ ſiſſe, ſed etiam ad inimicorũ portas interfici. Cæterùm cùm Syrgiannes cum Cralis exercitu progrediens, ſolo nomine ſuo facilè omnia ſubigeret, & iam Theſſalonicã aggreſſurus putaretur: populus animo fluctuans, eũ apertis portis ſine vllo labore accipere cogitabat. At Imperator vehemẽter anxius, & deſperatione plenus, ex animo & feruenti corde diuinam opem implorabat: ac modò ſpem bonam, diuinæ erga ſe liberalitatis memor, concipiebat: modò deſperatione vehementer angebatur. Niſi tamen triginta ſpeculatores extra mœnia, vt à Sphanze denunciatum illi fuerat. Ante portam verò vnam triremem celerem habebat, in quam, ſi Sphanzes re infecta rediſſet, ſe coniecturus ſtatim cum ſuis erat, & Byzantium rediturus. Sed cum hoſtiles copiæ propius acceſsiſſent, & ad ſexaginta ſtadia caſtris ab vrbe poſitis, poſtridie oppugnaturæ mœnia viderentur: Sphanzes conatu ſuo deſperato, fugã omnino cogitat, & tali cauſa quæſita, Syrgiannem de more cõuenit: ſe paululum extra caſtra proditurum, ad ſectanda mœnia, nunquid armatis ſint cõpleta. At ille nihil ſuſpicatus mali: Abi, inquit, ſequar & ipſe. Præcedit igitur Sphanzes, cum duobus famulis funeſti conſilij cõſcijs: Syrgiannes verò ſolus ſequitur, Deo nimirum ſanam illi mentem tum adimẽte, cum ſe rerum potiturum ſomniaret. Vt autem circiter duodecim ſtadia à caſtris diſceſſerant, illi conuerſi, cum id quod vehementer exoptarant, à fortuna vltrò ſuppeditatum eſſet, gladijs illum conciderũt: & priuſquam quiſquam reſciret, properè in vrbem contenderunt. Poſtridie verò Crales re deſperata, Imperatori petenti pacem dedit: cum eóq; egreſſo collocutus, muneribus quibuſdam acceptis, domum ſe recipit.

DE EPISCOPIS QVI PAPAE NOMINE *in vrbem Imperatricem diſputandi cauſa venerunt.*

ALtero anno duo epiſcopi, vetere Roma à Papa miſsi, venerunt, vt de pace & concordia Eccleſiarum diſputarent. Ac ſtatim videre erat multos è populo ſtudium præ ſe ferre, ſed non ſecundum ſcientiam, ac temerè & inconſultò loqui, atque ipſum patriarcham ad diſputandum vrgere. Is verò cum nec linguam dicendi exercitatione inſtructum haberet, & ſuos epiſcopos maximam partem indoctiſsimos eſſe cerneret: tergiuerſabatur ille quidem, ſed quomodo populi tumultũ ſedaret, neſciebat. Quare & nos in id certamen mittendos putabat, qui linguam exercitatã haberemus, quamuis in ſacrum Catalogum non inſcripti eſſemus. Ego verò primùm vehementer vrgebam, ac monebam vt taceret, & magnam grauitatem atque animi altitudinem præ ſe ferret, Latinorumque poſtulationem contemneret, neque enim diſputatione eſſe opus. Sed cum rurſus cogitarem, ſilentium non ferè ſuſpicione carere, ſed in exterorum animis varias & multiplices cogitationes excitare, eorum præſertim qui linguæ imperare neſcirent: patriarcha & quibuſdam primarijs epiſcopis ſeductis, meam ſententiam ad hunc ferè modum expoſui.

CONSILIVM AVTORIS.

EQuidem ad hoc certamen ea ſum alacritate, itaque paratus, vt non modò linguam, ſed animũ etiam, radicem & fontem huius ſimulq; largitorem & moderatorem orationis, exacuerim. Cùm autem pleroſque, priuſquam res poſtulet, audacter & magnificè loqui, &

in ea eſſe opinione videam, vt & tempore & res ipſas ad ipſorum arbitrium accommodare ſe oporrere opinenrur: vereri mihi ſubit, ne, vbi res & rempus poſtulatir, deſertorum ordinum rei, atma vltrò aduerſatijs rradant. Nam vbi ambitio imperitiæ alumna, omni importunirare abuſa, modeſtiæ limires innadit: ibi etiam eum ſequi exitum qui procemijs repugnet, non eſt mitandum. Neque enim illi cogitant, non linguam temporibus, ſed rempora linguæ moderati: neqne quenquam ruba Tytthena vocaliorem eſſe: tamen illam quoque vnà cum aeris ictu conſumete & amirrere ſuam oblectarionem, nec vllum telinquere ſui poſt ſonitum fructum. Non autem commirendum eſſe prudentibus, vr ſubito motu & remerario incitati, vltrò ſibi periculum accerſanr, inrer omnes conſtare arbitror: & nos orationis progreſſu declatabimus. Sicut enim duobus exercitibus ad pugnam inſtructis, alrerius cōſilium, alterius remeritarem deſtruit, & conttà: ita eriam hic ſit. Si prius quàm probè ac diligenrer diſputariones mediratı fuerimus, aduerſarijs occurremus: cum ignominia diſcedemus. Neque verò mihi quiſquam dicat, mulros ſæpe repenrino imperu elaros, & quæ in menrem veniſſent effatos, victoriam obtinuiſſe. Primùm enim ea res quæ neque modum neque rationem in ſe vllam haber, modus & ratio æquiratis ducenda non eſt. Deinde ſatis ſcitur, inconſideratum imperum non ſuapte natura parere victoriam: ſed aduerſatiorū maiore ſtultitia occaſionem mirabiliter præbenre, malas quoque res bonarum rerum locum occupare, duce audacia: ſicut viciſſim maior ſæpe aduerſatiorum prudentia, eos etiam qui bene ſuis rebus conſuluiſſe videntur, ſuperar. Nam cum res fururæ incertæ ſint, nibil obſtat quo minus interdum etiam tale aliquid vſu ueniat. Sed fortuitorum ſucceſſuum euentus, non apud omnes legis renere locum debet, nunc præſertim, cum de religionis victoria ſit certandum. Hac enim de cauſa pròdij, vt conſilium darem, quid vtile mihi factu videretur: & vt ipſe etiam pro mea virili, hoc rerum articulo aliquid opis afferrem. Id verò rectè ne an ſecus, conſideretur. Neque enim legum ſerendarum gratia adſumus, aut vr noſtra decreta firma & inconcuſſa haberi velimus: ſed vt olim in liberis ciuitatibus fiebar, ita & nobis quæ in menrem veniſſent, vice ſtipis conferre viſum eſt. Is aurem huius noſtræ rationis ſcopus eſt, vt dehortemur, ne quiuis pro ſuo libiro cum ijs qui ex Italia venerunr, remerè congrediatur & diſputer, cum id ne ſummis quidem & hac aurorirate pręditis viris concedendum eſſe videatur, priuſquam in ſeſe diſputarionis ſcopum & finem conſideratint, ad quem & in agendo & in dicendo eſt collimandum. Quod niſi fiat, periculum eſt, ne omne ſtudium, omnis labor inanis & irritus eſſe videatur. Veluti is qui nauigat, nō hoc vulr, nec hunc ſcopum propoſitum haber, in quo elaborat: ſed illud potius cuius cauſa id agit, lucri nimirum: non aurem vt ventorum & fluctuum arbitrio de vita dimicet, è portu ſoluit. Eodem modo ſagittarius, non ideo ſagittas emittit, vt ventum verberet: ſed vr hoſtem ſternat, id facit. Hic verò cuius emolumenti ſpe, quo fine propoſito, quiſquam diſputare cum Latinis velit, equitem non video, ſi nec ipſi noſtris, nec nos illorum decretis aſſenriri vnquam decreuimus: quamuis omnes hoc lapides, omnes ſtipires hoc clamitenr. Deinde abſurdiſsimum & ab omni ratione alienißimum fuerit, ijs qui in Olympijs certant, & in ſtadio decurrunr, & qui furti rei fiunr, ad Hellanodicas & incorrupros indices eſſe prouocationem, ne iuſtitiæ regula violetur, aut inanis ſit conrentionis quaſi decurſio, nulla regula, nulla meta propoſita, ad quam diſceptantium orationes relatæ litem finianr: eos verò qui de rebus diuinis diſputaturi, & in longiſsimo illo ſtadio decurſuri ſunt, & maximam cladem animis & corporibus minirante, nullum habere iudicem, qui vtriuſque partis oratione expenſa, alteros victores pronunciet, alteros vanitatis & falſitatis condemnet: ſed non aliter facere, ac ſi qui de limitibus agrorum diſceptantes, primùm cō uicijs de uictoria certenr, deinde ad manus & ar ma ueniant, & quouis modo uterque alterum è medio tollere conetur. Quod ſi duæ partes ſumus qui contendimus, nec tertium ueritatis arbitrium & iudicem habere poſſumus, eaque de cauſa alterutris de controuerſia pronunciandū eſt: nos illorum eſſe iudices, non illos noſtri oporrer. Noſtrum enim dogma illi non minus quàm nos rectum eſſe concedunt, additamentum aurem ab illis excogiratum, & à uera uia deflexionem: ſolis illis reprehenſione uacare uidetur, nobis autem minimè. Si ergo pendenre lite noua illorum opinio admirrenda eſt: iudicare & pronunciare noſtrum fuerit, non illorum qui rei ſunt. Quod ſi illi ſe diui Perri ſedis ſucceſſores & hæredes eſſe dicunr, idque relum in nos uibranr, ur nubes fulmina, eáque ratione nos opinionum ſuarum miniſtros & executores eſſe oporrere opinantur: id minimè curandum eſt. Ob hoc enim maiore odio & auerſatione digni ſunt, quod aliter quàm ſancta ſede dignum ſit egerunt. Neque enim quæ uellent dogmara ſtaruere Clementem & cęteros iuſsit Petrus: ſed ea ligare quæ liganda eſſent, ea ſoluere quæ ſoluenda eſſenr. At iſti, ijs quæ omnibus ſacris concilijs ſtarura & decreta ſunr neglectis, ea fecerunt quæ ipſis ſolis placuerunt. Deinde nec ueterem morem ab antiquis & Imperatoribus & doctoribus ſancirum, uiolari decet. eſt enim in more poſitū, cum in Eccleſia certamina de dogmatibus mouentur, omnes communi edicto & decreto Eccleſia propugnarores citare nec eos rantum qui Euangelici præconij cauſa metropoles ubiq; gentium ſortiri ſunt, ſed patriarchica etiam autoritate prædiros: ur ſunr Alexandrinus, Hieroſolymiranus & Antiochenus antiſtes, quibus cauſa dabirur, non accerſitis, turbandæ concordiæ noſtræ, & Eccleſiæ uer in hyemen cōmutandi. Nam ſi olim unus uir Theodoterus Cyri epiſcopus, & à patriarchica dignirate alienus, nec alioqui ſedem illuſtrem obtinens, tantum conrentionis incendium excitauit,

Tempora linguæ moderantur.

Temeritati fortunæ non fidendum.

Inanis diſputatio ſine cedendi voluptate, & iudice controuerſiæ ſumma poteſtate prodito.

Diuus Petrus non iactandus ſed imitandus.

Controuerſiæ concilijs dirimenda.

Theodoretus Cyri epiſcopus.

citauit, vt cum plurimi epiſcopi ex Europa & Aſia Epheſi conueniſſent, illus fumi moleſtias loogo tempore ſentirent: quanto magis tanta epiſcoporum & patriarcharum multitudo, contra nos paucos infeſtam lioguā exacuet, & diſſidijs turbabit omnia? Præſertim cum diſputantium inſtrumentū ſit ad propoſiti confirmationem, ratiocinatio, vt ligo foſſorum & remus nauigantium: quam nos Italis, vt quicquam aliud, ſtudio eſſe nouimus, eam verò nos locum hic nō habere ſcimus, ſiue ea ſcientiam per demouſtrationem polliceatur, ſiue à probabili diſſerendi ratione proficiſcatur: cum hic de Deo & ſancta vitæq; principe Trinitate agatur. Nam ſi ſcientifica, quam vocāt, demonſtratio propoſitiones certas & per ſe claras requirit, & concluſiones notiores: hæ verò aut inductione, aut ſenſu, aut experientia declarātur: hic vtriq; demonſtratione ſcientifica ratiocinari nō licet, cognitu enim difficiles perceptúq; arduæ ſunt rationes diuinarum rerum: idq; cum à noſtris, tum ab exteris theologis demonſtratur, ac à Platone Ariſtonis filio in primis. Deum enim, inquit, intelligere difficile eſt, & in vulgus efferre nefas, quam ſententiam magnus doctor Gregorius in diſputationib. de Theologia hoc modo correxit: Deus mea quidem ſententia explicari nullo modo poteſt, intelligi verò multo minus. Quod enim mens intellexerit, lingua forſitan explicabit, vt non planè, at obſcurè: niſi quis ſurdaſter ſit, & animo hebeti. Attantā rem animo cōplecti, nullo ingenio, nulla ratione queant, nō modo ſtupidi & hebetes, humlq; defixi, ſed ne acutiſſimi & ingenioſiſſimi quidem, & in cœlum animis intenti. Hærebit ex æquo omnis genita natura, quam caligo circundat, cui craſſa hæc caro ad rei perſpicientiam obſtat. Atq; haud ſcio an etiam ſupernis & intelligentibus naturis id ſe negatū. Quod cum ita ſit, nec is qui ratiocinari vult in his, quid ratiocinetur nouit: nec qui percontatur, ſcit quid audierit. Minimè igitur eſſe vtilem ratiocinationem, quam demonſtrandi ſcientia parit, perſpicuū eſt: æquè aōt inutilem eſſe Dialecticam, cuius propoſitiones opinionibus ambiguis nituntur, ex ijs quæ ſubijciemus conſtabit. Sic aōt ait Gregorius Nyſſenus: Noſtrorum dogmatū per artem dialecticam & ſyllogiſticam atque analyticam doctrinam confirmatio, inſtrma & ſuſpecta cum ſit, id orationis genus telinquemus. Omnibus enim perſpicuum eſt, dialecticas argutias pates in vtrunque partem vires habere, tam ad eorſionem veritatis, quàm ad mendacij accuſationem. Vnde fit, vt ipſam veritatem, quando tali arte profertur, ſuſpectam ſæpe habeamus, quaſi iſtius ſolertia mentis noſtræ oculos perſtringat, & à veritate auertat. Si quis aōt ſimplicem expoſitionē, & omni quaſi amictu nudam admittit orationē: ſerie doctrinę ſacrarum literarum obſeruata pro virili verba faciemus, atque iſta explicabimus. Quod ſi & nobis ſanctorum patrum ſcriptis niti, & illis repugnare neceſſarium eſſet: ſimplici ratione & ipſi dilucidioribus vteremur, quæ euidentem & irrefragabilem ſenſum lectoribus oſtenderent,

Ratiocinationem in ſacris locum non habere.

Plato de Deo.

Gregorius

Nyſſenus de Dialectica.

prætetitis obſcuris & propter multiplicem vocem ſignificationem, verborumq; tenebras ambiguis. Sæpe enim in ſacra Scriptura verbis non nulla inuoluuntur, vti cōſentaneum eſt. Vt enim regum thalami, aliáque quæ ſancta & magno in precio habentur, alijs atque alijs velis occultantur, ne à rudi vulgo profanentur, aut quia omnibus abſq; labore pateant, contemnantur: ſic etiam plurimi ſacræ ſcripturæ loci, ij præſertim in quibus arcana quæpiam doctrina continetur, tanquam velis quibuſdam, ita verbis talibus abſconduntur, quæ multā caliginem ſecum trahunt, & tenebras lectorum oculis offundunt. Monēt & ſancti patres, Baſilius, Chryſoſtomus, Maximus & Cyrillus, non ea omnia verba quæ in omni materia eundem ſonum edunt, ſtatim eodem modo accipienda eſſe: neque mentem in verbis prorſus defigendam, ſed propoſiti argumenti ſententias intuendas & ſcopum atque propoſitū Scriptutæ exquirendum, vti deceat, & perſonis atque temporibus aptè conuenienterq; accōmodandum & applicandum. Eſt & Gregorius theologus autor, quoſdam res cum vocabulis craſſa Minerua conſentire ratos, opiniones diuinis indignas literis concepiſſe. Cum igitur tot coniecturæ in rebus verſentur propter vocabulorum multiplicem vim, quæ aliter in Deo intelligenda ſunt, aliter in hac orta & peritura natura: quis hæc pro dignitate explicabit? Nam ſi ſanctos illos patres, Spiritus ſancti inſtrumenta, quorum omnem humanam ſapientiam ſapientia ſuperauit, ſi ergo illos in ſacrarū Scripturarum enarrationibus ſæpenumero diſſentire videmus, & ferè contraria afferre, propter obſcuritatem ingentem, qua diuinæ ſententiæ & altiores ſenſus veluti firmis atq; adamantinis veſtibulis muniuntur: quid alius aliquis dicat nec humana ſapientia cum illis conferendus, & impuris adhuc affectibus obnoxius? Ecce enim (vt pleraq; ſilentio diſſimulem) illud (dominus creauit me, principium viarū ſuarum) Magnus Baſilius de ea ſapientia quæ in mundo apparet, dictum eſſe ait, tantum non voce edita, per ea quæ ſub aſpectum oculorū cadunt teſtante, ſed à Deo eſſe conditam, & non caſu extitiſſe. Tantam in operibus ſapientiam eminere: quemadmodum cœli etiam Dei gloriam enarrent, vocibus ineffabilibus. At Gregorius Magnus Seruatoris hanc orationem eſſe ait, eamq; ordine interpretans, quæ cum cauſa inuenit, ea humanitati accōmodat: quæ verò ſimplicia & ſine cauſa diſtinguit, ac diuinitati attribuit. Enimuerò hi qui ſpiritus vaſa ſunt, & ad eundem ſcopum collimāt, tale diſsidium velut diuerſis vijs ad vnum finem, eumq; pium ac ſalutarem dirigunt. Alienarum verò lectarū autores, arrepta obſcuritatis Scripturarū occaſione, ſacrilegorum inſtar eas dilacerant, & in extremam blaſphemiarum abyſſum detrudunt. Quòd ſi nobis etiam in præſentia eſſet opus linguam contra aduerſarios acuere, vt diximus: non ijs vocabulis vteremur, in quibus ſententia multiplex & varia lateret: ſed ijs quæ extra omnē controuerſiam conſentientibus animis vtrique confiterentur, quæque neceſſario

Sacrarum literarum obſcuritas

Eadem verba aliàs aliud ſignificant.

Patrū diſſenſiones.

Aliter piſ aliter importune ſcripturæ interpretantur.

Ambigua & obſcura nihil probant.

ceſſariò nos ad cogitationem eorum quæ ſimpliciter intelligontur, deducerẽt. Nam & huiuſmodi permulta è ſacris literis velut effloreſcũt. Sed quia nobis id in hoc tempore non eſt neceſſarium, qui melioribus & tutiorib. dictis Euangelij & ſacri Symboli fidei, à ſanctis patribus olim ſanciti nitimur, & veluti fundamentis inſiſtimus (hi enim limitea & pronunciata reuera ſunt notiora, nullamq; demonſtrationem requirentia) ſilentio rixoſas illorum aduerſationes, quàm diſputationibus euertere, mihi videtur eſſe æquius. Quod ſi nobis occurritur ab aliquo, ſanctos patres ſæpe ratiocinationibus eſſe vſos: eum ego haud oportuna dicere affirmatim. Neque enim eò id faciunt, vt oſtendant quæ Dei natura ſit aut quæ ſit filij generatio, aut quæ ſit Spiritus ſancti proceſsio: ſed potius, vt eos coherceant. qui ſine vlla modeſtia theologiam inuadunt. Alioqui dicat mihi aliquis, quo conſilio Magnus Gregorius aduerſus cõtentioſè de generatione filij & ſpiritus ſancti proceſsione quærentes, ita conformet orationem? Dic mihi, inquit, quo pacto pater natus non ſit & ego naturam generationis filij explicabo, & ſpiritus proceſsionem: & ambo inſaniemus, in arcana Dei curioſos oculos inſerentes: ij præſertim qui nec ea quæ ante pedes ſunt, cernere poſſumus, non arenam maris, non guttas pluuiarũ, nec dies æternitatis enumerare: tantũ abeſt vt in Dei profunditates deſcendere, & adeò ineffabilis naturæ, & omnẽ rationem ſuperantis, rationem reddere qoeamus. Ac paulo pòſt iterum, aduerſario quærenre ſpecimen & ſimilitudinem, ac dari ſibi poſtulante ex eodem partim filium, partim non filium, deinde homouſia & accipere ſe Deum & Deom, reſpondet: Dato & tu mihi Deum alium, & naturã Dei: & ego tibi eandem trinitatẽ dabo, cùm ijſdem & nominibus & rebus. Si verò vnos eſt Deus, ſuprema natura: vnde tibi afferam ſimilitudinem: Eſt enim non modo turpe, ſed & perabſurdum, ex inferioribus ſuperiorũ petere imaginem, & perpetuorum è fluxis & caducis: & quod Eſaias ait, ea quæ viuont inter mortua quæritare. Quapropter etiam alibi ait: Intra limites noſtros conſiſtentes, id quod ortu caret, & quod ortum habet, introducimus: & id quod è patre procedit, vt ipſe Deus & ſermo ait: hæc igitur eius ſunt, nõ qui aſtruere velit hæc ita eſſe, ſed eius qui repellat & deterreat eos qui temerè in huiuſmodi cõfirmationes irruunt, Id enim quî fiat, cũ ne vocabula quidem Dei naturæ congruentia reperire homines poſſint? Res diuinas enim noſtris nominibus, vt licet, exprimimus. Nam ſi eorũ, inquit, quæ intelliguntur, extrema, anima & ſermo proprijs nominibus carent: (anima enim fœmineo nomine appellatur, cũ ea natura non ſit, & ſermo maſcula natura) ea intellectilia quę omnẽ intellectum ſuperãt, proprijs appellari nominibus quomodo affirmabimus? Cum igitur tantæ & cogitationum & appellationũ tenebræ, noſtræ menti occurrant: quis inde ratiocinari queat? Quod qui conatur, bifariam peccat. Neque enim horum quicquam nouit, ſimulque ea ſe ignorare ignorat. Qoi aotem ignorat quid concludendum & quomodo concludendum ſit, ne tum quidem cum cõcludendum fuerit, id quod debet, eo modo quo debet, concludet. Quod vt præſtet auditoribus, tamen ſuſpecta erat oratio, eumque ſemel vt ſimplicem & amentem cauebunt. Fortaſsis etiam ſancti illi patres iſtiuſmodi abſurdas contentiones ſilentio prorſus repuliſſent, niſi inuiti eas refutare coacti eſſent, cum populum aliàs alijs ſectis ſuborientibus, propter fidei infirmitatem & dubitationes facilè ad hærere vidiſſent. Nunc autem, cum multitudo ira coofirmata & in fide defixa ſit, vt ferri naturam facilius mutes, quàm eos paululõ à patrijs dogmatibus abducas: quid opus eſt diſputationibus nihil profuturis? Vt enim & ipſe Apoſtoli verbis per tempus vtar, perſuaſum habeo, neq; mortem, neque vitam, neque angelos, neqoe principatus, neque poteſtates, neque pręſentia, neque futura, neque altitudinem, neque profunditarem, neque vllam sliam creaturam poſſe populum à patrijs inſtitutis & decretis abducere. Deinde ſi nuhc primùm & primis nobis moleſti eſſent, iſtáque proponerent: fortaſsis & ipſi ad certamen diſputationis, Deo propitio, hodie accingeremur. Sed cùm olim hæc tractata ſint, & eo quo decebat ordine tranſacta, & diuturnitate temporis confirmara: atque iſti ſæpius huc profecti, ſubinde repudiati fuerint: quo iure ea quæ olim rectè decreta ſunt, hodie turbabimus, & inani labore eadẽ ſubinde repetemus? Quod iſtis quidem nec graue eſt, & ſummo ſtudio quæritur. Nam alijs atque alijs rationibus cõminiſcendis, & ſubinde melioribus promittendis, aut victoriam ſibi de nobis olim victoribus abolito vetere probro pollicentur: aut cum mala multa in conuentum noſtrum vſitato cum ſupercilio dixerint, famam per ſummam impudentiam ſpargent, neglectáque veritate, vt ſunt puſillis ac ieiunis ingenijs, de ſua victoria gloriabuntur. Verùm nobis amplitudo noſtra non deſerenda eſt, neque ea agenda quæ è re aduerſariorum ſunt, ſed ea potius quæ oobis expediunt. Quantæ porrò væcordiæ eſſet, cum Gręci qui Pythagoram aut Epicurũ autorem ſequuntur, adeò diuina & certa putent decreta magiſtrorum, vt quicquid illis dixeris, taciri ferant, immotis & animis & linguis, nos verò legibus & decretis procerum religionis & fidei noſtræ nolle citra demonſtrarionem, ac velut certis limitibus inſiſtere, ſed alios diſceptãtes & curioſè rixanres & mentem dilacerantes ferre, non aliter quàm hoſtes ſpolia tractare ſolent, quæ ignominioſè diſtrahunt? Cæterùm illud quoq; ſcire eſt operæprecium, non ſimpliciter, nec vno modo ſanctorum patrum ſcripturas intelligendas eſſe. Quarum aliæ ad docendum & monendum accõmodatæ ſunt, perſonarom & temporum habita ratione, ſed religioſè omnia. Nam aliæ decreta cõtinent, aliæ laudationes, aliæ diſceptationes. Neq; verò diſceptationes verorũ aliò transferendæ ſunt. Neque enim ſi quis pugnans cum hoſtibus, & toto animo in gladium & clypeum intentus, cõmilitonem ante pedes

ſtantem

Theologi veteres ratiocinationibus quomodo vſi.

Diuus Gregorius cõtra curioſos.

S. Patrum ſcripta diſtinguenda.

ſtantem proſtrauerit, vel lex ea putanda eſt: vel is accuſandus quid id fecit, cogitationem alio trahente neceſsitate, & minimè ſinente vt id quod factum eſt, aliter fieret. Ergo neque hoc ſic agendum eſt, neque laudationibus vice legum vtendum. Ars enim, laudantibus quiduis dicendi licentiam dedit. Quæ verò dogmata ſanxerunt, & promulgarunt, iis demum rectum & tutum eſt veluti regulis & amuſsi religionis vti. Ego verò ſicut Italos improbo & reprehendo, adeò temerè & ſuperbè in Theologiam irruentes: ita etiam turpe & leuitatis eſſe duco, eorum quæ probamus facere contraria, eorum verò quæ probamus ſimilia. Non enim ſi confidentes illi & audaces huiuſmodi in rebus ſunt, imitari eos conuenit, neque ſi à recta via deflexerunt, & nobis ab inſtituto recedendum eſt. Quin potius immoti intra legitimos terminos conſiſtamus, iſtiuſmodi tumultibus repudiatis, ſicut rupes irruentes fluctus aſpernatus. Vereor enim, vereor ne fumum fugientes, in blaſphemiæ flammam incidamus. Quod enim à veteribus Græcis iactatum eſt, cum Plato ad Dionyſium tyrannum in Siciliam veniſſet, regiam puluere impletam fuiſſe cum plerique demonſtrationib. linearum ſtuderent: id & apud nos hodie alio modo accidit. Apud eos enim etiam opificibus effuſa ſunt arcana Theologiæ, & adeò omnes ratiocinatiunculis inhiant, vt herbis & gramini pecudes, & qui de recta fide dubitant, & quomodo ſit credendum ignorant, & quid ſit illud quod credunt neſciunt: ii & fora & porticus & theatra omnia, Theologia compleuerunt, neq; ſolem hunc impudentiæ ſuæ facere teſtem reuerẽtur. Et quid abſurdius cogitari queat, quàm cum olim Græcorum dogmata florerent, ordinem fuiſſe ſeruatum: & arcana Delphorum theologis commiſſa nulli alii vel vulgare vel indagare licuiſſe, ſiue is Plato, ſiue Socrates eſſet, aut quiuis alius ſapientiæ laude celebris: apud nos verò, qui ſyncerum pietatis myſterium profitemur, ita res diuinas profanari, & quibuslibet de iis diſſerendi poteſtatem dari, vel potius à quolibet vſurpari? Gregorius verò diuinarum rerum peritiſsimus, non minus linguam ab iſtiuſmodi diſputationibus retrahit, quàm manus à flamma ignis. Proinde multis verbis ſe excuſat, intritum facere vt de Deo diſſerat, & eos qui id temerè audeãt, improbat. Neque enim, inquit, laudabile eſt deſiderium, ſed conatus ipſe formidabilis. Et Ozanis exemplum adducit, qui nutantem arcam attingere auſus, periit, Deo arcæ reuerentiam vindicante. Quod ſi rex eum quamprimùm è medio tolleret, qui regiam coronam impudenter ſuo capiti imponere auderet: quot fulmina quot turbines is meretur, qui temerario auſu irrumpere in Theologiam non dubitat? Breuem autem narratiunculam veteris memoriæ huic negocio valde conſentaneam, ſubiungam. Alexandrum aiunt, Macedonem illum

Profanatio theologorum in vulgus effuſa.

Corona capiti impoſita morte vindicata.

poſt longum illum victoriarum curſum & magnos triumphos cum animum relaxare & recreare vellet, triremi conſcenſa in Euphrate nauigaſſe, ac in medio flumine diadema illi delapſum eſſe, quod cum nauta quidem adnatans excepiſſet, & quia aliter ad nauem redire non poterat, capiti ſuo impoſitum, illi retuliſſet: homini pro ea recuperata talentum donaſſe, ſed quia eam indignè capiti ſuo impoſuiſſet, caput abſtuliſſe. Quod ſi homo hominem eòdem ſecum pileolo vſum viuere, & ſolem intueri, ferre non potuit: quid de iis dicemus, qui adeò petulanter in Theologiam irrumpunt? ideoq; cum neq; dæmones eiicere, neque mare ambulare, nec aquarũ amnes è rupib. elicere poſsint vt vel iſtis vulgo aliud perſuadeãt, & ad ſeſe homines alliciant. Ego verò quę vtilia eſſe iudicaui, ea in medium proferenda eſſe cenſui: quæ ſi auditu digna fuerunt, Deo accepta refero: ſin minus, quærẽda ſunt meliora. Hæc cum dixiſſem, aſſenſi mihi ſunt prudentiores epiſcopi, cùm alii, tum verò Dytrachinus, vir & grauitate vitæ, & ingenii acumine ac magnitudine excellens: qui & eruditionem virtute, & virtutem eruditione ornabat. Hoc ii ſibi ſequendos putauerunt, qui eloquentia non valebant, omni ſtudio contentionis neceſſario repudiato. Hoc tempore etiam Deſpota Conſtantinus deceſsit, vnaque ſecum irritam vulgi expectationem ſepeliuit.

Noui ... miraculis

NICEPHORI GREgoræ hiſtoriæ Romanæ liber undecimus.

CAPITA LIBRI XI.

De inſula Mitylene.
De Phocea.
De Byzantina ſeditione, & ut eam Cantacuzena ſedarit.
De ſeditioſis in iudicium adductis, & imperatoris concio.
De incurſione Scytharum.
De Trapezuntis & Aetoliæ principibus.
De iudicibus loco motis.
De Imperatoris uictoria contra Turcos.
De uiſo cometa.
De Scythica muliere.
Expeditio imperatoris contra Aetolos Acarnanes & Illyrios, eorumq; oppreſsione.
De Myſorum & imperatoris affinitate.
De nouato Genuenſis Reipublicæ ſtatu.
Baſilij Comneni obitus, extremi Trapezuntiorum regis.
De Trapezuntiorum ſeditione.
Laus Magni Domeſtici Cantacuzeni.
Altera captiuitas Acarnaniæ, & totius Aetoliæ, & eius morbus ſplenis.
De Barlaamo monacho, & è Calabria Byzantium profecto.

Caput hoc d. eſt.

Et hoc ... put ... lum ... tur.

Iudicium de Barlaami & Palamæ controuerſijs, in maximo ſacræ Dei Sapientiæ templo factum.

Maledicta Palamæ quæ contra ſacroſanctæ Eccleſiæ decreta ſcripſit, tum certo conſilio diſsimulata eſſe.

Imperatoris obitus in caſtiſsimæ Dei genitricis hodegiæ monaſterio.

Nenia Gregoræ autoris, in Imperatoris obitum.

Latini à Romanis flagitant, vt cõmunibus opib. Turcos oppugnent.

ANno ſequente, Turci plurimis nauibus ædificatis, non inſulas tantum vexarunt in Aegæo & vltra Aegæum mare ſitas, ſed mercatorias etiam naues ſpoliarunt: & crebros excenſus in mediterranea fecerunt, non ſecus ac ſi in ſua terra verſarentur, obſiſtente nemine. Quæ res Latinis æquè ac Romanis exitio erant, & grauiora etiam in poſterum minabantur. Latinorum itaq; principes congreſſi, ea de re inter ſeſe, & cum Carolo Italiæ rege communicant: ſeque ad propulſandos Barbaros, paratos fore pollicentur. Miſsis etiam ad Imperatorem legatis, conſenſum ſuum exponunt, hortantes ne communibus periculis deeſſet, ſed ſummo ſtudio in rem gerendam incumberet. Intolerabilia enim eſſe quæ Turci Latinis & Romanis detrimenta indies inferant, & in poſterum illaturi ſint. Adhæc abſurdum & ignauiſsimi eſſe ingenii, cum liceret ea iactura & ereptione opum noſtrarum, quibus inuiti à Barbaris ſpoliemur, ad naualium copiarum apparatum & vltionem hoſtium vti: vltrò cedere illis, & in euidens atque indubitatum diſcrimen nos ipſos vnà cum facultatibus noſtris vltrò præcipitare. Legationi illud etiam appendicis vice adiecerunt: ni expergiſceretur, & vnà ſecum communes hoſtes oppugnaret, & ipſum hoſtis loco futurum. Ita Imperator communis illius belli ſocius eſſe coactus exhauſto fiſco celerrimè tributorum exactores Thraciam & Macedoniam miſit, quamuis iam crebris exactionibus exhauſtas, ob frequentes Turcorum & Bulgarorum impreſsiones. Interea & veteres naues reficiuntur, & aliæ nouæ per totam hyemen à fundamentis extruuntur. Sub veris exitum, Imperator viginti nauibus completis, è portu ſoluit: & ipſe vltrò claſsis præfectum agit, quamuis & vxore & cæteris omnibus prohibentibus, quòd iſtiuſmodi res ab Imperatoria maieſtate alienæ eſſent. At ille vt cætera, ita hanc quoque rem ſua præſentia & opera confici volebat, alacritate & bellico impetu plenus: Latinarum tamen copiarum aduentum expectabat. Verùm illi nuper inter ipſos ortis tumultibus occupati, ea quæ promiſerant, fefellerunt. Rhodii verò, & maritimæ Phoceæ, non procul à Smyrna accolæ, & Cycladum inſularum princeps, conſilio fraudemutato pepigerant, ſe Romanas inſulas clam oppreſſuros, & ipſas Imperatoris copias: veriti fortaſſe, ne is aliis rebus omiſsis, ſe inuaderet. Itaque cum nauibus quindecim Lesbum profecti, tota inſula ſtatim potiri non potuerunt: ſed ſubitò Mitylenes portum ingreſsi, vrbem proditione cœperunt. Cum autem Rhodii & Cycladum princeps, & opes diripere, & inſulæ ditionem partiri vellent: Phocæenſium princeps Catanes per aſtum & dolum, ſuum præſidium in vrbem induxit: illiſque deceptis, eam ſibi vendicauit. Inde enim totius inſulæ vel ſine ſociis ſe facile potiturum eſſe putabat, quippe qui ſolus illos ambos copiis vinceret. Is enim ſolus octo triremes adduxerat, quas Genuæ compleuerat: Rhodii verò, quatuor: reliquas tres, Cycladum princeps. Ac Mitylenæ habitatores ſtatim vrbe exegit: & vxore ac liberis Phocæa accerſitis, ibi conſidere decreuit, iuſto præſidio Phocææ relicto, quam hæreditario iure à maioribus acceperat ab auo Imperatoris eis datam, procurationis & reditus cuiuſdam ergò. Quamobrem certis temporibus qui procurationem eius accipiebant, perpetuò Imperatoris literis confirmabantur, ne qui temporis diuturnitate Imperatorium dominatum detrectarent. Catanes autem iſte cum iam Romanam rem afflictam cerneret, inſolentius erga Imperatorem ſe geſsit, officiumque neglexit. Vnde Imperatores ſubitam impreſſionem veritus, opes ſuas pro virili firmauit, & Mitylenem per inſidias occupare inſtituit: idque data occaſione perfecit. Enimuerò ii qui ad Mitylenes occupationem cum cæteris concurrerant, improbitatem Catanis exoſi, domum receſſerunt. Hoc rerum ſtatu Genuenſes qui Galatam tenebant, ob Catanis ſucceſſus audatiores etiam facti (nam & is Genuenſis erat) pluribus & maioribus iniurijs Romanos & contumeliis onerabant. Nam propter immunitatem, quam primùm à Michaele Palæologo impetrarunt, vt ſuprà diximus, maxima pars Romanæ claſsis ad illos ſe conferebat, eorumque habitum aſſumebat. Vnde illorum opes auctæ, Romanorum verò imminutæ ſunt. Quæ ſanè res eos aſperiores contra Romanos, atque ſuperbos & contumaces affecit. Proinde & foſſam ſuam profundiorem fecerunt, & firmas turres paulatim per ſpeciem ædium extruxerunt: & præter cætera Imperij, procuratoribus largitione corruptis, omnem licentiam nacti ſunt & vineas emendi, & ædes in vicino tumulo ſplendidis mœnibus ornatas ædificandi: adeò vt ſi bellum cum Byzantiis gerendum eſſet nihil eſſet quod eos aut terreret, aut imperet. Imperator autem cum primùm Mitylenem eſſe captam audiſſet, & hos in vicinia plus ſatis inſoleſcere cerneret, & pacta conuenta pleraq; violare: ſubita irruptione magnas illas & munitas circa tumultum ædes, in quibus multi arcus, tela & arma reperta ſunt, eaque diuerſi generis, incendit. Quæ cum Latini præter expectationem viderent: trepidare, & extrema timere cœperunt. Putabant enim, Imperatorem eodem die cum magnis naualibus copijs, in ſe quoque impetum eſſe facturum. Quare clàm armis ſeſe muniebãt. Sed cum ne poſtridiè quidem

Mitylene à Catane Phoceæ principe occupata.

Genuenſes Galatã incolæ inſolentiores facti reprimuntur.

dem

dem Imperatorem quicquam contra ſeſe moliti cernerent, ſed totum Mitylenæa nauigatione occupari: aperto bello denunciato, liberrimè & ipſis Byzantijs & Imperatori illuſerunt & ligneis turribus ſua mœnia circundederunt, & mugnas onerarias partim in fundum maris demiſerunt: partim ante portum armatas, munitionum & aggerum vice appoſuerunt. Imperator verò cum tales copias ibi diuellere nollet, magno animo eum caſum tulit, illis prorſus neglectis: & omni ſtudio ad nauigationem ſe parare parauit, pluribus etiam militibus delectis. Sed cum Latini ad ſeptem integros dies Galatæ incluſi, à plebe dilacerandi eſſent, quòd vrgentia mala diutius tolerare non poſſent (nam & aqua & omni herbarum pomorumque ſolatio carebant) & circumforanei ac pauperes homines, & ij qui è quotidiano venditionis lucello ſuſtentantur, ij demum maxima iactura facta, magis etiam contra magiſtratus Latinos inſanirẽt: ob hæc igitur facti modeſtiores, Imperatori ſeſe ſubmiſerunt, & intempeſtiuæ ſuperbiæ veniam impetrarunt.

DE NAVALI EXPEDITIONE *Imperatoris contra Phoceam & Mitylenen.*

POſt caniculæ exortum, cum ſeptentriones in mari inferiori vehementius ſpirant, Imperator cum omnib. naualibus copijs Mitylenen tendit. Septem verò Catanis triremiũ Mitylenem circumeuntium, cum plures expectatione ſua naues conſpexiſſent, duæ in portum euaſerunt, quinq; verò per deſperationem in terram appulerunt, qui autem in eis fuerũt, omnes abiectis armis fugerunt: quorum alij curſu Mitylenen peruenerunt, alij viæ ignari à Lesbijs interfecti ſunt. Imperatoris verò quinque naues armis & commeatu plenas, cum Imperatore Chium perduxerunt, vt ibi eas remigibus & militibus è tabulatis pugnaturis com plerent. Quæ mora ad Chium Imperatoris feſtinationi & ſtudio valde aduerſa accidit. Catanes enim iam ſecurus, Mitylenen per ociũ imuniuit, magnum præſidium & vberem commeatum introduxit: & duabus illis expeditis triremibus Phocæam miſsis, ibi quoque celeriter idem fecit. Poſthęc Imperator cum copijs Phocæam profectus, & Turco quoq; finitimorum locorum domino accerſito, quippe qui ſcirent, illum quoque iam diu Phocæenſibus Latinis iratum, ob illata ſibi ab eis crebra detrimenta: caſtellum terra marique obſidet, Turcis commeatum affatim ſubuehentibus. Cæterùm cum Imperator cum claſſe diutius abeſſet, & in palatio magna impunitas & licentia vigeret: adoleſcentes aliquot ſeditionem mouerunt, ſe Latinos quoque, ob intercedentes ſimultates, ſocios eſſe habituros rati. Scopus autem ſeditionis fuit, vt poſtea cognitum eſt, Imperatoria *Byzantia ſeditio.* poteſtas, ſi Dominam in primis, & eius filium Ioannem Imperatorem, & eos denique omnes qui aduerſari poſſent, occidiſſent. Sed dum id facinus adhuc parturiunt, & ſeditioſi rem clanculum vehementer vrgent: Cantacuzena, Magni Domeſtici mater, quid ageretur, animaduertit: quam Imperator aſſeſtricem coniugi ſuę diſceſſurus reliquerat, quippe Senatoriam matronam, & grauitate morum conſpicuam, & ſingulari prudentia ornatam, & in rebus dubijs præſenti conſilio inſtructam. Ea ergò vnà cum Domina, priuſquam ſcelus auctum erumperet, motum illum prudẽtiſsimè compeſcuit. Sub brumam autem, cum Phocæenſes Latini perſeuerantiam Imperatoris neque hyemis rigore frangi, præſertim cum omnes nauales copiæ oppugnationem noctu atque interdiu ſub dio continenter vrgerent: nec longa abſentia à ſuis, nec vlla penuria vrgeri cernerent, præſertim cum ipſos iam commeatus deficere inciperet: deſperatis rebus, legatos Rhodum mittunt petentes vt in tanto diſcrimine ſibi ſubuenirẽt, Rhodij ergò apud Imperatorem pro eis intercedentes, obſidionem ſoluunt. *Phocæenſes pacem impetrãt.* Phocæenſes enim Turco Romanos adiunãti filios ſtatim reſtituerunt, quos multo antè furati in vinculis habebant. Fidem præterea Imperatori firmarũt Rhodijs teſtibus, ſe & Mitylenen ſtatim reſtituturos, & Imperatori dicto audientes fore, vt prius moris fuiſſet, atque à patribus acceptum eſſet. Sic Imperator naualibus copijs inde reductis, ire quidem Mitylenen voluit: ſed propter tumultum Byzantium, et defatigationem exercitus ex frigore malè affecti, Byzantium cum tota claſſe redijt, ac paulò pòſt comprehenſis inſidiatoribus, ſingulis ſeorſim interrogatis, verum ab omnibus perquiſiuit. *Quæſtiones de coniuratis.* Mox toto ſenatu conuocato, & epiſcopis qui tum in vrbe agebant, vnà cum patriarcha accerſitis, populique Byzantini proceribus: ſeditionis autores, & eorum coniuratos, & teſtes in medium produxit. Hi verò inter ſeſe iurgãtes, & alij alios arguentes, & certiſsimis argumentis coniurationem & immania ac pernicioſa conſilia demonſtrabant, vt & ipſi abſque vlla tergiuerſatione parricidium ſuum fateri cogerentur. Ac diſcerpti fortaſſe ſtatim eſſent à populo, niſi excellens Imperatoris humanitas & clementia impetum illum repreſsiſſet. Solitam enim tum quoque clementiam oſtendit, & innatam hilaritatem, æquè in proœmio concionis, atq; in peroratione, cuius orationis hæc ſumma fuit.

IMPERATORIS CONCIO.

QVi opilionem habet, & canem iuxta gregem, quò eos alacrius noctu contra lupos excubare videt, eo magis eos & diligit, & lautius interdiu paſcit. Mei verò coniunctiſsimi, me pro Romana republica, ipſis domi delicatè viuentibus, procul à patria errante, &

terra mariq́; pericula ſuſtinente, idq́; media hye
me, & in tanto rigore, nec miſerti mei ſunt, nec
vllam eorum rationem habuerunt quę animum
afflictum conſolantur: ſed omni æquitate con-
tempta, & animos & dexteras in caput meum
armarunt: & nunc, quantum in ipſis eſt, humi
effuſus manat ſanguis noſter, liberûm item &
coniugis noſtræ: euerſa ſunt ſancta Eccleſię in-
ſtituta, euerſa eſt Romana reſpublica. Quod ve-
rò ferrum, quem adamantem duricie non vin-
cunt? Hoc prooemio vberes auditorum lachry
mas elicuit Imperator: ſed intermixtam æqua-
nimitatem hilaritate temperatam quis non, qui
quidem viderit, vehementer eſt admiratus? Ac
concione & quæſtione ingenioſè ac facetè pera-
cta, cum re ipſa intellexiſſet, Alexium Philan-
thropenum auunculum ſuum, cuius ſuprà ſæ-
pe facta eſt mentio, prudentia vulgus multum
anteire: poenituit ei Lesbi & inſularum Aegæi
maris, quæ Romanis parerent, adminiſtratio-
nem non diutius reliquiſſe. Eo enim præſente,
nec Mitylenen quenquam hoſtium occupatu-
rum, nec ea Romanorum rei marinæ naufragia
futura fuiſſe. Itaque illum quamprimùm ad idē
munus ablegat. qui cum traieciſſet, ſedatis tem-
peſtatibus priſtinæ tranquillitati omnia reſti-
tuit: vix ille quidem magna cum ſolertia, pro-
pter factam Lesbi & Mitylenę mutationem, ſed
tamen reſtituit. Nam mercenarios qui in vrbe
Mitylene erant, milites Latinorum præſidia-
rios quingentos, clàm binos & ternos accerſen
do, & plenis manibus demum remittendo, cal-
lidè atque occultè vrbem præſidio deſtitutam
Romanis recuperauit. Erat enim ille vir non
modò propter longinquitatem ætatis multo re
rum vſu ornatus, ſed multus rerū vſus magno
etiam & illuſtri ingenio nitebatur. Vnde du-
plicem virtutis fructum tulit, partim à natu-
ra inſitum & ſponte enatum, partim longi tem-
poris caſibus & exercitationibus excultum.

Alexius Philāthropenus Leſbo præponitur.

Mitylene recepta.

DE SCYTHRARVM IN-
curſione.

CAeterùm veris initio multitudo Scytha-
rum Iſtro traiecto, Romanorū Thraciam
vſq; ad Helleſpontum incurſarunt. Vbi caſu ac
cidit, vt Turcos aliquot, qui more latrocinij tra
iecto Helleſponto continenter maritimam o-
ram populabantur, nacti, partim vinctos abdu-
cerent, partim reſiſtentes occiderent, hoſtes in
hoſtes veluti canes in cadauer ſubinde irruen-
tes. Verùm in ea incurſione nouum illud habe-
bant Scythæ, quòd prius veluti torrens è mon-
te ſubitò decurrens, obuijs quibuſque raptis,
poſtridie recedebant. Tum verò dies quinqua-
ginta perpetuos omnia rapiendo & vaſtando,
prouinciam in extrema mala coniecerunt, ca-
ptiuorumq́ue vltra triginta millia, vt vulgatior
fama eſt, ſecum abduxerunt. Eius incurſionis
cauſam afferebant, quòd Romani Scytharum
duci & eius nobilitati ſolita munera, non miſiſ-
ſent. Eam cladem ſolis & lunæ defectus, intra
dies ſedecim ſeſe conſecuti, portenderunt. Lu-
naris porrò in prima, ſolaris in decimaquinta
parte piſcium contingit.

Non ſolu ta ſtipēdia cauſa incurſionis.

Eclipſes.

DE TRAPEZVNTIS ET AE-
toliæ principibus.

HIs temporibus Trapezunte regnabat Ba-
ſilius Alexij Comneni filius, paterna ſuc
ceſsione multis certaminibus confirma-
ta, vxoreque ducta Eudocia, notha Imperatoris
filia. Aetolorum verò & Acarnanum princeps
Ioannes Contus, violenta morte interijt: à Vin
dicta tandem, vti par erat, & ipſe inuentus, ſi-
cut & eius anteceſſor. Is enim fratre ſuo per-
empto, ſicut & ille auunculo, principatum oc-
cuparat. Cum autem tacere Vindicta non ſo-
leat.

Complura deeſſe videntur.

* * *

vt in icto Phocææ foedere cum Imperatore con
uenerat, vt diximus: in præſentia quiuerunt.
Qui verò Troiam & Helleſponti oram incole-
bant, cum plurimis nauibus & equis freto tra-
iecto, & Cherſoneſum populati, inde etiam in
Thraciæ mediterranea irrunt, Imperatore Di-
dymotichi tum agente: qui iuſtis copijs non
munitus, nec aperto Marte cum illis congredi
auſus, inſidias non ſegniter collocat, noctu ſub
dio agens, & famem ac ſitim tolerans. Tan-
dem cohortem prædatricem adortus, erepta
præda, c. 2. delectos viros ſine labore cædit.
Quo cæteri cognito, pace per legatos ab eo im-
petrata, ſtatim domum redierunt. Imperator
verò tertio die pòſt, Conſtantinopolim perue-
nit, non in Aetoliam, cuius afflictus erat poſt
Conti principis obitum ſtatus, properabat:
quo à vidua illius ad occupandum principa-
tum accerſebatur. Enimuerò æſtatis eiuſdem
initio, Imperatore abitum parante, aliud ex A-
ſia malum nunciatur: Bythiniæ principem Or
chanum Athumaneum, qui longo iam tempo-
re clàm militem collegiſſet, iuſtas iam tempe-
raſſe copias, & eius inſtituto ſufficientes. quæ
iam paratæ, poſtridie abituræ eſſent bifariam:
alteræ à templo, alteræ à Propontide ad ſubur-
bia Conſtantinopolis, quæ pars ad id vſq; tem-
pus ab omni hoſtili incurſu defenſa fuerat.
Propoſitum autem illis erat, omnem vrbanam
multitudinem percipiendis condendiſque fru-
gibus occupatam, cæteroſque ruri habitantes
abripere, ac poſtea duo caſtella quædam vrbi
proxima occupare, & inde Byzantios bello pe-
tere. Neque enim pares Romanis copias ſuper-
eſſe, qui & crebris hoſtium incurſionibus affli-
cti, & ſumptibus exhauſti eſſent. Deinde cum
Galatæ incolæ Latini ſecum facerent, maiorem
ſpem vrbis Imperatricis occupandæ concepe-
rant. Cæterùm Imperator ſubita illorum irru-
ptione audita, cum anguſtijs temporis iuſto
appara-

Turci ab Imperatore profligati.

Orchanus Athumanes ſingulari imperatoris facilitate profligatus.

Parua manu multi caeſi. apparatu excluderetur: ſibi etiam imparato ad prælium exeundum eſſe iudicauit, loco omnis armorum apparatus atque exercitus, indubitáque & firma ſpe atque fiducia in Deum fretus. Delectis igitur viginti nobilibus iuuenibus, & XL. vulgaribus militibus, adiunctóque Cantacuzeno Magno Domeſtico duce, hos terra mittit. Ipſe cum tribus inermibus triremibus contra Barbarorum claſſem abit: qui cum vigintiquatuor nauibus ex Aſiatico Propontidis ſinu prope Rhegium appulerunt, in loco non minus ſtadijs centum & decem ab vrbe diſsito, ſub horam noctis tertiam, ac ſtatim excenſu facto, prædatum alij aliò excurrerunt, priuſquam id agreſtes reſciſcerent. Tum verò & horrea ardere cerneres, & mulierum atque infantium qui vi abſtrahebantur eiulatum audires. Sub horam verò noctis nonam, diluculo iam ferè, Magnus Domeſticus cum equitibus ſeptuaginta aduenit, & Barbaros diſsipatos cædit, non ſecus ac meſſores frumentum. Simul etiam Imperator quatuordecim naues hoſtiles cepit, cuſtodibus earum cæſis, nam reliquæ decem, cum Barbari nonnulli eius aduentum præſenſiſſent, & in eas inſilijſſent, aufugerant. Sub auroram verò, cum & Imperator in terram egreſſus eſſet, maximum opus quæ fando audita ſunt, effectum eſt, ac declaratum:
» Non eſſe volentis neque currentis, ſed à pro-
» pria Dei voluntate pendere omnia. Priuſquam
» enim ſol meridianum circulum prætериſſet, mille propemodum Barbari ſunt interfecti, trecenti verò capti: Romanorum autem nemo cecidit, equi verò complures eorum occubuerunt. Nam cum pedites eſſent Barbari, nullum egregium facinus contra armatos equites edere potuerunt, ſed ex deſperatione audacius equos inuaſerunt. Proinde Romani ab extrema deſperatione & diuturno metu recreati, ea victoria animos receperunt, & in poſterum etiam ſpem erga Dominum ſuum confirmarunt. Omnes enim euidenter compererunt, non humanitùs id accidiſſe, quî enim potuiſſet, eo rerum articulo, re Romana vndecunque deplorata, Barbarorum verò ex vincendi conſuetudine audacia in immenſum aucta? ſed dexteram Domini id feciſſe, & brachium illius inuictas hoſtium vires contriuiſſe. Quas enim pugnas in hiſtorijs miramur propter innumerum pene vtrinque militum numerum, in earum perpaucis inuenias tot cæſos, tot captos, quot nunc à viris tantum ſeptuaginta. Poſtridie verò rurſus Imperator copijs terra marìque ſplendidè armatis, in templi portum peruenit, ſe ibi quoque Barbaros, vt rumor nunciarat, appellentes inuenturum ratus. Sed ſpe ſua fruſtratus eſt. Barbari enim populariũ ſuorum audita clade, receſſerant. Inde digreſſus, noctu è palatio quadraginta quinque ſtadiorum viam in caſtiſsimę Dei genitricis Hodegetriæ templum peruenit, toto illi pectore gratias acturus. Verùm illud me penè præterierat, quod nunc repetendum & explicandum eſt.

DE COMETAE APPARItione.

Hac æſtate, cum ſol propemodum ad æſtiuum ſolſtitium perueniſſet, à Septentrionalibus horizontis partibus, veſperi ſtatim poſt ſolis occaſum, cometa, atque adeò (ſi quis accuratius conſideret) non crinita, ſed barbata ſtella gladio ſimilis apparere cœpit. *πωγωνίας ξιφίας.* Ortum autem à Perſei pedibus ducebat, qui à ſpina Tauri parum abſunt: coma verò eius verſus Orientem latè extendebatur, indeque ſumpto exordio, rectà quotidie verſus Septentrionem aſcendebat, tribus circiter partibus. Cum autem polum arcticum prætеriſſet, ac poſt eum Vrſam minorem & ſpiras Draconis, dextrum etiam herculis pedem attigit: indeque coronam Ariadnes, poſtea ſiniſtram Ophiuchi manum percurrit; & quia ibi latus eſt ſignifer circulus & æquinoctialis, & locus calidus: durare cometa non potuit, cùm eius origo humida exhalatione conſtet. Quare coma diſsipata, & ipſe penitùs euanuit: quippe qui ſtellæ ſpeciem quidem haberet, ſtella verò non eſſet. His aliam narrationem auditu dignam attexam.

DE SCYTHICA MVliere.

His temporibus Scythica quędam mulier, vltra Iſtrum nata, quæ neque virum neque liberos habebat, quendam è Thracijs captiuis, quem ante ſuas fores traduci videbat (longo autem iam tempore ad Romanos ſe conferre, & ſacrum baptiſma ſuſcipere cupiebat) emit, eique nupſit: exacto prius ab eo iureiurando, ne ſe deſereret, etiamſi aliò commigraſſent. Dum verò migrationis opportunitatem quærunt, annus integer teritur, quo tempore binos liberos alterum peperit, alterum in vtero geſtauit. Vnde magis etiam à marito diligebatur. Hoc rerum ſtatu, altero anno etiam prior mariti vxor captiua abducebatur: qua ille conſpecta, illachrymauit. Verùm Scythiſſa illa, mœroris & lachrymarum cauſa intellecta, neque ſuccenſuit marito, neq; odio proſecuta eſt mulierem, ſed & ipſam emit, vt & domeſtica miniſteria obiret, ſimulque marito dolorem conſpectu ſui leuaret. Sed cum opportunitatem nacta, & ſacro baptiſmate initiata, & in vrbem Imperatricem profecta eſſet, prior vxor ad patriarcham accurrit, vociferans, & pectus plangens, ſibíque iniuriam à Scythiſſa fieri queritãs, quæ ſibi maritum per iniuriam rapuiſſet. *Aequitas Scythiſſæ.* Cæterùm cum & illa prodiſſet, ac rem geſtam ordine explicaſſet, nemo iure illam reprehendere potuit, vt quæ amborum domina eſſet, ſuaque pecunia ex immanibus (vt ita dicam) beſtijs ambos redemiſſet. Tamen tacentibus vniuerſis, nec in

vlla re eam accuſantibus tandem hanc ipſa ſententiam tulit: Marito propter conſuetudinem & ſuſceptos ex eo liberos redemptionis precium condonauit. Erga mulierem verò cupere ſe quidem eadem vti liberalitate: ſed poſſe negauit propter inopiam, quod cum duobus infantibus in terra peregrina viueret. Quamobrem ipſa, inquit, ſui precio allato, cum marito abeat: ego verò poſthac cum infantibus, benigni Dei manus intuentis manebo. Hoc iudicium animíque magnitudinem in muliebri ingenio, omnes cum patriarcha mirari, ſummis laudibus extulerunt. Cæterùm haud multo pòſt is iudicij fuit exitus, qui debuit, clementi Deo æquiſsimè iudicante, Nam cum mulier, quo in loco habitarat, vicinas circuiret, & precium corrogaret, ſubita incurſione Scytarum denuò captiua eſt abducta: vir verò eius poſthac bonæ illus Scythicæ matronæ coniugio acquieuit.

EXPEDITIO ET VICTORIA
Imperatoris contra Aetolos & Arcananes.

IAm verò Imperatorem Aetolorum & Acarnanum res malè affectæ, & propter domi eorum obitum laborantes, vocabant. Principatus enim, qui à vidua muliere & immaturæ ætatis pueris gubernari non poſſet, temerè ferebatur, veluti nauigium anchoris deſtitutũ, quod hyberno tempore à fluctibus exagitatur. Sed cũ veterem Illyriorum morem ſciret, qui fracto fœdere violatóque iureiurando Romanas prouincias incurſare & viatores ſpoliare ſolerent, homines fallaciſsimi atq; improbiſsimi, atq; etiam intelligeret, eoſdem tum quoq; ſuæ contra Aetolos & Acarnanas expeditioni impedimento fore: duo millia Turcorum Smyrnam & Ioniam accolentium accerſit, cum quibus impreſsione facta. Illyriorum agros vaſtauit, & copioſa præda parta, Turcos antè pauperes plenis manibus quamprimùm dimiſit: itaque opibus Illyriorum imminutis, ſecurus ad Arcananes & Aetolos tranſit cum ſuo exercitu, & omni illa regione vnà cum vrbibus citra laborem potitur, proceribus vltro ſeſe ad illum conferentibus vnà cum domina ſua Anna Protoueſtiarij filia.

Illyrij vexati.

His rebus Imperatore occupato, etiam Bithyniæ metropolis Nicomedia capta eſt, multa fame domita, propter pertinacem hoſtium obſidionem Sequenti anno nihil memorabile geſtum eſt, niſi quòd Turci continenter & impunè magno numero Thraciam incurſarunt. Hoc enim vt iam cognitum & vſitatum, toties referre vereor. Tertio verò anno filius Epiri principis, Conti Cephaleniæ annum ætatis XIIII. agens, ſed prudentia maiore quàm pro ætate præditus, cum paternam ditionem Imperatori parère, matrem verò illum Theſſalonicam vſque ſequi velle promiſiſſe cerneret, à qua iuſſus eſſet & ipſe ſine patriæ nobilitatis inſignibus ſequi. defectionem cogitat, réq; cum nobili quodam Epirota communicata, vnà cum illo veteres Patras, ad defuncti Achaiæ & Peloponeſi principis coniugem profugit.

Nicomedia capitur.

Turcorũ incurſiones.

Princeps Epiri patrimoniũ recuperat.

Mater verò ſtatim cum Imperatore Theſſalonicam vſque peruenit: atque ibi ſatis multis prædijs acceptis, vnde reditus annui ſuppetebant, deinceps ibi ætatem exigere decreuit. Præfectus tamen Epiri ab Imperatore relictus eſt Protoſtrator Theodorus Synadenus: qui priuſquam annus exiret, ſubitò à prouicialibus captus, in vinculis Conti filio in patriam reuerſo, & hæreditarium principatum volentibus ſubditis adepto traditur.

Synadenus capitur.

Imperator verò cum vxore Adrianopolim profectus, matrimonium iampridem promiſſum perficit, filia ſua, quæ annos nouem expleuerat, Alexandri Myſorum principis filio data, annum ætatis xv. agenti. Vnde firma pax inter Myſos & Romanos conſtituta eſt.

Nuptiæ Bulgaricæ.

Hoc tempore puer Byzantij naſcitur, à pedib. vſque ad vmbilicum continuus, inde verò diuiſus, humeris, pectore, ſpina dorſi, biceps, quadrimanus, qui poſt vnum diem expirauit.

Mõſtroſus partus.

Multò autem ante illum, alius puer circa Traianopolim viſus eſt, qui anno tertio balbutiebat vt infans: ſed is erat præditus viribus quibus vir viginti annorum, & viro non minus comedebat, & circa pubem pilos habebat viri ætate integritate. Sed priuſquam annum quintum expleſſet, febri correptus expirauit. Nam penuria humoris infantili ætati debiti, tantam ariditatem in eius corpore excitauit, quanta vel in vicenario ſit. Vnde etiam par robur partibus & membris eius acceſsit, vt inde cuilibet ætati cõueniens incrementum & nutrimentum cohiberetur: natura verò ſeſe, vt ab autore condita eſt, regere non poſſet. Sic enim animantis formam artifex Deus contemperauit, vt nulla illi amplius acceſsione vel deceſsione ſit opus: ſed vt in concentu muſico alia chorda laxata, alia intenta vltra quàm par eſt, carminis abſurditas deprehenditur: ita hic etiam, cum animantis compages ab aliqua materia vel penuria deſtituitur, vel redundantia opprimitur, & tempus legitimum prætererit, generationis progreſſio & incrementi interrumpitum: idemque ferè euenit quod in nouellis florib. videmus qui ante tempus exorti, & quaſi nouarum rerum & temeritatis rei, fulminis & grandinis impetu marceſcunt, ſuumque vigorem rigore frigoris amittunt. Iam intempeſtiua pruina plantæ luxuriam euidenter coarguit.

Puer virili robore.

DE GENVENSIS REIPVBLICAE
mutato ſtatu.

SVb autumni autem initium, Genuenſis reſpublica perturbata eſt. Nam qui genere & opibus præſtabant, faſtu & ſuperbia elati, democratiæ æquibilitatem in tyrrannidẽ mutarunt: à quibus plebs immodice premeretur, per ſeditionẽ vrbe eos exigit, & vnum è populo principem

cipem

cipem conſtituit, ad imitationem Conſularis apud Romanos olim dignitatis, aut potius exemplo à Venetis petito. Hyeme verò elapſa, & ſole iam arietem peragrante, cometa enſis ſpecie in cœlo apparuit, ei quidem qui ante triennium apparuerat non abſimilis, ſed non eodem in loco, nec motu eodem. Nam à fine Libræ auſpicatus, vbi tum ſpica Virginis erat, ſingulis vigenis quaternis horis, quinis partibus progrediebatur, donec ad Leonem perueniſſet, vbi prorſus euanuit. *Turcorũ incurſio.* Cæterum Turcorum octo millia Helleſponto cum iumentis plerique traiecto, omnem Thraciam ad Myſiam vſq; diripuerunt. quam cum Romanis vaſtam atq; inacceſſam feciſſent omnem, ipſi noctu atq; interdiu impunè populabantur, ac prædam quidem omnem in Aſiam tranſportabant: ipſi verò longo tempore domum reuerti nolebant, quippe eum nemo eſſet à quo pellerentur.

DE IVNIORIS COMENI *obitu, ducis Trapezuntiorum.*

Victus meretricis amore. HOc vere Baſilius etiam Trapezuntis princeps * leui morbo eſt extinctus, ac potius ira Numinis. Nam cum Irenem Imperatoris filiam duxiſſet, & breui tempore legitimè & iuſtè, & ea qua decet concordia & modeſtia cũ ea vixiſſet legitimos amores in meretriculam quandam, quæ & ipſe Irene dicebatur, tranſtulit: cuius nefaria conſuetudine in vxoris odium eſt impulſus. Progreſſu temporis autem, cum reginam rei indignitatem non ferre, ſed cœlum & terram inclamare, & apud omnes ingentem animi dolorem vulgare cerneret, etiam palatio illam exegit: fortaſsis interfecturus, niſi populum timuiſſet, ob iſthuc ipſum grauiter commotum & tumultuantem. Verumtamen in ſacris canticis & ſpectaculorum pompis, ac feſtis ſolennibus, Baſilij & Irenes memoria celebratur: eáque ratione Baſilius & cupiditati ſuæ & populi votis ſatisfaciebat, quem ſimilitudo nominis decipere poterat. Vnde orta eſt ſuſpicio, clandeſtinis Irenes inſidijs Baſilium eſſe ſublatum. Cæterùm illo ſiue ſic, ſiue aliter defuncto, legitima eius coniunx Irene, cum omni regia autoritate palatium ingreſſa, cognominem ſibi ſed alijs moribus præditam & illegitimam Baſilij coniugem, palatio exigit: & communi Trapezuntiorum ſuffragio, Byzantiũ vnà cum liberis relegat· legatoſq; ſimul ad patrem Imperatorem mittit, qui adducerent cui legitimè nuberet, quiq; vnà cũ ipſa in regno ſuccederet. Qui cum Byzantij Imperatorem non reperiſſent, Theſſalonicam, vbi eum agere audierant, ſunt profecti. Anno enim prius è Thracia in Macedoniam tranſgreſſus Imperator, ſtatim etiam in Epirum aduerſus fœdifragos Arcananas & Aetolos iturus erat: ſed aliquantulum eum familiaris ſplenis moleſtia Theſſalonicæ detinebat, qui à multis annis diuerſus & loco ſuo emotus tum valde tumefactus vicina etiam viſcera infeſtabat, vt & cibus minus rectè conqueretur, & membra viribus deſtituerentur, & animi deliquia mortem minitarentur. Vbi cum eum Trapezuntiorum legati inueniſſent, ea quæ in mandatis habebant, expoſuerunt. Sed cum res extraheretur, & Trapezũtius principatus à muliere pro autoritate & ſatis rectè adminiſtrari haud poſſet: tumultuari quidam, & concitare populum cœperũt. Qua re Irene coacta, celeri triremi alios legatos miſit, & vnà cum ijs Trapezuntis archiepiſcopum, qui priorem petitionem ipſius apud Romanorum Imperatorem vrgerent. Quem eum Byzantij non reperiſſent, paucos equites genere & dignitate præſtantes mittũt, qui nec Theſſalonicę illum repererunt. Nam paulo antè ex morbo recreatus ad oppugnandam Arcarnanum metropolim abierat. Quare viſum eis eſt, ibi conſiſtentibus, aduentus ſui cauſam per literas aperire.

DE SEDITIONE TRA- *pezuntiorum.*

SEd cum poteſtate cupiditati blandiente, muliebris appetitus omnia vincula abrumpat *Irenes libido.* clandeſtina conſuetudine reginam Irenem magni Trapezuntiorum Domeſtici vti ſuſurrabatur. quod cum ad vulgi aures perueniſſet, plebem ad ſeditionem impulit: ac potiſsimùm,

* * *

& phocaica vrbs, quam magnis naualibus copijs ante annos iam quatuor Imperator adortus, tum non cepit: ſed nunc Romani illius incolæ, capta eo tempore, quo vrbis princeps de more venatum exibat, occuparunt, ſubactis Latinis paucis qui ea erant i ſimulq; Imperatoris nomen promulgarunt, mœnium propugnaculis conſcenſis.

ALTERA EXPVGNATIO *Arcananum.*

QVæ cum ita ſe haberẽt, deſperata ob diuturnitatem obſidionis ſalute, etiam Acarnanes deditionẽ fecerunt: itáq; factum, vt tota ea prouincia, quæ vetus Epirus appellatur Romanæ ditionis fieret, neq; inde quicquã obſtaret. Imperatorem autem Theſſalonicam redeuntem, etiam Cephaleniæ Conti defuncti filius comitatus eſt, nõ ſanè volens quòd nullam redeundi domum ſpem haberet.* Adeò magnorum operum ingenioſa effectrix magni Domeſtici taciturnitas extitit. *Cantacuzeni laus.* Nam aliorum quidem verba vmbræ tantum ſunt operum, ſimulátque lingua prodierint emorietes. Viri autem huius etiam ſilentium magnas res gerit. nam ingenij magnitudine & ſolertia vir ille excellit, reuera profundo ſulco mentis fruens. Verè autem ineunte, Imperator Theſſalonica cũ vxore & liberis digreſſus, duodecimo die Didymotichũ per

pertinacia,& inprimis popularis gloriæ cupiditate æſtuare. Tum etiam Imperator, quaſi numine afflatus, prudentem admodum & omnibus admirabilem habuit concionem,& tempori & rei peraccommodatam. Vnde cum & ob alia lætari vellet, moleſtia quapiam eſt affectus, quòd non me quoque cum cæteris auditorem habuiſſet. Nam familiares dolores caput meum vehementer tum excruciantes, illi concilio me intereſſe non patiebantur: quamuis pridie multis eſſem inuitatus & ab Imperatore & à patriarcha,& toto concilio & iudicum & reorum. Cęterùm ſub veſperam ſpectaculo illo abſoluto, Barlaamus ignominiam illam grauiſsimè ferens, plenis velis in Italiam abijt. & ad Latinorum inſtituta & decreta, in quibus erat educatus, redijt. At Imperator in Hodegium monaſterium corpore admodum malè affecto tum è concione illa, tum è morbo ſplenis, reuerſus, cum ſub noctem ferè mediam accubuiſſet, & largius quam decebat, cœnatus eſſet, poſtridie in ſomnum & earum ſtupori atque examinationi penè ſimilem incidit. Tertio demum die paulùm apertis oculis, Imperatricem hortatur ne ploret: ſimulque opem medicorum requirit. Et ad me mittit, quærens nunquid cœleſtia lumina iuuarent, & non impedirent medicæ artis conatus & experimenta? Sed priuſquam ij qui miſsi erant, meum reſponſum referrent, in maiorem ſtuporem eſt relapſus: & extremum ſpiritum agens, in tertium ferè diem iacuit: ac Iunij die decimoquinto, ante ſolis ortum defunctus eſt, anno ſexies milleſimo octingenteſimo quadrageſimonono. Omne verò tempus ætatis eius ad annos circiter quadragintaquinque fuit, cum ante viginti vrbem Imperatricem belli iure occupaſſet. Tertio verò luctus die, Imperatrice Anna inde in palatium redeunte, pars & ego frequẽtis illius comitatus fui, vix à morbo, quo vrgebat, nonnihil recreatus: & ſtatim hortatu patriarchæ & Imperatoris cognatorum omnium funebrem orationem habui, hoc modo.

Imperatoris obitus.

NAENIA IN OBITVM *Imperatoris.*

NOs verò victorias cantaturos, & laudum ſpectacula ſacratiſsimi Imperatoris indicturos ſperabamus, & oratioris corollas illius vertici impoſituros, parua quædam præmia magnorum & diuturnorum ſudorum, & quos peregrè tolerauit laborum & ærumnarum exiguam noſtræ beneuolentiæ remunerationem. Sed aliam proh dolor, tempus nobis hodie ſubito calamitatem obiecit, vt nænias laudationum vice canere cogamur, & pro illius triumphis noſtras enumerare lamentationes: & pro ſpe bona, difficillima quæque cogitare. Hei miſero mihi, quis Orpheus, quis Homerus, dignum dolorem & luctum, magnæ huic & ingenti calamitati accommodabit? Fluminum fonte, lacus omnes, & tota maria conuertimini in lachrymas, vt ſolem & lunã & aſtra lachrymis alatis. Heu quis è medio terrarum orbe Heroicum illum militem eripuit? quod ſepulchrum, quæ terra quæ rupes noſtrum obruit theſaurum? O magna aëris amplitudo, nunc tuas vlnas aperito, & hæc ſuſpira ſuſcipe, & iuſtos lachrymarum imbres deſuper infunde. Ille fuit, qui nec autumnum nec æſtatem ad vſum armorum expectaret, ſed naturas temporum & elementorum innouaret. qui brumę gelu æſtatem, inediam delicias, & vigilias ſomnum duceret: Imperatorias verò oblectationes labores laboribus, certaminibus alia certamina per vices cumulata iudicaret, vt prælia marina terreſtribus, terreſtria marinis ſuccederent. Nunc verò illum proh dolor, exiguus puluis tegit. O quæ iuſta vox telluri & cœlo & ſtellis luctum hunc annunciabit, & ad locum hunc lamentationum plenum, ad doloris ſocietatem acceſſet? Ille fuit, qui præter cætera magnum illum triumphum, in terram & mare diſtributum, quique vtrumque elementum miraculo Impleuit, peperit: Perſicas illas & inuictas copias, que ex Aſia traiecerunt, quæ eodem die potentiſsimè profligauit. Nunc verò ipſum, hei mors repentina oppreſſum proſtrauit. Commouere terra propter hunc caſum, vt omne genus, omnis ætas hominum tantã cladem ſentiat,& plures nobis ſocij & adiutores vehementium ſint ſuſpiriorum. Hic fuit qui celeritate curſus aduentus ſui famã anteuerteret: & priuſquam conſpiceretur, terrore ſui nominis fugaret hoſtes, hei mihi, nunc mors longè illo celerior extitit, & iſtiuſmodi curſus anteuertit & abrupit. Adeſto fons ignis ætherei, atque alterutrum perficio: aut vitales in terra ſpargere deſinito radios, aut totius ignis tui carceres in eam omnes effundito, vt comas omnis arbor amittat, & lilia agri marceſcant, & herbarum omne genus tantam cladem ſentiat atque intelligat. Ille fuit, qui Triballorum & Myſorum duces perterrefaceret, quos ſæpe velut dormientes ſubito inſtar ætherei fulminis oppreſsit. At hæc mihi nunc ignauum & iacentem prorſus oſtendit tumulus. O cælum, portis tuis apertis tonitru tanta calamitate dignum erumpe, & totam rerum naturam perterrefac, vt & inanimatorum natura ſentiat, & res omnis generis à Deo conditæ luctum noſtrum adiuuent.

Heu cur tua celerrima, & veluti volueris natura, nunc immota quieſcit? Heu cur tu, qui toties nobis ad bellicos triumphos læticiam attuliſti, hodie in contrarium vertiſti omnia. vere in hyemem commutato, pulchritudine ſolis in obſcuras tenebras, pulſata omni ætate, & ſplendorem ætherię facis ſolis velut occultante? Heu quomodo is qui propter ſubditos ſuos, ſomnum oculis ſæpe negauit, nunc in ſepulchro longum illum ſomnum dormit? Heu quò ille ſaxa tunica induta, breui effecit, vt nos

miſerè

miſerè exueremus? Heu quomodo qui antea hoſtium corpora cædebat & ſternebat, nunc è ſepulchro ſubditorum animos ſagittis pertinaciter impetit? Tu verò, ô diuina Imperatrix, heri plenæ lunæ inſtar egreſſa palatio, hodie quo pacto dimidiata reuerteris? Quomodo, cum inſtar frondib. obſitæ arboris floreres, hodie vt fœnum agri defloruiſti, & roſa in prato? Quo pacto heri ex Imperatoris thalamis ſplendentis & illuſtris plenilunij inſtar exorta, nunmultis & denſis nubibus occultaris? quis tam breui momento tuam pulchritudiuem obſcurauit? Vbi florem tuum deciduum reliquiſti? quis vernantem tuum hortum perfodit? qui fur? qui latro? quæ fulgetra? quod cæleſte fulmen? Quo pacto que heri velut è portu ſplendidè ſoluiſti, hodie tanquam è naufragio & fluctu es reuerſa, omnibus ijs quas vehebas precioſiſsimis mercibus ſpoliata? Quis tuam auream comã detondit? Quis tibi purpuræ ſplendorem ademit? quis tuam lucernam abripuit? quis tuum ſolem extinxit? quia tibi nouam iſtã eclipſim inuexit? quis illuſtre tuũ coniugium diremit? Quę fera tempeſtas, vernam tuam tem periem corrupit? Agite verò omnis Romane popule, adiuua luctum meum, communiter eiulemus, non illum deploraturi, ſed noſmetipſos, qui ab illo deſtituti ſumus. Quid ſtemmate Imperatorio eſtis orti, deplorate Imperatorem, vt & cognatum & familiæ veſtræ ornamentum. Qui palatij limina frequentatis, quærite palatij ſplendorem. Vos milites lugete ſolertem ducem: vos famuli humanum dominum deplorate: qui dormire & quieſcere ſolebatis, peruigilem excubitorem. Vos iudices lamentamini eum, à quo legum vis pendebat. Vos Eccleſiæ ſacri proceres, deſiderate acerrimum amatorem & adiutorem decretorum. Qui in montibus & ſpeluncis degitis, promontorium & propugnaculum exiſtimationis & gloriæ veſtræ. Vos ſacrorum monaſteriorum rectores, veſtræ potentiæ arcem. Reputate extrema illius certamina pro vobis ſuſcepta: cogitate vt corpore tum hoſtilibus vulneribus, tum medicis vſtionibus prorſus exhauſto, & ad mortem properante, & corpus ſuum contempſerit, & vitæ ſuæ non pepercerit, ſed alacriter ad ſuggeſtum & ſacrorum antiſtes venerit: nec prius inde diſceſſerit, quàm ſpem feciſſet, inſectatores veſtros corruptáque illorum dogmata, quod in ſe quidem eſſet, coterendi, ac prius abolendi. Recordamini, quæ & quanto cum affectu ſacris illis labijs verba protulerit pro defenſione ſacrarum ſanctionum, & ipſius veritatis. Recordamini quæ dixerit, priuſquam ad ſuggeſtum perueniſſet, & ad ſacrum concilium: quæ item cum veniſſet, recitarit, maximo cum ingenio & veterum Theologorum imitatione, cum diuino afflatu pleni, linguas reſonanti in ipſis & impellenti ſpiritu accommodabant: & quamuis mors capiti immineret, tamen non ceſſerit, ſed alacriter admodum ea quæ requirebantur peregerit: Deo, vti conſentaneum eſt, magnum hunc feruorem animo eius largito, vt coronidem quandam cæteris eius præclaris certaminibus, & veluti ſigillum præſtantiſsimum imprimeret, linguam eius huiuſmodi ſermonibus perpurgando vt talibus legibus & decretis è vita diſcederet. Fuit hic Imperator iucunda & amabili ſpecie, hilaris & acceſſu facilis, humanus & clementiſsimus. Cæterùm neminis vllum conſilium admittebat, ſui vnius ſententiæ & ſcientiæ inſiſtens. Itaque pleraque diſsimulabat, conſilio plenus ille quidem, ſed à colloquijs & cœtu hominum alienior, adeò vt & Imperatorias curas & occupationes auerſaretur, nec in maximis feſtiuitatibus Imperij ſolennia obiret, illa nimirum quæ ad ſpectacula & publicas pompas & ſalutationes, & munificentiam Imperatoriam, & diſtributionem pecuniarum & honorum pertinuerent. Vt periculum ſit, ne Imperatoriæ diſciplinæ inſtituta, quorum memoriam & ſucceſsionem Imperatores ad poſteros propagabant, obliuione prorſus obruantur. Nam cum multum temporis interfluxerit, & qui illa tenebant deceſſerint: poſteris, quid officij ſit, ſcire difficile erit. Sed ita fit, minutarum rerum occupatio ad exequendum officium ſegniores facit. Canes enim & aues venaticas magno alebat numero: quibus ita erat deditus, vt ſi quis eum aditurus, carnem aut auem offerret, facilimè compos voti redderetur. Quæ omnia Cantacuzenus poſt eius obitum, ijs qui petebant, diſtribuit, cum magnitudinem ſumptuum reputaret, & rem ipſam imperio non modò inutilem, ſed etiam periculoſam iudicaret. Nam quindecim aureorum millia Imperatorij fiſci procuratores vltra veterem morem in eas res expenſa retulerunt. Vſque adeò autem Deo fretus erat, & fiducia plenus, vt maxima ex parte ſine cuſtodia ageret, & ſine Imperatorijs ſatellitibus. Sæpe etiã eos quos retia & laqueos contra ſe inſtruere ſciret, in eaſdem ædes admitteret, & menſe adhiberet. Dicebat enim, vitam hominis in manu Dei eſſe poſitam: à quo vbi eius deſtructio permittatur, tunc omnibus periculis patere fores. Erat præterea ſingularis quædam in eo natura, ne vſquam Imperatoriæ maieſtatis magnificentiæ & amplitudini ſtuderet: ſed ſæpe ſubditis humilius ſe gereret. Idq; ex vno è multis facilè apparebit. Notum eſt omnibus, Imperatoriorum tricliniorum pauimenti ſummitates ambas inter ſeſe oppoſitas eminere ſupra in terie ctum ſolum vſq; ad ſpithamæ triẽtem, vbi etiã Imperatorium ſolium eſt conſtitutum, nimirum vt & in eo Imperator aliquid præ cæteris eximium habeat, ſiue in ſacris hymnodijs ſtans, ſiue nunc ſubditis, nunc exterarum nationum legatis reſpondens. Nec in illo loco cuiquã mortalium licere illi aſtare, pręter vxorem liberos & fratres, & patruos fortaſſe. Verùm illo ibi ſtante & diſſerente, non modò omnis nobili-

Elogia Imperatoris.

Neglecta Imperij instituta.

Venator et auceps.

Deo fretus.

nobilitatis adoleſcentia illi aſtabat, ſed & plebeiorum miniſtrorum quilibet. Vnde ſæpe turba hominum ita premebatur & vrgebatur, vt ipſe deflecteret, ac loco cederet: alijſque ſuperiore ſtatione conceſſa, paulatim ad inferius pauimentum deſcenderet, nemini omnium ſuccenſens. De capitis porrò tegumēto, apud ſuperiores Imperatores moris erat, vt ætate prouectiores aulici proceres pileis turbinatis vterentur, ſerico tectis, pro dignitate cuiuſque: adoleſcentes verò omnes prorſus nudis eſſent capitibus. Illo verò Imperatore, is mos vſq; adeò obſoleuit, vt omnes ſimul & adoleſcentes & ſenes pileis vterentur, non minus in palatio quàm in agris: ijſque multiformibus & peregrinis, & quales cuique probabantur: alij Latinis, alij Myſijs & Triballicis, alij Syrijs & Phœnicijs, ſuo quique arbitratu. Eodem more in veſtibus etiam vſi ſunt, vt prudentiores nouitatem aliquam & deſtructionem Imperij, & finem inſtitutorum ac morum illius diuinarent. Idem certius etiam ex eo colligebatur, quòd Imperatoriæ & illuſtriſsimæ quæque ædes ferè omnes deſtructæ, & in cloacas & fimeta redactæ erāt. Eodemq́ue modo de moribus & rebus patriarcharum, eorumq́, maximis & illuſtriſsimi ædibus iudicabant, quæ firmiſsimum ornamentum ſimul & munimentum maximi templi Diuinæ ſapientiæ fuerunt, tum à primis architectis confectæ, tum ab ijs qui ſecuti ſunt pulcherrimè adiectæ, & primis operibus admodū conuenientes: quę æquè omnes corruptę & deſtructæ ſunt.

Pilei etve-ſtes.

Imperij interituri ſigna.

FINIS, ET DEO GLORIA.

Vt proceres de tutela immaturi Imperatoris liciti fuerint.

Vt etiam patriarcha conſentiente, Palæologus prælatus fuerit cæteris.

Vt Palæologus magnus Dux deſignatus fuerit.

Vt Ioannes Imperator ægrotans multa pauperibus largitus ſit.

Vt magnus Dux Imperatoria pecunia ſibi voluntates hominum conciliarit.

Vt erga patriarcham ſubmiſſè ſe geſſerit.

Vt ſtudioſi magni Ducis effecerint, vt Palæologus Deſpotes deſignaretur.

Vt Patriarcha etiam ſit aſſenſus.

Vt Palęologus populi ſtudiis maxima quæque impetrarit.

Vt Deſpota Michael in Occidente pacem turbarit.

Vt Achaiæ princeps à Rom. captus fuerit.

Vt Michael Deſpo[illegible] Romanis Cæſa-

runt omnia, adeò vt ſtellæ in cœlo apparerent.

Imperatorum diuitiæ, populi diuitiæ iudicantur.

Non licuit nobis amplecti aliud, niſi vt ei qui rerum potiebatur, citra fraudem inſeruiremus: id quod etiam nulla propoſita gloria facimus, haud ignari, fidem cum alacritate coniunctam, tametſi inuidiam vincere nequeas, laudari.

Perturbatione temporum, eos etiam qui vero iudicio nullius criminis conuinci queant, maximis inuolui criminibus haud eſt veri diſsimile.

Diuinus oculus iudex eſt omnium.

Ego vel poſtremo loco contentus ero.

Quæ eſt iſta ſeruitutis neceſsitas, quo minus quod velis, dicere liceat

Mori neceſſe eſt, ſiue morbus ingruat, ſiue non.

RERVM ET VERBORVM IN NICETAE CHONIATÆ ANNALIBVS PRÆCIPVE MEMORABILIVM INDEX, CVIVS

a, primam paginam, b, ſecundam, 1, autem & 2, columnas denotant.

A

ACerbitas Syradeni 42.b.1
acies Romanorũ inclita Philis induſtria reſtituitur. 29.b.2
acriba capta 113.b.2
Aegypti regis exemplum 47.b.1
Aegypti Scytharum ope propagant imperium 24.a.2
Aeſtus marini cauſa 76.b.1
ætoliæ Turcis cedit 90.b.2
ætoliæ vrbs Ioannia 90.b.1
agiades 102.b.2
agricultura & res pecuaria Romanos recreant 8.a.1
alani qui & Albani & Georgiani Iberis proximi 116.a.1
albania 72 b.2
albani 69.b.1
albani domiti 90 b 2
albanorum defectio 109 a.2
alcarium Memphis 81.b.1
alcoranum 79.b.2
alepum occupat Temires 81.b.2
alexandri pontif. cum Friderico Barbaroſſa diſſidium 86.b.2
alexandri Panſebaſti clades 115.b.1
alexius Apocaurus 32 b 2
alexius Philanthropenus Philadelphiam liberat obſidione 19.a.1
alexius Comnenus Gallorum ope vrbes Orientales recuperat 14 b 1
alexius Philanthropenus Leſbo præponitur. 56 b.1
alexius Cæſar capitur 13.a.1
Cirus ibid.
alexij Cæſaris triumphus 12.b.1
alexij cædes 115.b.1
alpes 14.a.1
Rhenus 14.a.1
alphonſus Neap. rex contra Barbaros dux creatus 112.a.1
alphonſus Mediolanenſium duci traditur. 44.b.2
alphonſi contra Ioannem Caſtellæ regem bellum 95.b.2
alphonſus bis captus 95 b 2
amagabari 251 a.2
amaſtris 115.a.1
amaſtris deditio 115.a.2
ambigua & obſcura nihil probant 54.a.2
Aubſfeld Caſſobus campus 72 a.2
amœnitas locorum voti immemores facit. 14.b.2
amurates rex IIII. 70.a.1
amurates in Europam 101.a.1
amurates in Peloponneſum 102.a.2
amurates contra Scanderbergum 103.b.1
amuratis expeditio in Aſiam 96.a.2
amuratis noua expeditio in Caramanum. 100.a.1
amuratis Grae. Imperatoris oratio 71.a.1
amuratis ad ſuos oratio 71.a.2
amuratis pugna cum Huniade 104.b.1
amuratis oratio 99.a.1
amurates à gregario correptus 101.b.2
amuratis crudelitas 103.a.1
amuratis dicto audientes 71.b.2
amuratis votum 103.b.2
amuratis ſeceſſus 103.b.1
amuratis acies 104.a.1
amurates imperium recuperat conſilio Halibaſſæ 103.b.1
amuratis mores 71 b.1
amuratem Huniades tenet 103.b.2
cum amurathe Charatinus colloquium. 71.b.1
andronicus Emanuel 71.b.1
andronicus emendandum eccleſiæ ſtatum ſuſcepit 19.b.2
andronicus vetera templa inſtaurat 30.b.1
andronicus fratrem Conſtantinum ſuſpectum habet 22 a.2
andronicus mulierculæ importunitatem peroſus eam à ſe abire ſinit 26.b.2
andronicus ſenior monachus fieri cogitur. 47.a.1
andronicus ſuis diffidit 23.b.2
andronicus ſenior ſorte Pſalterij adductus, pacem ſpectat 38.b.2
andronicus neglectum medicorum morte luit 58.b.1
andronicus iunior auo charus 31.a.2
andronicus iunior armatus in Concilio. 33 b.2
andronicus iunior à ſua factione peierare cogitur 34.a.1
andronicus iunior à Turcis vulneratus. 41.a.2
andronicus iunior Thraciam occupat. 32 b 2
andronicus paterni ſceleru vindicta timet. 21.a.2
andronicus iunior conualeſcit 47.a.1
andronicus iunior fugam parat 31.a.2
andronicus iunior æs alienum luxu contrahit. ibid.
andronici & Orchanici pugna 46.a.1
andronici lenitas erga Irenem 26.b.2
andronici ſenioris memoria 47.b.2
andronici autoritas 15.a.1
andronici ſenioris expoſtulatio cum patriarcha 48.a.2
andronicus ſenior nepotem monet 33.b.2
andronici ſenioris palatium 35.a.2
andronici reſtitutio & precarium imperium. 73.a.1
andronici ſenioris elogia 50.a.1
andronici iunioris fuga 34.a.1
andronici iunioris & michaelis bulgari fœdus 42.a.2
andronici nuptiæ 15.a.1
andronici progenies 26.b.1
andronico iuniori ſacris interdicitur. 34.b.1
andronici iunioris moderatio 45.a.1
de Andronico oraculum 49.a.2
ad Andronicum iuniorem oratio Logothetæ. 34.a.1
andronici iunioris teſtamentum 46.b.2
inter Anglos & Gallos Cales occaſio. 76.a.1
ab Anglis captum eſt Cales ibid.
antonius 22.b.1
antonius Athenarum dux 89.a.2
arabia Felix 78.a.1
arabiæ ſitus ibid.
arabes Siria & Phœnicia fruſtrà prohibent Gallos 14.b 1
argos capta 77.a.1
argos Venetis vendita 76 b.2
argiropolis oppugnata 91.a.2
armeniæ rex Scenderis 73.a.2
in Armeniam Saraceni 75.b.2
armeniorum priuilegium apud Turcos. 79.b.1
arrogenenſes 68.b.2
arſenate 87.b.1
arſenius Lupo ouem committit 10.b.2
arſenius monaſterium ingreditur 11.b.2
arſenius patriarcha Byzantium vocatus. 12.b.2
arſenius Paleologi ſacris interdicit. 13.a.2
arſenij patriarchæ perturbatio & inopia cõſilij 10.b.1
arſenij perturbatio & inconſtantia. 11.b.1
arſenij exilium 13.b 1
arſenij funus 20 b.1
arſeniatarum poſtulationes 29.a.2
arſeniatarum reſtitutio ibid.
artaxerxis 30000 HS. 16 b.1
artis periculoſæ euentus 38.a.1
arundo Indica 84.a.1
aſan Andronicus Syrgiannem defert. 39.a.2
aſanes 113.b.1
aſanis reſponſum 113.b.2
in Aſia Galli conſident 14.b.2
in Aſiam Chalel reditum impetrat ab imperatore 28.b.1

in Aſiam erumpunt Scythæ 67.b.2
aſiani Scythæ 7.a.2
aſianas prouincias occupant Turci 18.a.1
aſianis Europa inuicta 78.a.2
aſſyriorum imperium 26.a.2
athanaſius ſacerdotes coercet 22.a.1
athenæ quo pacto à Turco ſubactæ 114.a.2
athenæ Turcis deditæ 114.b.2
athenarum dubiſſuperbia 28.a.2
athenienſis ducis atrox clades ibid.
athenienſium dux treuces petitionem repudiat 27.a.1
attalus Trallium conditor 18.b.2
attramyttenus ignis litem non dirimit. 20.b.1
auguſtus 33.b.2
aureus Hiſpanicus 96.a.1
auro lectiſsimo perſica turris plena 47.b.2
auus auxilia contrahit 42.a.2
auus inuiſus & negligens 42.b.2
aui deliberatio 40.b.1
aui longæuitas nepoti moleſta 41.b.2
auocharus Andronicus iunior 32.a.2
auxilia à Crale accerſuntur 29.b.1
auxilis Romanorum 29.b.2
azapidæ 90.a.2
azatines Chriſtianus 13.b.1
azatines à Scythis liberatur 24.a.1
azatinus ad Scythas fuga ibid.
azatinis Turci fuga ad imperatorem 12.a.1

B

Bachanalium licentia 93.a.2
baiazites ſana conſilia contemnit 81.b.1
baiazitis oratio 82.b.2
bainlus 108.b.2
balduinus 5.a.2
balduinus captus 5.b.1
balduinus poſtremus Byzantij rex 12.b.2
balduinus & rex Carolus Byzantio minantur 15.b.2
bardarius 41.a.1
barlaamus victus diſcedit 58.b.2
barlaamus monachos inuadit 59.b.2
barlaamo opponitur Palamos 58.b.2
baſilicus Nicephorus ſeniori Andronico ſolus fidem dat 44.a.1
becci occultatio 20.a.2
becci querela 20.b.2
belgradis obſidio 91.b.2
belgradum à Græcis obſeſſum 110.b.1
belgradum Griechiſch Weyſſenburg. Taurinum veteribus 110.b.2
bellogradi oppugnatio 11.a.2 & 110.b.2
bellum inteſtinum Turcorum 70.b.2
bellum nauale inter Venetos & Turcos. 83.a.1
belli Tamerlanici occaſio 77.a.2
belli Vngarici cum Turcis occaſio 98.b.2
bernardinus Camilus 111.b.1
beſſarion Cardinalis 112.a.1
beſſarion Cardinalis Trapezantius 97.b.1
bitezidæ quos Huſſarones appellamus. 104.a.2
bithinia à Turcis occupata 41.a.2
bladus Dracula 119.b.
bladi crudelitas ibid.
bladi diligentia & audacia 120.b.2
blado inſidiæ ſtructæ à Turco 119.b.2
blanca Philippi F. Sphortiæ nupta 98.a.1
bohemi 80.b.1
bombarda duriora penetrat mollioribus ſuccumbit 102.b.2
bombardæ Germanorum inuentum 90.a.1
bombardæ Turcis ereptæ 111.a.1
bombardæ globi vis 114.a.1
bononia 97.b.1
borbotanæ regio 109.b.2
boſena 92.b.2
brenezis geſta 89.b.2
brittanniæ deſcriptio 76.a.2
brixia obſeſſa 97.b.2
buda 74.a.2
bulgarus veniam impetrat 9.b.1
bulgarus Socrus placat 46.a.1
bulgarus Romanas prouincias vexat 48.b.2
bulgari humanitas 32.a.2
bulgarorum origo 69.b.1
bulgarorum Tyrannidem inuadit Lachanas. 17.a.1
à Bulgaris latini profligati 5.a.2
bulgari latinos ab oriente abſtrahunt. 5.a.2
bulgari thraciam & macedoniam vaſtant. 5.b.1
bulgari negata pace imperatorem ad ſummam deſperationem adigunt 51.b.2
bulgari Turcos vincunt 69.b.2
bulgarorum clades 70.a.1
bulgaricæ nuptiæ 57.b.2
burgundiæ dux ſacri belli imperij 74.b.1
burgundiorum temeritas ibid.
in bythinia Turci graſſantur 48.b.2
byzantia ſeditio 56.a.2
byzantium à Cæſare inceditur 52.b.1
byzantium vocatur Arſenius Patriarcha. 22.b.1
byzantium proditione capitur 44.b.2
byzantij proditores 12.a.2
byzantij vaſtitas ex incuria latinorum. 11.b.2
byzantij obſidio 90.a.1
byzantium obſeſſum 85.a.2
byzantini imperij ruina 5.a.1
byzantini Romanæ concordiæ aduerſantur. 16.b.1

C

Cæſaris liberatio 11.a.2
cæſariſſa luctus 41.a.1
calatianenſes Rhodij 80.b.1
calcis belli inter Anglos & Gallos occaſio. 76.a.2
calcis ab Anglis captum 76.a.1
calletum ibid.
calliacre 100.b.2
calumnia in patriarcham 29.a.2
cantacuzenus 70.b.1
cantacuzeni Virtus 51.b.2
cantacuzeni modeſtia 46.a.1
cantacuzeni Laus 58.a.
cantacuzeni imperatoris mors 108.a.1
capha Genuenſium colonia expugnata à Tartaris 96.b.1
carminiola proditor cæſus 97.b.2
carolus magnus contra Saracenos 75.b.2
caroli regis apparatus aduerſus Conſtantinopolim 16.a.2
caroli ægritudo 18.b.2
caroli & Theodori Siculi bellum 25.a.1
carrarienſium familia 87.a.1
caſimirus rex 74.b.2
caſpium mare 78.b.2
caſſandria 27.b.1
caſſobus campus Ambſelfeld 72.a.2
caſtellanorum & Arrogenſium bellũ. 95.b.2
caſtrametatio & pugna ad Varnam 101.a.2
caſtrorum Turcicorum inſtructio 102.b.2
catabolinus Mechmetis ſcriba & nuncius. 119.b.2
catata 80.a.1
catelani ſtipendijs non ſolutis ſe pro hoſtibus gerunt 25.b.1
catellani ab Andronico conducitur 25.a.2
catelani à thracia in macedoniam tranſeunt. 27.b.1
catelani Macedoniæ excluduntur 27.b.2
catelani Theſſaliam petunt ibid.
catelani Theſſaliam vaſtant 28.a.1
catelani Thebis & Athenis potiũtur 28.b.1
catelanorum inſolentia 25.a.2
catelanorum trepidatio 26.a.2
ad Catelanos Turci deficiunt 26.a.1
catelanorum mirum ſtratagema 28.a.2
L. Datulus 7.a.2
caucaſus Taurus 7.b.2
cebium Valachiæ Lycoſtomos olim hodie Kilia 110.a.2
cephiſus fluuius 28.a.2
chadares & Mirxies ſocij 78.a.2
chalaus & Telepugas 7.b.2
chalel reditum in Aſiam ab imperatore impetrat 28.b.2
chamuzes è Blado victus 119.b.2
charatini cum Amurate colloquium 71.b.2
charaziæ Baſſæ interitus 110.b.2
chaſanes obiurgatus 111.a.1
chaſanis Baſſæ ſententia 99.a.2
chaſanis fortis interitus 111.a.2
chaſanis defectio 86.a.1
chaſanis interitus ibid.
chaſna ſiue chaſia, nã in Græco variat. 13.a.1
cheria 80.a.1
choræ monaſterium 48.b.2
chriſti comitas 10.b.2
chriſtopolitanus murus 27.b.2
chriſtianorum clades 1395. 74.b.2
chriſtianorum mira captiuitas 77.a.2
cilicies dant Gallis Tranſitum 54.b.2
cimmerij Scythæ 7.a.1
cintziſtra 51.a.2
circumciſionis ritus apud Turcos 112.b.1
clades Conſtantini 17.a.2
clades Chriſtianorum 74.b.1

claſſis ex auaritia deſtructa 21.a.2
claſſis deſtructio Romani exitij cauſa. 24.a.2
claßis Chriſtiana in Helleſpontum 100.b.1
claßis Turcica Romanis infeſta 38.a.1
cædes 26.b.1
cœleſiria 81.b.2
colloquium, Charatinis cũ Amurathe. 71.b.2
coloiannes Italiam addit ibid.
colonia ſcopios deducta 72.b.2
cometa 13.b.2
comitas in principe amabilis 22.a.2
commendatio Irenes
comnenus Arianites 93.a.1
in Cõcilio armatus Andronicus iunior. 33.b.2
concilijs dirimendæ ſunt controuerſiæ 35.b.2
concilium Baſilienſe 96.b.2
concordia Græcorum & Latinorum 97.b.1
conditiones coronationis 11.b.2
confictus imperatoris obitus 38.b.1
de Coniuratis quæſtio 56.a.2
conſtantinopolis à Turca obſeſſa 75.a.2
conſtantinopolis obſeſſa 76.b.2
conſtantinopolis fruſtra obſeſſa 90.a.1
cõſtantinopolis à Genuenſibus obſeſſa. 96.b.1
conſtantinopolis oppugnatio 107.a.1
conſtantinopolis vrbis amplitudo 107.a.2
conſtantinopolis quando capta 108.a.5
conſtantinopolis expugnatio 108.a.2
conſtantinopolitani imperij declinatio. 90.a.1
conſtantinopolitanum imperium Latini occupant 67.b.1
conſtantini Tocchi clades 17.a.5
conſtantini Paleologi vxor 32.a.2
conſtantini legatio ad Amuratem 102.b.1
conſtantini Deſpotæ coniugia & amores. 32.a.2
conſtantinus à fratre in carcerem compingitur 22 b.1
conſtantini Deſpotæ malum omen 38.a.2
conſtantinus Deſpotes in carcerem conijcitur 38.b.1
conſtantinus Deſpota 31.b.2
conſtantinus imperium ad Græcos transfert. 76.a.2
conſtantinus VIII. Græcorum imperium.
contumacium pœna 10.b.
corcyra à Rogerio capta, circa an. 1150. 89.a.5
corcyra ſiue Curæola hodie 93.a.5
corinthi obſidio 114.a.1
coronatio Sigiſmundi Cæſaris 74.a.2
coronationis conditiones 11.b.2
corſica 95.b.5
cralena inuita ad maritum redijt 31.b.1
crales comitatur ſocrum 41.a.1
crales à ſuis in carcere occiditur 48.b.1
cralis quartæ nuptiæ 23.b.1
à Crale auxilia accerſuntur 29.b.5
crimina patriarchæ obiecta 53.a.2
cræſi fruſtratio 33.b.2
cuniculis vrbem ſuffodere conati fruſtrantur 107.a.2
G. Cyprius 17.a.1
G. Cyprius Becum ex inuidia relegat 20.b.2
Cyrus iunior 22.b.1
cyri Epiſcopus Theodoretus 53.b.2

D

in Daciam Scytharum irruptio 77.a.1
damaſcus obſeſſa 81.b.1
danubius 14.a.2
danus qui & Dnus Vainoda 94.a.1
danus in Moldauiam reſtitutus, exacto Dracule 102.a.1
daphnuſiæ 12.a.2
debrenus Epiſcopus 20.a.2
deliberatio de obſidione 107.a.5
delues Hiſpanus 71.b.2
demetrius Albanos inuadit 109.b.2
dimetri Deſpota apparatus 42.b.1
depas Albanorum dux 93.a.1
depotæ nuptiæ 13 a.2
Ioannes Deſpotes claßi Romanæ ſuccurrit. 16.a.1
deſpotæ Aetoliæ & epiri fœderati & generi. 11.a.2
deſpotica inſignia abiecta 16.a.1
diaboli potentia 20.a.1
de Dialectica Niſſenus 54.a.1
dialogus Gregoræ 58.b.1
didymotichi obſidio 71.a.2
dignitas Marchionum 27.a.1
diſceptatio cauſæ Beci 20.b.2
diſſenſiones patrum 54.a.2
diuerſa annorum initia 39.b.2
diuortij ac repudij mos apud Turcos 77.b.1
diuturnum imperium moleſtum 42.b.2
dobrotia Bulgarorum regio 100.b.2
dona famil. ſpinula 94.a.2
dracula iunior Mechmetis Ganimedes. 119.b.1
Ioan. Ducas Marceßimo amore captus 8.b.1
Ioan. Ducas culpam ſuam deplorat 8.b.2
Ioan. Ducæ prudentia in regendo filio 9.a.2
duces à Palæologo contra Deſpotem mißi. 11.a.2
ducum defectio ad Moſen 85 a.2
ducum ad Mechmetem defectio 85.b.2
duellum ex prouocatione 104.a.2
dux Ventorum 87.a.2

E

Eccleſiaſticum fulmẽ in Theſſalos vibratum. 31.a.5
ecclipſes 56 b.2
ecclipſis lunæ 41.b.1
ecclipſis ſolis 48.b.1
elogia ſenioris Andronici 50.a.2
elogia Metochitæ 51.a.2
elogium paleologi 19.b.1
emanuel Andronicus 71.b.1
emanuel Cantacuzenus Alban. dux 109.b.1
emanuel Imperator 1388. 73.a.1
emanuelis in patrem pietas 72.a.5
emanuel Bochales 109.b.1
emanuel Ioannis F. Cantacuzenus Albanorũ præfectus proditionum miniſter 113.b.5
emanuelis Nothi virtus 81.b.1
epidaurus nunc Raguſium ſiue etiam Malueſia
epiri princeps recuperat patrimonium. 57.b.1
epiſcopus quæſtor & amator 29.a.1
equi picti hinnitus 33.a.5
erdelia aliàs tranſyluania 91.a.2
erdelij Tranſyluani acies 104.a.2
errores venia digni qui 78.b.2
eſtenſes duces 96.b.2
eubœæ recuperatio 13.b.1
eudocia Trapezuntia Cralis nuptias aſpernatur 23.b.1
eudocia paleologina Conſtantino Deſpotæ nubit 12.a.2
euogatori 87.a.2
europei Scythæ 7.a.2
in Europam trãſitus Turcorũ primus. 68.b.1
in Europam Turcorum incurſio 69.a.2
in Europam Bulgari difuſi 69.b.1
europa Aſianis inuicta 77.b.2
exactio propter Maſſagetas 23.b.2
exemplum regis Aegyptij 47.b.2
exempla inconſtantis fortunæ 13.a.1
exequiæ cruentæ 10 b.1
exules reſtituti graſſantur in aduerſarios. 21.a.1

F

Factiones eccleſiaſticæ propter patriarchas. 20.a.1
feles monacha 25.a.1
felix Papa 96.b.2
ferraria ibid.
fides etiam in hoſte probatur 44.a.2
fides data vel morte redimenda 78.b.2
flandria 75.b.2
florentina Synodus 97.a.2
florentiæ reſp. qualis ibid.
fortunæ inconſtantis exempla 13.a.1
fortunæ temeritati non fidendum 53.b.1
foſſores 81.b.2
franciſcus Carminiola 97.b.1
franciſcus Sphortia 97.b.2
franciſci Sphortiæ incrementa 98.a.1
fraternum bellum 84.b.2
fraterna diſcordia 98.b.2
fratrum congreſſus 85.b.2
fregoſi 94.a.2
frigidi potus & teſtaceorum vſui ſeni lethalis. 49.a.2
fuga paucorum totum turbat exercitũ. 15.b.1
fuga & cædes Romanorum 26.a.1
fuga Turcorum inſidioſa 101.b.1
funus Arſenij 20.b.1

G

Galata Venetis Piſanis & Genuenſibus aſſignata 13 b.2
galeotus Malateſta 89.b.1
galli in Aſia cobſident. 14 b.2
galliæ deſcriptio 75 b.2
gallis dant Cilices tranſitum 14.b.1
à Gallis recuperata Cales 76.a.1
gallorum expeditio ad ſacrum ſepulchrum. 14.a.2
genua 81.b.5. 75.b.2
genuenſes 75.a.2
genuenſes victi & dediti 86.b.1
genuenſes Taraconenſibus infenſi 94.b.

genuenſium quæ piraticæ triremes 17.b.1
genuenſium in ſucceſſu immodeſtia 68.b.2
genuenſium legatio apud Turcam 115.a.1
genuenſium infelix pugna 96.b.1
georgius Cyprius patriarcha 20.a.2
georgius Calceolus qui & Scandebergus. 103.a.2
georgius Bulcus Raſicæ Deſpotes 98.b.2
georgius Seruiæ Deſpota 96.b.1
georgij Deſpotæ perfidia 105.a.1
germaniæ deſcriptio 75.b.2
germaniæ laus 74.a.1
germanus Heracleæ epiſcopus patriarcham Byzantinum creat 20.a.2
germani inuenerunt Bombardas 90.a.1
ad Germanos tranſlatum imperium 74.a.2
gibellini & Guelphi 51.b.1
gladij Turcorum, Vngarorum, & aliarum nationum, quales 101.b.1
gratia paleologi 11.a.1
græcæ linguæ celebritas 76.a.1
græci imperium à Turcis precario obtinent. 71.a.1
græci à pactis recedunt 97.b.1
græci tributum recuſant 110.a.2
græci non ſtant pactis 98.a.2
græci Imperatoris Amuratis oratio 71.a.1
græci Turcis militant 70.b.2
græcorum metus 53.b.1
græcorum inclinatio 67.b.1
græcorum diſcordia imperij interitus. 68.b.1
græcorum & Latinorum concordia 97.b.1
græcorum deliberatio 100.a.1
græcorum inter ſe diſcordia 100.b.1
græcorum imperatorum diſſenſio 102.a.2
græcorum imp. affinitas cum Turco 69.a.2
græcorum diſcordia 90.a.1
græcorum & Latinorum ſchiſma 76.a.2
græcorum clades Iſtmo expugnata 101.a.1
græcorum miſera cædes 109.a.1
ad græcos imperium transfert Conſtantinus. 76.a.2
gregoras charthophilax eſſe noluit 56.b.2
gregoras Metochitæ charus 33.b.1
gregoras Glycys diſcipulus 50.a.2
gregoras aulicus è ſcolaſtico factus 34.b.2
gregoræ & Logothetæ neceſsitudo 34.b.2
gregoræ legatio ad Cæſariſſam 40.b.1
gregoræ Dialogus 58.b.1
gregorius 54.a.1
gregorius Cyprius à ſuis ſacerdotibus oppugnatur 21.b.1
gregorius Cyprius fit monachus 21.b.2
D. Gregorius contra curioſos 34.b.1
guelphi & Gibellini 31.b.1
guelphorum & Gibellinorum factiones. 97.b.2

H

Hali gener Machumetis, cuius ſectam Perſæ & maior pars Africæ amplectuntur aliquantum à Turcica diuerſam 79.a.2
hali legatus ad Imp. 74.b.2
hali Baſſa 102.a.2
hali Baſſa captus expilatur 109.a.1
hali Baſſæ cædes ibid.
hali Baſſæ interitus prodigia 109.a.2
hamburgum 74.a.1
hannibal 13.a.1
heli bella in Illyricum 93.a.1
homar legislator 67.b.2
homerus de Scythis 7.a.1
homares 79.b.2
hordam 80.a.1
humanitas Bulgari 52.a.1
hungarorum fuga 104.b.1
hungarorum pugna noua 104.b.2
Ioannes Huniades, & Ioan. Capiſtranus Franciſcanus, contra Huſsitas miſsi à pont. 100.b.2
Ioannis Huniadis ſtratagema 99.b.1
huniades gubernator Vngariæ 102.a.1
huniadæ in pugna ſolertia & conſilium. 101.b.1
huniadis ſtratagema 110.b.2
huniades à Draculæ captus 102.a.1
liberatus ibid.
huniadis origo & mores 93.a.2
hunniades Amuratem terret 103.b.2
huniadis exercitus conſilio coronatus. 104.a.1
huniadis audacia 104.a.2
huniadis mors 111.a.2

I

Iagupes à fratre cæſus 72.b.2
ianizari corporis cuſtodes 68.a.2
ianizarorum educatio 90.b.2
iathanites turcum alexium adiuuat 5.b.1
iberes quomodo Chriſtiani facti 116.a.3
iberos eorumq́; reges, regio, ſitus, mores, &c. ibid.
illyrij 69.b.1
illyrij qui Sclaui, & Vuindi 80.b.2
illyrij vexati 57.b.1
imperator Scythas vix euadit 14.a.1
imperatoris colloquium cum Elieze 104.a.2
imperatores Trapezuntij 115.a.2
imperium eligendi ius ad Germanos tranſlatum 74.a.2
imperium Aſſyriorum 76.a.2
imperium Medorum ibid.
imperium Perſarum ibid.
imperij adminiſtratio Paleologo committitur. 12.a.1
indica arundo 84.a.2
indorum regio, imperium, ſitus, mores. 84.a.1
indoctus ſed religioſus monachus 22.a.1
inopinati euentus 16.a.1
inſidiæ nepotis auo aperiuntur 42.a.1
inſidiæ Syrgianni 52.b.2
inſolentia Venetorum in Ioannem 72.a.3
inuidia calamitatis cauſa 101.b.2
ioachimi abbatis Calabri prophetia 98.b.1
ioannes Palæologus 27.a.2
ioannis Paleologi ad Eugenium 4. legatio. 96.b.2
ioannes Cantacuzenus 32.b.2
ioannes Caſtriota 93.a.3
ioannes Glycis patriarcha 30.a.1
ioannes Iuſtinianus 108.a.1
ioannis nothi Sebaſtocratoris dicta & perfidia 15.a.2
ioannes Imperator Alexio patri bellum infert 115.a.2
ioannis imperatoris inconſtantia 90.a.1
ioannis fuga 115.b.2
ioannis excæcati ad Paiazitem oratio 73.a.1
ioannis excæcationē ſoror vlciſcitur 14.a.1
ioannem Aſanā regno pellit Terteres. 17.a.2
ioannis Aetoliæ vrbs 90.b.2
ioanniæ deditio 90.b.2
ioanniorum principatus in Aetolia, vbi olim Caßione 89.a.2
ioſephus patriarcha 20.a.2
ioſephus patriarchatu cedit ibid.
ioſuæ mors 84.b.2
ioſue conſiliarij ſententia 99.a.2
ioſue ad deditionem exhortatio 115.b.2
ioſue VI. Turcorum rex 84.b.1
irenes imperatricis obitus 30.b.2
irenes commendatio 20.b.2
irene Alemania 30.b.2
irene vigintimilio Comiti 13.a.1
irenes profuſiones in Cralem 27.a.2
irenes libido 58.a.2
irene Theſſalonicam abit, & maritum traducit 26.b.2
erga Irenem lenitas Andronici 26.b.2
iulianus Cæſarius Cardinalis 100.b.2
iuliani cædes 102.a.2
iuſtinianus Romanorum Imperator 86.a.2
iſthmus 86.a.1
iſthmus à Turcis obſidetur 102.b.1
iſthmi oppugnatio ibid.
iſthmi murus refectus 100.a.2
iſtmo expugnato græci cladem acceperunt. 105.a.1
italiæ principatus 98.a.2

L

Lachanis Bulgarorum tyrannidem inuadit. 17.a.1
ladislaus Neapolitanus rex ex Vngaris. 94.b.2
ladislaus Vngariæ rex veneno ſublatus. 111.b.1
ladislaus Vngariæ rex Auſtriacus ibid.
laonici Chalcocōdilæ patria & genus. 100.a.2
laonici pater captus 102.b.1
laſcaris aduentus tathatini in expectatus. 5.b.2
laſcaris paruis copijs Turcos vincit ibid.
laſcaris filiæ Maria & Theodora 10.a.2
laſcarini imperij fines 5.b.1
latini vt deuiſerunt imperium 5.a.2
latini iracundia inflammati vincuntur 18.b.2
latini profligati à Bulgaris 5.a.2
latini claſſem Romanam ex improuiſo adoriuntur 15.b.2
latini flagitāt à Romanis vt communibus opibus Turcas oppugnent 55.b.2
latini occupant imperium conſtantinopolitanum 67.b.1
ex latinorum incuria vaſtitas Byzantij. 12.b.2
latinorum papa pronubus 20.b.2
DCCC. Latinorū equitum infelix virtus. 5.b.2
lazari viduæ calliditas 125.a.1

legatio

legatio aul ad nepotem 14.b.2
legatio Gregoræ ad Ceſariſſam 40.b.1
legatio Græc. ad Turcam 107 b.2
legati Græc. imp. ad Papam 100.b.1
legatos eloquentes eſſe opus eſt 22.b.2
lemnos obſeſſa 98.b.2
leontares 108.a.2
leontares redemptus 108.b.2
leontaris cædes 109.a.1
leſbo præponitur Alexius philanthropenus. 56.b.2
lex ueſtiaria 8.a.2
libadarius pincernam à ſuis proditum cæcat. 23.a.2
libertate donati rurſum ceſſ, & cur 108.b.2
libido Irenis 58.a.2
linguæ græcæ celebritas 76.a.1
literæ chartaceæ & linteæ 41 a.2
logothetæ ad Andronicũ iun orẽ oratio 54.a.1
logothetæ & gregoræ neceſſitudo 54.b.2
logothetæ ſomniũ es irrita prouidẽtia 44 a.1
logothetæ ſecuritas cauſa interitus 44 b.2
logothetæ ædium direptio 45.a.2
londinum 76.a.2
lopadium lacus 90 b.1
ludouicus patriarcha Aquileienſis 116.a.1
lunæ Eclipſis 41 b.1
lundra londinum hodie 76.a.2
lutetia 75.b.1

M

Machiauelli de re militari inſtitutio 78.b.1
mahometis origo circiter annũ Chriſti 630. 79.a.2
mameluchi qui ut plurimum Circaſſi 81.b.1
mantuæ ſynodus 111.b.2
manuelis Deſpotæ fortuita cædes 31.b.1
marchi montiſferati 5.a.2
marchionum dignitas 27.a.2
marceſſina excluſa templo 8.b.1
maria Michaelis imperatoris filia 31 a.2
C. marius 7.a.2
marſilius Carrarienſis Dux patauinus 97 b.2
martini res geſtæ 46.b.2
maſſagetæ 78.b.2
maſſagetæ ab Andronico recipiuntur 23.b.2
maſſagetæ à Turcis cæduntur 26.b.1
maſſagetarum & Turcopulorum inſtante pugna ſucceſſio 26.a.2
maſſagetæ pro hoſtibus ſe gerunt 24.a.1
mathias ex captiuo ungariæ rex 111 b.2
mecha 79.b.1
mechmet uictus obſidione ſoluta diſcedit 8. Idus Auguſti 111.a.2
mechmetes IX. Turc. rex 86.a.1
mechmetis ad ſuos oratio. 107 b.2
mechmetis aſtus 107.b.2
mechmetis educatio 85.b.1
mechmetis in Moldauiam expeditio 120.a.1
mechmetis mors. 79.a.1
mechmetis ſepulchrum 79.b.2
mediolanum 87.a.1
mediolanenſi duci traditus Alphonſus 94.b.2
medorum imperium 76 a.2
melecus cũ ſuis Turcis ad cralem abit 28.b.1
melitenïotes 87.a.1
meſembria 10.a.1
metallorum artifices retenti 110.a.2
metochites 17.a.1
metochites ingenio contentus, ueterum imitationem neglexit 30.a.1
metochita male ſibi ominatur 53.b.2
methochitæ & Glycys legatio in armeniam. 22.b.2
metochitæ mœſticia 33.a.2
metochites fit monachus 48.b.2
metochitæ obitus 50.b.1
metochitæ elogia 51.a.2
michael imperator temere in hoſtes inuectus uix euadit 26.a.2
michael catharus auo charus 32.a.2
michael catharus 32.a.2
michael Sphendoſtlabi & regnum & uxorem accepit 41.b.2
michaelis Theſſali 4. filij 8.b.2
michaelis Andronici F. obitus
michaelis & Andronici fœdus 42.a.2
contra Michaelem Deſpodam palæologi irrita expeditio 13.b.2
militaris diſciplina Tamerlani 78.b.2
mirxa dux Valachorum 74.b.2
mirxæ uirtus contra Turcos 74.b 2
mirxiæ dux ualachorum 74.b.2
mirxæ uirtus contra Turcos 74.b.2
mirxiæ uxor temerè tmiſſa exitialis 78.b.1
mirxies & Cabidares temeris ſocij 78.a 2
mitylenæ occupata à Catane phocææ principe
mitylene recepta 56.b.1
mœnia pene deiecta 103.b 2
monembaſia Maine, Sparta, Romanis redditæ
mons olympus 5.b.2
monſtroſus partus 57.b.2
mors Temiris 84.a.2
moreſinum 116.a.2
moſes Turcorum rex VIII. 85.a
moſis interitus 86.a.1
moſcouia Ruſſia Lituania 80.a.2
mozalenus epiſcopus 20 a 2
M. paulus Conſul 13.b.2
muchle 113.b.2
mulſunisni ſtratagema & uictoria 85.a.1
muſtaphas Paiazitæ F. 88.a.1
muſtaphas capitur 88.a.2
muſtaphæ adiunguntur Græci, fitq; rex II. 90.a 2
muſtaphæ interitus 90.b.1
mulſulmanes VII. Turcorum rex 84.b.2
muzalo & Arſenius tutores pueri Laſcaris. 10 a.2
muzalo honoris onus excutere ſtudet 10.b.1
muzalonis inuiſa nobilitati 10.a.5
myrxias ſiue Marcus ſeruiæ deſpotes dacorũ dux 84.b.2

N

Nauarræ regnum 96.a.2
naues ſubſidiariæ 107 b.1
naumachia 15 b 2
neapolitanus rex Ladiſlaus ex ungaris 9.a.1
neapolitanum regnum 94.b.2
neceſſitas coniungit homines 34 b.2
nepos auo inſidiatur 42 a.1
nepos auo gratioſior 41.a.2
nepotis ad auum legatio 41.b.1
nerius Acciolus 100.a.2
nicea oppugnata 69.a.1
nicea dedita 69.a.1
nicea Byzantij uicaria 11.a.1
nicephorus Blemmides Patriarchatum recuſat 9 b.2
nicephorus Blemmydes 8.b.1
nicephori & Mariæ nuptiæ 8.b.2
nicephori Deſpotæ ditio 15.a.2
nicephori Blemmide ſcriptis mutatur Beccus 17.a.1
nicephori cuiuſdam filiam ducit 27.a.2
nicolaus 5. Pontifex 112.a.1
nicomedia capitur 57.b.1
nilus 8.b.1
nilus antipodes 5.a.1
niſſenus de Dialectica 94 a.2
nomades 67.b.2
noui doctores ſine miraculis 95.a.2
nubes crucis imagine 41.b.1
nuncij Turcorum Vlacidos 120.a.1
nuptiæ Deſpotæ & annæ 15.a.2
nuptiæ Bulgaricæ 37.b.2

O

obſcuritas oraculorum 19 a.2
obſcuritas ſacrarum literarum 54 a.2
obſcuræ & obſcura nihil probant 54.a.2
obſidio patrarum nouarum 15.a 2
obſidio Didymotichi 71.a.2
odium inter fratres 71.a.1
officia in commune conferenda 55.a.1
olympus mons 5 b.2
omaris ad Francum oratio 114.b.1
omen amittendi imperij 40.a 2
opera magna glorioſa 35.a.5
oppidana turba militiæ incepta 46.a.2
oppugnatio Bellogradi 11.a.2
opugnatio caſtelli Turcarum 30.a.1
oppugnatio maritima 107.a.1
oracula commentitia 59.a.2
oraculum Trallibus de Andronico ortũ 18.a 2
oracula Sibillina 109.a.2
oraculum euentu declaratum 18 b.2
oraculum de Andronico 49 a.2
oraculorum ex libidine interpretatio 10 a.2
oratio Amuratis Imp. Græci 71.a 2
oratio exploratoris Peloponnẽſij 101.b 1
oratio Iohannis excæcati ad Paiazitẽ 73 a.1
orchanus ſingulari imperatoris facilitate profligatus 56.b 2
orchanes 68 b 2
orchanis copiæ 46 a.2
orator Turcorum ad deditionem hortatur 107 b.1
orchanis Muſulmani mors 108.a.1
oreſtias abſeſſa 70.a.1
origo Turcorum 67.b.1
origo Bulgarorum 69.b 1
origo Triballorum & Valachi 70.a.2
origo tamerlanis 78 a.1

orlandus Rinaldus 75.b.2
ornamenta imperij ludibria hoſtium 29.a.1
oribobules Paiazutæ 82.a.1
oribobulis cædes 82.a.2
otomannidum familia 68.a.1
ottomannus rex I. circiter 1300. 68.a.1
ottomanni mors 68.b.2
ouata corona 8.a.2

P

Pachomius à Palæologo excæcatus 19.a.1
pacta inter auum & nepotem 34.b.2
peamgures 84.a.2
paiazutes prior IIII. rex 71.b.2
paiazitis reſponſum. 73.a.1
ad Paiazitem oratio Iohannis excæcati 73.a.1
paiazitæ copia 82.a.1
paiazitis fuga 83.a.2
paiazites captus 83.a.2
paiazitis mors 83.b.2
pamparus 84.b.1
palamas Barlaamo opponitur 58.b.2
palæologus magnus coneſtabilius 10
palæologus Byzantium tentat 12.a.1
palæologus regnum firmare conatus 13.a.2
palæologus patriacham loco pellendum curat 13.a.2
palæologus Genuenſium ſuperbiam reprimit 17.a.2
palæologus Lachanæ cædem procurat 17.a.2
palæologus ſiculos contra Carolum concitat. 18.b.2
palæologus Theſſalonicenſe regnum inſtituere conatus 22.a.2
palæologus infeſtus Theſſalis 10.a.1
palæologus ſine honore ſepultus 19.a.2
palæologi mores 10.b.2
palæologi gratia 11.a.1
palæologo imperij adminiſtratio comittitur. 11.a.1
palæologi reditus 9.b.2
palæologi lætitia de recuperata urbe 12.b.1
palæologus domeſtica bella Carolo machinatur 16.b.1
palæologus uulpinam pellem leonina mutat. 16.b.1
à Palæologo duces contra Deſpotē miſſi 11.a.2
palæologorum principum diſcordia 110.a.1
palæologo Arſenius ſacris interdicit 13.a.2
palæologi irrita expeditio contra Michaelem Deſpotam 11.b.2
paleſtina 81.b.1
pannonum apparatus Turcis formidabilis. 100.b.1
pannonum fœdus cum Turca 99.b.2
pannonum fuga 102.a.1
pannonum & Turcorum pugna 99.b.1
pannones Turcis formidabiles 99.a.2
pannonum conſultatio 104.b.2
pantogles 107.b.1
paniperſebaſti ſeditio & obitus 40.a.2
papæ electio & ſtatus 98.a.2
papa latinorum pronubus 20.b.2
parua manu multi cæſi 75.a.1
patræ deditæ 91.a.1
patræ à Turcis occupata 103.a.1
pataunum 67.b.2
patrarum nouarum obſidio 15.a.2
patriarcha ſenioris imperatoris conſilium nepoti aperit 34.a.1
patriarchæ ſimplices imperatorib. grati 32.a.1
propter Patriarchas factiões Eccleſiaſticæ 20.a
patrum diſſenſiones 54.a.1
S. Patrum ſcripta diſtinguenda 54.b.2
peccata cauſa cladium 46.b.1
peloponneſus Italis erepta 92.a.1
peloponeſi res 100.a.1
peloponneſi turbatio 113.a.2
peloponneſi principum conſpiratio 72.a.1
peloponnēſium & ſiculorum cædes 11.b.1
pera capta 108.b.2
peræ mœnia deiecta 108.b.2
periculoſa imperij principia 19.b.2
periculum latronum 40.b.2
peringerij cædes 26.b.1
pernij 80.b.1
perſarum imperium 76.a.2
perſica turris lectiſſimo auro plena 47.b.1
peruſiam, Luca, Florentia 97.a.2
petrus non iactandus ſed imitandus 53.b.2
perbarenza zunes 26.b.1
phaſis fluuius 81.a.2
philadelphia capta 71.a.2
philes Palæologus Turcicum ſibi bellum Depoſcit 29.b.1
philippi Macedonis uotum 12.b.2
philippus Mediolanenſ. dux Genuæ Dominus 94.a.2
philippi morte omnia Mediolani confuſa, donec ſucceſſit Sphortia 98.a.1
philocrina oppidum 68.a.1
philoſophiæ migrationes 35.a.2
phocæenſes pacem impetrant 56.a.2
phriſia 73.b.2
propter liberos non uiolanda pietas 19.b.1
pincerna Libadarij obtrectationib. exagitatus regnum affectat 23.a.1
pincerna Theodorum Andronici fratrem capit 21.a.2
piringerius à Genuenſibus capitur 26.a.1
piſidiæ latrones 92.a.2
pythagoras 25.a.1
plato de Deo 54.a.1
platonica Reſpub. 76.a.2
plenilunium eternitatis typus 40.a.1
pœnæ contumacium 16.b.2
poloni 74.b.2
ponnonum mores 74.a.2
portugalia 95.b.1
potentia Diaboli 20.a.2
prægalia 87.a.2
præfectus Macedoniæ 52.a.2
præſidia urbibus impoſita 27.b.2
praga 80.b.1
praiami Halis ſententia 82.b.2
pretor Eubocæ ſubito moritur 13.b.2
primicerius 17.a.1
princeps Dei imago quatenus 78.b.2
princeps peloponneſi uptus 11.b.2
principum peloponneſi conſpiratio 72.a.1
priæuigni & nouercæ amor 97.a.2
procuratores S. Marci 87.b.1
proditio in exercitu cauenda 78.b.1
progenies Andronici 26.b.2
prognoſtica derideniur, quaſi cœlum nihil ſignificet 48.a.1
prognoſtici de uentis refutatio 48.a.1
prognoſtici cuiuſdam exagitatio 47.b.1
prophanatio Theologorum in uulgus effuſa. 51.a.1
protoueſtiarij interitus 44.a.1
pruſa regia ſedes Turcorum 68.a.2
pruſa capta 68.b.1
pruſæ regia capta 81.a.2
puer uirili robore 57.b.2
pugiles 35.a.1
pugna Amuratis cum Huniade 104.a.1

Q

Querela Beci 20.b.2

R

Ratio expugnandarum urbium triplex 83.b.
recaforta 6.b.1.2
refutatio ne digna non ſunt omnia 47.b.2
refutatio prognoſtici de uentis 48.a.1
regnum Nauarræ, & eius inſtituta 95.a.2
reguli, qui laſcarim deſpexerunt 5.a.2
religionem & Remp. unà tueri difficile 10.b.1
repudij ritus 79.a.2
rodus 70.b.1
reſpublicæ liberæ in Italia quæ 98.b.1
rodij Nazaræi dicti 76.b.2
romani turcis fidem frangunt 28.b.1
romanorum ſtulta confidentia 28.b.2
romanorum uictoria 35.b.2
romanis infeſta turcica claſſis 38.a.2
romanos Turci cædūt pellectos in inſidias 18.a
romanos ſyrgiannes ad defectionem ſollicitat 52.b.1
à Romanis flagitant Latini ut contra Turcos communibus opibus oppugnent 55.b.1
ronzerius Carolum ſiciliæ exigit 25.a.1
roſoſule capto latini uincuntur 18.b.2
rapela dedita 113.b.1

S

Sabaudia 75.b.2
ſacerdotum temeritas 53.a.2
ſacra pecunia 21.a.1
ſacrarum literarum obſcuritas 54.a.2
ſaladinus ſyriæ rex 68.a.2
ſalapanis proditio 85.b.1
ſamogetia 80.b.1
ſandalis regio 92.b.2
ſaraceni in Armenium 75.b.2
ſaracenorum in Europam irruptio 96.a.1
contra Saracenos Carolus Magnus 73.b.2
ſarmatæ 74.b.2
ſarmatia quæ Ruſſia 80.a.2
ſarmatia nigra & alba 80.a.2
ſauus fluuius 69.b.1
ſcandebergi apparatus 103.b.2
ſcanderbegi uirtus 11.a.2
ſcenderis Armeniæ rex qui & Alexander. 73.a.2

ſchiſma

ſchiſma latinorum & Græcorum 67.a.1
ſciabadinus uictus 94.a.2
ſcomma in auarum Principem 83.a.1
ſcopus deducta Colonia 72.b.2
ſcripta S. patrum diſtinguenda 546.b.2
ſcriba Turcorum quem cancellarium et Quæſtorem uocamus 112.b.2
ſcuras Albanus 102.b.2
ſcythæ peregrinos mores adſciſcunt 7.a.2
ſcythæ Aſiani a.1
ſcythæ cymmerij 7.a.1
ſcythæ ſeptentrionalis terror 7.a.1
ſcythæ per ſpeciem negociationis in Aegyptũ traducti 14.a.2
ſcythæ in Romanas legiones relati 7.b.1
ſcythæ in meſopotamia confident 7.b.2
ſcythæ contra Triballos mutuntur 10.b.2
ſcythæ qui nunc Tartari 80.a.1
ſcytharum ope Aegyptij ſuum imperium propagarunt 14.a.2
ſcytharum impietatem cladis Romanorum ream agit 15.a.2
ſcytharum eruptiones in Aſiam 67.2
ad Scythas Azatinus ſuga 14.a.1
de Scythis Homerus 7.a.1
ſcythiſſe equitas 57.a.2
ſcythicæ auxilia 19.a.1
ſebaſtia capta 77.b.2
ſebaſtia obſeſſa & expugnata 82.a.1
ſemarchandæ ſeditio 78.a.2
ſelymbria 75.a.2
ſeruilia ingenia liberis inſultant 83.b.1
in Seruios bellum 92.b.1
ſicion demetrias 11.b.2
ſiculorum & Peloponenſium cædes 12.b.1
ſigiſmundus Imperator Romanus 73 b.2
ſigiſmundi Imp. coronatio 74 a.2
ſirgiannes fœdifragus ac perfidus 12.b.1
ſimonidis uterus 8. annos natæ à marito corrumpitur 27.b.1
ſimonis Andronici filia Crali deſpondetur 23.b.2
ſignificatio Turcicæ uaſtationis 15.a.2
ſitzichanes 7.b.1
ſmyrna capta 81.b.2
ſolis Ecclipſis 48.b.1
Sorores duæ in mutuo complexu expirant. 18.a.2
ſpenderbegus legatus 110.a.2
ſparſæ literæ liberales 98.b.1
ſphortia Marchiæ princeps 95.a.2
ſphortiæ uictoria 98.a.2
ſphranzæ Paleologi inſignis perfidia 53.a.1
ſpinula ſocer Theodori paloalogi 27.a.1
ſtatuæ deſcriptio 30 b.2
ſtephani proditio 85.a.1
ſtratagema 70.b.2
ſtratagema principes ſubditis infeſtos faciendi 110.a.2
ſtrumitza 40.b.2
ſtrymon fluuius 40 b.2
ſulaimanus rex 2.69.a.2
ſus religioſa 41.b 2
ſuſmanus uictus 70.b.1
ſyciosa nunc Baſilicæ direpta 103 a.1
ſynaenum capitur 57.b.2
ſynademi intemperies 46.a.1
ſynadeni acerbitas 47 b.1
ſyndicatio 87.b.1
ſynodus Mantuana 111.b.2
ſyrgiannes duos imperatores committit 12.b.2
ſyrgiannes à iuniore ad veterẽ imperatorem deficit. 58 a
ſyrgiannes ab imperatoris matre adoptatur 47.a 1
ſyrgiannes accuſatus ad Triballos transfugit 52.a.1
ſyrgiannes Romanos ad defectionem ſollicitat 52.b.2
ſyrgianni inſidiæ 52.b.2
ſyriæ rex ſaladianus 68.2
ſyſtia 78.b.1

T

talentum apud ſuidam 125. librarum pondus. 114.a.1
Tamerlane 72.b.2
tamerlanes 73 ab.1. & 75.a.2
tamerlanis origo 78.a.1
tamerlanes vxorem ducit 78.a.2
tamerlanis celeritas 81.a.2
tamerlanis uictoria circa an. Chriſti 1397. 81.a.2
tamerlanici belli occaſio 77.a.2
tarraconenſibus Genuenſes infenſi 44.b.1
tarſus occupata 111.b.1
tartari Præcopienſes in Taurica Cherſoneſo. 80.a.2
tartarorum ſcytharũ in Daciã irruptio 77.a.1
tartari fugæ inſidioſæ 81.a.2
de tataris 80.b.2
tatari Præcopienſes 96.b.1
taurus & Caucaſus ſi.7.b.2
temeritas Sacerdotum 13.a.2
temeritati fortunæ non fidendum 53.b.1
temerlanis militaris diſciplina 78.a.2
temerlanis poſtulata 77.b.2
temerlanis uxor. 77.b.2
temiris 78.a.2
temires Alepum occupat 81.b.2
temiris ſocij chaidares & Mirxies 78.a.2
temiris in Tataros expeditio 81.a.1
temiris legatio ad Soltanum 81.b.1
temiris in Sebaſtianos crudelitas 82.a.2
temiris arrogantia 83.b.1
temires cedit 81.a 2
temiris mors et mores 84.a.2
tempora linguæ moderantur 33.b.1
tempus edax rerum 81.a.2
termelanes in Cadduſios 79.a.1
ternobus fol. 10.a.1
terteres ioannem Aſanem regno pellit 17.a.2
teutonicorum ordo 80 b.1
thebæ direptæ 68 b.2
thebarum obſidio 89.a.2
themæ fœdus cum Turco 116.a.1
theodora 11.a.2
theodora Imp. filia Bulgaro nubit 10.a.1
theodora laſcarina Belicurto nubit fol. 13.a.2
theodoretus Cyri Epiſcopus 51.b 2
theodorus 30.a.2
theodorus ſynadenus 32.b.2
theodorus patris proditor 42.a.2
thodori Metochitæ dotes 30.a.2
theoleptus epiſcopus 25.a.2
thelogi ueteres ratiocinando partem profecere 54.b.1
theologorum prophanatio in uulgus profuſa. 55.a.2
therma occupata 71.b.1
thermæ quæ & Theſſalonica 85 a.1
theſſaliæ poſtremus princeps 28.a.1
theſſalia poſt Ioannis Duce obitum diſtracta. 51.a 1
theſſalonica Venetis ultro data 83.b.1
theſſalonica à Turcis expugnata 96.b.2
theſſalonica grecis ultro data 90.b.1
theſſalonicam Irenæ abit & maritum traducit 26 b.2
theſſalonicenſis ſeditio 18 b.1
theſſalus ueniam impetrat fol. 9.b.2
theſſalus per caſtra hoſtium euadit 15 b.1
theſſalus auxilijs ducis Athenarum Romanos profligat 15.b.1
theſſali ſollicitudines 15.a.2
theſſali fiunt Deſpotæ fol. 9.a.1
theſſali catelanos in Bœotiam traducunt 28.a.1
thomas Demetrij frater 110.a.1
thomæ pugna cum Turcis infelix 114.b.2
thraciæ vaſtitas 14.a.1
thraciæ defectio 34 b.1
thraciam & Macedoniã Bulgari uaſtant 5.b.1
timarati 113.a.2
toganus mons 90.b.2
torne 51.a.2
tracium Triballi uaſtant 48.b.2.
trallium inſtauratio & deditio 18.a.2
trapezus regia ſedes 19.a.1
trapozat occupata, & tributaria facta. 115.b.2
triballi Traciam uaſtant 48.b 2
triballorum & Valachi origo 70.a.2
ad Triballos transfugit ſyrgiannes accuſatus 51.a 1
tributa aucta 54.a.2
tributa & redditus turcorum 111 a 1
turachanis conſilium 99.a.2
turachanis ad Peloponenſes Princeps oratio. 109 b.2
turachanis ad Græcos oratio 110.a 1
turci etymon 67.b.2
turci ſecuritas 120.b 1
turci edictum 120 b.2
turci à Scythis uincuntur 9.b 2
turci Romanis in inſidias pellectos cædunt 18 a.2
turci Aſiaticas prouincias occupant 18.a.1
turci Maſſagetas ſugant 24.a.1
turcorum Romani legio 9.b.2
turcorum limes ſangarius 13.a.1
turcorum latrocinorum occaſio 17.a.2
turcorum graſſatio 20.b 3
turcorum ad pugnam preparatio 29.b.3

turcorum

Turcorum eruptiones 30.a.1
turcorum in curſiones 57.b.1.
turcorum incurſio 57.b 2
turcorum origo 67.b.1
Turcorum ſucceſſus 67.b.1
Turcorum duces VII. 68.a.2
turcorum regia ſedes 68.a.2
turcorum primus in Europam tranſitus. 68.b.1
turcorum fratrum diſcordia 68.b.2
turcorum in Europam incurſio 69.a.2
turcorum clades 70.b.1
turcorum inteſtinum bellum 70.b 2
turcorum equitum depredationes 77.a.1
turcorum mores, religio, leges &c. 79.a.2
turcorum in Dominum pietas 83.b.2
turcorum militia, nomina & ordo 90 b.2
turcorum res in Aſia 101.a 1
turcorum acies 101 a.2
turcorum pugnas ineundi mos 101.b.2
turcorum uictoria 104.b.1
turcorum ludi 111.b.1
turcorum ſacrificuli zychdes uocantur 108.a.1
turcorum quies nocturna 110.b 2
à Turcis cæduntur Maſſagetæ 166.1
à turcis Andronicus iunior uulneratus 41.a.1
à Turcis Bythinia occupata 41.a 2
turcis Græci militant 70.b.2
à Turcis obſeſſa Conſtantinopolis 75.a 2
apud Turcos mos repudij ac diuortij 77.b.1
contra Turcos ut Romani oppugnent, flagitant Latini 55 b.1
contra Turcos Mirxæ uirtus 74.b.1
turcorum præfecturæ 112.b.2
cum Turco Græcorum affinitas Imp. 69.a.2
turci hoſtis diſciplinam militarem obſeruant. 24.a 1
turci à Catelanis profligantur 25.a.2
turci ad Catelanos deficiunt 26
turci Romanis fidem frangunt fol.28 b.1
turci caſtellum occupant: & auxilia accerſunt 28.b.1
turci ad mare cæduntur 50.a.1
turci quid ſentiant de Chriſto 70.b.2
turci in Bythinia graſſantur 48.b.2
turcicæ uaſtationis ſignificatio 15.a.2
turcis ſacra in Propontide 101.a.1
tzipnidæ à Turcis ſubacti 73.a.2

V

Valachi Rom. coloni 74.b.2
ualachi Turcorum res diripiunt extra ordines 101.b.1
in Valachos bellum 90.b.1
ualachorum dux Mirxa 74 b.2
ualentiæ regum 95.b.1
uarna olim Dionyſiopolis 100.b.2
uenatio inſignis fol.43.a.1
uenenum in coitu oblatum 95 a.1
ueneta claßis contra Galatam 44.a.2
ueneti 87.a.2
ueneti damnum paßi ſunt 50000. ducat. 108.b 1
ueneti Andronico 24.a.1
uenetorum inſolentia in Ioannem 72.a.1
uenetorum diſciplinæ militares 44.b.1
uenetorum Reſpub. 87.a.2
uenetorum & Turcorum bellum. 86.a 2
uenetis uendita Argos 76.b.2
uentorum contrariorum pugna nihil euertit 48.a.1
de Ventis prognoſtici refutatio 48.a.1
uictoria turcorum 104.b.2
uictoria ſphortiæ 98.a.2
uictoribus ducibus noui tituli conferuntur. fol.11 b.2
uiduæ Lazari calliditas 115.a.2
D. uirginis fiducia 58.b.2
uirilia Papæ eligendo cur tangi ſolita 98.a.1
uirtutem incolumen odimus ex oculis ſublatam quærimus inuidi 50.a.2
uladislaus temerè ianizares aggreſſus cadit. 101.b.2.
uladislai infelix in Turciam expeditio 99.a.1
ungari peſte infeſtati 111.a.2
ungarorum diſceſſus 99.b.2
ungarorum audacia intempeſtiua 101.b.2
ungaricum bellum rege Vladislao duce. 100.b.2
urbanus magiſter bombardarum Valachus. 107.a.1
urbinatium tyranni 98.a.2
urbis inſtauratio fol.12.a.2
uſuncaſſanus bellum parat 116.a.2

Z

Zacharias Centerio 109.b.1
zelotæ ex ambitione & auaritia Cyprio obtrectant 20.b.1
zenempiſæ à Turcis defecit 100.b.1
zuates Smyrnæ dux 88.a.2
zanaltes transfuga 90.b.1
zychdes Turcorum ſacrificuli 108.a.1

FINIS INDICIS.